School of Theology at Claremont
1001 1401401

MISTRA JANA HUSI

SEBRANÉ SPISY

VI.

SEP 25 1953

THEOLOGY LIBRARY
SCHOOL OF THEOLOGY
AT CLAREMONT
CALIFORNIA

Theology Library

SCHOOL OF THEOLOGY
AT CLAREMONT
California

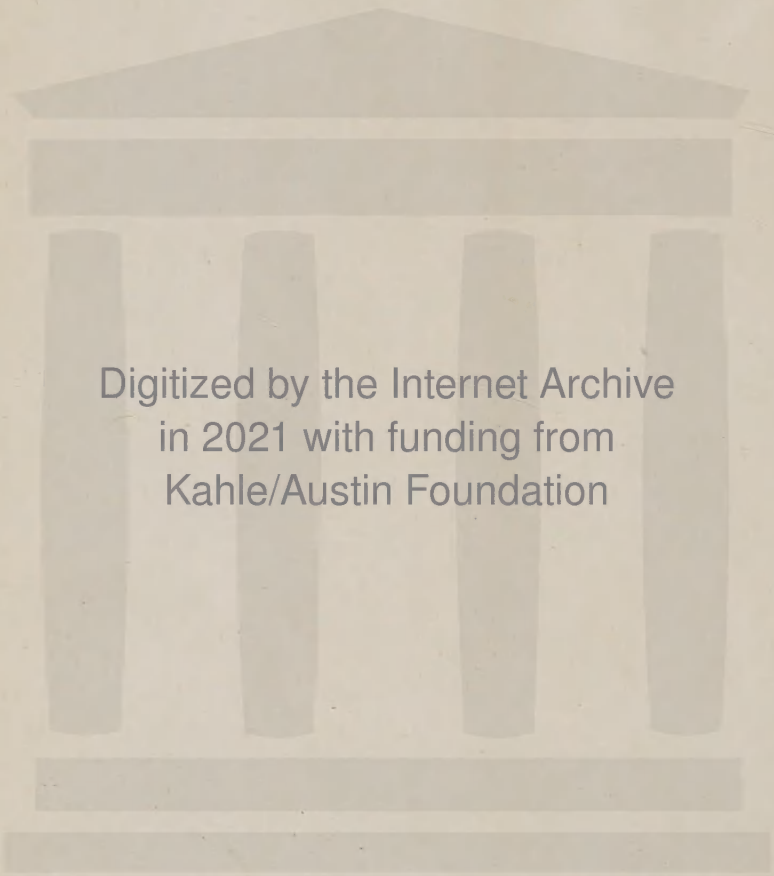
Digitized by the Internet Archive
in 2021 with funding from
Kahle/Austin Foundation

https://archive.org/details/sebranspisy0006husj

MISTRA JANA HUSI

SEBRANÉ SPISY.

VI.

BX
1913
H8D
V.6

MISTRA

JANA HUSI

SEBRANÉ SPISY.

SVAZEK VI.

POSTILLA.

V NOVOU ČEŠTINU

PŘEVEDL

DR. V. FLAJŠHANS.

—— II. VYDÁNÍ. ——

V PRAZE.

NÁKLADEM JOS. R. VILÍMKA.

Tiskem »Unie« v Praze.

ÚVOD.

Dávno již v Anglii tlely kosti »pátého evangelisty«, »evangelického doktora«, M. J. Wycleffa, dávno již tělesná schránka nesmířitelného odpůrce mnišství a papežství rozpadla se v prach a popel — od r. 1384 odpočíval již klidně na své faře Lutterworthské — když v Čechách o myšlénky jeho rozzuřil se boj, boj, který r. 1412 naprosto a docela oddělil mladého mistra Husa od tehdejší církve úřední. Wycleffovy myšlénky vznítily v hlavě a v srdci jeho požár, který záhy přenesl se na věrné jeho Čechy, a když ve vyhnanství, na srázích Lužnice a ve zdech Kozího Hrádku, na dvorech vesnických a na nádvořích zámků znělo jeho ohnivé slovo k zástupům i jednotlivcům, tvořilo i formovalo z těchto prostých sedlákův a všedních měšťanův zanícené křesťany, pravé »boží bojovníky.«

Živé slovo velikého Mistra doznělo sice v plamenech kostnických, ale myšlének jeho katané udusiti přece nedovedli a nemohli. Ačkoli mučeníka našeho — před cestou na hranici — vedli ještě ke hranici jeho knih, aby mu ukázali, že se smrtelným tělem má zahynouti i nesmrtelná myšlénka — zklamali se přece Otcové shromáždění. Když rozletěli se tak, jak předpověděl Hus »jako čápi« a »motýlové«, zůstal tu přece odkaz Husův národu, jeho spisy. A ještě v témže století, ve kterém k hranici Husově po osmdesáti třech letech připojila se hranice Savonarolova, ještě v témže věku lis tiskařský chopil se těch zavržených a prokletých spisův a po čtyři následující století tiskla se díla Husova, čím dál, tím hojněji a důkladněji.

Ze všech děl Husových — věc dosti zajímavá — největší obliby a největšího rozšíření (nehledíme-li ovšem k nesčíslněkrát opisovaným, tištěným a překládaným listům jeho ze žaláře a z vyhnanství) došla bojovná díla, sepsaná v exilu. Z latinských je to slavné (a nebezpečné později Husovi) dílo »de Ecclesia« (o Církvi), téměř volné zpracování traktátů Wycleffových a j. (v. v díle I. a II. těchto Spisů) — veliká díla »Super quatuor libros Sententiarum« (»výklad čtyř knih Sentencí« t. Mistra Petra Lombarda; překlad jeho přinesl díl III. těchto Spisů)

A1999

a j. téměř úplně zapadla a zmizela v prachu rukopisův. A podobně veliká jeho díla česká »Výklad na víru«, »Kázání sváteční« atd. nenabyla ani stínu oné slávy a obliby, jako padesát devět kázání jeho »Postilly« na evangelia nedělní, vzniklé ve vyhnanství r. 1413.

Na přání královo opustil Hus koncem r. 1412 Prahu a odebral se v dobrovolné vyhnanství na Kozí Hrádek nad Lužnicí; tam živým slovem i mrtvou literou šířil a prohluboval ideje pražské. Měl s sebou malou knihovnu; kromě bible ještě spisy Wycleffovy a svá starší díla. Pomocí této duševní zbrojnice rodila se na Kozím Hrádku díla veliká v době kratičké — v měsíci září a říjnu 1413 zrodila se tam také »Postilla.«

Když rozbilo se totiž na dobro jednání o smír na únorových konferencích synodalních a když »na tom roku nebylo nic k osvobození slova Božího«, jak píše Hus sám — a když naopak v květnu, červnu a červenci rozvinul se tuhý boj literární mezi Husem a »osmi doktory«, t. Štěpánem z Pálče, Stanislavem ze Znojma, Ondřejem z Broda a j., když pak Hus po druhé vytlačen z Prahy, kam na nějaký čas se vrátil, a po třetí: když strádalo věrné jeho posluchačstvo církevními kletbami a nedostatkem slova Božího i svatých obřadů, když dolétaly k němu zprávy o útiscích věrného lidu v Čechách i na Moravě... v těch dnech zářijových a říjnových, kdy žloutlo listí na stráních říčky, kdy pečlivěji se zavíraly hradní dvéře a okenice, v těch dnech roztrpčení a zoufání, hořkosti a trudu, ale i vytrvalosti a nadšení, naděje a víry, vyrostla naše »Postilla.«

Mistra trápilo, že lid domácí nemá výkladu Písma, ba ani slova Kristova, i umínil si obojí nedostatek dílem svým nahraditi. Jako Štítný milému svému národu sepsal výklady na řeči nedělní a sváteční, jak mu ještě tanuly na mysli z úst Milíčových, tak Hus pokusil se vyložiti »pro spasení Čechů věrných« jak nejlépe mohl a uměl evangelium Kristovo.

Poněvadž lid neměl Písma, Hus položil předem vždy evangelium staršího překladu; ale nespokojuje se tím, přeložil i některé vysvětlivky, jež nyní — ve vydání našem — jsou vypuštěny; jsou to vesměs vysvětlení zastaralých slov a forem, jimiž Mistr překlad svých otců vykládal jejich potomkům.

Po evangeliu (a jeho vysvětlivkách) přistupuje Hus k výkladu — mnohde obšírnému, jinde zas až příliš stručnému. Většinou jsou to výklady slovné — Hus objasňuje slova Páně i vyprávění apoštolů tak, aby jim mohl každý rozuměti. Jsou ovšem tyto výklady prosyceny učeností středověkého bohoslovce: přes tu chvíli uvádí se sv. Ambrož i sv. Augustin, sv. Beda i sv. Bernard, sv. Hugo i sv. Jeronym, sv. Jan Zlatoústý i sv. Origenes, sv. Remigius i Hajmo — vedle těchto svědků však rovnoběžně jde znalost učených bohoslovců: Wycleffe, Petr Lombard, spisovatelé »glossy« a j. dodávají rovněž důvody bývalému rektoru pražské university, ano i dva staří, ve středověku zvláště vážení, filosofové Boethius Říman a Aristoteles Řek skvějí se svou přítomností. Že Mistr nezapomíná ani svých děl, že uvádí i svůj

t. zv. »větší výklad na víru«, »knížky o šesti bludích« a j., je úplně přirozené.

Nejvyšším rozhodčím jest Husovi »Pravda« sama, výklad totiž Spasitele samého. Častěji se spokojuje pouhým uvedením výkladu Kristova a často také zase jinde, kde není ve slovech Písma určitého rozhodnutí, přestává na tom, že vyznává svou nevědomost. Hlubokých studií bohosloveckých přirozeně v dílu lidu českému určeném nesmíme očekávati; tu a tam sice vykladatel dokládá se textu latinského, jinde všimneme si výkladu z biblických starožitností nebo z dějin církevních — ale tato a podobná místa jsou přece jen řídká.

Za to obšírné a hojné jsou narážky na doby současné; Hus ohnivě horlí proti zkáze církve, od papeže-násilníka až po faráře-lakomce. Nejvíce arci hřímá proti hierarchii vysoké — papež s kardinály je pravý Antikrist, arcibiskupové s biskupy a kanovníky neznají než zlato a ženy: jed ďáblův je rozlit po celé zemi, otrávil celé tělo Církve. V příšerném až kontrastu vynikají v živém líčení Husově odpory mezi neřestným kněžstvem tehdejším a mezi vzorným životem Krista a prvých jeho učeníkův.

Tak místo učeného a moralisujícího výkladu evangelia stává se dílo Husovo plamennou obžalobou doby současné. Úsilí Němců sbořiti kapli betlemskou, snahy papežovy udusiti slovo Boží Husem kázané, nátisky v Míšni a Anglii, v Bavorsku i na Moravě činěné vyznavačům čistého učení Kristova zabírají v díle část daleko největší.

A ve všech těch narážkách vystupuje jasně v popředí neúhonná, čistá postava mučedníka Kostnického; vlastenecká mysl rovněž tak patrně jako horlení za obnovu mravů: »čiňte pokání, neboť se přiblížilo království nebeské.« Ký div, že stala se tak kniha tato Husova národu knihou nejmilejší, jediným jeho evangeliem?

A třebas že »knihy této svaté exempláře popálili nepřátelé, kde který dostati mohli« — abychom mluvili slovy Komenského, třebas že vlastní rukopis Husův padl za oběť plamenům, přec dosti ještě dochovalo se věku XX. rukopisův i tisků tohoto díla nejslavnějšího.

Deset rukopisů chovají dnes ještě knihovny evropské; z nich však jen některé jsou cennější a jen čtyři úplné; po dvou důležitějších chovají pražská knihovna universitní a musejní, po jednom knihovny Budyšínská a Norimberská v Německu. Text jejich není však úplně zajištěn; rukopis Plzeňský uchyluje se téměř ve všem od ostatních nám dosud známých; žádný rukopis není psán úplně pravopisem a jazykem Husovým, nejstarší vznikl rok po napsání díla samého.

Šestkrát byla již slavná tato kniha vydána tiskem; 1563 a 1592 v Norimberce, s obrázky a jazykem obnoveným, 1564, 1866 a 1900 v Praze, 1902 v Jilemnici. Vydání nynější je již sedmé.

Do němčiny přeložil ji 1854 částečně Novotný; do latiny 1869 (opět jen u výňatcích) Kvíčala pro Palackého Documenta; vydání naše převádí ji opět (jako již 1900) do češtiny nové.

Ponechati text původní bylo by ovšem nejsnazší; ale textu takového dosud není; akademické vydání spisů Husových dosud k úpravě

Postilly nedošlo. Pak jazyk Husův není již obecný náš jazyk novočeský; aoristům a participiím jeho náš čtenář již nerozumí; proto se doporučovalo — po příkladu vydavatelů XVI. století — jazyk jeho učiniti srozumitelným i vrstvám nejširším.

To stalo se tak, aby zvláštnosti, kterých Hus si přál, zůstaly (pokud možná) všechny; místo jiných zastaralých slov a vazeb vybraly se pak takové, jichž Hus jinde sám v téže platnosti užívá, tak že vše, co čtenář čte, je vskutku slovo Husovo. Vůbec pak hleděno k přání Husovu, aby se podala čtenáři věc co možná srozumitelně, ale tak, »aby pravda plna ostala.«

Místo staročeského textu evangelia přijat text bible Králické; je to překlad dnes ze všech nejznámější a proto mohly býti vypuštěny poznámky, jimiž Hus čtenáři zastaralé vazby textu staročeského vykládal.

Že zbytečně neměnilo se ani slůvko, netřeba připomínati; že se však měnilo všude tam, kde by dojem čtených slov byl jiný než byl před málem půl tisíciletím, nezazlí zajisté nikdo. Tak chtěl i Hus i apoštolé, aby každému hlásáno bylo slovo Boží ve vlastním jeho jazyku, »věrným Čechům« století XX. v jazyku věku XX., jiném a jednodušším, nežli jazyk věku XV.

Dr. *V. Flajšhans.*

Abys, kdož čísti budeš, rozuměl mé řeči české, věz, žeť sem psal tak, jakž obecně mluvím. Neboť v jednom kraji Čechové jinak mluví a v jiném jinak: na příklad: já píši »nižádný neví« a jiní říkají »žádný neví«; opět, já dím: »muším učiniti« a jiní praví »musím«. Opět já dím »tělestný« a jiní »tělesný«, já »proti v« a jiní »proti«; já »vzjeviti« a jiní »zjeviti«; já »popad ho« a jiní »popad jej«, já dím »bychme byli dobří« a jiní »bychom byli dobří«, já, »všechny věci« a jiní »všecky věci«. A jest jich drahně proměn.

Protož prosím každého, kdož bude psáti, aby jinak nepsal, než jakož sem psal. Než chybil-li sem kde písmene anebo slabiky anebo slůvko vynechal, za to prosím, abys opravil; jestliš jist, že jest úplné, nech tak státi, abys mi pravého úmyslu nepřevrátil. Neboť vím, že mnozí myslíce, že lépe rozumějí, to, což dobře jest napsáno, shlazují a zle napisují a na ty se velmi hněval sv. Jeroným, neboť jemu to činili etc.

Milosrdný Spasitel, Pán všemohoucí, Syn Boží, Ježíš Kristus, pravý Bůh a pravý člověk, přišel na svět, aby svědectví pravdě vydal, o nebeském království kázal, ovce zahynulé shledal, a cestu jim slovem i skutkem k věčné radosti ukázal, v tom plně vůli Otce svého, Pána Boha. Milostivý Spasitel v pokoře a v tichosti i v chudobě jsa zavržený od pyšných lidí a od chytrákův tohoto světa, a zvláště od biskupův, od mistrův, od kněží a zákonníkův, kteří se mu vždy protivili, pracoval s lidmi v kázání až do smrti; a to učinil z velikého slitování. Protož píše sv. Matouš v 9. kap. řka: „Vida Ježíš zástupy, slitoval se nad nimi, neboť byli trápeni, a leželi jako ovce, nemajíce pastýře.“ Protož řekl učeníkům svým: „Zajisté žeň mnohá jest, ale dělníci nemnozí; protož proste Pána žní, ať pošle dělníky na žeň svou.“ To jest: mnozí jsou lidé, kteří by rádi slovo Boží slyšeli, a tak jako pšenice v stodolu království Kristova se hodili: ale nemnozí jsou dělníci, totiž, že málo jest věrných kazatelův, kteří z lásky pro chválu Boží, pro lidské a pro své spasení pracují s lidmi Božími. Protož dí Spasitel: „Proste Pána žni, to jest Boha, jenž jest Pánem všeho světa, ať pošle žence na žeň svou.“ To slovo sv. Řehoř uvažuje „„žeň mnohá a pracovníci nemnozí“, řka: „Toho bez těžké truchlivosti mluviti nemůžeme, neboť ačkoli jsou ti, kteří by rádi dobré věci slyšeli, přece nejsou ti, kteří by pravili. Hle, svět kněžími jest naplněn, a přece ve žni Boží velmi řídký pracovník bývá nalezen; neboť úřad kněžský přijímáme, ale vskutku úřadu neplníme. Ale uvažujte, bratři moji! uvažujte, co dí Pán: Proste Pána žni, ať pošle dělníky na žeň svou! Vy za nás proste, abychom užitečné věci vám

připraviti mohli, aby jazyk od napomínání neustal; a poněvadž místo kázání jsme přijali, aby před spravedlivým soudem nás naše mlčení neodsoudilo.“ Tolik sv. Řehoř. Jehož řeč, ale dříve svého Spasitele, já uvažuje, umínil jsem pro chválu Boží, pro spasení Čechův věrných, kteří žádají vůli Boží poznati a plniti, evangelia nedělní všecka kratičce s Boží pomocí vyložiti, žádaje, aby ti, kteří budou čísti neb slyšeti, byli spaseni, napřed se hříchův varovali, Boha nade všechny věci milovali, spolu lásku drželi, v ctnostech prospívali, a za mne hříšného Pána Boha prosili.

A že nemají obecně evangelií česky psaných, a výklad ne tak brzy se ujme bez základu, protož chci vždy dříve evangelium položiti a potom výklad, aby našeho Spasitele slovo vždy nejvíce vznělo, a tak věrným bylo k spasení oznámeno; neboť kdož je v lásce do smrti slyší, ti budou spaseni a zde jsou blaženi, jakož dí sám Spasitel: „Blažení ti, kteří slyší slovo Boží a ostříhají je.“ To uvažujíce máme pilně, mile, statečně a vesele slova našeho milostivého Spasitele poslouchati, jiným je říkati a kázati, pečlivě k rozumu přivoditi, a podlé jednoho písma druhé vykládati, jakož svatí Božím darem vykládají. I mám úmysl, abych, což mohu, nejlehčeji vyložil k rozumu evangelia, ačkoli ne zcela týmž způsobem, jako káži.

EVANGELIUM
PRVÉ NEDĚLE ADVENTNÍ.

Píše svatý Matouš v 21. kapitole.

A když se přiblížili k Jerusalému, a přišli do Betfage k hoře Olivetské, tehdy Ježíš povolal dva učedlníky své, 2. Řka jim: „Jděte do městečka, kteréž proti vám jest, a hned naleznete oslici přivázanou a oslátko s ní. Odvažte je a přiveďte ke mně. 3. A řekl-liť by kdo co vám, rcete, že Pán jich potřebuje, a hnedť propustí je.“ 4. Toto pak se vše stalo, aby se naplnilo povědění skrze proroka, řkoucího: 5. „Povězte dceři Sionské: ‚Aj, král tvůj béře se k tobě tichý, a sedě na oslici, a na oslátku té jhu podrobené.‘“ 6. I jdouce učedlníci, učinivše tak, jakž jim byl přikázal Ježíš. 7. Přivedli oslici i oslátko, a vložili na ně roucha svá, a jej na vrchu na ně posadili. 8. Mnohý pak zástup stlali roucha svá na cestě, jiní pak ratolesti stromů sekali, a metali na cestu. 9. A zástupové, kteříž s předu i s zadu šli, volali, řkouce: „Hosanna synu Davidovu. Požehnaný, kterýž se béře ve jménu Páně.“

*

Toto evangelium vskutku stalo se na Květnou neděli, protož více náleží k památce toho dne, než dne dnešního. Avšak dnes je čteme, pamatujíce příchod jeho, kterýž dnes připomíná církev křesťanská, kterému říkají Čechové „Advent“ po latinské řeči; neboť latinsky

adventus česky slove příchod neb navštívení. A to připomíná církev svatá od dnešního dne až do dne Kristova narození; a tak již ten veškeren čas nazývají Advent, to jest čas, v němž pamatují Kristovo navštívení.

Tu věz, že Kristovo navštívení jest troje, jakož Písmo ukazuje: Prvé v tělesenství: tím nás navštívil, kdy se, jsa Bohem, v životě Panny Marie vtělil. O tom sám dí v 16. kap. sv. Jana: „Vyšel sem od otce a přišel sem na svět."

Druhé navštívení Kristovo jest duchovní, jímž navštěvuje milosti svou nás; neb on dí: „Miluje-li mne kdo, řeči mé zachovává, a otec můj bude ho milovati, a k němu přijdeme." To míní Kristus, že on a otec přijdou k tomu člověku, kterýž Krista miluje a jeho řeči zachovává. A o tom navštívení dí ve Vzjevení sv. Jana v 3. kap.: „Aj já stojím u dveří a tluku; uslyší-li kdo hlas můj a otevře mi dvéře, vejdu k němu, a budu s ním večeřeti a on se mnou." U dveří Kristus stojí, tak že hotov jest milostí vůli člověka navštíviti, a tluče, když napomíná vdechnutím, bolestí, hrůzou neb nemocí, aneb dáváním darův rozličných. A kdož uslyší hlas jeho přikázání, a otevře dvéře Kristovi, hřích opuště a vůli svou k dobrému plně obrátě, k tomu Kristus vejde, milostí svou jeho navštíví; a skoná-li v té milosti člověk, k hříchu se nenavracuje, tehdy bude Kristus s ním večeřeti a on s Kristem, to jest radosti bude věčné požívati. A tak Kristus navštěvuje člověka duchovně, i kdy hříchův smrtelných člověk nechá a on jemu je odpustí, i kdy zvláštní milostí ho obdaruje, i kdy ve smrti milostí svou k němu přichází. A též tak i zlé lidi navštěvuje hrůzou, pomstou a věčným zatracením, a zvláště ve smrti. Protož dí sv. Matouš v 24. kap. „Bděte, neb nevíte, v kterou hodinu pán váš přijde." A ve Vzjevení sv. Jana v 3. kap. dí: „Protož nebudeš-li bditi, přijdu jako zloděj a nevzvíš, v kterou hodinu přijdu k tobě."

Třetí navštívení Kristovo jest budoucí v soudný den, o němž sám dí v 25. kap. sv. Matouše: „Když přijde syn člověka v slávě své a všichni andělé jeho s ním, tehdy vsedne na stolici království svého, a shromážděni budou před něho všichni lidé." O tom také příchodu říkáme ve vyznání víry, že přijde soudit živých i mrtvých.

Pak z toho dále máš, že první navštívení to se jednou stalo, jakož jednou se vtělil; druhé to se každý den děje, jakož každý den věrné svou milostí navštěvuje, a zlé pomstou neb napomínáním; třetí to se má jednou státi. Z prvního navštívení máme býti velmi vděčni, a tak mile na ně pamatovati; druhého máme býti pilni, aby s námi ráčil přebývati, a aby nás zvláštní milostí na den svého narození navštívil, máme se nábožně chovati; třetího máme velmi pilně čekati, neboť veli nám velmi pilně bditi, to jest od hříchu se ostříhati a v Boží milosti prospívati. A pro ta tři navštívení ustanovila církev svatá, abychme od dnešního dne pilněji než prvé se v ctnostech zdokonalovali, pamatujíce, že vtělením k našemu spasení přišel, a že milostí svou nás zvláště navštíví na den svého narození, a že po třetí, v soudný den přijda, dá nám věčné království.

A k tomu navštívení jest trojí příprava: Prvá, aby věrní, čekajíce svého pána, uctivě se chovali, a zvláště, když se blíží. A to záleží na onom slovu sv. Isaiáše v 1. kap.: „Přestaňte zle činiti, učte se dobře činiti.“ A jakož dí David: „Odchyl se od zlého a čiň dobře.“ Druhá příprava jest, abychme slyšíce, že tak veliký pán blízko jest, připravili se, a to trojím způsobem. Předně, připravíce jemu dům, to jest vyčistíce jemu duši od hříchův; neb on dí skrze Isaiáše v 1. kap.: „Umyjte se a čisti buďte, odvrhněte zlost myšlení svých od očí mých!“ Po druhé máme se připraviti v roucho krásné, jakož dí Isaiáš v 52. kap.: „Oblec se rouchem oslavy své, Jeruzaléme, město svaté!“ Jeruzalém na tomto místě znamená věrných sbor, jenž jest město svaté, v němž má král Kristus na věky přebývati; a to město má se obléci v roucho slávy, to jest v ctnosti, jež činí člověka slavného. A to roucho jest lepší každé duši nesmírně, než všechna roucha tohoto světa, jimiž se tělo odívá: ano, jedna ctnost lépe odívá člověka, než které roucho tělesné; a to roucho má býti bílé, to jest hříchem nezprzněné. Po třetí máme se připraviti, abychme důstojnou krmi tak velikému pánu dali. Krmě důstojná, jíž se krmí Kristus, jest vůle jeho naplnění, jakož sám dí v 4. kap. sv. Jana: „Můj pokrm jest, abych činil vůli toho, jenž mne poslal, abych dokonal skutek jeho.“ A opět dí: „Připravujte pokrm, ne ten, jenž hyne, ale ten, jenž ostává u věčném životě, kterýžto pokrm dá vám syn člověka.“ Ti sobě připravují pokrm, jenž nezhyne, kteříž plní vůli boží a v tom setrvají, neb na věky budou v radosti božství požívati. A tak věrní křesťané krmí Krista každý den, když jeho přikázání plní. A to on sám vyzná v soudný den, když dí spravedlivým: „Lačen sem byl a nakrmili ste mne; žízniv, a napojili ste mne.“

„Hle, tak se máme připraviti, abychom důstojně jeho svatého navštívení prvního pamatovali, k druhému a třetímu se připravili, a tak důstojně jeho svaté tělo na Boží narození přijímali. Neboť dí sv. Augustin v kázaní: „Bratří nejmilejší! z milosti Boží již přišli nám dnové, v kterýchžto žádáme, abychme Boží narození světili; protož prosím a napomínám, abychme, jakož nejlépe můžeme, pracovali, abychme na ten den s čistým svědomím, s velikou pilností, s čistým srdcem i tělem k oltáři Božímu mohli přistoupiti, a tělo jeho a krev jeho, ne k soudu, ale k uzdravení duše a k spasení hodni byli přijmouti. Neboť v Kristově těle život náš záleží, jakož on sám dí: ‚Nebudete-li jísti těla syna člověka a jeho krve píti, nebudete míti života v sobě.‘ Protož proměň život, kdož chce vzíti život; neboť nepromění-li života, k soudu vezme život, a více bude z něho porušen, než obživen. O kterak šťastná jest ta duše, která s Boží pomocí tak svůj život přizpůsobila, že jest hodna, aby Krista hostem přijala! Též zase, kterak nešťastné jest to svědomí a žalostivé, které se zlými skutky tak zprznilo, že v něm Kristus neráčí přebývati, ale ďábel počne panovati!“ To vše dí sv. Augustin.

Z té vší řeči, jakož i svatý Pavel v dnešní epištole velí, vezměme naučení: „Zavrhněme skutky temnosti,“ to jest, zbavme se hříchův,

jež vedou k věčné temnosti „a oblecme se v odění světlosti," to jest, přijměme ctnosti, jež vedou nás k věčné světlosti. Neb tak jsouce živi, dobře budeme pamatovati navštívení Kristovo troje: budeme hodni, aby nás zvláštní milostí navštívil nyní, potom ve smrti, a konečně v soudný den. Teď nás navštívil svým vtělením; to navštívení pamatujeme, že se již stalo. Také nás navštívil svou milostí na křtu, že nás hříchův zbavil; a jestliže sme po křtu hřešili, přece navštívil nás milostí v pokání; pakli kteří nehřešili smrtelně po křtu, ale navštívil je zvláštní milostí a navštěvuje. A třetího navštívení v soudný den čekáme, jehož čekajíce máme vždy hotovi býti, neb on sám dí: „Buďte hotovi, neb v kterouž hodinu nenadějete se, Syn člověka přijde." A máme tak býti hotovi, abychme mile, což nás potká, pro milého Krista trpěli, jakož on za nás hříšné, nejsa nám povinen, za své protivníky, mile ukrutnou smrt trpěl; ke kteréžto smrti dobrovolně do Jeruzalema přišel, a na oslíku přijel s velikým pláčem, ukazuje lidu Jeruzalémskému milostivé navštívení.

Protož čte se evangelium to dnes o navštívení duchovním, jímž navštívil věrné skrze své svaté utrpení; ne aby jim bohatství pobral, ani aby je hrdloval, ale aby jim, od smrti je vykoupě, věčné království dal. Protož prorokuje svatý Zachariáš dí k církvi svaté: „Hle král tvůj přišel k tobě spravedlivý a spasitel, on chudý sedě na oslici a na oslátku." V té řeči prorok těší církev svatou řka: „Hle král tvůj," král milostivý ku pomstě, mocný k obraně, moudrý k správě, bohatý k odplatě. Dí: „tvůj," že tě stvořil, „tvůj," že tě živí, „tvůj," že tebe od ďábla brání, „tvůj," že tě vykoupil smrtí, „tvůj," že tě do smrti miloval, „tvůj," že dá věčné království, jestliže na konec budeš vděčen. Protož dí: „Hle, král tvůj přišel", neb přijel, „tobě spravedlivý," jenž dá každému podle jeho zasloužení; „spasitel," neb přišel, aby spasil, jakož sám dí: „Tak Bůh miloval svět, že Syna svého jednorozeného dal, aby každý, kdož věří v něho, nezahynul, ale měl život věčný; neb neposlal Bůh syna svého na svět, aby soudil svět, ale aby svět byl spasen skrze něho."

Hle, tu máš jeho svědectví, že poslán jest od otce na svět tento, aby nesoudil světa, ale aby spasil svět, to jest, lid vyvolený k spasení ze světa; neboť těch nebude souditi k věčnému zatracení. Protož dí prorok církvi svaté: „Hle, král tvůj jde k tobě spravedlivý a spasitel!" a „on chudý", aby tě chudobou svou obohatil, jakož dí sv. Pavel: „Kristus pro nás učiněn jest chudý, abychme my jeho chudobou zbohatli, totiž, nyní v ctnostech a potom v radosti nebeské; neb proto přijel on chudý „na oslíku", jakož evangelium svědčí, jehož nehodlám nyní vyložiti; neboť lépe mi se zdá, abych je zachoval ke Květné neděli, neboť se v tu dobu dálo, a také, abych již neprodlel.

Protož, nejmilejší! mějte na tom dosti, a připravte se k navštívení druhému a poslednímu, želíce hříchův, prospívajíce v ctnostech, plníce pokání, a žádajíce srdečně jeho navštívení.

EVANGELIUM
DRUHÉ NEDĚLE ADVENTNÍ.

Píše svatý Lukáš v 21. kapitole:

V ten čas řekl Ježíš učeníkům svým: „I budouť znamení na slunci i na měsíci i na hvězdách, a na zemi soužení národů, nevědoucích se kam díti, když zvuk vydá moře a vlnobití, 26. Tak že zmrtvějí lidé pro strach a pro očekávání těch věcí, kteréž přijdou na všecken svět. Nebo moci nebeské pohybovati se budou. 27. A tehdyť uzří Syna člověka, an se béře v oblace s mocí a slávou velikou. 28. A když se toto počne díti, pohleďtež a pozdvihnětež hlav svých, proto že se přibližuje vykoupení vaše.“ 29. I pověděl jim podobenství: „Patřte na fíkový strom i na všecka stromoví. 30. Když se již pučí, vidouce to, sami to znáte, že blízko jest již léto. 31. Takž i vy, když uzříte, ano se tyto věci dějí, vězte, že blízko jest království Boží.“

*

Onu neděli byla památka příchodu Kristova pokorného a tichého; dnes ukazuje evangelium příchod Kristův mocný a velebný. Neboť onde řečeno jest, že přišel král tichý a chudý na oslíku; ale dnes dí evangelium, že uzří syna člověka ‚jdoucího v oblace s mocí velikou a slávou‘: a to proto, aby ti, kteří nechtí milovati tichého a pokorného, aspoň báli se mocného a slavného. A tak pamět prvého navštívení hodí se ku povýšení naděje, a pamět druhého k zachování

bázně, neboť i naději i bázeň mají míti křesťané. Neboť bázeň je zdržuje, aby k hříchu se neklonili, a naděje drží, aby protivné věci neporazily. Neboť dí Šalamoun: „Odvrácení malých zabije je, a štěstí bláznův zatratí je.“ Protož v evangeliu dnešním i bázeň jest položena, i naděje ukázána: bázeň neb hrůza od počátku evangelia až do oněch slov: „A když ty věci se počnou;“ a pak naděje tu se počíná, když se potom dí: „pozdvihněte hlav svých, neboť se blíží vykoupení vaše.“ I klade Spasitel náš i strach i naději, a ukazuje znamení, kteráž se stanou před jeho navštívením v soudný den, jež se stane, když dí: „budou znamení na slunci a na měsíci.“ Po druhé klade své navštívení, řka: „tehdy uzří syna člověka.“ Po třetí klade utěšení spravedlivých, řka: „Pozdvihněte hlav svých.“ Po čtvrté klade napomenutí k výstraze od zlého.

A tak všechno toto evangelium položeno jest, abychom pilně k poslednímu Kristov příchodu neb k navštívení patřili. Neboť když se učeníci tázali Krista spasitele o soudném dni, po Květné neděli na hoře Olivetské řkouce: „Pověz nám, kdy ty věci budou, a které znamení navštívení tvého a skonání světa?“ tehdy mezi jinou řeči odpověděl jim, řka: „Budou znamení na slunci a na měsíci“ a dále. A klade spasitel znamení i na nebeských věcech, jako na slunci, na měsíci, na hvězdách; i na zemských, jako na zemi a na moři, i na lidech, kteří budou schnouti strachem a bázní. I dí spasitel: „Budou znamení na slunci, a na měsíci a na hvězdách.“ A která znamení, dí v evangeliu sv. Matouš v 24. kap.: „Slunce se zatmí, měsíc nedá světla svého, a hvězdy s nebe budou padati.“ Slunce znamení již mělo, když se pro smrt Kristovu zatmělo, a též i měsíc v tu dobu potratil světlo i hvězdy, jež berou své světlo od slunce. Ale může rozuměno býti, že slunce Kristus zatmí se před soudným dnem, takže lidé nebudou viděti věrou živou toho slunce; a měsíc, jenž znamená církev křesťanskou, ten nedá světla svého, totiž nebudou svítiti naučením pravým, ani skutky dobrými; a hvězdy, to jest lidé, budou s nebe padati, to jest odpadnou od nebeských obcování. Neboť drak Antikrist, jakož svědčí sv. Jan ve Vzjevení, třetí částku ocasem stáhne hvězd s nebe: ne hvězd oněch, jež v nebi svítí, neboť ty ani nebudou padati, ani nebudou staženy od draka, neboť na věky tam ostanou: ale lidé odpadnou od nebeských věcí, hrůzou a chytrostí Antikristovou, a svedením jeho poslův.

A to prorokoval Kristus, řka napřed učeníkům: „Vizte, ať nižádný vás nesvede, neboť mnozí přijdou ve jménu mém řkouce: ‚Já jsem Kristus!‘ a mnohé svedou.“ A potom dí, že povstanou falešní prorokové, a dají znamení veliká a zázraky, tak aby uvedeni byli v blud, kdyby mohlo býti, i vyvolení. A to se nyní velmi plní, neboť již Kristova pravda i Kristus málo v lidech svítí, ani již chtí, aby evangelium nekázali a Krista nejmenovali; a kohož chopí, an Kristovu pravdu přímo vyznává, toho proklínají, pohánějí, vypovídají, hrdlují, mučí i žalářují, i usmrcují. Jakož nyní v Moravě oficiál a jiní věrného člověka hladem umořili, a kněži Martinovi, kazateli, nohy uhnojili; a co se stalo loni v Praze i nyní se děje nad těmi, kteří

pravdu Kristovu vedou, jest známo mnohým lidem. A to vše pochází od Antikristových poslův, falešných kazatelův, již peněz shánějíce na lidu k svému lakomství, pýše, rozkoši a smilství, dávají za peníze hříchův odpuštění pravíce, že papež jest zemský bůh, jenž má moc dávati, komuž chce, a když chce, odpuštění hříchův: ale nepraví lidu, že Kristus dí: „Nebudete-li se hříchův káti, všichni zahynete!“ Neb již zatmili tak velmi pravdu, Krista, že již kazatelé více jmenují papeže než Krista, a více velebí i drží ustanovení papežská, než zákon Pána našeho Jezu Krista. A protož jest věrným jeho synům útisk v zemích; neb i v Čechách i na Moravě, v Míšni i v Anglii, i jinde jest veliké soužení, jakož jsem toho svědom; neb vraždí, mučí i proklínají věrné kněží, a do Říma není proč se postaviti, neboť tu jest vrchol vší Antikristovy zlosti: pýchy, lakomství, smilstva, pokrytství i svatokupectví, takže od Říma až do Čech svatokupectví a lakomství se vylilo. Neboť prodávají a kupují arcibiskupství dráže než mnohá v Čechách panství, a odpustky dávají v nájmu, jakož který Antikristův posel může utržiti, aby mohl více na lidu sprostném vylouditi. A proto lidé schnou, jedni bojíce se pravdy proti tomu vyznati; druzí nevědouce pro rozdělení kněžské v kázání, čeho se mají držeti; třetí majíce veliké tesknosti, že tak jiní bloudí; a čtvrtí trpíce hanění, kaceřování i vraždění, a také pro veliké soužení pravdy boží. Neboť zvučí moře, to jest lid tohoto světa, jenž se moři přirovnává. Dím: „zvučí,“ ohlašujíc, že ti, kteří Krista následují a jeho pravdu vedou, že ti jsou bludní a kacíři. A k tomu dí David, že divná jsou vzdvižení moře, to jest, že divně se lidé pozdvihli proti Kristovi a proti pravdě, a povzdvihli hlasu svého; neb opět dí David: „Povzdvihly vody hlasu svého.“

A tak již jsou znamení na slunci Kristovi, že již pro hříchův rozmnožení lidé ho nevidí živou věrou; a jsou znamení na měsíci, to jest na těch, kteří by měli, vezmouce světlo písma od Krista, jiným svítiti, ti již nesvítí; a jsou znamení na hvězdách, že ti, kteří by měli žádosti lpěti v nebesích, ti k zemským obyčejům žádostí se přichýlili, a zvláště ti, kteří by měli jiným svítiti: jako jsou mistři a preláti, totiž na jiné v duchovním úřadu posazení, neb tací učení, již jsouce zle živi, jiné pohoršují, padají od světla věčného; jakož zase, kteří učí jiné spravedlnosti, jsouce dobře živi, budou se stkvíti na věky. Jakož dí Daniel prorok v 12 kap.: „Kteříž učeni budou, stkvíti se budou jako blesk nebeský; a kteří učí spravedlnosti mnohé, jako hvězdy na věčné věky, totiž: budou se stkvíti.“ Hle tu máš, že vzjevně prorok nazývá učené lidi dobré, již jiné učí, hvězdami; a ti mají své světlo od slunce Krista, jenž jest slunce spravedlnosti, jakož dí Malachiáš: „Vám, bojícím se jména mého, vzejde slunce spravedlnosti.“ Ale falešným kněžím a kazatelům to slunce za horu zašlo, jako dí Micheáš prorok v 3. kap.: „Zajde slunce nad proroky, a bude nad nimi zatměn den.“ A ihned před tím dí: „Toto dí pán na proroky, kteří svádějí lid můj, kteří kousají svými zuby, a káží, že pokoj jest, a nedá-li jim kdo v ústa jich co, svatým činí na něho boj neb válku.“

A snad toto písmo dotýká se těch, již na ty, kteří jim po jich vůli nechtí býti podrobeni, vydávají kříž, a svatou nazývají válku, a boj svatý, dávajíce i hříchův i muk zbavení těm, kteří k boji pomáhají. Divná věc: sami nemohou sebe zbaviti blech a much, a pak chtí jiné zbaviti pekelných muk svým dáváním, ani se nemodlíce za to, ani dobře jinak nejsouce živi! A je-li který věrný křesťan, jenž káže proti jich zlobě, tehdy k němu nenávist mají, a vymyšlenou zlobou staví služby boží, nemohouce jinak staviti kázání, jež jich zlosti lidu oznamuje.

A tu chytrostí Antikrist svrchovaně svou zlobu vede proti svobodě a chvále Pána našeho Jezu Krista. O té chytrosti psal jsem plně v jiných knihách; i v českých i v latinských. A zdá mi se, že ta chytrost jest nejhorší a nejtěžší věrným křesťanům; neboť ani hanění, ani mučení, ani umoření nemůže staviti pravdy kázání u věrném Kristovu kazateli, jenž právě Boha miluje; ale vymyšlené stavení služby Boží jest veliký útisk, ne tomu, jenž by rád kázal, ale lidu, jenž by rád slyšel. Neb co může více tísniti křesťany, než aby jim nedali pohřbu, křtu, zpovědi, těla božího? Mezi kterými útisky nejtěžší jest, kdyby křtíti nechtěli. Ale tomu by se vyhnuli věrní a rozumní křesťané: kněží neposlouchajíce toho přikázání, a jiní lidé nedbajíce, kde by je pohřbili, a dítky ve veliké nouzi sami by křtili, a tak s boží pomocí by roztrhli Antikristovy síti, jimiž chytře pod jménem svatého poslušenství lidi mámí. A to jest ono náramné trápení, o němž dí Spasitel: „že bude tehdy trápení veliké, jaké nikdy nebylo od počátku světa až dotud, aniž bude. A nebyli-li by ukráceni dnové ti, nebyl by spasen nižádný člověk; ale pro vyvolené Boží ukráceni budou dnové ti."

A jistě běh nynějšího času dává věrným rozum toho svatého evangelia o znameních soudného dne, aby běh světa pozorujíce, slova svého Spasitele vážili, a rozumějíce, pilně se připravili proti chytrosti Antikristově; neboť po znameních těch nezmešká se příchod syna Božího. O kterémžto dí dále evangelium, že „moci nebeské hnou se", totiž andělé, jakož dí sv. Řehoř, hnou se k soudu se synem člověka proti hříšníkům. Neboť dí písmo: „Nastrojí stvoření na pomstu nepřátel". Protož dále dí: „A tehdy uzří syna člověka," to jest Ježíše Krista, jenž jest syn ne dvou člověků, ale jednoho člověka, Panny Marie. „Jdoucího," to věz k soudu. „V oblace" — kteraký bude oblak, on to ví! „S mocí velikou," to proti hrdým hříšníkům moc veliká; neb dí David prorok: „Oheň před ním půjde, a páliti bude vůkol všecky nepřátely jeho. „A s velebností," totiž k utěšení spravedlivých; neb ihned dále dává utěšení svým, řka: „A když ty věci se počnou, vzezřete," totiž k mé pomoci čistým srdcem patřte, „a povzdvihněte hlav svých," to jest rozumy své; jakož dí sv. Řehoř: „Hlavy vzdvihnouti jest, mysli k radosti otce nebeského povzdvihnouti." Neb dále dí Spasitel: „neboť se blíží vykoupení vaše," jako by řekl: „tu bude vaše vysvobození a zlých věčné zatracení." Dále dí evangelium: „A pověděl jim podobenství: ‚Hleďte na fíkový strom i na všecky štěpy' a tak dále; dává Spasitel svým vhodné znamení, že jako když ovoce na

štěpích dospívá, tehdy blízko jest léto: též kdy již morové, hladové, války, zemětřesení, a znamení napřed řečená jsou v světě, tehdy věrným blízko jest království boží, to jest blahoslavenství, kteréž budou míti v nebesích. Protož dí dále Spasitel: „Též i vy, když uzříte, že ty věci se dějí, vězte, žeť blízko jest království Boží.“ A potvrzuje Spasitel náš té řeči přísahou, řka: „Věru pravím vám, že nepomine pokolení toto,“ to jest, lid nepůjde ze smrti do nesmrtelnosti, „až se všechny věci,“ totiž již řečené, „stanou“. Dokazuje toto řka: „Nebe i země pominou,“ to jest, nebe se promění, že bude krásnější po soudném dni; i země se promění; „ale slova má nepominou,“ to jest nepromění se, ale stane se vždy to, což sem těmi slovy mínil. Toto krátce na evangelium.

A že Spasitel milostivý o svém příchodu neb navštívení posledním často mluvil, vystříhaje své věrné a pravé, kterak bude hrozné, protož máme pilně na ten příchod pamatovati, velmi ho uvažovati, a tak dobře máme živi býti; neboť přijde pán zlým velmi hrozný, tak že řeknou zatracenci horám: „Padněte na nás!“; přijde ten, jenž nižádného zatracence neuslyší; přijde ten, jenž všechny zlosti každého člověka všem andělům, lidem i ďáblům oznámí; přijde ten, jenž věčným ohněm všechny zatracence spálí; přijde ten, jenž k věčnému ohni a k temnosti a k všeliké bídě zlé odsoudí. Protož dí sv. Řehoř dnes v kázání: „Ten den, bratří nejmilejší! před oči položte. A cožkoli nyní těžké se zdá, bude lehké, neboť o tom dni dí prorok: ‚Blízko jest den Boží, veliký a hrozný velmi, a kdo jej strpí?‘ A prorok Sofoniáš v 2. kap. dí: ‚Blízko jest den Boží veliký, blízko a brzký velmi, hlas dne božího hořký, trápen bude tu silný, den hněvu den ten, den zármutku a úzkosti, den truchlivosti a bídy, den temnosti a mrákoty, den oblaku a bouře, den trouby a troubení.“ To Sofoniáš ukazuje, že den soudný zlým bude velmi hrozný. O němž takto píše svatý Petr: „Přijde den Boží jako zloděj, v kterýžto nebesa velikou prudkostí pominou, a živlové horkostí se rozboří, a země, a ta kteráž v ní jsou stvoření, pálena budou. A poněvadž ty všechny věci mají se rozplynouti, i jací my musíme býti v svatých obcováních a dobrotách, čekajíce a chvátajíce k příchodu dne Pána našeho Jezu Krista, skrze něhož nebesa hořice se rozplynou, a živlové horkostí ohně vzprahnou.“ Tak píše Petr apoštol o dni soudném, v kterýžto den nad námi nahoře bude soudce, uražený od zlých, jim hněvivý, dole peklo hrozné otevřené, na pravici všichni hříchové vzjevně žalujíce, na levici ďáblové do pekla táhnouce, okolo i ze zadu svět hořící, napřed andělé do pekla ženouce, vnitř svědomí ukrutně kousavé, zevnitř oheň věčný tělo pále, a všichni svatí odsouzení potvrzujíce a řkouce se soudci: „Jděte zlořečení do věčného ohně!“

O nejmilejší! uvažujíce tak těžký a hrozný příchod Kristův a den soudný, pamatujme pilně na Kristův první příchod, že vtělil se, přišel na svět, v práci pro naše spasení. Buďme vděčni, ať nás nyní duchovně svou milostí navštíví, a v smrti ať nás nalezne hotovy. Pamatujme poslední příchod hrozný, abychme byli k nebeské radosti při-

souzeni; neboť dí sv. Řehoř v dnešním kázání: „Ten den, bratří nejmilejší! vší neb plnou myslí pamatujte, život napravte, zvyky proměňte, zlá pokušení přemáhejte, hříchův spáchaných pláčem mstěte; neboť příchod věčného soudce tím bezpečnější jsouce, uzříte, čím více nyní ukrutnosti se jeho bojíce připravujete. Ty všechny věci k našemu spasení rač způsobiti milosrdný Spasitel, Bůh a člověk pravý, požehnaný na věky, Ježíš Kristus!

EVANGELIUM
TŘETÍ NEDĚLE ADVENTNÍ.

Svatý Matouš v 11. kapitole.

ten čas když uslyšel Jan v vězení o skutcích Kristových, poslav dva z učedlníků svých, 3. Řekl jemu: „Ty-li jsi ten, kterýž přijíti má, čili jiného čekati máme?“ 4. I odpovídaje Ježíš, řekl jim: Jdouce zvěstujtež Janovi, co slyšíte a vidíte. 5. Slepí vidí, a kulhaví chodí, malomocní se čistí, a hluší slyší, mrtví z mrtvých vstávají, a chudým evangelium se zvěstuje. 6. A blahoslavený jest, kdož se nehorší na mne.“ 7. A když oni odešli, počal Ježíš praviti zástupům o Janovi: „Co jste vyšli na poušť viděti? Třtinu-li větrem se klátící? 8. Aneb co jste vyšli viděti? Člověka-li měkkými rouchy oděného? Aj, kteříž se měkkými odívají v domích královských jsou. 9. Aneb co jste vyšli viděti? Proroka-li? Jistě pravím vám, i více nežli proroka. 10. Tento jest zajisté, o němž psáno: Aj, já posílám anděla svého před tváří tvou, kterýž připraví cestu tvou před tebou.“

*

V tomto evangeliu jest zmínka o vězení svatého Jana, křtitele Kristova; po druhé, o divných skutcích Pána Ježíše Krista; po třetí, o chvále svatého Jana. O vězení dí evangelium: „Když uslyšel Jan v okovách skutky Kristovy.“ Tu věz, že sv. Jan byl v okovách v ža-

láři proto, že káral Heroda krále z cizoložství, jakož píše sv. Matouš v 14. kap. řka: „Herodes popadl Jana a svázal a vsadil ho do žaláře pro Herodiadu, ženu bratra svého; neboť říkal jemu Jan: ‚Nesluší jí tobě míti.'" A svatý Marek dí v 6. kap.: „Herodes bál se Jana, věda, že on jest muž spravedlivý a svatý, a střehl ho. A slyše ho, mnohé věci činil, a rád ho poslouchal." Proč? to dí sv. Jan Zlatoústý v kázání o svatém Janu: „Pravil Jan Křtitel to, což bylo po zákonu, co po spravedlnosti, co bylo k spasení; jistě to pravil, co nebylo k nenávisti, ale k milování." Opět dí: „Heroda Jan svatými napomínáními, ne žalobou, napomínal, jakožto milovník čistoty, chtě, aby byl spasen, ale ne zatracen." Ale že smilství těžko kdo zanechá, protož Herodes nechtě smilství zanechati a smilnice cizoložné opustiti, Jana jav spoutal a do žaláře vsadil; a on jsa v okovách, uslyšev skutky Kristovy poslal k němu své učeníky. Protož dí evangelium: „Když uslyšel Jan v okovách skutky Kristovy, poslav dva z učeníkův svých, řekl jemu: „Ty-li jsi ten, jenž máš přijíti, čili jiného čekati máme?" Tu věz, že svatý Jan nepochybuje, je-li Kristus ten, jenž přišel, aby hříchy světa sňal; neboť dříve vyznal, řka: „Hle beránek boží, jenž snímá hříchy světa!" A poznal ho, jsa ještě v životě matky, a radoval se; a když ho křtil, slyšel svědectví od Boha otce, že on jest syn jeho milý, jehož máme poslouchati. Ale tázal se svatý Jan, maje péči o své učeníky a o jiné lidi, aby o Kristovi nepochybovali, ale aby v něho věřili, poslouchali ho, a konečně následovali; a proto kázal učeníkům, aby se otázali Krista řkouce: „Ty-li jsi ten, jenž máš přijíti" jakožto vykupitel zaslíbený, „čili jiného čekati máme?"

A dí dále evangelium: „A odpověděv Ježíš, řekl jim: ‚Jdouce zvěstujte Janovi ty věci, které ste slyšeli a viděli;" neb jakož píše sv. Lukáš v 7. kap., v tu hodinu uzdravil mnohé od neduhův, a od ran, a od duchův zlých, a mnohým slepým dal zrak. A odpověděv řekl jim: ‚Jdouce zvěstujte Janovi ty věci, které ste slyšeli na kázání, a viděli na divných skutcích'. Tu dí sv. Ambrož: „Odpovídá Pán raději svými skutky nežli řečmi". A sv. Jeroným dí: „Mlčte slova, mluvte skutkové". A tak milostivý Spasitel dal naučení, ne Janovi, ale jeho učeníkům, aby věřili, že on jest ten, jehož čekali, aby přijda sňal hříchy a od zatracení vysvobodil. A aby ukázal, že on jest ten, jenž uzdravil mnohé, dí: „Slepí vidí," a dále. Tu věz, že slepými znamenají se ti, kteříž z hlouposti hřeší; kulhavými ti, kteříž jednak zle, jednak dobře činí; malomocnými ti, kteří z veliké žádosti hřeší; hluchými ti, kteří jsou v zlobě zatvrzení; mrtvými ti, kteří z velikého zvyku hřeší. A ti všichni nyní milostí Spasitele našeho mohou býti uzdraveni, a mnozí jsou již uzdraveni, takže ti, kteří z hlouposti hřešili, již vidí, znajíce, co jest hřích, a kterak byli hříchem zaslepeni; pak kulhaví, kteří byli jednak zle, jednak dobře živi, již stále jsou dobře živi; a malomocní, hříchem zprznění z žádosti, již jsou čisti; a hluší, již byli slova Božího nedbalí, již ho mile poslouchají; a mrtví, to jest, již smrtelným hříchem v duši umřeli a ze zvyku hřešili, ti již z toho zvyku vstávají: a v těch pěti věcech duchovních jest větší div, než

v tělesných uzdraveních, a větší Boží milost než v oněch. A pak šestý div položil milý Spasitel, řka: „Chudým boží slovo se zvěstuje," latinsky ‚evangelisantur,' to jest: evangelium, jež jest slovo boží, požívají, a tak i sobě i jiným prospívají, sami slyší a jiné učí, „Chudí," rozuměj duchem pokorní, ti Božím slovem prospívají.

Tu věz, že kázáním slova Božího rozum se osvěcuje, po druhé žádost se spravuje, zlá žádost se uhašuje, zatvrzelost v zlobě se ruší, hřích se zapuzuje, a Boží milost se v člověku plodí. Z toho věz, že kdož z těch šesti prospěchův, slyše slovo boží, nižádného na sobě necítí, ten má znamení, že slova božího poslouchá neužitečně. O blahoslavení duchem chudí, k nimž jest poslán Spasitel, aby jim kázal! Jakož sám dí skrze Isaiáše: „Abych vzvěstoval tichým, poslal mne, abych léčil skroušené v srdci, a abych pravil vězněným odpuštění, a zavřeným otevření, a abych kázal léto milostivé pánu".

Dále dí v evangeliu Spasitel: „A blahoslavený ten, kterýž nepohorší se nade mnou!" Tu věz, že rozličně se horší lidé nad Kristem. Někteří se horší nad jeho milosrdenstvím, řkouce, že nemstí maje mstíti, nebo že mstí nemaje mstíti; o prvém řkouce, jak dí Habakuk v 1. kn.: „Proč nepohlédneš na ty, kteří zlé činí?" to jest, proč nepomstíš? O druhém řekl onen líný sluha (Matouš v 25. kap.): „Vím, že ukrutný jsi!" Někteří horší se nad jeho moudrostí, domnívajíce se, že něco činí, což by neměl činiti; jako ti, kteří lají povětří, nebo ti, již se domnívají, že by oni lépe mohli vymysliti, než Bůh učinil; a tak diví se, že se zlým dobře vede, řkouce Jeremiášovo slovo v 15. kap.: „Proč cesta zlých jest šťastná?" totiž, proč se zlým po jich vůli děje? Někteří se horší nechtíce s ním trpěti, jako se pohoršili učeníci jeho, jimž řekl: „Všichni vy pohoršíte se nade mnou!" Někteří se horší nad jeho chudobou, jako obecně kněží, kteří nechtějí býti dobrovolně chudí; tak se pohoršil onen mládenec, jenž odešel od Krista, zarmoutiv se, když mu řekl (Matouš 19.): „Jdi, prodej všecko, což máš, a dej chudým, a pojď za mnou." Někteří se horší nad jeho řečí, řkouce s židy v 6. kap. sv. Jana: „Tvrdá jest řeč, i kdo ho může poslouchati?" A tak se horší všichni, kteří jeho přikázání nezachovávají, domnívajíce se, že by byla těžká; a tak obecně nad Kristem se horší, kdož jemu a v něho nevěří, a kdož, co on přikázal, neplní. Protož blahoslavený jest ten, kdož se nad ním nepohorší na konec; neboť ač se mnozí horšili, přece navrátivše se, jeho milostí se polepšili.

Potom dí evangelium: „A když oni odešli, počal Ježíš mluviti k zástupům o Janovi: ‚Co ste vyšli na poušť viděti? třtinu větrem se klátící?' jako by řekl: ‚Domníváte se, že by Jan byl jako třtina vnitř prázdný, nemaje v sobě milosti Boží?' a, domníváte se, že by jím klátilo pochlebenství, že ke mně poslal, a nestálost, že dříve mi svědectví vydal, řka: ‚Aj toť beránek Boží, jenž snímá hříchy světa?' a že nyní se táže: ‚Ty-li jsi ten, čili jiného čekáme?' Vězte, že nehnul se od svého svědectví, jako se hýbá třtina před větrem." Tu svatý Řehoř takto mluví: „Třtiny ihned jak vítr se dotkne, na stranu jí hne. A co skrze třtinu? jenom tělestná žádost se znamená, kterážto jakž se

jí přízeň neb utrpení dotkne, ihned se na stranu ukřiví. Neb zaduje-li větřík přízně, raduje se, chlubí se a všechna se k přízni obrátí; ale zaduje-li větřík utrhání odtud, odkud dýmal větřík chvály, tehdy ihned se k hněvu obrátí. Ale Jan nebyl třtina větrem klácená, neboť ho ani přízeň chvály pochlebníkem neučinila, ani číkoli hněv ukrutným neučinil, aniž ho šťastné věci v pýchu pozdvihly, aniž protivné v ctnosti ponížily; protož třtinou větrem klácenou nebyl, jímž od přímého stání nižádná věc nehýbala. Protož učme se, nejmilejší! abychom třtinou od větru klácenou nebyli; utvrďme úmysl mezi povětřím jazykův postavený, stůj bez pohnutí stav mysli naší, nižádné utrhání nás k hněvu nepopuď, ani k přízni nedostatečné nás přízeň neskloňuj, aniž protivné věci zarmucujte, tak abychme my, již jsme v stálosti víry ustanoveni, věcmi tohoto světa nestálými hnuti nebyli.“ To sv. Řehoř. Krátce rozuměj: nedej sebou hnouti ani pochlebenstvím k pýše, ani utrháním k hněvu, ani štěstím k hříchu pýchy neb k rozkoši, aniž se dej protivenstvím, jako chudobou neb jinou věcí, hnouti k netrpělivosti. Zůstaneš-li tak, tehdy nebudeš třtina větrem klácená a budeš hoden, aby tě Kristus chválil, jako chválil svatého Jana.

Dále dí Kristus: „I co ste vyšli viděti? člověka měkkými rouchy oděného?“ Jako by řekl: Jan není pochlebník; neboť kdyby chtěl pochlebovati, nebydlil by na poušti, aniž by seděl v houni, jsa u Heroda v žaláři. Kdyby chtěl pochlebovati, tehdy by pochleboval králům, ne mně chudému; neb kteří chtí v měkkém a krásném oděvu choditi, tiť u domův královských jsou a pochlebují. O, co těch pochlebníkův jest, a zvláště kněží u dvorů knížeckých, královských a panských, a zvláště u dvora papežova! k němuž největší pochlebníci lezou, a modlí se a klanějí více než Pánu Bohu. A to vše činí, aby v měkkém rouše a v drahém chodili, aby pýchu, rozkoš a lakomství plodili! Jistě daleko ti od Janova života zabloudili! A běda nám bude, kteří trpěti nechceme, a lehce jsouce živi, chceme býti spaseni! Běda těm, kteříž pyšné roucho pro chloubu nosí, kteří je divně stříhají, kteří ho mnoho mají, čehož tak mnoho aneb více než oni molové požívají! A těch povzbuzuje sv. Jakub apoštol, řka v 5. kap.: „Lkejte, bohatci, a plačte, kvílíce nad bědami svými, kteréž vám přijdou! Bohatství vaše zhnila, a roucha vaše od molův sněděna jsou, zlato a stříbro vaše zrezivělo, a rez bude vám na svědectví, a bude žráti maso a tělo vaše jako oheň!“ Toto pamatujíce moudří lidé, nemnoží sobě roucha drahého; ale jakož vhodně mohou hanbu přikrýti a zimu zahnati a potřebu tělu učiniti, tak roucha užívají. Neb pro ty věci jest roucho dáno od Boha Evě a Adamovi, když zhřešili; neb věník jim dal, aby hanbu přikryli, a kožíšek, aby před zimou se chránili. Hle, Jan houni měl, jíž i hanbu i zimu stejně zahnal; protož chválí ho Spasitel, že nechodí v rouše měkkém.

Dále dí evangelium: „I co ste vyšli viděti? proroka?“ jako by řekl, že Jan nemlčí ze závisti, jako by chtěl býti nade mne nazván prorokem; protož „věru pravím vám, žeť jest větší než který jiný prorok, neboť on jest, o němž psáno jest: ‚Aj já posílám anděla svého před

tváří tvou.“ Ta řeč jest řeč otce Boha k synu; neb otec Bůh před Kristem, synem svým, poslal Jana, aby on dříve kázal, dříve křtil, dříve pro kázání umřel; a tak cestu lidu připravil, aby Krista poznali a v něho věřili. Protož řekl kněžím Jeruzalemským, v 1. kapitole sv. Jana: „Já ť křtím vodou, ale mezi vámi stál, jehož vy neznáte: oný jest, jenž po mně přijde, ten jenž přede mnou učiněn jest, jemuž nejsem hoden, abych rozvázal řemen obuvi jeho.“ A tak Jan poslán jest od Boha, aby před Kristem, jakožto člověkem dříve kázal, dříve křtil, a dříve lidu cestu připravil; a ta cesta jest cesta Kristova, jíž šel za Janem, aby nás okřtil, hříchův zbavil, a na konec, budeme-li dobří, dal nám z milosti život věčný.

EVANGELIUM
ČTVRTÉ NEDĚLE ADVENTNÍ.

Píše sv Jan v 1. kapitole:

V ten čas poslali Židé z Jerusaléma kněží a Levity, aby se ho otázali: „Ty kdo jsi?“ 20. I vyznal a nezapřel, a vyznal: „Že já nejsem Kristus“. 21. I otázali se ho: „Což pak? Eliáš jsi ty?“ I řekl: „Nejsem“. Jsi ten prorok? Odpověděl: „Nejsem“. 22. I řekli jemu: „Kdožs pak? Ať odpověď dáme těm, kteříž nás poslali. Co pravíš sám o sobě?“ 23. Řekl: „Já jsem hlas volajícího na poušti: ‚Spravte cestu Páně,‘ jakož pověděl Izaiáš prorok“. 24. Ti pak, kteříž byli posláni, z farizeů byli. 25. I otázali se ho a řekli jemu: „Proč tedy křtíš, jestliže ty nejsi Krisus, ani Eliáš, ani ten prorok? 26. Odpověděl jim Jan, řka: „Já křtím vodou, ale uprostřed vás stojí, jehož vy neznáte. 27. Totoť jest ten, kterýž po mně přišed, předšel mne, u jehož obuvi já nejsem hoden rozvázati řeménka.“ 28. Toto v Betabaře stalo se za Jordánem, kdež Jan křtil.

*

Toto svaté evangelium ukazuje svatého Jana dobrotu a zlost kněžskou, a tak učí věrné křesťany, aby v dobrotě svatého Jana následovali, a aby v zlobu kněžskou neupadli. Janova dobrota ukazuje se na vyznání pravdy a v pokoře; vyznal pravdu, pověděv, čím nebyl, a

nezapřev, čím byl; pokoru ukázal, řka: „Já hlas volajícího na poušti!“ Zloba kněží, již poslali, a byli posláni, v tom se ukazuje, že jim v nenávisti byl život svatého Jana, jakož svědčí evangelium; neb říkají: „Což tehdy křtíš?“ A Spasitel náš dí v 11. kap. sv. Matouše: „Přišel Jan, ani nejeda,“ t. masa, „ani nepije,“ totiž vína, „a praví: Ďábla má!“ totiž v sobě. Po druhé se ukazuje jich zloba, že nechtí míti dosti na dobré odpovědi, ale doléhají, řkouce: „Proč tedy křtíš, poněvadž ty nejsi Kristus, ani Eliáš, ani prorok?“ O, co zloby té mají nynější kněží, již jiné, kteří jsou dobře živi, nazývají ďábelníky! neb když je kacíři nazývají a bludnými, tehdy v tom je za ďábelníky mají. A to svým věrným Spasitel prorokoval v 10. kap. sv. Matouše řka: „Poněvadž hospodáře ďábelníkem nazývají, tím více i domácí jeho.“ A jakož oni bránili Janovi křtíti, řkouce: „Proč tehdy křtíš?“ též nynější brání i kázati i křtíti i mši sloužiti těm, kteříž Boží pravdu vedou. Sami nekáží upřímně pravdy, aby lidé hříchův nechali, a jiným brání; jakož i oni kněží nekázali Božího zákona, a Kristovi bránili, zacpávajíce jemu ústa, jakož svědčí S. Lukáš, a proklínajíce ty, kteří v něho věřili, jakož svědčí sv. Jan. Totéž nynější činí, posílajíce posly své i z Říma i z Prahy, a dobývajíce bul, aby kázání v kaplích stavili a knihy pálili; jakož se stalo za arcibiskupa kněze Zbyňka, a nyní se děje v zmatcích Pražského arcibiskupství. Pohříchu! neposlouchají ti, že Bůh dí v tomto evangeliu: „Zpravte cestu Boží!“ Jan zpravoval, sám dobře byl živ, jiným cestu k spasení ukazoval, z hříchův káral, a kterak měli živi býti, kázáním svým ukazoval; protož i říkal: „Já hlas volajícího na poušti, zpravte cestu Boží!“

Tu pozorovati máme, že svatý Jan pokorně svou křehkost vyznal, řka: „Já jsem hlas volajícího na poušti,“ to jest: „já volám za toho, jenž volá na poušti.“ A tak rozuměj, že svatý Jan jest volavec Boží, káže na poušti a volaje lid k pokání, řka u Lukáše v 3. kap.: „Čiňte hodné skutky pokání, neboť se přiblížilo nebeské království.“ A to volání činí Bůh, jenž volá pokání; Bůh člověka skrze každé stvoření, jakož dí sv. Augustin: „Nebe i země i všechny věci, kteréž v nebi i v zemi jsou, hle všudy mi praví, abych tě miloval, aniž přestávají praviti všem lidem, aby nemohli výmluvy míti, že Boha nemilovali.“ Po druhé volá Bůh na poušti tohoto světa, že každý člověk jest velmi křehký; protož řekl Isaiášovi v 40. kap.: „Volej!“ A Isaiáš: „Co budu volati?“ A Bůh jemu: „Každý člověk seno, a všechna jeho oslava jako květ polní!“ To uznamenav Šalamoun, jsa zklamán marností světa dí: „Marnost nad marnostmi, a všechny věci marnost!“ to jest: člověk, kterýž se dá ke kterýmkoli věcem, opustě Boha, nenalezne sobě než marnost; neboť zhyne jemu všech věcí utěšení. Protož potřebí jest člověku, aby pilně Bohu sloužil, a věcí, kteréž mu Pán Bůh dal, nic dále, než k jeho chvále a k svému spasení, nepožíval; a tak aby se nejprve poznal: kdo jest? jaký jest? kde jest? a kde bude? Kdo? že člověk od Boha stvořený a jeho krví vykoupený; a jaký jest? že pro hříchy bídný a v skutcích nedostatečný; a kde jest? že v bídném světě, jenž jest pravá poušť, plná hadův jedovatých, t. j. kněží a ji-

ných utrhačův zlých, jimž řekl svatý Jan i Kristus, že jsou hadí pokolení. A kde bude? běda, dostane-li se do věčného ohně!

A jistě, kdyby člověk často v sebe hleděl a sebe poznal, tehdy by mohl i Boha poznati, i mnohé věci jiné sobě ku prospěchu. Protož mudrci napsali nad veřejemi své školy toto: „Poznej sebe sám!“ aby, kdo chce moudrosti znáti, nejprve od sebe počal; neb kdož sám sebe právě nezná, kterak jiné může poznati? Svatý Jan poznav se, co jest, vyznal pokorně, že jest hlas volajícího na poušti; a poznal a oznámil důstojenství Spasitele řka: „Já křtím ve vodě,“ ukazuje, že on po něm bude křtíti; „ale mezi vámi jelikož Bůh, i také člověk jest, jehož vy pro hřích váš a pro nepoznání proroctví neznáte. On jest, jenž po mně přijde křtít, kázat a učit, jakož po mně počal se jest v životě podle člověčenství i po mně se narodil; ten, jenž přede mnou učiněn jest, ne podle Božství učiněn, ani podle člověčenství dříve stvořen, ale ten, jenž přede mnou i před každým člověkem v důstojenství první jest.

Tu pomni, žeť Kristus v Božství není učiněn, a že, pokud člověkem, po svatém Janu jest učiněn, v důstojenství nejprvnější jest učiněn. A to důstojenství vyznává Jan, řka: „Jehož nejsem hoden, abych rozvázal řemen obuvi jeho.“ Jako by řekl: „I co div jest, že ten důstojnější než já jest, jehož znám, že se po mně narodil, ale tajemství jeho narození plně neznám?“ Tak dí sv. Řehoř. A tak skrze řemen, jímž obuv se k noze přivazuje, rozumí se spojení člověčenství Kristova s Božstvím; neboť syn Boží vzal na se člověčenství tím podobenstvím, že jakož dříve jest noha, a ostanouc nohou vezme na se obuv a bude skryta pod obuví: též Božství v osobě syna Božího vzalo na se člověčenství a ostalo Božství, skryté tělestným očím před člověčenstvím. A toho spojení Božství s člověčenstvím není hoden Jan rozvázati, jakož dí, vyznávaje pokorně své v tom neumění: „Nejsem hoden, abych rozvázal řemen obuvi jeho.“

Z té řeči bratří černí mniši proti bosákům dovodí, že Kristus chodil v střevících jako oni, říkouce, že by byl nemluvil Jan o jeho obuvi tak, kdyby jí neměl; a bosáci zase proti nim praví, že Kristus bos chodil jako oni, neb by jinak na hodech Maria Magdalena nebyla nemohla jemu noh slzami mýti. Ale v tom sváru ani oni, ani tito nemají dobrého důvodu, než hřích jim obojím ostává, že nechtí Krista chudého bez žádosti bohatství následovati, a tak majíce žádost přílišnou k bohatství, obojí noh neobuli; ale Kristus, jenž pro nás chudobu podstoupil, v mysli byl obut od žádosti zboží časného, a ráčil-li jest, tehdy někdy chodil v obuvi a někdy bos. A toho já neodvažuji se rozvázati, chodil-li kdy v obuvi, čili nikdy nechodil; ale dosti mám na tom, že pro mně hříšného chodil na světě, jak ráčil.

♣ ♣ ♣ ♣ ♣ ♣ ♣ ♣ ♣ ♣

PRVÁ NEDĚLE
PO KRISTOVU NAROZENÍ.

Svatý Lukáš v 2. kapitole:

Ten čas otec a matka jeho divili se těm věcem, kteréž praveny byly o něm. 34. I požehnal jim Simeon, a řekl Marii, matce jeho: „Aj, položen jest tento ku pádu a ku povstání mnohým v Izraeli, a na znamení kterémuž bude odepíráno. 35. A tvou jeho duši pronikne meč, aby zjevena byla z mnohých srdcí myšlení.“ 36. Byla také Anna prorokyně, dcera Fanuelova z pokolení Asser. Ta se byla zstarala ve dnech mnohých, a živa byla s mužem sedm let od panenství svého. 37. A ta vdova byla, v letech okolo osmdesáti a čtyřech, kteráž nevycházela z chrámu, posty a modlitbami sloužeci Bohu dnem i nocí. 38. A ta v touž hodinu přišedši, chválila Pána, a mluvila o něm všechněm, kteříž čekali vykoupení v Jeruzalémě. 39. Vykonavše pak všecko podlé zákona Páně, vrátili se do Galilee, do města svého Nazaréta. 40. Děťátko pak rostlo, a posilovalo se v duchu, plné moudrosti, a milost Boží byla v něm.

*

Ukazuje toto evangelium nejprvé, že Josef, otec domnělý, ale pěstoun pravý Kristův, a Maria, matka jeho pravá, divili se nad těmi věcmi, které se staly nad Kristem dítětem od jeho narození: jako že

andělé se ukázali a zpívali, když se narodil; pastýři přišli, aby dítě podle zvěstování andělského v jesličkách nalezli; a potom tři králové přijeli, jemu se klaněli a obětovali dary. Protož dí evangelium: „Otec a máť divili se nad těmi věcmi, které řečeny byly o něm.“ Řekl anděl: Vzvěstuji vám radost velikou, která bude všemu lidu, neb se vám narodil Spasitel, jenž jest Kristus.“ I zdali se nemáme diviti? Však Isaiáš v 9. kap. řekl: „Slouti bude jméno jeho Divný.“ Proč? Proto, že sluje Emanuel, to jest: s námi Bůh. I zdaliž není divná věc, že Bůh věčný jest s námi člověkem časným, nesmrtelný smrtelným, nesmírný dítětem malým, neobsažený nebem obsažený Panny Marie životem, netrpělivý trpělivým, slavný bídným? Jistě divná věc, jíž pohané a židé nechtí přijmouti, říkouce, že to nemůže býti; ale nám dal ten dar Bůh divný, abychme my divili se, a díky jeho milost vzdali veliké, že svou mocí nesmírnou, pro naše spasení, ráčil on věčný s námi člověkem býti, aby nás hříšné od hříchův vykoupil. Neboť řekl anděl k Josefovi (Matouš 1.): „Nazveš jméno jeho Ježíš, t. Spasitel; neb on spasí lid svůj od jich hříchův.“ I kdo by se nedivil, že Bůh chtěl býti bratrem naším a ráčil se s námi shodovati ve všem, kromě hříchů? Neb dí sv. Pavel: „Chtěl ve všech věcech bratřím se připodobniti, tak že vzav člověčenství, chtěl býti s námi lačným, zimoumřivým, žíznivým, strádajícím, a tak i smrtelným“. Kdo by se nedivil, že anděl vzvěstoval, moc Boží způsobila, Duch Svatý navštívil, panna uvěřila, věrou počala, panna jsouc porodila, pannou ostala, a Boha porodila? Bůh věčný, z Boha otce urozený, urodil se člověk z panny! Divná věc! ten bohatý pán všeho světa neměl v svém městě v hostinci místa, že dí sv. Lukáš: „Položila ho v jesličky, neb mu nebylo místo v hostinci, to jest v obecném domku, v kterémž ti byli, kteří jinde příbytku nemohli míti“. To všechno znamenavše otec a matka jeho, divili se.

Po druhé ukazuje toto evangelium, že Simeon, ten svatý kněz, požehnal jich, Krista a matky jeho, ne jako důstojnější, ale jakožto starší; a to požehnání bylo chvály vzdání, ne rukou kývání. A tak menší může žehnati důstojnějšího, ano písmo dí: „Žehnejte všechna stvoření Boží Boha“. To jest: chvalte; jakož jinde dí písmo. A řekl Šimon k Marii, prorokuje: „Aj, položen jest tento,“ totiž dán jest: „k utrpení a ku pádu mnohým,“ totiž všem v něho nevěřícím, a tak i zlým křesťanům, kteříž bez viny jeho urážejí se o něho, a padnou v zatracení; a dán jest také „k vstání mnohým“, totiž, všem v něho věřícím konečně, aby jeho pomocí vstali z hříchův k milosti a k spasení. A dále dí Simeon, že položen jest Ježíš „na znamení“, totiž míru mezi Bohem a mezi člověkem, „jemuž odporováno jest,“ od biskupův, od kněží a od zákonníkův, a od jiných chytrákův; neb ti zvláště z naučení ďáblova odporovali, to jest protivně mluvili tomu drahému Spasiteli, jenž položen jest na znamení míru mezi Bohem a člověkem, mezi andělem a člověkem, a mezi člověkem a člověkem, neb on smířil Boha a anděla s člověkem, a také člověka s člověkem. Protož on sluje kníže pokoje, jemuž ke cti a lidu k utěšení, když se narodil, andělé zpívali: „Pokoj lidem v zemi dobré vůle!“ Protož když s učeníky

obcoval, velmi často jim o pokoji mluvil; a chtě od nich, řekl jim: „Pokoj ostavuji vám, pokoj svůj dávám vám!“

Dále dí Simeon, prorokuje, co má Pannu Marii potkati řka: „A tvou jeho duši projde meč,“ to jest: tvou duši, jež jest jeho duše stvořením a vyvolením od věčnosti k spasení; „projde meč,“ to jest bolest tvého umučení. A tak „tvou jeho“ jest jedno slovo; a díš-li: „tvou“ duši, dobře díš, ale přidaje „jeho“ k rozumu tu položenému lépe díš. A že meč bolesti pro umučení Kristovo nebyl darmo, protož dále dí Simeon: „aby vzjevena byla z mnohých srdcí myšlení.“ To může býti nejprve takto vyloženo: aby myšlení nestálá apoštolův, kteráž měli tři dni, pochybujíce o jeho z mrtvých vstání, byla církvi svaté vzjevna, že oni pochybili, a Panna Maria ty tři dni víru církvi svaté zachovala, měvši velikou bolest pro jeho umučení. Po druhé podle výkladu Origena: že proto Maria dopuštěna jest pro umučení syna svého tak k veliké bolesti, aby myšlenka tajemných hříchův z nábožnosti žalostné k ní byla vzjevena, aby jejím zasloužením byla odpuštěna. Po třetí takto: aby byla vzjevena z mnohých srdcí myšlení; to jest, aby ona jsouc jako skříně, jež z veliké bolesti zachovala víru a skutky Kristovy, hnula srdci apoštolskými, aby zjevili popíšíce církvi svaté skutky Kristovy: I staloť se, že z bolesti srdečné Panny Marie vzjevena mnohých srdcí myšlení.

Dále dí evangelium: „A byla Anna prorokyně.“ Tato Anna v prvém stavu panenském, bez muže, byla čistá panna; po druhé, po stavu panenském jsouc oddána, byla s mužem v stavu manželském důstojně sedm let; a po třetí, od smrti muže svého nábožně vdovství držela, až do čtyřiaosmdesáti let. Protož hodna byla, aby svědectví Pánu Kristu vydala. A ne nadarmo sv. Lukáš tak pilně vypsal její život i pokolení; neb ona znamenala stav Panny Marie, jež před oddáním s Josefem byla jako Anna, po oddání byla pravá Josefova manželka, ačkoliv nikdy na skutek nemyslila, a po smrti Josefově byla vdova. A tato Anna třetí v písmě svatém položena: prvá Anna byla dobrá, matka velikého proroka Samuele; druhá Anna byla žena Tobiáše starého a matka Tobiáše mladého; a třetí Anna jest tato v evangeliu položená, jež byla dcera Fanuele, tak řečeného muže, jenž pošel z pokolení Assera, tak řečeného, jenž byl jeden z dvanácti synův Jakobových.

Dále dí evangelium: „kterážto neodcházela od chrámu,“ totiž, kdy čas byl v chrámu býti; „posty“ totiž mnohými; „a modlitbami slouže i ve dne i v noci.“ Tak slouží každý, kdož snažně se hříchu varuje, a časem od Boha propůjčeným se modlí; neb jakož praví svatý Augustin a Řehoř, že dobrého člověka spaní a nižádný skutek není bez odplaty. Protož dí sv. Augustin: „Jdeš-li orat a nemíníš mezi hnouti, a jsi bez hříchu smrtelného, tehdy chválíš Boha; jdeš na trh a nemíníš oklamati, tehdy chválíš Boha; sedneš k stolu, aby sebe nakrmil, a nepřejedl se, chválíš Boha.“ A tak i o jiných skutcích. Pak dále: Anna v tu hodinu, v kterou Kristus byl obětován v chrámu, chválila Pána Boha a mluvila o důstojenství jeho a Panny Marie

všem věrným, kteří čekali vykoupení lidu Israelského. Dále píše se: „A když dokonaly se všecky věci podle zákona Božího," to jest, když matka podle zákona obětovala ho v chrámu, a vyplatila ho dvěma holubičkama, neb hrdličkama, jakož dí sv. Lukáš, „vrátili se do Galileje v své město Nazaret, v němž jest Kristus vzděstován i vychován. „A dítě rostlo," rozuměj na těle, jako jiné děti rostou, „a sílelo" také na těle, neb v tom byl nám podoben, že rostl a silnější byl na těle, když byl mužem, než když byl dítětem, ač jsa dítětem, jakožto Bůh držel a spravoval veškeren svět. Protož abychme se nedomnívali, že rostl a sílel na duši, ihned dí evangelium: „plno moudrosti". Tak plno to dítě bylo moudrosti, jakož jest dnes, neb nic víc není moudrý Kristus člověk dnes, nežli byl ihned po vtělení v životě panny. Dále se píše: „a milost boží byla v něm;" nebo bylo pravý Bůh milostivý, jenž z veliké milosti ráčil pro nás dítětem se státi. Jemuž chvála na věky!

DRUHÁ NEDĚLE
PO KRISTOVU NAROZENÍ.

Svatý Lukáš v 2. kapitole:

A když byl ve dvanácti letech, a oni vstupovali do Jeruzaléma, podlé obyčeje toho dne svátečního, 43. A když vykonali ty dni, a již se navracovali, zůstalo dítě Ježíš v Jeruzalémě, a nevěděli Josef a matka jeho. 44. Domnívajíce se pak o něm, že by byl v zástupu, ušli den cesty. I hledali ho mezi příbuznými a mezi známými. 45. A nenalezše jeho, vrátili se do Jeruzaléma, hledajíce ho. 46. I stalo se po třech dnech, že nalezli jej v chrámě, an sedí mezi doktory, poslouchaje jich, a otazuje se jich. 47. A děsili se všickni, kteříž jej slyšeli, nad rozumností a odpovědmi jeho. 48. A uzřevše ho, ulekli se. I řekla matka jeho k němu: „Synu, proč jsi nám tak učinil? Aj, otec tvůj a já s bolestí hledali jsme tebe.“ 49. I řekl jim: „Co, že jste mne hledali? Zdaliž jste nevěděli, že v těch věcech, kteréž jsou Otce mého, musím já býti?“ 50. Ale oni nesrozuměli těm slovům, kteráž jim mluvil. 51. I šel s nimi, a přišel do Nazareta, a byl poddán jim. Matka pak jeho zachovala všecka slova ta v srdci svém. 52. A Ježíš prospíval moudrostí, a věkem, a milostí u Boha i u lidí.

*

Lukáš svatý, z naučení panny Marie pokládá vzjevně skutky Kristovy, které činil v mladosti, řka: když byl Ježíš ve dvanácti letech, že šel na hod velikonoční s Marií a s Josefem do Jeruzaléma. Neboť všichni pacholíčkové židovští měli choditi na tři hody do Jeruzaléma, jakož psáno jest v 23. kap. Exodu; ale kteří daleko bydlili, těm bylo dovoleno, aby jen na hod veliký, když beránka jedli, chodili. A tak Ježíš, jakož dí evangelium, šel do Jeruzaléma a způsobem Božím od věčnosti, po skonání hodův ostal v chrámě, k naučení církvi svaté, a zvláště aby naučil biskupy a kněží, kterak mají po službě Boží pilni býti učení k prospěchu církvi svaté. Ale pohříchu! nynější biskupové a kněží, a zvláště kanovníci a prázdní oltářníci, nemohou se dočkati, aby brzo služba Boží se dokonala, aby do krčmy, a druzí leckams v neslušné kněžím zvyky se obrátili, ano po hříchu k tanci! A mniši na nové mši tance strojí, nevěrní ďábelníci a Jidášové! Nepamatují, že pán Ježíš slouživ mši, dav své tělo a svou krev učeníkům, řekl jim: „Modlete se a neupadnete v pokušení.“ A šel s nimi, ne k tanci, ale na modlení, ne k veselí světskému, ale k potu krvavému, jímž se potil! a Jidáš lakomý ten běžel pro peníze, aby svého mistra zradil. Též mnozí shltavše jako zvěř ukrutná tělo syna Božího, běží: onen k lakomství, onen k smilství, onen ke hře, onen k tanci, onen na lov knězi nenáležitý, a tak ti, kteří by měli býti první k následování Krista, jsou první proti Kristovi! Protož milý Spasitel, vjev do Jeruzaléma na oslíku, počal nejprve kárati bičem kněží z lakomství a z neuctivosti k domu Božímu.

A tak počal učiti kněží a mistry, když byl ve dvanácti letech, jakož ukazuje toto evangelium. A že muži chodili zvláště a ženy zvláště i na hody i s hodův nábožně, a dítkám možno bylo jíti v obojím zástupu, protož Josef se domníval, že by Ježíš byl s matkou, a ona mínila, že by byl s Josefem. A tak šli bez něho v před, a druhý den nevědouce, kde jest Ježíš, hledali ho mezi přátely a mezi známými, nevědouce, že ostal v Jeruzalémě, aby v chrámě učil mistry. A po třech dnech nalezli ho v chrámě, ne v krčmě, ani u tance, ani v které hře, ale v chrámě, v místě k modlitbě a svatému učení ustanoveném, mezi mistry, an jich poslouchá a se otazuje, aby naučil, a mistry a kněží potom budoucí příkladem dobrým k témuž uvedl. „A strachovali se všichni, vidouce moudrost a odpovědi jeho;“ neboť jako moudrý soudce nejprvé jich poslouchal, a potom, když pochybili, se otazoval; aniž se toliko otazoval, ale, když se otázali, odpovídal. A z toho povědomo jest, že velice nyní mistři, doktorové, a jiní kněží hřeší, kteřížto ani moudře neposlouchají, ani se neotazují, ani neodpovídají, než toliko podle své vůle a křivých svědkův (jako oni dva staří kněží Zuzanu odsoudili bez viny) tak oni odsuzují, a je-li které písmo svaté proti obyčejům jich a vůli, to divně vykládají; jako ono: „Neshromažďujte sobě zlata a stříbra,“ a ono: „Knížata pohanská panují, ale vy ne tak,“ a ono: „Darmo ste vzali, darmo dejte.“ A naši doktorové nechtěli bakalářům a studentům odpověděti a jich naučiti, když pro Boha prosili, jsou-li pod přikázáním zavázáni, aby papežovi,

jakož na bule přikazuje, dali jemu pomoc z toho jmění, jehož komu Bůh z nich propůjčil!

Dále dí evangelium: „I vece matka jeho k němu: Synu, co's nám učinil tak?“ Otec neotázal se, neb věřil, že Kristus Bůh jest, i bál se Boha kárati; ale matka z obyčejné lásky, kterážto láska nestrachuje se, ale ochotnost činí, táže se na příčiny: ne proč je tak Kristus unavil a zarmoutil, ale pro kterou věc jim užitečnou tak učinil; i dí: „Hle, otec tvůj a já truchlíce hledali jsme tebe.“ A Ježíš, potvrzuje otázky své matky, také uctivě táže se o jich nevědomosti, řka: „Nevěděli ste, že v těch věcech, které otce mého jsou, musím býti?“ totiž, dříve a více než v službě a poslušenství kterého stvoření. A proč? Proto, že proto přišel na svět, aby svědectví vydal pravdě.

Tuto mají naučení matky a otcové, aby dětem svým Bohu sloužiti nebránili; podruhé, aby když dítě co učiní, zvěděli příčiny, proč to činí, a ne hned aby láli neb se hněvali. A děti mají naučení, aby se na matku a na otce neosopovaly, ani nekřičely; neboť tu Kristus pokorně se otázal matky a otce, řka: „Což jest, že ste mne hledali?“ A každý má naučení, ale zvláště prelát, aby více vážil prospěch duchovní v církvi svaté, než které příčiny světské, a aby více poslouchal Boha, nežli kterého člověka. Hle, tu proti vůli otcově a matčině Ježíš naplniv vůli otce Boha, dal naučení, aby každý, kdykolivěk pozná, že Bůh jiné chce než otec a matka, aby vůli Boží naplnil. Hle teď otec a matka chtěli, aby byl Ježíš nezůstal v chrámě, a Bůh otec chtěl, aby zůstal v chrámě; proto Ježíš dí, že musil býti v chrámě, aby mistry učil, jakož mu otec nebeský rozkázal. Proti tomuto naučení svatému jsou obecně lidé, a zvláště kněží, již více váží přikázání lidské nežli přikázání Boží, a tak více poslouchají člověka nežli Boha. A tak zavedli bludně poslušenstvím lid kněží, že mnozí praví a káží, že cožkolivěk přikáže papež, to mají lidé učiniti neb držeti, jako by papež nemohl pobloudit; a nechtí pamatovati, že mnozí papežové byli kacíři, a že jedna žena byla papežem dvě léta a tři měsíce, jež byla rodem z Mohuče a slula Agnes, a když papežila, tehdy slula Johannes; a pak jedouc od svatého Petra do Latránu, porodila dítě. Čert ji na papežovo místo a její frejíř vsadil, že byla učená, a Pán Bůh dopustil pro náš užitek, abychme nehned za svatého měli, kterýž bude držeti biskupství neb papežství. Pak druzí praví, že jestli co přikáže vyšší, jako biskup nebo papež, zlého, ještě má poslouchati nižší; neb on hříchu nebude míti, ale ten, jenž přikazuje. Ďáblův jest tento šip, aby každého uvedl v své poslušenství, nedbaje, že on bude vinen, tak člověka v hřích zaveda. Protož ani ten, kdo přikazuje co zlého, ani ten, kdo poslouchá, nebude bez hříchu; neb dí Spasitel: „Povede-li slepý slepého, oba v jámu upadnou.“ A mluví to Spasitel o prelátích, kteří pro svá ustanovení přestupovali Boží přikázání.

Dále dí evangelium: „A oni nerozuměli slovu, kteréž promluvil k nim.“ Ještě nemohli Maria a Josef plně tajemství Božího rozumem stihnouti, neboť, jakož dí výklad, Bůh mocný učiněn jest maličkým, aby mezi malými rosta, znenáhla je uvedl, aby jeho tajemství pravdu

přijali; aniž se div, že Panna Maria mnohých věcí nevěděla, a mnohé řeči Kristově nerozuměla. Dále dí: „A šel s nimi a přišel do Nazareta, a byl poddán jim.“ Latinsky zní, že sstoupil s nimi, protože Jeruzalém výše sedí než Nazaret; ale může duchovně rozuměno býti, že jeho sstoupení jest jeho ponížení. Protož výklad dí věrně: „sstoupil jest“ a ponížil se, a byl poddán jim. S. Bernard: „Jim.“ Kdo kterým? Bůh lidem! Hle, poddán byl Bůh člověku; protož styď se, člověče, býti pyšným, pro něhož Bůh učiněn jest pokorným. A tak Ježíš tu naplnil všechnu spravedlnost, to jest dokonalou pokoru, že poddal se nižším v poslušenství, jakož dí sv. Ambrož, nebylo bezděčné, ale dobrovolné a laskavé.

Tu také naučil Ježíš děti, že netoliko mají rodičův svých poslouchati, ale i ve cti je míti; neboť dí Bůh v přikázání, v 20. kap. Exo: „Cti otce svého i matku svou.“ Cti, v uctivosti je maje; cti, potřebu jim, jsou-li nuzni, dávaje; cti, v slušných věcech jich poslouchaje, jakož dí sv. Pavel ke Kolosenským v 3. kap.: „Děti poslouchejte rodičův ve všech věcech!“ rozuměj v těch, kteréž příslušejí k uctivosti zevnější a k domácím věcem, a což není proti Bohu. Protož ne ve všem mají děti rodičův poslouchati; neb velí-li otec neb matka dceři, aby muže pojala, a ona raději chce pannou zůstati, tehdy není zavázána poslouchati v tom; též velí-li jí pannou zůstati, a ona raději chce může míti, opět není k tomu zavázána. Totéž i o pacholíku; snad mu velí otec, aby byl mnichem neb knězem, a on pozoruje, že se mu ten stav nehodí; není zavázán v tom otce poslouchati. Též ani papeže; opět přikázal-li by papež neb otec Petrovi, aby všechno prodaje, dal pro Boha, Petr není zavázán v tom poslouchati, ač jest rada Boží, všechno prodati a dáti chudým a jíti za Kristem; ale že snad Petrovi se to nehodí, protož není zavázán pod smrtelným hříchem, aby otce neb papeže v tom poslouchal.

Ale snad bys řekl: „Poněvadž jest rada Boží tak učiniti, a Bůh nemůže raditi k zlému, jako nemůže pobloudíti, kterak tedy Petr neb jiný nehřeší, neposlouchaje Boží rady?“ Tu dím, že hřeší všedně; neboť rada nezavazuje pod hříchem smrtelným jako přikázání, ale pod všedním. Také ne každému každá Boží rada jest více prospěšná; neboť někomu se lépe hodí manželství, než zůstati bez manželství, jakož Pán Bůh sám uložil, aby druzí v manželství vstoupili a ne tak zůstali. Protož má člověk pilně uvažovati, který mu se stav lépe hodí, a prositi Pána Boha, aby jemu ten stav dáti ráčil. A za to prosíme, říkajíce: „Buď vůle tvá!“ A tak Ježíš ne své vůle, ale Boha otce vůle poslouchal, jak sám dí v 6. kap. sv. Jana: „Sstoupil sem s nebe, ne abych činil vůli svou, ale vůli toho, jenž mne poslal.“ A k témuž dí dnešní evangelium: „v těch věcech, jež jsou otce mého, musím býti.“ A že také byla vůle otcova, aby otce a matky poslouchal po nebeském otci, protož dí evangelium: „a byl jim poddán. A matka jeho zachovávala všecka slova ta, skládajíc je v srdci svém.“ Neb mile a srdečně je přijímala, a z nich byla v rozumu osvícena, a potom srozuměla, co Kristus mínil. Tak má věrná duše činiti, která, ač ne tělesně, přece du-

chovně Ježíše porodila; neb dí Ježíš: „Každý, kdož činí vůli otce mého, jenž v nebesích jest, ten můj bratr, má sestra i matka má jest.“ Protož dí sv. Augustin: „Kdyby Maria byla dříve duchovně syna Božího nepočala, nikdy by ho byla tělesně neporodila.“ Protož věrné duši velice jest užitečno, aby slova Boží zachovávala, neb tak bude matka Boží, totiž Ježíšova, jenž ženě, která ho chválila, řkouc: „Blahoslavený život, jenž tě nosil, a prsy, které si ssál!“ řekl: „Věru blahoslavení ti, kteří slyší slovo boží a zachovávají je.“ Jako by řekl: „Ženo! takť jest, že blahoslavený život jest, jenž mne nosil; ale ne proto by byl blahoslavený, že mě nosil, kdyby ta byla slova Božího nezachovala, jež mne v životě nosila a slova krmila,“ o níž tuto dí evangelium: „A matka jeho zachovávala všecka slova ta, skládajíc je v srdci svém.“

Dále dí evangelium: „I Ježíš prospíval věkem,“ že rostl a šel v léta; „a moudrostí“, poznáním podlé smyslů, tak že něco očima tělestnýma poznal, co prvé neviděl, též i slyšel, i okoušel, i dotýkal se; „a milosti,“ již lidu ukazoval; a také, jakož dí sv. Ambrož, prospíval moudrostí a milostí, že svou moudrost a milost ponenáhlu ukazoval. A svatý Řehoř dí: „Prospíval jiným; to jest, prospěch v jiných lidech moudrostí svou a milostí činil; a to slavně „i před Bohem i před lidmi,“ aby Bohu byla chvála a lidem naučení i spasení z jeho svaté milosti, jenž ráčil s otcem a s matkou do chrámu jíti, mistry tam učiti, potom s matkou domů jíti, otci a Josefovi a Panně Marii z milosti poddán býti, jsa syn Boží, Bůh věčný, požehnaný na věky. Jehož naučení rač býti naše spasení! Amen.

TŘETÍ NEDĚLE
PO KRISTOVU NAROZENÍ.

Svatý Jan v 2. kapitole:

V ten čas stala se svatba v Káni Galilejské, a byla matka Ježíšova tam. 2. A pozván jest také Ježíš i učedlníci jeho na tu svatbu. 3. Když se pak nedostalo vína, řekla matka Ježíšova jemu: „Vína nemají.“ 4. Dí jí Ježíš: „Do mně a tobě, ženo? Ještě nepřišla hodina má“. 5. Dí matka jeho služebníkům: „Což by koli vám řekl, učiňte.“ 6. I bylo tu kamenných stoudví šest postaveno, podlé očišťování Židovského, beroucí v sebe jedna každá dvě neb tři míry. 7. Řekl jim Ježíš: „Naplňte ty stoudve vodou.“ I naplnili je až do vrchu. 8. I dím jim: „Nalévejtež již, a neste vrchnímu správci svatby.“ I nesli. 9. A jakž okusil vrchní správce svatby té vody, vínem učiněné (nevěděl pak, odkud by bylo, ale služebníci věděli, kteříž vážili vodu), povolal ženicha ten vrchní správce, 10. A řekl mu: „Každý člověk nejprvé dobré víno dává a když by se hojně napili, tedy to, kteréž horší. Ty však zachoval jsi víno dobré až dosavad.“ To učinil Ježíš počátek divu v Káni Galilejské, a zjevil slávu svou. I uvěřili v něho učedlníci jeho.

*

Tohoto evangelia div stal se týž den po roce, v kterýžto den křtěn jest od Jana Kristus, na hodech svatby, jež, jak se domnívají, byla svatba Janova, jenž byl k apoštolství od ní povolán, jehož choti neznáme, ač se domnívají někteří, že by to byla Máří Magdaléna.

A tak po třetím dni od povolání Filipa a Natanaele, jakož o tom v 1. kapitole sv. Jana jest psáno, v městečku Galilejském, jež slove Kána, stal se div tento; a matka Ježíšova byla tu na hodech svatby, neboť byla tetka Janova, a tak příbuzenstvím byla povinna, aby na svatbě byla; a Ježíš také jako přítel příbuzný že byl člověk společenský, povolán jest s učeníky svými.

Z toho jest důvod, že manželství jest slušné, též i svatba; neboť by nikoli svrchovaná pravda, Pán Ježíš, nebyl na svatbě, když by v sobě byla zlá svatba. Protož dí sv. Beda, že Ježíš ráčil na svatbu přijíti, podle výkladu evangelia, víru věřících potvrzuje, a Tacianův a Marcionův a jiných kacířův blud potupuje, již manželství utrhají; neboť kdyby v manželství nepoškvrněném a v svatbě pravé skryta byla vina, nebyl by Pán na svatbu tu přišel. Ale že dobra jest zdrženlivost manželská, lepší zdrženlivost vdovská, a nejlepší panenství dokonalé, dokázal, že stav panenský jest nejdůstojnější, že se ráčil z Panny Marie narodití. Tak chce Beda. Pak když se vína nedostávalo, matka Ježíšova, jsouc pečliva, jako z lítosti požalovala synu svému, doufajíc, že divem napraví nedostatek; a řekla pěkně a skromně: „Vína nemají.“ A Ježíš odpověděl jí: „Co mně a tobě, ženo?“ Jako by řekl, podle výkladu svatého Augustina, že nevzal člověčenství z ní, aby jím činil všeliké divy; neboť divy činil podle Božství, jehož ona neporodila. Protož dí: „ještě nepřišla hodina,“ v kterou by trpěl vedlé člověčenství, které jest od ní vzal; protož v evangeliu sv. Jana v 20. kap. a v tomto nazývá ji ženou, jakož dí sv. Augustin. Ale sv. Jan Zlatoústý míní, že Panna Maria z lítosti chtěla, aby před časem div Kristus učinil, aniž by tím zhřešila; neboť skromně, a byla-li by Kristova vůle, toho požádala. A že ten div byl prvý, protož chtěl, aby byl vzjevný, a tak aby čas k tomu byl vhodný; protož příkře, ale vážně a k naučení řekl: „ještě nepřišla hodina,“ jež by se k tomu skutku hodila. Protož, že ani jemu, ani matce ještě nebyla k divu tomu příhodná hodina, nazývá ji ženou, jako cizí a ne svou; neboť neměl od ní toho, aby poznal hodinu, v kterou má ten div učiniti, ale že má dočkati se hodiny k tomu divu příležitější a vzjevnější. Protož matka nepoložila v mysli, jako by její prosbu zahnal a jí neuslyšel, ale že vhodně se zdržel, aby časem její prosbu naplnil; neboť ona znala plnou věrou, že Kristus jest všemohoucí a vševědoucí, a že všecky věci, kteréž činí, činí velmi správně. Protož poručivši v své mysli veškeren skutek a příčiny jeho vůli k tomu skutku, majíc za to, že bude-li vhodné, tehdy nedostatek vína napraví, řekla sluhům: „Cožkolivěk dí vám, učiňte.“ O kéž bychme my, již slujeme sluhové Kristovi, té její svaté rady poslouchali, tehdy bychom nesmilnili a nižádného hříchu smrtelného nečinili; ale pilně vůli jeho svatého přikázání bychme plnili!

Dále dí evangelium, že „bylo tu šest stoudví", neb kádí, neb čberův; jistého jména nevím, neboť latiníci vzali to slovo *‚ydria'* od Řekův, a sluje *‚ydria'* nádoba na vodu připravená; a tak těch šest nádob, ať stoudve, kádě, sudy, čbery, vědra, kbelíky, láhvice neb báně, stálo tu podle obyčeje židovského. A ten obyčej zákonníci ustanovili, aby často ruce umývali, když by se něčeho i dosti čistého dotkli a o nádobách, aby je často umývali; jakož sv. Marek píše v 7. kap. řka: „Zákonníci a všichni židé jen často se umývajíce, jedí, držíce ustanovení starších; a po trhu nejedí, neumyjí-li se. A jiných mnoho ustanovení jest, jež jsou jim ustanovena, aby je drželi; mytí číší, věder, měděných nádob a loží." Tak dí sv. Marek.

Dále když dí evangelium, že „berouce", totiž v sobě každá ta stoudev neb káď, „měřice neb míry dvě neb tři", těch neumím vypraviti; neboť *metreta* jest slovo řecké, a v jedné krajině jsou jiné míry a v druhé jiné; a my v Čechách neshodujeme se v měrách, nýbrž v jednom městě v Praze jiná měřice jest na Novém městě a jiná na Malé straně. A také není nám mnoho užitečno k spasení, věděti, jaké to byly stoudve i měřice. „Vece jim Ježíš: Naplňte stoudve vodou'!" Tu by snad se otázal někdo, proč nestvořil vína v stoudvích bez vody, aneb vody v stoudvích? Odpověď jest svatého Jana Zlatoústého, že proto, aby divu toho svědkové byli sluhové; jakož když Lazara vzkřísil, kázal kámen vzdvihnouti, a to každý ví, že jemu tak lehko bylo bez vzdvižení kamene Lazara vzkřísiti, jako vzdvihl-li. „A naplnili je až do vrchu." Sluhové tito i Panny Marie i Krista uposlechli: dej Pán Bůh, abychom i my tak činili. Ale jsou pohříchu mnozí, kteří ne podle přikázání Kristova svá břicha obžerstvím naplňují, majíce břicho za Boha, jakož dí svatý Pavel; a jiní naplňují vodou, žádostí lakotnou, jíž se nikdy nenapijí do syta, neboť čím více pijí, tím více žízní. Neboť dí Šalamoun, že lakomec nenaplní se penězi, a Aristoteles dí, že žádost bohatství roste bez konce.

I dí jim: „Beřte již a neste vladaři." To dí, aby div byl oznámen v jeho velikosti i od sluhův i od vladaře svatby, jenž od Řekův slove architriclinus; a byl to ten, jenž svatbu řídil, a podle obyčeje židovského praví někteří, že byl to jeden kněz židovský, pozvaný na svatbu aby ženicha a nevěstu učil, kterak mají bydliti spolu. — Dále dí se: „I nesli." Až do onoho slova vše lehké jest. „To učinil počátek divů Ježíš v Káni Galilejské." Tu by řekl někdo: „Však dříve divy činil, když krále k sobě tři přivedl, když v chrámě mistry učil." Odpověď jedna jest, že dí evangelium, že „toto první div v Káni Galilejské učinil." Druhá odpověď jest, že tento div jest prvý a vzjevný od počátku jeho kázání, jímž ohlásil neb oznámil slávu svou, to jest, že on jest Bůh mocný a slavný. A pro ten skutek „uvěřili v něho učeníci jeho;" prvé uvěřili, ale tuto víry potvrdili. Že toto evangelium jest o svatbě, protož čte se vhodně na masopust, neb se lidé v ten čas nejvíce vůbec žení a svatby mívají. Protož užitečné jest, aby kněží kázali lidu, kterak se mají ženiti, aby v manželství správně žili. I mají praviti lidu, že manželství ustanoveno jest nejprve pro plod; neboť řekl

bůh k Noe a jeho synům: „Rostte a množte se a naplňte zemi.“ A proto oddal Evu s Adamem v ráji, aby se lidé od nich rozmnožili; a tak manželství počalo se v ráji a od Boha jest ustanoveno. Nechť ukáže některý mnich tak pevný základ své řehole, jak jej má svaté manželství! Po druhé ustanoveno jest pro výstrahu od smilství, jakož dí svatý Pavel: „Každý měj svou ženu pro smilství, a každá svého muže.“ To dí sv. Pavel, ne přikazuje, ale radu dávaje těm, kteří a které nechtí státi v panenské neb vdovské čistotě. A rozuměj, když dí sv. Pavel: „Každý měj svou ženu pro smilství,“ ne aby s ní smilnil, ale aby se smilství, maje svou ženu, vystřehl. A tak plod a výstraha smilství jsou dvě nejprvnější příčiny v obyčejném manželství. Dím: „v obyčejném“, neboť mezi Josefem a Pannou Marií bylo manželství, ne aby on s ní plod měl ze skutku, ani pro výstrahu jich od smilství, ale pro jiné hříchy, o nichž bude jinde psáno. Jsou také jiné příčiny manželství, jako: smíření nepřátel, spříznění lidí spolu, a také i jiné příčiny.

Pak užitek manželství neb prospěch jest, že budou-li manželé spolu řádně živi, tehdy dá Pán Bůh dobré dítky a jiné věci, a potom království nebeské. Také při manželství má býti víra, plod, a posvátná věc: víra, aby ani on nepřestoupil s jinou, ani ona s jiným manželství; plod, aby byl k Boží chvále vychován; posvátná věc, to jest, že znamená věc svatou svolení muže s ženou. Kterou věc? Tuto: že syn Boží Kristus zaslíbil sobě choť církev svatou, jež jest sbor všech vyvolených k spasení; a tu choť tak miloval, že za ni na kříži umřel, a miloval ji řádně, pro spasení. A tak mají muži své ženy milovati. Protož dí sv. Pavel k Efezským v 5. k.: „Muži! milujte ženy své, jako Kristus miloval církev, a dal se za ni, totiž na smrt, aby ji osvítil, očistě ji koupelí vody v slovu života, totiž v obmytí vody syna Božího, kterážto voda tekla jemu z boku.“ Dále dí sv. Pavel: „Aby ji vzal on sobě slavnou církev, nemající poskvrny ani vrásky, ani co takového; ale aby byla svatá a nepoškvrněná.“ Tomu rozuměj, že chce Kristus míti tu choť církev sobě slavnou, i na duši i na těle, po soudném dni, nemající poskvrny, totiž smrtelného hříchu, ani vrásky, totiž všedního hříchu, ani co takového, to jest nižádné nečistoty na těle, ani kterého nedostatku; a tak aby byla svatá, nepoškvrněná. Dále dí sv. Pavel: „Taktéž i muži mají milovati své ženy.“ Taktéž, totiž, jakož Kristus církev, k věčnému spasení. Dále dí sv. Pavel: „Jako těla svá; neboť kdož svou ženu miluje, sám sebe miluje. Neboť nižádný nikdy svého těla v nenávisti neměl, ale krmí je a chová ho, jakož i Kristus církev; neboť údové jsme těla jeho, z těla jeho a z kostí jeho. Protož opustí člověk otce i matku svou, a přidrží se ženy své, a budou dva v jednom těle. Posvátná věc tato veliká jest, a já to pravím v Kristovi a v církvi svaté.“ To vše svatý Pavel. Tvrdá řeč jest to sprostným k porozumění; avšak krátce rozuměj, že svolení muže s ženou k manželství, aby plodili, znamená svolení Kristovo s církví svatou k duchovnímu plození. Neboť muž s ženou plodí děti tělestné, ale Kristus s chotí svou plodí děti duchovní; a jakož Kristus miluje církev k či-

stotě a k spasení, taktéž muž má ženu milovati a žena muže; a jakož Kristus jest jedno tělo s církví svatou, a miluje ji jako své tělo, též muž s ženou mají býti jako jedno tělo, a mají se milovati. A dále dí Pavel: „Údové jsme těla jeho," totiž církve svaté, jež jest tělo Kristovo; rozuměj: ne to tělo, jež v osobě Kristově a na kříži pnělo, ale nazývať sv. Pavel tělo Kristovo veškeren sbor lidí, již spaseni budou; a toho těla každý vyvolený jest úd, a jest z toho těla. A když dí: „Protož," to jest pro manželství, „opustí člověk otce svého a matku svou," též žena, a bude se muž ženy a žena muže držeti. „Opustí," rozuměj: k přibytku, že odejde od otce a od matky, a bude přebývati s mužem žena, a muž s ženou; „a budou dva v jednom těle," to jest za jednoho člověka: a to jest znamení veliké věci svaté, to jest Kristovo svolení s církví svatou. O tom psal sem v knihách O přikázaní a v knížkách O církvi svaté.

Ještě věz, že manželství jest řádné svolení muže a ženy, nerozdílné do smrti. Když dím: „řádné," tu se míní, aby byla svoboda s obou stran, aby i muž byl svoboden, i žena, slibem nižádným nezavázány jiné ženě, ani ona jinému, ani Bohu; také „řádné", aby nebyli sobě pokrevní do kolena, do rodu mínim, čtvrtého, ani sobě příbuzní, jako jsou: nevěsta, svak, zeť, kmotra, kmotr, a tak i o jiných. A když dím: „svolení", totiž, že svolení s obou stran činí manželství, takže když žena a muž bez klamu uvolí se, aby spolu bydlili manželsky, tehdy jest svazek obou nerozdílný v manželství, jakož dí písmo: „Což Bůh svázal neb spojil, toho člověk nerozlučuj." A dím: svolení „bez klamu", neb někdy muž ženě svolí ústy lstivě, chtě, aby jemu k skutku přivolila, a míní, že ji nepojme, a ona přivolí, mnic, že by on bez klamu sliboval; tu není manželství, a on mohl by jinou pojmouti; ale slíbil-li jí pod přísahou, tehdy bude křivopřísežník; ale ona do jeho smrti nemá jiného pojmouti, protože neví, řádně-li jí slíbil či nesprávně, aniž mu má věřiti, bude-li jí praviti, že nemíní jí pojmouti. A táž lest bývá i od ženy. A tak svolení s obou stran dobrovolné, bez klamu činí manželství, i kdyby nikdy spolu neleželi; ale hrubí lidé se domnívají, že jen jich svolení činí manželství! A svolení to potvrzuje se řečí s obou stran, že muž dí: ‚Já tě pojímám za svou ženu'. A ona: ‚A já tě za svého manžela'. Pakli toho tak neuměji říci, aspoň řeknou: „Já tě slibuji pojmouti za svou manželku, a slibuji, že jiné nepojmu." A ona totéž dí zase. Kdo se opováží je rozloučiti, když jest svolení úmyslem pravým a potvrzení tou řečí? A toto svolení jest nerozdílné do smrti jednoho z nich, takže již nemůže nižádný z ní odstoupiti, aniž jich kdo může rozděliti, aby nebyli manželé; ačkoli někdy pro cizoložství bývají rozloučeni, takže spolu nepřebývají, ale nebývají rozloučeni v manželství.

Také věz, že manželé čtverým způsobem v skutku se poznávají: nejprvé přímo pro plod. A tu netřeba proto zpovědi, ač podle řeči sv. Augustina ten skutek nestane se bez hříchu malého všedního; neb on dí, že celý člověk v hovadnost v tu dobu bývá pohřížen, a tak zapomíná Pána Boha. Ale snad díš: „Jest-li tomu tak, tehdy nesluší se

manželům nikdy pro plod tak se poznati tělestně?“ Tu dím, že týmž důvodem dovodil bych, že nám neslušelo by říkati modlitby té „Otče náš“; neb jí nižádný z nás nedí, aby všedně nehřešil, protože buď někam jinam pomyslí, nebo dí s nevelikou pílí, a zvláště že jí nikoli neříká tak dobře, ak dobře ji řekl Kristus; a tak každý z nás má nedostatek v své modlitbě. Já se přiznávám — ty učiň, jak chceš; a já nevím ještě, pomodlil-li sem se jeden otčenáš bohu vzácný, co jsem živ! A svědkem jest písmo, jež dí: „Nižádný neví, jest-li milosti neb hněvu hoden.“ A svatý Jan v své epištole dí: „Díme-li, že hříchu,“ totiž všedního, „nemáme, sami se svádíme a pravdy v nás není.“

Ale věz, že hřích všední, jenž proto sluje všední, že jej každý den do smrti máme, protože ze všech sil úplně Boha nemilujeme, ten od nás Ducha svatého neodhání, aniž činí, aby skutkové naši nebyli Bohu vzácni; protož pomodlí-li se člověk otčenáš s tím hříchem, nemaje smrtelného, tehdy Bohu se líbí a má odplatu. Tak též i manželé, když pro plod se poznají.

Po druhé poznávají se manželé pro výstrahu od hříchu, tak že bojí se manžel, aby tíže nepadl smilstvím, i dopustí se. Toto opět bývá bez hříchu smrtelného a netřeba jest zpovědi. Po třetí dopouštějí se z poslušenství zákona platíce dluh, jako velí sv. Pavel k Korintským v 1. ep. v 7. kap. řka: „Muž plať dluh ženě, a žena muži, proto že muž již sám nemá v moci těla svého, neb již žena má jeho tělo v moci; též žena nemá v moci své toliko těla. Protož když muž ženu napomene, ona z poslušenství zákona i kdyby chtěla toho prázdna býti, přivolíc, platí dluh a plní zákon; též muž zase plniti má ženě.“ Třetí toto zjevně tvrdí sv. Pavel. Pak po čtvrté, poznávají se, a to v druhém poznání může rozuměno býti, když bojíc se žena, aby muž jinde nehledal, chtíc ho v manželství zachovati, i tím spíše se s ním pozná; též učiní-li on tak, boje se, aby bujná žena jinde nehledala. Toto poznání sluje laskavé, to jest proto, že z lásky pochází. Pak páté poznávají se manželé z veliké chlípnosti, a tak hřeší smrtelně; jako sedm mužů poznali neb chtěli poznati Sáru, aby jeden po druhém pojal ji za manželku, a každého ďábel první noc zadávil. O tom psáno v Tobiášovi v 6. a 7. kap. O kdyby všechny nyní čert zadávil, co se jich tak pro krásu neb pro chlípnost pojímá, málo by snad zůstalo manželek — ale méně manželů! jakož sedm jich zahynulo, a jedna Sára dobrá zůstala. Tuto jsem prodlel, že vím toho velikou potřebu; i musil jsem tak z lásky psáti, nechav u evangelia jiných významů.

ČTVRTÁ NEDĚLE PO KRISTOVU NAROZENÍ.

Svatý Matouš v 8. kapitole.

A když sstupoval s hory, šli za ním zástupové mnozí. 2. A aj, malomocný přišed, klaněl se jemu, řka: „Pane, kdybys jen chtěl, můžeš mne očistiti.“ 3. I vztáh Ježíš ruku, dotekl se ho, řka: „Chci, buď čist.“ A hned očištěno jest malomocenství jeho. 4. I dí jemu Ježíš: „Viziž, abys žádnému nepravil. Ale jdi, ukaž se knězi, a obětuj dar ten, kterýž přikázal Mojžíš, na svědectví jim.“ 5. A když vcházel Ježíš do Kafarnaum, přistoupil k němu setník, prose ho, 6. A řka: „Pane, služebník můj leží doma dnou poražený, velmi se trápě.“ 7. I dí jemu Ježíš: „Já přijdu a uzdravím ho.“ 8. A odpovídaje setník, řekl: „Pane, nejsemť hoden, abys všel pod střechu mou, ale toliko rci slovo, a uzdraven bude služebník můj. 9. Nebo i já jsem člověk pod mocí, maje pod sebou žoldnéře, a dím-li tomuto: ‚Jdi,‘ tedy jde, a jinému: ‚Přiď‘ a přijde, a služebníku svému: ‚Učiň toto,‘ a učiní.“ 10. To uslyšev, Ježíš, podivil se, a jdoucím za sebou řekl: „Amen, pravím vám, ani v Izraeli tak veliké víry jsem nenalezl. 11. Pravím pak vám, žeť přijdou mnozí od východu i od západu, a stoliti budou s Abrahamem, s Izákem a s Jákobem v království nebeském. 12. Ale synové království vyvrženi budou do temností zevnitř-

ních. Tamť bude pláč a skřípění zubů.“ 13. I řekl Ježíš setníkovi: „Jdiž a jakžs uvěřil, staň se tobě.“ I uzdraven jest služebník jeho v tu hodinu.

*

Svaté evangelium toto, k potvrzení a k naučení věřících, dva divy pokládá, kteréž učinil Spasitel náš z velké moci a lásky; jeden div, že malomocného, a druhý, že dnou zlámaného uzdravil; a tím dokázal Božskou moc a lásku, abychom věřili, že on jest Bůh mocný, a doufali, že jest laskavý. „A šli za ním zástupové mnozí,“ pro rozličné příčiny: někteří pro jeho zvyky slavné, někteří z nábožnosti, někteří diváci, aby něco divného uslyšeli aneb divy viděli; nemocní, aby byli uzdraveni, a lační někteří, aby byli nasyceni; a kněží a zákonníci, aby při skutku neb v řeči popadnouce ho haněli a tupili. A tito všichni mohou v evangeliích shledáni býti. „A hle, malomocný přišed, klaněl se jemu.“ Sv. Marek dí: „Kleknuv na koleno, ten malomocný, vyznal moc nesmírnou Kristovu, že opustiv jiné lékaře, přišed k Ježíšovi klekl, a modlil se řka: „Pane! chceš-li, můžeš mne očistiti.“ Tuto má každý hříšný naučení, aby věda, že nižádný není, jenž by mohl od malomocenství duchovního člověka očistiti, jen Pán Bůh, má se k němu utéci, a jemu se pokořiti a modliti, aby ráčil od malomocenství duši jeho očistiti.

A věz, že malomocenství v písmě znamená hřích smrtelný; nejprvé proto, že jakož v starém Zákoně i nyní malomocenství z obce vymítá, aby s ní nebydlil, nejedl, nepil a jinak neobcoval; též duchovně hřích smrtelný člověka z obce, svaté církve, vymítá, aby s ní nejedl těla Kristova, nepil krve jeho, a nic duchovního nepožíval k spasení, jakož i nepožívá, dokud v něm stojí. A česky sluje dobře „malomocenství“ a od něho člověk „malomocný“; neboť málo může člověk, dokud jest v hříše smrtelném, když nemůže ani se modliti, ani jísti, ani píti, a jest od všeho účastenství svatého odloučen. Protož německy dobře sluje aussätzig, to jest, ven vysazený ze svaté obce. A kdyby toto znamenal člověk a uvažoval, tehdy by tisíckrát raději chtěl, aby omalomocněl na těle, než aby v smrtelný hřích upadl; neboť kdyby byl malomocný na těle a rád trpěl, varuje se hříchu, veliký by byl svatý. Ale co platno člověku, když bude na těle velmi krásný a zdravý, a na duši hříchem malomocný a tak Bohu velmi ohyzdný, a umře-li, bude s ďábly na věky zatracen, leč přijda-li u veliké pokoře, bude se modliti k Spasiteli, řka: „Pane! chceš-li, můžeš mne uzdraviti.“ A uvaž, že moudře žádá; neboť když dí: „Pane“, vyznává Kristovu důstojenství, že jest pánem všeho světa; a když dí: „chceš-li“, vyznává jeho dobromyslnost; a když dí: „můžeš“, vyznává jeho moc velikou. A tak naději a své zdraví uložil ve vůli a v moci Kristově, neb což ráčí Kristus, to může učiniti. A moudře uložil ve vůli jeho své zdraví, jako by řekl: „Já nevím, jest-li tvá vůle, abych byl zdráv, aniž vím, hodí-li mi se zdraví tělesné.“ V tom dal nám naučení, abychme

za zdraví tělestné neprosili, než jest-li vůle Boží a k našemu prospěchu. „A vztah ruku Ježíš, dotekl se ho, řka: ‚Chci, buď čist.'" Tu ukazuje Spasitel pokoru, že svou svatou rukou ráčil se dotknouti malomocného; po druhé ukazuje hotovost k uslyšení, když člověk hodně ho prosí, řka: „chci", po třetí ukazuje moc svou božskou, když dí: „buď čist!" Latinsky stojí: *mundare*, a domnívají se nedoučení, že by slovo *mundare* tolik v tom místě znamenalo, jako očistiti; ale nemá tak býti vyloženo.

A věz, že Spasitel milostivý ne nadarmo vztáhl ruky a dotekl se malomocného; neboť jeho ruky dotknutí znamená, že jeho tělesenství neb člověčenství bylo jako stroj neb úd Božství k činění divův, ale Božství zvláště činilo ty divy člověčenstvím. Po druhé znamená Kristovo dotknutí, že v zákoně starém, ač bylo zapovězeno dotýkati se malomocného, přece nebylo zapovězeno tomu, kdož by dotknutím se nezprznil, ale dotknutím dal by zdraví tomu, koho by se dotekl. Tak Eliáš dotekl se mrtvého mládence, jehož vzkřísil, a Eliseus také dotekl se mrtvého a vzkřísil ho mocí Boží; kteroužto mocí Kristus uzdravil tohoto malomocného, o němž dí evangelium: „A ihned vyčištěno jest malomocenství jeho." A tomu malomocnému přikazuje Kristus, řka: „Nižádnému nepravi!" To může rozličně rozuměno býti: nejprvé, že v tom dal Kristus kněžím, prelátům a jiným příklad, aby, když co dobrého učiní, nezpyšněli, aniž žádali, aby ten, jemuž co dobrého učiní, chválil je z toho. Proti tomu velmi kněží hřeší, pyšníce se, že mají moc, na duši malomocné uzdravovati a rozhřešovati, do nebes i do pekla posílati, koho ráčí. A pak světští, dají-li co komu, tedy chtí, aby hlasatelé provolávali, a učiní-li co pro Boha, tehdy ihned chtějí jméno míti, a tomu na znamení štíty své přiložiti neb napsati. Těm dí Pán Kristus pod přísahou: „Všechny své skutky činí, aby byli viděni od lidí; věru pravím vám: vzali odplatu svou!" Pod tou přísahou jsou i kněží i zákonníci, již mše slouží a hodiny říkají, i jiné skutky činí, aby od lidí byli viděni.

Po druhé může rozuměno býti, aby nižádnému nepravil, pyšně se nad jinými, že ho uzdravil, aniž pohoršuje jiných. Po třetí, jakož dí svatý Jeronym, že netřeba bylo řeči praviti, co vskutku bylo vzjevno. Po čtvrté, aby nižádnému dříve nepravil, než kněžím, aby oni, jakožto první pravdy vyznavači, lidu Kristův skutek ohlásili. Protož ihned dí Kristus: „Nuže jdi, ukaž se kněži." A že ještě podobenství v zákoně ustanovená nepřestala, protož dí Ježíš: „a obětuj dar, jejž přikázal Mojžíš", v páté knize Levitici v 14. kapitole.

Tu se kněží chápou, že mají se jim oběti podle přikázání Božího dávati: jedni, že sedmkrát, a druzí praví třikrát, každý člověk má jim do roka obětovati, a že od zpovědi musejí jim dávati, řkouce: „Hle teď Kristus dí uzdravenému: „Jdi a ukaž se kněži, a obětuj dar, jejž přikázal Mojžíš." Ó kéž by kněží znamenali, že Kristus je pravý Bůh, že tak uzdravuje; po druhé, aby lidu pravili, že on, ale ne oni, od malomocenství očišťuje. Toho oni tak nehlásají, ale hlásají, že musí se jim zpovídati, že

oni mají očistiti, hříchy odpustit, a že mohou za to peníze bráti. Ale proto Kristus neposílal uzdravených ke kněžím, ale jakož dí sv. Jeronym, aby uvěřili Spasiteli; a jakož Jan Zlatoústý, aby nerekli, že by zákona Kristus nedržel; a jako dí Origenes, že ne řádem zákona, ale láskou Kristovou byl uzdraven; a také, aby oni ohlásili, že ten člověk v obci již může jakožto zdravý přebývati.

A pak svatí toto znamenají, že ač člověku před zpovědí často od Boha jest hřích odpuštěn, přece hříšný ten z pokory má jíti ke knězi moudrému a jemu hříchy oznámiti, a žádati od něho dobrého naučení, a přijmouti od něho hodné za hříchy pokání, jímž by se zdržel a v hříchy zase nenavrátil; a tehdy se ukazuje hříšný knězi. Ale kdyby měl obětovati to, co v starém zákoně uzdravený od malomocenství obětoval ve figuře, to jest v podobenství, duchovních věcí, kdež by vzal? Neb měl by obětovati dva vrabce, koláč, šest misek oleje, dřevo cedrové, ysop, a jiných mnoho věcí; ale jakož dí sv. Remigius: dva vrabce duši a tělo znamenají, koláč lásku, šest misek oleje šestero milosrdenství, a ysop pokoru. Jistě kdož ty věci obětuje, plní přikázání Kristovo o oběti; ale lakomý kněz té oběti nerad přijme, raději by vzal peníz jeden, než by ty všechny věci na člověku viděl.

Dále dí evangelium: „A když vešel do Kafarnaum, přistoupil k němu centurio, prose ho.“ Uzdraviv Kristus žida již přišel do Kafarnaum, toho města, aby dobře učinil pohanu; neb tento centurio byl pohan dosazený od Římanův, aby vládl tím městem Kafarnaum, jež bylo hlavním v Galilei, té krajině. Ten věrný centurio, jakož svědčí sv. Lukáš v 7. kapitole, nejprve poslal k Ježíšovi židy z jeho pokolení; a když od poslův zvěděl, že Ježíš chce přijíti k němu, jakož druzí praví a jest pravděpodobno, že vyšel vstříc sám z pokory a z náboženství, a uctivě bránil mu jíti do svého domu, věda, že nebyl slušný obyčej židům, podle jich zřízení, obcovati s pohanem v domu, v jídle a v pití. A k tomu chýlí se, že dí centurio: „Pane! nejsem hoden, abys vešel pod střechou mou.“ A Ježíš znaje víru jeho, kterouž má o Božství, neželí ho, jako želel knížete v 4. kap. sv. Jana, kterýžto kníže prosil Ježíše, aby pospíšil přijíti, nežli by umřel syn jeho; ale ochotně mluví Ježíš centuriovi, jako řádně věřícímu, že přijde k sluhovi jeho dnou zlámanému a uzdraví ho. A centurio, věře, že Kristus jest Bůh, a znaje své ponížení, vyznává, že není hoden, aby Kristus vešel pod střechu domu jeho, ale že dosti na tom jest, ráčí-li Kristus ze své nesmírné moci a ze svého milosrdenství, že ať tělestně byl by daleko, že dí-li slovo, aby byl zdráv sluha jeho, že ihned se stane. A dovozuje toho centurio tak, že jakož on jsa ustanoven v moci od císaře, přikáže sluhům a oni hned učiní, co přikáže: tehdy daleko více císař všeho světa, jsa všudy vedle svého božství, může přikázati kterémukoli svému stvoření, a hned uposlechne; neboť nesmírně větší jest moc Boha Krista přikázati každému stvoření, nežli centurionova přikázati sluhům císařovým. „A uslyšev Ježíš“ vyznání tak veliké víry rytíře pohana, „divil se, a po sobě jdoucím řekl, že nenalezl tak veliké víry v Izraeli,“ to jest v lidu židovském.

Ale proti té řeči dí někdo: „Však divení nebývá z věci poprvé poznané; a poněvadž Ježíš od věčnosti zná a ví všecky věci, kterak se tedy divil?" Odpověď jest, že Kristovi jest dvoje znání: jedno božské, jímž zná od věčnosti všecky věci, druhé znání jest ze smyslu tělesného; jakož dříve jest řečeno, že něco viděním tělesným viděl potom, co dříve neviděl, též i slyšel, i okusil i dotýkal. A tak slyšel tuto vyznání centurionovo veliké víry, jehož dříve neslyšel, a tak podle toho poznání se divil. Ale ještě řekl by některý uštěpačný, že Kristus nedí tu pravdy, řka: „Nenalezl sem tak veliké víry v Israeli;" neb v své matce, Panně Marii, touž víru a tak velikou nalezl, a také v svých apoštolích. Tu může býti odpověď, že skrze Israel tuto rozumí se jen rod Israel, to jest toho otce Jakuba, ale ne místo, v němž jeho pokolení přebývá; a skrze nalezení Kristovo, pokud je člověk, které poznání nejprve božsky seznal. A tak řádně má rozuměno býti, že Kristus, pokud člověk, nenalezl tak veliké víry v rodu Jakubově; ale v Panně Marii a v svých apoštolích, jež prvé si vyvolil a osvítil je božsky, znal, pokud Bůh, větší víru, ale nenalezl, pokud člověk. Svatý Augustin a svatý Jeronym míní, že nenalezl Kristus tak velké víry v tu dobu mezi židy, kromě svatých otcův, v nichž jest základ víry, a kromě prorokův; ale svatý Jan Zlatoústý míní, že vzhledem k brzkému počátku víry nalezl Kristus víry: neboť jiní uvěřili, viděvše divy a zázraky; ale centurio tento neviděv, jen slyšev, tak velikou víru měl. Z těchto řečí která jest vhodnější k výkladu, dej Bůh ji přijmouti vždy v tom stojícím: že Kristus pravdu řekl, řka, „nenalezl sem tak veliké víry v Israeli."

Tím slovem potupil nevěřící židy nevděčné, a povyšuje vděčných pohanův. Protož dí dále, že se všech stran světa pohané vyvolení obrátí se k víře, a budou odpočívati s otci svatými v nebeském království; ale synové pokolení Kristova, totiž židé, pro nevděčnost, „budou vyvržení v temnosti zevnitřní," to jest v vzbavení nebeského světla v pekle. A slují ty temnosti „zevnitřní", nejprvé pro rozdíl temností vnitřních, jež jsou nedostatek milosti boží v duši: to jsou hříchové a ti sluji temnosti vnitřní; po druhé proto, že zatracenci, zavržení v pekle, jsou již beze vší naděje milosti a vysvobození. Protož jich temnosti jsou zevnitřní, totiž bez konce; ale zde hříšných, kteříž se kají, nejsou tak bez konce, a tak ani zevnitřní. Protož kdyby jiné pomsty nebylo, jen ty temnosti pekelné, jimž konce nebude, dosti by měl člověk se lekati, a hříchův varovati velmi pilně; neboť ne darmo Spasitel jmenuje tak často ve čtení ty temnosti. A že nebude dosti na těch temnostech v pekle, protož dí Spasitel, že „tu bude pláč a skřehtání" neb skřípění „zubů". Bude tam bolest bez konce, i vnitřní v duši, i zevnitřní na těle. Pláčem rozumí se bolest vnitřní, ne že by tam tělesné slzy z očí od mozku ustavičně tekly; neboť poněvadž zatracenci nebudou tam píti, a oheň přeukrutný bude je páliti, protož nebudou slz míti po zdejším času. Pak skřípění zubův, jež jest tvrdých kostí z bolesti tlučení, znamená bolest, jíž bude tělo souženo. A dosti jest, po všech těch mukách, kteréž pro zatracence vypočítává, položiti věčné radosti vzba-

vení, věčné temnosti, věčný oheň, a z těch věcí převeliká tesklivost v duši, že nikdy v nich nebude skončení, a tak bez naděje věčné v duši že nikdy v nich nebude skonání — a tak bez naděje věčné v duši i v těle bolení a mučení. Protož dí Isaiáš v 66. kapitole: „Červ jich neumře a oheň neuhasne.“ Červ ten jest v duši tesklivé zoufání, a oheň ten jest věčné těla pálení. Protož Kristus dí v soudný den k zatracencům v 25. kapitole sv. Matouše: „Jděte, zlořečení, do věčného ohně, jenž jest připraven ďáblu a sluhům!“ Také pláčem rozumí se tesklivost, a skřípěním zubů znamená se hřích věčný zatracencův, jímž se budou protiviti věčně věčné dobrotě Pána Boha.

Pak konečně vece již Ježíš centurionovi, tomu věrnému rytíři, aby se jemu podle jeho víry stalo, jak chce; a stalo se divně, neboť „uzdraveno jest dítě v tu hodinu.“ Dítětem nazývá sluhu, jak často písmo vykládá. A tuto máme naučení, že podle víry člověka bývá milost Boží dána; protož dí výklad: „Každému, jak věří, tak se jemu stává.“ Pak na tomto dobrém centurionovi nám na příklad znamenám pokoru velikou, že dí: „Pane, nejsem hoden“ a dále. Tu dí svatý Jan Zlatoústý: „Centurio učinil se nehodným přijmouti Krista v dům a tak učiněn jest hodným království jeho.“ Po druhé v centurionovi byla víra veliká; neboť dí Kristus: „Nenalezl sem tak veliké víry v Israeli.“ Po třetí v něm moudrost, z důvodu, že Kristus jest všemohoucí. Po čtvrté dobrota, že tak pečlivě stál o zdraví svého sluhy. Nuže my vezmouce příklad na tom dobrém pohanu, buďme k milému Kristu pokorni, vyznávajíce svou nehodnost; mějme víru velikou, věříce, že on jest všemohoucí, a že může učiniti, což on ráčí; buďme moudří, učme se v písmě moudrosti, abychom řádně Boha znali; a buďme nakonec dobří, milujíce Boha a bližního, a hledajíce na duši zdraví svého i jeho. Amen.

PÁTÁ NEDĚLE
PO KRISTOVU NAROZENÍ.

Svatý Matouš v 8. kapitole.

A když vstoupil na lodí, vstoupili za ním i učedlníci jeho 24. A aj, bouře veliká stala se na moři, tak že vlny přikrývaly lodí. On pak spal. 25. A přistoupivše učedlníci jeho, vzbudili jej, řkouce: „Pane, zachovej nás, hynemeť“ 26. I dí jim: Proč se bojíte, ó malé víry?“ Tehdy vstav, přimluvil větrům a moři, i stalo se utišení veliké. 27. Lidé pak divili se, řkouce: „Kteraký jest tento, že ho i větrové i moře poslouchají?

*

Svaté toto evangelium jest podle textu k porozumění dosti lehké, avšak v něm naučení církvi svaté, kterak má sloužiti pánu Bohu. A proč Kristus vstoupil na lodičku, jsou mnohé příčiny: prvá, aby časem s učeníky odpočinul tělestně; druhá, aby nás naučil zjevně se modliti, když jest slušné odpočinouti, a abychom byli nábožni, a vezmouce naučení, abychom potom jiným prospívali; a třetí naučení, abychom utíkali pochlebenství, jakož Kristus utekl, když jej voditi chtěli, aby byl králem, v 6. kapitole sv. Jana. A teď vstoupil na lodičku; aniž nadarmo se stala bouře mořská, když Kristus spal; ale Bůh Kristu to vzjednal, aby učeníci byli potvrzeni ve víře, že on jest Bůh, vidouce div z jeho moci; po druhé, aby jeho pravé člověčenství bylo dokázáno, spal na lodi; a po třetí, aby nás naučil v nouzi se modliti; a po čtvrté jest ukázání na učenících, že jakož oni též i my pro nedo-

statek víry se strachujeme. Protož ta jest vzvláštní příčina, proč nám spí milý Kristus, a z té nás kárá; neboť učeníkům, když ho budili a pravili: „Pane, spas nás!“ to jest zachovej, „hynemeť“, znamenitě dí: „Což bázlivi jste malé víry?“ Neb někteří z nich byli malé víry, protože ho měli jen za člověka, anebo velmi slabě věřili, že jest Bohem; neboť kdyby byli plně věřili, že jest on pravý Bůh, tehdy byli by věděli, že právě tak může divy činiti, spě, jako nespě; neboť božství, jež nikdy nespí, divy činí, ale ne člověčenství, jež někdy spí a někdy nespí. A z tohoto máš smysl onoho písma Davidova: „Vstaň! proč spíš, Pane?“ Neboť Bůh nespí lidem, toliko pro nedostatek víry, jejž mají, a jakož metlu, jež nespí, vždy drží nad svými věrnými, aby je káral, tak též pomocnou ruku, jež nespí, vždy drží svým doufajícím.

A z toho máš, že apoštolové neměli se báti tak velice, jsouce s Kristem, majíce věděti, že nižádné stvoření proti jeho plné vůli nemůže nic učiniti, aniž on může v něho plně doufajícím pomoci odepříti; neboť dí svatý Pavel: „Věrný jest Bůh, nemůže sebe zapříti.“ Také z toho vidíš, že nelze člověku hřešiti jen z nedostatku víry, když smrtelně hřeší; neboť hřeší-li tak, tehdy buď víry nemá, buď u víře zoufá. Protož dobře dí svatý Jakub apoštol, že víra bez skutkův mrtva jest. Neb jakmile člověk Boha nemiluje nade všecky věci, tak ihned víru umrtvil; a poněvadž kolikrátkoli smrtelně hřeší, tehdy v ten čas Boha nemiluje, vzjevná věc jest, že kdykolivěk smrtelně hřeší, že má nedostatek již v své víře. Opět, kdyby lidé plně věřili, že Bůh všecky hříchy vidí, a že zajisté každého pomstí, a kdyby muky před očima věčné měli, tehdy by ne tak hned hřešili; ale že viklá jimi nedůvěra, když říkají „Snad toho Bůh tak nepomstí!“ protož tím snadem a pochybováním jsou k hřešení hotovější. Protož nám potřebí, abychme s apoštoly jeho říkali nábožně k Spasiteli, v 17. kap. sv. Lukáše: „Pane! přidej nám víry“; to jest, dej nám víru plnou, bez pochybování a bez zoufání.

V kterémžto zoufání jsou mnozí v tomto času Antikristovu, a zvláště kněží, kteří se neodvažují ujmouti pravdy Kristovy statečně, lekajíce se, aby jich Bůh nezapomenul; a světští též, majíce péči, že by neměli nazejtří co jísti, kdyby jim pro Boží pravdy obranu majetek pobrali; a druzí pro ztracení tělesného pokrmu, jak mnozí sluhové, neodvažujíce se slova božího slyšeti. Takým všem dí spasitel, Matouš 6.: „Nebuďte pečlivi o život svůj, co byste jedli, ani o tělo své, čím byste je oděli!“ A dále dí: „Nebuďte pečlivi o zítřek, zítřejší den pečliv bude sám o sebe.“ Z této řeči dále máš, že kněží a řeholníci, majíce velikou péči o platy a o tělestné potřeby, a ustanovujíce sobě platy, jsou malé víry; neb nedůvěřují laskavému spasiteli, že by je nakrmil bez tohoto ustanovení jako důvěřovali učeníci, jsouce naplněni Duchem svatým.

Pak duchovní naučení v evangeliu jest, abychom Ježíše následovali, a přes moře tohoto světa se plavili. Loď má býti pevná naděje, že bouři i moře přeplujeme; bouře jsou náramná pokušení; a moře, jež se zvedá jednak vzhůru, jednak opadne, jest tohoto světa štěstí, jímž

někdy člověk jest povýšen a někdy ponížen. Protož třeba jest pevně v naději Boží seděti, a chce-li se něco zoufalství neb pochybování vlíti, braňme a volejme ku Pánu milému, aby nedal té bouři nás poraziti. Neboť netřeba jest nám mnoho spáti mezi mořskými ochechulemi, jež jsou sladká pokušení, jako k smilství a k jiné tělesné rozkoši, a ku povýšení v světě, k němuž pohříchu! lidé velmi chvátají, nevědouce, že čím výše vylezou, tím hlouběji padnou. Od toho pádu rač nám pomoci milý Kristus!

ŠESTÁ NEDĚLE
PO KRISTOVU NAROZENÍ.

Svatý Matouš v 11. kapitole.

Ten čas pohleděv na nebe Ježíš, řekl: »Chválím tě, Otče, Pane nebe i země, že jsi skryl tyto věci před moudrými a opatrnými, a zjevil jsi je nemluvňátkům. 26. Jistě, Otče, žeť se tak líbilo před tebou. 27. Všecky věci dány jsou mi od Otce mého, a žádnýť nezná Syna, jediné Otec, aniž Otce kdo zná, jediné Syn, a komuž by chtěl Syn zjeviti. 28. Poďtež ke mně všickni, kteříž pracujete a obtíženi jste, a já vám odpočinutí dám. 29. Vezměte jho mé na se, a učte se ode mne, neboť jsem tichý a pokorný srdcem, a naleznete odpočinutí dušem svým. 30. Jho mé zajisté jestiť sladké, a břímě mé lehké.“

*

Spasitel náš milostivý, díky vzdav Bohu otci, pokud člověk, z toho, že pyšným chytrákům tohoto světa skryl svá tajemství a dary své, a že vzjevil je pokorným, volá k sobě všecky, kteří milují neb pracují z milosti o své spasení, a přikazuje jim, aby vzali na se jeho přikázání, jež jest Boha milovati a bližního, a tak býti tichu a pokornu, jakož on byl tichý a pokorný srdcem, miluje Boha a naše spasení. A to my máme činiti, neb to jest lehké a sladké jho a břímě, a zvláště proto, že vede k věčnému odpočinutí. I dí takto milostivý Spasitel: „Chválím tě, Otče, pane nebe a země!“ Pro trojí věc chválí Kristus Boha Otce: proto, že jest jeho věčný otec; druhé proto, že

jest pán všeho světa; to obé, když dí: „Otče, pane nebe i země," a tak všech věcí, jež jsou i na nebi i na zemi; a třetí chválí ho proto, že nebeskou moudrost skryl před chytrými: jakož byli kněží, mistři a zákonníci; a přede všemi, kteří s chytrosti v světě se obírají: jakož jsou všichni, kteří opustivše přikázaní Boží, tichost a pokoru Spasitele, i přilnuli k nehodným ziskům a obyčejům tohoto světa; a proto, že vzjevil moudrost nebeskou maličkým, to jest pokorným; jakož byli jeho učeníci. A tak skryti a vzjeviti moudrost Boží, jsou skutkové spravedlnosti Boží; a protož z vůle Boží věčné. Protož dí Kristus: „Tak, Otče! že tak libo bylo před tebou!"

A tu dále netřeba se tázati po příčinách Boží spravedlnosti; neboť, jakož spravedlivé jest, aby Bůh skryl svou moudrost před pyšnými a chytráky, právě tak spravedlivo jest, aby svým pokorným moudrost vzjevil; neb kdyby to obé nebylo spravedlivé, tehdy by se to otci Bohu nelíbilo. Protož otazujícímu, proč Bůh chudé vyvolil si apoštoly? rychlá odpověď jest: že se jemu tak líbilo. Hle, největší mudrc dí: „Chválím tě," totiž, díky vzdávaje, „Otče, pane nebe i země! že's skryl ty věci," to jest tajemství o svém příchodu, jakož dí výklad, a ty věci, jež vedou konečně k spasení! A které jsou ty věci? Slyš, žeť dí: „Všecky věci dány jsou mi od otce mého!" Z toho rozumněj, žeť jest s otcem rovný v moci, v moudrosti, i v dobrotě, takže jest všemohoucí, vševědoucí a nesmírné dobroty, jako i otec; a ty věci jsou skryty před chytrými pohany, před židy, a před druhými kacíři. Toho nepoznal mudřec Averrois, jenž Aristotelovy knihy vykládal a pravil, že blázní křesťané, v Božství trojice věříce; toho nepoznal Arius kacíř, maje za to, že Kristus není pravý syn Boží podlé božství; aniž toho poznal Manicheus kacíř, řka, že jsou dva počátky, a tak dva bohové: jeden, jenž stvořil nebeské věci a duchy, a druhý, jenž stvořil zemské věci: Hle, ty chytráky poráží Kristus, řka: „otče," totiž můj podlé osoby božské — to proti Ariovi; „pane" a tak stvořiteli nebe i země i všech věcí — to proti Manicheovi; „všecky věci dány jsou mi od otce mého"; neboť že jsem synem jeho věčným, to mám od něho, a jsem jemu roven, jsa druhá osoba v Božství — proti Averroisovi, proti židům a proti pohanům. „Všecky věci," také stvořené „dány jsou mi od otce mého," jakožto člověku; neboť dí David: „Všecky věci podložil si pod nohy své"; neboť od vtělení on jest pánem všech věcí, a má všecky v své moci. „A nižádný nepoznal syna jen otec," totiž poznáním věčným sám od sebe; „aniž otce kdo poznal," také od věčnosti, „jen syn, a komu chtíti bude syn vzjeviti." A tak svatí v nebesích mají poznání otce Boha skrze syna. Aniž zamítej tu Ducha svatého, řkaje, že by on neznal otce i syna, alebrž rci, že zná otce i syna; a jakož jest od otce i od syna, též také má poznání od otce Boha i od syna Božího. Ale buď moudrý, abys neřekl, že by byl otec neb syn naučil Ducha svatého, jakoby dříve něco nevěděl; aniž řikej, že by syn Boží co od otce Boha vzal, jakoby podlé Božství dříve neměl; neboť od věčnosti všechny tři osoby všecky věci vědí, i otec, i syn, i Duch svatý; i tak jest mocný pán syn, jako otec, též i Duch svatý.

A že mnozí pracují, aby tyto věci i jiné o Pánu Bohu v lásce poznali, protož ochotné zve je milostivý Spasitel, řka: „Pojďte ke mně všichni, kteří usilujete a obtíženi jste.“ „Pojďte“ ke mně, k bratru svému podle člověčenství; „ke mně,“ svému otci a stvořiteli podle Božství; „ke mně,“ svému lékaři těla svého i duše; „ke mně,“ obránci svému od ďábelství; „kteří pracujete“ v životě duchovním i pracovitém, „a obtíženi jste“ řády starého zákona; „a já opravím vás,“ odejma ta obtížení, a daje lehká a k spasení prospěšná ustanovení; neb „já nakrmím vás“ chlebem slova svého, chlebem těla mého, a chlebem božství věčného, aniž vás obtížím. Protož „vezměte jho mé na sebe“, to jest zákon můj nový místo starého, jenž byl těžký; „a učte se ode mne“ tomu a přijměte skutkem, „žeť jsem tichý“ ve zvycích a milosrdný v pomstě, „a pokorný srdcem,“ nežádaje nezřízeného povýšení, a trpě mile protivenství. A v těch dvou synech víry, totiž v pokoře a v tichosti, „naleznete odpočinutí duším svým,“ neboť jsem počátek, prostředek i konec, v němž všechny duše ze své povahy žádají odpočinutí. Neboť nižádná věc, aniž všechna stvoření nemohou duše ukojiti cele, jen samo Božství, jež jest nesmírná dobrota, v níž svatí na konec odpočinou. Protož dí David: „Nasytím se, když se ukáže oslava tvá.“ A svatý Augustin dí: „Učinil si nás, pane, sobě podobny, a nepokojno jest srdce naše, dokud v tobě neodpočine.“

„Neboť jho mé sladké jest.“ Jho vložené na hlavu, to jest na vůli rozumu člověka, jest laskavé milování Boha nade všechny věci a bližního jako sebe. To jho jest velmi sladké duši, kteráž vzkusila, že sladký jest Pán; jakož k tomu okoušení povzbuzuje David, řka: „Okuste a vizte, že sladký jest Pán.“ „A břímě mé lehké“ to jest zákon můj nový jest lehký; neboť kdož miluje srdečně, ten jej plní. A tak učeníci Kristovi, tálmouce vůz jeho, učíce lid zákonu a nosíce vůz, to jest plníce zákon, lehce všecky útrapy i utrpení snesli; neboť vozataje měli pokorného a tichého, jho sladké a břímě lehké. Toto jho a břímě nésti rač nám dopomoci milosrdný Spasitel, jenž jest s otcem požehnaný na věky.

SEDMÁ NEDĚLE
PO KRISTOVU NAROZENÍ.

Svatý Matouš v 13. kapitole.

V ten čas řekl Ježíš učenníkům svým podobenství toto: „Podobno jest království nebeské člověku, rozsívajícímu dobré semeno na poli svém. 25. Když pak lidé zesnuli, přišel nepřítel jeho, a nasál koukole mezi pšenici, a odešel. 26. A když zrostla bylina, a užitek přinesla, tedy ukázal se i koukol. 27. I přistoupivše služebníci hospodáře toho, řekli jemu: ‚Pane, zdaliž dobré semeno nenasál na poli svém? Kde že se pak vzal koukol?‘ 28. A on řekl jim: ‚Nepřítel člověk to učinil.‘ Služebníci pak řekli mu: ‚Chceš-liž tedy, ať jdeme a vytrháme jej?‘ 29. On pak odpověděl: ‚Nikoli, abyste trhajíce koukol, spolu s ním nevytrhali pšenice. 30. Nechte ať obé spolu roste až do žně. A v čas žně dím žencům: Vytrhejte nejprv koukol a svažte jej v snopky k spálení, ale pšenice shromažďte do stodoly mé.‘

*

Když milostivý Spasitel tuto řeč promluvil, učeníci jeho nerozuměvše, jakož dí sv. Matouš, přistoupili k němu, řkouce: „Vylož nám podobenství o koukoli a o rolí!“ A on odpověděv řekl: „Ten, jenž rozsívá símě dobré, jest syn člověka, ale jich pole neb rolí jest svět, a dobré símě jsou synové království, a koukol jsou synové zloby a ne-

přítel, kterýž jich nasel, jest ďábel; a žeň jest skonání světa, a ženci andělé jsou. Protož jako koukol bývá sebrán a ohněm spálen, taktéž bude na konec světa: pošle syn člověka anděly své, a vyberou z království jeho všecka pohoršení, a ty, kteříž činí zlo, a pustí je v pec ohnivou; tu bude pláč a skřípění zubů.“ Tak vyložil sám Kristus svou řeč, čehož nižádný nemůže polepšiti; protož byť nebylo žádného výkladu jiného, věrná duše tomu srozumějíc, měla by co rozjímati a uvažovati pilně. Neboť proto pravil Kristus před tím evangeliem: „Kdo má uši k slyšení, slyš!“

Ale že nevyložil Kristus, co jest království nebeské, protož věz, že království nebeské v podobenství jest on sám; neb poněvadž on dí: „Ten, jenž rozsívá símě, jest syn člověka,“ a na počátku evangelia dí, že „podobno jest království nebeské člověku, jenž rozséval dobré símě na svém poli,“ tehdy sám sebe míní v tom podobenství. A tak on nasel dobrého semene v světě, neboť všecky dobré věci stvořil, člověka Adama a Evu bez hříchu stvořil. A přišed nepřítel zasel v nich koukol neposlušenství, ale nejprvé nevěry; neb Eva nevěřila Bohu, že by umřela, když by se stromu zapovězeného jedla; protož řekla, pochybujíc o Božím slově: „Snad bychme umřeli?“ Protož když dí Kristus, že ďábel nasel zlosynův, rozuměj, ne že by je stvořil, ale že on je zlosyny svým slovem učinil; a tak rozsívaje v ně nevěru, bludy a všelijaké hříchy, učinil je koukolem.

Pak pro budoucí výklady, že často v evangeliu zmínka jest o nebeském království, a v jednom evangeliu jinou věc znamená, a v jiném jinou, protož věz, že království nebeské, jakož zní slovo, znamená sbor svatých, již jsou v nebesích s Bohem, nad nimiž Bůh jest králem; s nímž jsouce, požívají bohatství nebeského, to jest radosti, kterouž mají z jeho poznání. A v tomto smyslu obecně lidé berou na porozumění ‚království‘, když slyší, jak jmenují království: a tak může býti rozuměno v modlitbě (Matouš 6.), když říkáme: ‚Přijď tvé království‘, to jest: naplň se sbor vyvolených, kteří s tebou mají býti v nebesích. Též, když řekl jeden člověk sedě s Kristem u oběda: „Blahoslavený ten, kterýž jísti bude v království Božím!“ to mínil, který po smrti v nebesích bude se sytiti.

Pak po druhé, království nebeské v písmě znamená Krista, jako v 17. kap. sv. Lukáše: „Otázán Ježíš od zákonníkův, kdy přijde království Boží, odpověděl jim a řekl: ‚Hle království Boží mezi vámi jest.‘“ Tu, dí vyklad, království Boží se nazývá; to jako by řekl: „Ptáte se, brzo-li v království Božím budou lidé? hle, já mezi vámi jsem, jenž věrným svým dám království, a vy mne neznáte.“

Po třetí, království nebeské znamená zde církev, to jest: sbor křesťanský, jako v onom evangeliu Matouš, 13.: „Pošle syn člověka anděly své, a vyberou z království jeho všecka pohoršení.“ A k tomu slovu jest řeč sv. Řehoře, jenž dí: „Věděno má býti, že častokráte v svatém písmě království nebeské nynějšího času církev sluje, o němž v jiném místě Pán dí: „Pošle Pán anděly své, a vyberou z království jeho všechna pohoršení.“ Neb v onom království blahoslavenství,

v němž svrchovaný pokoj jest, nebudou moci nalezena býti pohoršení, která by byla vybírána.“ Toto sv. Řehoř.

Po čtvrté, království nebeské sluje město svatých v nebesích; jako v kap. 20. sv. Matouše matka synův Zebedeových prosila Krista, řkouc: „Rci, ať sednou tito dva synové moji, jeden na pravici tvé a druhý na levici tvé, v království tvém.“ Hle tu máš, že království Kristovo znamená místo, v němž on sedí s svými svatými.

Po páté, království nebeské znamená písmo svaté, jako v 21. kap. sv. Matouše dí Kristus kněžím a zákonníkům: „Bude odňato od vás království nebeské,“ to jest písmo zákona, „a bude dáno lidu, kterýž má prospěch,“ to jest dobrému křesťanstvu, jež užívá správně písma. A v 22. kap. sv. Matouše dí Kristus: „Běda vám, mistři a zákonníci a pokrytci! jež zavíráte království nebeské před lidmi; vy nevcházíte, a těm, kteří vcházejí, vejíti bráníte.“ Co jest: zavíráte království nebeské před lidmi?

Svatý Jan Zlatoústý dí, že písmo, jež ukazuje království nebeské; brány tohoto království jsou výklady, a ty výklady mistři, zákonníci a pokrytci před lidem zavírají, braníce, aby sprostní písmu nerozuměli, a sami také v písmě výkladem pravým nevcházejí. Protož velmi neradi vidí, že lidé světští umějí písmo, a brání jim, jako teď Kristus dí, aby nevcházeli, to jest, aby nečtli, a tak aby nerozuměli, a zvláště proto, aby lidé nerozuměli, kterak oni mají živi býti, po druhé proto, aby jejich hříchův nekárali; a po třetí proto, aby v kázání jich bludu neznamenali, a že musejí se pilněji učiti; a po čtvrté, že se domnívají, že by od světských ne tak váženi byli. Ale dalť jest jim Kristus požehnání za to, řka: „Běda vám!“ A když Kristus dí: „běda“, tuť za hřích smrtelný ukazuje věčné zatracení; neb běda tomu, kdož v ně se dostane.

Také doktorové, mistři, kněží, zákonníci a pokrytci, ač mají klíče tohoto království, přece jimi otvírati nechtějí, a hůře se brání; protož dí jim k pozdravení Kristus v 11. kap. sv. Lukáše: „Běda vám zákona umělým, již jste vzali klíče umění!“ totiž písma; „sami jste nevcházeli, a těm, kteří vcházeli, bránili ste.“ Hle tato slova Kristova vykládají první jeho řeč, že co dříve řekl: „zavíráte království,“ to teď dí: „zavíráte písmo, vzavše klíč,“ totiž výklad písma. A těch jest nyní mnoho, již umějíce písmo, nechtí podle něho živi býti, aniž jiných učiti; a chce-li kdo učiti, oni brání. Nuže pro výklad Kristova evangelia pomni, kdož chceš rozuměti, kde v evangeliu království nebeské co znamená, neb jinak neporozumíš. Hle, toto evangelium dí: „Podobno jest učiněno království nebeské člověku, jenž rozsel símě dobré na svém poli,“ to jest: podoben jest Kristus, syn člověka, člověku, jenž rozsel símě dobré, jako tomu, jenž pšenice nasel na svém poli: sedlák pšenice na svém poli, a syn člověka, Kristus, dobrých lidí v své církvi; neboť pole znamená svět, jako Kristus vyložil, a svět znamená sbor lidský, jako onde v 1. kap. sv. Jana: „Svět ho nepoznal,“ to jest: sbor lidí zlých Krista pravou věrou nepoznal. Pak símě jest slovo Boží, víra,

jež jest símě dobré, neboť činí syny Boží. A to símě rozsel Kristus v poli církve svaté tak, že nejprvé byli lidé země dobrá; neboť byli, jakožto od Boha stvoření, bez hříchu, ale zprznění hříchem byli země chamradí a trním zkažená; ale z milosti Kristovy věrou, tím semenem, jsou syny Božími učiněni. A tak Kristus dí: „Símě jsou synové královští," to jest: „jsou synové moji, již ke mně a k spasení příslušejí věrou a miłováním."

„A když spali lidé," to jest, když líní byli prelátové a kněží, neostříhajíce Kristova pole, jakož dí sv. Augustin; a také když jiní lidé spali, totiž, nedbali svého spasení, „přišel nepřítel jeho." Kristus dí: ďábel, jenž od stvoření člověka, ze své závisti vždy jest nepřítelem člověka. Ten nepřítel ďábel, jehož Kristus nazývá člověkem, nasel nejprve koukole, když v čistou zemi, v Adama a Evu, naučenou ve víře od Boha, vsel lež, jakož dí Písmo (Genesis v první knize v 3. kap.), řka, že nezemrou; a to učinil chytře, počav od ženy, když při ní Adam nebyl, jako činí zlosynové, když muže s ženou není. Také se jí otázal, aby mohl vyzvěděti, je-li příchylna k přivolení; a znamenav v odpovědi, že říká: „abychme snad neumřeli," hned jako prvý lhář, alebrž lež pravdě Kristově protivná řekl: „Nikoli neumřete." A tak nasev koukole, jakož dí evangelium, „odešel". Jakož dí sv. Beda, že často starý nepřítel, když již člověka pokušením porazí, na čas odejde; ne proto, aby své zlobě konec učinil, ale aby potom v brzce se navrátě, lehčeji se pokusil. A tak někdy uveda člověka v hřích, již maje ho jako jistého v své moci, jako rybář rybu ve vrši neb na udici, pohledá jiného; a někdy pokoušeje člověka v jeden čas, nemoha ho přemoci, odejde, aby potom, když se on nevystřeže, spíše zklamal; jako dí evangelium: „když spali lidé," totiž, nevystříhajíce se, přijda i pokouší, a naseje koukole. „A když vzrostla bylina a užitek přinesla, tehdy ukázal se i koukol," to jest, když víra tak od ďábla zprzněná vzešla a užitek učinila, to jest skutek v sobě dobrý: jako když člověk postí se, almužny činí, modlí se, a v hříchu smrtelném vědomě stojí. „Přistoupivše sluhové hospodářovi," totiž svatí a nynější věrní, touž žádostí jdouce, kteří znamenají, kterak mnoho koukole jest naseto od ďábla v pšenici, „řekli", jakoby se divili: „Pane! však's dobrého semene nasel na poli svém, i odkud má, totiž vzrůst a moc koukol?" a dále praví: „Chceš-li, vytrháme jej."

Tohoto slova nynější prelátové velmi se drží, a neumějíce rozeznati mezi koukolem a mezi pšenicí, co jest lepšího, i více trhají pšenici nežli koukol, tupíce více pravdu nežli křivdu, a majíce pravdu za lež, a zase lež za pravdu, takže plní se na nich proroctví Isaiáše v 5. kap. o nich: „Běda, kteří praví tomu, co jest zlé dobré, a co jest dobré praví zlé!" A druzí slepci praví: že neškodí, ale dobré jest, s jedním zlým mnoho dobrých lidí zahubiti! Jakož jsem od nich slýchal, jak dávají příklad, že pro jednu tunu herynků zlých upalují někomu jiných mnoho dobrých, a též balíků sukna: a již vzjevně toho potvrdili, že u papeže Jana XXIII. buly dobyli, v níž přikazuje vzjevně, aby i zlé i dobré knihy mistra Jana Viklefa spálili, neb je

velmi hněvou, že psáno v nich o jejich svatokupectví, o pýše, o smilství a lakomství; a nejvíce se hněvají, že je nazývá almužníky, a že nemají jako světští páni panovati; a také proto, že píše, když jsou kněží zle živi a nechtí zlého zanechati, tehdy světští řádem a dobrým úmyslem, aby neměli nač hřešiti, mohou jim statky odejmouti, a také desátkův jim nedávati. A tyto řeči potupili někteří doktorové s kanovníky, s faráři, a s mnichy v Praze na radnici, po německu řkouce na rathauze; ale mnozí mistři, a takměř větší díl jich, a všichni bakaláři a studenti, k tomu potupení nepřistoupili, ale mistři stáli v obecné škole v kolleji, a dovodili písmem, že ti doktorové s rotou svou pravdu potupili, a volali ty doktory do školy, aby dokázali písmem; a oni nechtěli, neboť neopovažovali se, nemajíce písma, jímž by mohli dovoditi svého potupení. A toho všeho byl původce Štěpán Páleč, ten doktor, někdy když pravdu miloval, můj věrný a milý přítel, a druhý Stanislav; a povzdvihli se proto, že sme my nechtěli přivoliti k bule papežově, v níž vyhlásil kříž, to jest moc, aby kdožkolivěk chtí, buďto kněží, jeptišky, i mniši, připravili se na zahubení krále Ladislava Neapolského, i všech, kteříž pod jeho mocí jsou a s ním drží; a v té bule odsoudil ho do čtvrtého pokolení, a mnoho jiných věcí, a dává odpuštění hříchův i muk těm, kdož to učiní, neb peníze dají. I dal milosrdný Spasitel poznání mnohým mistrům, kněžím i světským, že k tomu nepřivolili pro mnohé věci; a druzí hrdla svá na tom složili, neboť proti kazatelům volali, když kázali, že papež jest Bůh zemský, a může komu chce dáti odpuštění hříchův i muk, a že má mečem železným bojovati, jako světský král; a z těch Martin, Jan a Stašek byli stati, a ve jménu Božím položeni v Betlémě, a jiní potom jímáni, mučeni a žalařováni.

Toto píši jako věrnou kroniku, aby naši potomci, přihodí-li se totéž, věděli, že se před nimi jiní směle smrti vydali. A dobře náleží k tomuto evangeliu, že bránil hospodář sluhům, aby nevytrhávali koukole, aby domnívajíce se, jako by koukol vytrhávali, nevytrhali i pšenice; neboť dí evangelium, že řekl jim hospodář: „Netrhejte koukole, aby snad, trhajíce koukol, nevytrhali spolu s koukolem i pšenice, ale nechte obého růsti až do žní.“ Toho nyní nečiní; ale trhají pšenici a koukol nechají růsti, neboť lhářův s odpustky čert všudy takměř nasel, a těch velmi prelátové a kněží druzí hájí, i doktoři a druzí mlčí, a neodvažují se proti ďáblovu koukoli úst otevříti. A tak že zesnuli lidé, jedni leností, druzí bázní, a třetí ďáblovou poraženi jsouce chytrostí, proto nasel nepřítel člověk mnoho v pšenici koukole; nasel také proto zvláště ďábel koukole, že nechtí nyní preláti a doktorové, aby písmo svatého evangelia rozsoudilo pravdu, ale aby oni sami soudili: jakož biskupové, mistři, kněží a zákonníci Krista falešným svědectvím odsoudili. A tak svými hanebnými ustanoveními soudí i odsuzují věrné kněze, kteří proti jejich svatokupectví a proti jiné zlobě káží. Avšak mají to věděti, že poněvadž Panny Marie, a tak vší říše nebeské jest tato rada: „Cožkolivěk dí vám Ježíš, to čiňte,“ a Ježíš dí, aby oni napomínali, aby zlata a stříbra sobě neshromažďovali, aby darmo dávali, aby nesmilnili; a teď dí, aby obého růsti až do žní nechali, aby ze své

hlouposti, a snad druzí i ze zloby, pšenice s koukolem, totiž dobrých se zlými nezahubili; neboť on sám, jenž nemůže pobloudíti, v soudný den dí andělům svým, jako spravedlivý soudce, aby koukol v snopky svázali. Neboť zlým budou nohy i ruce svázány, a budou v zevnitřní temnosti uvrženi; ale pšenice, to jest všichni vyvolení, do stodoly radosti nebeské budou sebráni.

A znamenej tu, že jakož koukol jaksi prospěšen jest pšenici, neb víže spolu stébla, že mohou lépe státi proti větru, aby jí neklátil, jako by klátil, kdyby koukole nebylo; a na počátku něco podoben jest koukol pšenici, a vytrhání koukole by bylo škodlivé, kdyby jej trhali a pšenici tlačili: tak zlí, když jsou řídce rozseti mezi dobrými, něco jsou dobrým k pomoci veliké odplaty, a jsou jim jako k cviku v boji duchovním. Neboť kdyby nižádný zlý dobrému nepřekážel, dobrý by neměl pokušení, a tak ani boje velikého, i rotož neměl by veliké odplaty, ale že zlý jest dán dobrým na pokušení, aby setrvajíce proti jeho zlobě, měli velikou odplatu, protož všech zlých vytrhání, kdyby nyní bylo, bylo by dobrým velikou újmou. Protož nejvyšší Pán a nejmoudřejší dí: „Nechte obého růsti až do žní."

Ale někdy sluší světským koukol vypleti, podlé rady písma Božího, ale ne podlé jich všech ustanovení; i mohou to někdy učiniti, ale s velikou radou rozumných lidí v písmě Božím a z lásky, a s pilností, aby pšenice nepotlačili, aniž z kořen vytrhali. Ale Petrovi v 18. kap. sv. Matouše přikázal spasitel, člověka hříšného po třetím napomenutí, když má hřích na sobě vzjevný a obce nechce poslouchati, aby se ho varoval jako pohana a vzjevného hříšníka; ale nepřikázal mu zabiti: a pak nynější náměstkové Petrovi zapletli se do poprav; a převzdívajíce věrnému křesťanu kacíř upálí ho, jako kněží učinili Ježíšovi!

NEDĚLE, JEŽ SLUJE DEVÍTNÍK.

Sv. Matouš v 20. kapitole.

V ten čas řekl Ježíš učenníkům svým podobenství toto: „Podobno jest království nebeské člověku hospodáři, kterýž vyšel na úsvitě, aby najal dělníky na vinici svou. 2. Smluviv pak s dělníky z peníze denního, odeslal je na vinici svou. 3. A vyšed okolo hodiny třetí, uzřel jiné, ani stojí na trhu zahálejíce 4. I těm řekl: ‚Jděte ž i vy na vinici, a co bude spravedlivého, dám vám.‘ 5. A oni šli. Opět vyšed při šesté a deváté hodině, učinil též. 6. Při jedenácté pak hodině vyšed, nalezl jiné, ani stojí zahálejíce. I řekl jim: ‚Pročež tu stojíte, celý den zahálejíce?‘ 7. Řkou jemu: ‚Nebo nižádný nás nenajal.‘ Dí jim: ‚Jděte ž i vy na vinici, a což by bylo spravedlivého, vezmete.‘ 8. Večer pak řekl pán vinice šafáři svému: „Zavolej dělníků a zaplať jim, počna od posledních až do prvních.“ 9. A přišedše ti při jedenácté hodině najatí, vzali jeden každý po penízi. 10. Přišedše pak první, domnívali se, že více vezmou, ale vzali i oni jeden každý po penízi. 11. A vzavše, reptali proti hospodáři, 12. Řkouce: „Tito poslední jednu hodinu dělali, a rovné jsi je nám učinil, kteříž jsme nesli břímě dne i horko.“ 13. On pak odpovídaje, řekl jednomu z nich: „Příteli, nečiním tobě křivdy. Zdaliž jsi z peníze nesmluvil se mnou? 14. Vezmiž, což tvého jest, a jdi předce, já pak chci tomuto poslednímu dáti jako i tobě.

15. Zdaliž mi nesluší v mém učiniti, což chci? Čili oko tvé nešlechetné jest, že já dobrý jsem? 16. Tak budou poslední první a první poslední: nebo mnoho jest povolaných, ale málo vyvolených.“

*

Milostivý Spasitel touto svou řečí dovozuje, že mnoho jest povolaných k spasení, a málo vyvolených; a povzbuzuje pracovité, aby pilně na vinici jeho pracovali, a opozdilým dává útěchu, aby nezoufali. Také učí, aby ti, kteří dávno na jeho vinici pracují, nezpyšněli, a jinými, kteří nedávno přišli v práci vinice, nezhrdali. I mluví v podobenství, řka: „Podobno jest království nebeské hospodáři.“ Království nebeské v tomto místě jest syn Boží, jako před tímto evangeliem řečeno; a on že jest hlava vší církve svaté, jež jest vinice jeho, jest hospodář její, a má se k ní asi podobně, jako hospodář člověk jiný, ne Kristus, má se k tělestné zemské vinici. I vyšel pětkrát, aby uvedl dělníky v tu vinici, to jest v církev svatou bojující, jež jest sbor vyvolených, dokud zde jsou bojovníci, stojící s Kristem proti světu, tělu a ďáblu. A ta církev jakýmsi podobenstvím sluje vinice, jež má nějaký užitek přinésti; v kteréžto vinici uprostřed jest jeden kořen, od něhož všechny ratolesti pučí, rostou, vláhu mají, i ovoce nesou; kteréžto kořen sám dí v 15. kap. sv. Jana: „Já jsem kořen vinný pravý, a vy jste ratolesti.“ Ten kořen jest i hospodářem, jenž sedí v domě svém, v církvi svaté vítězné v nebesích, jež na vinici nepracuje, a sedne na věky i s těmi, kteří vezmou na konec peníz za svou práci. Ten hospodář vyšel nejprvé ráno, aby uvedl dělníky na vinici, jež, jakož dí sv. Řehoř, jest církev svatá, kterážto od prvního Abele spravedlivého, až do posledního, kterýž se na konec světa narodí, kolik svatých zplodila, tolik ratolestí vypustila. Toto svatý Řehoř.

Z té řeči vidíš, že církev svatá, jež jest vinice Kristova, jest sbor všech vyvolených, od prvního svatého až do posledního, který nejposléze počet vyvolených dokoná. O tom psal sem plně v knížkách O církvi svaté. Tu vinici chtě založiti syn Boží „vyšel nejprvé ráno“, totiž v prvý věk přikázal andělům; a on sám svou osobou, ač ne v těle ještě, nejprvé napomenul, aby otcové prvého věku světa hodně k prospěchu té vinice pracovali, jakož povědomo jest o Adamovi, o Sét, o Enoch, a o jiných věku prvního. A úmluva o nájmu jest zaslíbení o penízi denním, jenž znamená blahoslavenství, kteréž věrní dělníci na konec budou míti. A znamená peníz blahoslavenství, pro trojí věc. Nejprvé pro stálost; neb jakož peníz jest z věci stálé, jež může dlouho trvati, taktéž blahoslavenství jest věc stálá na věky. Po druhé proto, že peníz jest okrouhlý, takže v jeho obvodu není konce ani počátku: též odplata dělníkův, jež jest Bůh věčný, nemá ani konce ani počátku. A po třetí pro nápis; neb jakož na penízi jest nápis na světlém stříbře neb zlatě, tak v božství jakýmsi podobenstvím jest v jeho světlosti na-

psáno, aby blahoslavení čtli položení věci, které Pán Bůh mocně, moudře a dobrovolně stvořil k utěšení všem svým věrným.

Pak v druhý věk, jako v třetí hodinu, vyšel a uzřel mnohé, ani zahálejí; a těch popudil netoliko vnitřním vdechnutím a napomínáním, ale i andělským napomenutím, jakož vědomo jest o Noemovi, Eberovi, Tare a Abrahamovi, již v druhém věku věrně pracovali. Opět vyšel v třetím a čtvrtém věku, a totéž učinil, jakož vzjevno jest na věrných lidech od Abrahama až do Davida, a od Davida až do vyvedení židův z Babylona. A pak od toho vyvedení Babylonského až do Kristova obcování opustilo evangelium čas jako jalový; neb v tu dobu kněží davše se na lakomství, nedbajíce lidu, že zahálel, zle spravovali vinici velikého hospodáře, jakož jim svědčí Kristus hospodář v evangeliu sv. Matouše v 21. kap. Pak v jedenáctou hodinu vyšel již hospodář syn Boží tělestně, a napomínal lid, aby věrně pracoval, jako prvé pracovali svatí otcové.

A tu znamenej, žeť svatí rozličně pět těchto hospodářových vycházek, a v evangeliu výklad rozličný pokládají: někteří, jako již jest vyloženo, vykládají podle věkův světa, před vtělením syna Božího; a někteří podle pěti věkův každého člověka, jenž v každý věk svůj má napomenutí i povzbuzení, aby pracoval k spasení užitečně. Ránem rozumí se věk dětský, jenž trvá do let čtrnácti. Ten věk jest prvý k práci na vinici svaté, o kterémž věku dí Spasitel v 10. kap. sv. Marka: „Nechte maličkých přijíti ke mně.“ — Druhý věk jest jinošství, od let čtrnácti až do osmadvacátého léta. V tom věku třeba pečlivu býti jinochům a pannám, neb nejvíce, jako v třetí hodinu na den horka, přibývá jim horkého k smilství a k marnosti zápalu. V tom věku byl onen mládenec neb jinoch, jenž řekl Kristu, že zachoval přikázání všechna od své mladosti. — Pak devátá hodina třetí věk znamená, jenž sluje mužnost, a počíná se od osmadvaceti let, a trvá do čtyřicítiosmi let. V tom věku lidé již na konci v síle scházejí; tento také věk obyčejně lidé marně tratí. A na znamení těch tří věkův, že lidé v nich hřeší nepracujíce řádně, Bůh Kristus vzkřísil, zde v tělesenství pracuje, tři lidi: dívenku v dětství (Matouš v 9. kap.), mládence, syna vdovy, v jinošství (Lukáš v 7. kap.) a Lazara v mužnosti (Jan v 11. kap.). — Pak jedenáctá hodina znamená stáří, a běží od let čtyřicítiosmi až do let sedmdesáti. I v tom věku mnozí stojí prázdní, kteří v těch letech nedělají, což Kristus, vinice hospodář, přikázal; avšak i ty milostivý hospodář volá, chtě jim dáti, což bude spravedlivého. — Pak šestý věk jest ostatek let, od sedmdesáti až do skonání, a sluje kmetství, od něhož slují kmetové, a ženy baby staré. A těmi věky lidé běží, z nichž jeden v evangeliu jest vypuštěn, totiž prvý věk, jenž sluje mládí: ten trvá od narození člověka až do pochopení zlého; a proto jest ten věk vypuštěn, neb není zavázán k práci u vinice, protože ani sobě ničeho nezasluhuje k spasení, aniž se také prohřešuje.

A za tímto výkladem jde svatý Řehoř; protož takto dí: „Každý k dobrému životu, některý v dětství, některý v jinošství, některý v mužnosti, některý v stáří, některý v kmetství veden jest; protož

každý jinou a jinou hodinu k práci do vinice jsou voláni. Protož, bratři! ke zvykům svým přihlížejte, a již-li Boží dělníci jste, vizte. Uvaž každý, co činíš, a znamenej, již-li pracuješ na vinici Boží. Neboť kdož v tomto životě svých věcí hledá, ještě do vinice Boží nepřišel; ale tiť Pánu pracují, kteří ne svých, ale Páně užitků hledají, kteří z horlivosti lásky plně užitku duší hledají, a jiných ssebou přivésti jsou pečlivi. Neboť kdo pro sebe živ jest, kdo těla svého rozkošmi pase, ten právě jako prázdný hoden jest kárání, neboť užitku Boží práce nenásleduje. A kdož až do věku posledního Bohu živ býti zameškal, téměř do jedenácté hodiny prázden stál. Protož právě až do jedenácté hodiny líným řečeno jest: „Co teď stojíte celý den prázdni?“ Jako by vzjevně řekl: Ačkoli Bohu v dětství a v mladosti živi býti ste nechtěli, aspoň k poslednímu věku hleďte, a k cestám života, ježto již nemnoho dělati budete, aspoň na večer přijďte.“ Toto vše svatý Řehoř.

Tu věz, že vinice té Kristovy strážní dělníci nejpilnější mají býti kněží, neb právě jim v apoštolích jest od hospodáře řečeno: „Já ustanovil sem vás, abyste šli a užitek přinesli.“ Jan v 15. kap. Ti mají tu vinici zušlechtiti příkladem svatým a naučením dobrým; oni mají tu vinici okopávati, bludy ven plejíce; mají štěpovati neb sázeti, v dobrém učíce; a mají přivazovati, o naději k spasení vypravujíce. Ó, blaze těm, kteří v té vinici tak pracují! a běda těm, kteříž učinivše úmluvu, aby v té vinici tak pracovali, pak více kazí svými zlými činy! O nichž biskupové a kněží i zákonníci soud vydali, když se jich Kristus tázal, co učiní vinařům hospodář, až přijde? řkouce: že zlé zle zatratí, a vinici svou poručí jiným vinařům. Matouš 21. O takových kněžích dí Hugo: „Kněží naši zahálčiví jsou, opilství jsou bedlivi; zemské věci čenichají, stále v ulicích, zřídka v kostelích; opozdilí k poznání hříchu v člověku, a hotovi naleznouti zaječí stopu, raději shromažďují psy než chudé, spíše chleba dají psu než chudému; více jich slouží u stolu než u oltáře; pacholkův mají mnoho a žáčkův málo; jichž lože jest úpravnější než kostel, stůl hotovější než oltář, číše dražší než kalich, kůň dražší než missál, kápě pěknější než ornát, košile rozkošnější než mešní košile (alba); a ještě hůře, že jich spodky jsou čistější, než korporálové, to jest než roušky, na nichž Boží tělo leží!“ — Takť Hugo praví, mně za zlé nemějte! Ó, běda bude nám kněžím, nebudeme-li pracovati statečně v té vinici! Hle, praví hospodář vinice lenivým: „Co stojíte celý den lenošni?“ I zdali nevíme, že dí sv. Pavel v 2. k Thessalonickým v 3. kap.: „Nechce-li kdo dělati, nejez.“ Dí sv. Řehoř: „Co k tomu my učitelé díme, že před soudným dnem úřad církve svaté přijímáme a němi chléb jíme?“ A svatý Bernard dí: „Přijdou, přijdou před stolici soudce, tu kdež sirotkův a vdov bude slyšána žaloba těžká; důvod tvrdý, že jejich statek jedli, a hříchů neshladili!“ — Ale mají výmluvu faráři a biskupové a jiní, řkouce: Mám náměstka, a což skrze jiného činí, jako by sám učinil. K tomu odpovídá sv. Bernard, řka: „Kdož má náměstka v práci, bude míti náměstka v odplatě.“ Neboť dí sv. Pavel 1 Korint. v 3. kap.: „Každý vezme odplatu podle své práce.“ Hle, dí každý podle „své“,

ne podle náměstkovy; neb byť měl farář tisíc náměstků, ten každý má dosti za sebe pracovati, a farář vždy jest zavázán, aby sám pracoval, a nemůže-li snésti, aby pomocníka věrného měl. A zajisté když kněz zameškává své místo, tehdy ihned má náměstka ďábla, jenž všechny jeho nedostatky vidí, kteří se stanou jeho nedbalostí; a ač v tu dobu nezná toho, přece pozná v soudný den. A nepomůže výmluva, jíž se brání, řka, že proto má kovář kleště, aby se nepopálil, též farář neb biskup má náměstka, aby od věčného ohně, neb od očistcového nebyl pálen; ale jest odpověď k tomu lehká: že ďábel nechaje kleští, vezme kováře! Neb dělá-li věrně s lidem zástupce, on za svou práci odplatu vezme, a farář vždy musí odpověď dáti, že zahálel. A mým domněním zástupci věrní jsou v církvi svaté více než nynější prelátové platní; neb úřad kněžský nejvíce vedou, křtí, káží, mši slouží, zpovídají, a nejsou-li lakomí, že majíce stravu a oděv zisku nehledají, tehdy jsou následovníci apoštolští. Totéž dím o dobrých farářích. A jakož vidím, tehdy ti nejlépe na vinici Boží pracují; neboť velicí prelátové, jako papež, kardinálové, a u dvora jiní, ti se jen prodáváním obročí obírají; arcibiskupové a biskupové, ti s panstvím dosti činiti mají; kanovníci ti se sami pasou; oltářníci, již nekáží, odbudouce mši, obyčejně spí neb hrají aneb v krčmě se zabývají; a mniši bohatí, ti zavrouce se, dobře se sami cpou; pakli jsou žebráci, tehdy se toulají, aby, což mohou nejvíce, na lidech vymluvili.

Ale věz, žeť dobrých tu nemíním; neboť mám za to, že v kterémkoliv stavu kdo Boha miluje, jeho přikázání plní, ten jest jemu vzácen jako věrný sluha; avšak jeden více než druhý v církvi svaté prospívá. A ti nebudou bez odplaty, neboť dí evangelium: „A když byl večer, vece pán vinice vladaři svému: „Zavolej dělníky a dej jim mzdu jejich.“ To jest, jak dí výklad, když konec světa, neb každého člověka konec přijde. „Řekl pán“, totiž Božství, jež jest Bůh. „Vladaři“, totiž Kristovi člověku, jenž tu vinici svou krví, potem i smrtí štípil. „Zavolej dělníky!“ O tom volání dí Kristus v 5. kap. sv. Jana: „Přijde hodina, kdy mrtví uslyší hlas syna Božího.“ Hlas ten bude: ‚Vstaňte, mrtví, pojďte k soudu!‘ „A dej jim mzdu jejich“, totiž, kterou si zasloužili; neboť dí písmo, že dá každému podle jeho činů. „Počna od nejposlednějších.“ Tu věz, že Kristus počne od nejposlednějších, totiž od svých apoštolův, kteří v jedenáctou hodinu, to jest, v čas posledního věku přišli. Jimž slíbil, řka: ‚Vy, již ste za mnou šli, sedněte na dvanácti stolicích, soudíce dvanáct pokolení. Avšak všichni, kteří v těch pěti hodinách byli povoláni a věrně pracovali, vzali rovnou odplatu, totiž jedno blahoslavenství. Evangelium dí: „vzali rovně peněz“, totiž, které peníze k odplatě blahoslavenství všem rovně platí, ač jediné svatí budou většího důstojenství nežli druzí. A tak nejprvnější nazývá nejdůstojnější, jakož jsou apoštolé; nejposlednější mohou slouti svatí nejmenší zásluhy.

Dále dí evangelium: „A vidouce“ — některé bible mají „přišedše“ — „první domnívali se, že by více vzíti měli; a vzali i oni rovně peněz, a vzavše reptali“. Tu jsou dvě slova těžká: jedno, že dělníci první do-

mnívali se, že by měli více vzíti; druhé, že reptali. Neb kterak to může býti, aby svatí tak bloudili v domnění i v reptání? A jistě že velmi těžko může správně k tomu býti odpověděno; neboť to jisté jest, že nižádný svatý v soudný den nenařkne Boha, že by byl jemu křivdu učinil, aniž bude míti myšlení, že by měl více míti, než což jemu dá Pán Bůh ze své milosti. Protož dí sv. Řehoř: „Ale můžeme se tázati, proč že by reptali? Řečeno jest, kteří nějak pozdě v království povoláni jsou; avšak království nebeského nižádný reptaje nebéře, nižádný, kdož béře, přece nemůže reptati?“ A ihned odpovídá sám, řka: „Ale že svatí otcové až do příchodu Páně, totiž Kristova, ačkoli spravedlivě živi byli, do království vedeni nejsou, leč až by se sestoupil ten, který zavřený ráj lidem položením smrti své otevřel: jich to reptání jest, že praví, že byli živi, aby království vzali, avšak dlouho byli vzdáleni, aby ho nevzali. Neboť ty, které po dokonalé spravedlivosti pekelné místa, ač tichá, přijala, jistě jim byla i práce na vinici i reptání; protož jako po reptání peníz berou ti, kteří po dlouhé době z pekla k radostem nebeským přišli. Ale my, kdož jsme k jedenácté hodině přišli, po práci nereptáme a peníz béřeme; neb po smírce, totiž po Kristově příchodu, jenž na tento svět přišel, v království uvedeni bývame ihned, když z těla vycházíme, a to bez meškání béřeme neb přijímáme.“ To vše svatý Řehoř. Míní krátce, že svatí před narozením Kristovým, kteří ve vězení temné šli, že nemohli hned do nebes jíti, ač by byli hodni, že Kristus ještě nebyl nebes otevřel, jsouce v temnosti, na vinici pracovali, a tak divíce se z prodlení svobody, téměř reptali: ale křesťané, jsou-li dobře živi v poslední věk, hned, zemrouce, bez vězení v nebeské království jdou, jako bez reptání. A tak domnění a reptání pokládá sv. Řehoř za divení, takže staří svatí v mysli rozvažovali, kterak dlouho byli ve vězení, a že myslili, že by byli dříve vysvobozeni, a že bez hříchu tak se domnívali i divili. A pak odpověď hospodáře, jíž odpověděv jednomu, to jest sboru tomu starcův svatých, řekl: „Příteli! nečiním tobě křivdy;“ a potom všecka řeč káravá, ta odpověď jest příprava k poznání Boží spravedlnosti a milosrdenství jeho, takže on ukazuje a oznamuje, že milosrdně a spravedlivě dá každému, jakož ráčí. Neb poněvadž nižádný nevysloužil na něm, aby mu dal duši a tělo, ale on dal každému z veliké své lásky: zcela vzjevná věc jest, že když dá člověku dar Ducha svatého a radost nebeskou, že jemu nečiní křivdy, ale činí mu velikou milost, dávaje jemu život věčný.

A věz, že velmi jest těžké evangelium v té části o reptání, jako ve všech evangeliích; a jáť vím, že nerozumím mu, a svatého Řehoře nezamítám. Ale mně se zdá, že by žádnému svatému pro divení, jež by bylo bez hříchu, neřekl Bůh: „Oko tvé křivé jest,“ to jest: úmysl tvůj křivý neb zlý jest, jakož dí na to slovo: „Aneb oko tvé křivé jest,“ sv. Jeroným; totiž: „I zdali dobrota má k tobě jest příčina zlosti?“ A že reptaví pravili, jako by jim vladař křivdu učinil, to se ukazuje tím slovem, že dí vladař: „Příteli! nečiním tobě křivdy;“ protož ještě vyznávám, že nerozumím. A svatý Řehoř praví, že to reptání, totiž di-

vení, bylo otcův svatých, dokud nebyli vyvedeni z vězení; a evangelium praví, že „vzavše rovně peněz, reptali;“ nejprve vzali a pak reptali, a to zdá se proti reči svatého Řehoře.

Opět povolání dělníkův: to míní-li se v soudný den, kterak by otcové svatí se divili, když vědí, proč tak dlouho ve vězení byli? Nevím, mohlo-li by takto rozuměno býti: že kdyby buďto kteří, vezmouce odplatu, reptali, tehdy by vladař mohl každému reptáku odpověděti: „Příteli! nečiním tobě křivdy“ a tak dále. A tento rozum vedl by k tomu, jako by Kristus všecko evangelium k tomu vedl, aby lidé statečně v církvi svaté pracovali, a pracujíce aby nedomnívali se, že by jako z práva měli míti království nebeské, ale z veliké jeho lásky. Neboť nic sám od sebe, pokud ze sebe, nemůže člověk u Boha si zasloužiti; neboť čím více Bohu slouží, tím více jest Bohu povinen, protože jemu dává to, že on mnoho Bohu slouží; a tak čím kdo jest k Bohu lepší, tím jest Bohu povinnější, neboť mu dal více dobroty. Protož reptání svatí nebudou míti, pak-li ano, může opět rozuměno býti, buďto že dokud zde jsou svatí a trpí mnoho, a praví v tesklivosti, že trpí vedro a nesou břímě, a v naději vzali odplatu hodnou po smrti. Konečně na tom zůstávám, že každé slovo Kristovo jest pravé, a kterému nerozumím, to jeho milosti poroučím, maje naději, že po smrti porozumím.

Dále dí Kristus: „Tak budou nejposlednější nejprvnější,“ totiž, že křesťané budou v odplatě důstojnější nežli židé svatí, tou měrou, že v krátké práci, s Kristovou pomocí stojíce proti veliké ďáblově ukrutnosti, více zaslouží, než starého zákona v dlouhém čase zasloužili. Může také takto býti rozuměno, že nejposlednější, totiž v světě nejzavrženější budou pro svou pokoru s jinými ctnostmi nejprvnější; a v světě nejdůstojnější že nebudou tak Bohu sloužiti, budou poslednější, takže zavržený kněžík v světě předejde papeže a biskupy v odplatě, a sedláček císaře a krále; neboť dí Kristus: „Kdož se ponižuje, bude povýšen.“ Protož dí tu sv. Řehoř papež: „Hle, víme-li již, které věci a kterak veliké dobré činili sme, ještě nebeský soudce kterak to vážiti bude, nevíme.“ A jistě radostně každý má pracovati, aby aspoň byl v království Božím nejposlednější. Amen.

DEVÁTÁ NEDĚLE PO NAROZENÍ BOŽÍM.

Píše sv. Lukáš v 8. kapitole:

ten čas, když se pak scházel zástup mnohý, a z měst hrnuli se k němu, mluvil v podobenství: 5. „Vyšel rozsévač, aby rozsíval símě své. 6. A když on rozsíval, jedno padlo podlé cesty, i pošlapáno jest, a ptáci nebeští zzobali je. 6. A jiné padlo na skálu, a vzešlé uvadlo, proto že nemělo vláhy. 7. Jiné pak padlo mezi trní, a spoluzrostlé trní udusilo je. 8. A jiné padlo v zemi dobrou, a když vzešlo, učinilo užitek stý.“ To pověděv, volal: „Kdo má uši k slyšení, slyš.“ 9. I otázali se ho učedlníci jeho řkouce: „Jaké jest to podobenství?“ 10. A on řekl: „Vám dáno jest znáti tajemství království Božího, ale jiným v podobenství, aby hledíce, neviděli, a slyšíce, nerozuměli. 11. Jestiť pak podobenství toto: „Símě jest slovo Boží. 12. A kteréž padlo podlé cesty, jsou ti, kteříž slyší, a potom přichází ďábel, a vynímá slovo z srdce jejich, aby nevěříce, spaseni nebyli. 13. Ale kteříž na skálu, ti, když slyší, s radostí přijímají slovo, ale ti kořenů nemají: ti na čas věří, a v čas pokušení odstupují. 14. Kteréž pak mezi trní padlo, tiť jsou, kteříž slyší, ale po pečování a zboží a rozkošech života jdouce, bývají udušeni, a nepřinášejí užitku. 15. Ale kteréž v zemi dobrou, ti jsou, kteříž v srdci ctném a dobrém, slyšíce slovo, zachovávají, a užitek přinášejí v trpělivosti.“

*

Ukazuje sv. Lukáš, že lid veliký chvátal k Ježíšovi, po druhé, že Ježíš mluvil v podobenství; po třetí, že sám vyložil učeníkům podobenství. O prvém prvé řečeno jest, že s rozličnými úmysly chvátali lidé k Ježíšovi: že pro zdraví, pro nasycení, pro divy, pro dobré naučení, a kněží pro utrhání a rouhání. A tak dí evangelium: „když zástup mnohý sebral se a z města chvátal k Ježíšovi", totiž jedni, aby slyšeli ho sobě k spasení. A že těch bylo málo, protož nekázal jim, aby všichni ihned rozuměli; jakož sám dí v evangeliu, že proto mluví v podobenství, aby slyšíce nerozuměli: I dí evangelium: „Řekl v podobenství." V tom naučil Spasitel své učeníky, aby nevděčným ne hned, když chtí, pravili Božího tajemství, když řekl v 7. kap. sv. Matouše: „Nedávejte svatého psům", to jest: slova, jež svaty lidi činí, nedávejte utrhačům. Abych jiné příčiny pravil, proč mluvil v podobenství, není třeba; neboť on sám odpověděl, že proto tak mluví, aby zlí nerozuměli. Ačkoliv jsou jiné příčiny, jako ta: aby příkladem naučil a v paměť sprostným položil; a také aby skrze věci časné k nebeským věcem nás pozdvihl. A tak milostivý Spasitel někdy mluvil vzjevně, a někdy skrytě v podobenství; potom nám vyložil, jak ukazuje svaté evangelium. Protož dí sv. Řehoř, že již toto evangelium výkladu nepotřebuje, jen napomenutí; neboť poněvadž je sama Pravda vyložila, o to se všetečně člověk křehký nepokoušej. Tak dí Řehoř.

Protož mile drže Spasitele našeho vyložení, vzpomínám i sobě i jiným, že símě, jež jest slovo Boží, padne-li v smilníky, kteří jsou podle cesty, kterážto cesta jest srdce myšleními silnými ušlapané, to uvadne, nepřinese blahoslavenství; a upadne-li na skálu, totiž na srdce tvrdé pýchou a zoufalstvím, opět užitku nepřinese; a upadne-li v trní, totiž v lakomé srdce, opět zahyne; jakož Kristus dí, že bude udušeno pro pečlivosti, pro bohatství, a pro rozkoši. A tak smilní, pyšní a lakomí od Krista, že v nich slovo Boží neprospívá, jsou pokárání; a že veškeren svět těmi jest naplněn, protož maličko jest těch, v nichž slovo Boží užitek nese. A že jimi svět naplněn jest, svědčí sv. Jan 1 v 2. kap. řka: „Všechno, což jest v světě, buď jest žádost těla, nebo žádost očí, aneb pýcha života." Žádost těla jest chlípnost, smilství a rozkoše; žádost očí jest lakomství neboť lakomý co uzří, chce míti; pýcha života ta se sama míní. Hle těmi hříchy lid světský, totiž v světě zlý, jest naplněn, že každý zlý buď jest smilný, nebo lakomý, aneb pyšný, a některý všech těch hříchů plný. Aniž může býti kdo v hříchu po křtu smrtelném, aby nebyl pyšným; neboť dí Písmo: „Počátek každého hříchu jest pýcha." Neboť ďábel nejprve v pýchu upadl, chtě býti Nejvyššímu podoben v moci neb roven, nechtě jemu býti poddán; neboť kdož nechce nižádného míti nad sebou, ten chce býti nejvyšší. Tak mínil anděl Lucifer, i učinil se již Luciperem, to jest, byv jasný, jest v temnostech.

Týmž hříchem hřeší každý, kdož Božího přikázání jednoho, kteréhokoliv, se nedrží. Na příklad: Bůh dí: „Nesmilníš", a ty pak v svátek sesmilníš: tu ihned nejprvé pýchu ukážeš Bohu, že ho neposloucháš. Druhé lakomství ukážeš, po více saháš, než máš míti; neboť ne-

toliko jest lakomství na penězích, ale jako na kravách, neb kobylách, též i na ženách. Třetí si sesmilnil. Čtvrté si závist učinil, žes záviděl té ženě, vdově neb panně, neb i nevěstce, že ona bez tebe jsouc, od tebe nebyla pohrzena. Páté si hněv učinil své duši; neboť dí sv. David: „Kdož miluje zlé, nenávidí duše své.“ Šesté učinil's lenost, neboť jsi měl v ten čas Bohu sloužiti, a to si zmeškal. Sedmé si libost tělestnou, jež přesahuje lakotu, učinil. A tak domnívaje se, že si jeden hřích smrtelný učinil, sedm's jich spáchal, anobrž všechna si Boží přikázání přestoupil.

První jest: „Nebudeš míti bohův jiných.“ A ty si si ženu za Boha obíbil; neboť praví svatí: „Co kdo miluje více než Boha, ten to za Boha má.“ Věř svatému Pavlu, apoštolu, jenž k Filipenským v 3. kap. píše, řka, že jich Bůh břicho jest, totiž obžerníkův; a jinde dí, že lakomství jest modloslužba. — Druhé přikázání jest: „Nevezmeš jména Pána Boha svého nadarmo.“ A ty si přisáhl na křtu Kristovi, odřekl si se smilství, pýchy i každého hříchu smrtelného, a pak smilníš; a vzal si jméno křesťan od Krista, a pak si nadarmo jeho jméno vzal. Neboť dí sv. Augustin i sv. Cyprian, veliký mučeník a biskup, že nadarmo ten jméno křesťanské béře, kdož Krista v skutcích nenásleduje: a smilník kterák následuje čistého panice Jezu Krista? — Třetí přikázaní: „Pomni, abys den sváteční světil.“ Jejž světiti jest, hříchu se pilně vystříhati: a ty pak v svátek smilníš, aneb o smilství frejem, tancem, úmyslem stojíš. — Čtvrté přikázání: „Cti otce svého i matku svou.“ A ty smilně, nectíš otce Pána Boha, ani matky nejdůstojnější, církve svaté, jež jest sbor všech vyvolených k spasení s Pánem Kristem. — Páté přikázání: „Nezabiješ.“ A ty pak smilstvím zabil si svou duši, a druhou té smilnice, s níž si sesmilnil. — Šesté jest: „Nesesmilníš.“ To si přímo přestoupil. — Sedmé: „Nepokradeš.“ A ty kradeš Bohu chválu a sobě čas smilstvím, a jako zloděj skrýváš se, aby tebe neviděli, a nepomníš, že všudy jest Bůh a všudy tě vidí, i andělé, i také svatí v nebesích. — A když zvíš, že krásti jest cizí věc vzíti bez přivolení toho, čí jest ta věc, a ty vzal si ženu Boží bez jeho přivolení k smilství, i kterak nejsi zlodějem? — Osmé přikázání: „Nepromluvíš proti bližnímu svému křivého svědectví.“ A ty proti svému Spasiteli s ďáblem stojíš, a skutkem svědčíš, že on není tvůj Bůh. Neboť dí svatý Pavel k Titovi v 1. kap., že hříšní vyznávají Boha, ale svými skutky zapírají. — Deváté přikázání: „Nepožádáš domu bližního svého, ani ženy jeho.“ A ty žádaje k smilství kterékoli ženy, žádáš domu Kristova, svého bližního, v kterém domu on chce na věky přebývati; a táž žena jest Kristova podlé stvoření a jeho krve vykoupení. Pak-li jest dobrá a ty jí žádáš, tehdy žádáš Kristovy pravé manželky; neboť každá duše, jež jest v milosti Boží bez hříchu smrtelného, jest pravá choť Kristova, a vzvláště je-li vyvolena k spasení věčnému. — Desáté přikázání: „Nepožádáš věci bližního svého.“ A ty žádáš, jakož řečeno jest, ženy Kristovy, jenž jest tvůj bližní, jsa člověkem; neboť dí sv. Augustin: „Každý člověk jest každému člověku bližní.“

A této řeči potvrzení jest slovo sv. Jakuba v epištole (2. kap.), jež dí: „Kdož v jednom jest vinen učiněn, jest všech vinen.“ To jest: Kdož jedno přikázání přestoupil, všemi jest vinen, neboť nižádného nedrží. A chtěl bych, aby tuto řeč každý člověk i uměl, i dobře ji pamatoval; neboť zdá se mi, že by spíše se hříchův smrtelných uvaroval. A k tomu velmi pomocno jest evangelium Kristovo, v němž doložil, že símě, Boží slovo, padá ve čtvery lidi, a jen v jedněch zůstává a přináší užitek.

A tu znamenej, že slovo Boží sluje símě; předně proto, že jakož země jest užitečná, protože plodí símě a užitek přináší, a tak pro símě jest vzácná: taktéž slovo Boží činí srdce člověka Bohu vzácné. Protož dí Spasitel, že země dobrá jsou ti, kteří v srdci dobrém a nejlepším, slyšíce slovo, zachovávají, a přinášejí užitek v trpělivosti a v setrvání. Podruhé, že jakož z jednoho zrna bývá jich mnoho: též ze slova Božího rodí se synů Božích mnoho. O tom v kap. 13. sv. Matouše dí Kristus, že některé přineslo užitek stonásobný, některé třidcateronásobný, některé šedesáteronásobný. Potřetí, že semene nesetí jest lidu k smrti, tak že kdyby lidé neseli, neměli by co jísti, a tak by hladem mřeli; taktéž slova Božího nesetí jest lidu k smrti duchovní. Protož Isaiáš v 1. kap.: „Kdyby nám Bůh zástupův byl semene nezůstavil, jako Sodoma bychme byli a Gomorra, totiž, nyní v hříších a potom v mukách.“ Gomorští měšťané a Sodomští měli jísti a píti dosti, byli zahálčiví, a neměli, kdo by jim kázal, protož němými hříchy zemřeli.

Z toho máš důvod, kterak jest užitečné slova Božího rozsívání; neboť poněvadž to símě, slovo Boží, jest pokrm, jímž se krmí a živí člověk vnitřní, duše, aby rostl v synovstvu Božím v důstojenství jaksi nesmírné, vzjevno jest, že velmi jest užitečno hodné rozsívání toho semene a přijímání. Protož Kristus váže toho semene rozsívání, „vyšel“ od otce Boha, vtělil se, aby to símě rozsíval; protož on jest ten, o němž sám dí: „Vyšel ten, jenž rozsévá, rozsívat semene svého.“ A poněvadž símě jest slovo Boží a on jest Bůh, ukázal tím evangeliem, že on jest Bůh, jenž vyšel z života Panny Marie „rozsívat semene svého.“ Protož on sám jest pravý a prvý rozsévač, ale jiní jsou rozsévky, z nichž se rozsívá. Protož řekl učeníkům svým, Matouš v 10. kap.: „Vy nejste, již mluvíte, ale duch otce vašeho, jenž mluví ve vás.“ Totiž: ne vy od sebe máte, co pravdy mluvíte, ale od Ducha svatého, a tak ode vší svaté Trojice. Protož, milý brachu! zhrdáš-li mnou, rozsévkou nečistou a košíkem smrdutým, přece nezamítej semene slova Božího; neboť Bůh skrze ten košík tobě rozsívá. Protož dí Kristus: „Kdož vámi pohrdá, mnou pohrdá!“ totiž, když v tom jich neposlouchá, co Kristus jim velí.

Druhý důvod, že velmi užitečno jest slova Božího kázaní a slyšení důstojné: neboť syn Boží sám rozsíval neb kázal, a mezi jinými činy svými nejvíce pilen kázaní byl; málo křtil, mši jedinkrát sloužil, když chtěl život dokonati; ale kázati počal ve dvanácti letech, když v chrámě mistry učil, Lukáš, 2. kap. Potom od třicíti let počav, tři léta a několik měsícův až do smrti kázal, a pro kázaní ukřižován; pak

z mrtvých vstav, opět kázal učeníkům svým, a vstupuje na nebesa, za odchodné jim přikázal, řka: „Jdouce po všem světě, kažte evangelium všemu stvoření.“ A tak z jeho příkladu jest důvod prospěchu kázaní pravdy Boží.

Opět důvod: že mše sloužení jest chleba posvěcení, aby byl Božím tělem; ta mše činí, že chléb bude tělem Božím; a to nebude na věky; ale hodné kázaní to činí, že duše jaksi vboží se, s Kristem v jednotu milosti vejde, a na věky tak může zůstati. A také že troje příbuzenství s Kristem slovem zachovaným bývá, jakož dí sám Kristus, Matouš 12.: „Kdožkolivěk činí vůli otce mého, jenž jest v nebesích, ten matka má, sestra má, i bratr můj jest.“ A váže si více toho duchovního příbuzenství než tělestného, řekl ta slova jednou na kázaní k jednomu, když mu řekl: „Kdo otec můj a matka má? Každý, kdož činí vůli otce mého, ten matka má, sestra má, i bratr můj jest!“ A též když jedna chválila ho a jeho matku, pravíc: „Blahoslavený břich, jenž tě nosil, a prsa, která si ssál!“ a on váže si více duchovního narození, jež jest z hodného slyšení slova Božího, odpověděl, řka: „Ovšem,“ totiž: tak jest; „ale blahoslavení, kteří slyší slovo Boží a zachovávají je,“ totiž plně. A ti jsou země dobrá, v niž slovo Boží, to símě, upadá a užitek přináší.

Ale aby ta země srdce našeho byla dobrá, musí míti do sebe pateru ctnost: předně, aby jako země má stálost pevnou, že stojí, jakož jí Bůh přikázal; tak též země našeho srdce má míti víry stálost. Opět země má spoludrželivost, takže všechna chce býti spolu: i my máme k sobě míti lásku, abychme všichni byli spolu v milosti. Země jest studená: a my máme býti tiši, zápalu hněvivého hasíce. Země suchost má: a my v pití a v jídle máme míti skrovnost. Země má tíhu a vždy dolů tíhne: a my máme míti pokoru proti pýše, abychme se s ďáblem nepjali vzhůru. A tak abychme byli země dobrá, o níž Kristus mluví v evangeliu; a chtě, abychme dobře na to pamatovali, řekl: „Kdož má uši k slyšení, slyš.“ Tu dí sv. Řehoř: „Pomněte, co se dí: ‚Kdo má uši k slyšení, ten slyš.‘ A dále dí: ‚Protož pilni buďte, aby přijatá řeč v srdečném uchu zůstala; pilni buďte, ať símě podlé cesty nepadne, ať zlý duch nepřijde a z paměti slova nevyjme.“ Tolik Řehoř.

Ještě znamenitá řeč jest Kristova, že bohatství nazývá trním, a ne nadarmo, ale proto, že dusí slovo Boží, neb je i kázati i slyšeti brání, a úplně zachovávati. Neboť dí Kristus: „A jiné padlo mezi trní, a spolu vzrostla trní i utlačila je,“ totiž, bohatství mnohá utlačila slovo Boží, jakož dí Kristus. Tu dí sv. Řehoř: „Bratře nejmilejší! Kdybychme my vám trním bohatství nazvali, snad byste nám nevěřili; neb kdo by mi věřil, kdybych vyložil, že trní jest bohatství? A nejvíce proto, že trní bodá a bohatství těší. Avšak bohatství trní jest: neboť myšleními mnohými mysl rozdírají.“ Tolik Řehoř. Míní, že bohatství jest trní, jakož Kristus dí; neb pečlivostí velikou člověka rozdírají, a v něm slovo Boží dusí to bohatství. Bodá bohatství člověka v zdravém životě, v smrti při soudě, a v pekle. Na světě třemi bodeními, totiž: dobýváním, držením a ztracením; neboť těžce ho člověk dobývá, těžce

chová, a těžce ztrácí. V smrti bodá, ježto by nerad od něho zemřel a s sebou nelze vzíti, když se vrtká v mysli, komu se dostane. Na soudě bodne, neboť dí boháčům Kristus: „Lačen sem byl, a nedali ste mi jísti; žíznil sem, a nedali ste mi píti; jděte ž, zlořečení, do věčného ohně!“ Pak v pekle budou bodati na věky, jako onoho bohatce, jenž chudého Lazara nekrmil, a jest pohřben v pekle. Čehož nás uchovej milý Kristus.

NEDĚLE NA MASOPUST.

Sv. Lukáš v 18. kapitole.

V ten čas pojal Ježíš dvanácte učeníkův a řekl jim: „Aj, vstupujeme do Jeruzaléma, a naplníť se všecko Synu člověka to, což psáno je skrze proroky. 32. Nebo vydán bude pohanům, bude posmíván, a zlehčen, i uplván. 33. A ubičujíce, zamordují jej, ale třetího dne z mrtvých vstane.“ 34. Oni pak tomu nic nerozuměli, a bylo slovo to skryto před nimi, aniž věděli, co se pravilo. 35. I stalo se, když se přibližovali k Jericho, slepý jeden seděl podlé cesty, žebře. 36. A slyšev zástup pomíjející, otázal se, co by to bylo. 37. I oznámili jemu, že Ježíš Nazaretský tudy jde. 38. I zvolal, řka: „Ježíši, synu Davidův, smiluj se nade mnou.“ 39. A ti, kteří napřed šli, přimlouvali mu, aby mlčal. Ale on mnohem více volal: „Synu Davidův, smiluj se nade mnou.“ 40. Tedy zastaviv se Ježíš, rozkázal ho k sobě přivésti. A když se přibližoval, otázal se ho, 41. Řka: „Co chceš, ať učiním?“ On pak dí: „Pane, ať vidím.“ 42. A Ježíš řekl jemu: „Prohlédni. Víra tvá tě uzdravila.“ 43. A i hned prohlédl a šel za ním, velebě Boha. A všecken lid viděv to vzdal chválu Bohu.

*

Svaté toto evangelium církev svatá, jež jest sbor věrných křesťanův, dnes svým synům na památku položila, aby pamatujíce svého milostivého otce umučení hrozné a smrt nevinnou, ohavnou a ukrut-

nou, od marnosti se zachovali, vědouce, že pro ně dal se k tomu utrpení a k té smrti. Ó běda bláznivým masopustníkům, již zapomenouce dobrodiní tak velikého, dají se k marnostem, jimiž se posmívají svému otci! A abychme se vystříhali od hříchu, jenž v tomto čase nejvíce lidem panuje, toto svaté evangelium srdečně znamenejme. Hle, co dí Spasitel učeníkům, pojav je v soukromí? Že jde dobrovolně k výsměchu, uplvání, bičování a k zabití: a masopustníci půjdou k smilství, obžerství, k bláznovství, a k své duše zahubení! Proč? Neboť jeho svatému evangeliu nerozumějí; totiž, že ačkoli slyší a tělestně rozumějí, přece v duši mile nepřijímají. Hle, apoštolé také, ještě tělestní, nerozuměli jeho řeči, a ona jest velmi vzjevná, že jí může každý rozuměti. I dí svatý Lukáš: Pojal Ježíš dvanáct učeníkův a řekl jim... „Pojal v soukromí," jakož dí sv. Matouš v 20. kap., aby se jiní menší učeníci nepohoršili. „Dvanáct," mezi nimiž byl Jidáš, proto, aby vystříhal ho pro budoucí zradu; a jiné varoval, aby o jeho z mrtvých vstání nepochybovali, jakož dí sv. Řehoř: „Vykupitel náš, věda, že pro jeho mučení učeníci se budou rmoutiti, jim dávno napřed svého umučení muka, i svého z mrtvých vstání oslavu pověděl, aby když by kterak umírá, viděli, jakož jim pověděl, také že z mrtvých vstane nepochybovali. A že ještě učeníci tělestní nemohli srozuměti slov jeho tajemství, k divu je přivedl, když před nimi slepý zrak dostal, aby ti, kteří slov tajemství nepostihli, ve víře nebeskými skutky byli potvrzeni." Tolik sv. Řehoř.

Z této řeči vidíš, že jim své učení napřed, nežli trpěl, pověděl, pro jich potvrzení. Též nám se dnes čte toto evangelium, abychom hříchův se varovali, a v svaté paměti jeho mající umučení, v dobrých skutcích sebe potvrdili. Dále vidíš, že jim řekl: „Hle, jdeme do Jeruzaléma," totiž dobrovolně, ne bezděčně. V tom ukazuje své veliké k otci poslušenství, svou velikou pokoru, a své veliké milosrdenství. „A budou dokonány všecky věci, které psány jsou skrze proroky," to jest, budou naplněny. Psáno bylo o něm od prorokův, co má činiti, co trpěti, a co za obé má vzíti, za své oslavení a naše vykoupení. „Neboť ty věci psány jsou o synu člověka," t. j. o Kristovi, jenž jest syn jednoho člověka, Panny Marie. Což se dokoná, dí: „neboť bude dán pohanům."

Tu věz, že otec dal ho na smrt, jakož dí sv. Pavel k Římanům v 8. kap: „Vlastnímu synu svému neodpustil Bůh, ale za nás všecky dal ho, „totiž na smrt. Dal se také sám za nás, jakož dí sv. Pavel k Efezským v 5. kap.: „Dal se sám za nás v oběť." Dal ho Jidáš, jakož dí sv. Matouš v 26. kap., že řekl: „Co mi dáte, a já vám ho zradím?" Dali ho biskupové a kněží i zákonníci Pilátovi na smrt, jak mu řekl Pilát: „Lid tvůj a biskupové tvoji dali mi tě, co si učinil?" Dal ho Pilát konečně na smrt, jakož dí sv. Lukáš v 23. kap.: „Ježíše bičovaného dal k jich vůli." Važ, že Bůh otec dal ho z veliké milosti našeho spasení, a on se též dal; Jidáš dal ho z velikého lakomství, a kněží s biskupy z veliké závisti. S Jidášem drží nynější svatokupci a zrádci, a prodavači pravdy; a s kněžími a biskupy drží závistiví, kteří hubí ty, již Boží pravdu káží.

Dále dí evangelium: „bude posmíván". Tu věz, že posmívali se v domě biskupa Kaifáše jeho moudrosti, když zavázavše jeho oči, s ním na schovávanou hráli, pravíce v 23. kap. sv. Lukáše: „Hádej, Kriste! Kdo jest, jenž tě bil?" Jako ve hře říkají, zavážíce oči a udeříce: „Kdo v tě?" Druhé, posmívali se jeho tichosti u Heroda v domě, že jim k jejich vůli neodpověděl; protož, dí sv. Lukáš v 23. kap. pohrdl jím Herodes i jeho lid, a dal na něho roucho bílé, na znamení, že jest blázen. Třetí, posmívali se jeho královskému důstojenství u Piláta, davše třtinu v ruku jako berlu, a korunu trnovou na hlavu, a oblekše v pozlacené roucho, říkali, klekajíce a tepouce třtinou v hlavu: „Zdráv buď, králi židovský!" Potom plivali v tvář jeho, jako i židé u Kaifáše. Čtvrté, posmívali se jeho moci, chodíce okolo kříže a volajíce: „Haha! ty jenž boříš chrám Boží, pomoz sobě." A jiní: „Jiným pomáhal, nechť sám sobě pomůže!" A opět: „Doufalť v Boha, nechť jemu pomůže nyní, chce-li!" Hle, tak naplnili posmívání.

Ó milí synové Kristovi! i nejde vám to nyní na mysl? Hle, osvoboditel vězňův zrazen jest, oslava andělův v posměch jest, pán všeho světa mrskán jest, zrcadlo neposkvrněné a krása věčné světlosti úplvána jest; zdaliž nyní netrpí tak velikého protivenství od zlých křesťanů? Však dí sv. Pavel k Židům v 6. kap.: „Ti, kteří jednou osvíceni byli a okusili daru nebeského, jako křesťané, již věrou osvíceni křest přijali a slovo Boží i tělo přijímali, a opět v hříchy smrtelné upadají, ti podruhé syna Božího mučí a v posměch mají." Tak dí sv. Pavel. I zdaliž nyní u biskupův jeho moudrosti se neposmívají ti, kteří jeho život za bláznovství mají? A kdo jim dí: „Neprodávejte moci duchovní, jež sluje duší poručení, oltářů, kostelův a oleje svěcení, rozhřešení, a kněžstva svěcení, neboť dí Spasitel: „Darmo ste vzali, darmo dejte!" A oni ihned: „Toť kacíř! toť blázen! chce nás nyní učiti; bijte ho, rvete, do žaláře ve tmu vsaďte, ať nás neučí!" I zdaliť se také jeho moudrosti neposmívají? On velmi moudře ustanovil, a biskupové v posměch mají. Co? Aby biskupové světsky nepanovali, aby nesmilnili, aby kázali; aby lid velmi pilně k učení vedli.

Též pohříchu! v domích knížecích tiší jsou na posměch, a u soudců pravda nalézá pomoci, jako Kristus u Piláta! A to pohříchu! od kněží pochází, že oni sami jim zlý příklad dávají, křivě soudíce, jich nekárají, aniž jim káží, ani rady dávají, kterak by správně soudili, alebrž naučí, kterak by pravdu udusili. Jako biskupové, doktorové, kanovníci, opati, faráři a řeholníci dali radu světským na radnici neb na rathauze, aby zavrhli mnohé artikule, a kazatele druhé, aby od kázaní slova Božího odpudili; to doktorové Páleč, Stanislav s druhými vydali: s Eliášem, s Brodem, s Borou a s Šimonem. Ale ačkoliv zavrhli, že kněží nemají panovati světsky, vždy přec stojí pravda chudého Krista, jenž nechtěv panovati, řekl učeníkům svým: „Králové světští tiť panují, ale vy ne tak." A ač zavrhli, že desátky jsou pravé almužny, ale přece, ač oni nechtí (tak) slouti, požívajíce desátkův, jsou almužníky: neboť k nim ani dědictvím nedošli, aniž koupili, aniž vydělali, aniž v kostky vyhráli, leč že by někteří, kupujíce obročí

u papeže, nebo u jiných, tak jich došli; avšak vždy desátky jsou almužny, od lidí pro Boží chválu za duše dány. Protož říkají jim záduši, i oni sami, když jim kdo chce škoditi, tehdy žalují, kvílí, volají, káží, že jim chudé záduši berou a hubí; ale když jim někdo nepřekáží, tehdy nazývají panství! Čertovi páni! Kde jsou od Krista k světskému panování povoláni? snad onde: „Chceš-li býti dokonalý, jdi a prodej všecky věci, které máš, a dej chudým a pojď za mnou.“ Na to slovo dí svatý Augustin, že to jest přikázání zvláštní kněžské, kanovnické i mnichovské. A svatý Bernard, píše ku papeži, jenž slul Eugenius, dí, že nemá panovati, uváděje mu i svatého Petra řeč i Kristovu; a dí vzjevně na toto slovo: „Králové pohanští panují, ale vy ne tak!“ dí teď vzjevně: „Apoštolům zapověděno jest panování.“

Ale již toto jest k posměchu a v zavržení, od času, jakž jest dáno papeži od Konstantina krále panování, třístého prvého roku po Kristu. V kteréžto dání hlas jest slyšen: „Dnes jest jed vlit v církev Boží.“ I praví oni, že ďábel to řekl; a já dím: že buďto anděl Boží nebo ďábel, vždy pravdu pověděl! Neb tím nešťastným bohatstvím, jež Kristus nazývá mamonovou zlobu, Lukáš 16., zjedovatělo a otráveno jest nám takměř všecko křesťanstvo na duši; odkud nesváry mezi papeži, mezi biskupy, a mezi jinými kněžími. Psi se o kost hryzou, vezmi kost a přestanou; nebudiž jmění u kostela, a nenalezneš u něho kněžička. Odkud svatokupectví? odkud přílišná v kněžích pýcha nad světské? odkud jich smilstva? jistě od toho jedu. Ale tělestní učeníci Kristovi, totiž ti, kteří za Kristem jdou, aby tělo pásli: kněží, mniši a žáci, tiť tomu nechtí rozuměti! A co jest těch tělestných, kteří proto jsou kněží, aby byli bohati, lidu vzácni, jísti, píti dosti měli a v rozkoši přebývali! byl by toho důvod, kdyby kněží všichni tak byli živi, jako Kristus s apoštoly: aby majíce oděv vhodný a co jísti a píti ku potřebě, měli na tom dosti, jako dí sv. Pavel v 1. k Timoteovi 6. kap.

Dále dí evangelium: „A stalo se, když se blížil k Jerichu, slepý jeden seděl u cesty, žebraje.“ Tu podlé výkladu sv. Řehoře: Jericho jest nedostatek našeho tělesenství, k němuž se Ježíš přiblížil, když se syn Boží vtělil, a člověku světlo, kteréž hříchem ztratil, navrátil. Neboť poněvadž se Bůh v tělesenství ponížil, člověka k božským věcem povýšil; kterýžto člověk právě, jakož dí evangelium, slepý podlé cesty žebraje sedí; neboť Kristus pravda dí: „Já jsem cesta.“ Protož kdo světla věčné jasnosti nezná, slepý jest; ale věří-li, že Kristus vykupitel jest, tehdy podlé cesty sedí. A věří-li, ale ještě modliti se ke Kristovi meškà, aby světlo věčné přijal, tehdy slepý u cesty sedí, ale ještě, aby světlo viděl, neprosí; pak-li věří a u cesty sedí, a již srdečně volá, znaje své temnosti a žádaje, aby viděl světlo, tehdy volej srdečně: „Ježíši, synu Davidův, smiluj se nade mnou!“

A tu ještě znamenej v tom slově: „Slepý jeden seděl podlé cesty žebře,“ že duchovně čtyři věci v naší bídě se znamenají: Prvé slepota, že dí: „slepý“; druhé mdloba, že dí: „sedí“; třetí blud, že dí: „podlé cesty“; čtvrté chudoba, že dí: „žebře“. Neboť člověk jest pro hřích mdlý, slepý, bludný, a velmi chudý: slepý, že právě Boha nezná;

mdlý, že nic duchovního dobře nečiní; bludný, že v přikázání, jež jest cesta Boží, nechodí; a chudý, že vše, což měl, to ztratil. Neboť zhřešiv smrtelně, ztratil Boží milost, i duši, i tělo i vše, co v milosti měl, takže, jakož dí sv. Augustin, není hoden chleba jísti; neboť jsa v hříchu smrtelném, jest zrádce a protivník Boží, a tak není hoden chleba, ani které věci požívati. A to by se nevěřícímu dokázalo, kdyby v tom hříchu zemřel, že by tělo červi, lidé bohatství, a duši čerti vzali, a on by v pekle nemohl ničehož po vůli užívati. Důkaz ten na onom bohatci pohřbeném v pekle, jenž nemohl míti k své žádosti ani krůpěje vody. Protož třeba slepému volati a říkati: „Ježíši, synu Davidův, smiluj se nade mnou!"

Tu znamenej, že slepec tento vyznal, že Ježíš jest pravý Bůh i člověk, řka: „Ježíši," ukazuje, že jest Bůh pravý; neboť Ježíš, jakož anděl Gabriel vyložil, řečeno jest „Spasitel". A řka: „synu Davidův," vyznává, že jest pravý člověk. A řka: „smiluj se nade mnou," ukazuje jeho moc a milosrdenství; neboť kdyby ho neměl za mocného, jenž by ho mohl uzdraviti, a za milosrdného, jenž by ho chtěl uzdraviti, tehdy by ne tak silně k němu volal, řka: „smiluj se nade mnou!" Protož dí sv. Jan Zlatoústý: „Ó, člověče! nečetl si knih, jsa bez očí; i kterak si poznal světlo světa?" A odpovídá sám, řka: „Věru, pán osvěcuje slepé!" Dále viz, odkud tento slepý vzal pochopení, aby poznal Ježíše, a shledáš, že ze slyšení a z otázání; neboť dí evangelium: „A když uslyšel zástup míjející, tázal se, co by to bylo?" Tu jest naučení, že otázáním a slyšením o Ježíšovi lidé přicházejí ku poznání víry, a tak i k spasení, jakož dokazuje sv. Pavel k Římanům v 10. kap., řka: „Víra jest ze slyšení, a slyšení nemůže býti bez pravení neb kázaní." — „Řekli jemu, že Ježíš jde Nazaretský." Ježíš Nazaretský proto, že v Nazarétě jest vzděstován i vychován. Nazaret sluje kvetoucí, a který květ více v ctnosti kvetl než Ježíš? „I volal", ale srdcem více nežli ústy: „Ježíši," t. j. Spasiteli a tak Bože, „synu Davidův" a tak člověče, „smiluj se", moc a milosrdenství ukáže „nade mnou", jenž jsem bídný a tvého milosrdenství potřebný. „A kteří napřed šli, láli mu, aby mlčel."

Ó zlí lidé! bráníte volati k Ježíšovi, aby se smiloval; avšak on dí skrze Davida: „Volati bude ke mně," t. j. potřebný, „a já uslyším ho a vzvelebím ho." Tento silně následují zástup nynější, jenž brání Ježíše Krista jmenovati, jimž ti jsou v ohavnosti, kteří často Ježíše Krista milují a jmenují. Ani od počátku, jakž křesťané nastali, mezi křesťany nebylo tak jméno Kristovo zavrženo, jako nyní a vzvláště od kněží, že jestliže v svých hodinách jmenují Krista, přece velmi se protiví, když slyší kazatele neb jiného člověka, an jmenuje Krista. Ale věrný křesťan, nedbaje na ten chatrný svůdný zástup, jenž předchází před Ježíšem, svá ustanovení a přikázání více velebě než Ježíšova, ten pravím křesťan volá ze srdce bez strachu ještě více: „Ježíši, synu Davidův, smiluj se nade mnou!" neboť není písma, že by byl kdo volal tak k němu, a nebyl uslyšán! A divná věc, že biskupové a kněží, mistři a zákonníci neříkali jemu rádi Ježíš, ale:

opilec, žráč, hříšnik, ďábelník, blázen, svůdce, zločinec neb zlosyn, rouhač, to jest kacíř, jakož evangelium ukazuje. Tak nyní jeho údům věrným říkají, a tak i jemu, neboť dí on sám: „Což ste jednomu nejmenšímu z mých učinili, mně ste učinili."

„A zastaviv Ježíš, kázal ho přivésti k sobě." I stáním, i přikázáním, i mluvením, i skutkem milostivý Ježíš ukázal tu milosrdenství. Ó milostivý Ježíši! slepý nemůže za tebou jíti, a ty ho čekáš; brání jemu k tobě volati, a ty ho přivésti velíš! Ó milosrdný Ježíši! více si vážil hlasu jednoho slepého, než hlasu zástupu velikého! Ó milostivý Ježíši; nyní by papež, arcibiskup, lecjakýs prelát neb král nestál tak k volání jednoho slepého žebráka, aby se nad ním smiloval, spravedlivost volajícímu učinil! Neboť dí Isaiáš v 1. kap.: „Sirotka nesoudí, a pře vdovy nevchází k nim." Pak-li kdy vejde, prvé ji vyjedí, aneb úroky ztráví, že jí málo neb nic nezůstane. Aniž káží chudého k sobě přivésti, ale odehnati; aniž brzy se naleznou ti, kteří by nuzného, a vzvláště hříšného k Ježíšovi přivedli.

„A když se přiblížil, otázal se ho: „Co chceš, tobě učiním." Ó milostivý Ježíši! mile jsi slepého žebráka dočekal, rád se ho otázal, řka: „Co chceš?" sladce a štědře k prosbě jemu si se podal, řka: „Co chceš, tobě učiním." Ptáš se po jeho vůli; zda míníš, že neuzdravuješ těch, již k tobě nevolají a nežádají tvého milování, ale uzdravuješ ty, již volají: „Ježíši, synu Davidův, smiluj se nade mnou?" Protož ty tážeš se ho, ne že by nevěděl, co chce, ale že chceš, abys byl prošen, aby srdce k sobě povzvedl, aby k žádosti větší popudil a utěšil, že uslyšíš."

A on vece: „Pane, ať vidím!" Znamenej slepého prosbu: prvé řekl: „Synu Davidův!" ale nyní dí: „Pane!" jako by řekl: „Pokud jsi syn Davidův, můžeš se smilovati, ale nemůžeš slepých osvěcovati; ale pokud jsi pán všeho světa, jsa synem Božím, můžeš slepé osvěcovati." Protož dokavad volal: „synu Davidův! smiluj se nade mnou," dotud nevzal zdraví; ale když řekl: „Pane!" ihned byl uzdraven; neboť on jest pán, jenž osvěcuje slepé. Protož věře slepý, že on jest ten pán, ihned dí: „Pane, ať vidím!" Tu dí svatý Řehoř: „Hle, slepý od pána ne zlata, ale světla žádá, nechce nic kromě světla žádati; neboť ač cokolivěk slepý může míti, bez světla nemůže viděti, co má. Protož následujme ho, bratří nejmilejší; o němž slyšíme, že i na duši jest uzdraven i na těle. Ne falešného bohatství, ne zemských darův, ne hynoucích ctí od Pána, ale světla žádejme, ne světla, kteréž v místě může býti zavříno, a kteréž časem bude skončeno, které nocmi bývá přetrženo, kteréž obyčejně od nás hříšníkův bývá viděno; ale onoho světla žádejme, kteréž s anděly viděti můžeme, kteréž ani počátku nemá, ani skonání, kterémužto světlu jistě víra cestou jest. Neboť právě slepému, jenž osvícen měl býti, ihned Ježíš odpověděl: „Prohlédni, víra tvá tě uzdravila." Ale k tomu pomyšlení tělestného člověka dí: „Kterak mohu světla duchovního hledati, když ho nemohu viděti? však nejisto jest, je-li, poněvadž tělestnýma očima nesvítí." Tomu myšlení odpověď jest: že toho myšlení, kteréž čije, ne tělem,

ale skrze duši myslí; a nižádný nepochybuje, má-li duši, a přece jí nevidí, a z neviděné duše viděné se tělo vzpravuje.

Ale již co prosícímu starci se stalo, a co on učinil, slyšme! Neboť dí evangelium: „A ihned prohlédl, a šel za ním, velebě Boha.“ Vidí a následuje ten, kdož, co jest dobrého, rozuměje, činí; ale ten vidí a nenásleduje, kdož věda, co jest dobré, nečiní.“ Toto svatý Řehoř. „A veškeren lid, když uzřel, vzdal chválu Bohu.“ Též i my týž skutek Ježíšův vidouce, jděme za ním v ctnostech, chvalme ho, velebme ho, byli-li sme slepi na duši, sedíce podlé cesty, a ne v cestě, kteráž dí: Já jsem cesta! A byli-li jsme žebráci, chleba jeho svatého těla i chleba tělestného nehodní, volej každý z nás, řka: „Ježíši, synu Davidův, smiluj se nade mnou!“ A všichni vespolek vzdejme chválu Bohu otci, Synu, i Duchu svatému, jenž jest Bůh požehnaný na věky:

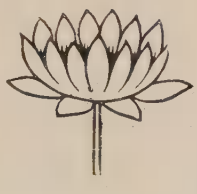

PRVNÍ NEDĚLE V POSTĚ.

Píše sv. Matouš v 4. kapitole:

ten čas Ježíš veden jest na poušť od Ducha, aby pokoušín byl od ďábla. 2. A postiv se čtyřidceti dnů a čtyřidcet nocí, potom zlačněl. 3. A přistoupiv k němu, pokušitel, řekl: „Jsi-li Syn Boží, rciž, ať kamení toto chlebové jsou.“ 4. On pak odpovídaje, řekl: „Psánoť jest: Ne samým chlebem živ bude člověk, ale každým slovem vycházejícím skrze ústa Boží.“ 5. Tedy pojal jej ďábel do svatého města, a postavil ho na vrchu chrámu. 6. A řekl mu: „Jsi-li syn Boží, spustiž se dolů; nebo psáno jest, že andělům svým přikázal o tobě, a na ruce uchopí tebe, abys někde o kámen nohy své neurazil.“ 7. I řekl mu Ježíš: „Zase psáno jest: Nebudeš pokoušeti Pána Boha svého.“ 8. Opět pojal ho ďábel na horu vysokou velmi, a ukázal mu všecka království světa i slávu jejich. 9. A řekl jemu: „Toto všecko tobě dám, jestliže padna, budeš mi se klaněti.“ 10. Tedy řekl mu Ježíš: „Odejdiž, satane; neboť psáno jest: Pánu Bohu svému klaněti se budeš, a jemu samému sloužiti budeš.“ 11. Tedy opustil ho ďábel, a aj, andělé přistoupili a sloužili jemu.

*

Svaté toto evangelium ne proto se dnes čte, že by se dnes stalo od ďábla pokušení, ani že by dnes byl Kristus na poušť veden; neboť ihned, když ho křtil sv. Jan, tehdy ihned Duch svatý vedl ho na

pouště, a pak po čtyřiceti dnech pokoušel ho ďábel; ale čte se dnes to evangelium, aby křesťané slyšíce, že milostivý Spasitel postil se za jejich hříchy, a byl pokoušen a přemohl, aby oni také se postili pro své hříchy, a ďáblovu pokušení odolali. A tak příkladem svého Spasitele máme se postiti a ku pokušení, abychom je přemohli, se připraviti. A komu jest možno obé to snésti, nebude-li svatého Ducha pomoci, jenž vedl Ježíše na pouště? Tak rozuměj, že: Otec, i Syn, i Duch svatý Ježíše člověka vedl na pouště, jakož dí evangelium: „veden jest Ježíš na pouště od ducha", t. svatého, a ne darmo, ale aby pokoušen byl od ďábla.

To má rytíř Ježíšův znamenati a patřiti, že na svém králi Ježíšovi boj, vítězství i odplatu: boj, že se postil a pokoušen byl; vítězství, že ho opustil pokušitel; odplatu, že přistoupili andělé a sloužili jemu. Touže cestou má jíti jeho rytíř, neboť dí ten vítěz: „Slouží-li mi kdo, pojď za mnou." A nemá věrný rytíř zoufati, neboť on s ním bude, jakož slíbil svým rytířům, řka: „S vámi jsem až do skonání světa." A poněvadž jest s námi Kristus, dí sv. Pavel, i kdo bude moci proti nám? však on dá moc, moudrost, dobrovolnost, abychom mocně, moudře a dobrovolně za ním šli. Hle on přijav křest od Jana u veliké pokoře, pro nás pro hříšné veden jest na pouště od Ducha; jakož dí sv. Řehoř: od Ducha bezpochyby svatého. A může býti položena příčina, proč veden jest na pouště od Ducha svatého: prvá, aby soukromě se modlil za své věrné; druhá, aby přemožení ďáblovo od Krista bylo vzjevno; třetí, aby způsob pravého pokání nám ukázal, kteréžto způsob jest, abychme se káli z hříchův, v odloučení světských poměrů, jež k hříchu táhnou, a v utrpení od rozkoše tělestné se zdržujíce, neboť v tom veliký díl pokání záleží. Aniž se má věrný křesťan jinak domnívati, nežli že jeho na poušti obcování a půst dní čtyřicíti jest každému křesťanu příkladem a vší svaté církvi k prospěchu, i jeho svaté pokušení od ďábla, o němž dí: „Veden jest Ježíš na pouště od Ducha, aby byl pokoušen od ďábla." Protož dí sv. Řehoř: „Spravedlivo jistě bylo, aby takto naše pokušení svými pokušeními přemohl, jakož přišel, aby svou smrtí naši smrt přemohl."

„Ale tu máme věděti, že trojím způsobem pokušení se děje: vnuknutím, milováním, a přivolením. A my když máme pokušení, častokrát v milování aneb v přivolení padáme; neboť z tělestného hříchu jsouce počati, v sobě neseme to, proč pokušení máme. Ale Bůh, jenž se v životě panny vtělil, na svět bez hříchu přišel, nic odporného v sobě neměl; protož ponuknutím mohl pokušen býti, ale jeho mysli libost hříchu nemohla pokoušeti; a tak všecko ďáblovo pokušení zevnitř bylo, ale ne vnitř." To vše sv. Řehoř. — Abys rozuměl jeho řeči, věz, že pokušení některé jest vnitřní; jako když má člověk od těla hnutí k smilství, ana ho nižádná věc jiná k tomu nevábí; nebo opět když člověk zle myslí, an nižádný k tomu ho nepopouzí. A toho pokušení Kristus nemohl míti, neboť to pokušení spadlo na ty, kteří byli Adamovým hříchem zprzněni, kteří byli tělestným skutkem počati; a že Kristus z Panny Duchem svatým jest počat, protož jest od

toho pokušení vyňat. Pak pokušení zevnitřní jest od věci, jež není v člověku v tom, na něhož jde pokušení; a tak Kristus zevnitř od ďábla jest poukoušen. A to pokušení bylo vzpytování tajemné věci na Kristovi od ďábla, takže ďábel nevěděl, je-li Kristus syn Boží; protož chtě toho dojíti, pokoušel ho v moci, mohl-li by kamení proměniti v chléb? a kdyby to učinil, tehdy by tajemnou věc na něm vyzvěděl. A že bylo by těžké pokušení, kdyby pomoci nižádné neměl, protož vyhlídal ho, když byl lačen, i pokoušel ho.

Pak pokušení lidské, jež plně v hříchu se skonává, jakož řekl sv. Řehoř, děje se vnuknutím, takže zlé myšlení tane na mysli. A to buď jakkoli zlé, když se člověk brání, nechtě přivoliti, tehdy není hříchem, ač pošlo pro hřích, jako hnutí veliké k smilství bylo na svatém Pavlu a bývá na jiných. Potom jde dále milováním v takovém hnutí, ale bez přivolení, jež jest hřích, ale ne smrtelný; potom přivolení k smilství. Na příklad: vidí Petr krásnou ženu, má hnutí tělestné, ale nerad je má, než trpí je s tesklivostí, boje se, aby neshřešil proti Bohu, tehdy nemá hříchu; pakli vidí ji a má hnutí tělestné k ni, a má libost hledě na ni, tehdy již má hřích, ač k skutku ještě nepřivolil; pakli má hnutí a libost, a již přivolil, tehdy již smrtelně shřešil, neboť přestoupil Boží přikázání: „Nepožádáš“, totiž s přivolením „cizí ženy“. Cizí žena tu se míní každá žena, jíž nemá v manželství, a žádá jí ne pro manželství, ale pro chlípnost tělestnou. Též rozuměj, když dí Kristus, Matouš 5.: „Řečeno jest starým: „Nescizoložíš“; ale já pravím vám, uzří-li kdo ženu k požádání, již sesmilnil v srdci svém.“ Totiž, požádá-li jí a přivolí-li, že by rád skutek učinil, ale není přístupu. A věz, že kolikrát za den přivolí, tolik smrtelných hříchův učiní.

A věz, že mnozí myslí, že smrtelně nehřeší, milostně na sebe hledíce, líbajíce neb jinak se dotýkajíce, protože nemíní se skutečně dopustiti. Proto tomu dí sv. Augustin, že pro rozkoš libosti, bez vůle k dokonání, celý člověk bude zatracen. Celý člověk jest duše s tělem, protož třeba jest oči přivírati a dotýkání se vystříhati. Hle, takť běží hřích, že nejprvé tane na mysli, potom bude lehtáníčko v mysli, potom milování, a pak přivolení přes Boží přikázání. A to míní sv. Jakub v své epištole v 1. kap. řka: „Žádost když počne, rodí hřích, a hřích když bude dokonán, rodí smrt, totiž věčné zatracení.“ A tak žádost zlá s přivolením jest hřích smrtelný. A ta žádost jest trojí: prvá, když jest žádost zlá s přivolením bez skutku; druhá, když skutkem se dokoná; třetí, když ta zlá žádost jest v ustavičném milování. Pak po skutku vleče se zvyk, po zvyku zatvrzelost, po zatvrzení zoufalství, po zoufalství konečné nekání, a ihned po smrti v tom věčné zatracení. O tom více jsem psal o pokušení, v knihách O přikázáních Božích; a teď jsem uvedl proto, že v evangeliu jest zmínka o pokušení, že „veden jest Ježíš na poušť od Ducha, aby byl pokoušen od ďábla;“ ale ne od své žádosti, jako jiní bývají pokoušeni.

A pokoušen jest Kristus od ďábla třemi hříchy: lakotou, pýchou a lakomstvím; a v těch jest od Krista přemožen, jakož jimi Adama přemohl. Neboť lakotou ďábel pokoušel, když Evě ovoce stromu za-

povězeného ukázal a radil, aby jedla. A pýchou ji pokoušel, když řekl: „Budete jako bohové." A lakomstvím pokoušel, když řekl: „Poznáte zlé i dobré." Neboť lakomství jest nejen po penězích, ale na povýšení, jakož dí sv. Řehoř: kdyby k lakomství chvály loupež se nepřipojila, nikdy by svatý Pavel o jediném synu Božím neřekl: „Ne loupeží chtěl býti roven Bohu." Protož tím ďábel otce našeho Adama k pýše přitáhl, že ho k lačnosti povýšení popouzel. A tak kterými způsoby prvního člověka porazil, týmiž od druhého člověka pokoušeného padl.

Lakotou ho pokoušel, když řekl: „Rci, ať kamení toto chlebové jsou." Pýchou neb marnou chloubou pokoušel, řka: „Jsi-li syn Boží, pusť se dolů." Chtivostí ku povýšení pokoušel, řka: „Ty všecky věci tobě dám, jestliže padna modliti se budeš ke mně." A tak náš nový Adam ďábla v pokušení lakoty, pýchy a chtivosti přemohl, a nám dal příklad, abychom totéž učinili. Pustil se proti lakotě, jakož dí evangelium: „A když se postil čtyřiceti dní a čtyřiceti nocí, potom vzlačněl."

Tu milostivý Spasitel postu čtyřicet dní nám posvětil, a příklad dal, abychme se postili čtyřicet dní, ovšem ne tak jako on, ničeho nejedouce aniž pijíce. A ač on nepřikázal nám vzjevně postiti se čtyřicet dní, avšak jeho příkladem a ustanovením hodným máme se postiti; neboť léta Božího stého třicátého osmého papež Telesforus ustanovil ten půst, a také aby tři mše o vánocích sloužili. A tak máme se postiti příkladem svého Spasitele a z přikázání hodného, a pro trojí věc: Prvé, aby chlípnost tělestná byla v nás ukrocena. Druhé, aby mysl naše k nebeským věcem byla pozdvižena; neboť máme příklad, že Danieli svatému Pán zjevil tajemné věci, když se proto postil. Třetí, abychom za hříchy dosti učinili; neboť poněvadž se tělo kochalo příliš pitím, jídlem, a v druhých i smilstvím, hodné jest, aby také utrpělo. Neboť dí Bůh: „Obraťte se ke mně celým srdcem svým v postu, v pláči a ve lkání." Johel v druhé kap. dí: „Obraťte se! Obrátili ste se ode mne lakotou a chlípností, obraťte se zase postem, zdržíce se od hodných věcí, jichž ste prve nehodně užívali." Protož dí sv. Řehoř: „Kdož pomní, že se nehodných věcí dopustil, taktéž má se od některých hodných věcí zdržeti; a když učinil, co mu jest zapovězeno, ujmi sobě toho, co mu jest dovoleno." Také věz, že nekaždý jest zavázán k tomuto postu, neboť se vyjímají nemocní, těhotné ženy, děti, chudí, kteří nemají co jísti: a ti nebožátka spíše se postí, než bohatí břichatí! A tak půst náš má býti dobrý nejprvé, abychme byli bez hříchu smrtelného, neboť jinak bychom se nadarmo postili, jakož dí Bůh; a když bude dobrý půst, tehdy hříchové budou skroceni, ctnosti rozmnoženy, mysl k Bohu pozdvižena, a odplata věčná dána. A to již na mši, až do poslední středy, každý den všední bude zpíváno v předmluvě (in praefatione), to jest v řeči, již kněz mluví s Bohem, prvé nežli dí, aby chléb byl jeho tělem; takto mluví kněz: „Bože! ty jenž tělestným postem hříchy úžíš, mysli pozdvihuješ, ctnost dáváš i odplaty, skrze pána našeho Jezu Krista."

Hle teď máš, co dobrého pro půst dobrý pán Bůh dává; protož posťme se s milým Kristem, a porazíme ďábla. O němž dí evangelium: „A přistoupiv pokušitel, řekl jemu: „Jsi-li syn Boží," to jest, jako já se domnívám syn Boží otci Bohu rovný, „rci, ať kamení toto chlebové jsou." Věděl ďábel, že Bůh řekl: „Buď nebe!" a bylo; a že cožkoli Bůh dí, aby bylo, tehdy bude, a nižádný jiný není tak mocný; protož chtě poznati Boha, žádá, aby on řekl, aby kamení chlebové byli. A tak pokusil jeho moc nejprve lakotou, domnívaje se, že by byl Kristus pro lačnost ochotnější k lakotě nežli k jinému hříchu; a také, že tím hříchem zavedl a oklamal prvního Adama v ráji, chtěl druhého Adama oklamati na poušti. A k tomu chtě přivésti Krista praví: „Jsi-li syn Boží, rci, aby kameny tyto chleby se staly." Tu přimísil pýchy, ale vzjevněji pokusil lakotou; a stížil hřích lakoty, čině zmínku o chlebu a ne o jiné krmi, neboť nezřízené jedení obyčejné krmě jest těžší hřích nežli rozkošnické; a také proto, aby se Kristus hned nedomyslil, že ho pokouší. A milostivý Spasitel hned na první obranu položil Písmo, jakož dí evangelium, že „odpověděv řekl jemu: ‚Psáno jest:' Ne samým chlebem živ je člověk, ale každým slovem, které vychází z úst Božích." A ježto slovo Boží jest pokrm duše a to lepší, nežli chléb tělestný, proč bych, opustě slovo Boží, chopil se chleba tělestného? Vždyť slovo Boží krmí i tělo, když v něm krotí vášeň, a krmí je, když mu dává posily, aby nezhynulo; jakož jest důkaz na Mojžíšovi, jehož Bůh krmil čtyřidcet dní na hoře slovy svými, jimiž byl sytější, než kdyby se byl krmil tělestně. A tak Písmem Kristus udusil pokušení o lakotě.

„Tehdy vzal ho ďábel do města svatého a posadil ho na vrchu chrámu." Kterak ho vzal, vedl-li ho čili nesl, nevím: leč sv. Řehoř se domnívá, že ho nesl, neboť dí: „Od svatého Ducha na poušť veden jest, aby ho vedl duch jeho tam, kde by ho ku pokušení zlý duch nalezl. Ale hle, když díš: ‚Bůh člověk na vysokou horu nebo do svatého města vzat jest' mysl nebo rozum nepřivoluje, uši člověka toho se lekají. Hle v té řeči míní, že ho nesl; a dále dí, že to není k víře nepodobné, jestli na něm i jiné skutky pozorujeme. Jistě všech zlých ďábel hlava jest a té hlavy údové jsou všichni zlí. I zdali údové ďáblovi židé protivní a rytíři, kteří mučili, nebyli? což tehdy divného, že nechal se od něho na hoře pokoušeti ten, jenž jeho údům nechal se umučiti?" To Řehoř. — Avšak jistoty nemám, nesl-li ho čili vedl, a pak vůbec nevím, kterak byl přetvořen, když ho pokoušel; pak proč se s ním stěhoval na stolici chrámovou, tu kdež lidu pravili zákon Boží. Snad měl hnutí k tomu ďábel proto, že Kristus písmem prvé pokušení odrazil, jako by pomyslil: „Ty, ty! totoť jest učený v písmě, a jáť ty lapám na stolici, na níž písmo učí, pýchou; protož postěhuji ho tam a tu ho vzkusím." A tak vzal ho ďábel do města svatého Jeruzaléma, jež bylo svaté v tu dobu pro Krista svatého s jeho svatými, a postaviv ho pokoušel pýchou, chtě, aby pyšně se v moci Kristus ukázal, pustě se dolů; a přivedl mu písmo z žalmu 90, řka: „Psáno jest, že andělům svým Bůh přikázal o tobě, aby v rukou nesli bez úrazu nohy tvé."

A z toho může býti ukázáno, že není divu, dal-li se zlému andělu z pouště do města nésti, takže nikdo v městě neviděl, když ho nesl. Pak k tomu pokušení Kristus opět brání se písmem, řka: „Psáno jest: Nebudeš pokoušeti Pána Boha svého.“ Tu rozuměj, že nemíní Kristus, aby ďábel jeho nepokoušel, neboť řekl by k němu: „Nepokoušej mne, Pána svého!“ ale že psáno jest a přikázáno každému člověku tak: „Nebudeš pokoušeti Pána Boha svého;“ a že já jsem člověk a mohu sejíti dolů, proč bych se pustil dolů, pokoušeje pána Boha svého,?“ Neboť tehdy pokouší každý Pána Boha svého, když hledá neb žádá jistoty Boží moci bez nuzné botřeby; a to by učinil člověk, když moha lehce sejíti dolů bez úrazu, pustil by se dolů, řka: „Bůh mne zachová.“

Pak po třetí pokoušel ďábel Ježíše lakomstvím; neboť dí evangelium: „Opět vzal ho ďábel na horu vysokou, a ukázal jemu všechna království světa a slávu jejich.“ Ukázal řečí a nějakým rozkládáním království, bohatství jich, a co k nim přísluší: a vmísil tu také pýchu a rouhání, a řekl jemu slibuje lživě: „Tato všechna t. království tobě dám, jest-li padna, budeš se ke mně modliti.“ Tu dí výklad: Aj toť stará ďáblova pýcha! jakož na počátce chtěl se roven Bohu učiniti, taktéž i nyní; neboť modliti se aneb klaněti jako nejvyššímu, to na samého Boha se sluší, a že písma nemohl míti podobného k svému úmyslu, protož umlkl. A Pán Ježíš uče, kterak člověk křivdu, která se mu děje, má strpěti, ale křivdy Boží, kteráž přímo jest proti Bohu, nemá trpěti, ihned ďábla pohaněl, řka: „Jdiž, Satane!“ Neboť prvé domníval se ďábel, že ho Kristus nezná, když pak s ním, s ďáblem, jako s člověkem, písmem zacházel, protož jmenuje ho Satanem, ukazuje, že ho zná, a že jeho vůle jest Bohu protivná; neboť Satanáš vykládá se: protivník. A že Bůh má moc, aby nedostatek ukázal na ďáblu, písma již neuměl přivésti; protož Kristus uvádí písmo: „Psáno jest: Pánu Bohu svému modliti se budeš.“ Protož velmi hrubý důvod byl od ďábla vydán, t. j. ukázání království, aby se k němu modlil jako k Bohu, že by mu je on dal, jako lživě slíbil. A tak ďábel v tom boji jsa od Krista přemožen, i pro hanbu, i z Božího usouzení do pekla sstoupil. Protož dí evangelium: „Tehdy opustil ho ďábel, a andělé svatí,“ kteříž byli se vzdálili od Krista, aby ďábel byl sklamán, a vítězství Kristovo aby bylo slavnější, „přistoupili k němu a sloužili jemu,“ jakož svému nejvyššímu pánu. Protož dí sv. Řehoř: „Tu znamenáno má býti, že dí evangelium: když ďábel odešel, „přistoupili andělé a sloužili jemu.“ Z toho což jiného, nežli jedné osoby obojí věc se ukazuje: že i člověk jest, jehož ďábel pokouší, i Bůh jest, jemuž andělé slouží? Protož znejme v něm příbuzenství své: neboť kdyby byl ho ďábel člověkem nevěděl, tehdy byl by ho nepokoušel; ctěme v něm Božství jeho: neboť kdyby nade všemi věcmi Bohem nebyl, jemu by andělé nesloužili.“ To Řehoř.

A že všichni skutkové našeho Spasitele jsou k našemu naučení, jakož i všechno, co psáno jest, k našemu naučení psáno jest, protož máme znamenati Kristovo troje pokušení a vítězství, abychom též

přemohli ďábla. Neboť nižádný úd Kristův, též i ďáblův, nebývá na počátku pokoušen, ani na konec, leč některým pokušením z těch tří pokušení; aniž můžeme přemoci ďábla, leda týmž způsobem, ač ne zcela tak, jako přemohl milý Kristus. Znamenejmež, že náš Spasitel písmem se bránil; ale nebránil se, řka: Já jsem tvůj pán, neb tvůj Bůh! Proti tomu jsou nyní Antikristovi učeníci, již nechtí, aby věrní křesťané písmem se bránili, aniž chtí, aby vzjevovali lidu obecnému písmo, a chtí, aby hned po jejich vůli činili, jakož oni káží; a když věrní chtí, aby oni písmo ukázali, tehdy praví: „Toť jeden z nich! toť Viklefista! neposlouchá církve svaté!“ míníce, že jejich vůle nečiní. Ale milý Kristus tvrdě své písmo, a dávaje nám naučení, všechna ďáblova pokušení překonal písmem; učiňme my taktéž, pokouší-li nás tělestný hřích, v smilstvo neb v obžerství táhna, braňme se písmem řkouce, že větší jest duchovní rozkoš, než tělestná, jíž člověk mnohem lépe jest živ, než maje tělestnou rozkoš; a opět uveďme písmo, pravíce, že ta rozkoš jest velmi krátká, a duchovní jest věčná, opět ono písmo, že smilníci a cizoložníci království nebeského nebudou míti; a ono, že bohatec, jenž chodil v krásném rouše, a jedl každý den skvostně, umřev, pohřben jest v pekle. A proti druhému pokušení, o pýše, jíž čert popouzí, abychom stavů hledali vysokých, pomněme, že ďábel s nebe vystrčen ve věčný oheň, protože se vysokého stavu nařádně chápal; a držme se strany jisté, vědouce, že čím se kdo zde více ponižuje, tím ho Pán Bůh více povýší, a znamenajíce, kterak zde povýšení budou na věky poníženi. A proti třetímu pokušení, jež jest lakomství, pomněme, písmo že dí: „Lakomý nebude míti království nebeského;“ a že lakomství jest modloslužba. Ale pohříchu! málo jest nyní těch, již by s Kristem ty hříchy přemohli, a zvláště kněží, již jsou od ďábla těmi pokušeními poraženi. Neboť padajíce pro lakotu, modlí se a klanějí k ďáblu, aby bohatství dosti měli; neboť nepraví Antikristovi, jenž velí před sebou klekati, slibuje dávati důstojenství a obročí: „Jdi Satane,“ totiž protivníče! alebrž klanějí se více, s větší bázní, a s větší poctivostí, nežli Pánu Bohu.

A jest dosti blízké podobenství ďáblovo s Antikristem, že jakož ďábel řekl, „Tobě dám ta všechna království,“ neznaje jich, aniž maje moci nad nimi; též Antikrist slibuje a rozdává důstojenství a obročí těm, kteří se jemu klanějí; ale v tom přesahuje ďábla, že dávaje to, co nemá, chce prvé bráti, než ten, jemuž dal, bude požívati. Také chtěl ďábel, aby Kristus tajně jemu se klaněl: ale Antikrist chce, jak možno nejvzjevněji aby se jemu klaněli. Ale věrní mají se písmem brániti, pravíce, že psáno jest: „Pánu Bohu svému klaněti se budeš, a jemu samému sloužiti budeš!“ totiž klaněním nejvyšším a službou nejvyšší, neboť ta jen na něho přísluší.

Ještě jest mi velice znamenité, že Pán Ježíš tiše vyslechl ďábla v písmě: toho nynější preláti nechtí trpěti, aby neřku ďábel, ale věrný křesťan s nimi v písmě mluvil a odpovídal, a rádi by, aby nižádný písma člověk světský neuměl. I slyšel jsem od věrného dobré paměti od Mikoláše, jenž slul Faulfiš, že když byl v Englantu, poznal jednoho

kuchaře, s nímž byl na bytě; že když biskup se ho otázal, proč četl písmo englicky proti jeho zápovědi? a on bránil se písmem, tehdy jemu biskup: „Víš-li, s kým mluvíš?“ Odpověděl, že s biskupem člověkem. A biskup jemu dí: „I opovažuješ ty, bídný laiku! se mnou z písma mluviti?“ A on jemu odpověděl: „Já vím, že ty nejsi větší než Kristus, a mám za to v naději, že já nejsem horší nežli ďábel; a poněvadž milostivý Kristus tiše slyšel písmo od ďábla, proč bys ty neslyšel, jsa menší nežli Kristus, ode mne člověka?“ A biskup rozhněvav se, nechtěl s ním mluviti, takže kuchař přemohl písmem biskupa, jako Kristus ďábla. Prosmež Boha milého, ať nám dá pomoc, abychom mohli ďáblovo pokušení přemoci, a s pánem Ježíšem po vítězství se radovati. Amen.

DRUHÁ NEDĚLE V POSTĚ.

Sv. Matouš v 15. kapitole:

Ten čas vyšed Ježíš, bral se do krajin Tyrských a Sidonských. 22. A aj, žena Kananejská z končin těch vyšedši, volala řkouci jemu: „Smiluj se nade mnou, Pane, synu Davidův. Dceru mou hrozně trápí ďábelství.“ 23. On pak neodpověděl jí slova. I přistoupivše učedlníci jeho, prosili ho, řkouce: „Odbuď ji, neboť volá za námi.“ 24. On pak odpověděv, řekl: „Nejsem poslán než k ovcem zahynulým z domu Izraelského.“ 25. Ale ona přistoupivši, klaněla se jemu, řkouci: „Pane, pomoz mi.“ 26. On pak odpověděv, řekl: „Není slušné vzíti chléb dětem a vrci štěňatům.“ 27. A ona řekla: „Takť jest, Pane. A však štěňátka jedí drobty, kteříž padají s stolů pánů jejich.“ 28. Tedy odpovídaje Ježíš, řekl jí: „Ó ženo, veliká jest víra tvá. Staniž se tobě, jakž chceš.“ I uzdravena jest dcera její v tu hodinu.

*

Svaté evangelium, jakož slova zní, má dosti lehký rozum. Neboť Tyrus a Sidon byla města dříve země zaslíbené; ale že židé nemohli všech pohanův ze země vyhnati, protož v nich a v té krajině za času Ježíšova pohané přebývali. Protož tato žena vyšedši z těch krajin, přišla nejprvé do domu, aby mluvila s Ježíšem, jako sv. Marek v 7. kap. píše; ale že jí tu neuslyšel, běžela za ním po cestě, usta-

vičně prosíc, aby se smiloval nad ní a uzdravil jí dceru, již ďábel velmi trápí. Ale milostivý Kristus neuslyšel jí, ani učeníkův, již za ni prosili, do času vhodného, a pověděl příčinu, řka: že není poslán od Boha, aby uzdravoval nemócné, jen lidi z domu israelského, totiž jen židy. A ačkoli Kristus právě lid pohanský nazval psem, avšak ona Kristovy řeči si vypůjčila a přidala, že psi mají drobty jísti, které padají s panských stolův; a že byla vytrvalá, pokorná, ve víře veliká, protož chválu od Krista pro svou víru obdržela, a v tom, oč prosila, jest uslyšána. Protož dí svatý Beda: „Evangelium svaté, které nyní čteno jest, bratří nejmilejší! slyšeli sme, že velikou víru ženy, trpělivost, vytrvalost, a pokoru chválí; jejíž více divné jest náboženství, že ona jsouc pohanka, neslýchavší svatého písma, ty ctnosti měla, které ukazuje písmo svaté.“ To Beda. Z jeho řeči a z té pohanky příkladu máme naučení, abychme tu drahou pohanku majíce ku příkladu, ji ve víře, v trpělivosti, ve vytrvalosti, a v pokoře následovali, a tak od milostivého Spasitele uslyšáni i chváleni byli. O němž dí evangelium: „Vyšed Ježíš,“ totiž ze země Genezaret, opustiv mistry a zákonníky, protože reptali a horšili se, že učeníci jeho přestupují přikázání starších, že jedli neumývajíce rukou, proto „odešel“: a jakož dí výklad, že „vyšel“, aby věrou ženy pohanské káral nevěru mistrův. Hle, proto „vyšel“ Ježíš, odešel do krajin Tyrských a Sidonských.“

„A aj, žena Kananejská,“ totiž z pokolení pohanův, jenž sluli Kananei, volala neb křičela: „Smiluj se nade mnou, Pane, synu Davidův!“ Řeč tato její jest krátká, ale moudrost plná; protož dí sv. Jan Zlatoústý: „Slyš a viz moudrost ženy, znamenej, duch její co dí: „Smiluj se nade mnou,“ neboť tak řekla v sobě pohanka Kananejská, nevím co dobrého o sobě; k milosrdenství se utíkám, tu kdež nevyslovitelné zdraví jest! Druhé viz, komu smilování prosí, že „sobě“ praví: „Smiluj se nade mnou!“ Tu Zlatá ústa takto mluví: „Co třeba jest, ženo? A ona: Milosrdenství hledám. Komu hledáš? A opět ona: Mně. Co potřebí jest? A ona: Neboť dceru mou ďábel trápí. Proč tedy neprosíš: Smiluj se nade mnou a nad dcerou? A odpovídá: Ukrutný osten, nejhorší hřích přirozený, milosrdenství zrušil. Opět dí sv. Jan Zlatoústý: Viz moudrost ženy! nedí: Smiluj se nad mou dcerou! ale: „smiluj se nade mnou!“ neboť ona necítí bolesti, jáť vše cítím, jáť sama bídná bolest mám, já nešťastná a každý den své muky vidím! Kam půjdu? kam se poději? „Smiluj se nade mnou, pane, synu Davidův! neboť dcera má od ďábla zle se trápí.“ Ó přeslavné vyznání! žena pohanka i Božství i člověčenství Kristovo vyznává: Božství proti ďábelství, pravíc: „Pane!“ člověčenství, aby se ráčil smilovati, že jsa Bohem, chtěl býti člověkem proto, aby milosrdně od ďábla vysvobodil; protož dí: „synu Davidův“. Ukazuje, co jí škodí pravíc, že „dcera má od ďábla zle se trápí“: bolest, že „dcera“; veliká, že zle ji ďábel „trápí“, také hrozná, že ji „ďábel“ trápí. A on neodpověděl jí slova. Jan Zlatoústý: Po příčině křiku jejího se neotázal, volající neutěšil, aniž skrotil křiku. Tu teprve div-

nou věc znamenám: viděl-lis ženy pilnost, viděl-lis mužnost, viděl-lis vytrvalost, viděl-lis víru? Avšak Ježíš neodpověděl ji slova! Divná věc, ó divná u věcech rozličností! prosí žena, modlí se, kvílí, křikem naplnila nebe, lká nad pádem, přimnožuje prosby, vypráví bolest: a milovník lidí neodpovídá! slovo mlčí, studnice zavřena jest, lékař lék zadržel!" To Zlatá ústa. A proč jí neuslyšel hned? Předně proto, že prodlévání a vymlouvání Kristovo více ctností a bohatství jí dalo; po druhé pro příklad, abys i ty, když se modlíš, jestliže hned nevezmeš, v modlení nepřestával.

„A přistoupivše učeníci jeho, prosili ho, řkouce: Pusť ji, neboť volá za námi." Prosili snad za ni z milosrdenství? anebo chtíce býti sproštěni jejího křiku? aneb stydíce se lidského k nim pro ni sběžení? neboť i napřed, jakož dí svatý Marek, běhala, i na zad, jako teď dí evangelium, a křičela. Hle, učeníci řekli: „Pusť ji," totiž, učiň jí milosrdenství nedrže jí, „neboť křičí za námi." A on odpověděv pravil: „Nejsem poslán od otce zvláště, jen mezi židy, kteří zahynuli," totiž pobloudením, jako dí Isaiáš v 53. kap.: „všichni my jako ovce zbloudili sme." A tak nechtěl dáti příčiny Židům, aby se nepohoršili, když by viděli, an s Kananejskou velmi lehce se obírá, slyše ji. A ona přišedši blíže, již jsouc vesela, že k ní promluvil, modlila se k němu, padši k nohám jeho, dí sv. Marek, a řekla: „Pane, pomoz mi!" Krátké slovo umdlelé ženy! ubohá, jež během i křikem umdlela, bolest velikou majíc pro dceru; a že ještě nevidí slitování, omdlevši k nohám padla, a oddechnuvši málo, jen tolik řekla: „Pane, pomoz mi!" jižť běžeti a volati nemohu, a od tvého milosrdenství neodpadnu: „Pane, pomoz mi!"

Znamenej tři prosby: Prvá její: „Smiluj se nade mnou!" Druhá učeníkův: „Pusť ji!" Třetí teď její: „Pane, pomoz mi!" O milosrdný, smiluj se! — to ku prvé. O svobodný, nedrž, pusť ji svobodnu od ďábla domů! — to k druhé. O Pane všemohoucí, pomoz od veliké ďábelské moci! — to k třetí. Z toho dále máš, že milosrdenství snímá hřích, puštění vinu neb muku neb pomstu za hřích, pomoc v pokušení pomáhá. A tak „smiluj se, pusť a pomoz" ty tři prosby pohanku od hříchu, od trápení vysvobodily, a k veliké milosti a k chvále Kristově jí pomohly.

Dále dí evangelium, že on odpověděv vece: „Není dobré vzíti chléb synovský" nebo synkům „a vrci psům" k jídlu; to jest: není dobré vzít slova spasení, kteréž nejprvé má dáno býti Židům, a dáti psům, to jest pohanům, kteří jako psi vždy proti Bohu štěkají, a s modlami svými se obírají jako psi. Ó tvrdá odpovědi! o meči ostrý slova! ó ráno těžká od Pána nebohé daná! Prvé ona k němu přišla do domu, a on před ní odešel; ona za ním běží, a on před ní utíká, ona za ním křičí, a on mlčí; za ni učeníci prosí, a on odpovídá; a již zemdlelé, ana u noh leží, pravíc: „Pane, pomoz mi!" jak ji těší? že mezi psy ji pokládá, řka: „Není dobré vzíti chleba synům, a dáti psům!" Ó dobroto lékaře, kde jsi nyní? tak ukrutně raněné se dotýkáš; tak rány její šlapeš! psem nebohou nazýváš, tak k zoufalství ji vedeš! —

Odpoví milý Kristus: Není tak, jako díš! neboť já povzbuzuji ji, aby jsouc pohaněna nepadla; dámť jí útěchu, aby nezoufala. Jáť ji naučím, žeť dí: „Ovšem, Pane! však také štěnátka jedí drobty, které padají se stolu pánů jejich.“ — Hle, co dí? „Ovšem, Pane!“ totiž, tak jest, jako díš: jáť jsem pes, ti jsou synové, kteréž ty míníš; nebeť od nich chleba, kterýžť na ně sluší, abys mně dal, ale jako štěněti drobtů podej. Dej mé dcerce zdraví, ať to jedno dobrodiní se stane nad ní: neboť jsi již mnohá a veliká dobrodiní učinil mezi Židy. Oniť mají za drobty tvá dobrodiní: já, štěňátko tvé, chci dosti na tom míti; rač se nade mnou smilovati!“

„A odpověděv Ježíš, vece jí: Ó ženo, veliká jest víra tvá, buď tobě jakož chceš.“ Ó, to slovo milost velikou Kristovu ukazuje, i divení o víře, jako se jí divil u víře centuriona. Ó ženo! veliká vyznáním, pevným stáním a srdečným žádáním jest víra tvá. Hle, již jí milost otevřel, již víru chválí, již daruje vytrvalost, řka: „Staň se tobě, jakož chceš!“ Tu Zlatá ústa takto mluví: Ty jsi uzdravena, ty buď již lékařem, toběť poroučím lékařství, aby je přiložila vůle tvá, uzdrav dcerku! Ó divná věci! nižádného člověka vůli nečteme, aby tak velikou dal svobodu; ale i kdyby ji dal, nebyla by jistě příčina tak veliké víry.

„A uzdravena jest dcera její v tu hodinu.“ V tu hodinu, když Kristus řekl: „Staň se tobě, jakož chceš;“ neboť dí sv. Marek: a když přišla žena domů, nalezla dívku sedící na loži bez ďábla, neboť z ní již byl vystoupil. Mravné máme naučení, že máme pilně se modliti k Pánu Bohu, aby ráčil nám od ďábla pomoci; také máme naučení, že Pán Bůh nepřijímá osoby, ale v každém lidu, když zachová spravedlnost, ten jest jemu vzácen. Jakož dí sv. Petr v Skutcích apoštolských v 10. kap. Protož milostivý Spasitel, obcuje s pohany, činil mnohé divy, a utěšeně mluvil k pohanům, jakož i této pohance a k centurionovi; aniž máme, aby kdy tak velmi vzjevnými slovy chválil víru něčí, jako této pohanky a centuriona. Dále máme naučení, že tato pohanka pro svou víru byla obdarována rozumem, že rozuměla, že pohané jsou psi, proto že pilni jsou model mrtvých, jako psi mrch; také rozuměla, že chléb Kristus nazval duchovní pokrm židům daný, totiž naučení a divy; a také rozuměla, že pohané, když se obrátí k jeho milosti, že budou hodni jeho nasycení. Amen.

TŘETÍ NEDĚLE V POSTĚ.

Svatý Lukáš v 11. kapitole:

V ten čas vymítal Ježíš ďábelství, a to bylo němé. Stalo se pak, když vyšlo ďábelství, mluvil ten němý. I divili se zástupové. 15. Ale někteří z nich pravili: „Skrze Belzebuba, kníže ďábelské, vymítá ďábly.“ A jiní pokoušejíce, znamení od něho hledali z nebe. 17. Ale on znaje myšlení jejich, řekl jim: „Každé království samo v sobě rozdělené pustne, i dům rozdvojený padá. 18. Jestližeť jest pak i satan proti sobě rozdělen, kterakž stane království jeho? Nebo pravíte, že já skrze Belzebuba vymítám ďábly. 19 Jestliže já skrze Belzebuba vymítám ďábly, synové vaši skrze koho vymítají? Protož oni soudcové vaši budou. 20. Pakliť prstem Božím vymítám ďábly, jistěť přišlo k vám království Boží. 21. Když silný oděnec ostříhá síně své, v pokoji jsou všecky věci, kteréž má. 22. Pakli by silnější než on přijda, přemohl jej, všecka odění jeho odejme, v něž doufal, a loupeže jeho rozdělí. 23. Kdož není se mnou, proti mně jest; a kdož neshromažďuje se mnou, rozptylujeť. 24. Když nečistý duch vyjde od člověka, chodí po místech suchých, hledaje odpočinutí. A nenalezna, dí: Vrátím se do domu svého, odkudž jsem vyšel. 25. A přijda, nalezne vymetený a ozdobený. 26. Tehdy jde, a přijme k sobě jiných sedm duchů horších, než jest sám, a vejdouce, přebývají tam. I jsou poslední věci člověka toho horší nežli první.“ 27.

I stalo se, když on to mluvil, že pozdvihši hlasu jedna žena z zástupu, řekla jemu: „Blahoslavený život, kterýž tebe nosil, a prsy, kterýchž jsi požíval.“ 28. On pak řekl: „Anobrž blahoslavení, kteříž slyší slovo Boží a ostříhají jeho.“

*

Svaté toto evangelium mnoho zavírá v sobě smyslů; protož nejprvé podlé slov chci je k rozumu vyložiti. Toto ďábelství nebo ďábel slul „němý“ proto, že oněmil člověka, jehož trápil; a jakož sv. Matouš v 12. kap. dí, byl i slepý i němý. A Kristus zapudiv toho ďábla, člověka uzdravil, i zrak i sluch jemu vrátil. Aniž jest odpor mezi Lukášem, že dí jen: „byl ďábel němý,“ a mezi Matoušem, že dí, „byl němý i slepý“; poněvadž byl němý i slepý, tehdy pravdu dí Lukáš, že ten ďábel byl němý totiž, člověka činil němého. Pak když Ježíš vyvrhl toho ďábla, a němý promluvil, i prohlédl slepý, obec sprostných divila se, a jaksi se již přidržela této pravdy, že Kristus jest Mesiáš, syn Davidův; ale jsouce svedeni ti druzí z obce, strachovali se. A zákonníci, nemohouce zapříti toho dobrého skutku, jejž očitě viděli, zavrhli pravíce, že zle činí, ačkoli dobrou věc učinil; neboť pravili, že Kristus jakožto čarodějník má moc pro stovaryšení s ďábly, moc Belzebuba, toho ďábla, jenž jest knížetem nad jinými ďábly; a tak že by jeho mocí ďábly vymítal, takže on přikázal jeho mocí, a ďáblové, jakožto menší, poslouchajíce Belzebuba, knížete svého, vycházeli z lidí; a tak že by Kristus sloužil a modlil se k Belzebubovi, aby on to svou mocí učinil. Ale druzí vidouce, že s nebe ta moc se stala, že on ďábla vyvrhl, žádali divu s nebe, aby jim toho dokázal, že to učinil Boží mocí; a pán Ježíš vida dokořán myšlení zlého kněžstva a zákonníkův, položil pět důkazův proti jich bludnému myšlení.

A pro tyto reptající znamenej, že za času Kristova byli od ďáblův trápeni mnozí a poraženi. A vědouce ďáblové, že Mesiáš Kristus měl se z toho pokolení naroditi a přijíti, a bojíce se, aby Kristus nebyl ten, popudili mistry, kněze a zákonníky, aby zle Kristovy skutky vykládali, a tak aby lidé na něho nedbali, a jeho divy jakožto zlého čarodějníka zamítali. Protož řekli: „Belzebubem, knížetem ďáblův, vymítá ďábly!“ A kdyby tak bylo, jako oni praví, tehdy by moc ďáblova sama se zkazila; protož aby toho Kristus dokázal, dává vzjevný příklad, řka: „Každé království v sobě rozdělené spustne, a dům na dům padne.“ Neboť má-li království státi dobře, musí to býti, aby strany lidí jedné vůle byly, a tak aby jedna druhé nekazila. Pakli jedna boří druhou, tehdy nebude státi dobře to království; neboť obě se strany zkazí, aneb jedna bude zkažena, a tak království na jedné straně spustne. A Kristus dí, že z kořen bude zkaženo a spustne: jakož povědomo jest o království ďáblův, jichž království mocí Kristovou a posílením církve svaté jest zkaženo. A dům na dům padá, když moc větší tiskne nižší z pyšné závisti: jakož jest o ďáblech, již vždy jsou

sobě protivni. A poněvadž Kristus v ten čas uzdravoval tak mnoho od ďáblův poražené ne mocí Belzebubovou, tehdy museli toho v pravdě dopustiti, že poněvadž tak se ruší ďáblovo království, že již přišel ten Mesiáš, totiž Kristus, jenž má nad ďábly moc, aby je vyháněl; a že nevyhání mocí Satanovou, neboť by sám své království rušil.

Druhý důkaz Kristův, jímž kárá zákonníky, jest tento: „Vymítám-li já Belzebubem ďábly, synové vaši kým vymítají?“ To jest: je-li tomu tak, tehdy já jsem člověk hříšný, čarodějník nevěrný; a synové vaši, již jsou moji učeníci, a vašeho pokolení, vymítají ďábly ve jménu mém. Protož oni budou soudci vaši v soudný den, soudíce, že mou mocí, jež jest nade všechny ďábly, vymítali, a že ste vy mně se křivě rouhali.

Třetí důkaz Kristův jest tento: „Opět vymítám-li prstem Božím ďábly,“ to jest Duchem svatým, „tehdy přišlo mezi vás království Boží,“ to jest syn Boží, jenž jest hlava církve svaté a království Boží.

Čtvrtý důkaz: „Když silný oděnec ostříhá síni své, v pokoji jsou všecky věci, kteréž má.“ Jako ďábel, silný oděnec, měl toho člověka němého, a silnější oděnec, Kristus, přišed na ďábla, odňal jemu moc a odění jeho i síň; protož moc Kristova jest nad moc satanovu i Belzebubovu. A věz, že ďábel jest silný; neboť dí Job v 41. kap.: „Není moci v zemi, která by mohla se jemu přirovnati.“ A máť také odění, totiž chytrosti přirozené, jimiž umí lid svésti; a síň jeho nebo dům jest člověk bídný, v kterémž on přebývá. A silnější nad něho jest Kristus, jenž odění jeho, totiž chytrosti, jemu odňal, když v trojím pokušení ho přemohl, jako v 4. kap. sv. Matouše, a řečeno jest prvou neděli v postě. A loupež jeho Kristus svým údům rozdává, když moc a ctnosti církve svaté vrací, kteréž ďábel odňal.

Pátý důkaz Kristův: „Kdož není se mnou, proti mně jest; a kdož nesbírá se mnou, rozptyluje.“ Tu dokazuje, že mocí ďáblovou nevymítá, protože on a ďábel jsou sobě protivní, protože Kristus jest dobrý a ďábel zlý, a že Kristus v jednotu lásky lidi vede, ale on rozděluje skrze hříchy. Kterakž tehdy ďábel své moci by jemu propůjčil? nikoli, neboť by sám se hubil. Hle, těmi důkazy ukázal Kristus, že ne Belzebubovou, ale svou mocí ďábly vymítá.

Dále dí Kristus: „Když nečistý duch,“ totiž ďábel hříchem zprzněný, „vyjde od člověka.“ Tu člověkem míní Kristus lidské pokolení, k němuž ďábel nejprvé v Adamovi s Evou přistoupil, a od toho času vždy byl pilen, aby uškodil. A vida, že svatých otcův nemůže ve víře a ctnostech přemoci, vyšel od toho pokolení mezi pohany, jichž srdce byla suchá, nemajíce mokrosti, moudrosti, a milosti Boží; a hledaje v nich odpočinutí, a nemoha naleznouti, neb se nemoha nikdež upokojiti, i ze své uvyklé zlosti dí sám k sobě: „Vrátím se do domu svého, z něhož jsem vyšel!“ to jest: vrátím se do pokolení židovského, z něhož jak se domnívám, Mesiáše narodí. A přišed za času Židův, nalezl je, že jsou dům prázdný od zachování zákona, a vyčištěný chvoštišti, to jest svrchu zevnitř ustanoveními jich okrášlený; neboť měli ustanovení mnohá, aby zevnitř bylo všecko čisto, ale uvnitř bylo vše nečisto

a prázdno od milosti Boží. Protož dí sv. Matouš v 12. kap.: „Nalezne dům prázdný, a jde i přijme ze své chytrosti sedm duchův horších sebe," totiž sedm hlavních hříchův, jež jsou tyto: pýcha, lakomství, smilství, závist, hněv a lenost. A ti duchové, totiž ti zlého ducha hříchové, jsou horší, nežli který ďábel; neboť ďábel, jakožto duch, ten jest Boží dobré stvoření, přebývají v něm hojněji, vytrvaleji a obyčejněji nežli v jiném pokolení; neboť pohané v tu dobu méně vzali darův, nežli židé, protož méně byli hříšní. A protož na znamení toho více ďáblův pro větší zlobu bylo v tu dobu s židy, než s pohany. Mnoho bylo židův a židovek, v nichž byli ďáblové; a kněží, již byli dříve v tom pokolení světější nad jiné, již za Krista byli mezi lidem nejhorší. Protož v tom pokolení toho člověka nejposlednější čas jest horší, než první časové; neboť syna Božího ďábelníkem nazvali a ukrutnou smrtí zamordovali, a tu se dokonal vrch jejich zlosti.

A tak Kristus tou řečí mínil, že duch zlý byl od těch zákonníkův pokolení (t. od svatých otců) dříve odešel k pohanům, ale že teď k nim se navrátil; a tak že oni jsou ten člověk, zevnitř před lidem dům ustanovením jejich umeten, ale uvnitř všeho dobrého prázden; a že oni horší, než kdy před nimi, byli. A též podobně může býti rozuměno i o křesťanech: že ďábel od prvních křesťanů odešel, nemaje takové moci nad nimi, neboť byli dobří, ale nyní ke konci světa navrátil se zase, že již křesťané jsou velmi zlí; protože čím více darův vzali, a nechtí jich právě užívati, tím více svou zlobu ukazují. Protož dí sv. Petr: „Lépe jim bylo cesty pravdy nepoznati." A že kněží Kristova zákona více darův vzali, nežli kněží starého zákona, protož pro nevděčnost jsou horší. A tak jakož v starém zákoně byli první kněží svatí velicí, a vždy se ujímalo v potomcích dobroty, až poslední byli nejhorší, že Krista zamordovali; taktéž v novém zákoně první kněží apoštolé byli dobří, a potom jiní méně dobří, a pak ke konci světa teď kněží jsou nejhorší. A jakož oni hnali Krista až do smrti, tak tito poženou jeho zákon a jeho věrné až do smrti, ač jsou téhož zákona s jinými, jakož i oni byli téhož zákona s Pánem Kristem.

„A stalo se, když ty věci mluvili, pozdvihši hlasu," aby lépe byla slyšána v chvále Kristově proti rouhavým kněžím a zákonníkům, „jedna žena," Bůh ji zná, „ze zástupu" hlasu povzdvihla, aby jen mnohých kněží blud potupila, „řekla jemu: Blahoslavený život, jenž tě nosil, a prsy, které jsi ssál!" Tou řečí i Krista i jeho matku zvelebila, a zákonníky rouhavé potupila. Směle učinila, sama jim v hrdlo jich lež vrazila, kteří řekli: „Belzebubem, knížetem ďáblův, ďábly vymítá!" Ó ženo! kde si tu smělost vzala, že mezi tak mnohými nepřátely Kristovými tak říci se nebála, a prelátův svých si se nestyděla? i kde si tu moudrost ohmatala, že si matky i syna velice pochválila, a kacíře si potom s těmi židovskými rouhači potupila? Jistě veliké víry, moudrosti i smělosti ten tobě propůjčil, jenž tvé řeči potvrdil, řka: „Ovšem", totiž, tak jest, jako díš; ale netoliko tak jest, že jsem já blahoslavený, a břicho, jež mne nosilo, a prsy, kteréž sem ssál; „ale blahoslavení ti, kteříž slyší slovo Boží" ušima tělestnýma neb

vnitřníma „a zachovávají", plníce je skutkem. A tak zase zlořečení, kteří slyšíce mne, a vidouce mé skutky, jak já ďábly vymítám, nepřijímají, ale mým řečem nevěříce, i mně se rouhají.

Pak již podlé evangelia znamenám, že Pán Ježíš ďábla z člověka vyvrhl, sluch a zrak jemu navrátil, a tak nad jedním člověkem tři divné věci učinil, a čtvrtý, že myšlení zlá v zákonnících seznal: tím ukázal, že jest pravý Bůh, jemuž se kněží rouhali. Týž div i dnešní den duchovně Kristus činí, když z člověka ďábla vymítá, jenž ho oněmil, aby hříchův se nevzpovídal a Boha nechválil, a oslepil, aby k nebeským věcem pilně nepatřil; a tehdy z něho vymítá, když jemu svou milost daje, učiní, aby mluvil pravdu a Boha chválil a prohlédl a poznal Spasitele svého. A má taký člověk se domnívati, že když Kristus vyvrhl z něho ďábla, jenž v něm smrtelným hříchem přebývá, že opustí-li potom zase ďábla, že bude jemu mnohem hůře nežli prvé; neboť dí Kristus, že „pojme sebou duch nečistý sedm jiných duchův, horších sebe, a bude přebývati v něm, a bude k posledu hůře jemu nežli dříve." Hůře, že mnohem těžší hřích bude než dříve, pro nevděk dobrodiní Božího. Protož Spasitel milostivý, uzdraviv jednoho, řek jemu (Jan v 5. kap.): „Hle, uzdraven jsi, již více nehřeš, ať se hůře nepřihodí! Neboť tomu, kdož se v hříchy navrací, tyto se věci přiházejí: První, nevděčnost milosti Boží. Druhé, v duchovním životě zemdlení. Třetí, slibu přestoupení. Čtvrté, od Boha vzdálení; neboť takový člověk navrátě se v hřích, Boha od sebe odežene, že v něm nepřebývá milostí, a dává místo zlému duchu se sedmi duchy horšími, že přebývají v jeho duši. Páté, posmívání Božího milosrdenství. Šesté, syna Božího druhé křižování; neboť dí sv. Pavel k Židům v 6. kapitole, že ti, kteří v hříchy se, rozuměj smrtelné, navracejí, že podruhé syna Božího křižují a v posměchu mají.

Protož velmi jest potřebí každému křesťanu, aby pilně se pádu v hřích varoval; jakož činili svatí, kteří z pohanstva a Židovstva v pokání přišli, že potom v hřích se nevraceli. A blaze tomu, kterýž tak pokání drží, jakož je Kristus vydal, aby jsa uzdraven na duši, zase se nenavrátil; a běda těm, kteří jsou podobni psům a sviním, jakož dí sv. Řehoř, že vyvrhnouce ven, zase berou, a umyjíce se, opět v blátě se válejí! Nebožátka druzí myslí, že je to s Bohem jako s krčmářkou, u níž propije na dluh zaplatí, a potom na jiný dluh pije opilec: též že by, řeknouce knězi a modlíce se několik otčenášův, že by již toho byli prázdni, a opět též aby zase zhřešili. Ale mají věděti, že Pán Bůh hříchu neodpustí, leč úmysl plný člověk bude míti, aby více nehřešil, takže by raději v naději zemřel, nežli by smrtelně zhřešil; a když bude míti tak velikou žalost, že zhřešil, že více toho bude litovati, než kdyby všecko bohatství, i přátely, i což má ztratě, těch věcí želel. Ty dva kusy napraví člověka, má-li pravou hříchů lítost, jež sluje skroušenost. Jehož rač nám dopomoci konečně milostivý Ježíš pro nás smrtí ukrutnou umučený!

ČTVRTÁ NEDĚLE V POSTĚ.

Píše sv. Jan v 6. kapitole:

Potom odšel Ježíš za moře Galilejské neb Tiberiadské. 2. A šel za ním zástup veliký; nebo viděli divy jeho, kteréž činil nad nemocnými. 3. I všel na horu Ježíš, a tam seděl s učedlníky svými. 4. Byla pak blízko veliká noc, svátek Židovský. 5. Tehdy pozdvih očí Ježíš, a viděv, že zástup veliký jde k němu, dí Filipovi: „Kde nakoupíme chlebů, aby pojedli tito?“ 6. (Ale to řekl, pokoušeje ho; neb on věděl, co by měl učiniti.) 7. Odpověděl jemu Filip: „Za dvě stě peněz chlebů nepostačí jim, aby jeden každý z nich něco maličko vzal.“ 8. Dí jemu jeden z učedlníků jeho, Ondřej, bratr Šimona Petra: 9. „Jestiť mládeneček jeden zde, kterýž má pět chlebů ječných a dvě rybičky. Ale což jest to mezi tak mnohé?“ 10. I řekl Ježíš: „Rozkažte lidu, ať se usadí.“ A bylo trávy mnoho na tom místě. I posadilo se mužů v počtu okolo pěti tisíců. 11. Tedy Ježíš vzal ty chleby, a díky učiniv, rozdával učedlníkům, učedlníci pak sedícím; též podobně z těch rybiček, jakž mnoho chtěli. 12. A když byli nasyceni, řekl učedlníkům svým: „Zbeřte ty drobty, kteříž zůstali, ať nezhynou.“ 13. I sebrali a naplnili dvanácte košů drobtů z těch pěti chlebů ječných, kteříž pozůstali po těch, kteříž jedli. 14. Ti pak lidé, uzřevše ten div, kterýž učinil Ježíš pravili: „Tento jest jistě prorok, kterýž měl přijíti na svět.“

*

Svatého evangelia smysl jest dosti vzjevný, ačkoli mnoho Spasitel může dáti svým věrným dovtípiti se u něho, jimiž by mohli duši své útěchu nalézti. A že toto svaté evangelium jest o nasycení Kristovu, protož ačkoli se jako dnes nestalo, ale že znamená nasycení duchovní, jímž sytí Kristus své věrné: protož dnes pro utěšení pravých a nábožných kajících Božím způsobem jest položeno. Neboť od počátku postu vždy jsou epištoly a evangelia, jež napomínají ku pokání. A že již kající mají nějaké v duchu utěšení míti, protož mše vesele se slovem i notou neb zpěvem počíná; neboť dí kněz: Raduj se, Jeruzaléme! to jest, ty duše, jež čekáš radosti nebeského Jeruzaléma; nebo Raduj se, Jeruzaléme, to jest, ty sbore křesťanský, jenž již hříchův pozbyv, máš chlebem od Krista, totiž, jeho svatým tělem krmen a nasycen býti.

O kterémžto nasycení v podobenství dí se na mši: Raduj se, Jeruzaléme! a sejděte se všickni, kteří milujete ji, totiž církev svatou; radujte se s veselím, kteří jste zarmouceni byli, abyste veseli byli a nasyceni od prsou utěšení jejího! Tolik se míní, aby se radovala církev, jež jest sbor věrných synů Božích, a jež znamená se Jeruzalemem. Druhé, aby se všichni sešli a snoubili v lásce, kteříž milují církev svatou, aby ti také byli veseli v duchu, byvše zarmouceni pro své hříchy, neboť budou nasyceni od prsou neb od cecíků církve svaté; jeden cecík jest milost Boží zde, jíž skrze církev svatou krmí své syny mladší; druhý cecík jest radost v nebesích, jíž krmí syny starší, a bude potom krmiti všechny spolu.

Protož věrní kající synové Boží mají dnes veseli býti v duchu a sejíti se v hromadu láskou, nábožeństvím a těla Božího přijímáním. Neboť tak se vesele zpívá na mši: Sejděte se všichni, kteří milujete ji, totiž církev svatou, a radujte se s veselím, kteříž ste v zármutku byli, abyste nyní byli veseli a nasyceni, nyní v milosti a potom v radosti. Kteréhož nasycení abychme byli hodni, Kristovo nasycení milostivě znamenejme. Hle, dí svaté evangelium: „Odešel Ježíš přes moře Galilejské," té krajiny Galileje, „jež jest Tiberiadské," to jest toho města Tiberias, kteréžto jest na tom moři od Heroda ustanoveno ke cti císaře, jenž slul Tiberius. Přes to moře odešel Ježíš, slyše, že Jan Křtitel sťat, aby nebyl příčinou k popuzení zlosti Heroda. Proto odešel Ježíš, také aby dal příklad svým potomkům k prospěšnému ustoupení.

„A šlo za ním množství veliké," a tak až dotud: „a byl blízký beránka den slavný." V evangeliu latinském stojí paška, a to slovo není ani latinské, ani řecké, ani židovské, než vzato jest jaksi z řeči židovské. A tolik se dí paška česky: „přestoupení", protože židům Pán Bůh přikázal, vyved je z Egyptské země z pohanského násilí přes moře, aby beránka jedli a slavný hod měli; a o tom hodu beránka jest teď zmínka. A nezdá se mi, že by paška v tomto evangeliu česky dobře bylo vyloženo: „velikonoční hod"; neboť velikonoční hod v ten čas ještě nebyl. A kdybychme také znamenali, že veliká noc sluje noc, v níž velikou věc učinil veliký Kristus, z mrtvých

vstav, tehdy bychme rozuměli, že paška na tom místě nesluje veliká noc, ale hod beránka, jakož sem řekl, o němž dí evangelium: „A byl velmi blízký beránka den slavný."

„A když povzdvihl oči Ježíš a uzřel, že množství veliké jde k němu." Množství veliké šlo, jako dříve jest řečeno, pro čtveru věc: pro uzdravení nemocí, pro nasycení, pro divy, pro slova jeho slyšení; a pátá příčina velmi lichá: pro utrhání a v řeči napadení. A bez pochybení každý skutek Kristův v tom svatém evangeliu má sám býti velmi významný k naučení: neboť jeho odchod nahoru znamená od světa odstoupení a v životě povýšení; a jeho na hoře učení znamená jeho evangelia povýšení; a jeho tolik lidu nakrmení divné znamená nakrmení duchovní, o němž píše sv. Jan před tímto evangeliem; a jeho přijetí k sobě znamená jeho veliké milosrdenství a nasycení jeho moc velikou; a jeho otázání jest k naučení jeho milostivému, a také nám jest příkladem, abychom se tázali jiných, když co velikého máme učiniti. A k tomu mluví svatý Augustin na toto evangelium, řka: Hle, když se přibližoval hod beránka židův, Pán množství to, které po něm šlo, slovem i skutkem k spasení vzdvihl; neboť, jakož jiný evangelista píše, mluvil jim o království Božím, a kteříž byli potřebni uzdravení, ty uzdravoval, a učení a uzdravení dokonav, z mála pokrmu velmi hojně je nakrmil. Protož my, bratří nejmilejší! týmž příkladem, že se přibližuje velikonoční hod našeho vykoupení, s pomocí jiných bratří Pána plným srdcem následujme; kterou cestou skutkův šel, velmi pilně znamenejme, abychme jeho stopami jíti byli hodni." To sv. Augustin, uče nás, abychme k hodům se připravili, následujíce milého Spasitele, aby nás svým tělem ráčil nakrmiti, slovem naučiti, a konečně pojmouti k své milosti. On moře toho bídného světa již přešel, a sedí nahoře s učeníky, v nebeském království. Táhněme za ním, jako táhli zástupové, kteříž to, jakož dí sv. Remigius, znamenají sbor svatý křesťanský, jenž následuje svého pána: ne nohama tělestnýma, ale činy svatými, jakož on sám dí: „Kdož mi slouží, pojď za mnou, a kdež jsem já, tu bude i sluha můj."

A abychom nezhynuli na cestě, že daleko jest jíti, potřebí jest pecnův a rybiček pojísti. Kteréž znamenati mohou pecny a rybičky, jimiž Kristus zástupy nakrmil? Prvý pecen jest bázeň věčného zatracení; toho máme často požívati. Věrné jáť ho často požívám; viz každý o sobě. Neboť sám Spasitel často kladl v evangeliu: temnosti zevnitřní, pláč a skřípení zubův, rukou i noh svázání, oheň věčný a peklo, řka: „Umřel bohatec a pohřben jest v pekle." Druhý pecen jest paměť smrti; neboť ta se velmi hodí k výstraze před hříchem, jakož dí Písmo: „Pomni na nejposlednější věci a nebudeš nikdy hřešiti; pomni, že lidé bohatství, červi tělo a duši čerti by vzali, nebudeš-li dobrý; pomni, kterak těžko bude umříti; protože člověk neví, kam má jíti." Třetí pecen, zůstavení hříchu; velí Pán Bůh ten jísti, řka: „Opusť zlý cestu svou zlou." Čtvrtý pecen, bolest veliká za hříchy; neboť dí Písmo u Jeremiáše v 6. kap.: „Dcerko lidu mého! opásej se žíní a posyp se prachem lkání jedinkého syna; učiň sobě pláč hořký."

Dcera ta lidu Božího jest duše, která vzhřešila; ta se má opásati žíní, vezmouc nějaké utrpení, na sebe tělestné a má se posypati prachem, to jest pokorně pamatovati, že jest prach a v prach se obrátí; má sobě učiniti lkání jediného syna Krista, jenž pro nás umřel, a ona pak toho syna pro hřích ztratila. Jistě má býti větší žal pro ztrátu toho syna Božího, než kdyby ztratila svého syna jediného, majíc velmi milého.

A má učiniti sobě pláč hořký. Co velmi hořké jest, to až k srdci prorazí, když ho člověk okusí: taký má býti pláč za hříchy, ne falešné slinění, jež činí ženy, chtíce k Božímu tělu, avšak potom nenechají smilství a jiných hříchův. Protož pátý pecen jest nechtíti hřešiti. Ten pecen dal biskup Ježíš za pokání cizoložnici, kterou popadše v cizoložství, před něho přivedli, aby ji odsoudil, a on jí potom řekl, když ti kněží utekli, kteří na ni žalovali, nejsouce pro své hříchy hodni souditi, řka: „Nižádný tebe, ženo, neodsoudil?" totiž na smrt. A ona: „Pane! nižádný." A on jí: „Aniž tě odsoudím; jdiž a nehřeš více." Toť pokání, bez něhož nemůže hřích odpuštěn býti; toť jest pecen, jehož zoufalí nejedí, ani ti, kteří se v hříchy navracejí. Pecny tyto jsou ječné: chléb ječný bodá, nechutný jest jísti, nedobře se dá rozžvýkati; protož rozkošní neradi ho jedí. Rozkošný člověk, maje jiný chléb, dlouho by nesnědl pět ječných pecnův, též tyto pecny rozkošným v hříchu jsou nechutné, trpké, bodlavé, nechutné, a nechtí v hrdlo jíti, neboť jich nechtí rozžvýkati. Ó kterak bodá paměť věčného zatracení! avšak těžce vejde v žádost člověka zůstavení hříchu. Ale jistě velmi krmí ty pecny člověka kajícího; protož tomu na znamení dí toto evangelium, že ti, kteří jedli z těch pěti pecnův, naplněni jsou.

Dvě ryby, k těm chlebům ječným jež přísluší, jsou nábožná modlitba a půst svatý; neboť těmi rybami, oněmi pěti pecny sytí Pán Ježíš veškeren zástup kajících, kteří se znamenají skrze pět tisíc mužův. Ale u koho ty pecny a ryby vezmeme? Věru Ondřej, bratr Šimona Petra, nám ukazuje, řka: Jest dítě jedno tu, jež má pět pecnův ječných a dvě ryby. Kteréž jest to dítě, ukazuje nám sv. Matouš v 12. k., že k němu dí Bůh otec: Hle, dítě mé vyvolené, jež jsem vyvolil, milý můj! Již víme, že dítě to jest syn Boží Ježíš, jenž nese těch pět pecnův, jimiž nemůže nižádný nasycen býti, jen jest-li on je vydá, a když podle jeho přikázání kající sednou na zemi, to jest pokoří se, že jsou nehodni po své hříchy, a sednou na seně, pamatujíce na svou křehkost, že jako dnes jsou a zítra jako seno uvadnou. Pak dvanáct košíkův, naplněných zbytkův aneb drobtův od těch pecnův a ryb, jest dvanáct apoštolův, již lépe sebrali, nežli jiní, úlomky, vedouce život nad jiné lidi, a požívajíce těch pecnův i ryb v těch příčinách, kterých jiní kající nedosáhli. To kratičce ku pokání.

Ale ještě může býti otázka: kterak jest to, že pro bázeň před nepřátely nepřišel Ježíš k hodu beránka do Jeruzaléma, poněvadž Jan Křtitel bez strachu káral Heroda krále do smrti? Tu může dána býti trojí příčina: prvá, aby věda vůli Boží, že má podlé jeho uložení (na smrt) jíti k prospěchu lidského spasení, svou vůli srovnal s Boží vůlí, po druhé, aby moc svou ukázal, ucházeje smrti proti vůli nepřátel,

aby věděli jeho moc, že na jeho vůli bylo, kdy a kterak chtěl zemříti; po třetí, aby dal příklad svým potomkům, kdy mají opatrně odejíti před svými nepřátely. Aniž měj pochybnost, jakoby Kristus nebyl smělejší, nežli svatý Jan Křtitel, i ve všech ctnostech důstojnější, ačkoli Kristus v obci bydlil, maso jedl a pil víno, a Jan nic: avšak Kristus předstihl Jana, že se postil čtyřicet dní a čtyřicet nocí na poušti, a Jan nic. A též i o jiných ctnostech, jimiž Jana předstihl, i smělosti řádné, že káral kněze, když se kamení chápali, a to častokrát; a když jiní utekli, on sám zůstav, ještě sám se jim vzjevil a káral je, že to činí mocí temnosti, řka: „Tať jest moc temnosti," totiž od ďábla ve vašem srdci položená, aby zlou žádostí mne na smrt dali.

Ale ještě jest otázka, kterak Kristus jest omluven, že podlé zákona pro bázeň nebyl na hodu beránka? Tu jest odpověď, že ti, kteří měli úhlavní nepřátelství, byli omluveni před Bohem, že se nedostavili. A týmž způsobem, doufám v Boha, jsem omluven, že jsem nestál v Římě, pohnán jsa, před papežem: po prvé proto, že jsem své poručníky po tři léta postavil, a těm nikdy nebylo dáno sluchu; a ti byli jímáni i vězněni, protože pravdy žádali. Po druhé, že dále jest z Prahy do Říma, než od zámoří Tiberiadského do Jeruzaléma, do něhož z Jeruzaléma byl odešel Kristus. Po třetí, že není v zákoně Božím přikázáno, aby tak daleko do Říma lidi darmo poháněli. Po čtvrté, že málo jest u dvora papežova Boží pravdy, již by vedli podlé zákona Božího. Po páté, že bych omeškal lid v slovu Božím, a sám na cestě co bych dobrého mohl činiti? a kdybych ke dvoru přišel, které bych svatosti u něho nabyl? jen svárův, a chtěl-li bych, svatokupčiti. Po šesté, že bych mnoho almužny darmo utratil, nabera od lidí. Po sedmé, že pře, kterouž já vedu, jest proti papežovým obyčejům a proti jeho moci, ne od Boha propůjčené, ale od ďábla vymyšlené; neboť papež Alexandr Pátý vydal bulu za peníze, v níž zapovídal, aby nikdež v kaplích nebylo kázáno slovo Boží lidu, ačkoliv byly k tomu ustanoveny a od papežův stvrzeny. A také stálo v té bule, aby nikde jinde nebylo kázáno, jen u far a v klášteřích. A té buly dobyl dobré paměti kněz Zbyněk, arcibiskup Pražský, s jinými preláty. A mnich Jaroslav, planý biskup, ten v poselství jezdil o tu bulu, v níž také stálo, že v království Českém v Praze, a v markrabství Moravském mnohých srdce byla kacířstvím tak zprzněna, že potřeba jest přihlédání a kárání. A tak ta bula ukazuje, že proti zákonu Božímu i papež i kněz Zbyněk učinili: papež vydávaje a Zbyněk dobývaje, aby slovo Boží nebylo kázáno svobodně, proti evangeliu i proti skutkům Spasitele Jezu Krista, jenž přikázal učeníkům, aby šli po všem světě, kážíce evangelium každému stvoření. A oni kázali všudy, tak dí sv. Marek v 16. kap., všudy, totiž kdežkolivěk byl lid způsobilý, aby slyšel. A Spasitel náš v dnešním evangeliu kázal na poušti; a jindy na moři stoje na lodi, a v ulicích, a po městečkách bez kostelův, a po vsích; a řekl učeníkům svým, aby kázali i po střechách, a sluhy své, aby volali k večeři věčné, poslal i mezi ploty i v rozcestí: kterakž tehdy ta bula s písmem a skutky Kristovými se srovnává? Nikoli: protož od té odvolal sem se

prvně ku papeži a že též i tohoto papeže se dotýká, protož pravda místa nemá. A tak druhá část buly může býti správna v tom že mnohých srdce kacířstvím jsou zprzněna v Praze, na těch, již buly proti písmu a proti spasení lidskému dobývali a k ní přivolili.

I co dobrého žádali tím, aby slovo Boží v kaplích nebylo káząno, ani kde jinde, jen u far a v klášteřích? Jistě v tom jest závist, lakomství, zloba protivná slovu Božímu, a úmysl, aby kaple Betlém byla slova Božího zbavena. Jiní arcibiskupové stavěli kaple, aby v nich kázali, a kněz Jan, arcibiskup Pražský, ten svou rukou založil tu kapli Betlém a stvrdil: a pak nebožtík Zbyněk, jsa naveden od kanovníkův a od farářův Pražských i od mnichův, kteří se o Betlém smířili s faráři, chtěl tu kapli v slově Božím zkaziti, a tak mně kázání úplně odníti! neboť tak uložili, kdybych podlé přikázání papežova v kapli nekázal, jinde místa není kromě far a klášterův, jakož velí papež; tu oni faráři i mniši tak se sjednotili, aby mne nepřipustili. Protož poznav to také, proti přikázání nesprávnému a proti jich chytré zlobě vzav milosrdného Spasitele ku pomoci, postavil sem se. A konečně nestál sem u dvora papežova proto, abych darmo života neztratil; neboť všude nepřátel jest plno, i Čechův i Němcův, již mé smrti hledají: nepřítel papež soudce, nepřátelé i kardinálové, jakož sem shledal v jejich listech, ani mne píší kacířem, nikdy neslyševše, ani vídavše; neboť papeže i kardinálův dotýká se, když se káže proti pýše, proti lakomství a zvláště proti svatokupectví; protož stala by se mi pravda, jako Ježíšovi. A zvláště, že sem shledal svědky křivé a jejich svědectví, jež na mne svědčili v Praze, svědectví do Říma poslali; mezi kterýmiž svědky jeden svědčí, že káži, že když kněz mši slouží, že tu není tělo Boží. Druhý svědčí, že když kněz jsa v hříchu smrtelném, mši slouží, že požehná chleba, ale nebude tělo Boží. Třetí svědčí, že sem kázal, že baba jest důstojnější ve všem než papež; a jiných kusů mnoho křivě mi přisuzují. A na listech, jež na mne vydal kardinál, soudce nejprvnější, již mne pokládá za svůdce lidu, nálezcem bludův; a v žalobě od kněze Zbyňka, Michal, farář z Nového města od svatého Vojtěcha, pokládá, že všichni věrní křesťané mají mne za kacíře, kteříž jsou v Českém království, a že každý den v Betlémě bludy a kacířství káži, a že jsem kníže kacířský a hlava kacířův. Ale to mi, doufám v milého Krista, neškodí, aniž mne to rmoutí; neboť vím, že jeho svaté milosti kněží totéž učinili, a na konec ohavnou smrtí a ukrutnou umořili; jehož svaté milosti poručil jsem svou při, aby ji dokonal, jakž ráčí, buďto i mým od lidí zavržením i smrtí, ale od své pravdy aby mi nedal odpadnouti.

Ale ještě říkají: Kéž podstoupí smrt a jde do Říma, jako Kristus šel do Jeruzaléma. Odpovím: Kdybych věděl, že jest Boží vůle, abych v Římě zemřel, tehdy bych šel; a kdybych věděl, že bych nějaký prospěch učinil, jako Kristus lidu potom budoucímu i před sebou svatým učinil: ačkoli neprospěl k spasení biskupům, mistrům, kněžím a zákonníkům, již ho ze závisti, a proto, že jejich hříchy káral a lidu oznamoval, jako svůdce a kacíře ukrutnou a ohavnou smrtí zamordovali.

Nechť pošlou za mnou biskupové a kněží od nejvyššího biskupa, jako poslali za Ježíšem. Počali Němci, když v odění s luky, se sudlicemi a s meči přiběhli na Betlém, když já kázal, jejichž hejtman byl Bernard Chotek: ale Pán Bůh zmátl jim cestu, tak že nevěděli, co mají činiti, jako to je mnohým lidem známo; přišli nevhod.

Také na Pána Ježíše biskupové poslali, když kázal; ale že hodina ještě nepřišla, protož sluhové biskupův raději ho poslouchali, než zajali: též ještě nepřišla mé smrti hodina, i nechali mne až do Boží vůle. Potom Němci, radu vzavše, chtěli Betlém sbořiti, sjednotivše se na radnici, neb po německu na rathauze; a za ně mluvil Čech Holubář k Čechům, chtí-li k tomu přivoliti, jako Němci přivolili, aby Betlém byl sbořen? Tu věrní Čechové, poznavše, že to jest proti Bohu a proti Jeho slovu, proti spasení lidskému, a že to jest Čechům k hanbě, a že té moci nemají, aby v takovém městě chrám Boží učitečný sbořili, nechtěli přivoliti.

Patři na opovážlivost německou: neopovážili by se sousedu sbořiti pece aneb chlévku bez královy vůle, a pak opovážili se pokusiti o chrám Boží! Ale nedal jim v tom Pán Bůh moci, aby lehčeji se pokáli, a potom se tak lehce boření chrámu jeho nechápali.

Totoť jsem psal potomkům na výstrahu: dobrým, aby o pravdu směle stáli, a slepým v pravdě, aby se téhož varovali, a těm, kteříž nevědí o mé při a utrhají, aby, poznajíce pravdu utrháním nehřešili.

PÁTÁ NEDĚLE V POSTĚ.

Svatý Jan v 8. kapitole:

Vten čas řekl Ježíš zástupům židovským a knížatům kněžským: „Kdo z vás uvíní mne z hříchu? A pravím-li pravdu, proč mi nevěříte? 47. Kdo z Boha jest, slova Boží slyší; protož vy neslyšíte, že z Boha neiste.“ 48. Tedy odpověděli Židé a řekli jemu: „Zdaliž my dobře nepravíme, že jsi ty Samaritan, a ďábelství máš?“ 49. Odpověděl Ježíš: „Já ďábelství nemám, ale ctím Otce svého: než vy jste mne neuctili. 50. Já pak nehledám chvály své: jestit, kdo hledá a soudí. 51. Amen, amen pravím vám: Bude-li kdo zachovávati slovo mé, smrti neuzří na věky.“ 52. Tedy řekli mu Židé: „Nyní jsme poznali, že ďábelství máš. Abraham umřel i proroci, a ty pravíš: Bude-li kdo zachovávati řeč mou, smrti neokusí na věky. 53. Zda-li jsi ty větší našeho otce Abrahama, kterýž umřel? I proroci zemřeli. Kým ty se činíš?“ 54. Odpověděl Ježíš: „Chválím-lit já se sám, chvála má nic není. Jestit Otec můj, kterýž mne chválí, o němž vy pravíte, že Bůh váš jest. 55. Ale nepoznali jste ho, já pak jej znám. A kdybych řekl, že ho neznám, byl bych podobný vám, lhář. Ale znám jej a řeč jeho zachovávám. 56. Abraham, otec váš, veselil se, aby viděl den můj, i viděl a radoval se.“ 57. Tedy řekli jemu Židé: „Padesáti let ještě nemáš, a Abrahama jsi viděl?“ 57. Řekl jim Ježíš: „Amen, amen pravím vám: Prve nežli Abraham byl, já

jsem.“ 59. I zchápali kamení, aby házeli na něj. Ježíš pak skryl se, a prošed skrze ně, vyšel z chrámu, a tak odešel.

*

Spasitel náš milostivý blízko před svou smrtí tuto řeč mluvil i k poddaným židům, i k jejich prelátům, biskupům, mistrům a zákonníkům, kteří obec takměř všechnu již svedli, aby Krista nevyznávali, aniž poslouchali. Ale zvláště tuto řeč mluvil proti biskupům, kněžím a zákonníkům; neboť všechen jed hříchu proti Kristovi od nich pošel. V tom máme naučení, abychom proti prelátům, kteří vzjevně hřeší a pohoršují lidi, kázali, ale z lásky a pravdu a řádem, pro jejich polepšení a pro lidskou výstrahu, aby za nimi, domnívajíce se hřešiti před Bohem nehřešili, jakož slepý bloudě domnívá se, že nebloudí. A má od jejich zloby věrný kazatel počíti, neboť tak milý Kristus učinil, jakož často psáno jest v evangeliu; tak učinil Bůh, spíše pro hříchy mstě se nad kněžími, nežli nad obecným lidem. Protož Bůh dí skrze Ezechiele v 9. kap.: „Od chrámu mého počněte!“ A sv. Petr dí: „Čas jest, aby počal se soud od domu Božího.“ Kněží slují chrám Boží a dům Boží, že mají spravovati chrám Boží a dům Boží; neboť oni se sami nazývají církví svatou, a sloupy církve svaté. A poněvadž oni jsou první, aby spravovali, tehdy když bloudí, jsou první, aby byli káráni; jako jede-li vozka na koni a zle vůz spravuje, takže se chýlí k převrácení, musí býti pokřik na vozku, ale ne na vůz, leč mohl-li by kdo, chopě se vozu, zdržeti jej, aby se nepřevrátil: taktéž má býti pokřik na zlého preláta neb správce, a může-li člověk chopiti kterého člověka, jehož chýlí prelát k převrácení, dobré jest, aby nedal se jemu převrátiti. Taktéž učinil Kristus; káral zlé biskupy, mistry, kněze, zákonníky; a obec sprostnou vystříhal a často napomínal, aby nedala sebe svésti a převrátiti na zlou cestu. A že již obě strany se převrátily, neboť kněží odvedli církev od Krista, takže jemu obojí nevěřili, protož oběma stranám dokazuje, že jemu mají věřiti. Protož dí evangelium: „Řekl Ježíš zástupům židovským a knížatům kněžským.“

A nejprvé ukazuje Kristus, že jeho řeč jest čistá pravda, dovozuje nejprvé, že on jest čist od hříchu; neboť nemůže býti, aby sud velmi čistý, v němž nižádné není poskvrny, vydal ze sebe nedobré pití; protož dí Kristus: „Nemůže strom dobrý ovoce zlého nésti.“ Milý Kristus Ježíš, jsa jist svou čistotou, vydává se kárání svých nepřátel, řka: „Kdo z vás kárati mne bude z hříchu?“ Tu dí sv. Řehoř: „Uvažujte, bratří nejmilejší! tichost Boží. Aby hříchy odpustil, přišel, a dí: „Kdo z vás kárati mne bude z hříchu?“ Proti pokoře této Kristově jest Antikrist a jeho údové, jenž nechce, jsa pln hříchův, aby ho kdo káral. Tak uchopuje se a připisují mu to, což se nad samého Boha přísluší, že jemu nikdo nemá říci, ať činí on cokoli: „Proč to činíš?“ A dále brání Antikrist, aby bylo proti kněžím kázáno; i oni o to stojí,

jsouce velikými hříchy poraženi, jako svatokupectvím a také lakomstvím, pýchou i smilstvím; ti nevydají se církvi, jako Kristus, aby byli z hříchu káráni, neboť oni nejvíce o to stojí, aby nebyli káráni. Ale pokorný Ježíš dí: „Kdo z vás kárati mne bude z hříchu?“ je-li kdo, nechť kárá, že Božího zákonu neplním, aneb křivdu-li vám v kázání pravím. Dí Origenes, že to Kristovo slovo jest tak veliké sebedůvěry, že nikdy nižádný člověk toho slova nemohl, totiž v pravdě, říci, jediný sám pán náš Kristus, jenž hříchu neučinil.

Dále dí Kristus: „Pravím-li pravdu, proč mi nevěříte?“ jako by řekl: Nemůžete mne v skutcích kárati, ani v řeči z křivdy, proč mi nevěříte? Není jiná prvnější příčina, nežli ta, že z Boha nejste; neboť kdož z Boha jest, slovo Boží slyší. — Tu věz, že všechen lid dělí se na dvé, takže jedni jsou synové Boží, a druzí synové ďáblovi; tak od prvního člověka až do posledního každý buď jest syn Boží, aneb syn ďáblův; Božím vyvolením k spasení a nyní (v tento čas) milostí, ďáblův hříchem smrtelným a zvláště konečným nekáním. Avšak každý, ježto stvořen jest od Boha, jest syn Boží; protož všichni říkáme: „Otče náš!“ neboť každé stvoření, pokud jest od Boha, jest dobré a pošlé od otce světlosti.

Pak v přebytku od Boha mají někteří milost Boží, kterážto pochází od slova Božího, aby člověk z milosti slyše slovo Boží, sloužil mile Bohu otci. A slovo Boží jest pravda, neb v duši hnutí od Boha, aby člověk nade všechny věci Boha miloval a jemu mile sloužil; a tak synové Boží slují synové pravdy. A opět slovo ďáblovo, jímž se synové jeho rodí, jest lež, nebo hnutí v duši, aby člověk lži se držel, chýle se od cesty pravdy. A tak pravá jest řeč Kristova: „Kdož z Boha jest, ten slovo Boží slyší; protož vy neslyšíte, neboť z Boha nejste.“ Tu dí sv. Řehoř: „Otaž sebe každý, přijímáš-li slovo Boží uchem srdečným, a rozuměj, z koho jest. Nebeské vlasti pravda velí žádati, tělestné žádosti potříti, od světské chvály se uchýliti, cizího nežádati a svého rozdávati; protož uvažuj každý sám o sobě; již-li ten hlas Boží v uchu srdečném vzmohl, a že z Boha jest, pozná. Neboť jsou mnozí, kteřížto Božího přikázání uchem srdečným nechtí přijmouti; a jsou někteří, již přikázání tělestnýma ušima slyší, ale žádostí duše jejich nepřijímají; a jsou někteří, kteří rádi slova přijímají i s pláčem, ale po čase slzavém k zlobě se navracejí; ti jistě slov Božích neslyší, neb jich skutkem naplniti nechtí. Protož, bratří nejmilejší! život svůj před oči rozumu postavte, a pilným rozjímáním se strachujte toho co z úst Pravdy zní: „Proto vy neslyšíte, protože z Boha nejste.“ To sv. Řehoř. A tak již ukázáno jest z řeči Kristovy, že z Boha ten člověk není milostí, ale z ďábla zlobou, kterýž slova Božího duší neslyší. A že se brzy ukáže, kdož z Boha není, když se jemu přímo pravda poví, a on jí nemůže strpěti; protož, cizoložné plémě, ďáblovi synové, zlým myšlením a zlou vůlí z ďábla narození, odpověděli Ježíšovi, a řekli: „Jistě dobře díme my, že Samaritán jsi ty, a ďábla máš.“ Pravíce: „Samaritán jsi ty,“ hanějí ho ve víře, jakoby pravé víry neměl, neboť Samaritáni, ti pohané, drželi něco zákona se Židy, jako

patery knihy Mojžíšovy, a něco ne; a tak že Kristus někdy laskavě obcoval se Samaritány, jako s onou ženou u studnice a s jinými, čině jim milosrdenství, protož k pohanění řekli: „Jistě my dobře díme, že Samaritán jsi ty," a tak bludař u víře — jako nyní mne i jiné nazývají kacířem. A když praví: „a ďábla máš," tu ho haní, že jest čarodějníkem, slouže ďáblu, jehož mocí divy činí. Ale jsa Bůh pravý Kristus, tak veliké hanění slyše, odpovídá pokorně, řka: „Já ďábla nemám, ale ctím otce svého a vy neuctili ste mne." Že ho Samaritánem nazvali, toho neodpírá, neboť Samaritán vykládá se „strážný"; a že on jest strážný, o němž dí David: „Nebude-li Pán ostříhati města, darmo bdí, kdož ho střeže," protož nepopírá, že by podle toho rozumu nebyl Samaritán. Ale že řekli: „ďábla máš," k úmyslu jich, popírá jim toho; neboť ačkoli on ďábla má v své moci, jakožto pán a stvořitel má svého sluhu a své stvoření, tak on má ďábla; ale oni mínili, že ďábla má, jemuž slouží, a jehož mocí divy činí, toho úmyslu jim popírá, řka pokorně: „Já ďábla nemám." Neboť dí sv. Petr: „Když jemu láli, nelál, neb neřekl jim: „Vy ďábla máte!" aniž řekl: „Vy lžete!" Protož dí sv. Řehoř, že v té řeči Kristově pokorné: „Já ďábla nemám," naše pýcha jest pohaněna; neboť když někdy maličko popuzena bude, ukrutnější hrůzy vydá, než přijala; činí zlého, což může, a hrozí tím, čímž škoditi nemůže. Hle křivdu trpě Bůh nehněvá se, ani zase haní toho, jenž, kdyby jim chtěl odpověděti, řka: „Ďábla vy máte!" jistě pravdu by řekl; neboť kdyby plni ďábelství nebyli, tak zle o Bohu by mluviti nemohli. Ale slyšíc křivdu Pravda (t. Kristus), ani pravdy povědíti nechtěla, aby se nedomnívali, že by pravdy nepověděl, ale že jsa popuzen, zase haní.

Z toho se nám dává poznání, že když nás bližní hanějí bez viny, abychom my, ačkoli víme jich zlé činy, v tu dobu smlčeli, proto abychom dobrého pokárání neproměnili v prchlivé bránění. Ale že kdož horlivě pravdu miluje, od zlých trpí hanu, tomu tím na sobě Pán dává příklad pokory, řka: „ctím otce svého, a vy neuctili jste mne." Když dí: „ctím otce svého," dává věrným svým naučení, že když mile strpí hanu pro Pána Boha, že tím velmi Boha otce svého ctí; neboť žáci Kristovi, majíce naučení ode vší svaté Trojice, vědouce, že čím více trpí, tím více Boha ctí a větší odplatu vezmou, protož mile a pokorně hanu trpí. A z toho jest důkaz, že ti ze školy Kristovy nejsou, kteří pro nařčení a někdy, třeba že pravé, pohánějí se a soudí, a utrácejí mnoho jmění. A v té rotě jsou obyčejně studenti, kteří se právům papežským učí, ale co Kristus přikázal, toho se neučí. Také mnozí světští jsou v té rotě, již pro jedno slovo nebo dvě, ani za babku nestojí, vadí se až do souboje, a tak soubojníci s obojí strany obyčejně bývají vinni: jeden, že ze zloby nařkne, a druhý, že z pýchy brání se a nechce mile trpěti. A vědomo jest, že nesmírně větší křivda jest, králi, biskupu, a k tomu pravému Bohu říci: „Ďábla máš a jsi kacíř!" nežli rytíři nebo panoši říci: „Ty jsi chlap!" Protož bláznivě, bohatství i duši své ke škodě, tak se hanějí a pobíjejí.

Pak když dí Kristus: „a vy neuctili ste mne," tím slovem uka-

zuje, že synové ďáblovi mají ten zvyk, aby nectili toho, kdož jim pravdu praví. A tak pravě: „Já ctím otce," ukazuje, že ďábla nemá, a že divy činí Boží mocí, a po třetí, že v každém skutku hledá chvály Boží; a řka: „vy ste neuctili mne," ukazuje, že oni jsou ďábelníci, neboť kdož Krista nectí, ten jest ďábelník. Aniž mohou v pravdě říci židé, že by Kristus pro marnou chválu byl činil divy; neboť spatříce všecky skutky, nemohou říci, že by ku pýše světské se klonily. Protož Kristus ihned dí jakožto člověk: „A ját chvály své nehledám; jest, kdo by hledal a soudil." Míní Kristus, že nehledá sobě člověku chvály přes vůli Boží, jako jí lidé světští hledají; ale Bůh, a tak Božství hledá chvály Kristovy, a soudí od věčnosti, kterážto chvála na Krista jakožto na člověka se sluší.

Protož ten, kdož chvály v světě sobě hledá, jest podoben tomu, kterýž by chtěl dohoniti stín před sebou, a kázati mu, aby nepředšel před ním proti slunci; a tomu, který by chtěl na vodě hory veliké přeplouti. Protož kdo chtí k věčnému slunci Kristovi přes hory všeho světa přejíti, musejí za sebou chvály nechati jako stínu, to jest zamítnouti ji, jako Kristus zavrhl, řka: „Ját chvály nehledám; jest, kdo hledá a soudí vás, protože mne tupíte, a sami se chlubíte." A tak tím slovem poručil Bohu, aby On rozsoudil tu křivdu, kterouž oni jemu učinili; a moh se ihned pomstiti, v tom nás naučil, abychom Bohu soud poručili, nemstíce se, když nám křivdu činí. A že když zlých lidí zloba roste, nejen nemá kázání slova Božího ubýti, ale má se ho rozmnožiti, jako tuto dí sv. Řehoř, protož příkladem svým nás učí Spasitel, že když mu řekli: „ďábla máš," ne ihned kázání slova svého opustil, ale svého kázání rozmnožil a povýšil, řka: „Věru věru pravím vám, zachová-li kdo mou řeč, smrti neokusí na věky." Smrtí míní druhé, jež po smrti tělestné jest zatracení věčné, to jest odlučení od života, jímž by duše byla živa v milosti Boží a v radosti; a ta smrt, jakož dí David prorok, jest nejhorší, neboť dí: „Smrt hříšníků nejhorší." Ale jakož dobří, i když je hanějí, více se polepší, tak vždy zlí, učiní-li jim kdo dobrého, více se pohorší, a zvláště když je napomíná kdo slovem Božím. Protož Židé, uslyševše Kristovo velmi dobré naučení, více se pohoršivše, praví: „Již jsme poznali, že ďábla máš!" A dovozují toho z řeči Kristovy, mínice, jako by on lhal, neboť pravili: „Abraham umřel i proroci, a ty díš: „Kdo řeč mou zachová, smrti neokusí na věky! i zdali ty větší jsi nežli otec náš Abraham, jenž umřel? i prorokové zemřeli, kým se stavíš?" totiž, tak mluví: „poněvadž Abraham zemřel, jenž jest hodnější nežli ty, a jiní proroci zemřeli, kteří slovo Boží pravili, a ty pak díš, že kdo slovo tvé zachová, smrti neokusí na věky." Tu dí sv. Řehoř: „Ti že k věčné smrti náleželi, té smrti nepoznali; neboť když jen k smrti tělestné hleděli, v řeči pravdy byli zaslepeni, pravíce: „Abraham, otec náš, umřel." Odkud to pošlo, že Kristově řeči nesrozuměli o smrti věčné, a přichýlili řeč k smrti tělestné?" Tu ukázal sv. Řehoř, že proto, že příslušeli k té věčné smrti, a tak že jejich blud pošel z jejich zloby; neboť dí písmo: ‚Zaslepila je jejich zloba,' t. v rozumu. Protož dí Aristoteles: „Každý

zlý jest neumělý: neboť poněvadž jest zlý, tehdy zle činí; a kdož zle činí, ten bloudí; a kdo bloudí, ten neví, co činí; a kdo neví, co činí, ten jest neumělý.' Protož milý Spasitel modlil se k otci, když ho křižovali, řka: „Otče! odpusť jim, neboť nevědí, co činí!" I zdali nevěděli, že ho křižují? aneb že by Kristus, to řka, selhal? nikoli! ale že to činili zlobou svou bludně, jsouce v rozumu zaslepeni, proto nevěděli, že to zle činí: též i tuto, haníce Krista, a nerozumějíce, že on mluví o smrti věčné.

A také nerozuměli, že Kristovi příslušelo vzvláště mluviti o smrti věčné; neboť protož na svět přišel a trpěti na kříži měl, aby nás od té smrti vykoupil. Neboť kdo z nich toho nevěděl, že Abraham a jiní zemřeli smrtí tělestnou? ale svatí smrtí věčnou nezemřeli, neboť jí nikdy neokusili; neboť nemůže nikdo tou smrtí zemříti, kdož jí na věky neokusí, to jest nepozná jí v sobě a neucítí. A tak pravíce židé: „zdali ty jsi větší než otec náš Abraham?" pravdu řekli, ač bludně, míníce, že on není větší než Abraham, ani než jiní prorokové; protož pravili: „a kým se stavíš?" tak se velebě nad jiné? Ale k té lživé žalobě odpovídá Kristus, řka: „Chlubím" neb „chválím-li já sám sebe, chvála má nic není." Neboť marná chvála, protože pravdě je protivná, není chvála, ale hana; ale kohož Bůh chválí, tenť má pravou chválu, a ta něco jest. Protož dí Kristus: „jest otec můj, jenž chválí mne, o němž vy pravíte, že Bůh váš jest," ale lživě a já správně; neboť „nepoznali ste ho" věrou pravou, neboť mne neznáte. „Ale poznal sem ho," pokud jsa člověk plně přikázání jeho. A vy díte, že Bůh váš jest, zvláště proto, jako byste plnili přikázání jeho. „A řeknu-li, že neznám ho, budu podoben k vám, lhář," neb oni lhali, pravíce, že Boha znají, a že jejich jest vzvláště, protože zákon jeho drží, a v tom lhali; a pravíce, že Kristus má ďábla, a že se chlubí, také lhal; protož kdyby Kristus řekl, že nezná Boha, tehdy by byl lhář k nim podobný.

A že měli oni Abrahama za většího než Krista, a tak lživě ctili Abrahama, protož milosrdný mistr, chtě je vyvésti z toho bludu, dí: „Abraham, otec váš, těšil se, že uvidí den můj; viděl a radoval se." Tu dokazuje Kristus, že on jest větší než Abraham, jich otec; a oni proti důkazu odpírají, že toho není, pravíce: „Padesát let ještě nemáš, a Abrahama si viděl?" Jako by řekli: Pravdy nepravíš; Abraham před padesáti léty zemřel, a ty ještě padesát let nemáš. A jmenují ku padesáti létům, že jich nemá, proto, aby chtěl-li by se stavěti starým pro počestnost, aby jeho mladá postava byla očitě proti němu, neboť Kristus ještě neměl let tři a třiceti. Ale Kristus ukazuje své Božství, jímž jest důstojnější než Abraham, a taktéž i podlé člověčenství, i praví: „Věru věru pravím vám, prvé nežli Abraham byl, já jsem." Tu znamenej, že Abraham počal býti, když byl stvořen, a tak nebyl člověkem od věčnosti; ale Kristus, že jest Bohem, nepočal býti, ale vždy od věčnosti jest: a tak i nedí: „Já byl sem před Abrahamem," ale dí: „prvé nežli Abraham byl, já jsem." Tu hluboký smysl Kristus položil, jehož česky, ať bych cokolivěk položil, nesrozuměli by sprostní, a řeč česká jest v tom krátká.

Pak dále židé, když se jim důkazův k jejich bludu nedostávalo, obrátili se ke kamení, aby kamením ho porazili, jehož řečí přemoci nemohli, a aby jako kacíře ukamenovali, jehož i pravdy, kterou pravil, nepoznali. Neboť dí evangelium: „Tehdy vzali neb vzdvihli židé kamení, aby vrhali na něho," a tak aby ho ukamenovali; „a Ježíš skryv se, vyšel z chrámu." I proč se před nimi skryl, moha je okamžitě poraziti? jen, že nás tím poučil, abychom někdy, můžeme-li pyšné přemoci, pokorně jich hněvu ustoupili; a jakož dí sv. Řehoř, že se Kristus skryl, tím ukazuje, že před těmi se pravda kryje, kteří slovy pravdy vzhrdají: neb pravda, nalezne-li které srdce pyšné, před tím se kryje. Ó kterak mnozí jsou, již tvrdost židovskou hyzdí, že Pána Krista neposlouchali kázání; avšak jací oni byli k víře, tací tito jsou k skutku; přikázání Boží slyší, divy vyznávají, ale od svých zlostí obrátiti se nechtí. Hle, volá, a navrátiti se nechceme! Hle, čeká, a my na jeho shovívání nedbáme! Protož dokud čas jest, bratří! zlobu svou každý opusť a shovívání Božího se lekej, aby srozuměl, že před ním nebude moci utéci hněvivým, jímž nyní zhrdá tichým." Tak mluví sv. Řehoř.

A tak evangelium toto ukazuje zlobu kněží i zákonníkův židovských, jakož řečeno jest, a ještě více, že proti zákonu svému chtěli Krista jako kacíře rouhavého ukamenovati bez žaloby, bez svědkův předvedení, bez odsouzení, a ne před městem, ale v místě svatém: a zákon přikazuje, aby rouhavého odsoudíce, před městem ho ukamenovali. Ten obyčej měli studentstvo a kněží v Pražském kostele na hradě, že když z dobré žádosti věrní křesťané kněze napomínali, aby na kázání nelhali, oni ihned chopíce je tu, v kostele je bili, rvali, políčkovali, a uvedouce je do hostince studentského, tu je mrskali. Též tak učinili mniši u Matky Boží Sněžné na Novém městě, a v jiných klášteřích. A to vše pochází od lakomství, jakož i od oněch, již Krista kamenovati chtěli, až i dokonali, co si umínili, že ubičovavše, uplvavše, umordovavše i pohaněvše zamordovali; ale čeho se báli, to na ně spadlo; báli se ztratiti bohatství, to ztratili, i k tomu duše. Taktéž stane se i nehodným kněžím nového zákona, kteří pro svou lakotu, již provádějí v chrámě Božím, údy Kristovy, jež je věrně napomínají, tu ihned v chrámě mordují. Když by laik dal jednomu z nich štilec do nosu, ihned by řekli, že chrám Boží jest poškrvněn; ale když oni koho tepouce, kostel zkrvaví, to neškodí, a když se sami porvou a mnoho jiných hrozných hanebností učiní! Ale přijde onen král a biskup s bičíkem, Kristus, jenž je vymrská, a řekne jim: „Dům můj dům modlitby jest, a vy ste učinili z něho jeskyni lotrovu, svatokupčíce, lakomství provádějíce, marné řeči mluvíce, nekázeň plodíce, i někteří smilnice." A hroznějším bičíkem je vymrská, než ony židovské kněze, nebo vyrazí na ně tímto bičíkem: „Ven, psi nestydatí! již ste z mého domu jeskyni lotrovskou učinili a mé věrné ste mordovali."

EVANGELIUM NA KVĚTNOU NEDĚLI.

Píše svatý Matouš v 21. kapitole:

A když se přiblížili k Jeruzalému, a přišli do Betfage k hoře Olivetské, tehdy Ježíš poslal dva učedlníky své, 2. Řka jim: „Jděte ž do městečka, kteréž proti vám jest, a hned naleznete oslici přivázanou a oslátko s ní. Odvažte je a přiveďte ke mně. 3. A řekl-liť by kdo co vám, rcete, že Pán jich potřebuje, a hnedť propustí je.“ 4. Toto se pak všecko stalo, aby se naplnilo povědění skrze proroka řkoucího: 5. „Povězte dceři Sionské: ‚Aj, král tvůj béře se k tobě tichý, a sedě na oslici, a na oslátku té jhu podrobené.‘“ 6. I jdouce učedlníci, a učinivše tak, jakž jim byl přikázal Ježíš, 7. Přivedli oslici i oslátko, a vložili na ně roucha svá, a jej na vrchu na ně posadili. 8. Mnohý pak zástup stlali roucha svá na cestě, jiní pak ratolesti stromů sekali, a metali na cestu. 9. A zástupové, kteříž s předu i s zadu šli, volali, řkouce: „Hosanna synu Davidovu. Požehnaný, kterýž se béře ve jménu Páně.“

*

Věrní křesťané pamatují dnes, co učinil náš milostivý pán všeho světa, jakož dnešní evangelium ukazuje, jež v první neděli Adventu sem vyložil, tak jakož vzní přímo k skutku. Avšak ještě věrné duši k napomenutí dím, že milostivý Spasitel, pro naše spasení přibližuje se k Jeruzalému jako dnes, ukázal velikou pokoru, veliké milosrdenství; a všed do chrámu, ukázal pokoru i milosrdenství i spravedlnost:

Pokoru, že jsa pánem a králem všeho světa, jel sprostně na oslíku, aby pýchu světskou potupil. Milosrdenství ukázal, že jeda k Jeruzalému, věda, co se lidu jeho má státi na duši i na těle, plakal velmi, až zalkal a nemohl řeči dokončiti, řka: „Jeruzaléme, Jeruzaléme! kdybys věděl, i ty bys“ — dále pro pláč nedořekl toho slova, plakal.

V chrámě také ukázal milosrdenství, když přistoupili k němu slepí a kulhaví, a on je uzdravil. Spravedlnost ukázal, že kněží a kupce z chrámu bičem vymrskal, řka jim: „Psáno jest: Dům můj dům modlitby bude nazván, a vy jste jej učinili jeskyní lotrovskou.“

Hle, již vidíš na Spasiteli dnes pokoru, milosrdenství a spravedlnost, abys, věda, dnes byl pokorný, milosrdný a spravedlivý. A milý! podiv se dnes jeho veliké pokoře, že Bůh věčný, stvořitel všeho světa, král andělský, vždy pěšky pro naše spasení chodil, pracně, do únavy po městech, po vsích, i po poušti, a že jen jednou jel jako dnes, aby proroctví naplnil svatého Zachariáše, jenž dí v k. 9.: „Hle, král tvůj jede k tobě spravedlivý a Spasitel, on chudý a sedě na oslici a na oslíku.“ Dí: „král tvůj“, hle, div se, že jede tobě k vykoupení; „spravedlivý“, aby tobě křivdy neučinil; „a Spasitel“, aby tě spasil, ne zatratil, budeš-li dobrý; „on chudý“ pro tebe, abys ty byl na věky bohatý; „sedě na oslíku“, aby ukázal pokoru, a také dal příklad, že mohou páni světští jezditi i duchovní ku potřebě, ale varujíce se pýchy, protož on na oslíku, bez sedla sprostně. I kdo by se dnes v duši to rozbíraje, nedivil, že pán všeho světa, a člověk tak veliký podlé těla, nikdy nejezdiv, jel na oslíku?

Protož dí sv. Jan Zlatoústý: „Neseděl pán na voze zlatém, v drahém zlatohlavě stkvěje se, aniž vsedl na bujného koně, ale na tichou oslici. A neměj v tom pochybnosti, že někdy písmo dí, že seděl na oslici, a někdy na oslíku, neboť na obém seděl, jakož prorok Zachariáš dí, že seděl na oslici a na oslíku, též i svatý Matouš v evangeliu; a to ne darmo, ale aby i starého hříšníka i mladého, kterýž bude jemu k jízdě povolný, znamenal: starého oslicí, a mladého oslíkem. A proto u veliké jel pokoře, o níž takto píše se v modlitbě, když kněz chce vejíti dnes do kostela na procesí: „Ten, jenž sedí na Cherubínu, a stolice jeho na sloupě oblakovém, na maličkém hovádku čtvernohém jel, zlatými cetkami pěnivé úzdy neokovav, ani stkvoucí kámen nestkvěl se pod visutou čabrakou ani stkvoucí niti nevisely s třapci nachem barvenými, v nichž si libuje světská pýcha a vysokost světská se nadýmá, ale v bídném oděvu sedě na oslíku nebeský pán, jel v prachu, aby nás své pokoře tak dobrými příklady naučil.“

Hle, tak dnes slovo od slova papež, biskup i farář má čísti, když před dveřmi kostelními stane v procesí, to jest v zřízeném chodu jahenstva a lidu jiného. I nevím, kterak by papež to mohl dobře čísti, uměl-li by, nebo biskup; neboť mnozí bývají papeži, arcibiskupové, kardinálové, biskupové, kanovníci i faráři, neumějíce v knihách čísti; kterak by mohl čísti, když všecko by bylo proti němu? Kristus na oslíku, a on na velikém bílém oři neb na valachu, v úzdě zlatem okované, a drahým kamením úzdu, řemení i pochvy maje vyložené, třapce

zbarvené u klobouku až do země, a pokrývka, jež koně kryje, až se i po zemi vleče; před nímž oslici ženou neb mezkyni, jež na sobě nese tělo Boží, jedoucí někdy trávu na zemi, načež s Kristem nic nedbají, a před papežem klekají, jak nad ním nebe nesou a nazývají nejsvětějším, a trou se prosíce za obročí a nohy líbají, dopustí-li oděnci žoldnéři, již kyji stříbrnými chudé od noh odhánějí; a on sedě na valachu, směje se tomu, že tak u veliké chvále jest! a náš milý, tichý, pokorný Spasitel jede s velikým pláčem na oslíku!

Nuž, věrný křesťane! přemítej to v svém rozumu, tak jeda papež, následuje-li svého Spasitele? Díš-li, že následuje, vzklameš se, jako i v tom se klameš, mníš-li, že by to tak mělo býti, a věříš-li, že ten papež tak jeda, jest otec nejsvětější. Tiť se klamou, kteří jemu toho přivolíce potvrzují, jako kardinálové, již také s ním jedou v takové pýše, jenže nebe ne každý nad sebou má a střevíců zlatých; tiť nejdou pěšky, jako apoštolé podlé oslice, jež nese Krista před papežem. Také se klamou, kteří před ním, an tak jede, klekají, a i ti všichni, kteří se domnívají, že by to bylo tak dobře: jakož jsem já se domníval, dokud jsem Písma a života svého Spasitele nedobře znal; a již znám z jeho daru, že jest pravé rouhání Kristovo a zavržení jeho Písma i následování, a že jest pravé antikrístství. I kterak ti v pokoře, v pláči, vtichosti a v náboženství pamatují dnešní pokoru, tichost a pláč svého Spasitele, jsouce jemu skutečně tak protivni? kterak mohou čísti evangelium, kterak onu modlitbu napřed řečenou, ana tupí všechnu jejich pýchu? kterak mohou čísti pašiji, to jest naučení svého Spasitele? Věru velmi nedůstojně! A kde vzali pro tu pýchu příklad? kterým písmem Božím toho sobě nalezli? Jistě Antikristovým vymyšlením, ne Kristovým, jenž vše naopak učinil.

Čteme, že když císař Heraklius dobyv kříže, na němž Kristus umřel, pobiv pohany, jel pyšně k Jeruzalému, a když se přiblížil k bráně, tehdy zdi sestoupily se před ním a před jeho lidem; a když stál a lekl se, tehdy uzřel anděla na bráně, a ten jemu řekl: „Heraklie! ne tak Spasitel tvůj, král všeho světa, jel k smrti, ale pokorně na oslíku!“ Tehdy císař srozuměv, ssedl s koně, a vzav kříž šel pokorně pěšky pokořiv se Bohu, a teprvé brány se jemu otevřely. Hle, císaři světskému, jenž ne tak pyšně jako papež jel, co se přihodilo u tělestného Jeruzaléma; přihodí-li se papeži, že budou jemu brány Jeruzaléma, království nebeského, zavřeny, též i kardinálům, arcibiskupům, i jiným pyšným prelátům! Protož my abychme se toho vystříhali, následujme pokorného Ježíše, jenž jel pokorně na oslíku, v pokorném oděvu a s velikým pláčem. Na oslíku, dí sv. Bernard, ne na vozích, ne na koních v zlatých úzdách, ani v stříbrných, ani v sedlech pozlacených, ale pokorný, oslíku na hřbetě sedě, podloživ si roucho učeníkův svých, jež nebylo drahé.

Ale co je to, co chtěl, aby takové procesí měl nebo poctu, věda, že ihned záhy bude umučení? Snad proto, aby jemu bylo více hořké umučení, že ho předcházela tak veliká pocta; neboť od téhož lidu, v témž městě a po krátkém času, byv s tak velikou chválou přijat, jest

ohavně ukřižován. Ó kterak neshodné jest zpívání: „Vezmi a ukřižuj ho!“ a: „Požehnaný, jenž's přišel ve jménu Božím, spas nás na výsosti!“ Kterak neshodný hlas: „Král Izraelský!“ a: „Krále nemáme, jen císaře!“ Kterak neshodno: ratolesti se stromů a kříž, kvítí a trní! A jemuž stlali před oslíka roucho své, svlékli s něho roucho jeho, a o ně losovali! Kterak nerovné „Spas nás!“ a: „Nechť sám sobě pomůže!“ Ó milosrdný Spasiteli! proč tobě pro naše hříchy bylo potřebí tak ukrutnou, hořkou a ohavnou smrt trpěti? A co se tím míní, že ihned brzo po procesí na mši čteme pašiji, to jest umučení? Divné v hromadu složení: tuto chválu v procesí, a potom umučení, kteréž se v pátek stalo! Jistě pěkně to svatí položili, abychom v nižádné radosti světské neměli útěchy a doufání, vědouce, že po radosti bývá pláč. A tomu na znamení plakal milostivý Spasitel v své chvále, abychom my to pamatujíce, když máme v světě které štěstí, aneb slávu, neb povýšení, pomněli na zármutek; a též zase, máme-li který zde pro Krista zármutek, abychom pomněli na věčnou radost; neboť tak jest smíšeno i v světských lidech i v duchovních. A kdo chce všetečně sobě doufati, aby po vezdejší radosti, bez zármutku, došel radosti věčné, když andělský Pán, jenž hříchu neměl, po takové chvále trpěl tak veliké pohany, a umučení až do smrti? Jistě veliký důkaz jest, kterak brzy pomine světská chvála!

Ještě znamenejme, že jako dnes lidé měli se rozličně ku Pánu Ježíšovi; neboť učeníci ti podlé jeho přikázání šli, a odvázavše oslíka a oslici, jemu přivedli, roucho své na ně vložili, Spasitele vysadili a podlé něho šli; zástupové jedni napřed šli, a ti řezajíce ratolesti se stromů, a palmy a kvítí před něho metali a roucho stlali; a druzí zástupové ti ze zadu šli, a obojí volali, pravíce: „Hosianna!“ Židovsky to jest: „Oj, prosíme, spas nás skrze syna Davidova, požehnaný, jenž přichází ve jménu Božím!“ A svatý Lukáš v 19. k. dí, že když se s hory Olivetské jeda přibližoval počali všichni zástupové, s ním sestupujíce, veseli jsouce chváliti Boha hlasem velikým nad všemi ctnostmi, kteréž viděli, pravíce: Požehnaný, jenž přišel, král ve jménu Božím! pokoj v nebi a sláva na výsosti! A když tak volali a Boha Krista chválili, dí svatý Lukáš, že někteří zákonníci ze zástupův řekli k němu: „Mistře, laj učeníkům svým.“ A on řekl jim: „Pravím vám, budou-li tito mlčeti, kamení bude volati.“

Ty lidi znamenajíce i skutky, vezmemež naučení, nejprvé od apoštolův. Čiňme, co nám Ježíš přikázal, a vzvláště my kněží, již jsme posláni do hrádku neb městečka tohoto světa, jenž jest ohražen zdí, to jest Antikristovou ukrutností, a příkopem, hlubokou chytrostí: tať jest ohrada zlosynův tohoto světa, jenž jest proti učeníkům Ježíšovým, již jeho zákon velebí. A v tom světě ihned nalezají oslici přivázanou a porobenou k práci; oslice ta znamená duši smrtelnými hříchy obtíženou, porobenou prací ďáblovou, a přivázanou žádostí zlou k jeslem tělestné rozkoše s oslátkem, to jest s vůlí svou, kteréžto oslátko rodí se z pokřivení rozumu: a ta oslice krmí se plevami, to jest marnostmi neužitečnými.

A dobře člověk zhovadilý a tak i jeho duše přirovnává se k oslici nebo k oslu, jenž jest hovado líné, nerozumné, taktéž člověk, jenž smrtelně hřeší, jest hovadný, že jako hovado, což činí, tím se nestydí před Bohem, taktéž i on; a jako hovado to činí, k čemu je vůle těla táhne, taktéž hříšník bez rozumu jako by byl, tak po žádosti tělestné jde, rozumu nepožívaje. Protož praví mudrci a vzvláště sv. Boecius, že lidé pro hloupost ztratili lidskou příbuznost. Tomu rozuměj takto, že člověk duchem má jednotu s Bohem a s anděly, že v duchu má rozum, jímž zná dobré i zlé, a tím předstihl všecky živočichy, to jest všecky věci, jež jsou živé a mají smysl (čich), jímž mohou čiti, jako jsou ryby, ptáci, hovada, psi, a tak jiné a jiné věci se smysly; neboť nižádná z těch rozumu nemá, jako má člověk. A pak že člověk jest tělestný a smrtelný, tím srovnává se se všemi živočichy. Protož dokud rozumu člověk správně užívá, dotud jest nad hovada v důstojenství, podoben Bohu i andělům; ale když opustí rozum, jde po žádosti tělestné a hřeší smrtelně, tehdy již hříchem jest ponížen pod hovado, že již jest zlý, Bohu protivný, hříšný; ale ne tak hovado. Protož písmo často praví, že hříšný jest nic, jakož sv. Pavel dí: „Nemám-li lásky, nic nejsem.“ A David dí k Bohu: „Hříšníky v nic obrátíš.“ Tomu jest takto rozuměti, že kdož jest v hříše smrtelném, ten nic není v milosti Boží, takže on Boha nemiluje, a Bůh jemu také milost svou tak odňal, že nic jeho svaté milosti není vzácno, což on činí; a skoná-li v hříše smrtelném, tehdy na věky bude nic v milosti; a tak dí David: „Hříšníky v nic obrátíš.“

Protož člověk, varoval-li by se smrti, boje se, aby se v nic neobrátil, takže by potom ničím nebyl, jakož se domnívají bludně někteří pohané a kacíři: tak velmi měl by se varovati hříchu smrtelného, aby jím v lásce neklesl. Opět varoval-li bys se, abys v svini se neobrátil, jež řídká jí lejna: ještě se máš varovati více, abys smrtelně nevzhřešil a neklesl v Boží lásce. Protož dí David prorok: „Nebuďte jako kůň a mezek.“ Kůň mrcha řehtavá, bujná, k smilství hotová, a mezek mrcha neplodná, neboť nikdy nerodí ani mezek ani mezkyně. Koně řehtaví k smilství jsou smilníci bujní, vykrmení, o nichž dí Pán Bůh v Jeremiášově 6. k.: „Nasytil jsem je, a cizoložili, a v domě nevěstky smilnili, koně milovní žen a vypuštění učiněni jsou.“ Ó, co jest těch koní sytých, a vypuštěných od díla valachův, obročných kněží, již z veliké sytosti a z lenosti cizoloží a smilní, a řehtají na ženy cizí! co jest také knížat, pánův a rytířův, i tučných měšťenínův, již pohříchu cizoloží a smilní, a jsou jako mezkové neplodní v duchovenství! ale ještě i tělestně jsou obyčejně velicí smilníci a veliké smilnice bez plodu: dej Pán Bůh, aby byli odvázáni jako oslice od jeslí tělestné rozkoše!

Ale snad se vyrazí někteří, bránice odvázati té hříšné oslice, jakož bránili oné oslice odvázati, pravíce učeníkům Kristovým v 11. k. sv. Marka: „Co činíte odvazujíce oslíka?“ A učeníci řekli, jakož jim přikázal Ježíš. Tu dí svatý Beda, že když dí Ježíš: „A dí-li vám kdo co, rcete, že Pán jich potřebuje,“ že tu duchovně přikazuje učitelům, to

jest kazatelům, již lid učí, že bude-li co protivného, bude-li kdo brániti hříšných od osidel odvazovati a vyznáním Pánu přivésti, že nemají kázání opustiti, ale stále praviti, že Pán k ustanovení své církve jich potřebuje." To Beda. A tím úmyslem, když mi bránili pod kletbou kázati, bráníce svatým kázáním oslův odvázati od jeslí tělestné rozkoše, nechtěl sem přestati, věda, že položil Kristus, aby učeníci obráncům řekli, co Pán chce míti. Ale jsou horší nynější obránci než oni; neboť oni ihned nechali učeníkův, že oslici odvázali: ale nyní nepřestanou, a zvláště že oni sami jsou ta oslice od ďábla přivázaná k plevám marnosti světské, aby je jedla, a k jeslem rozkoši tělestné.

A kdo je nyní kázáním odváže od smilství, od pýchy a lakoty? Kdyby Petr a Ondřej, ti dva učeníci přišli, jako pro onu oslici, nic by jich neodvázali. Avšak ačkoli těch kázání neodváže od hříchu, aspoň sprostné, kteří se oslem znamenají, jako dí Isaiáš v 1. k.: „Poznal osel jesle pána svého, ale Israel mne nepoznal a lid můj nerozuměl." Osel jesle Boží zná, když sprostný člověk slovo Boží přijímá; ale Israel Boha nezná, když kněžstvo, jež by mělo Boha znáti více než sprostný lid, Boha v přikázání neposlouchá. Protož dí tutéž hned Bůh napřed skrze Isaiáše: „Syny sem vykrmil a povýšil sem jich, oni pohrdali mnou." Dále pak, oslici když Ježíšovi svatým učením přivedou, aby na ni sedl Ježíš, vlože na ni roucho apoštolské, to jest víru, naději a lásku, Petrovu horlivost, Ondřejovu statečnost, Janovu nesmilnost, Jakuba většího skromnost, Filipovu pilnost v dobrém, a tak o jiných ctnostech jiných apoštolův; neboť na tom rouše sedí Ježíš, totiž milostí v duši přebývá. A tak již vidíš, co apoštolé znamenají, že věrné učitele lidu, a oslice člověka kajícího, neb duši, jež byla velikými hříchy porobena, a nyní jest odvázána, k Ježíšovi přivedena, a rouchem ctnosti přioděna.

Pak ti, kteří v cestu Kristovi vyšli, roucho své před něho metali a jeho chválili, znamenají ty, kteří pokorně svlekouce starého člověka, jakož sv. Pavel dí, totiž staré obyčeje hříchův, i metají před Krista, vyznávajíce, že jsou hříšní; a ratolesti z olivy metají, že milosrdné skutky již bližním pro Krista činí, že je krmí, odívají, z hříchův vytahují a v dobrém učí; pak kvítí metají, když vonné příklady jiným dávají: palmu nesou, jež znamená vítězství, když přemohše tělo, svět a ďábla, pevně stojí. Pak ti, kteříž šli za Ježíšem, chválíce Boha, znamenají všecky ty, kteří následují Ježíše, vzjevně vyznávají a vesele jeho moc i ctnosti. A chválí Pána Boha nejprvé proto, že od mnohých hříchův je osvobodil; po druhé, že od mnohých je zachoval; po třetí, že milostivě obrácení čekal; po čtvrté, že srdce jejich milostí navštívil; po páté, že je v počet svých věrných přijal; po šesté, že již moc dobře živu býti dal, aby se zase v hřích nevrátili; po sedmé, že dal milost větší k zasloužení; po osmé, že potvrdil naději k obdržení věčné radosti. A kteří by dnes byli tak zlí, aby z těchto darův milosrdného Boha nechválili? a to hlasem velikým, jako oni chválili, pravíce: „Požehnaný král, jenž přišel ve jménu Božím, nám k vykoupení, nám

k spasení, k našemu velikému utěšení; neboť bude nám pokoj v nebi a sláva Bohu na výsosti.“

Ale když ďábel vidí takovou chválu, tak nastrojí mistry, kněze a zákonníky, aby osopili se proti těm, kteří tak Boha chválí, jdouce za Ježíšem, aby jim láli, aby mlčeli; to jest, budou Ježíše se dokládati, aby ti byli kleti, pravíce: „My klneme jménem Ježíše všechny ty, kteří chodí na kázání do Betléma, a všechny ty, kteří zpívají:

Vstalť Bůh z mrtvých svou mocí;

a opět kdož zpívají:

Jezu Kriste, štědrý kněže,
s otcem, Duchem jeden Bože;

a opět kdož zpívají:

Navštěv nás, Kriste žádoucí,
pane světa všemohoucí!
dej nám se v srdci poznati,
bez hrůzy sebe čekati.

Ale odpoví takým háncům závistivým Pán Ježíš, řka: „Věru pravím vám, budou-li tito mlčeti, kamení bude volati.“ Totiž: ještě ti, kteří jsou v rozumu tvrdí a hloupí, ti mne budou chváliti, ačkoli vy bráníte. A tak i chválí sprostní vesele našeho milostivého Spasitele Jezu Krista.

NA VELIKONOCE.

Píše sv. Marek v 16. kapitole:

V ten čas Maria Magdaléna a Maria Jakubova a Salome nakoupily vonných věcí, aby přijdouce, pomazaly Ježíše. 2. Protož velmi ráno v první den po sobotě přišly k hrobu, an již slunce vzešlo. 3. I pravily vespolek: „Kdo nám odvalí kámen ode dveří hrobových?“ 4. (A vzhlédše, uzřely odvalený kámen.) Byl zajisté veliký velmi. 5. A všedše do hrobu, uzřely mládence, an sedí na pravici, oděného rouchem bílým. I ulekly se. 6. On pak řekl jim: „Nebojte se, Ježíše hledáte Nazaretského, toho ukřižovaného. Vstalť jest, neníť ho tuto; aj, místo, kdež jej byli položili. 7. Ale jděte, povězte učedlníkům jeho i Petrovi, žeť vás předejde do Galilee. Tam jej uzříte, jakž pověděl vám.“

*

Ukazuje svaté evangelium, co se stalo dnes po Kristovu z mrtvých vstání, jež dnes slavíme, abychme jsouce vděčni jeho z mrtvých vstání, svého čekali, abychme, jsouce oslaveni, s ním se na věky radovali. Neboť jakož mluví sv. Řehoř v dnešním kázání, že jsou dva životy: „Jeden smrtelný, druhý nesmrtelný; jeden známe, druhého sme neznali; neboť jistě jeden život jest smrti, a druhý z mrtvých vstání. Protož přišed smírce Boží s lidmi, Kristus Ježíš, přijal jeden život, a druhý ukázal; přijal jeden umřev, a ukázal druhý z mrtvých vstav. Protož, kdyby nám, kteří víme, že jest život smrtelný, z mrtvých

vstání sliboval, a toho zjevně nebyl ukázal, kdo by jeho slibům věřil? Protož byv člověkem, ukázal se v těle, ráčil umříti dobrovolně, a vstal z mrtvých slavně; a tak ukázal na příkladě, co nám slíbil za odplatu. Ale snad by řekl někdo: „Spravedlivě ten z mrtvých vstal, neboť proto že Bohem jest, od smrti držen býti nemohl. Protož k naučení naší hlouposti, a k potvrzení naší křehkosti, svého z mrtvých vstání příkladem nám dosti nechtěl učiniti; neboť ačkoliv sám v ten čas umřel, přece sám nevstal. Neboť psáno jest: „Mnohá těla svatých vstala, kteří zemřeli.“ Protož odňaty jsou všechny důvody nevěry, aby žádný neřekl: Nemá toho sobě doufati člověk, co na svém těle učinil Bůh člověk. Hle, že s Bohem vstali lidé, víme, a že byli pouzí lidé, nepochybujeme; protož, jsme-li údové našeho vykupitele, doufejme téhož na sobě, co se stalo naší hlavě.“ To vše sv. Řehoř, dokazuje, že máme z mrtvých vstáti, poněvadž Kristus, hlava naše, nejen sám vstal z mrtvých, ale i jiné sebou vzkřísil, aby nás, že máme z mrtvých vstáti, v tom utvrdil.

A o tom z mrtvých vstání slavíme dnes den svatý, velký, pamatujíce v evangeliu, co se stalo, že svaté ženy tři: Maria, Magdaléna a Maria Jakubova matka, a Maria Salome, totiž dcera toho, jenž byl mužem svaté Anny a slul Salomas; a tak Maria Magdaléna a dvě Marie, sestry panny Marie, jsou položeny v evangeliu. A ty podlé židovského obyčeje měly v uctivosti tělo Ježíše mrtvého; protož koupily masti, aby mazaly tělo jeho, jakož dí evangelium: „Maria Magdaléna a Maria Jakobova“, t. matka, a doslyš, „Maria Salome“, t. dcera toho, jež slul Salomas, „koupily masti, aby přijdouce pomazaly Ježíše, podlé obyčeje židovského, a tak aby lásku ukázaly k mrtvému, jehož milovaly živého. A způsobil milý Spasitel, aby v té službě s mastí Maria Magdaléna nejprve byla položena, aby ukázal, že duchovní milování jest jemu milejší, než tělestné příbuzenství; neboť tyto dvě Marie byly Kristovy tety, a Maria Magdaléna nebyla jemu rodem tak příbuzna; avšak i tuto jí napřed položil, i dříve se jí, vstav z mrtvých, nežli jiným ukázal, jakož ukazuje sv. Marek v 16. kap. řka: „Vstav z mrtvých Ježíš jeden den, ukázal se nejprvé Maří Magdaléně, z níž byl sedm ďábelství vyvrhl.“ V tom dal hříšníkům kajícím útěchu, že budou-li horlivě se káti a velmi ho milovati, tehdy budou moci jiné předstihnouti v milosti Spasitele Jezu Krista.

Dále dí evangelium: „A časně ráno jeden den“ z téhodne „po sobotě.“ to jest dnes, „přišly k hrobu, když slunce vzešlo.“ Tu věz, že tyto svaté ženy jako včera pro hod židovský nadělaly mastí, ale mlčely; avšak na večer, jakož se konal hod židovský, připravily masti, a pak dnes v neděli, jež slula prvý den po hodu židovském, konečně přišly k hrobu, byvše před nocí na večer u hrobu, a opět v noci před sluncem, jakož sv. Jeronym dí. A tak srovnáš evangelisty. Neboť sv. Matouš dí, že na večer, jenž se počíná prvý den po sobotě, totiž od večera, jak židé ten počínají, přišla Maria Magdaléna a druhá Maria, aby ohledaly hrob, jako včera večer; a teď svatý Marek dí, že přišly časně ráno, když vzešlo slunce, totiž, kdy již den ukazovalo svými

paprsky. Ale pochybovaly, jdouce cestou, kdo by jim kámen odvalil od hrobu; protož řekly všecky spolu: „Kdo nám odvalí kámen od dveří hrobu?“ A Bůh, jenž svých nezameška v dobré žádosti, přikázal andělu, aby jej odvalil: ne proto, aby Kristus mohl vyjíti, poněvadž vyšel z života Panny Marie bez porušení, a vešel k učenníkům skrze zavřené dvéře; ale proto, aby zastrašil rytíře, kteří hrob střehli, a aby ukázal ženám, že hrob jest prázden, a pověděl jim, že vstal z mrtvých a že chce je předejíti v Galilei. A tak když tyto ženy přišly k této jeskyni neb komůrce, v níž byl hrob, „pohlédše uzřely odvalený kámen“. A aby ukázal sv. Marek, že nedarmo rozmlouvaly, kdo by jim odvalil kámen, any by samy nemohly ho odvaliti, dí: „A byl“ neb jistě byl „kámen velmi veliký“. Dobře biskupové a kněží hrob zavalili, aby ho učeníci z hrobu lehce neukradli!

„A vešedše ženy v hrob,“ to jest v tu jeskyni, v níž byl hrob, „uzřely mládence na pravici,“ t. anděla v způsobu mládence, obleč̌eného rouchem bílým. „I lekly se,“ protože těla Kristova tu nebylo, a hrob byl prázden. Ale anděl dobrý, jako dobrý Boží posel, jinak čině nežli ďábel, těšil ženy, řka: „Nebojte se!“ neboť poněvadž „Ježíše hledáte Nazaretského ukřižovaného,“ vězte, žeť „vstal, a není tu,“ v hrobě nyní tělestně, ačkoli všudy jest podlé Božství. „Hle,“ totiž vizte, „místo, kde,“ totiž v němž „ho položili,“ žeť jest prázdné. Ale nechajíce hledání, a úmyslu těla jeho mazání, „jděte a povězte učenikům jeho“ všem vůbec, „a Petrovi,“ zvláště ať pro zapření mistra svého nezoufá, ale obrátě se, jiné ve víře potvrzuje. Neboť tu dí sv. Řehoř, že jest otázka, proč, když anděl jmenoval apoštoly, Petr jmenován jest jmenovitě? dí, že proto, že, kdyby anděl nejmenoval ho zvláště, protože mistra zapřel, přijíti mezi učeníky by nesměl; protož jmenován jest jmenovitě, aby nezoufal pro zapření. Dále řekl anděl: „předejde vás v Galilei; tu ho uzříte, jakož řekl vám.“ Galilea, dí sv. Řehoř, „přestoupení“ vykládá se; neboť již Vykupitel náš od utrpení k z mrtvých vstání, od smrti k životu, od muky k oslavě přestoupil, a po z mrtvých vstání v Galilei od učeníkův viděn jest; neboť po z mrtvých vstání jeho oslaveného viděti budeme, jestli nyní od hříchův k povýšení ctností přestoupíme. To krátce podlé slov svatého evangelia.

Ale že by věrné duši na tak veliký hod snad bylo čísti málo, protož může sobě více útěchy v svatém čtení naleznouti. Hle, způsobil milý Spasitel, aby jeho z mrtvých vstání bylo skrze ženy jiným ohlášeno, takže své matce dříve, jakož za to máme, ač evangelium nepovídá, ukázav se, jiným ženám se ukázal, aby skrze ně jiným jeho z mrtvých vstání bylo oznámeno, proto, že jakož méně než apoštolé pochybily, taktéž aby dříve o jeho z mrtvých vstání vědouce, jim je ohlásily. Nu, kněží! když v následování Krista pochybíte, napomenou-li vás ženy, mile přijměte; jáť chci rád přijmouti, kdykolivěk mě babka čemu dobrému, a zvláště abych byl dobře živ, nauči. Ale druzí mají za bláznovství, aby ženy dobré jich káraly, neb čemu dobrému naučily, jakož i učeníci Kristovi, co jim svaté ženy o Kristovi z jeho

přikázání pravily, to oni za bláznovství měli, jakož dí sv. Lukáš v 24. kap.

Pak, podle výkladu sv. Řehoře, Krista s těmito ženami hledáme, když v něho silně věříce, vůní ctností jsouce naplněni a příkladem dobrých skutkův k němu, jenž za nás v hrobě ležel, pospícháme. A jakož ony ženy anděly viděly, tak věrné duše, které taktéž ctnostmi jsou naplněny, jakož sestry Kristovy andělská myšlení a zvláště od Boha vzjevení mívají. A anděl seděl na pravici, aby ukázal, že již Kristus bídný a smrtelný život přestoupil a již u věčné radosti s anděly jest posazen. A tak bělost roucha znamená plné Kristovo vítězství a skvostnou a velebnou za vítězství odplatu, a netoliko jeho, ale i naši. Neboť slavné jeho z mrtvých vstání i andělské i naše jest utěšení: naše, že, dobře-li skonáme, vstanouce po něm z mrtvých, v radost věčnou vstoupíme; a andělské, že jich počet naplníme. A že věrní, kteří Ježíše hledají, nemají se andělův strachovati a tak smrti navštívení, znamená se, že řekl anděl ženám hledajícím Ježíše: „Nebojte se.“ Dí sv. Řehoř: Jako by vzjevně řekl anděl: „Nechť se ti bojí, kteří nemilují nebeských obyvatel navštívení; nechť se strachují ti, kteří tělestnými žádostmi jsouce obtíženi, k jich tovaryšství aby mohli přijíti, nedoufají: ale vy proč se bojíte, když své spolubydlitele vidíte?“

Hle anděla sv. Matouš, jenž se jim ukázal, vypisuje, dí: „A byla tvář jeho jako blesk, a roucho jeho jako sníh!“ neboť v blesku hrůza bázně jest, ale v sněhu bělosti ochotnost. Protož že všemohoucí Bůh i hrozný jest hříšným i ochotný spravedlivým správně jeho svědek z mrtvých vstání, anděl, i s bleskem tváře i v bělosti ukázán jest, aby svým způsobem zastrašil zlé, i utěšil věrné. A těše ženy svaté, dí jim: „Nebojte se! Ježíše hledáte Nazaretského“; neboť kdož se svatým úmyslem Ježíše, jenž jest Spasitel, hledají, ti jeho svatých andělův báti se nemají. A znamenitě dí sv. Matouš v 28. kap., že řekl anděl ženám: „Nebojte se vy“, neboť vím, že Ježíše, jenž jest ukřižován, hledáte; a tak nebojte se, milé paní, vy, nechť se zlí biskupové, kněží zákonníci, kteří ho mučili, bojí, a ti rytíři a oděnci, kteří ještě u prázdného hrobu Ježíše střehou. Protož i ženy, radujíce se, od hrobu k učenníkům běžely, a rytíři lekše se, jak mrtví u hrobu leželi, jakož dí svatý Matouš. A co se stane zlým v soudný den, až se sám Kristus oslavený ukáže? a kterak nebudou veseli ti, kteří, jsouce dobře živi, hledají Ježíše, věříce právě, vyznávajíce vesele, a následujíce statečně milostivého Ježíše? k nimž v pravdě může dnes řečeno býti: „Ježíše hledáte Nazaretského, ukřižovaného; vstalť z mrtvých,“ to jest: neníť mrtev ve vašich srdcích, ale živ milostí svou.

Co jest tím řečeno: Kristus vstal z mrtvých? Obživl. Co tím: Obživl? Byv na těle mrtev, nyní živ jest, a již neumře. Co nám tím ukázal? Že všichni zemřeme a tak obživneme. On odumřel hříchu, že nehřešil: my zemřeme též, abychom byli v spravedlnosti živi. On obživl a již nezemře: my obživli sme na duši milostí, již neumírejme. On vstav z mrtvých, dí k Otci: Obživl sem a ještě s tebou jsem. On tak mocný, mezi mrtvými položen, ale mezi mrtvými svoboden; a přes

třetí den mrtev neležel, aby jeho prorok v pravdě byl nalezen, jenž dí: Obživneš po dvou dnech, v třetí den nás vzkřísíš. Na kříži v pátek vykoupil člověka; v sobotu odpočíval v hrobě, dokonav úřad, který byl přijal; třetí den, jenž jest první den plného z mrtvých vstání jeho, vítěz smrti ukázal se novým člověkem. Též i my, kdož táhneme za naší hlavou Ježíšem, tento den, totiž tento čas, dokud jsme živi, neustávajíce nesme kříž svůj, trvajíce na něm, jako on trval na svém, až i nám řekne duch, abychom odpočinuli od práce své. Neposlouchejme nikoho, kdož nám velí sestoupiti s kříže. Hle, na něho volali: „Je-li král Izraelský, nechť sestoupí s kříže, a budeme mu věřiti.“ On nesestoupil; ale větší věc a moc ukázal, že mrtev byv, obživl a mocně vstal, než byl ukázal, kdyby umíraje s kříže byl sestoupil. Avšak neuvěřili ti, kteří tak volali; protož těch lhářův neposlouchal, i nesestoupil s kříže. Taktéž i my, bratří nejmilejší! nikoho neposlouchejme, jenž nám radí sestoupiti s kříže; neposlouchejme v tom ani těla, ani přátel tělestných krevních, ani ďábla neb kterého ducha. Stůjme na kříži, umírejme na kříži, nechť nás jiní složí s kříže. Krista, hlavu naši, složili muži spravedliví: a nás nechť složí milostivě andělé svatí; neboť když tak nám se dokoná pátek, prvý den, po smrti, druhý den, budeme tělem odpočívati šťastně, leželi blahoslaveně, a spáti sladce v hrobích, čekajíce blahoslavené naděje, to jest odplaty, a navštívení velikého Boha, jenž již jako třetí den vzkřísí naše těla, již k svému tělu v oslavenství připodobněná. Hle, nejmilejší! tři dni položil sem v práci, v odpočinku a z mrtvých vstání, po nichž dej nám Kristus bydliti v své radosti!

V PONDĚLÍ PO VELIKONOCI.

Svatý Lukáš v 24. kapitole:

V ten čas dva z učedlníků Ježíšových šli toho dne do městečka, kteréž bylo vzdálí od Jeruzaléma honů šedesáte, jemuž jméno Emaus. 14. A rozmlouvali vespolek o těch všech věcech, kteréž se byly staly. 15. I stalo se, když rozmlouvali, a sebe se otazovali, že i Ježíš, přiblíživ se, šel s nimi. 16. Ale oči jejich drženy byly, aby ho nepoznali. 17. I řekl jim: „Které jsou to věci, o nichž rozjímáte vespolek, jdouce, a jste smutní?“ 18. A odpověděv jeden, kterémuž jméno Kleofáš, řekl jemu: „Ty sám jsi z příchozích do Jeruzaléma, ještos nevěděl, co se stalo v něm těchto dnů?“ 19. Kterýmž on řekl: „I co?“ Oni pak řekli jemu: „O Ježíšovi Nazaretském, kterýž byl muž prorok, mocný v slovu i v skutku, před Bohem i přede vším lidem, 20. Totiž kterak jej vydali přední kněží a knížata naše na odsouzení k smrti i ukřižovali, jej. 21. My pak jsme se nadáli, že by on měl vykoupiti Izraele. Ale nyní tomu všemu třetí den jest dnes, jakž se to stalo. 22. Ale i ženy některé z našich zděsily nás, kteréž ráno byly u hrobu, 23. A nenalezše těla jeho, přišly, pravíce, že také vidění andělské viděly, kteříž praví, že by živ byl. 24. I chodili někteří z našich k hrobu, a nalezli tak, jakž pravily ženy, ale jeho neviděli.“ 25. Tedy on řekl jim: „Ó nesmyslní a zpozdilí srdcem k věření všemu tomu, což mluvili proroci. 26. Zdaliž nemusil těch věcí

trpěti Kristus a vjíti v slávu svou?“ 27. A počav od Mojžíše a všech proroků, vykládal jim všecka ta písma, kteráž o něm byla. 28. I přiblížili se k městečku, do kteréhož šli, a on potrh se, jako by chtěl dále jíti. 29. Ale přinutili ho, řkouce: „Zůstaň s námi, nebo se již připozdívá, a den se nachýlil.“ I všel, aby s nimi zůstal. 30. I stalo se, když seděl s nimi za stolem, vzav chléb, dobrořečil, a lámaje, podával jim. 31. I otevříny jsou oči jejich, a poznali ho. On pak odnesl se od nich. 32. I řekli vespolek: „Zdaliž srdce naše v nás nehořelo, když mluvil nám na cestě, a když otvíral nám písma?“ 33. A vstavše v tu hodinu, vrátili se do Jeruzaléma, a nalezli shromážděných těch jedenácte a ty, kteříž s nimi byli. 34. Ani praví: Že vstal Pán právě, a ukázal se Šimonovi. 35. I vypravovali oni také to, co se stalo na cestě, a kterak ho poznali v lámání chleba.

*

Toto svaté evangelium jest dosti k rozumu vzjevné a dlouhé; protož sv. Řehoř nechtěl ho celého vyložiti, ale velmi krátce dokládal, kterak se Kristus k těm učeníkům měl: že tak se jim ukázal zevně k očím tělestným, kterak se dálo u nich vnitř před očima srdečnýma; neboť oni stáli i milovali i pochybovali. A pán Ježíš tělestně s nimi byl, a kdo by se jim byl neukázal? A že tak o něm mluvili, proto s nimi byl; ale že o něm pochybovali, proto se jim neoznámil. S nimi mluvil, zatvrzelost rozumu káral, a tajemství písma o sobě vyložil; a že v jejich srdcích věrou jako poutník byl, umínil si dále jíti, ne lživě, ale taký se jim ukázal na těle, jaký byl u nich v mysli. Měli býti zkoušeni, aby ti, kteří ho ne jako Boha milovali, aspoň jako poutníka milovati mohli. A že ti bez milování býti nemohli, s nimiž jest pravda (t. Ježíš) šla, do hospody ho jako poutníka „volají“, ano psáno jest, že „přinutili“? Z toho zajisté příklad se vidí, že poutníci netoliko voláni, ale do hospody taženi býti mají. Stůl připravili, krmě přinesli, a Boha, jehož výkladem svatého písma nepoznali, po lámání chleba poznali. Slyšíce přikázání Boží nejsou osvíceni, a konajíce jsou osvíceni. Neboť psáno jest: Ne posluchači zákona spravedlivi jsou před Bohem, ale plniči neb konatelé zákona budou spravedlivi učiněni; protož kdo chce, co slyší, rozuměti, chvátej to, čemu porozuměl, naplniti. Hle Pán není poznán, když mluvil, a ráčil se dáti poznati, když jest krmen. Protož hospodářství, bratří nejmilejší! milujte, skutky laskavé čiňte. Neboť proto dí sv. Pavel: Láska bratrská buď mezi vámi, a hospodářství nezapomínejte, neboť skrze to líbili se Bohu někteří, přijímavše v hospodu anděly. Proto také Petr dí: „Hospodární totiž buďte spolu bez reptání.“ Proto také pravda Kristus dí: „Co ste jednomu z mých nejmenších učinili, mně ste učinili.“ Hle před soudem, když ve svých

údech bývá přijat, příjemce sám napomíná; avšak my k hospodářské lásce líní jsme .Uvažte, bratří! kterak veliká hospodářství jest moc, k stolům svým Krista přijímejte, abyste vy od něho k věčným hodům byli přijati; dejte svému hosti Kristovi pohostinství, ať vás na soudu ne jako poutníkův nezná, ale jako své vlastní přijme v království.

Toť celé kázání sv. Řehoře na to evangelium, kromě jediného příkladu malého. Hle, drahý papež, kterak krátce kázal! Ale na počátku se vymluvil, řka, že posluchačům svým nemnohé chce věci mluviti, neboť snad spíše prospějí; neboť často krmě, které málo bude dáno, chutněji bývá přijímána. Kromě výkladu svatého Řehoře může věrný křesťan v evangeliu tomto mnoho ještě užitečného své duši vybrati, v němž položeno jest čtvrté Kristovo velebné včerejší ukázání. Neboť jakož svědčí evangelium, Kristus jako včera pětkrát se ukázal: nejprvé Marii Magdaléně samé, jako píše sv. Jan v 20. kap.; po druhé ženám, jako Lukáš i Matouš píše; po třetí Petrovi, jako psáno jest v tomto evangeliu; po čtvrté těmto dvěma učeníkům, a po páté učeníkům všem spolu bez Tomáše; po šesté ukázal se všem učeníkům osmý den, Jan v 20. kap.; po sedmé, u moře Tiberiadského sedmi učeníkům; po osmé, jedenácti učeníkům na hoře Galilejské, Mat. 28.; po deváté, jedenácti učeníkům, sedícím v Jeruzalémě na den vstoupení, Marek 16.; po desáté, na hoře Olivetské, již chtí vstoupiti, všem spolu, jakož Lukáš v 24. kap. píše. To desatero ukázání jest položeno ve čtení, jakož se ukazoval po z mrtvých vstání až do na nebe vstoupení; a ačkoli se vícekrát ukázal, však nemáme toho v evangeliu psáno. A ukazoval se milostivý Spasitel, aby potěšil zarmoucené, jakož máme za to, že svou milou matku zarmoucenou a nepochybující navštívil; a jiné také pro potěšení navštívil. Po druhé, aby je ve víře potvrdil a z nevěry pokáral, jakož káral tyto dva učeníky, řka jim: „Ó blázni a zpozdilí srdcem k věření!“ A také aby je učil, jakož učinil v tomto evangeliu i v jiných, dokazuje jim svého z mrtvých vstání, o němž v tomto evangeliu se dí, „že vstal Pán právě“.

Tu znamenej, že Kristus vstal právě, brzce a nesmrtelně, nám k naučení, abychme, kdož sme hříchem smrtelným na duši umřeli, vstali ze smrti duchovní právě, nemylně, jako Samuel prorok byl k vůli Saulově od baby vzkříšen omylně. Takovým omylným vzkříšením vstávají ti, kteří podle domnění babského se domnívají, že hříchův jsou prázdni, když se zpovídají, ale z úmyslu od hříchu neupustí. Po druhé vstal záhy, abychme my, událo-li by se komu na duši zemříti, brzy z hříchu vstali. Proti tomu jsou všichni, kteří dlouho v hříších leží, a již zvykem smrdí jako Lazar. Po třetí vstal Kristus dokonale nesmrtelně, takže již více nezemře, abychme my, vstanouce z hříchů smrtelných, již neumírali. A tak vstávají všichni ti, kteří jednou jsouce z hříchu smrtelného Boží mocí obživeni, nehřeší více do své smrti; a ti s Kristem vstali právě, dokonale a nesmrtelně, a hledají nebeských věcí milého Krista, jenž vstav z mrtvých slavný, sedí na pravici Boha Otce, a jenž mile rozmlouval s učeníky svými v tomto evangeliu, v němž jest mnoho naučení dobrých.

Prvé, že Kristus právě z mrtvých vstal. Druhé, že dobré jest, o jeho umučení rozmlouvati; neboť on rád s těmi bývá, kteří o jeho umučení laskavě rozmlouvají. Třetí naučení, že tak se má Bůh k lidem, jakož se oni mají k němu; jakož v kázání sv. Řehoře jest již řečeno, a to v tom slově, že „oči jejich byly drženy, aby ho nepoznaly." Neboť kdož Boha nezná, toho také Bůh nezná, totiž k milosti a k spasení, jen navrátí-li se zase ku poznání Pána Boha svého. Po čtvrté, že ti mají býti káráni, kteří nevěří písmu Božímu; to v tom slově, že Kristus řekl jim: „Ó bláznivi a zpozdilí srdcem k věření ve všech" a dále. Po páté, že musí každý trpěti, chce-li spasen býti; neboť poněvadž hlava Kristus musil trpěti, a tak vejíti v slávu svou, jakož sám dí v tomto evangeliu, i kterak údové utrpení chtí ujíti? Po šesté, že lidé pocestní, již tuto slují poutníci, ti netoliko mají býti přijímáni mile, ale i prošeni; to v tom, že učeníci tito nutkali Krista, aby s nimi zůstal. Po sedmé, že přijímání v oplatce Božího těla, řádné dává poznání Krista; to v tom: „Vzal chléb, požehnal a lámal, a podával jim." A otevříny byly oči jejich a poznali ho." Tu dí svatý Augustin, že praviv jim písmo, posvětil jim chleba v tělo své. To jest slovo Augustina svatého. Po osmé, že srdce lidí nezatvrzených, písmem Božím zapaluje se k dobrému. Hle tito praví: „Však srdce naše hořelo v nás, když mluvil k nám a otvíral písmo."

Hle tať jsou naučení užitečná v tomto evangeliu, ale jistiti, kteří to učeníci byli, není užitečno; o Kleofášovi jest jisto, o druhém nejisto. Též Emaus hrádek, městečko čili ves byl, který užitek jistiti? avšak jest podobnější, že městečko, neboť i Jeruzalém Kristus nazval hrádkem, to jest malým městečkem ohrazeným. Také tito učeníci, že ženám nevěřili a Petrovi, když v Jeruzalémě jim pravili, že Kristus z mrtvých vstal, ve víře nepochybovali; protož pro jich nestálost dí evangelium, „že se o sebe báli na cestě". Protož v tom obém nemají býti následováni, neboť ani nemáme pochybovati o z mrtvých Kristově vstání, ani o sebe se báti prázdných řečí; neboť dí Kristus v 12. kap. sv. Matouše, že z každého slova prázdného lidé dají počet v soudný den. A prázdné slovo, dí sv. Řehoř, jest, kteréž ani užitku nepřinese, ani člověku není potřebné. Protož třeba úst přivírati a mluviti řeč Boží, jakož dí sv. Petr: Mluví-li kdo, ten mluv jakožto řeči Boží. A tak učeníci tito, když mluvili o Kristovi, nechavše povídání, Kristus se přiblížil k nim, ale neznámě se jim ukázal; a chtě jich v dobré řeči utvrditi, aby od ní neodpadli, otázal se jich, které jsou řeči, jež spolu mluví? A tak potom dav jim milost slyšeti, učil je víře. A oni zase jsouce vděčni, žádali, aby s nimi zůstal, neznajíce ho; „a on předstíral, že dále jde", jakož učinil bez selhání, a v tom nás naučil, abychme k darům tělestným za naučením nekvapili, ale čekali odplaty od pána Jezu Krista.

V ÚTERÝ PO VELIKONOCI.

Svatý Lukáš v 24. kapitole:

V ten čas postavil se Ježíš u prostřed nich, a řekl jim: „Pokoj vám.“ 37. Oni pak zhrozivše se a přestrašeni byvše, domnívali se, že by ducha viděli. 38. I dí jim: „Co se strašíte, a proč myšlení vstupují na srdce vaše? 39. Vizte ruce mé i nohy mé, já zajisté jsem ten. Dotýkejte se mne a vizte; neboť duch těla a kostí nemá, jako mne vidíte míti.“ 40. A pověděv to, ukázal jim ruce i nohy. 41. Když pak oni ještě nevěřili pro radost, ale divili se, řekl jim: „Máte-li tu co k jídlu?“ 42. A oni podali jemu kusu ryby pečené a plástu strdi. 43. A vzav, pojedl před nimi. 44. A řekl jim: „Tatoť jsou slova, kteráž jsem mluvil vám, ještě byv s vámi: Že se musí naplniti všecko, což psáno jest v zákoně Mojžíšově a v prorocích i v žalmích o mně.“ 45. Tedy otevřel jim mysl, aby rozuměli písmům. 46. A řekl jim: „Takť jest psáno, a tak musil Kristus trpěti, a třetího dne z mrtvých vstáti. 47. A aby bylo kázáno ve jménu jeho pokání a odpuštění hříchů ve všech lidech.“

*

V svatém tomto evangeliu ukazuje sv. Lukáš, kterak se Ježíš již po páté ukázal; neboť toto ukázání stalo se v neděli, kdy se dva učenici vrátili z Emaus, a pravili jim, kterak se měl k nim na cestě, a že ho poznali po lámání chleba. A dokazuje jím milý Spasitel učeníkům

svým svého z mrtvých vstání třemi smysly, totiž: zrakem, hmatem a chutí, a potom zavírá písmem i k sluchu, když jim řekl: „Tato jsou slova, která jsem k vám mluvil, když jsem ještě s vámi byl.“ A tak všecko evangelium jest o z mrtvých vstání Jezu Krista, o němž dí: „Stál Ježiš mezi učeníky svými“; stál uprostřed, aby ho všichni viděli, aby všem ochotně se ukázal, a tak aby všichni uvěřili. „A řekl jim: Pokoj vám!“ obyčejným svým pozdravením k nim mluví, aby jejich strach odrazil, srdce u víře upokojil, aby ukázal, že on jest ten, jenž jim přikázal před svou smrtí, řka: „Do kterého domu vejdete, pozdravujte ho, řkouce: Pokoj tomuto domu!“ Protož dí: „Pokoj vám! ját jsem, nebojte se.“

Tu věz, že učeníci Kristovi báli se Židův, jakož svědčí svatý Jan v 20. kap.; protož milý Spasitel podal jim pokoje, aby se nebáli, neboť ihned řekl jim: „Nebojte se.“ Druhé, neměli pokoje s Bohem, protože nevěřili, že by Kristus z mrtvých vstal, a tak byli i v tělestném nepokoji i duchovním. Protož třeba jim bylo, aby milostivý Spasitel dal jim pokoj; neboť on proto se vtělil, narodil, umučen i z mrtvých vstal, aby učinil mír mezi Bohem a člověkem, mezi člověkem a člověkem, a mezi člověkem a jeho duchem. Pokoj člověk ruší proti Bohu trojím způsobem: buď když hřeší smrtelně z křehkosti, jako z bázně, boje se smrti, tehdy ruší pokoj vzvláště proti Bohu Otci, jenž dal moc člověku, aby mohl setrvati, nepřivoluje k hříchu smrtelnému až do smrti, již má raději trpěti, nežli k hříchu smrtelnému přivoliti, A tak Petr vzvláště zrušil mír Boha Otce, zapřev Krista pro strach smrti. Po druhé, ruší člověk pokoj proti synu Božímu, když hřeší z nerozumu nebo z hlouposti, jenž dal člověku moudrost, aby se uměl hříchu varovati. A tak pokoj zrušil Pavel, protivě se údům Kristovým; protož on sám dí: „Nerozuměje sem učinil.“ A po třetí pokoj Ducha svatého ruší, kdož ze zloby hřeší, jako Jidáš, jenž z lakomství zradil svého mistra, a biskupové a zákonníci, kteří ho ze závisti na smrt připravili. A týmž způsobem nyní lidé pokoj Ducha svatého velmi mnozí ruší, a zvláště mistři, kněží a učení, i světští rozumní, kteří bez strachu smrti a vědouce, že jest hřích, hřeší. Ó co jest Jidášův lakomých a smilníkův kněží a jiných, kteří proti rozumu hřeší, vědouce jistě, že lichva, svatokupectví, hněv i kostkářství jest hřích smrtelný! A těm by bylo potřebí, aby jim milosrdný Kristus řekl: „Pokoj vám!“ jež jest vůle v ctnosti utišení; neboť kdož má v své vůli utišení v ctnosti, ten smrtelně nehřeší, a tak má pokoj s Bohem, že proti němu není zlostný; má pokoj s člověkem bližním, že jeho jako sebe miluje; má po třetí pokoj s duchem svým, že ho hříchem neobtěžuje.

A ten pokoj milosrdný Spasitel dal svým učeníkům i jiným všem, kteří ho milují celým srdcem; a ti nemají se báti, neboť Kristus dí: „Pokoj vám! ját jsem, nebojte se!“ Nebojte se mne jako obludy, ani jako mrtvého; ját jsem ten, jenž sem s vámi bydlil před smrtí, a umřel za vás na kříži; nyníť jsem živ, ten Ježíš, nebojte se!“ A ač jich tak laskavě pozdravil a jim se ukázal, přece v nich ještě bázeň a

nevěra nepřestala; protož dí evangelium: „A zarmoutivše se a ulekše se domnívali se, že ducha vidí.“ Tři věci na ně vstoupily: zármutek, bázeň a blud, pro nevěru; báli se jako člověka mrtvého, a bloudili, domnívajíce se něčeho bludného; neboť se domnívali ducha viděti, totiž že Kristus není ten člověk tělestný, jenž umřel na kříži. Protož dí svatý Beda, že učeníci znavše Krista pravého člověka, s nímž tak dlouhý čas obcovali, nevěřili, že když zemřel, že by mohl třetí den pravý člověk tělestný z mrtvých vstáti; protož domnívají se, že ducha viděli, jejž vypustil při smrti. Protož praví evangelium: „domnívali se, že vidí ducha“. Blud tento apoštolův jest blud Manicheův. To Beda. A vzal tu řeč Beda od svatého Augustina, a tak oba se shodují, že apoštolé upadli v blud, jejž držel Manicheus kacíř, řka, že Kristus nemá pravého těla, jakož člověk má míti, ale že má omylné tělo; a v ten blud upadli učeníci teď, že se domnívali, jako by ducha viděli, a ne tělestného Krista.

Ale milostivý Spasitel nedal jim v tom bludu dlouho státi, neboť dále dí evangelium: „I pravil jim: Co jste zarmouceni a myšlení vstupují v srdce vaše?“ Tu se jim Bohem ukazuje, že jim jejich myšlení oznamuje. A tak milostivý Ježíš sáh jim božsky v srdce jejich, těší je i kárá; těší řka: „Co jste zarmouceni?“ kárá řka: „a myšlení“ t. bludná, zlá „vstupují v srdce vaše?“ Dí „vstupují“ proto, že ta myšlení zlá nebyla s hůry od Boha, ale z dola od ďábla; neboť jakož dobré myšlení má počátek od Boha, tak každé myšlení zlé má počátek od ďábla, neboť od něho pochází každá lež, každý zlý blud, jenž jest hříšný. Protož dí sv. Beda: „Jaká myšlení? jen falešná a zlá, neboť Kristus by ztratil užitky umučení, kdyby nebyla pravda z mrtvých vstání; jako kdyby dobrý oráč řekl: „Což sem nasel, to tu naleznu, totiž víru, jež v srdce vstoupila, neboť s hůry jest; ale myšlení tato nesstoupila s hůry, ale z dola v srdce jako býlí vstoupila.“ To vše slepec drahý Beda.

„Vizte ruce mé i nohy mé, žeť já ten jsem; ohmatávejte a vizte, žeť duch těla neb masa a kostí nemá, jako vidíte, že já mám.“ To řekl proto, jakož dí sv. Ambrož, aby naději svého z mrtvých vstání ukázal; neboť „což hmotné jest, že se může toho dotknouti, to tělo jest, a s tělem vstaneme; ale ono slavné, a toto hrubé.“ To Ambrož. Ale duchovně ukazuje Ježíš ruce i nohy, dává na vědomí, co dobrého nám učinil a z jaké žádosti; neboť rukama v písmě znamená se skutek, a nohama žádost. Protož učeníci Kristovi mají uvažovati, co dobrého jim Kristus učinil a z jaké žádosti; a toho bychom se měli rozumem dohmatati a seznati, a tak uvažovati velmi jeho dobrodiní velikého.

„A když to pravil, ukázal jim ruce a nohy,“ v nichž byly hřeby na kříži a rány. A když jim ukázal, znamení zůstavil, ne že by nemohl uzdraviti, poněvadž větší věc učinil vstav z mrtvých; ale zůstavil poprvé také proto, aby ve víře učeníkův potvrdil, podruhé, aby prose za nás Otce, jakou smrt pro člověka trpěl, vždy ukazoval; potřetí, aby svým vykoupeným synům ukázal, kterak milosrdně jim od věčného zatracení pomohl; počtvrté, aby zlým na soudu ukázal, že spravedlivě

budou zatraceni, proto že z tak velikého dobrodiní nebyli vděčni; a popáté všem svým svatým, aby byli veseli, že jsou tak velice od svého Spasitele milováni.

„A když ještě nevěřili," t. úplně, neboť již počínali věřiti „a divili se" té divné nové věci, že sám člověk Kristus z mrtvých vstal; divili se pro radost, již měli, vidouce svého milého a utěšeného pána, jakož dí sv. Jan v 20. kap.: „Radovali se učeníci, uzřevše Pána." Dříve se lekli a zastrašili, ale nyní se radovali; protož aby je ještě více ujistil a potěšil i obveselil, řekl jim: „Máte-li tuď něco, co by se jedlo? to jest: „Máte-li mi co dáti pojísti?" Beda dí: „K dokázání pravého z mrtvých vstání netoliko chtěl býti dotknut od učeníkův, ale i jísti s nimi ráčil, aby se nedomnívali, že neúplně vstal, ale věřili, že řádně vstal." To Beda. A věz, žeť chtěl jísti, ne že by potřeboval svému tělu pokrmu, ani že bychme my po smrti potřebovali tělestného jídla, ale k dokázání, že má pravé tělo živé; neboť těla omylná, jež duch zlý na sebe vezma lidem se ukazuje, nemohou jísti, jakož nejsou živa, ačkoli ďábel je kácí neb nosí. „A oni dali jemu kus ryby pečené, a plástev medu. A když jedl před nimi, vzav ostatky, dal jim." Jakož řečeno jest, že jedl pro důkaz pravého těla a z mrtvých vstání; a to učinil ne z donucení, ale dobrovolně, a mocně. A jest v tom naučení, že někdy člověk pro jiných prospěch mohl by jísti z lásky, ačkoliv by svému tělu neměl potřeby jísti.

Proč Kristus po z mrtvých vstání jedl dvakrát rybu pečenou? Svatý Řehoř dí, že to není nadarmo, ale jest v tom tajemné naučení. A dí, že ryba pečená znamená umučeného Krista; neboť on ráčil se tajiti ve vodách, to jest v pokušeních lidských, popaden chtěl býti osidlem smrti naší, a upečen jest v čas svého umučení. Plástka medu byl nám na vzkříšení. A dí dále, že v jedné osobě chtěl dvě věci ukázati, neboť med ve vosku jest: med ve vosku jest božství v člověčenství. A rybu jedl i chléb; neboť on, jenž mohl pečen býti jako ryba pro člověčenství, chlebem nás nakrmil z božství, jež dí: „Já jsem chléb, jenž s nebe sstoupil." Pečenou rybu jedl a chléb, aby tím pokrmem nám ukázal, že i utrpení z našeho člověčenství nesl, i nasycení naše ze svého božství nám připravil." Tak vykládá sv. Řehoř. Kdož můžeš, jez i Krista umučeného jako rybu pečenou i jako chléb; a jez med, to jest požívej Kristova božství jako nejsladší věci. Neboť dí David: „Chutnejte, kterak sladký jest pán". A tak máme jdouce po Kristu, i rybu pečenou i chléb, ale s medem jísti; neboť což trpíme, máme v sladkosti Božství přijmouti. Neboť dí sv. Řehoř dále: „Tak své skutky Kristus ukazuje, aby nám cestu k následování ustlal. Hle v pokrmu svém pán náš k rybě pečené plástku chtěl přiložiti; neboť ty v svém těle k věčnému odpočinutí přijímá, kteří zde utrpení cíti, avšak od milování vnitřní sladkosti neodstupují: A tak s pečenou rybou med se přijímá, neboť kdo zde pro pravdu zarmoucení přijímají, tam pravou sladkostí nasyceni bývají." To sv. Řehoř. Z té řeči krátký smysl jest tento: že kdož zde pro pravdu mile trpí, ten rybu pečenou jí s medem; a slad-

kosti pravé bude nasycen, když skonaje v utrpení život, bude přijat do věčné radosti.

„Tato jsou slova, kteráž sem mluvil k vám, když sem ještě byl s vámi.“ Tato slova, totiž naplnění slov, která sem mluvil před smrtí, řka: „Hle, jdeme do Jeruzaléma, a budou dokonány všecky věci, které psány jsou od proroků o synu člověka; neboť dán bude pohanům, a posmíván bude a uplván, a když ho vzbičují, zabijí ho, a třetí den vstane z mrtvých.“ Hle tato slova míní Kristus, že jsou naplněna, kteráž mluvil ještě jsa s nimi smrtelný. A totéž napomenutí dal anděl ženám, když mrtvého v hrobě hledaly; neboť jakož píše sv. Lukáš v 24. kap. řekl jim anděl: „Co hledáte živého s mrtvými? není tu, ale vstalť jest. Pomněte, kterak mluvil k vám, když ještě v Galilei byl, řka, že musí syn člověka dán býti v ruce lidí hříšných, a musí býti ukřižován a třetí den z mrtvých vstáti.“ Hle, tak jim připomněl anděl, a ony hned se pamatovaly; neboť hned potom stojí psáno: „A rozpomenuly se na slova jeho, a vrátivše se od hrobu, pravily to vše jedenácti učeníkům a všem ostatním.“ Hle ty všecky věci musely, ne z přinucení, ale z Boží vůle naplněny býti, neboť „psány jsou v zákoně Mojžíšově, a a v prorocích, a v žalmech o mně.“ Těmi třemi zavírá Kristus, mistr veliký, veškeren starý zákon; neboť zákon Mojžíšův, totiž od Boha daný Mojžíšem, jsou knihy, v nichž jsou přikázání; a knihy prorocké jsou, v nichž jsou vzjevení; a knihy žalmův jsou, v nichž jsou přikázání, vzjevení a modlení. A tak zákon Mojžíšův, patery knihy, ten zákon ukazuje, co máme činiti, a proroci ukazují, co máme věřiti, a žalmy ukazují, co se máme modliti, abychom i správně věřili, i správně, co Bůh přikázal, činili. A že i v Mojžíšově zákoně i v prorocích i v žalmech psáno jest o Kristovi, kterak jeho život měl býti, a to vše bylo od Boha promluveno, protož muselo to vše naplněno býti, aby Bůh byl od nás v pravdě nalezen jako věrný pán, jenž nemůže selhati.

A že učeníci písma neuměli, a by to vědouce právě věřili, protož bylo potřebí jim mistra takového, jenž by najednou naučil je písmu podlé své vůle. Protož sv. Lukáš o tom mistru dále, že otevřel jim smysl, aby písmu rozuměli, dí: „Tehdy,“ totiž po ukázání rukou a nohou, a po chvále písma „otevřel jim smysl,“ to jest, dal jim rozum písma, jenž byl před nimi zavřen, jakož i dnes před židy a před křesťany sprostnými jest smysl zavřen. A dále utvrzuje jejich rozum, dí Kristus: „že tak psáno jest“, t. jakož se stalo, „že musil Kristus trpěti“. To psáno jest v Danielovi v 9. kap., že zabit bude Kristus. „A musil vstáti z mrtvých třetí den.“ To píše Ozé prorok v 6. kap., řka: „Obživí nás po dvou dnech a v třetí den vzkřísí nás.“ Obživí nás v naší hlavě, v Kristovi; neboť Kristovo z mrtvých vstání jest naše obživení i z mrtvých vstání. Protož ihned potom dí Ozé prorok: „A budeme živi před obličejem jeho, věděti budeme a následovati budeme, abychme poznali Pána;“ budeme živi před obličejem jeho v radosti nebeské, vstanouce z mrtvých po své hlavě, když zde, vědouce, že on pro nás trpěl, budeme ho následovati v utrpení. Protož dí Kristus: „A kázati,“

totiž mají a musí „ve jménu jeho, jenž jest Ježíš", to jest Spasitel, že nelze spasenu býti než Ježíšem; neboť není jiného jména, v kterém bychme mohli spaseni býti, jen to jméno Ježíš. Co má býti kázáno, dí: „pokání", to se strany člověka, a „odpuštění hříchův ve všech lidech", to jest všem lidem, takže kdožkoli bude se káti hříchův, tomu Bůh odpustí hříchy skrze umučení Jezu Krista.

Tu bych měl říci, abych neprodléval, že pokání jest spáchaných hříchův želení a jiných se vystříhání, jakož praví svatí Augustin, Řehoř, Ambrož i jiní. A tak ten se kaje, kdož minulých hříchův želí, a nikoli do smrti se jich nechce dopustiti více; ale kdož zpovídaje se opět hřeší, ten jest posměvač pokání. Tak dí sv. Isidorius. A mají tito svatí základ v slovu Kristovu, jenž dal pokání cizoložnici, řka: „Ját tebe neodsuzuji; jdi a nehřeš více." Jan v 3. kap. Hle, tu máš, že zapověděl jí vůli k hřešení, a to jest počátek pokání, a želení druhý. A pak dostiučinění záleží v utrpení tělestném posty, modlitbami, nespaním, žízni, prací s bližními v skutcích milosrdných, jež slovou ovoce neb užitky pokání, o nichž sv. Jan Křtitel řekl lidu na svém kázání: „Čiňte důstojné skutky pokání." Lukáš 3. „A milostivý Kristus tak počal své kázaní, řka: Čiňte pokání." Matouš 4. „A opět řekl učenikům," Luk. 13.: „Nebudete-li činiti pokání, všichni tak zhynete."

Nyní tak klamatelé světa, falešní kněží, nekáží, aby lidé činili slušné pokání, hříchův nechajíce nejprvé z úmyslu a želíce jich srdečně, a majíce plnou vůli, aby již se nedopouštěli, a činíce skutky řádné, jakož sem řekl; ale káží, že kdož dá peníze, ten odpuštění hříchův má i muk zbavení; a přidávají k tomu, aby ne tak holá byla lež, a vzjevné svatokupectví a lakomství, pravíce, že to dávají těm, kteří se ústy zpovídají a v srdci skroušenost mají, neboť to jest tak, že kdož srdečně hříchův želí, a Bohu se z nich a potom knězi zpovídají, že Pán Bůh jim ty hříchy odpustí. Ale kde jest dostiučinění za hříchy? Pán Bůh dí skrze Ezechiele v 18. kap.: „Učiní-li hříšný pokání ze všech hříchův, kteréž učinil, a bude-li ostříhati přikázání mých, a učiní-li soud a spravedlnost, životem bude živ a neumře; a na žádný jeho zločin, který učinil, nevzpomenu." Hle tu jistota položena jest řádně kajícímu, že má odpuštění hříchův; ale musí učiniti pokání ze všech hříchův, žele jich srdečně a dosti za ně čině: nejprv přikázání zachovávaje po želení, a čině soud, rozsuzuje sám sebe, kterak těžce hřešil; a čině spravedlnost, zavinil-li co proti bližnímu, aby jemu dosti učinil, a sám k sobě spravedlnost, aby jakož mnoho hřešil, aby tak mnoho trpěl. Neboť to jest spravedlivé podlé Písma; ale ne to, aby jeden daje peníze a maje skroušenost, zemřev, ihned v radost nebeskou šel, hříchův velmi mnoho měv, a druhý nedaje peněz, zemra, aby muky trpěl, měv větší skroušenost a hřešiv mnohem méně nežli onen; a opět, kdyby dva byli: jeden, jenž padesát let hřešil smrtelnými hříchy ze vší zvůle tělestné, a nikdy se nekál, a druhý, jenž právě tak dobře byl živ, nikdy smrtelně nezhřešiv; a prvý, aby maje velmi malou skroušenost, jež by hříchy shladila, a daje peníze papeži, aby ihned umřel, a druhý, maje větší skroušenost, ale nedaje peněz, aby také ihned umřel, ne-

učiniv dosti za všední malé hříšky; tehdy onen ihned bez muk byl by v nebeské radosti pro peníze, jakož oni káží, a tento druhý byl by v mukách, byv vždy dobrý, neboť papeži peněz nedal! A kde vzal papež tak nerovnou moc? Zdali Kristus na peníze půjčil jemu té moci? jenž dí, sv. Lukáš v 12. kap.: „Sluha věda vůli pána svého a nečině, ranami bude bit mnohými.“ A ten, jenž padesát let na příklad velmi zle byl živ, a nečinil, co Pán Bůh přikázal, znaje vůli jeho, nebude nic trpěti, dav peníze papeži? A tak nebude Kristovo slovo pravé, jež dí, že bude bit ranami mnohými! A opět: Kristus musil trpěti, a tak vejíti v slávu svou; a ten dav peníze, byv velmi zle živ padesát let, a měv po své vůli tělestnou libost, netrpě ničeho, půjde v oslavu svou, z hodův tělestných ihned na hody věčné i tělestné i duchovní, v oslavě i duše i těla, duše nyní a těla po z mrtvých vstání? A kterak to může býti podlé spravedlnosti Boží? Protož dí sv. Jeronym: „Nemůže býti, aby kdo z rozkoše zdejší šel ihned v rozkoš blahoslavenství.“ A opět, kdyby tak bylo, tehdy v těch všech, kteří by měli skroušenost třeba malou, a zpovídali se těm klamačům a dali jim peníze, zahynula by třetí částka pokání, jež jest za hříchy dostiučinění. Neboť pokání pravého prvá částka jest skroušenost, to jest srdečné hříchův želení; druhá částka zpověď Bohu aspoň, nebylo-li by kněze; a třetí jest dostiučinění, a to může býti někdy velikou skroušeností. Pak to dostiučinění v takých odpuštěních hříchův i muk zahyne ve všech těch, kteří se zpovídají a mají kterakkoli maličkou skroušenost, a dají peníze; neboť kterýkoli by tu na zpovědi zemřel, ten podlé jejich odpustkův ihned by do nebes šel. A poněvadž tak jest, tehdy nižádný po zpovědi, dada peníze, není zavázán k dostiučinění modlitbami, posty, almužnami, ani bližnímu odčiněním; důvod jest: neboť teď i hřích, i vina, i muka jsou již každému z nich odpuštěny, takže každý, kdyby umřel, hned by do nebe přišel! A tak teď ti kněží darmo na zpovědi dávají jim pokání v postě, v almužně a v modlitbách, poněvadž již jest tak jim odpuštěno, že nic nemají za to v předpeklí trpěti, a zde zcela nic.

A mohl by někdo, zpovídaje se, říci knězi: „Milý kněže! tyto peníze já tobě dám; prosím, zajisť mi také, abych jich darmo nedal.“ A on dí: „Máš papežovy listy na to.“ A tento by řekl: „Rád bych měl jistější; kdybych měl Kristův list na to, nebo dva rukojmí aspoň: Petra a Pavla, kteří v tom úřadě byli, a nikdy takých listův a odpustkův nedávali!“ A jistě žeť se knězi nedostane ujištění, jakož neví sám o sobě, do nebe-li čili do pekla půjde; a papež také tak málo ví jako sedlák, bude-li sám spasen nebo nebude, leč jestliže by mu ráčil vzjeviti, jakož i sedláku, kterémuž ráčí, jako apoštolům a jiným svatým vzjevil; ale bez pokání jich nespasil, alebrž velikým utrpením. Protož oni takových odpustků nedávali, ale kázali, aby lidé káli se z hříchův, chtí-li býti spaseni, a vystříhali nás, abychme se varovali lstivých a falešných Kristův a prorokův; jakož sám Kristus vystříhal v 24. kap. sv. Matouše, a po něm sv. Petr, řka: „Byli falešní prorokové v lidu, jakož i mezi vámi budou mistři lživí.“ A ukazuje potom kteří, řka: „od nichž cesta pravdy bude v posměch, a vymyšlenými slovy

v lakomství budou na vás kupčiti.“ A opět potom dí, že oni jsou to, kteří klamou duše nestálé a mají srdce vzvyklé v lakomství, synové zlořečenství, opustivše pravou cestu vzbloudili, jdouce cestou Balámovou. Hle sv. Petr tu vypisuje ty lakomce, prorokovav, že budou mezi námi falešní prorokové, jako jsou ti, kteří říkají, že každý, kdož dá peníze a bude míti skroušené srdce, že bude ihned i hříchův i muk zbaven zemra. Těm prorokům cesta pravdy jest na posměch; neboť když někdo dí: „Přece odpuštění hříchů má býti zadarmo dáno, to jest bez peněz,“ jako dí Spasitel; tehdy hned posmívají se jako bláznu a druzí osopíce se, praví: „Toť kacíř!“ a nazývá je sv. Petr mistry. Neboť obyčejně doktoři v právích, v ustanoveních papežských, ti vymýšlejí chytré řeči, kterými klamou lid. Protož dí sv. Petr: „A vymyšlenými slovy v lakomství budou na vás kupčiti.“ I zda-li není řeč chytrá a vymyšlená, že kdo dá peníze, ten bude i hříchův i muk zbaven po skroušení a po zpovědi, buďsi dříve kterakkoli veliký hříšník? A zda-li není kupectví v řeči chytré, že kdo chce míti odpuštění hříchů a zbavení muk, aby dal tolik peněz, jako by utratil, jeda nebo jda do Říma? a ještě že v tom papež veliké milosrdenství činí, zbavuje člověka námahy cesty tak daleké a domů posílaje tak velikou milost z plnosti své moci, kterou má! a může učiniti co chce, a pošle koho chce do pekla a koho chce pošle do nebes, a komu chce odpustí hříchy a muky.

Pak těmi slovy kupčí na lidech lakomí mistři Antikristovi; a ačkoli by lid z kázání slova Božího kál se řádně, nespoléhaje na jich řeči, ale oni svedou lid, že opustí přikázání Boží a bude spoléhati na ty odpustky a muk zbavení skrze dání peněz a tak se vzklame. Protož dí Pán Bůh v Isaiášovi v 3. kap.: „Lide můj, ti, kteří tě blahoslaveným nazývají, ti tebe klamou, a cestu kroků tvých tobě ruší.“ Blahoslavený nazývají lid, když říkají: jste hříchů i muk prázdni. Neboť každý člověk, který je hříchův i muk prázden, ten je blahoslaven; a tak blahoslavíce lid, klamou lid, když říkají, a ono tak není. A tak kroků dobrých v pokání a následování Krista a svatých cestu lidu ruší, takže lid by se kál řádně a následoval by v utrpení svaté, ale opustí. Protož hned potom dí Isaiáš: „Stojí, aby soudil Pán Bůh; neboť jistě on je hotov, aby soudil, a dal každému podlé jeho zasloužení.“ A tak naplní se proroctví Isaiáše v 9. kap., že budou ti, kteří blahoslaví tento lid, svádějíce jej i ten lid, jejž blahoslaví, poraženi, totiž zatracením; neboť oni tyto klamou a tito budou zklamáni a tak obojí do věčné šachty upadnou. Jakož dí Kristus v 15. kap. sv. Matouše: „Povede-li slepý slepého, oba v jámu upadnou.“ A to řekl po oné řeči: „Oběť, která ode mne jest, tobě bude platna.“ Tak naučili kněží starého zákona lid, když by otec nebo matka co chtěla míti od syna či dcery, aby jim nic nedali, říkouce: „Otče nebo matko, lépe jest, abych dal Bohu na oběť, neboť ta tobě i mně prospěje k spasení.“ A tak dávali kněži oběti a otci a matce nedávali; a tak, jak jim Kristus svědčí, obojí toto přikázání Boží přestoupili: „Cti otce svého i matku svou,“ oni bránili dávati a tito, majíce dávati, nedávali. Totéž nyní učí, aby dávali kně-

žím, neboť budou míti hříchů i muk zbavení; ale nevelí dávati chudému otci, chudé matce i jiným chudým a lid jako slepý leze za nimi. Ale mají věděti, že v soudný den Kristus praví: „Byl sem lačen, nakrmili ste mne, žízniv a napojili ste mne, nahý a oděli ste mne, hostem a přijali ste mne: Pojďte, požehnaní, přijměte království.“ Hle, tu bude jisté hříchův i muk zbavení a tu slyšíš, proč: že ne proto, že by peníze na válku papežovi dávali, ani proto, že sem a tam po odpustcích běhali, ani proto, že s kněžími se umlouvali o odpuštění hříchů; ale že každý, jakož dí sv. Pavel, což bude síti, to bude žíti: z veliké lásky věčné spasení a z nepokání hříchů věčné zatracení. Protož potřebí jest nám kněžím, abychom, kajíce se z hříchů, kázali všemu lidu pokání, aby se lidé káli; neboť skrze jméno Ježíšovo budou míti odpuštění hříchův. Neboť dí Ježíš na konci evangelia: „A kázati ve jménu jeho pokání a odpuštění hříchů ve všech lidech.“

PRVNÍ NEDĚLE PO VELIKONOCI.

Svatý Jan v 20. kapitole:

Když pak byl večer toho dne, kterýž jest první po sobotě, a dvéře byly zavřiny, kdež byli učedlníci shromážděni, pro strach Židovský, přišel Ježíš, a stál u prostřed, a řekl jim: „Pokoj vám.“ 20. A to pověděv, ukázal jim ruce i bok svůj. I zradovali se učedlníci, vidouce Pána. 21. Tedy řekl jim Ježíš opět: „Pokoj vám. Jakož mne poslal Otec, tak i já posílám vás.“ 22. A to pověděv, dechl, a řekl jim: „Přijměte Ducha svatého. 23. Kterýmžkoli odpustili byste hříchy, odpouštějíť se jim; kterýmžkoli zadrželi byste, zadržániť jsou.“ 24. Tomáš pak, jeden ze dvanácti, kterýž sloul Didymus, nebyl s nimi, když byl přišel Ježíš. 25. I řekli jemu jiní učedlníci: „Viděli jsme Pána.“ Ale on řekl jim: „Leč uzřím v rukou jeho bodení hřebů, a vpustím prst svůj v místo hřebů, a ruku svou vložím v bok jeho, nikoli neuvěřím.“ 26 A po osmi dnech opět učedlníci jeho byli uvnitř, a Tomáš s nimi. Přišel Ježíš, a dvéře byly zavřiny, i stál u prostřed a řekl: „Pokoj vám.“ 27. Potom řekl Tomášovi: „Vlož prst svůj sem, a viz ruce mé, a vztáhni ruku svou, a vpusť v bok můj, a nebuď nevěřící, ale věrný.“ 28. I odpověděl Tomáš a řekl jemu: „Pán můj a Bůh můj!“ 29. Dí jemu Ježíš: „Žes mne viděl, Tomáši, uvěřil jsi. Blahoslavení, kteříž neviděli, a uvěřili.“ 30. Mnohé zajisté i jiné divy činil Ježíš před obličejem učedl-

níků svých, kteříž nejsou zapsáni v knize této. 31. Ale tito zapsáni jsou, abyste věřili, že Ježíš jest Kristus, Syn Boží, a abyste věříce, život měli ve jménu jeho.

*

Svaté evangelium toto ukazuje důvody Kristovy, jimiž k prospěchu církve svaté ukázal učeníkům, že řádně z mrtvých vstal. A toto ukázání Kristovo bylo páté a poslední na Velikonoci, jakož jsem položil v pondělním evangeliu, a to rozumějíce o ukázání tělestném v evangeliu položeném; neboť máme za to, že své milé matce nejprvé se ukázal, totiž vnitřním ukázáním. Neboť poněvadž ona byla pokladnice neb skříně víry křesťanské v pátek a v sobotu, protož Kristus, že tak víru zachovala, a ze své vděčnosti k matičce své, jí nejprvé vzjevil své z mrtvých vstání, ne-li tělestně, ale v duši; a to vzjevení mnohem pevněji ona přijala než učeníci, kteří viděvše ho tělestně, ještě pochybovali. A tak že dí evangelium svatého Marka, že se nejprvé ukázal Marii Magdaléně, to jest pravda o ukázání tělestném, jakož se ukázal tělestně učeníkům podlé tohoto evangelia, jež dí: „Když byl večer toho dne jednoho z téhodne", to jest prvý den po sobotě židovské, a tak den vzkříšení Kristova, „když se učeníci sešli", kteří ve dne byli se rozběhli pro bázeň před Židy, aby jich nezjímali, „a byly dvéře zavřeny", podlé úmyslu učeníkův, aby před Židy se vystříhali; ale podlé Božího způsobu byly zavřeny dvéře pro ukázání slavnosti těla Kristova, jenž zavřenými dveřmi vešel. A že učeníci byli zarmouceni, i pro strach před Židy i pro smrt Kristovu, protož „přišed Ježíš stál u prostřed, a řekl jim: Pokoj vám!" Tím pozdravením je těšil, aby se Židů nebáli a jeho se, že k nim přišel pozdě, nelekali, a aby ho poznali. „A když to vece," k většímu utěšení a ujištění „ukázal jim ruce a bok", aby ho poznali, že on jest ten, v témž těle, jenž jim před smrtí pokoj sliboval, a že je jako pán a mistr prvé spravoval; a k velikému důkazu ukázal jim veliké znamení, ruce s jízvami a bok, ne že by rány nebyly uzdraveny, ale aby ukázal, že všecko totéž tělo jest, zůstavil znamení, a pro jiné příčiny, jakož dříve řečeno jest. „Protož radovali se učedlníci," proti dvojímu zarmoucení dříve řečenému „uzřevše Pána", pro jehož smrt byli smutní. „Tehdy pravil jim opět: Pokoj vám!" Řka po druhé: „Pokoj vám!" ukazuje jim pokoj budoucí věčný; a ihned ukazuje jim cestu, jíž mají k tomuto věčnému pokoji přijíti, řka: „Jakož poslal mne otec," totiž, abych vyznával a kázal pravdu, „i já posílám vás", abyste pravdu vyznávali a kázali. A že vyznávání pravdy a kázání, aby bylo prospěšné jim i lidu, potřeba jest pomoci veliké, protož znamenitě „dechl na ně, řka jim: Vezměte Ducha svatého", to jest dar Ducha svatého v moci a v umění. A tímto dechnutím učí, že i Duch svatý i dary Ducha svatého od něho pocházejí, jakož i od Otce; neboť ne darmo, ani z nekázně jako dítě dechl tak na ně.

A ten zvyk mají nyní biskupové, když kněze světí, že dýchají na ně, pravíce: „Vezměte Ducha svatého!“ Ale ne ihned se tak stane, jak oni praví; neboť té moci nemají, aby dávali Ducha svatého, jakož na mnohých místech dokazuje sv. Augustin, řka: že nemůže dáti Ducha svatého nižádný než Bůh. A že Kristus, jakožto člověk, nedal Ducha svatého, ale vzal, protož na to slovo, že Kristus řekl: „Přijměte Ducha svatého,“ dí svatý Augustin: „I kterak není Bohem Kristus, když dává Ducha svatého?“ A tak Kristus, že jest pravý Bůh a syn Otce Boha, dal Ducha svatého; a že jest člověk stvořený, přijal Ducha svatého. Ne tak apoštolé, aniž jiní kněží dávají Ducha svatého, ač mohou mluviti nábožně a prositi Pána Boha, aby dal Ducha svatého, a klásti ruce na lidi, aby jim dal Pán Bůh Ducha svatého. A díš-li: Proč by ihned nepřijal kněz Ducha svatého, když biskup světě ho dí: „Přijměte Ducha svatého?“ Dím, že proto: po prvé, že biskup nemá té moci, aby dal Ducha svatého; po druhé proto, že ten, jenž kněžství přijímá, snad jest v hříše smrtelném, než vyhání Ducha svatého a nedopouští ho v hříšného; po třetí proto, že teď obyčejně biskupové jsou v hříších smrtelných; v smilství, v pýše, v lakomství a v svatokupectví, protož nejsou hodni, aby Ducha svatého jim vyprosili. Ale dříve apoštolé svatí, jakož píše sv. Lukáš v Skutcích apoštolských, kladli ruce na lidi a modlili se za ně, a přijímali Ducha svatého, takže uměli kázati, a řečí mnohých jazyků mluviti, a divy činiti; neboť s obou stran byli dobří; apoštolé úmysl dobrý měli, a oni s druhé strany také, protož dary Ducha svatého přijímali. A kdyby ještě byli tací s obou stran, ještě by Pán Bůh dal své dary, aby statečně jeho slovo kázali a v církvi svaté prospívali.

Také může býti i bývá často, že ač biskup jest zlý, přece ten, který od něho s dobrým úmyslem a řádem nábožně svěcení přijímá, dar Ducha svatého přijímá: ne od toho biskupa, ale od vyššího, jenž zvláště světí své věrné, od Krista; jakož i když zlý kněz křtí, nebo rozhřešuje, člověk maje dobrou vůli, přijímá Ducha svatého od Krista skrze skutek zlého kněze. Protož na to slovo: „Přijměte Ducha svatého“ nemá člověk spolehnouti, aby ihned, když dí biskup anebo kněz k lidem kterým ta slova, že by ihned oni přijali Ducha svatého; neboť ta moc jest samému Bohu zachována, že komuž on dí: „Vezmi Ducha svatého“, a chtě to tak plně míti jako v apoštolích, tehdy ihned bude míti Ducha svatého; protož když řekl Kristus učeníkům svým, dechnuv na ně: „Přijměte Ducha svatého“, tehdy ihned přijali. A nedomnívej se, že by to dechnutí větrné byl Duch svatý, neb opět jazýčkové ohniví, v nichž dán jest apoštolům Duch svatý, neb opět holubice způsob, kteráž jest nad Kristem viděna na křtu; neboť všecky ty tři věci jsou stvořeny, a Duch svatý není stvoření, ale Bůh věčný, jenž všecky ty věci stvořil a jenž hříchy odpouští; neboť ihned dí Kristus: „Kterým odpustíte hříchy, odpouštějí se jim.“ Tu dí sv. Augustin: To jest, Duch svatý odpouští, ale ne vy. „A kterým zadržíte, zadržány jsou.“

Tu věz, že se kněží nadýmají a pyšní tím slovem Kristovým, domnívajíce se, že jest na jejich vůli úplně, aby komuž chtí hříchy odpustiti, aby byly odpuštěny, a komuž chtí zadržeti, aby byly zadrženy. Protož proti takým mluví sv. Jeronym na ono slovo Kristovo: „Tobě dám klíče království nebeského; a cožkoli svážeš na zemi, bude svázáno i na nebi" a dí takto: „Tomuto někteří nerozumějíce, přijímají něco pýchy zákonníkův starého zákona, takže se domnívají, jakoby potupili nevinné a rozvázali vinné, ano před Bohem ne soud kněžský, ale život hříšných se váží. Čteme v Levitiku o malomocných, že přikázáno jim, aby se ukazovali kněžím, a měli-li by malomocenství, tehdy že by od kněží byli nečistí; ne že by kněží malomocné činili a nečisté, ale aby měli poznání malomocného a nemalomocného, a aby mohli rozeznati, který čistý a který nečistý jest. Protož jako tam malomocného kněz nečistým činí, tak i teď váže a rozvazuje biskup neb kněz: ne ty, kteří nevinni jsou neb vinni, ale z úřadu svého, když hříšník slyší rozdíly, ví, který svázán má býti a který rozvázán." To vše sv. Jeronym. Na to slovo dí mistr hlubokých smyslův, že tu vzjevně se ukazuje, že Bůh nenásleduje kněžského soudu, jenž vzklamáním a nerozeznáváním soudí; ale Bůh vždy soudí podlé pravdy, když odpouští neb zadržuje hříchy, To mistr ten.

Hle, z řeči sv. Jeronyma vidíš, že chlubili-li se v starém zákoně kněží, že by oni od malomocenství uzdravovali, jen ohledávajíce, jest-li člověk od malomocenství uzdraven, a neuzdravujíce, tehdy se lživě pyšnili; též řekli, že moc měli, aby kohož chtí malomocným učinili. Tak nynější kněží, majíce moc ohledati hříšného, ale ne vyčistiti duše od hříchа, ani zprzniti toho duše, jehož není zprzněna, praví-li, že oni mají moc, aby vyčistili svým odpuštěním, neb zadrželi kajícímu, tehdy lživě a marně se pyšní, a chápají se moci, jež na samého Pána Boha se sluší; neboť on sám jest ten, jenž může svou mocí duši obživiti milostí a vyčistiti od hříchu, jakož sám ji mohl stvořiti. Protož řekl Kristus učedlníkům: „Přijměte Ducha svatého: kterým odpustíte hříchy, odpuštěny jsou." To jest, dí Augustin: „Duch svatý odpouští, ale ne vy." A jinde dí sv. Augustin na ono slovo: „Hle, beránek Boží, jenž snímá hříchy světa": „Nižádný se nechápej, aniž říkej, že by on snímal světa hříchy. Již pilně znamenejte, proti kterým pyšným prstem ukazoval Jan; ještě se kacíři nenarodili, a již byli ukázáni; proti těm volal Jan od Jordánu." To svatý Augustin. A domnívá se, že svatý Jan prstem ukázav na Krista a řka: „Hle, beránek Boží, jenž snímá hříchy světa". to jest lidské, tím promluvením a ukázáním potupil kacíře, kteří se chápali, pravíce, že oni mají moc svou, jíž odpouštějí hříchy. A tak svatý Augustin, veliký učitel svatého písma, ukazuje, že všichni ti jsou kacíři, kteří všetečně se chápají a mají za to, že kdo jiný kromě Boha odpouští hříchy. A mluví na ono slovo, které řekl Kristus o Marii Magdaléně: „Odpouštějí se jí hříchové mnozí", že ten člověk, jenž Bohem není, nemůže hříchův odpustiti, a dokazuje, že

Šimon, maje za to, že pouhý člověk, to jest člověk, jenž Bohem není, nemůže hříchův odpustiti, a maje za to, že Kristus člověk nemůže hříchův odpustiti, byl méně zlý než ten kacíř, kterýž dí, že on (ten kacíř) hříchy odpouští. I mluví takto svatý Augustin: „Zákonník Šimon lepší (t. méně zlý); neboť když se domníval, že Kristus jest člověk (pouhý, ne Bůh), nevěřil, že by od člověka (pouhého) mohly býti odpuštěny hříchy; protož Židům lepší rozum se zdál než kacířům. Židé řekli: „Kdo jest tento, jenž hříchy odpouští? Smí si to osobiti člověk?" Co zase dí kacíř: „Já odpouštím, já vyčišťuji, já svaté činím!" Odpověz tomu (kacíři) ne já, ale Kristus: Ó člověče! když já od Židův míněn jsem člověkem, ne Bohem, odpuštění hříchův ode mne že by bylo, nedomnívali se. Ne já (Augustin), tobě, ale odpověz tobě Kristus (řka): Ó, kacíři! ty jsa člověkem (ne Bohem), díš: Pojď, ženo, já tě spasím! Já, když za člověka (ne Boha) jsem byl pokládán, řekl jsem: Jdi ženo, víra tvá tě spasila. Odpovídají (kněží pyšní), nevědouce, co mluví, jako dí apoštol (Pavel), a praví: Neodpouštějí-li lidé hříchův, lež jest, že dí Kristus: Kteréž rozvážete na zemi, rozvázáni budou i v nebi. Nevíte (totiž: i zdali nevíte), proč to řečeno jest? Dáti měl Pán (Kristus) lidem Ducha svatého, a od toho Ducha svatého aby jeho věrným byly odpouštěny hříchy. Neboť co jsi, člověče! leč neduživý, jenž zdraví potřebuješ? chceš mně býti lékařem? ba se mnou hledej léku! Neboť aby to vzjevněji ukázal Pán (Kristus), od Ducha svatého, jejž dal učedlníkům svým, že hříchy se odpouštějí, ale ne pro zásluhy lidské, na jednom místě takto dí: Přijměte Ducha svatého; ihned přidal: odpustíte-li komu hříchy, odpouštějí se jemu, to jest: Duch svatý odpouští, ne vy." To vše sv. Augustin slovo od slova, dokazuje, že nižádný člověk nemůže hříchův odpustiti, jen je-li Bůh, jako Kristus.

A aby ještě lépe bylo rozuměno, věz, že hříchy odpustiti někdo může mocí svou, jíž od nižádného nemá: a tak sám Bůh Otec, Syn i Duch svatý může odpustiti hříchy a žádný jiný, a to odpuštění jest nejvyšší. Po druhé může někdo hříchy odpustiti ihned nejdůstojněji tou mocí: zásluhou; a tak Kristus jakožto člověk, že jest nejdůstojnější kněz, svou zásluhou, že pracoval a ukrutnou smrt a ohavnou pro hříchy lidí trpěl, má moc od božství propůjčenou, aby hříchy odpouštěl komuž ráčí, a nižádný jiný kněz neb člověk nemá tak té moci. Po třetí může někdo hříchy odpustiti tak, že poznaje hříchy člověka a uslyše jeho úmysl, a znamenaje žádost jeho, i dí, že jemu jsou hříchy odpuštěny, takto: „Hle, milý bratře! želíš-li srdečně hříchův a nechceš-li více hřešiti, a nyní Boží přikázání všechna chceš plniti, já pravím tobě, že jsou hříchy tvoje odpuštěny." A tuto třetí moc mají kněží, podlé výkladu sv. Augustina, svatého Jeronyma a mistra hlubokých smyslův. A tak sám Bůh svou mocí nejprvé odpouští hříchy; po druhé Kristus, jakožto člověk, nejvýše po božství svou zásluhou všem, kteří budou spaseni, odpouští hříchy; po třetí nejníže kněží odpouštějí hříchy, když z moci propůjčené soudí a ozna-

mují, komu Bůh odpouští hříchy. A pak Bůh tomu zadržuje hříchy, komu jich nechce odpustiti, že se nekaje; též i Kristus zadržuje, komuž jeho umučení neshlazuje hříchův; a kněží zadržují, a jinak zadržeti nemohou, jediné že oznámiti mají, komu Bůh hříchy zadržuje, jako takto pravíce: „Hle, brachu! ty nechceš se káti ze smilství; pán Bůh tobě neodpustí, dokud se nebudeš káti, aniž já mohu tebe rozhřešiti.“ A z toho vidíš, že nelze jest člověku býti vyčištěnu od hříchа, leč jen Boží mocí a Kristovou zásluhou; protož dí Kristus svým učedlníkům: „Beze mne nic nemůžete učiniti.“ Protož volej si papež, biskup, neb jiný kněz, co chce, řka člověku: „Já tobě hříchy odpouštím, já tě i hříchův i muk zbavuji!“ nezbaví-li Pán Bůh, a to ještě člověka, jenž želí hříchův srdečně, nic ho nespasí jich volání. Proto, že člověk nic nemůže učiniti, ani pomysliti co dobrého sám od sebe, leč dá-li Bůh, ani papež, ani kdo jiný, jakož nemůže člověku dáti želení za hřích: taktéž nemůže ani hříchův ani muk zbaviti, jež má trpěti za hřích.

Také po čtvrté, má moc každý člověk odpouštěti hříchy tak, že odpustiti může vinu bližnímu, kterouž proti němu učinil, a to tak, že nechce se mstíti, ani zlostně hněvati; a tu moc dal Kristus každému člověku, o níž říká v Otčenáši: „jakož i my odpouštíme svým vinníkům.“ A tak některá bába více hříchův odpustila bližním, než některý snad papež, biskup nebo jiný kněz. A kdybys se toho lekl: hle, Panna Maria, jež jsouc starou babou, zemřela, ta více hříchův odpustila než Petr apoštol; neboť ona všem odpustila, kteří byli vinni smrtí jejího syna, kteří jsou více proti ní vinni, než proti svatému Petru; a rozuměj, žeť těm odpustila, kterýmž syn odpustil, ale jiným nic.

Hle, již můžeš rozuměti tomu slovu: „Komuž odpustíte hříchy, odpouštějí se jim“, že když Bůh odpustí kajícímu a kněz se s Bohem srovnává, tehdy odpustí, ale ne když chce nebo dí, že odpouští, aby ihned byly odpuštěny hříchy. A toho jest lehký příklad: Prvý, že často člověk zpovídá se knězi lživě, říkaje malé hříchy a zamlče vědomě veliké; a on že srdce nezná, dává jemu rozhřešení, kdežto ten více již tou zpovědí přidělal sobě hříchů. Druhý příklad, že nikdy neví kněz bez vzjevení, rozhřešil-li kdy koho tak, že jsou jemu hříchy odpuštěny, jakož i sám o sobě neví, jestli v milosti Boží, jestli neví o sobě, že by měl hřích smrtelný; neboť dí Písmo: „Nižádný neví, je-li milosti čili hněvu hoden.“ Protož aby kněží nechápali se moci odpuštění hříchův, jakož dokazuje sv. Augustin, Kristus, když odpustil hříchy dnou zlámanému, a Marii Magdaléně i jiným odpouštěje, neříkal: „Já tobě odpouštím hříchy!“ ale: „Odpouštějí se hříchy tvoje“, totiž od Boha. A to učinil proto, aby jiní po něm též říkali: „Doufej, synu nebo dcerko! poněvadž želíš a nechceš více hřešiti, odpouštějíť se hříchové tvoji od Boha“; ale aby neříkali: „Já tobě odpouštím tříchy tvé!“ neboť tak řka, jakož dí sv. Augustin, v kacířství bys upadl. A i kdyby člověk, jenž se zpovídá vzal za své želení hříchův odpuštění od Boha, kdyby tak říkal kněz, lhal by; pakli by

člověk neželel hříchův, maje je, a Bůh by neodpustil, tehdy opět kněz řka: Já tobě odpouštím hříchy! lhal by. Protož dosti jest knězi, aby vida člověka, že dává znamení, že hříchův želí, a dí, že nechce hřešiti, aby maje naději, ale ne jistotu, řekl tomu člověku: „Doufej, milý bratře! žeť milostivý Pán Bůh odpustil tobě tvé hříchy.“ Tak říkali apoštolé a po nich jiní svatí, ale nechlubili se, aniž říkali, že by komu hříchy odpouštěli; ale nynější a nejvíce kněží smilní a lakomí ti se chlubí, že odpouštějí hříchy, a že mohou, koho chtí, i do nebes i do pekla poslati! a nakoupíce odpustky lživé, říkají na zpovědi: „Já tobě dávám odpuštění hříchův, i muk zbavení.“ Ale buď Pán Bůh požehnaný na věky, že jim nedal té moci, aby komuž chtí hříchy odpustiti, odpustili, a aby do pekla poslali, koho chtí: neboť, kdyby tak po jejich vůli bylo, své holky by rozhřešovali a do nebes posílali, a ty spravedlivé, kteří proti jich smilství a lakomství mluví, do pekla by porazili, nýbrž kdo by jim nepřivolil k jich nešlechetnosti, ihned by hříchy jemu zadrželi; a tak která by žena šlechetná hanebnému knězi k smilství nepřivolila, řekl by jí: „Já tě do pekla pošlu, zadrže tobě hříchy.“ Ale již Pán Bůh otvírá rozum věrným, že se jim nedají klátiti; neboť již znají, že kněz nemůže hříšného rozhřešiti, leč je-li právě kající a Pán Bůh ho rozhřeší; a také že nemůže jemu hříchův kněz zadržeti, když Pán Bůh odpustí. Tak kdyby všichni kněží volali, pravíce, že mi hříchy zadržují a Pán Bůh sám by mi je odpustil, tehdy by mi byly odpuštěny a oni by selhali. Totéž jest i odpuštění, kdyby řekli: „Dáváme tobě hříchův odpuštění a muk zbavujeme!“ a Pán Bůh kdyby řekl: „Ty se hříchův nekaješ, já jich tobě neodpouštím“. A tato pravda bude v soudný den všem oznámena, když lživí kněží budou pohaněni, kteří se nepokají, že se tak i jiné klamali; ale věrní a pokorní kněží, již vyznávají, že jsou nedostatečnými Božími sluhy, a kteří praví, že ničeho nemohou učiniti, leč což Pán Bůh ráčí skrze ně učiniti, ti vezmou odplatu podle své zásluhy, jimž řekl v svých učedlnících Kristus: „Kterým odpustíte hříchy, odpouštějí se jim, a kterým zadržíte, zadržány jsou.“

Dále dí evangelium: „A Tomáš, jeden ze dvanácti, jenž slove ve víře pochybující“, a dále. Tu věz, že v latinském evangeliu stojí: didymus; to vykládají jedni: „ve víře pochybující“, jakož jest tak, že více než který ze svatých apoštolů o vzkříšení Kristově pochyboval, druzí vykládají didymus, to jest: „bližený“, jako by byl z pokolení Benjamin, že slul bližený. Bližený sluje ten, který se sám druhý neb třetí narodí najednou od jedné matky. Obojí rozum může státi o Tomášovi, jenž nebyl s jinými učedlníky v tomto pátém Kristově ukázání, a to snad pro bázeň, boje se Židův, anebo snad že Pán Bůh k většímu jeho prospěchu a církve svaté tak způsobil. A že což jest dobré a užitečné, to lidé rádi praví, protož učedlníci viděvše Ježíše, když přišel Tomáš, řekli jemu: „Viděli sme Pána.“ A on jako ve víře pochybující a jim nevěřící ukazuje svou tvrdost, nechce věřiti, leč jestli by se dohmatal dvěma jistými smysly, to jest zrakem a dotýkáním, ve dvou ranách, totiž v rukou a v boku Kristově. A pak po

osmi dnech, v šestém Kristově ukázání, přišel Ježíš k učedlníkům i k Tomáši; a jako vševědoucí, pozraviv učedlníkův, obrátil řeč k Tomášovi, aby poznal, že jeho úmysl zná, a řekl jemu k jeho i k našemu prospěchu, aby prstem zkusil i rukou i boku jeho. Aniž se domnívej, že by Tomáš znovu Krista tím dotýkáním ranil, ale bez úrazu i bez ublížení, jakož hodné bylo, se dotekl. A tak, jakož dí sv. Řehoř, více nám nevěra Tomášova k víře prospěla, nežli víra věřících učedlníkův; „neboť že on k víře dotýkáním jest přiveden, náš úmysl, všechno pochybení odvrhna, jest ve víře potvrzen." To Řehoř.

Pak milostivý Spasitel pěkně kárá Tomáše, aby již nebyl nevěřící, ale aby již věřil; a Tomáš jsa i viděním, i slyšením, i dotknutím od dobrého mistra naučen, vyznává spolu i jeho božství i člověčenství, řka: „Pán můj a Bůh můj." Aniž jest pochybnost, že by ho vnitř byl nenaučil milostivý Spasitel, jakož ho zevnitř naučil; neboť jakož ústy promluvil, tak duší věřil. A nazývá Tomáš Krista pánem a ne mistrem, ač Pán Ježíš řekl učedlníkům, Jan v 13. kap.: „Vy mne nazýváte mistrem a pánem, a dobře pravíte, neboť jsem." Neboť již vstav z mrtvých, ne tak obcoval s nimi jako mistr, ale již jako mocný pán; vstav k životu nesmrtelnému byl od takého obcování s nimi odloučen. A nazývá ho Bohem, ne že by božství okem tělestným viděl, aniž že by se ho byl dotekl, ale že v duchu dal jemu Kristus poznání svého božství. A tak dí sv. Augustin: „Viděl a dotýkal se Tomáš člověka, a vyznal Boha." A svatý Ambrož dí: „Vpustil ruku svou ten, jenž nevěřil, a Pána a Boha nalezl." A tak i svatý Řehoř, i Augustin, i Ambrož, i svatý Lev papež chtí, že se Tomáš dotýkal. Pak k našemu utěšení, již sme ani neviděli, ani se nedotýkali Krista tělestně, dí Kristus: „Že si viděl mne, Tomáši, uvěřil si: blahoslavení, kteří neviděli", tak jako ty si viděl okem tělestným, „a uvěřili" též, že Kristus jest Pán a Bůh, Pán všemohoucí a Bůh věčný.

Tu bych měl něco povědĕti, kterak ti, kteří věří pevně a nehledají divův, jsou dobré víry, ale ti nevěrní, kteří divův hledají; ale již musím konec učiniti a to zachovati k jinému evangeliu, neb jsem již prodlel. Pak zavírá sv. Jan evangelium, že „mnohá jiná znamení učinil Ježíš". A proč? Aby lidé věřili, proto jsou tato psána, a věřili věrou živou, to jest neumrtvenou hříchem smrtelným, „že Ježíš jest Kristus, syn Boží, a aby věříce, život věčný měli ve jménu jeho".

DRUHÁ NEDĚLE PO VELIKONOCI.

Sv. Jan v 10. kapitole:

V ten čas řekl Ježíš učeníkům svým: 11. „Já jsem pastýř dobrý. Dobrý pastýř duši svou pokládá za ovce. 12. Ale nájemník a ten, kterýž není pastýř, jehož nejsou ovce vlastní, vida vlka, an jde, i opouští ovce i utíká, a vlk lapá a rozhání ovce. 13. Nájemník pak utíká, nebo nájemník jest, a nemá péče o ovce. 14 Já jsem ten dobrý pastýř, a známť své, a znají mne mé. 15. Jakož mne zná Otec, a já znám Otce, a duši svou pokládám za ovce. 16. A mámť i jiné ovce, kteréž nejsou z tohoto ovčince. I tyť musím přivésti; nebo hlas můj slyšeti budou. A budeť jeden ovčinec a jeden pastýř.“

*

Svaté toto evangelium jest velmi čisté zrcadlo pravým náměstkům Kristovým, tak jest velmi vzjevné odsouzení všech falešných prelátův, kteří Krista nenásledují. I pokládá milostivý Spasitel toto založení víry, že on jest pastýř dobrý, a dobrý ne z náhody, ale od věčnosti jakožto Bůh; ale jiní jsou z náhody dobří, neb někdy jsou dobří, někdy zlí, aneb mohou býti zlí; ale on nemůže býti zlý, neboť jest věčná dobrota. Aniž proto, že dí: „Já jsem pastýř dobrý“, chlouba se ho dotýká; neboť to dí jako pravý Bůh a pravý člověk, jehož se nemůže pýcha aniž který hřích chopiti. Z toho hned máš naučení, že není možno, aby který jiný člověk mohl býti pastýř tak dobrý. Po druhé vidíš, že nelze nižádnému býti pastýřem dobrým, leč jen účastností dobroty toho pastýře. Po třetí vidíš, že není možno, aby který

jiný pastýř byl hoden chvály, jen následuje-li v ctnostech Krista pastýře; neboť ctnost, jež jest prostředek mezi hříchy, musí míti počátek od syna Božího, jenž jest střední osoba mezi otcem Bohem a mezi Duchem svatým; protož kterak daleko člověk, a zvláště duchovní pastýř, uchyluje se od následování Kristova, tak daleko pobluzuje od cesty pravdy.

Dále z toho máme důkaz, že život kněžský, a zvláště papežský, biskupský a farářský, má poznán býti z podobenství skutkův Kristových, takže následují-li Krista, tehdy jsou hodni chvály, pakli nenásledují, tehdy jsou hodni pomsty; a čím více se který chýlí od následování Krista, tím více hoden jest pomsty.

Pak položiv Kristus ten základ víry, že on jest pastýř dobrý, ukazuje, který úřad přísluší takému pastýři, když dí: „Dobrý pastýř dává duši svou za ovce své.“ A přísluší trojí úřad pastýři: Prvý, pastva, užitečná a zdravá. Druhý, obrana ovcí od násilí. Třetí, uzdravení ovcí nemocných. A ty tři úřady zvláště jen Kristovi náleží; neboť jen on jest pastýř, jenž může své věrné pásti svým slovem; ale jiní pasou-li, tehdy ne svým, ale jeho slovem pasou. Po druhé, jediný on sám jest ten, jenž může před ďáblem obrániti svou moci své vyvolené: neboť on sám jediný jest člověk, jenž má moc nade všemi lidmi i nade všemi ďábly, a tak on jest jediný ten pastýř, jenž tak může obrániti přede všemi ďábly. Po třetí tak má důkaz, že on jest jediný ten člověk, jenž snímá hříchy světa; a že není nižádná nemoc horší nežli hřích ovcím, o nichž v tomto evangeliu zmínka jest, i kterýž pastýř může uzdraviti ovce, jako milostivý Kristus, od hříchu prašivého? A tak nejvyšší úřad, uzdravovati své poddací a jim pomáhati, byl by, aby pastýř život svůj položil na smrt za ovce. A ačkoli to mnozí učinili, přece toho neučinili svou mocí jako Kristus. Neboť on maje moc složiti život svůj a opět vzíti jej, položil jej na smrt za své ovce; ale jiní učinili to jeho pomocí a ne tak prospěšně, aby je od hříchův smrtí svou očistili, a od věčného zatracení vykoupili; protož on jest ten nejlepší pastýř, jenž duši svou položil za své ovce. A že po poznání dobrého pastýře může lehčeji poznán býti zlý pastýř, protož ihned Kristus ukazuje způsoby zlého pastýře, když dí: „ale nájemník, a kterýž není pastýř, jehož nejsou ovce vlastní, vidí vlka jdoucího, i opouští ovce a utíká.“ Tu věz, že nájemník nebo námezdník jest ten, kterýž pro časnou neb pro tělesnou potřebu slouží někomu, aby od něho vzal; a tak slove nájemník, že na nájmu slouží, neb námezdník, že ze mzdy tělesné slouží. Z toho vidíš, že všichni kněží, kteří přijali úřad pastýřský, a neoblékli se v Ježíše Krista, takže nevedou-li úřadu toho pro chválu Boží, pro spasení své, a pro církve svaté prospěch, napřed jsouce dobře živi, tací všichni nejsou dobří pastýři, ale jsou falešní nájemníci nebo námezdníci. Z toho dále důkaz jest, že všichni nynější preláti, to jest nad jiné povýšení v úřadě, kteří hledí jen k tělesnému požitku, neb že více hledí k tomu požitku tělesnému než k duchovnímu, všichni tací jsou falešní nájemníci, již budou, nebudou-li se káti, zatraceni, protože hledají více svého zisku, nežli

zisku pána svého Ježíše Krista; neboť kdyby více hledali zisku nejvyššího pastýře, tehdy by pilněji pracovali o spasení duší nežli o zisk tělestný, oni pak zpět to obrátili. A ti budou zcela nevýslovně zatraceni, kteří nikterak úřadu pastýřského nevedou, lidu neučí, a sami se pasou; neboť prorok Ezechiel dí v 34. kap.: „Toto dí Pán Bůh: Běda pastýřům, kteří sami se pásli!" A potom dí: „Nehledali pastýři stáda mého, ale pásli se sami pastýři a stád mých nepásli. Protož, pastýři! slyšte slovo Boží, totoť dí Pán Bůh: Hle já sám na pastýřích požádám stáda svého z rukou jejich, a káži jim přestati, aby více nepásli stáda mého, a také aby ani sami se nepásli."

Hle, tu máš řeč samého Boha, již uvažujíce svatí píší, že pastýři, nepasouce lidu slovem Božím, budou zatraceni. Svatý Isidorus dí: „Kněží pro nešlechetnost lidí zatraceni bývají, když jich, ani jsou hloupí, neučí, a když hřeší, že jich nekárají." A sv. Augustin dí: „Nemnozí jsou kněží, již slovo Boží spravedlivě káží; ale mnozí jsou, kteří sobě k zatracení mlčí: někteří pro neumění, neb se naučiti nechtí, někteří pro zmeškání, kteří Božím slovem zhrdají. Ale ani oni, ani tito nemohou z hříchu mlčení vymluveni býti; neboť ani oni nad jinými býti nemají, kteří kázati neumějí, ani tito mlčeti nemají, kteří kázati umějí, ačkoli nad jinými nejsou." To vše svatý Augustin. A svatý Řehoř dí: „Jistě psáno jest, aby slyšen byl zvuk, když by kněz šel do chrámu před obličej Boží, a aby neumřel. Jistě kněz vcházeje neb vycházeje umírá, není-li od něho zvuku slyšeti; neboť hněvu skrytého soudce popouzí, chodí-li bez zvuku kázání." To Řehoř, přivodě písmo, že Bůh přikázal Mojžíšovi, aby kněz do chrámu nevcházel, jedině maje cinkající a zvučné zvonce u roucha svého, aby ho lid slyšel, též i když by ven šel, a každý bez zvoncův aby umřel. To svatý Řehoř vykládá, že nyní kněz má zníti slovem Božím, pod pokutou smrti věčné; a má zavěsiti zvonce na rouše svém, t. j. na svých dobrých skutcích, již jsou roucho kněžské, jakož dí David: „Kněží tvoji ať se obléknou v spravedlnost." A tak dí sv. Řehoř, že u roucha kněze zvonce visí, když cestu života se zvukem jazyka skutky ukazují.

Hle tu máš, kterak pastýři, kteří nepasou ovcí Kristových, jsouce nájemníci, hodni jsou zatracení; protož běda těm, kteří pro tělestný užitek přijímají úřad pastýřský; neboť o každém takovém dí Kristus, že „nájemník nebo námezdník jest, jenž vidí vlka" totiž ďábla, jakož dí Augustin a Řehoř svatý, „i opouští ovce i utíká". A rozuměj, že vlka-ďábla vidí, když činy ďáblovy na člověku vidí, jako cizoložství, smilství neb jiný skutek ďáblův; i opouští ovce, když nedbá, že tak hřeší, moha je učiti, že to jest zlé, a utíká. Sv. Řehoř dí: „utíká", ne „proměňuje místo", ale „nedávaje pomoci". A vlk lapá, když ďábel táhne duše k rozkoši hříchu; a tak, když ďábel v hřích smrtelný uvedl člověka, tehdy ho polapil a zadávil na duši. „A rozptyluje" neb rozhání, když od svornosti lásky je odvádí; a tuto ovci zažene na vrch pýchy, onu v jámu lenosti, jinou v trní lakomství a některou v louži smilství.

A uvažuj, kterak Kristus dí znamenitě, že „nájemník, jenž není pastýř, a jehož nejsou ovce vlastní". Hle, dí jedno, že nájemník není pastýř; po druhé, že nejsou jeho ovce vlastní. Vizmež, kdo není pastýř: jistě ten, kdož nepase; jako zase ten slove pastýř ovcí čtvernohých, kdož je pase; protož bez pochybnosti: kdož nepase ovcí Kristových, ten není pastýř. Pakli pase, hleď, čím a proč je pase; pase-li slovem Božím a příkladem činů svatých, tehdy jest pastýř; a ten ani neopouští ovcí ani neutíká od nich; pakli je pase báchorkami nebo bludy a lživými řečmi, tehdy jest zloděj, jenž krade slovo Boží lidu, že ho neslyší; pakli pase je, ale více pro tělestný užitek, tehdy jest nájemník. Neboť dí svatý Augustin: „Co jest to" (totiž, že dí Kristus:) „nájemník jest". Odpovídá řka: „Časné odplaty hledá, v domě (totiž království nebeského) nebude přebývati na věky." A svatý Řehoř dí: „Jsou někteří, již, když více pozemské jmění než ovce milují, právem jméno pastýře ztrácejí; neboť ne pastýř, ale nájemník slove, kterýž ne pro milování vnitřní ovce Boží pase, ale pro užitky tělestné. Nájemník ještě jest, který pastýřovo místo drží, ale zisku duši nehledá; tělestného zisku pilen jest a ctí prelátskou vesel jest." To sv. Řehoř. A třemi kusy nájemníkem někdo bývá: Předně, že přijímá úřad a opouští ovce nedbalostí; po druhé, že, když protivenství bude, tehdy utíká. A to dvé položil Kristus. A třetí se v tom slově nájemník míní, to jest, že zisku mzdy neb odplaty tělestné hledá.

Ó běda, co jest nájemníků! I kde jsou pastýři? Pohříchu, ve vlky i v nájemníky se obrátili a zlodějův a lotrů, jenž jinudy než skrze Krista vcházejí, těm není počtu. I kdo by je z nás spočítal, když dí Kristus hned po tomto evangeliu, že všichni, což jich přišlo, zloději jsou a lotři, vlci hltaví, jichž se velí Kristus pilně ostříhati, řka v 7. kap. sv. Matouše: „Pilně se ostříhejte od falešných proroků, již přicházejí k vám v rouše ovčím, ale uvnitř jsou vlci hltaví. Falešní prorokové, s odpustky peněžními; v rouše ovčím, to jest v úřadu a v moci kněžské, jež jako ovci Kristovu ukazuje. Hlas ovčí jest: „Budete hříchu zbaveni", uvnitř žádost hltání, aby dali peníze; ale hned se vlci ukáží, neboť jako vlci vzdvihnouce hlavu vysoko vyjí. Hle, David dí: „Myslili a mluvili chytrost, zlobu na vysokosti mluvili, položili v nebe ústa svá a jazyk jich vlekl se po zemi." A kterých dotýká se prorok svatý, řka: „Myslili chytrost"? Jistě těch, kteří chytře vymyslivše nálezy, loupí lid a mluví zlobu vysoce, říkouce, že kdo jim se protiví, jest kacíř a že mají moc poslati ho kletbou do pekla. A dále dí prorok: „Položili v nebe ústa svá", totiž hlásajíce, že mají moc otevříti království nebeské a kdo jim dá, má odpuštění hříchův i muk a tak, zemře-li, že hned bude v nebesích: a, jakož Kliment papež v bule přikazuje andělům svatým, aby hned vzali do nebe duši toho, kdo putuje umře. I zdaliť se to nezdá vysokým hlav povzdvižením nad anděly Boží a pravé vlčí vytí? Ano, hned dává znáti prorok ty vlky, řka: „A jazyk jich vleče se neb jde po zemi", to jest mluví, chtíce pozemské věci, jakož ukazují ihned, mluvíce, aby jim dávali peníze; neboť tak vzní i jejich jazyk i písmo, aby ti měli, kteří dávají nebo

budou pomoci k dávání. A tak se ti vlci s nájemníky rozmnožili a spřáhli, že pastýře věrné a ovce, které pasou se na pravé pastvě slova Božího, kousají a vraždí jako kacíře. A ti vlci původ mají od velikého vlka Antikrista, o němž dí sv. Jeremiáš v 5. kap.: „Vlk na večer sežral je.“ Co jest, že vlk na večer sežral lid? jen, že Antikrist na skonání světa, na večer, když není paprslku slunce Krista, jenž by osvítil rozum a zapálil láskou žádost... (neboť sám Kristus prorokoval, že rozmnoží se zloba a zahyne láska k soudnému dni)... a tak Antikrist žere ovce, posílaje menší vlky, o nichž řekl Kristus svým věrným v 10. kap. sv. Matouše: „Aj, já posílám vás jako ovce mezi vlky.“

Proto teď můžeš, kdo chceš, rozuměti, že netoliko ďábel a Antikrist jest vlk, ale každý takový, jenž násilím nebo úkladem žere statek lidský a kousá utrháním. Protož dí sv. Řehoř, že vlk na ovce přichází, když všelijaký nespravedlivý a loupežník věrné leckteré a pokorné utlačuje; a ten, jenž se zdál, že by pastýř byl, a nebyl, opouští ovce a utíká. To Řehoř. A Kristus pán ukazuje příčinu, pro kterou nájemník utíká, řka: „A nájemník utíká, že nájemník jest a nenáleží jemu ovce.“ Tu dí sv. Řehoř, že samo to jest příčinou, aby nájemník utíkal, že nájemník jest. Jako by řekl: „Vytrvati v nebezpečenství ovcí nemůže ten, který v tom, že nad ovcemi jest, ne ovcí miluje, ale zisku zemského hledá.“ To Řehoř. A tak i z Kristovy řeči i svatého Řehoře důkaz jest, proč nájemník utíká od ovcí, že proto, že zisku hledal, ale ovcí řádně nemiloval; neboť kdyby je řádně miloval a byl pastýř vyvolený od Krista, tehdy by vytrval proti ďáblu až do smrti za své bratří. Neboť dí Kristus: „Dobrý pastýř duši svou dává za ovce své.“ A svatý Jan apoštol dí: „V tom poznali sme lásku Boží, že on za nás duši svou položil; i my máme za bratří duše položiti.“ A jest tato řeč jistý důkaz: neboť poněvadž to Kristus učinil a apoštoly na to poslal i jiné jich náměstky, tehdy to mají učiniti. A svatého Augustina je důkaz tento: že spořádaná láska tomu chce, aby každý člověk více miloval duši každého svého bližního nežli své tělo; protož má pro spasení duše svého bližního tělo své na smrt nasaditi, je-li potřebí. Neboť to rozum ukazuje, že menší dobré pro lepší dobré má opuštěno býti a poněvadž živost těla jest menší dobré než živost neb spasení duše, protož pro toto má ono, když jest čas, opuštěno býti. A opět článek základu víry jest, že každý, kdož v lásce jsa, z lásky o spasení bližního do smrti se nasadí, že ten bude v radosti nebeské poctěn; protož má sebe věrný křesťan, a zvláště pastýř ovcí Kristových, za ně až do smrti nasaditi proti ďáblu a proti Antikristu.

Hle tuto znamenej, že činí otázku sv. Augustin: „Poněvadž apoštolé byli pastýři a ne nájemníci, proč utíkali, když jich smrti hledali?“ A oni podle Kristovy řeči učinili, jenž řekl: „Budou-li vás vyháněti nebo vám se protiviti v jednom místě, utecte do jiného.“ A touž otázku učinil Honoratus biskup, píše sv. Augustinu, táže se, kterak má učiniti, když hledají jeho záhuby, řka: „Hle, evangelium dí Kristovo: ‚Budou-li vás vyháněti v jednom místě, utecte do jiného.‘ A tu dí Kristus: „že nájemník, a kdo není pastýř, jehož nejsou ovce

vlastní, vidí vlka jdoucího i opouští ovce a utíká.“ „I kterak mám učiniti, abych i ono slovo Kristovo naplnil a také abych nájemníkem utíkaje nebyl?“ K té otázce udělal jemu sv. Augustin hned celou knihu a velmi dlouze otázku probírá: a ustanovuje se závěrkem na této řeči: „že je-li protivenství, takové musí býti, že všem spolu, i kněžím i nekněžím jest protivenství na smrt nebo ne všem. Je-li všem, tehdy mohou-li všichni na bezpečné místo ujíti, aby ušli; pakli ne všem jde na smrt, tehdy buď samým všem kněžím anebo samým všem nekněžím: jestliže nekněžím, tehdy kněžím netřeba utéci a nekněží mohou ujíti, neboť oni nejsou pastýři; pakli všem kněžím jde o život, tedy nemají všichni ujíti, neb by tu byli nájemníci, opustíce lid bez potřeby duchovní, totiž bez slova Božího a bez křtu. A řekli-li by jim lidé: ‚Jděte pryč, ať vás neusmrtí,‘ tehdy mají odpověděti jim kněží, že nechtí, neb jim jich duše jsou milejší, než jejich vlastní těla.“ Dále dí Augustin: „Ale kterak to bude, usmrtí-li všechny ty kněze? kdo zůstane tomu lidu k učení?“ Odpovídá, že nemají všichni zůstati, ale někteří k budoucímu prospěchu se zachovati. Ale kterak toť, dí-li který: „Ať já odejdu a vy zůstaňte!“ Dí Augustin, že ten tak řka buď jest bázlivý nad jiné, chtě utéci, aneb jest v domnění, že by on nejlépe se potom hodil obci a tak jest pyšný. Kterak tehdy učiniti mají? Odpovídá, že nižádný nemá se tak vybrati; ale aby všichni spolu vybrali některé neb některého k budoucímu prospěchu. Ale snad se přihodí, že nebudou věděti, kterého by vybrali? Dí, že mají losovati, a kterého los ukáže, ten aby odešel. Ale řeknou-li: „Nikdy nečteme v písmě, že by se byl takový los stal.“ Odpovídá řka: „Budiž, že by se byl nikdy dříve nestal, a přece, stane-li se, bude užitečný.“ Pak hledají-li jedné osoby k záhubě a bez té může lid míti potřebu duchovní, tehdy ta osoba neb ten člověk může prchnouti pro budoucí prospěch, jako uprchl Pavel apoštol z Damašku, když ho učedlníci jiní v koši přes zeď spustili, a jako prchal sv. Athanasius, jehož chtěl císař zahubiti, a uprchnuv, mnoho potom církvi svaté proti kacířům prospěl: neboť on učinil to vyznání víry, jež vždy obecně zpíváme neb říkáme na prvé hodině, latinsky na primě, jež se počíná: „Kdožkolivěk chce spasen býti.“ Pakli by jeho útěkem lid byl zmeškán v slovu Božím neb ve křtu, tehdy nemá uprchnouti; nebo jakž by tak prchl od ovcí, opustě je ďáblu, tu by ukázal, že jest nájemník, tak že by více miloval své tělo než spasení svých bližních.“ Hle, tak sv. Augustin tu otázku zpravil tomu Honoratovi.

A já spoleh na lásku Boží a na radu mnohých lidí, jichž nejsem hoden v paty líbati, a na tuto řeč sv. Augustina, vida, že lid má dosti slova Božího i jiné duchovní potřeby, když hledali mého bezživotí, prchl sem; potom vrátiv se, kázal sem a opět, když měl rok o smlouvu býti, k žádosti králově a se svolením lidu na kázání, opět sem prchl. Potom, když v tom roku nic nebylo k vysvobození slova Božího, opět sem kázal a vždy službu stavili; a to stavení ďábelské že veliký nátisk v lidu činilo, když nechtí křtíti ani mrtvých pochovávati, a boje se pohromy veliké v lidu, opět sem uprchl. I nevím, dobře-li sem učinil, čili

zle jako nájemník, a pomohou-li mi tyto příčiny, abych nájemníkem nebyl? Než to mě těší, že ten mám úmysl, že, kdybych věděl, že tím hřešim, tehdy v naději Boží chtěl bych život ten složiti a odvážiti se jich stavení služby, jež mě nejvíce drží, protože lid nechce se odvážiti pro pravdu Boží, aby bez jich služby byl a pochovával se leckdes a dítky by sami křtili v takovou nouzi, až by Pán Bůh roztrhal ty Antikristovy síti.

Neboť nemá Antikrist síti silnější, než Boží služby stavení, jíž kněží dotlačují k své vůli, kteréž chtí. Tou sítí brání svého lakomství i bohatství; tou sítí odloučili se od utrpení na bohatství a na těle tak, že první svatí křesťané a zvláště kněží, radostně trpěli, když jim bohatství brali neb je haněli, mučili i zabíje-li; a oni, nestavíce služby, více se modlili, více Krista obětovali i kázali: a pak nynější zpátečni svatí kněží tak se z ustanovení Antikristova ohradili, že vezme-li kdo co kněži — a ještě spravedlivě — neb popadnou-li kněze v cizoložství neb v loupeži, tehdy hned staví službu Boží, věznì-li cizoložníka neb loupežníka kněze. Pakli dají knězi políček v krčmě ve sváru, an se o kostky neb o nevěstku vadí, tehdy žalují a klnou; pakli poraní kněze, ale staví službu a ženou do Říma, řkouce, že nemůže nižádný než papež rozhřešiti toho, jenž kněze okrvaví. Ale když kněz člověku kterému nohu neb ruku utne aneb zabije člověka bez viny, toho kněze neklnou ani služby nestaví. Proč? Vždyť čert čertu oka nevykline. A ještě řeknou: Tenť jest kněz statečný, jenž se odváží sedláka s housle utíti.

A tak chytře ďábel ponenáhlu rozlícel síti, že nejprve vedl zlé lidi na to, aby dobré vraždili; a vida, že čím jich více zbili, tím jich více přibývalo, potom vymyslil, aby se velmi mučili. Ani to mu neprospělo. Potom vymyslil tu nešlechetnost, že meč vzal dobrým i dal jej zlým: meč, řku, slova Kristova k vyobcování, jež nazývají kletbou, že vydal Kristus, aby pro hřích smrtelný po třech napomenutích, nechtěl-li by člověk přestati hříchu vzjevného, aby s ním dobří neobcovali. Pak ten meč dal ďábel lstivě zlým proti dobrým: že svatokupci, cizoložníci, smilníci, lakomci a vzjevní Boží protivníci vyobcovávají ty, již slovo Boží káží a jich hříchy kárají. A to počal ďábel na pánu Ježíšovi, že kněží, biskupové a zákonníci k vůli ďáblově vyobcovali, jakož píše sv. Jan v 9. kap., řka: že onoho, jenž se byl slepý narodil, a Kristus mu zrak dal, protože Kristovi svědectví vydávali, vyloučili ho z obce, neboť se již byli spikli; neboť svolili Židé, že kdož by vyznal, že on jest Kristus, aby z církve židovské byl vyloučen. A o tom vyloučení Kristus na Zelený čtvrtek pověděl učeníkům, řka (Jan v 15. kap.): „Toť sem pravil vám, abyste se nehoršili; vyobcujíť vás a přijde hodina, že každý, kterýž vás zabije, domnívati se bude, že by službu dával Bohu.“ A toť budou vám činiti, že neznali ani Otce ani mne.

Hle, tu máme plné ukázání, co se tou kletbou dálo a děje a že pochází od nepoznání Boha otce i syna Božího a že mnějí, že by tím Bohu sloužili, vražďice sluhy Boží. A tak ďábel chytrý rozmnožil tu kletbu, že všudy chce jí i bohatství kněžím dobývati i brániti i všechen

svět pod ně skloniti a jich zlobě brániti, a vzvláště, aby proti nim nekázali. Protož oni zapovídají pod kletbou, aby o kněžích před lidem obecným nekázali, jen což by bylo k jich chvále a užitku tělestnému. A tak kdož káže, že kněží jsou bohové, že jsou strojitelé Boha, že mají moc spasiti i zatratiti koho chtí, že nelze nižádnému bez nich spasenu býti, že nemá jich nižádný trestati a že oni mají, co jest nejlepšího, sníst, vypiti i roztrhati, kdož tak káže, ten jest velebný kazatel a ten má kázati; ale kdož káže, aby kněží nesmilnili, lidí lakomstvím a svatokupectvím neloupili, žen cizích nechali, na jednom obročí dosti měl ten, který by byl hoden a s lidem pracoval, aby nesvatokupčili v svátosti a v obročích, tomu ihned převzdějí hánce kněžství svatého, zkazitele svaté církve a že jest kacíř a nemá kázati. Protož žalují, potom klnou, a když jim ta síť ďáblova nestačí, tehdy staví službu. Tu síť ďáblovu rozšíří, jakož nejdále mohou, a tak aby svou vůli provedli, kdyby mohli, všem by sloužiti Bohu zakázali. Bůh přikázal, řka: „Kažte, křtěte, to na mou památku čiňte, modlete se a nepřestávejte." A Antikrist zase: „Nekažte, nekřtěte, neslužte mši, nečiňte na Kristovu památku, aniž se modlete, ale přestaňte!" A lid sprostný se domnívá, že by to vše řádné bylo podle jejich naučení a nemohou se dovtípiti, že který by úředník králův přikázal všem sluhům královským, aby úřadu a služby své nevedli, proto, že by jeden byl sluha králův zlý neb proto, že by dobrý sluha králův nechtěl zlé vůle toho úředníka naplniti, že by ten zle přikázal a sluhové neměli by ho poslouchati. Též tuto, když brání dobrým, aby Kristovi králi nesloužili a jeho úřadu nevedli.

A ty síti stavení služby, jakož sem jinde v knihách latinských o církvi svaté o tom psal, nejprve rozestřel papež, proto že jednoho kardinála v Římě ranili, tak že stavil službu po všem Římě. A potom vždy dále rozšiřoval Antikrist ty síti a nejvíce, aby na kněží jeho nižádný nesahal, aneb když na ně někdo sáhl; a nedávno vydal ty síti k skonání světa; jako nejchytřejší a velmi přikryté, aby jich ptáci Kristovi po větru Ducha svatého neucítili a od nich se nevystřehli. Ale dá Pán Bůh brzo lidu svému poznání, že roztrhá ty síti a bude svobodně Boha chváliti a pro vůli Antikristovu nepřestane od služby Boží. Budiž Pán Bůh požehnaný, že v svém písmě nevydal jim těch sítí, ale spíše kázal je svým účedlníkům trhati, aby jeho chvála vždy v lidu se šířila. A bude-li jeho svatá vůle, já odváže se jich služby stavení, ježto by snad lépe bylo, aby tací slova Božího protivníci ani nesloužili, ani nekřtili, budu kázati slovo Boží, když podle jeho svatého naučení k tomu čas uzřím, abych ovcí Kristových ještě potvrdil.

Jenž dále dí ve čtení: „Já jsem pastýř dobrý a znám ovce své a znají mě mé." Již to po druhé dí: „Já jsem pastýř dobrý" proto, aby toho potvrdil a nám lépe oznámil a také, aby ukázal, že jest pastýř i pokud Bůh i člověk. A dokazuje třemi kusy, že jest pastýř dobrý: prvým, že zná ovce své, řka: „znám ovce své"; druhým, že život za ně pokládá, řka: „a duši svou pokládám za ovce své"; třetím, že pilnost velikou o ně má, řka: „a ty musím přivésti". I nezdáliť se dobrý pa-

stýř, jenž zná všechny ovce své a za ně duši pokládá a velikou pilnost o ně až do smrti má? Nalezni lepšího pastýře a dím, že jsi moudřejší než Bůh! I dí Kristus: „znám“, totiž věčným znáním k spasení „ovce své“, to jest lidi k spasení vyvolené; „a znají mě“, totiž nyní věrou a po smrti láskou věčnou „mé“, totiž ovce. „A jakož znal mě Otec“ znáním věčným a laskavým, „i já znám Otce“ týmž znáním, pokud jsem syn jeho věčný. A tím znáním ovce neznají Krista, neboť ovce nejsou od věčnosti; ale znají ho nyní znáním víry živé a potom v blahoslavenství znají ho, jakož jest, tak že zde jich znání se počíná a v radosti nebeské se dokonává. A tak Kristus, pokud Bůh, má svrchované znání s Otcem, a pokud člověk, má znání otce velmi shodné s prvním znáním, tak že znaje vůli Otce Boha, hotov jest za ovce umříti. Protož dobře hned dí: „A duši svou“, totiž život „pokládám na smrt za ovce své“, to jest za vyvolené k spasení. Neb to jest skutek nejpilnější, od Boha věčně vyvolený a Kristovi člověku od svaté Trojice přikázaný, aby dal na smrt život svůj za své ovce; aniž jest ten skutek toliko Židům prospěšný, z jichž národu Kristus se zrodil, a k nim vzlášť poslán, ale jest také i jiným národům užitečný. Protož dí Kristus: „A jiné ovce mám“, totiž pohany vyvolené k spasení, „jež nejsou z tohoto ovčince“, to jest z církve židovského pokolení, kteráž církev Židů svatých jest ovčinec; „a ty musím“ ne proti vůli, ale z vůle svaté Trojice „přivésti“ v církev svatou a hlasu mého, to jest slova mého, budou poslouchati užitečně, sobě k spasení, „a bude jeden ovčinec“, to jest sbor vyvolených, „a jeden pastýř“.

Tu skrze jeden ovčinec někteří rozumějí poslední a plné obrácení Židů k víře Kristově a jiní rozumějí plné obrácení všech vyvolených, kteří s Kristem na konec budou přebývati. A tento smysl jest jistý; neb jistě tak jest, že všichni vyvolení na konec budou Kristova hlasu poslouchati a oni budou jeden sbor, jejž Kristus nazývá ovčincem, a jeden pastýř toho sboru jest milý Kristus. A tak všech vyvolených do soudného dne jest ovčinec, jenž slove církev svatá rytěřující, a po soudném dni bude ovčinec jeden, církev svatá již vítězná, to jest sbor všech svatých, již zvítězili nad tělem, nad světem a nad ďáblem a to vždy majíce jednoho pastýře, Pána našeho Jezu Krista. A z počtu těchto ovcí nebyl jest Jidáš apoštol, od Krista k biskupství volený, neb jest nebyl k spasení vyvolený; neb vyvolený nižádný nezahyne a předvěděný nižádný spasen nebude, jakož dovodí sv. Augustin. A rozuměj, že vyvolený jest ten, kohož Pán Bůh volil jest, aby dobře jsa živ, byl na konec spasen; ale předvěděný slove ten, kteréhož poznal, že jsa zle živ bude zatracen. Amen.

TŘETÍ NEDĚLE PO VELIKONOCI.

Sv. Jan v 16. kapitole:

V ten čas řekl Ježíš učedlníkům svým: 16. „Maličko a neuzříte mne, a opět maličko, a uzříte mne; nebo já jdu k Otci.“ 17. I řekli někteří z učedlníků jeho mezi sebou: „Co jest to, že praví nám: Maličko a neuzříte mne, a opět maličko, a uzříte mne, a že já jdu k Otci?“ 18. Protož pravili: „Co jest to, že praví: Maličko? Nevíme, co praví.“ 19. I poznal Ježíš, že se ho chtěli otázati I řekl jim: „O tom tážete se mezi sebou, že jsem řekl: Maličko, a neuzříte mne, a opět maličko, a uzříte mne? 20. Amen, amen pravím vám, že plakati a kviliti budete vy, ale svět se bude radovati; vy pak se budete rmoutiti, ale zármutek váš obrátíť se v radost. 21. Žena, když rodí, zármutek má, nebo přišla hodina její, ale když porodí děťátko, již nepamatuje na soužení pro radost, proto že se narodil člověk na svět. 22. Protož i vy zármutek máte nyní, ale opět uzřím vás, a radovati se bude srdce vaše, a radosti vaší žádný neodejme od vás.“

*

Známo jest z mnohých evangelií, která mluvil milosrdný Spasitel na své poslední večeři, kterak těšil své učedlníky pro budoucí jich zarmoucení, kteréž je mělo potkati pro jeho umučení; protož i v tomto evangeliu praví jim i zarmoucení jich budoucí i obradování a dí jim: „Málo“, to jest po tři dni a již k tomu se chýlí, že „neuzříte mne, a opět“ po třech dnech „málo“, to jest po čtyřicet dní až do vstoupení

„uzříte mě.“ A tak se stalo, že v tu noc a v pátek a v sobotu a v noc nedělní, po ten čas malý, neviděli ho a pak po jeho z mrtvých vstání, ten čas malý, až na nebe vstoupil, desetkrát viděli ho. V kterýžto čas byli již potěšeni a ve víře, v níž pochybili, byli utvrzeni. A že tím způsobem měl Kristus jíti k Otci a potom na nebe vstoupiti, jakož od věčnosti to bylo od svaté Trojice uloženo, protož dí, že „jdu k Otci“. „Jdu“ skrze ukřižování, pro něž se zarmoutíte, „a málo“, to jest po tři dni „neuzříte mne; a opět“, totiž až z mrtvých vstanu „málo“, to jest po čtyřicet dní „uzříte mě“; neboť tím způsobem od Otce vybraným „jdu k Otci“.

A tu může rozuměno býti, že první čas malý znamená všechen čas synů Božích vyvolených, v kterýžto jsúce zde živi, vidí Krista jen věrou, kteréžto vidění přirovnáváme-li k vidění v radosti nebeské, je jako nevidění. A ten čas zdejší jest velmi maličký proti věčnosti Boží; neboť nižádný nebyl živ zde v světě tisíc let, ač někteří táhli k tisíci letům. A David svatý dí k Bohu: „Tisíc let před Tvýma očima jako den včerejší, jenž minul.“ Pak po tom času, v němž zde vyvolení ne tak vidí Boha jasně, přijde časek maličký na smrti, v kterýžto vyvolení mají jako jiskerku jasného poznání radosti nebeské, a to jest počátek neb závdavek té radosti. A v ten časek tak malý vyvolení zde na světě mají stokrát více než pro Krista opustili, jakož dí sv. Marek v 10. kap., že řekl Kristus: „Věru, pravím vám, není nižádný, kterýž opustí dům anebo bratří nebo sestry nebo otce nebo matku nebo děti nebo roli pro mě a pro mé evangelium, aby nevzal stokrát tolikéž nyní v tento čas a u věku budoucím život věčný.“ Ó který syn vyvolený, když na smrti uzří radost nebeskou, neváží sobě stokrát více Otce nebeského, i bratří i sester v radosti nebeské a království více než role? A poněvadž Kristus jde k Otci, aby připravil svým věrným sluhům místo blahoslavenství věčného, jistá věc jest, že bude třetí čas, v kterýž bude vyvoleným radost dokonána; a tu radost kdož v srdci uvažuje, ten mile trpí všechna protivenství v tom bídném světě, aby dostoupil té radosti.

Dále dí evangelium, že učedlníci nerozuměli Kristově řeči a to pro zarmoucení; neboť věřili, že má brzo popaden býti a tak že se měli z tovaryšství všichni rozloučiti. A také proto nerozuměli, že řeč Kristova zdála se jim poněkud v sobě protivná, když řekl: „Málo a již neuzříte mne, a opět málo a uzříte mne!“ Protož i řekli dvakrát: „Nevíme, co mluví“. A Ježíš poznav, že se ho chtěli otázati, předešel je, jakož činí ve všech dobrých činech svých věrných sluhů i dává jim smysl, že pro prvé „málo“, to jest, pro ten čas malý, jejž znamená to slovo „málo“, učedlníci budou lkáti a plakati, protože v ten čas bude on jim odňat mučením a smrtí; a svět, to jest Židé, radovati se budou, domnívajíce se, že by již Krista jako největšího svého protivníka a kacíře rouhavého, dokonce zničili. A že tak jistě mělo býti, protož dí Kristus: „Věru“ na mé božství, „věru“ na mé člověctví „pravím vám, že lkáti“ v duchu „a plakati“ očima „budete vy a svět“, totiž Židé, jenž jsou svět, jenž mne nezná a nechce mne přijmouti, „bude

se radovati". A že svět, totiž zlí lidé v světě a věrní učedlníci Kristovi mají se odporně neb protivně, tak že zlí s dobrými nemohou pravé radosti účastni býti a dobří se zlými také neobcují v zlé radosti a že zlí zde se radují, protož dále dí Spasitel: „ale zarmoucení vaše v radost se obrátí". Proč to? jistě proto, že Bůh v svých vždy v lepší prospívá a ďábel vždy v svých v horší pochází jako v bahno a v propast jich potlačuje. A že tak se stalo, jako Kristus řekl jim, to se ukázalo, když po jeho z mrtvých vstání radovali se učedlníci, uzřevše Pána; a jejich radost vždy se množila, až došli radosti dokonalé neb vrchovaté.

A klade Spasitel příklad obecný učedlníkům ještě hloupým, aby jeho řeči rozuměli, řka: „Žena když rodí, zarmoucení má; ale když porodí, již bolest mine, neb radost již dlouhá nastane po krátké bolesti." A v duchovním smyslu žena tato může v podobenství býti Kristovo člověctví, jež velmi těžkou bolestí porodilo duchovním rozením člověka, to jest sbor všech vyvolených k spasení, a to velmi těžce; neboť dřeli údy různě na kříži, nohy i ruce zvrtali, proklali bok a on žíznil jako žena, když rodí, některá žízní, a pak napájeli žlučí, octem s myrrhou. A také plakal velmi na kříži, prose Boha Otce za to dítě, jež měl tak těžce poroditi, a křičel jistě větším hlasem než ženy křičí, když rodí; křičel na bolest, řka: „Ó vy všichni, jenž jdete, pozorujte a vizte, je-li bolest podobná jako bolest má!" A tak, jakož dí sv. Augustin, že jakož z boku Adamova vyšla Eva, tak z boku Kristova vyšla církev svatá, tak že Eva tělesně z žebra stvořena a církev svatá duchovně krví Kristovou, jež z jeho boku tekla, duchovně porozena. A že Kristovo člověctví jistě umřelo, a on pokud Bůh, neumřel, protož třetí den po veliké bolesti procitla ta žena, totiž člověctví Kristovo, již majíc radost, že bolest minula a že již člověka, to jest církev svatou, jež jest sbor vyvolených k spasení, porodila. Aniž se domnívej, že by Kristovo člověctví nemohlo tak slouti žena; neboť poněvadž on sám každého člověka, kterýž činí vůli Otce jeho, nazývá sestrou i matkou, řka v 12. kap. sv. Matouše: „Každý, kdož činí vůli Otce mého, jenž v nebesích jest, ten bratr můj, sestra má i matka má jest;" a také Kristus v evangeliu často sluje království nebeské, jež jest sbor všech vyvolených; a tak sv. Augustin často klade, že Kristus, pokud jest hlava církve svaté, jest církev svatá spolu s údy svými. A že učedlníci jsou údové jeho, již mají s ním trpěti, protož dí jim: „Protož" totiž, že přišla hodina má, abych trpěl jako žena rodíc „i vy zarmoucení máte; ale opět uzřím vás", až vstanu z mrtvých „a radovati se bude srdce vaše a radosti vaší nižádný neodejme od vás!"

A tu věz, že zarmoucení učedlníků netrvalo přes tři dni; neboť třetí den bylo jim Kristovo vzkříšení již nějak oznámeno, neboť ten den viděl je a oni jeho radostně. Ten den jich zarmoucení skrotil a radost počatou až na nebe vstoupení a do jich smrti vždy silněji množil a pak po smrti jich v království nebeském dokonal. Aniž mohl kdo té radosti od nich odníti, jakož nižádný nemohl milování věčného

v Bohu, jímž je vyvolil, zrušiti. Protož dí sv. Beda: „Nižádný radosti jich neodňal od nich; neboť, jestliže potom trpěli protivenství, přece v naději z mrtvých vstání a ve vidění jeho jsouce rozníceni, za všelikou radost měli, když v protivenství upadali. A to činiv Jakub apoštol, učí jiné témuž řka (v 1. kap.): „Všelikou radost mějte, bratří, když v rozličná pokušení, totiž protivenství, upadnete.“ Apoštolé měli za radost, neboť dí sv. Lukáš v Skutcích apoštolských v 5. kap.: „Chodili apoštolé, radujíce se, z církve totiž židovské, když byli mrskáni, že hodni byli, aby pro jméno Ježíše Krista pohanění trpěli.“ A pozoruj ještě v řeči Spasitele o té radosti trojí řeč: prvou, že bude po zarmoucení a tak milejší i větší (taktéž opět zarmoucení po radosti tohoto světa bude větší). Druhou věc pozoruj, že ta radost jest srdečná, neboť dí Kristus: „radovati se bude srdce vaše“. Třetí, že bude věčná, neboť dí: „a radosti vaší nižádný neodejme od vás“. Té radosti po bídě světa tohoto rač nám dopomoci milý Kristus! Amen.

ČTVRTÁ NEDĚLE PO VELIKONOCI.

Sv. Jan v 20. kapitole:

ten čas řekl Ježíš učedlníkům svým: 5. „Jdu k tomu, kterýž mne poslal, a žádný z vás neptá se mne: „Kam jdeš?“ 6. Ale že sem vám tyto věci mluvil, zármutek naplnil srdce vaše. 7. Já pak pravdu pravím vám, že jest vám užitečné, abych já odešel, nebo neodejdu-li, utěšitel nepřijde k vám; a pakliť odejdu, pošli ho k vám. 8. A oně přijda, obviňovati bude svět z hříchu, a z spravedlnosti, a z soudu. 9. Z hříchu zajisté, že nevěří ve mne. 10. A z spravedlnosti, proto že jdu k Otci, a již více neuzříte mne. 11. Z soudu pak, proto že kníže tohoto světa již jest odsouzeno. 12. Ještěť bych měl mnoho mluviti vám, ale nemůžete snésti nyní. 13. Když pak přijde ten Duch pravdy, uvedeť vás ve všelikou pravdu. Nebo nebude mluviti sám od sebe, ale cožkoli uslyší, toť mluviti bude; ano i budoucí věci zvěstovati bude vám. 14. Oně mne oslaví; nebo z mého vezme, a zvěstuje vám. 15. Všecko, cožkoli má Otec, mé jest. Protož jsem řekl, že z mého vezme, a zvěstuje vám.“

*

Rozum tohoto evangelia jest podobný mnoho k dřívějšímu evangeliu, v němž milostivý Spasitel mnoho rozumův, zavírá, kteréž Duchem svatým potom seznali. A nejprvé praví svým učeníkům, že od nich jde; po druhé, že jim Ducha svatého pošle; po třetí, že Duch

svatý nadarmo nepřijde, ale že bude svět kárati, učeníky pravdě učiti, a Krista slaviti. I dí milý Kristus: „Jdu", skrze utrpení jakožto člověk, „k němu", totiž k Otci, „jenž mne poslal", abych pravdě svědectví vydal, a za lid umřel; a jdu také, totiž časem svým vstoupím k Otci na nebe. A tak od počátku svého vtělení vždy Kristus šel k Otci, jakož i každý z nás od počátku života svého jde k spasení, a tak k Otci nebeskému, neb k zatracení, a tak k ďáblu šerednému.

„A nižádný z vás netáže se mne: Kam jdeš?" Tím míní Kristus, že tak bylo jeho jití vzjevné podlé skutkův, aby byl blahoslaven jakožto člověk, že nižádný z učeníkův o tom nepochyboval, že by tak nešel k blahoslavenství království nebeského; neboť i pohané to drží, že kdož jest dobře v ctnostech živ, že půjde k Bohu do nebe. A je-li Bůh všudy, přece vzláště jest v nebi nad nebesy, neboť nic ho nemůže obkličiti a obsáhnouti; ale Kristus jakožto člověk byl obsažen břichem Panny Marie, a chodil, ačkoli božstvím všudy byl, a vstoupil do pekla duchem, umřev podlé těla na kříži, a pak jsa živým člověkem, na den vstoupení šel k Otci, jenž ho poslal, veda s sebou vyvolené, kteréž z pekla vyvedl. A o tom jití řekl jim: „Jdu k němu, jenž mne poslal." A že pravil mnohé půtky budoucí učeníkům, řka, že je posílá jako ovce mezi vlky, a že v nenávisti budou všem, a že honiti je budou z jednoho místa do druhého, a že je vyobcují a zavraždí; protož zarmoutivše se, že on jim praví, že od nich chce, hned netázali se ho, kam jde? Protož dí: „a nižádný z vás netáže se mne: Kam jdeš? ale že ty věci mluvil sem k vám, zármutek naplnil srdce vaše". Neboť přirozená jest věc, že slova milého přítele, smíšená se zármutkem a s milostí, popouzejí přátel k zármutku a k bolesti; a tak učeníci Kristovi, že milovali Krista, slyšíce, že on zarmoucen jsa, mluví k nim lítostivě a praví jim i své půtky budoucí, i jejich, i byli zarmouceni. Ale věrný a milostivý Spasitel těší je, řka: „A já pravdu pravím vám: užitečné jest vám, abych já šel; neboť neodejdu-li, Utěšitel nepřijde k vám." Jako kdyby řekl: Nezřízeně milujete mé tělesenství, protož užitečné jest, abych skryl člověčenství před vašima očima, abyste žádosti duše byli vzhůru pozdviženi. Tu dí sv. Beda: „Užitečné jest, abych známé člověčenství do nebe vnesl, aby větší žádostí tam vzdychali, a tak srdcí k nebeským věcem pozdvihnouce, aby dary Ducha svatého byli hotovi přijmouti." To Beda.

Tu věz, že ačkoli Kristovo člověčenství má milováno býti a má býti ctěno nad jiná stvoření, přece mohl by člověk pobloudíti v milování božství a ve ctění, takže by více přichýlil milování žádost i ctění člověk k člověčenství Kristovu neb k jinému stvoření více, nežli k božství; jakož učeníci byli nezřízeně přichýleni k člověčenství Kristovu, jakož to ukázal Petr, radě Kristovi, aby nedal se na utrpení. A pro tu nezřízenou přichylnost ostře ho Kristus káral, řka jemu: „Jdi za mnou, Satane! nesmýšlíš božských věcí, ale lidské." Jako by řekl: Nezřízeně mne miluješ, chtě, abych netrpěl; neboť nemiluješ více božství, nežli mého člověčenství. A toto by měli znamenati ti, kteří nezřízeně milují těla svatých a kupují za peníze

u papežův, aby je za svaté stvrdili. Také mají to znamenati ti, kteříž chtí tělesným okem zde, smrtelní jsouce, krev Kristovu v oplatce, neb jeho tělo viděti, že bloudí obojí. Neboť co platno jest kterému svatému, aby za peníze papež ho potvrdil a může býti, že z falešného domnění, z ďáblova zklamání a z křivého svědectví? a pro bídnou lakotu potvrdil-li by, že by oplatek nesvěcený měli za svatý způsob chleba a tak za tělo Boží a některého kněze krev, již ukropil na oplatek, měli by za Kristovu krev? jakož se přihodilo v mnohých místech, a zvláště v Litomyšlském biskupství, v němž kněží krví svou oplatek zkrvavili; ale potom, když byli zkoušeni, přiznali se, že to učinili. K těm lakomcům, kteří tak lid svádějí, a mají žádost nezřízenou, jíž jsou přichýlení více k bohatství nežli k nebeskému království, Duch svatý nepřijde! Neboť poněvadž k apoštolům, kteří neměli žádosti k bohatství, byl by Duch svatý nepřišel, jakož dí Kristus, kdyby on byl neodešel a jich od nezřízené milosti a bázně nevyčistil, a oni by se byli po jeho vstoupení posty, modlitbami a svatým myšlením nezpůsobili: ó kterak mohou přijmouti dary Ducha svatého lakomci, smilníci, svatokupci, kostečníci, žráči, pyšní a pijáci, poněvadž Duch svatý nemůže přebývati v člověku, jenž jest v hříchu smrtelném, a jenž kárá svět z hříchu? O němž dí Kristus: „K když přijde on, kárati bude svět z hříchu, a ze soudu."

Tři bludy jmenuje Kristus, z nichž Duch svatý bude kárati svět, to jest lidi zlé, kterými bludy jsou takměř všichni lidé staří obklíčeni: Prvý blud, a tak hřích, jejž mají lidé, jest nevěra, že lidé majíce tolik od Krista naučení, a tak mnoho důvodův i dobrodiní, nevěří v Boha Otce i Syna, takže ačkoli věří, že Bůh Otec jest Bůh, též i Syn, ale nevěří v něho, že nemilují nade všechny jiné věci, a neposlouchají. A ten hřích, jenž sluje nevěra neb nevěření, jest nad jiné hříchy veliký, a jest kořenem všech jiných hříchův; o němž dí Kristus, že Duch svatý bude kárati svět „z hříchu, že nevěřili"; jako jsou Židé, pohané, kacíři a zlí křesťané, kteří nevěří v Boha, a tak Ducha svatého nemají, jenž je bude kárati. Po druhé bude Duch svatý kárati svět „ze spravedlnosti", jíž nemá, maje ji míti, protože Kristus před smrtí učil řeči, i svými skutky, i svými divy, aby právě věřili; a vstav z mrtvých, mnohými důkazy potvrdil pravé víry; a po třetí, vzjevně před apoštoly na nebe vstoupil, dav cestu všem, aby jeho v dobrých činech následujíce, spravedlivě živi byli a za ním vstoupili. A že toho svět nečiní, protož dí Kristus: „že Duch svatý kárati bude svět ze spravedlnosti, že jde k Otci," totiž, jsa muž spravedlivý, za nímž svět nechce jíti. Po třetí bude kárati Duch svatý svět „ze soudu", totiž posledního, že se ho nebojí, věda, že teď ďábel na věčné zatracení pro hřích jest odsouzen. Protož praví Kristus: „ze soudu, že kníže světa tohoto", totiž ďábel, „jenž jest králem i knížetem nad smrtelnými hříšníky, teď souzen jest," totiž na věčné zatracení.

A z toho máš, že jakož Židé za Krista, že jemu a v něho nevěřili, a tak hřích nevěry majíce, spravedlivě od Ducha svatého káráni měli býti, a ze spravedlnosti, kterouž měli míti z následování Kristova, a

pak neměli, a po třetí ze soudu, že zle Kristovy skutky soudili: taktéž do dnešního dne zůstal ten trojí hřích v světě, z něhož Duch svatý bude je kárati. Neboť kdo nyní, počnouce od papeže, v Boha věří, vší žádostí nad všechny jiné věci jeho se drží, jakož se má držeti? Kdo po druhé pamatuje divy Kristovy a zvyky svaté jeho, aby ho následuje byl spravedlivý? a kdo po třetí z těch, kteří praví, že v moci své mají vykládati zákon Boží, činí pravý soud, správně se podlé zákona Kristova rozsuzuje, a správně Boží zákon vykládaje? ani, pohříchu! lstivými výklady všechen zákon, jenž velí Krista nám následovati, aneb jinak vyložíce, sebe i lidí svádějí, aneb polehčují, nebojíce se soudu, jímž ďábel teď jest odsouzen. Ale běda bude tomu člověku, jenž jest Antikrist, neboť Kristus zabije ho duchem úst svých, jakož dí sv. Pavel; to jest, Duchem svatým porazí ho. Neboť Duch svatý bude kárati svět z hříchu, jejž má, ze spravedlnosti, jíž nemá, a ze soudu, jehož nedbá; a vzláště bude kárati zlé kněze, kteří měli se nejvíce hříchu varovati, a spravedlnost míti, a soudu věčného se zatracení báti.

Hříchu mají se kněží nejvíce nad jiné lidi vystříhati; neboť jejich hřích nejvíce církvi křesťanské škodí, Bohu se nelíbí, a ďáblu velmi líbí. Nejvíce, dím, škodí; neboť hřích kněžský tu stranu církve, jež by měla býti nejčistší, první, a jiné táhne za knězem. A proto se ďáblu velmi líbí, a Bohu jsou nelibí; neboť oni majíce umění, měli by jiné učiti, sami jsouce podlé vůle Boží živi. Protož běda jim od ran mnohých; neboť dí Kristus v 12. kap. sv. Lukáše: „Sluha, věda vůli pána a nečině, ranami bude bit mnohými.“ A vzláště že sedají s Pánem k míse a s ním chléb jedí, a u něho se pasou; protož dí žalostivě Kristus skrze Davida: Člověk pokoje mého, jenž jedl mé chleby, zveličil na mně vysazení. To jest: vysadil mne, mně cti nedávaje; jako dí sv. Bernard, že kněží ve cti chodí z bohatství Božího, jemuž cti nečiní. Protož koho více v světě nežli nás kněze, když hřích máme, spravedlnosti nemáme, a soudu se nebojíme, bude Duch svatý kárati? běda bude těm, kteří lidské almužny jedli a jich neučili, aniž z hříchu kárali! Dí sv. Řehoř: Važme, jaký hřích jest před Bohem, nic proti hříchům nečiniti, a hříchův peníze jísti! to jest, peníze utráceti, jež lidé za hříchy dali. A sv. Bernard dí: „Přijdou, přijdou před soud Boží, tu kdež slyšena bude sirotkův žaloba těžká, důvod tvrdý, jichž byli živi statky, a hříchův neomývali. Běda tučným prdivalům, kteří almužnu jedí, pijí, jinak zle utrácejí, a na svou duši ani na jiných duše nedbají! jistě bude je Duch svatý kárati z hříchu.

Dále dí Kristus k učedlníkům: „Ještě mnohé věci mám vám praviti, ale nemůžete snésti nyní,“ totiž pro zármutek váš, a pro hloupost. Tu dal Kristus mistrům a kazatelům naučení, aby neobtěžovali těch, kteréž učí, a marně řeči nepravili, když vidí, že posluchači nemohou jich snésti. „Ale když přijde,“ totiž sestoupí v darech, sám se nikam nehýbaje, „onen duch pravdy“, totiž Duch svatý, jenž jest pravda věčná, a jenž miluje pravdu a učí pravdě, „naučí vás každé pravdě“, jež jest k spasení vašemu a k církvi svaté prospěchu. A tak

se stalo, že ode dne seslání Ducha svatého až právě do smrti učil Duch svatý apoštoly, kterak mají živi býti, a lidi učiti, a církvi svaté po sobě písmo pravdy zůstaviti; a tak je učil, že došli blahoslavenství, a knih živých, v nichž mohou znáti každou pravdu. A že což učí Duch svatý, to učí Bůh Otec i Syn, jakož což činí Otec, to činí i Syn, i Duch svatý, protož aby v blud neupadli lidé, domnívajíce se, že by Duch svatý učil každé pravdě, a nic Kristus, dí dále: „neboť nebude mluviti od sebe samého, ale kterékoli věci uslyší", totiž od Otce Boha i od Syna; neboť každé znání Ducha svatého jest od Otce i od Syna, jakož i on Duch svatý pochází od Otce i od Syna. A tak cožkoli Duch svatý koho učí, neb komu praví, to vše od věčnosti od Otce Boha i od Syna slyší; ale ne uchem tělesným, jehož nemá, poněvadž jest jen duch netělesný, ale to slyšení jest v každé pravdě s Bohem Otcem i s Bohem Synem svolení.

A že Duch svatý učí řádem nekvapně, protož dí dále Kristus: „a které věci budoucí jsou, praviti bude vám." A tak učil apoštoly, že mluvili a psali budoucí pravdy; neboť Janovi tomu Duch svatý pravil, protože popsal stav křesťanský, kterak poběhne až do soudného dne; Petrovi pověděl, že na konec světa budou kazatelé a kněží lakomí, smilní, lživí, kteří vymyšlenými řečmi budou lidi o peníze oklamávati; to píše v druhé epištole v 2. kap. Také svatému Pavlovi Duch svatý pravil, aby psal budoucí věci, kterak k skonání světa budou lidé zlí, již od pravdy sluch odchýlí, a k báchorkám se obrátí, a seberou sobě mistry pochlebné, aby je lehtali v uši. A tak máš naplněno i o jiných apoštolích, že je učil Duch svatý budoucím věcem. A že zde v světě apoštolův ne všech věcí naučil Duch svatý, ale po smrti v radosti dal jim je znáti, protož nejprvé dí Kristus: „Kterézkoli věci uslyší, mluviti bude," totiž tam v radosti; pak potom dí: „a které věci budoucí jsou, praviti bude vám," totiž zde. Hle tu dí: „které věci budoucí jsou", ale nedí: všechny věci budoucí praviti bude vám; neboť některých věcí budoucích, dokud byli živi, nepravil jim, a některé pravil jim.

Dále dí spisovatel: „On mne oslaví", totiž slavného v lidu učiní, že lidé jsouce Duchem svatým naučeni, budou mne za slavného Boha míti. „Neboť z mého vezme", to což pravdy jest, „a praviti bude vám", totiž, abyste mne měli za Boha a jiné témuž učili. A dokazuje Kristus, že jest Bohem; a že svatý Duch, což praví, to vše jest také Kristovo, protož i dí: „Všechny věci, které má Otec, mé jsou; protož řekl jsem, že z mého vezme a praviti bude vám." Hle v té řeči vzjevně ukazuje Trojici svatou, to jest tři osoby věčné, neboť ukazuje Otce, i Ducha svatého, i sebe Syna Božího; neboť když dí: „všechny věci, kteréž má Otec", hle toť jedna osoba, Otec; „mé jsou", hle toť Syn; a když dí: „praviti bude vám", totiž Duch svatý, jenž jest třetí osoba. A že Kristus jest roven Otci Bohu, a tak že jest Bohem, to se míní v té řeči, když dí: „všecky věci, které má Otec, mé jsou"; a že Otec má Ducha svatého, tehdy má ho i Syn Kristus; a poněvadž všechny věci Kristovy jsou, tehdy to pravda jest, že což

praví Duch svatý, to také Kristovo jest, a tak i Otcovo; a což Duch svatý praví, to praví k oslavě i Otce, i Syna, i k své, abychme my slavně Boha chválili, věříce, že Otec, Syn a Duch svatý jsou tři osoby slavné, všemohoucí a věčné, a což činí jedna osoba, to každá, a tak komuž svědčí jedna osoba, tomu svědčí Bůh Otec i Syn, i Duch svatý. Protož prav všechen svět zde na člověka, že jest kacířem: svědčí-li jemu Kristus, že ten člověk jest jeho věrný sluha, tehdy ho pravda vysvobodí, jež všechny věci přemáhá, a ostojí na věky. Protož požehnaný buď Pán Bůh pravdy, jenž svých sluhů věrných v pohanění na konec neopustí! Amen.

PÁTÁ NEDĚLE PO VELIKONOCI.

Sv. Jan v 16. kapitole:

V ten čas řekl Ježíš učedlníkům svým: „Amen, amen pravím vám, že začbystekoli prosili Otce ve jménu mém, dáť vám. 24. Až dosavad za nic ste neprosili ve jménu mém; prostež, a vezmete, aby radost vaše doplněna byla. 25. Toto v příslovích mluvil sem vám, ale přijdeť hodina, když více nebudu v příslovích mluviti vám, nýbrž zjevně o Otci zvěstovati budu vám. 26. V ten den ve jménu mém prositi budete; a nepravímť vám, že já budu prositi Otce za vás. 27. Nebo sám Otec miluje vás, proto že ste vy mne milovali a uvěřili, že sem já od Boha vyšel. 28. Vyšelť sem od Otce, a přišel sem na svět; a opět opouštím svět, a jdu k Otci.“ 29. Řkou jemu učedlníci jeho: „Aj, nyní zjevně mluvíš, a přísloví žádného nepravíš. 30. Nyní víme, že víš všecko, a nepotřebuješ, aby se kdo tebe tázal; skrze to věříme, že si od Boha přišel.“

*

V tomto svatém evangeliu položena jest nám uslyšení jistota v prosbě, budeme-li zač právě prositi: protož s velikou radostí máme to svaté evangelium slyšeti. Protož dí sv. Augustin: „Pána našeho slova, kteráž ste slyšeli nyní, bratří nejmilejší! se vší žádostí mají přijata býti; neboť horlivější vírou budou-li přijata, tehdy větší radostí srdce naše bude utěšeno. A co utěšenější může býti, nežli že Pán náš dí: „Věru věru pravím vám, budete-li zač prositi Otce mého ve jménu

mém, dá vám.“ Tu uvažujme: kdo, kterak, co, skrze koho a od koho má prositi, chce-li uslyšán býti. Kdo? že člověk spravedlivý; kterak? že řádně; co? že věc hodnou; skrze koho? že skrze Ježíše; od koho? že od Boha Otce; neboť kdož tak se v své prosbě způsobí, dojista dá jemu Otec nebeský, zač poprosí. Nevěří-li kdo, slyš přísahu Spasitele, jenž dí: „Věru věru pravím vám, budete-li zač prositi“, a jinou řečí takto: „budete-li zač prositi Otce mého ve jménu mém, dáť vám.“ Teď slyšíš, kdo slibuje pod přísahou, že Kristus, pravý Bůh a pravý člověk, řka: „věru“, na mé božství, „věru“, po druhé, na mé člověčenství. Ó kdyby tobě král veliký, neb papež, jenž lže často, tak pilně sliboval pod přísahou, onen aby tobě dal ves, hrad, neb koně, a tento aby dal biskupství, ó jak by vesel byl a pilen, abys učinil, co on káže, an může umříti dříve, nežli dá: hle, teď král všeho světa a biskup nejvyšší, jenž nemůže selhati, aniž teď může umříti, a může člověku dáti, což on může nejlepšího žádati! avšak lidé nejsou tak bedliví žádosti prositi od toho krále a biskupa, jako jsou bedlivi u lhářův smrtelných prositi a jim více nežli Bohu sloužiti! To rozvažuj, kdož chce, kterak jsou bedlivi, když prosí u papeže neb u krále, že v ten čas nikam jinam nemyslí, aniž hledí, a bedlivi jsou, aby nižádným slovem nechybili, aniž co nelibého promluvili, neb učinili; ale když u Boha Otce prosí, někdy nevědí, co říkají, myslíce jinam a zapomínajíce se, a více myslíce na smilství, na frej, na bohatství bídné, nežli na Pána Boha! Protož tací ničeho nevezmou, neboť nehodně prosí! ale kdož chce, aby byl uslyšán, musí se přizpůsobiti tak, jak sem řekl:

Nejprvé, aby znamenal, kdo jest? jest-li učeník Kristův z počtu těch, jimž jest řečeno: Pravím vám, budete-li zač prositi; neboť učeníci svatí, jimž jest to řečeno, drželi místo všech věrných křesťanů. Protož kdo následuje Krista v tichosti, v pokoře a v jiných ctnostech, drže jeho přikázaní, ten jest jeho učeník; neboť on sám dí: „Věru vy moji učeníci budete, a v tom poznají, že jste moji učeníci, učiníte-li ty věci, které přikazuji vám! Protož lakomci, smilníci, pyšní, žráči, opilci, hráči, pokrytci, již jsou ze školy ďáblovy a jsou jeho učeníky, ti prosí-li zač, nebudou uslyšáni. A co jich jest v té rotě, a vzvláště kněží a zákonníkův! jimž Kristus dí v evangeliu sv. Mat. 15. kap.: „Dobře o vás prorokoval Isaiáš: „Lid tento rty mne ctí, ale srdce jich jest daleko ode mne; nadarmo ke mně se modlí, učíce učení a přikázaní lidská.“ Z toho vidíš, že kdož chce zač Boha prositi, musí, chce-li uslyšen býti, jeho přikázaní plniti, a tak víru, naději a lásku míti.

Po druhé má prositi řádně: neboť dobře a řádně ten prosí, kdož jsa živ, prosí za ty věci, které se jemu k spasení hodí. A tak za některé má prositi hned bez příčiny této: „Je-li tvá vůle“, jako za ty věci, které položil Kristus v Otčenáši; jako jest posvěcení jména Božího, příští království jeho, naplnění vůle jeho. Ale za některé věci má prositi s přídavkem tímto: „Buď tvá vůle“, neb „je-li tvá vůle“; neboť proto se modlil milý Kristus s tím přídavkem, řka: „Otče můj! chceš-li, odveď ode mne utrpení toto, avšak buď tvá vůle,“ aby nám dal příklad; neboť on věděl dobře, že má trpěti, a že vůle své Otec

Bůh nepromění, jakož i on nechtěl své vůle proměniti v tom, ale chtěl dáti nám naučení, abychme se tak modlili; neboť my nevíme, co Bůh ráčí neb volí v takých věcech. Také máme v mnohých věcech přidávati tento přídavek: „Je-li nám k spasení.“ A tak když prosíme za zdraví, za pokoj, za tělestnou potřebu neb žádost, máme vždy v srdci položiti: zdali by nám ty věci byly k spasení; pakli by byly na závadu, aby jich nám nedal Bůh. A z toho hned vidíš:

Po třetí, co máš prositi? že to neb za to, což jest pomocné k spasení, za něž má každý z nás prositi. A že odpuštění hříchův a prospěch v ctnostech nejlépe pomáhá k spasení, protož za to pilně máme prositi; ale ne za to, abychme byli pány, neb bohatí, neb v světě velebeni, aby nám nebylo řečeno ono Kristovo slovo: „Nevíte, zač prosíte.“

Po čtvrté máme věděti, skrze koho neb pro koho prositi máme? že skrze Ježíše, neboť on sám dí: „Začkoli prositi budete ve jménu mém Otce mého, dá vám.“ A tak obyčejně modlitby kněží se končí, řkouce k Bohu Otci: „Skrze Pána našeho, Ježíše Krista, rač nás uslyšeti!“ A rozuměj, že když pravíš: „skrze Ježíše“, že míníš skrze Ježíšovo člověčenství, jež jest nejlepší před Bohem nám ku pomoci, abychme byli vyslyšeni. Protož učí Ježíš, řka: „Začkoli prositi budete ve jménu mém“, totiž Ježíš, jenž se vykládá Spasitel; protož dí sv. Augustin, že to se neprosí ve jménu Spasitele, což se prosí proti spasení. Z toho máš naučení, že každý zle prosí, kdož co prosí, ježto jemu jest závadou k spasení. Ó, co těch jest, kteří zle prosí tím způsobem! jako kteří prosí za krásu tělestnou, za bohatství mnohé, za povýšení v světě, za obročí, za pomstu nad nepřátely, neb i nad těmi, kteří je vedou k spasení a rádi by, aby byli dobře živi. Také v té části bloudí obyčejně ženy, které svým dětem od Boha prosí důstojenství a bohatství; o těch dí sv. Jan Zlatoústý, že obyčejně prosí dětem bohatství a důstojenství, ale neprosí jim Boha, totiž, aby jim se dal Bůh.

Po páté máme prositi od Otce; neboť dí Kristus: „Začkoli budete prositi „Otce“, totiž Boha.“ Tím rozuměj, jakož vykládá sv. Augustin, že to slovo „Otce“ v tomto místě znamená všechnu svatou Trojici, netoliko osobu Boha Otce; jakož i v modlitbě Kristově, když dí: „Otče náš!“, tu to slovo „Otče“ znamená Boha Otce, i Syna, i svatého Ducha; neboť každá osoba z těch tří jest Otec náš nebeský, jenž nás stvořil. A tak když dí Kristus: „Budete-li zač prositi Otce mého“, to jest: Boha, jenž jest tři osoby; neboť Kristus, že jest člověk stvořený od tří osob, jest synem všech tří osob, jako i jiný člověk stvořený; ale protože jest Syn Boží a osoba druhá v svaté Trojici, má jediného Otce, jehož často jmenuje v evangeliu. A bez pohoršení výkladu sv. Augustina může v tomto evangeliu také vzato býti to slovo „Otec“, když dí: „Otce mého“, a opět: „Já budu prositi Otce za vás, neboť on Otec miluje vás“; a tak i potom do konce může o Otci, jenž jest jedna osoba, rozuměno býti.

Teď máš ukázáno, kdo, kterak, co, skrze koho a od koho má prositi, chce-li uslyšen býti; neboť zajisté bude uslyšen pod přísahou Ježíšovou, jenž dí: „Věru věru pravím vám, budete-li zač“, totiž k spasení

užitečného neb za spasení „prositi Otce mého“, totiž Boha, a tak Trojice svaté, „ve jménu mém, dá vám“. Nechtěl milý Spasitel říci: Budete-li zač „mne“ prositi, jakož aniž jindy říkal, v tom dávaje naučení, abychme k Bohu vždy modlitbu obraceli; podruhé, abychme nedali lidem sebe mnoho prositi. A v tom obojím lidé bloudí: jedni, již více své modlitby obracejí k svatým nežli k Bohu, dlouhé modlitby strojíce, a utíkajíce se dříve k svatým nežli ku Pánu Bohu; druzí, kteří kochají se v tom, že se k nim lidé modlí, a chtí tomu, a vzláště bohové, jež mají za bohy zemské, jako papežové, kardinálové a jiní, kteří dají se lidem před sebou modliti, klaněti a mnoho sebe prositi. Ne tak činili apoštolé a jiní svatí, ale bránili před sebou klekati, a táhli lidi, aby Boha, ale ne jich prosili; neboť od Krista naučení teď vzali, jenž dí: „Budete-li zač prositi Otce ve jménu mém, dá vám. Až dotud neprosili ste ve jménu mém.“

Tu věz, že pro hloupost a pro zármutek učedlníci neprosili ve jménu Kristovu od Boha Otce co; jakož dí sv. Beda: Neprosili v tu dobu ve jménu Spasitele; neboť když Spasitele citelně při sobě měli, méně k neviditelným darům spasení svého mysli pozdvihli. To Beda. Protož aby teď učedlníci byli k nebeským věcem povzdviženi, dí jim: „Proste a vezmete, aby radost vaše byla úplná.“ Dí Beda: „Zajisté řád rozumu tento jest: Proste, ať radost vaše úplná bude, a vezmete.“ Míní sv. Beda, že když věrní prosí za to, aby radost jejich byla úplná, a tím řádem, jako řečeno jest, tehdy konečně vezmou radost úplnou v nebesích. A tak jen vyvolení budou v prosbě o radost nebeskou vyslyšeni, a to jistě; neboť dí Kristus: „Proste a vezmete“. A k té jistotě dí sv. Jan v 1. epištole, 3. kap.: Doufání také máme k Bohu, a začkoli prositi budeme, vezmeme od něho; neboť přikázaní jeho ostříháme, a ty věci, které jsou před ním libé, činíme: a přikázaní Boží jest, abychme prosili, aby radost naše byla úplná, a za to, což by nám k té radosti pomocno bylo. A že jen vyvolení k té radosti plné dojdou, protož jen k vyvoleným Kristova řeč náleží, z jichž počtu jsa miláček jeho, dí v 1. epištole 5. kap.: „A toto jest doufání, kteréž máme k Bohu, že začkoli prositi budeme podlé jeho vůle, uslyší nás; a víme, že uslyší nás.“

A z tohoto máme poznání, proč Bůh neslyší lidí v prosbách: Nejprvé, že zlí nejsou hodni, aby byli vyslyšeni, a tak na konec zlí nikdy radosti úplné nebudou míti. Po druhé, že i dobří nebývají vyslyšeni, neboť někdy prosí za to, což se jim nehodí k spasení; jako sv. Pavel není vyslyšen, když třikrát prosil Boha, jak sám dí, aby ho pokušení tělestného zbavil, a není v tom vyslyšen, neboť to pokušení bylo jemu ku pomoci odplaty veliké. Protož dí sv. Beda: „Apoštol ne ve jménu Ježíšovu prosil, aby pokušení neměl, kteréž k ochraně pokory byl vzal, kteréž pokory kdyby neměl, spasen by nemohl býti. A k tomu zní sv. Pavla řeč, neboť dí: Aby velikost ve vzjeveních mne nepovýšila, totiž v pýchu, dán mi jest osten satanův, aby mne na šíji bil. A tak lépe apoštolu bylo, že ho v tom Bůh nevyslyšel. Po druhé, svatí nebývají za jiné prosíce vyslyšeni, neboť ti, za něž prosí, nejsou hodni;

jako Samuel prorok, když prosil Boha za krále Saula, neboť řekl jemu Bůh: „Dokavad ty želíš Saula, poněvadž já jsem ho zavrhl, aby nekraloval nad Israelem?“ Také někdy Pán Bůh ne hned slyší prosby, aby hned naplnil, ale povzdálí pro lepší; jako učinil oné pohance, jež volala, běžíc za ním, a prosila za svou dcerku, aby ji od ďábla vysvobodil. A to činí Bůh také, že chce, abychme ho ustavičně prosili; protož i teď dí Kristus: „Proste a vezmete, aby radost vaše byla úplná.“ Proste nábožně a ustavičně, a vezmete milost nyní, aby radost vaše byla úplná v budoucím blahoslavenství. A za to má vzláště křesťan prositi, ale ne za bohatství, ani za chválu, ani za pomstu.

A že apoštolé po Kristovu nanebevstoupení měli k němu větší lásku a větší jeho poznání, protož věda Kristus praví jim, že teď po vstoupení bude s nimi vzjevně mluviti, jako s většími milovníky, a ne v podobenstvích, jako dříve; protož dí dále: „Tyto věci v příslovích neb v podobenstvích mluvil jsem vám; přišla hodina, když teď“ po nanebevstoupení, a po Ducha svatého seslání „ne v příslovích budu mluviti vám“. A dí Spasitel: „přišla hodina“, pro jistotu, že jistě ta hodina má přijíti, jako by teď byla, v niž ne v příslovích, ale vzjevně o Otci svém praviti budu vám. A tak učinil Kristus, že o svaté Trojici, a o tajemných věcech nebeského království naučil apoštoly, což bylo k prospěchu církve svaté.

Dále dí: „V ten den ve jménu mém prositi budete.“ Stalo se; prosili apoštolé za duchovní věci ve jménu Kristovu, ne za tělesné věci nepotřebné, a ve jménu Kristovu nejprvé křtili, aby to jméno Ježíš Kristus bylo ohlášeno a vzvelebeno; a na konci modliteb kněží přidávali ta slova: Skrze Pána našeho Ježíše Krista. Dále dí: „a nepravím vám“, totiž nadarmo, byť se tak nestalo, jakož pravím, „že já“, jakožto člověk, „prositi budu Otce za vás“. Nu, věrný sluho Kristův! teď máš kněze jistého, jenž slibuje za tě prositi Boha Otce, jehož jistě Otec slyší, za kohož prosí; a miluje toho Otec, kdož miluje Krista. Protož ihned dí: „neboť on Otec miluje vás, neboť vy milovali ste mne, a věřili ste, že od Boha sem vyšel“. Tu věz, že věřili učedlníci, že Kristus od Boha vyšel věčným narozením, takže od věčnosti Otec Bůh rodí syna Boha jinou osobu; pak po tom vyjití vyšel Kristus jakožto stvoření ode vší svaté Trojice a přišel na svět, přijav člověčenství v životě Panny Marie, i narodil se a obcoval v světě; a opět opustil svět k obcování, že teď tělesně jako strastný neobcuje v světě, ale šel k Otci, když na nebe vstoupil. A tak dí: „Vyšel sem od Otce, a přišel sem na svět; opět opouštím svět a jdu k Otci“. A nerozuměj, jako by Syn, jakožto Bůh, kam se hnul od Otce aneb kam chodil, neboť jsa Bohem všude jest, a nemůže se nikam hnouti; neboť kdyby se kam mohl hnouti, teď by ne všudy byl, a byl by nedostatečný; ale jeho východ od Otce bez hnutí jest jeho narození od Otce, jakož i jeho s nebe sestoupení jest jeho vtělení. Protož když víra dí, že vstoupil s nebe, rozuměj, že vtělil se, jsa Pán nebeský, ale nehnul se nikam s nebe; ale podlé člověčenství chodil na světě, a hnul se do pekla du-

chem, a z pekla na svět, vstav v neděli z mrtvých, a ze světa tohoto hnul se na nebe, když mocně na ně vstoupil.

Dále dí evangelium: „Pravili jemu učedlníci jeho: Hle, teď vzjevně mluvíš a podobenství nižádného nedíš“; jako by řekli: Poněvadž nyní tak vzjevně mluvíš k nám, a my ještě sme nezpůsobni; docela až ta hodina přijde, budeš vzjevněji mluviti, když budeme způsobnější, a ty teď nám pravíš dříve, nežli se tebe tážeme. Protož „teď víme, že víš všecky věci, a není potřebí, aby se kdo tebe tázal“, totiž pokoušeje tebe. A to pravíce učedlníci, teď více poznali božství Kristovo nežli dříve; protož pravili: „V tom, totiž, proto věříme, že od Boha si vyšel“, netoliko jako jiný člověk, ale východem vyšším nad jiné; neboť mnozí, ale všichni svatí milostí pocházejí od Boha. Jakož o svatém Janu Křiteli dí písmo: „Byl člověk poslán od Boha, jakožto člověk; i vtělením mocí Ducha svatého, i po třetí, jak řečeno jest, že se rodí od Otce Boha.“ Věřmež i my, že Kristus tak vyšel od Boha pro naše spasení; jehož rač nám On dopomoci, abychme ho na věky chválili! Amen.

ŠESTÁ NEDĚLE PO VELIKONOCI.

Svatý Jan v 15. kapitole:

Ten čas řekl Ježíš učedlníkům svým: 26. „Když pak přijde ten Utěšitel, kteréhož já pošli vám od Otce, Duch pravdy, kterýž od Otce pochází, tent svědectví vydávati bude o mně. 27. Ano i vy svědectví vydávati budete, nebo od počátku se mnou jste. (Kap. XVI.) Toto mluvil jsem vám, abyste se nezhoršili. 2. Vypovědíť vás ze škol, ano přijdeť čas, že všeliký, kdož vás mordovati bude, domnívati se bude, že tím Bohu slouží. 3. A toť učiní vám proto, že nepoznali Otce ani mne. 4. Ale toto mluvil jsem vám, abyste, když přijde ten čas, rozpomenuli se na to, že jsem já předpověděl vám.“

*

Milostivý Spasitel před tímto evangeliem řekl učedlníkům, že svět jich nenávidí; po druhé, že jim se protiviti budou; po třetí, že jejich řeči nezachovají, jakož tři ty věci i na něm naplnili. Protož v tomto evangeliu slibuje jim, že přijde utěšitel Duch svatý, jenž je potěší a naučí pravdě, kterouž vyvolení synové Boží od nich přijmou, a pro niž předpovězení ďáblovi synové jim se protiviti budou. Po druhé, praví jim troje zlé, jimž bude k spasení dobré, když mile strpí: nejprvé, že budou v nenávisti; po druhé, že je vyobcují; po třetí, že vraždí. A proto jim praví napřed, aby se nehoršili, nechtíce trpěti; po druhé, aby to pamatujíce, že jim napřed pravil, mile trpěli. A že v tomto bídném světě jest utrpení, jež člověka mučí, po druhé hřích, jenž člověka umrtvuje, a po třetí marnost, jež člověka klame;

protož proti té trojí bídě Spasitel slíbil, svým věrným poslati Ducha svatého, jenž jest utěšitel zarmoucených. Jakož dí Kristus: „Když přijde Utěšitel, jehož já pošlu vám od Otce“, to proti prvé bídě; „ducha pravdy“, ducha, jenž živí a obživuje mrtvé, jakož dí Kristus v 6. kap. sv. Jana: „Duch jest, jenž živí“, to proti hříchu, jenž umrtvuje. Když dí: „pravdy“, to proti marnosti, jež lživě člověka klame.

A tak Duch svatý těší zarmoucené, oblehčuje utrpení, vydává pravdě svědectví, tupí lstivé klamání, a obživuje na duši hříchem zmrtvené, aby obživnouce mile pro Krista protivenství trpěli, světu se klamati nedali, a jsouce v milosti živi, k věčnému obydlí chvátali. Protož dí Spasitel: „Když přijde“, totiž novou milostí neb darem navštíví, nikam se nehýbaje s místa, poněvadž jsa Bohem jest všudy. „Utěšitel“, jenž těší zarmoucené. „Jehož já pošlu vám od Otce“; tu ukazuje Spasitel, že Duch svatý pochází od něho i od Otce; neboť když dí: „jehož já pošlu“, tím míní, že od něho pochází. A tím také ukazuje Kristus, že jest on Bůh pravý, neboť Ducha svatého nemůže dáti a poslati jen Bůh, jakož jest dříve dokázáno, protož Kristus řka: „jehož já pošlu vám“, jest Bůh pravý. Dí: „vám“, učedlníkům mým, k utěšení a k potvrzení a k naučení. „Ducha pravdy“, jenž jest pravda věčná, každé lži vždy protivná. Ducha „pravdy“, neboť pravdu miluje, pravdě učí, pravdě pomáhá, pravdu konečně vysvobozuje. „Jenž od Otce pochází“, totiž, že od Otce jsoucnost má bez početí, neboť jest duch věčný, jakož i Otec, Bůh i Syn. „Ten svědectví vydá o mně“, vás vnitř navštívě, a dary vzvláštními obdaruje; a tak „i vy“, jsouce Duchem svatým osvíceni a potvrzeni, „svědectví vydáte; neboť od počátku“ mého kázaní a mých divův činění „se mnou jste“. To se vše naplnilo, když řekli, jak píše sv. Lukáš v Skutcích apoštolských v 5. kap.: „My svědkové jsme těch řečí, i Duch svatý.“

Tu věz, že milý Spasitel, jsa mezi Židy, učil je moudře, činil divy mocně, a byl živ ctnostně, dávaje příklad dobrý. Protož dí Jan v 15. kap.: „Kdybych skutkův nečinil mezi nimi, kterých nižádný jiný nečinil, hříchu by neměli; ale teď i viděli a nenáviděli mne i Otce mého!“ Proti moudrému učení pravíce, že jest blázen; neboť řekli: „Však blázní, co ho posloucháte?“ Jan v 10. kap. Proti jeho mocnému divův činění řekli, Matouš v 18. kap., že ďáblem ďábly vymítá; proti jeho ctnostnému životu řekli, Jan, v 9. kap.: „My víme, že ten člověk hříšník jest.“ Protož mohli by byli říci učedlníci: „Milý pane a mistře! veliš nám svědectví o sobě vydati mezi těmi, kteří tě za blázna měli, divy tvé moci ďáblově přidali, a tebe svatého hříšníkem nazvali; a což pak budeme moci učiniti my hloupí, my ne tak mocní, my hříšní?“ A Kristus by odpověděl: „Když přijde utěšitel, jehož já vám pošlu, ten vás hloupé naučí, vám moc dá a váš život v ctnosti způsobí.“ Ale budete-li ty věci míti, ještě zlí vás neuposlechnou, budou vás nenáviděti, vyobcovávati a bíti.

„A ty věci mluvil sem k vám, abyste se nehoršili“, totiž netrpělivostí, aneb pravdy zapřením. „Bez církve učiní vás“, to jest, vyobcují

vás, takže vás nebudou chtíti v obci trpěti. Tím se míní kletba a tak pohánění. Tu dí svatý Augustin, že Židé nechtěli býti v Kristovi; co jiného mělo býti, jen aby jsouce mimo Krista, ty vyobcovávali, kteří Krista opustili? Taktéž se i nyní děje, že ti, kteří nechtí býti v Kristovi milováním a následováním, že jsou smilní, lakomí a jinak nešlechetní, a tak jsouce mimo Krista, vyobcovávají ty, kteří Krista neopustili. A tak teď to vyobcovávání rozšířili, že věrnému křesťanu někdy jest lépe obcovati s vyobcovaným od nich, nežli s těmi, kteří jiné vyobcovávají. Neboť poněvadž má se obcování člověk varovati s tím, jehož Bůh pro vzjevný hřích klne, jakož dí sv. Pavel: „Sluje-li kdo mezi vámi bratrem, totiž křesťanem, a jest smilník, aneb lakomec, aneb lapák, aneb lajce, aneb modlosluţebník, s takými ani pokrmu nebeřte"; a poněvadž ti, kteří jiné vyobcovávají, jsou vzjevní smilníci, lakomci, svatokupci, lapáci, kteří chudým z hrdla drou, co by měli sníti, a jsou lajci, mluvíce nekázaně a haníce jiné nevinné i v kostelích, i v krčmách, i v domích u stolův, věrný křesťan má se jich obcování varovati a s nimi nejísti; neboť není naděje, že by jich mohl od těch zvykův pro jich zatvrzení odvrátiti. Protož dí v osobě spravedlivého člověka David v žalmu stém: „Utrhače bližního svého, totiž, jenž bližnímu utrhá, toho jsem odháněl a s tím, jenž jest pyšný okem a srdce nenasyceného, s tím jsem nejedl."

A kdož více utrhají nežli kněží u stolův? a kdo jsou srdce nesytého, totiž žádosti nesyté? kteří by rádi veškeren svět na bohatství pohltili, a ještě by žádosti nenasytili! Neboť dí Písmo: „Lakomý nebude penězi nasycen." A Aristoteles pohan dí: že žádost bohatství roste bez konce. A tak jsou teď zaslepeni zlobou, jak dí Šalamoun: „Oslepila je jich zloba", že se domnívají, když klnou věrným křesťanům, a když je žalářují a zabíjejí, že by tím Bohu sloužili. Protož dí Kristus: „Ale přišla hodina, že každý", totiž takový zlý, „kterýž zabije vás, domnívati se bude, že službu dal Bohu," to jest, že by tím činem sloužil Bohu. A dí Spasitel: „přišla hodina", a nedí: přijde, proto aby měli to učedlníci za tak jisté, jako by se stalo. I stalo se, i děje se v dnešní den: Židé, domnívajíce se, že Bohu poslouží, zabili Boha, ale ne Božství; vraždili učedlníky, a vždy se domnívali, jako by podlé zákona Božího činili; když řekli, žalujíce Pilátovi na Krista nevinného, Jan v 19. kap.: „Myť zákon máme a podlé zákona máť zemříti!" Taktéž nynější kněží, uchopíce člověka, jenž ničí jich lakomství a smilství, klnou, vyhánějí, žalářují a křičí, že podlé jich ustanovení má zemříti, a ne lehkou smrtí, ale upálením! A proč to činí, ukazuje Kristus, řka: „A ty věci", totiž pohánění, vyobcování a vraždění, „učiní vám, neboť neznali Otce ani mne", rozuměj neznali pravým laskavým znáním; neboť každý smrtelný hříšník nezná Boha. A to neznání nyní má hnízdo v nejvyšších mistřích a kněžích, kteří jsouce pyšní, lakomí a smilní nad jiné, domnívají se, že by Boha nejlépe znali: Boha neznají, ačkoli praví, že oni to jsou, kteří zákon Boží mají vykládati a jej v srdci mají; ale ten, jenž selhati nemůže, dí teď, že „ty věci vám učiní, že neznali Otce ani mne". A svatý Isaiáš

v 1. kap. dí: „Poznal volek vladaře svého a osel pána svého, ale Israel mne nepoznal.“

Volek pracovitý, jenž zemi oře, jest kněz dobrý, kterýž štěpuje radlici, slovem Božím, srdce lidská, aby hříchové byli z kořen vypleti, a svaté slovo, již jest símě, jakož dí Kristus v 3. kap. sv. Lukáše, v zemi, totiž v srdci zaorává, a z plev zrno vytiskuje, totiž, že pravdu od nálezův lidských a ode lži dělí. Taký kněz jest volek Boží, jenž zná vladaře svého, Pána Ježíše; ale kněží, kteří se pasou tučně a lidského spasení nedbají, že ani neoří, aniž vozí do Kristovy stodoly, jsou volové tuční, jimž dí prorok Amos v 4. kap.: „Slyšte slovo toto, volové tuční, kteří jste na hoře Samarie, kteří nátisk činíte chudým, a lámete chudé, kteří říkáte pánům svým: Přineste a budeme píti! přisáhl Pán na svém svatém, že hle dnové přijdou na vás a vzdvihnou vás na kyjích, a ostatky vaše v hrncích vroucích! „Tak prorokuje ten pastýř Amos volům tučným, kněžím, kteří jsou na hoře Samarie, totiž na stráži, posazeni; neboť Samaria vykládá se stráž. Neboť kněží mají vysoce držeti stráž nad lidem, aby ďábel jich nevzkradl a nezhubil: a pak ti činí nátlak, nátisk a nouzi chudým, s jedné strany nutíce je, aby jim dávali desátky, oběti za křest, za zpověď, za svátost i za jiné duchovní věci; nutí je také, že co by chudým dobří lidé dali, to oni vše k sobě hrnou; také nutí je lstivými odpustky, a tím vzláště, že jich statek zle utrácejí a lakomě drží. Neboť což kněží mají, to jest chudých, což zůstává mimo potřebný hodný oděv a potřebu, podlé níž mohl by kněz k spasení lidi Boží vésti: a pak ti volové tuční říkají pánům svým, totiž lidem světským, již jsou páni nad bohatstvím, i nad kněžími k obraně: Přineste píti! Ó kolikrát za den bez potřeby břichoplncům přinesou píti, kteří vždy zalévají, když se zachce, a někdy ani se nechce, když pijí! a toho by vůl čtyrnohý neučinil. Ale běda jim, neboť dí Amos, že přisáhl Bůh na svém svatém, totiž jménu, a tak sám na sobě, že dnové přijdou na ty voly, že vyzdvihnou je na kyjích, totiž, že jim kůži odtepou a ostatky v hrncích zvaří, tělo červi snědí a ďáblové se duše chopí, již budou mučiti do soudného dne bez těla, a potom i s tělem.

Pak osel, jenž zná pána svého, jest člověk světský, kterýž drží Boží přikázaní a jako osel, což naň kněží vloží pokání, to mile nese. A tak ten osel s volkem poznali svého vladaře a pána, ale Israel mne, dí Bůh, nepoznal. Israel, lid židovský mnohý, nepoznal Krista, a vzláště kněží a zákonníci. Taktéž i nyní ti, kteří by měli býti duchovně Israel, to jest vidící Boha, tak aby nyní živou věrou znali Boha, ti pak neznají: ty míním, kteříž zle živi jsou a tak Boha neznají; o nichž tuto dí Kristus: že neznali ani Otce ani mne. A ty věci, totiž o zarmouceních a o půtkách vašich, „mluvil sem vám, aby když přijde hodina“, totiž těch půtek, „na ně vzpomínali, a tak mile trpěli, že já“, pán váš, jenž nejprvé trpím, „pravil jsem vám“, abyste lehčeji strpěli, a v tom jisti jsouce radosti měli.

Že v tomto evangeliu Spasitel učinil zmínku o vyobcování, pravě učeníkům, že je vyobcovávati budou, protože oni jeho pravdu po-

vedou, a protože ti, kteří Otce a ani Krista neznají, to učiní; protož dobré jest tuto aspoň kratičce o tom vyobcování položiti výklad lehký. Věziž, že vyobcování jest z církve vyvržení, a sluje kletba, a může býti i zle i dobře; zle, když člověka dobrého bez viny z obce vymítají, tak aby s ním neobcovali. A tak Kristus byl vyobcován od Židův z biskupského, kněžského a zákonničího přikázaní, jakož dí sv. Jan v 9. kap., že teď se byli umluvili Židé, že kdož by vyznal, že on jest Kristus, aby ven z obce byl. A ten vzvyk v evangeliu Kristus pověděl učeníkům, že týmž vyobcováním budou potkáni.

Pak dobře může býti vyobcování trojím způsobem, taktéž i kletba: nejprvé, když Pán Bůh člověka pro hřích smrtelný vymítá z obce svaté, aby v ten čas nebyl účasten jeho milosti a prospěchu církve svaté; neboť v ten čas hříchem smrtelným člověk jest oddělen od Boha i od církve svaté, a jest dům prázdný, v němž ďábel přebývá. A tak každý člověk i ďábel, jenž jest v hříše smrtelném, jest v zlořečenství Božím, jakož dí David v žalmě k Bohu: „Lál si pyšným, zlořečení, kteří odchylují se od přikázaní tvých.“ A to my kněží říkáme vždy v primě; a tak každý kněz, když jest v hříchu smrtelném a říká ta slova, tehdy na sobě sám vyznává kletbu Boží a sám sobě klne; a tak všichni kněží, to říkajíce, klnou každému hříšníku smrtelnému, jenž jest v hříchu smrtelném, buď v pekle, neb zde ještě živ, a všichni svatí v nebesích přiznávají, že ta kletba jest pravá a pravé vyobcování. A tu kletbu málo zlí kněží i jiní lidé zlí uvažují!

Pak po druhé může býti vyobcování dobře od duchovního vladaře, jakožto od kněze, neb od světského, jakožto od pána neb od obce, tak když pro hřích vzjevný člověka z obce vyvrhnou. Ale jinak kněz má učiniti, a jinak pán světský, neb obec. Kněži dal zprávu nejvyšší biskup, řka Petrovi a v něm církvi svaté v 18. kap. sv. Matouše: Zhřeší-li proti tobě bratr tvůj, jdi a kárej ho sám samotna, a poslechne-li, získal si bratra svého; pakli tebe neuposlechne, přiber s sebou jednoho neb dva, aby v ústech dvou neb tří svědkův stálo každé slovo; pakli jich neuposlechne, pověz obci, a neuposlechne-li obce, budiž tobě jako pohan a vzjevný hříšník. Hle, teď vidíš vzjevně výklad vyobcování, jež nyní sluje kletba, kterak má jíti, že nejprvé pro hřích smrtelný, po druhé pro zisk bližního k spasení, po třetí že má býti z lásky. Že pro hřích, to ukazuje Kristus, řka: „Zhřeší-li“, totiž smrtelně, neb všední hřích, ten neodděluje člověka od Boha, ani od obce svaté, aniž činí člověka zlořečena; protož nemá nižádný klet býti a vyobcován, jediné pro hřích smrtelný, jakož i písmo svaté, i ustanovení papežská ukazují. Aniž také pro každý hřích smrtelný má papež neb biskup člověka vyobcovati; pro tajemný nic, aniž také pro vzjevný hned; ale má býti trojí nejprvé napomenutí, jakož Kristus Petrovi rozkázal, aby nejprvé šel k němu, a sám ho káral, aby hříchu zanechal; nezanechal-li by, aby druhé dva neb tři přijal, a s nimi napomenul a káral; a po třetí, aby obci pověděl, a neposlechne-li obce, aby teď se ho varoval, tak aby s ním neobcoval, jakožto s pohanem neb se vzjevným hříšníkem. A z toho vzali svatí, že nemá

nižádný býti vyobcován a jako zlý jmenován, jediné když také troje napomenutí a kárání zavrhne, a hříchu smrtelného nechce zůstaviti. A to vyobcování jest jako lék duchovní, jež nemá býti smrtelné, totiž k zatracení, ale pro spasení; a také aby jiných nezprznil, neboť jedna ovce prašivá jiné prní, a jeden úd jiné údy, a malý kvas všecko těsto zakvasí neb poruší. Protož k tomu rozumu dí Kristus v 18. kap. sv. Matouše: „Jestli ruka tvá neb noha tvá tě pohoršuje, utni ji, a odvrhni od sebe.“ A sv. Pavel praví Korintským, že smilníka vzjevného mezi sebou měli, a nedbali toho, že malý kvas nebo málo kvasnic celé nebo všecko těsto poruší; protože kázal takového smilníka vyobcovati a dáti v moc ďáblovu, aby jeho duch spasen byl. Neboť jakož dí sv. Augustin, svatý Pavel měl moc, že vzjevné hříšníky dával ďáblu, tak že je na těle mučil, ale duši aby neškodil; a to vidouce tací, káli se, a jiní nesměli vzjevně hřešiti. Té moci teď nemají papežové, biskupové, a jiní preláti; neboť jakož dí sv. Jan Zlatoústý, že chopivše se bohatství, za to tu moc dali, že jí nemají.

Teď vidíš, že jen pro hřích smrtelný, po trojím napomenutí, tím řádem, jak jsem řekl, má člověk od preláta proklet neb vyobcován býti. Z toho vidíš důkaz, že kohokoli proklínají, a on hříchu smrtelného nemá, tomu křivdu činí, a v pravdě to kletí Pán Bůh pokládá za požehnání. Protož David prorok dí v osobě spravedlivého: „Prokleti budou oni, ale ty budeš žehnati,“ to jest: oni budou zlořečiti, a ty budeš dobrořečiti; oni zlým nazývati, a ty, Pane Bože! dobrým budeš nazývati.“ A toho potvrdil Kristus, řka svým věrným v 5. kap. sv. Matouše: „Blahoslavení budete, když vám zlořečiti budou lidé, a popouzeti vás budou, a říkati všelikou zlobu proti vám, lhouce pro mne; radujte se a veselte se, neboť odplata vaše mnohá jest v nebesích.“ Dále vidíš z toho, že nekaždé kletby Pán Bůh prelátské neb kněžské potvrzuje, a že mnozí jsou vyobcováni od lidí kněžskou kletbou, kteří nejsou od Boha vyobcováni, aniž z svaté obce vyvrženi; jakož dí sv. Augustin a Origenes a Mistr hlubokých smyslův. Z toho opět dále vidíš, že, kdyby všichni kněží, což jich jest na světě, proklínali člověka a vyobcovali, an hříchu smrtelného nemá, tehdy by všichni se klamali; a jemu, když by mile trpěl, kletba a vyobcování nic by neškodilo, ale velmi prospívalo. Neboť dí Spasitel: „Blahoslavení budete, když vás proklínati budou lidé.“ A tomu na znamení, když biskupové a kněží vyvrhli onoho slepého, jehož Kristus uzdravil, hned ho milostivý Spasitel nalezl a mluvil s ním, a potvrdil ho ve víře, jako píše sv. Jan v 9. kap. A tak mnohé kněze vymítají, a Kristus je přijímá: jakož i já doufám v jeho svatou milost, že mne přijal, ačkoli oni vyvrhli, protože káži přes jich vůli jeho svaté slovo.

Pak že má kletba neb vyobcování kněžské býti z lásky, ukazuje Petrovi Spasitel, řka: „Zhřeší-li bratr tvůj.“ V tom míní, že bratrské lásky má pokárati, a potom vyobcovati; a svatý Pavel dí: „Všechny věci vaše z lásky buďte.“ To jest: což činíte, vše v lásce čiňte. A jest lehký jeho příklad: Hle, když by který člověk v království byl nemocen, jehož by všechno království mělo litovati a žádati, aby byl

zdráv na těle, protože by byl prospěšen království, a vzláště bratři jeho měli by býti dbalí, aby jemu k zdraví pomohli, kdyby mohli: docela když člověk jest v hříchu smrtelném, všecko Kristovo království, jež jest sbor věrných křesťanův, má litovati člověka na duši raněného, a má žádati od Pána Boha, aby ráčil uzdraviti ho a k prospěchu církve svaté přivésti, a vzláště proto, že jsou bratří jednoho Otce Pána Ježíše. Protož když člověka vyobcovávají, měli by kněží s žalostí praviti lidem a napomenouti lidi, aby prosili Pána Boha za toho člověka, aby jemu ráčil dáti poznání, aby hříchu zanechal: oni pak činí opak, poroučejí ho ďáblům a žádají, aby jeho duši vydrouce z prsou do pekla vzali! A to činí bludně, jakož i vyobcovávají bludně; a nejvíce těm toho žádají, kteří jich hříchy kárají, neb nedávají jim desátkův, neb co jim učiní protivného; a tak majíce z přikázaní svého Vykupitele za ně Boha prositi, pak opáčně činí. Bůh dí: „Modlete se za ty, kteří vám se protiví a haní vás.“ A oni pak lají jim a haní je; a kterým by měli děkovati, že z hříchu je kárají, a oni pak jim lají; jako Židé učinili Pánu Ježíši, a jako bláznivý nemocný činí svému věrnému lékaři; a tak nebožátka domnívajíce se, že by jiným škodili, sami sobě škodí. Protož jim na výstrahu dí sv. Řehoř, že pastýř, totiž duchovní prelát, má se báti, aby nesvazoval aniž rozvazoval neopatrně: nesvazoval, to jest neklel a nevyobcovával křivě; a má se báti proto, neboť klel-li by křivě, tehdy by těžce hřešil a sám by se proklínal.

A křivě proklíná nejprvé, když pro zisk tělestný proklíná více nežli pro spasení. Po druhé křivě proklíná kněz, když proklíná pro svou čest neb chloubu; neboť nemá v tom své chvály hledati. Po třetí křivě proklíná, když to činí pro svou pomstu. Po čtvrté, když proklíná nedrže řádu od Pána Ježíše vydaného, a tak když proklíná, nenapomenuv bratra dříve, aby zanechal hříchu. Po páté, když proklíná člověka, věda, že není hříchem smrtelným vinen, a to jest nejtěžší z těch pěti hříchův. A když vnitřním okem člověk nynější kletby spatří, shledá, že obyčejně ti, kteří jiné proklínají, jsou v Boží kletbě; neboť nižádný nemá proklínati jiného, jen sám jsa bez hříchu smrtelného, jakož teď řečeno jest, že cokoli člověk činí, to má činiti v lásce a tak bez hříchu smrtelného, neboť láska netrpí ho v duši s sebou. A toho dal Pán Ježíš příklad, řka: „Lékaři, vyléč se sám!“ a druhý, že když přivedli k němu cizoložnici mistři a kněží a zákonníci, pravíce: „Mistře! žena tato nyní popadena jest v cizoložství, a Mojžíš přikázal také, totiž cizoložnice, kamenovati, protož ty co k tomu díš?“ a milosrdný Spasitel schýliv se k zemi, psal prstem na zemi; a když se ustavičně tázali, on vzdvih se, řekl jim: „Kdo z vás jest bez hříchu, vrz na ni prvni kamenem.“ A oni jeden po druhém odešli pryč a jí neodsoudili. Tu svatí praví, že kdož chce koho jiného z hříchu souditi, má sám nejprvé na sobě hříchu, totiž smrtelného, nemíti, a vzláště toho, z něhož chce jiného souditi. A opět dí milý Spasitel: „Pokrytče! vyvrz nejprvé břevno z oka svého, a tehdy budeš moci říci: Bratře! nechť vyvrhnu mrvu z oka tvého.“ Břevno v oku jest veliký hřích v žádosti, ale mrva jest malý. Protož kněží, a nejprvé papežové, a biskupové, chtějí-li jiné

proklínati, mají nejprvé sami bez hříchu smrtelného býti, a tak vyvrhnouti dříve ze své žádosti břevno svatokupectví, lakomství, pýchy, smilství a jiných hříchův. Ó milosrdný Spasiteli! kdybys nyní psal prstem, aby každý, jenž jiné soudí, viděl své hříchy, a tak byl omámen, jako oni byli omámeni, kteří cizoložnici odsouditi chtěli, toť by málo i duchovní i světští jiné proklínali a odsuzovali!

Pak po třetí může býti kletba neb vyobcování dobře, a bude v soudný den, když nejvyšší kněz a král káže andělům svým, aby zlé vyobcovali z dobrých, a vydá na ně kletbu sám, řka: „Jděte zlořečení do věčného ohně, jenž připraven jest ďáblu a andělům jeho!“ Tu poznáme, kdo jest kozel smrdutý a kdo nevinná ovce, kdo požehnaný a kdo zlořečený. Milostivý Spasiteli! Zde nechť proklínají, nechť pohánějí, vypuzují i tepou, zde ty bij, zde sekej: jen v ten den zlořečenství nevydávej na mne hříšného i na jiné, kteříž jsou tvoji synové vyvolení, ale dej požehnání, řka: „Pojďte požehnaní v mé království!“ Amen.

Ale ještě věz, žeť mají zástěru své kletby křivé, pravíce, že každá kletba, i pravá i křivá, váže člověka. Ale to jest hrubá lež; neboť poněvadž někoho křivě proklínají a tak zavazují a vyobcovávají, a Pán Bůh spravedlivý žehná a rozvazuje a drží milostí člověka nevinného jako úd svůj živý, kterak by ten člověk byl v ten čas zlořečený, svázaný a vyobcovaný? nelze, neboť jinak musila by moc jejich kletí býti větší nežli Boží; a Bůh by byl nespravedlivý, že by jim tou křivdou pomohl na svého věrného sluhu. Protož rozuměje tomu Bálam prorok, jenž byl vyjel pro dary k pohanskému králi, Balák řečenému, aby vydal zlořečenství na lidi israelské, to jest na Židy; a řekl jemu: „Pojď, zlořeč Jakubovi, chvátej aneb pospěš, a hyzdi Israele!“ Odpověděl Bálam: „Kterak budu zlořečiti, jemuž nezlořečí Bůh? proč bych toho hyzdil, jehož Pán nehyzdí?“ A potom dále dí Bálam: „Stůj, Balák! a znamenej a slyš, synu Safor; není Bůh jako člověk, aby lhal, aniž jako syn člověka, aby se proměnil, a aby řekl a neučinil, a aby mluvil a nenaplnil. K požehnání přiveden jsem (od Boha), požehnání obrániti (Bohu) nemohu. Není modly v Jakubovi, aniž vidí se modla v Israeli; Pán Bůh jeho s ním jest!“ To vše v knihách Numeri, jež jsou čtvrté knihy Mojžíšovy, v 23. kap. Tu máš vzjevné písmo, proti němuž nemůže nikdo mluviti, jen chce-li kacířskou stranu držeti; i vidíš tu: že nemůže v pravdě člověk tomu zlořečiti neb klnouti, koho Bůh žehná; po druhé, že nemůže Bůh lháti; a po třetí, že nemůže se proměniti, totiž v svém božství; po čtvrté, že nemohl Bálam zlořečiti ani hyzditi lidu židovského, neboť ho Bůh žehnal; a dává příčinu, proč? že proto, že lidé neměli hříchu modloslužby. Protož vida to Duchem Božím Bálam, hledě z daleka na lidi, dav jemu požehnání, řekl: „Zemři, duše má, smrtí spravedlivých, a buďte mé věci nejposlednější jejich podobné!“ To Bálam. Ó kéžby se nevěrní krkavci naučili tomu písmu!

Ale ještě mají jednu část, jíž chtějí každého, kohož proklínají, postrašiti, pravíce: že kletby i křivé má se báti poddaný svého pa-

stýře; neboť dí sv. Řehoř: „Ten kterýž pod rukou pastýře jest, svázán býti boj se i křivě, aniž pastýře svého soudu všetečně haň.“ Tu věz, že člověk, jsa jist, že vinen není, nemá se báti, že by jemu kletba křivá co duši škodila; neboť nelze jest, aby člověku mohl kdo na duši uškoditi, když sobě sám hříchem neuškodí, jak toho dokazuje krásně sv. Jan Zlatoústý. Neboť dí sv. Petr v 1. epištole v 3. kap.: „A kdo jest, jenž by vám uškodil, budete-li milovníci dobré věci? a trpíte-li co pro spravedlnost, blahoslaveni ste!“ A sám milosrdný Spasitel dí v 6. kap. sv. Lukáše: „Blahoslavení budete, když vás budou nenáviděti lidé, a když vyloučí vás a pohanějí a vyvrhnou jméno vaše jako zlé pro syna člověka. Radujte se a veselte v ten den, neboť hle odplata vaše mnohá jest v nebi!“ Hle na tomto Písmě jest dosti věrnému sluhovi Božímu, jehož křivě proklínají, že jemu ta kletba duši neškodí, alebrž prospívá; a o tom sem jinde mnoho svedl Písma. Ale proč, jako dí sv. Řehoř, má se báti kletby? Věziž, že nejprvé proto, aby nepadl v nepokoru a v netrpělivost, a tak i v pýchu, jako tudíž dí sv. Řehoř. Po druhé má se báti pro svého pastýře škodu, aby křivě klna neuškodil své duši; neboť když křivě proklíná svého poddaného, činí křivdu Bohu, bližnímu i sobě, a tak sobě škodí. Po třetí má se báti pro škodu bližních, jimž by mohla přijíti pro tu kletbu, takže by se snad nerozumně slova Božího od kletého varovali, neb že by jim duchovní potřebu stavili, jako: křest, zpověď, pohřeb; jakožto rádi a obyčejně činí, když se vadí kněží o obročí a nyní činí, když já jen počnu kázati. A věděvše dobře, že jsem byl v Praze od Vánoc až po Velikonoce, sloužili; a když jsem jen kázal, tak hned stavili službu ti, kterýmž jest těžko slovo Boží slyšeti. A jistě když tací nepřátelé slova Božího nejsou hodni, aby sloužili, jako jsou svatokupci, lakomci a smilníci, bylo by jim stokrát lépe neb méně škodlivo, aby nesloužili: neboť slouží sobě k zatracení, čehož Pán Bůh rač nás ostříhati skrze zásluhy Pána našeho Jezu Krista! Amen.

NA HOD BOŽÍ SVATODUŠNÍ.

Sv. Jan v 14. kapitole:

V ten čas řekl Ježíš učedlníkům svým: „Miluje-li mne kdo, slova mého ostříhati bude, a Otec můj bude jej milovati, a k němu přijdeme, a příbytek u něho učiníme. 24. Kdožť nemiluje mne, slov mých neostříhá; a slovo, kteréž slyšíte, není mé, ale toho, kterýž mne poslal, Otcovo. 25. Toto mluvil sem vám, u vás přebývaje. 26. Utěšitel pak, ten Duch svatý, kteréhož pošle Otec ve jménu mém, onť vás naučí všemu, a připomenet vám všecko, což sem koli mluvil vám. 27. Pokoj zůstavuji vám, pokoj svůj dávám vám; ne jako svět dává, já dávám vám. Nermutiž se srdce vaše, ani strachuj. 28. Slyšeli jste, že já řekl jsem vám: Odejdu a zase přijdu k vám; kdybyšte mne milovali, radovali byšte se jistě, že sem řekl: Jdu k Otci; nebo Otec větší jest nežli já. 29. A nyní pověděl sem vám, prvé nežby se stalo, abyšte, když se stane, uvěřili. 30. Již nemnoho mluviti budu s vámi; neboť jde kníže tohoto světa, ale nemáť nic na mně. 31. Ale aby poznal svět, že miluji Otce, a jakož mi přikázal otec, tak činím.“

*

Dnes jest hod Ducha svatého, jenž jest v darech jako dnes dán apoštolům a jiným věrným, kteří s nimi byli; i dnes také týž Duch dán bude mnohým v milosti zvláštní, kteří se z hříchův kají a vystříhají a v milování Božím prospívají, chovajíce skutečně slovo svého Spasitele, Jezu Krista. A že v dnešním evangeliu jest zmínka o Duchu

svatém, protož to evangelium dnes drží při mši církev svatá, aby pamatujíc hod Ducha svatého, jenž jest pravý Bůh, hodna byla přijmouti jeho dary. A přijme, když bude přikázání plniti, a tak Jezu Krista milovati, jenž počínaje evangelium dí učeníkům svým: „Miluje-li mne kdo, řeč mou zachová.“ A dává milostivý Spasitel mnohá naučení svým věrným: nejprvé učí je, kterak mají znáti, že ho milují; po druhé, že jeho řeč pilně zachovati mají; po třetí ukazuje jim, že Duch svatý je tomu naučí; po čtvrté, učeníky těší; po páté, že jde k Otci skrze smrt, a že po smrti brzy k nim přijde, a to učiní proto, aby naplnil, co mu Otec přikázal.

I k prvému položení dí takto: „Miluje-li mne kdo, řeč mou zachová,“ totiž, v paměti drže, sladce rozjímaje, píše, může-li, sobě, ale zvláště skutkem ji plně. To čtvrté jest, jež Bůh přikazuje; a tak dí Spasitel: „Miluje-li kdo mne, řeč mou zachová, věře a čině, což jsem přikázal.“ Teď z toho může poznati člověk, miluje-li Krista; protož dí sv. Řehoř: „Hle kdyby každý z vás byl otázán, miluje-li Boha? plnou nadějí a bezpečnou myslí odpoví: Miluji! a na počátku evangelia slyšeli ste, že Pravda dí: Miluje-li mne kdo, řeč mou zachová. Protož důkaz lásky jest skutkem ukázání; protož v své epištole ten (t. kterýž toto evangelium píše) Jan dí, že kdož dí: Miluji Boha, a přikázaní jeho neostříhá, lhář jest. Neboť právě Boha milujeme, když k jeho přikázaním od svých se rozkoší zdržujeme; neboť kdož ještě po neslušných žádostech běží, jistě Boha nemiluje, neboť jemu se v své vůli protiví.“ To Řehoř. Z té řeči a z Kristovy nejprvé vidíš, že kdokoli Boha miluje, ten všechna jeho přikázaní plní; po druhé z toho vidíš, že kdož Boha miluje, ten všechen zákon Boží naplnil tak, což jemu sluší k spasení. Protož dí sv. Pavel k Římanům v 13. kap.: „Plnění zákona jest milování.“ A že milování Kristovo není bez odplaty, protož hned dí dále Kristus: „A Otec můj milovati bude ho, a k němu přijdeme a příbytek u něho učiníme.“

V té řeči trojí odplatu pokládá Spasitel svému milovníku, jež přesahuje všecky odpustky papežské: prvá odplata, že Kristova milovníka Otec bude milovati, a tak svatá Trojice i všechna nebeská říše; druhá odplata, že Kristus s Otcem k svému milovníku přijde, totiž, zvláštní ho milostí navštíví, a tak i Duch svatý; třetí odplata, že Kristus u toho milovníka s Otcem sobě příbytek učiní, totiž, že s ním tak dlouho bude s Otcem i s Duchem svatým přebývati, jak dlouho on bude řeč Kristovu chovati. Ó milý člověče! zdá se malá odplata, když pro zachování řeči Kristovy Trojice svatá bude tě milovati, k tobě přijde a v tobě bude milostí přebývati? Jistě veliká odplata jest tato, míti v sobě tak velikého hosta! Protož dí tu sv. Řehoř. „Uvažte, bratří nejmilejší! kterak veliká jest slavnost, míti v srdečné hospodě příchod Boží (to jest, míti v srdci Boha hostem). Jistě, kdyby v dům náš který bohatý aneb mocný přítel přišel, vší snažností veškeren dům byl by čištěn, aby nic nebylo, což by jeho očím se nelíbilo; protož vyčisti nečistoty zlého skutku, kdož Bohu dům připravuje myslí. A vizte, co dí Pravda: „Přijdeme a u něho příbytek učiníme.“ Neboť v některých

srdce přichází a příbytku neučiní; neboť skroušením Boží milost přijímají, ale časem pokušení toho zapomínají a tak k hříchům se navracejí, jako by jich nikdy neoplakávali. Ale kdož Boha právě miluje a přikázaní jeho ostříhá, v jeho srdce Bůh přichází a v něm příbytek činí; neboť tak ho milování Boží skrze proráží, že od toho milování v čas pokušení neodstoupí. Protož ten právě Boha miluje, jehož mysli zlá žádost přivolením nepřemáhá; neboť tím více člověk od nebeského milování se odchyluje, čím více v zemských věcech se kochá! Protož i ještě se dále dí: „Kdož nemiluje mne, řečí mých nezachovává."

To všecko svatý Řehoř, uvažuje, že veliká slavnost jest, míti Boha hostem v srdci, a kterak máme pilni býti, abychom tomu hostu dům duše své čistě připravili, aby přijda neodešel od nás svou milostí, ale aby zůstal s námi na věky. Ó běda těm, ke kterýmž nikdy ten host nepřijde! jako jsou pohané, Židé i děti nekřtěné; běda těm, k nimž kdy přišel a pak odešel, a opět ke kterýmž přijde, a opět na konec odejde! Ale blaze těm, k nimž přijda, příbytek věčný u nich učiní! jakož sám dí: „K němu přijdeme, a příbytek u něho učiníme." A že obyčejně lidé klamají se, pravíce, že milují Boha, protož musí ta lež zkažena býti. Neboť jakož Židé, zabivše Krista, domnívali se, jako by Boha milujíce Bohu tím posloužili, a nynější biskupové a kněží, hrdlujíce ty, kteří slovo Boží káží, také se domnívají, jako by Boha milovali; protož Kristus, aby lidé se v tom neklamali, dí pravdu, jíž nižádný nemůže zrušiti, že „miluje-li kdo mne, řeč mou zachová". Neboť není dosti člověku, uchem tělestným slyšeti slovo Kristovo, neboť taktéž mohou slyšeti i hovada, i ptáci; aniž jest dosti mluviti, neboť taktéž může i ďábel učiniti; aniž dosti jest psáti, učiti, aneb o něm mysliti: ale musí se skutkem naplniti; a to sluje zachování slova Božího, totiž každého přikázaní. Neboť nelze jest zachovati jednoho přikázaní Božího bez jiných přikázaní; neboť kdož jednoho nedrží, nižádného nedrží, a kdož jedno plní, všechna přikázaní plní; neboť miluje-li Boha, tehdy všechna v té milosti plní; pakli Boha nemiluje, tehdy nižádného neplní. Protož dále dí Spasitel: „Kdož nemiluje mne, řeči mé nechová." A chtě milý Spasitel, aby učeníci věděli, že kdož jeho řeč zachová, že Otce Boha řeč zachová, protož dí dále: „A řeč, kterou ste slyšeli, není má, ale toho, jenž mne poslal, Otce." Neboť poněvadž Kristus jest Syn Boží, takže má byt od Otce Boha, a tak i řeč; protož řeč Kristova není samého Krista, ale i Otcova. Protož kdož Kristovu řeč zachová, ten i Otce nebeského řeč zachová; a že což mluví Otec, to mluví i Duch svatý, protož kdož řeč Kristovu zachová, ten i Ducha svatého řeč zachová; a tak i vši svaté Trojice.

Dále dí Spasitel: „Ty věci mluvil sem vám," totiž o milování a o zachování řeči mé i Otce mého, „s vámi přebývaje," totiž jako mistr váš a přítel věrný táhna vás k věčné radosti; „a Utěšitel, Duch svatý," jenž těší kající a zarmoucené, „jehož pošle Otec můj ve jménu mém," to jest ode mne a mým jménem, aby rozuměl, že i Otec i Kristus, Syn Boží, poslal Ducha svatého. Tak rozuměj, ne že by Duch svatý přišel

šem na svět, ale že dary Ducha svatého dal Otec Bůh, a to zásluhou Pána Ježíše; neboť on zasloužil, trpěv jakožto člověk, a jest menší nežli Otec i nežli Duch svatý. A že ty dary nejsou toliko od Otce, ale i od Ducha svatého, protož hned dí Kristus: „Ten vás naučí všem věcem," totiž, naučí velmi dobře, čemuž nyní rozuměti nemůžete; neboť se nyní rmoutíte pro mou smrt, a strachujete pro svoji, a jste hrubí; protož ještě o mém z mrtvých vstání, dříve nežli přijde Utěšitel, tak vzjevně máte ještě býti naučeni, a abyste Ducha svatého přijali, způsobili. A pak ten Duch svatý „vzpomene vám", totiž potom, když ho Otec pošle, „všechny věci, kterékoli povím vám". Tak se stalo. Protož učeníci, což psali v evangeliu, to psali svatého Ducha naučením a vzpomenutím.

Dále dí Spasitel: „Pokoj zůstavuji vám," v příkladě, abyste tak byli pokojni, jako já jsem. Ten pokoj drželi učedlníci, neboť po seslání Ducha svatého teď byli učedlníci tiší, nesvárliví; teď Petr meče nevytrhl, aby komu ucho uťal; teď se nevadili, kdo by mezi nimi první neb větší byl; ale každý teď Krista v pokoji následuje, k smrti bez tělestné obrany šel. Nuže, apoštolští náměstkové! vizte, máte-li Ducha svatého, jenž jest duch jednoty, duch pokoje a milosti, tehdy tak ste živi jako apoštolé; ale že se vadíte o důstojenství pro bohatství, a lidi vraždíte, a rozbroj v křesťanstvu činíte, protož po skutcích ukazujete, že máte ducha zlého, nesvornosti, ducha lakomého, jenž jest nepřítel neb vražedník od počátku. A co těch jest, kteří mají ducha smilnosti, ďábla, jenž dáví na duši smilníky! Neměli apoštolé toho ducha, ale ducha pravdy; protož měli pokoj Kristův, že ho v ctnostech následovali, neboť jim řekl: „Pokoj zůstavuji vám, pokoj svůj dávám vám, nikoli jako svět dává, já dávám vám".

Tu věz, že pokoj světa jest tiché požívání času, bez překážky veliké od nepřátel; a ten pokoj lidé světští velmi milují, a což se vadí neb tepou, to činí vždy chtíce ten pokoj míti, i loupežníci, kteří proto olupují, aby v pokoji bydlo tělestné dobré měli. A ten pokoj obyčejně jest velikými hříchy zprzněn, neboť když lidé nemají odnikud překážky, rádi tančí, hodují, smilní, hrají a jiné hříchy páchají; ale když je olupují, jímají, zapuzují a tepou, tehdy nemají kdy tak hřešiti, a co v pokoji Boha zapomenuli, spíše na Boha vzpomínají, k němu volají, aby se ráčil smilovati. Protož dí Spasitel: „Pokoj svůj," jenž jest utišení duše od hříchu, „dávám vám". A že toho pokoje svět, to jest lid zlý, nemiluje, aniž dává, neboť toho pokoje zlý lid nemá, protož dí Kristus: „ne jako svět dává, já dávám vám", to jest: jiný pokoj a s jiným úmyslem svět dává pokoj, a s jiným já; neboť svět dává k rozkoši těla, ale já dávám k věčnému odpočinutí. „Protož nermuťte se vaše srdce," pro moji smrt, jež jest vykoupení vaše, „aniž se strachuj," pro svoji smrt, a pro protivenství budoucí. „Slyšeli jste, že já řekl sem vám: Jdu," totiž na smrt, „a přijdu k vám," totiž třetí den. Těch slov výklad Kristus ukázal. „Kdybyste milovali mne," t. plně, a rozuměli, kam já jdu a co učiním dobrého vám, „radovali byste se jistě, že k Otci jdu," totiž smrtí, na nebe vstoupením jakožto

člověk; přece jakožto Bůh s vámi vždy budu. A proč jde k Otci, hned ukazuje, řka: „neboť Otec větší mne jest," t. jakožto člověka; neboť Bůh Otec jest Stvořitel, ale Kristus, jakožto člověk, jest stvoření; ale podlé božství není větší Otec nežli Syn, ale rovné jsou osoby i Otec, i Syn, i Duch svatý, i v moci, i v dobrotě, i v znání všech věcí.

Pak proč tak mluví Spasitel, ukazuje řka: „A teď řekl sem vám dříve, nežli se stane," totiž proto, „abyste, když se stane, věřili," totiž, že jsem já Syn Boží, pravý Bůh, jenž sem vám pravil budoucí věci. „Teď nemnohé věci budu mluviti s vámi," t. před smrtí; „neboť přišel kníže světa tohoto," to jest ďábel, jenž jest kníže a král nad tímto světem, t. nad zlými lidmi, „a na mě nemá nic," t. nižádného hříchu; „ale aby poznal svět," t. lid všechen ze světa, „že milují Otce," t. chci umříti, abych naplnil proroctví, vykoupil vyvolené a dal příklad v poslušenství Otce. A že miluji Otce, drže jeho přikázaní, „jakož dal mi Otec přikázaní, tak činím," káži slovo Boží a jdu na smrt pro vaše spasení, a tak dokazuji, že miluji Otce. Tento konec evangelia potvrzuje počátek tohoto evangelia. Řekl Kristus: „Miluje-li kdo mne, řeč mou zachová;" týmž dokazuje, že on Otce Boha miluje, řka: „Jakož dal mi Otec přikázání, tak činím." Milostivý Spasitel položiv zprávu milování pravého, dal na sobě příklad. Amen.

V PONDĚLÍ PO SVATÉM DUCHU.

Sv. Jan v 3. kapitole:

Ten čas řekl Ježíš učedlníkům svým: 16. „Nebo tak Bůh miloval svět, že Syna svého jednorozeného dal, aby každý, kdo věří v něho, nezahynul, ale měl život věčný. 17. Neboť neposlal Bůh Syna svého na svět, aby odsoudil svět, ale aby spasen byl svět skrze něho. 18. Kdož věří v něho, nebude odsouzen, ale kdož nevěří, již jest odsouzen, nebo neuvěřil ve jméno jednorozeného Syna Božího. 19. Totoť pak jest ten soud, že světlo přišlo na svět, ale milovali lidé více tmu nežli světlo; nebo skutkové jejich byli zlí. 20. Každý zajisté, kdož zle činí, nenávidí světla, a nejde k světlu, aby nebyli trestáni skutkové jeho; 21 Ale kdož činí pravdu, jde k světlu, aby vzjeveni byli skutkové jeho, že v Bohu učiněny sou.“

*

Svaté toto evangelium mluvil milostivý Spasitel, uče Nikodéma, jenž byl k němu přišel v noci, proč Syn člověka, to jest on Kristus, měl pověšen býti na kříži, jako had byl pověšen na poušti na holi. I znamenám tři věci v tom evangeliu: Prvou, velikou posilu naší naděje a víry; neboť dí Syn Boží: Kdož věří, nezahyne. Druhou, Boží dobroty dojištění; neboť dí Spasitel: Tak Bůh miloval svět, že Syna svého jednorozeného dal, totiž na smrt, za svět. Třetí věc znamenám, zlobu lidskou; neboť dí Spasitel: že milovali lidé více temnosti nežli

světlo. I dí nejprvé Spasitel: „Tak“, t. velmi „Bůh miloval svět, že Syna svého jednorozeného dal“, t. na smrt.

Tu pro lepší rozum věz, že svět v Písmě jinak a jinak se béře; jako když dí písmo: Bůh stvořil svět, tu svět znamená všecky věci stvořené spolu; a když dí písmo, že Syn Boží přišel na svět, tu světem míní se země, jež jest na světě, na níž lidé přebývají; a když dí písmo: „a svět ho nepoznal,“ tu světem se míní zlí lidé. Taktéž když dí Kristus: „Otče! za ně (t. za vyvolené) prosím, nikoli za svět,“ tu světem se míní zatracenci; a když teď dí Spasitel: „Tak Bůh miloval svět,“ a opět: „aby nesoudil světa, ale aby spasen byl svět,“ tu třikrát světem míní vyvolené lidi k spasení; neboť ten svět velmi od věčnosti miloval Bůh, a za ten dal Syna, a toho světa nesoudí k zatracení, alebrž ten svět spasí. A o tom dí: Tak Bůh miloval svět, aby dal.

Tu uvažme: kdo, co, skrze koho, komu, proč, kterak učinil. Kdo? že Bůh všemohoucí, nižádného nepotřebuje ku pomoci; svrchovaně moudrý, nepotřebuje rady; svrchovaně dobrý, nižádného nepotřebuje dobroty, ale ze své dobroty dávaje všemu stvoření požívati dobroty. Tak miloval svět, že Syna svého jednorozeného dal, aby každý, kdož věří v něho, nezahynul, ale měl život věčný. Hle teď máme, kdo učinil? že Bůh. A kterak? že tak miloval velmi, že Boha nesmírného, nesmrtelného, netrpělivého vyrovnal s člověčenstvím, aby byl člověk malý, smrtedlný, trpělivý; aby člověka hříchem zprzněného za Syna vyvolil, a svého pána přirozeného, maje jediného, na smrt nejohavnější a nejukrutnější dal. Uvažoval to svatý Pavel; protož dí: Ukazuje Bůh lásku svou v nás, že když ještě hříšníci sme byli, Kristus za nás zemřel. A proč? neboť dí Kristus: Tak Bůh miloval svět, že svému vlastnímu synu neodpustil, totiž, bez smrti ho nenechal, ale za nás za všechny dal ho, totiž na smrt. Hle teď vidíme, kterak to učinil. A co učinil? že dal syna. Dosti by bylo, kdyby kdo sluhy nasadil na smrt: hle on dal syna, a nikoli z mnohých jednoho, ale maje jediného, aniž z vyvolených, ale jednorozeného, a nedal nestatečného, ale Boha sobě rovného, a to učinil mocně, milostivě moudře, a nesmírně dobře. Uvažujme: skrze koho? že skrze Syna, skrze něhož všechny věci stvořeny jsou, bez něhož nemůže nic býti. Uvažujme: komu učinil? že světu, shonu lidu nečistého, hříchem zprzněného. Ó nečistý světe! uvaž to, že ten, jenž nemohl býti nečistý, dán jest za tě, aby tě vyčistil, a od zatracení vykoupil, a k životu věčnému přivedl, a hned poznáš, proč dal Bůh Syna na smrt: že aby tebe, světe, od smrti hříchu, i od smrti věčného zatracení vykoupil. Neboť dí Vykupitel světa: „Tak Bůh miloval svět, že Syna svého jednorozeného dal, aby každý, kdož věří v něho, nezahynul, ale aby měl život věčný.“

Hle, uvažujme to, že Bůh, svrchovaná dobrota, tak velice miloval svět, to jest nás hříšné, že dal, neřku prodal za tak dobré, neboť nemůže nic býti tak dobrého jako Bůh; že dal bez své potřeby a bez naší zásluhy, aby Bůh byl člověkem; že dal Syna svého, nikoli na hody, ale ve velikou práci a v pohanění, a potom na smrt ukrutnou. Proč? Syn daný dí: „Aby každý,“ t. člověk, „kdož věří,“ totiž milo-

váním srdečným vždy se ho drží až do smrti, „aby nezahynul," t. aby nebyl zatracen, „ale aby měl život věčný," to jest, aby živ byl v radosti věčně. Nuže, světe! pomniž, že Bůh dal za tě Syna: dej ty jemu vůli svou; on odpustil hříchy tobě: učiň ty sobě sám dobře, slituj se nad sebou, nechtěj sám sobě škoditi, abys mohl život věčný míti; hle on dal život svůj na smrt: zkaž ty v sobě hříchu smrt, a vezmi věčný život. Neboť dí dále Spasitel, že „neposlal Bůh Syna svého na svět," to jest na zemi mezi lidi, „aby soudil," t. na věčné zatracení, „svět", t. sbor vyvolených k spasení, „ale aby spasen byl svět skrze něho." Tu dí sv. Augustin: I proč Spasitelem světa nazván jest? jen aby spasil svět. Tehdy což na lékaři záleží, přišel, aby uzdravil nemocného. Ten se sám zabíjí, kdo přikázaní lékařových zachovati nechce; protož kdož přikázaní toho lékaře držeti nechceš, sám se odsoudíš!

Slyš, co dí dále: „Kdož věří v něho," totiž, kdož milostí srdečnou se ho drží do smrti, „nesoudí ho," totiž Otec a Syn k zatracení. Tu věz, že latinsky stojí: non judicatur, a toho slova česky jedním slovem podobně k rozumu nemohu vyložiti; neboť řekl-li bych non judicatur: nesoudí se, to slovo táhne k jinému rozumu; pakli bych řekl: není souzen, to jest: non est judicatus; pakli dím: nebude souzen, to jest: non erit judicatus. I zdálo mi se lépe říci, že kdož věří, „nesoudí ho". Pakli komu se lépe co zdá neb výklad nahodí, chvála Bohu, rád jsem tomu. Dále dí Spasitel: „ale kdož nevěří," to jest, milostí se srdečnou konečně nedrží, „teď souzen jest," t. k zatracení od Otce, i od Syna, i od Ducha svatého, ač není-li odsouzení lidem ještě ohlášeno. A proč jest odsouzen? jen proto, že nemá víry láskou ozdobené; protož dí Spasitel, že proto teď odsouzen jest, že nevěří ve jméno, to jest v Ježíše Spasitele, v jednorozeného Syna Božího. Věziž tu, že ne proto bude kdo zatracen, že nevěří v to jméno neb slovo Ježíš, ale kdož nevěří v toho Syna Božího, jejž míní to slovo Ježíš.

Dále dí Spasitel: „A tento jest soud." Tu se mi zdá, že Spasitel řka: „Tento jest soud," tolik míní, jako by řekl: tato jest pravda, která lidi soudí, „že světlo přišlo na svět." „Světlo", Syn Boží, jenž dí: Já jsem světlo světa. „Přišlo" skrze vtělení, když se čas naplnil proroctví. „Na svět", t. na zemi mezi lidi, aby osvítil každého člověka některak; jakož dí sv. Jan v 1. kap.: Bylo světlo pravé, kteréž osvěcuje každého člověka, jenž přichází na tento svět. A proč odsouzení se stalo, ukazuje Světlo, když dí dále: „A milovali lidé více temnosti nežli světlo;" neboť nižádný nebude zatracen, jen kdož více bude milovati zlé činy nežli spravedlnost, a tak kdož více se přichýlí k hříchu nežli k Bohu, jenž jest nesmírná dobrota. A tak když dí Světlo: „A milovali lidé více temnosti nežli světlo," znamenal tou řečí lidi s lehka, kteří na konec více se přichýlí žádostí k hříchu, nežli k Bohu, světlu věčnému. A slují hříchy „temnosti", protože člověku rozum jako zatmívají, že nezná a nevidí Boha, pravého světla i ctnosti, i sám sebe; po druhé proto, že táhnou člověka do věčných temností; a po třetí proto, že lidé, kteří hřeší, hledají temnosti, aby mohli hřešiti, a jich hříchův aby lidé nepoznali. Protož ukazuje

Spasitel, proč lidé více milovali temnosti nežli světlo, dí: „neboť byli zlí jejich skutkové.“ Tu dí sv. Beda, že ti více temnosti milují nežli světlo, kteří své kazatele, již dobře učí, nenávidí a jim utrhají. A proč? jistě proto, že jsou jich skutkové zlí.

A dále dí Světlo: „Neboť každý, kdož zle činí, nenávidí světla, a nejde k světlu, aby nebyli káráni skutkové jeho.“ Tu máš naučení, že hříchové minulí jsou příčina k většímu hřešení a v hříších k zatvrzení; neboť dí Světlo: „neboť byli zlí jich skutkové.“ Hle dotýká se prvních minulých hříchův, pro něž lidé více milovali temnosti, to jest hříchy, nežli světlo věčné. Hle, toť hříchu obtížení! dokazuje Kristus, řka: „neboť každý, kdož zle činí,“ t. hřeší, „nenávidí světla,“ t. Krista, jenž jest světlo, „a nejde k světlu,“ to jest, nejde pokorou k světlu Kristovi, „aby nebyli káráni skutkové jeho.“ Ten rozum může býti té řeči. Avšak tu věz, že člověk nenávidí světla, když zle činí, neb když chce spáti, neb když bláznì. A že člověk, kterýž zle činí, jakož teď dí Spasitel, světla nenávidí, protože smrtelně hřeší, a každý taký spáti chce v hříchu, a bláznì, protož každý, kterýž smrtelně hřeší, Boha i jeho pravdy, Písma i tělestného světla nenávidí. Protož o zlých dí Job svatý k Bohu v 24. kap.: „Oni protivni byli světlu tvému, to jest Kristovi, i jeho slovu.“ A svatý Daniel v 13. kap. dí o dvou starých kněžích, kteří chtěli se svatou Zuzanou násilně cizoložiti: že schýlili oči svoje, aby neviděli nebe, aniž se rozpomenuli na spravedlivé soudy Boží. Ale moc Boží přivede všechny na konec k světlu, v němž budou káráni jich hříchové; neboť dí Kristus v 12. kap. sv. Lukáše: „Nic není přikryto, aby nebylo vzjeveno, aniž skryto, aby nebylo vzvěděno; neboť což ste v temnostech řekli, bude v světle řečeno, a co ste v ucho šeptali na ložích, kázáno bude na střechách.“ Ha ha! tu poznáme, co skrytě před lidmi jednáme! Protož darmo se s hříchy smrtelnými před lidmi kryje, kdož je v úmyslu libě má; neboť Bůh je všude vidí a v soudný den všemu světu je oznámí, a kdož se z nich nepokaje, toho na věky odsoudí. A že lidé dobří jinak nežli zlí jsou živi, opak proti zlým, protož dí věčné Světlo: „Ale kdo činí pravdu,“ to jest ctnost, jež pochází od pravdy, a tak kdož činí dobře, netoliko mluví, „jde k světlu,“ totiž ke Kristovi se blíží; neboť „jde k světlu“, t. chce, aby řádem jeho dobré skutky byly k Boží chvále v lidu poznány. Protož dí Kristus: „aby byli vzjeveni skutkové jeho, že „v Bohu“, t. v milosti Boží, „učiněni jsou,“ bez jehož moci, vůle a milosti nic nemůže dobře učiněno býti.

♣ ♣ ♣ ♣ ♣ ♣ ♣ ♣ ♣ ♣

V ÚTERÝ PO SVATÉM DUCHU.

Svatý Jan v 10. kapitole:

V ten čas řekl Ježíš učedlníkům svým: „Amen, amen pravím vám. Kdož nevchází dveřmi do ovčince ovcí, ale vchází jinudy, ten zloděj jest a lotr. 2. Ale kdož vchází dveřmi, pastýř jest ovcí. 3. Tomuť vrátný otvírá, a ovce hlas jeho slyší, a on svých vlastních ovec ze jména povolává, a vyvodí je. 4. A jakž ovce své vlastní vypustí, před nimi jde, a ovce jdou za ním; neb znají hlas jeho. 5. Cizího pak nikoli následovati nebudou, ale utekou od něho; nebo neznají hlasu cizích.“ 6. To podobenství pověděl jim Ježíš, ale oni nevěděli, co by to bylo, což jim mluvil. 7. Tedy opět řekl jim Ježíš: „Amen, amen pravím vám: Že já jsem dvéře ovcí. 8. Všickni, kolikž jich koli přede mnou přišlo, zloději jsou a lotři, ale neslyšely jich ovce. 9. Já jsem dvéře. Skrze mne všel-li by kdo, spasen bude, a vejde i vyjde, a pastvu nalezne. 10. Zloděj nepřichází, než aby kradl a mordoval a hubil; já sem přišel, aby život měly a hojně měly.“

*

Svaté toto evangelium výkladu lepšího nemůže míti; neboť milostivý Spasitel, což v podobenství mínil, to vyložil, řka, že on jest dvéře ovcí, a že kdož skrze něho vejde, ten spasen bude, a jiní všichni, kteří jinudy nežli skrze něho vešli neb přišli, jsou zloději a lotři; ale kdož skrze něho vchází, ten jest pastýř ovcí, jemuž vrátný otvírá. A tak,

jako dí sv. Augustin na toto evangelium, Kristus jest i pastýř, i dvéře, i vrátný. A dí: Prosme toho vrátného, ať nám otevře rozum, abychme rozuměli, kterak on jest i pastýř, i dvéře i vrátný, i ovce. Pastýřem jest proto, že ovce své zná ze jména, a krmí je, i pase, i živí, i věčný život jim dává; jakož sem psal v 25. kázaní. Dvéře jest, neboť nelze jest jíti komu zde v milost Boží, aniž po smrti v život věčný, nežli skrze něho; jakož sám dí: „Já jsem dvéře, skrze mne vejde-li kdo, spasen bude.“ Vrátný jest, neboť komu on otevře víru, milost a nebeské království, ten vejde, a komuž otevře toto evangelium, ten porozumí. Ovce milý Kristus jest, neboť když jest veden na smrt, šel tiše a pokorně a neotevřel úst svých k rouhání, aniž k nepokornému promluvení.

To mile znamenajíce, vizme: kdy, před kým a proč tuto řeč svatého evangelia mluvil? Kdy? že poslední léto svého kázaní, blízko před smrtí, když se byli kněží a zákonníci spikli, aby byl vyobcován, kdož by, že on Kristus jest, vyznal; jakož dí sv. Jan v 9. kap. Pak před kým neb pro koho mluvil? ukazuje v té kapitole sv. Jan: že před kněžími a před zákonníky, a k nim tu řeč chýlil a ke všem budoucím, kteří tak vcházejí, jak on praví. Ale že církev svatá při mši čte, že řekl Ježíš „učedlníkům svým“, tímť nezamítá, že by toho neřekl k oněm kněžím a k zákonníkům; neboť obojí slyšeli jeho svatou řeč, ale rozličně: učedlníci jako ovce, a kněží a zákonníci jako zloději a lotři. A tím mínil Spasitel, pravý pastýř.

Pak proč mluvil? Víme, že marně nikdy, ale mluvil, aby své ovce naučil, koho mají slyšeti a následovati, a koho se mají vystříhati; a svým náměstkům ukázal dvéře, jimiž mají vcházeti, aby jinudy vstupujíce nebyli zloději a lotři; jakož byli oni kněží a zákonníci, o nichž dí sv. Augustin: „Pro zákonníky, kteří se chlubili, jako by věděli, jsouce slepí jedovatou a pyšnou a neuzdravitelnou chloubou, Pán tyto řeči složil, jež když nerozuměli, ráčil jim vyložiti. V kterézto řeči spravedlivě nás, ačkoli znamenati chceme, napomenul, abychme se nechlubili moudrostí světskou, aniž důstojenstvím ctnosti.“ To Augustin. A vzal tento svatý pýchu a chloubu z toho slova na ty zákonníky, že řekli pyšně a hněvivě ku Pánu Ježíši: „I zdali i my slepí jsme?“ Tu domnívajíce se, že nejsou hloupí, ale moudří, a že řekli tomu, jenž se byl slepý narodil a teď od Ježíše uzdraven, lajíce jemu, že Ježíše vyznával: Ty sám jeho učedlník buď! Tu pýchu ukázali v důstojenství, domnívajíce se, že by byli důstojnější nežli Ježíš v ctnostech; protož přidali, pravíce: „Myť Mojžíšovi učedlníci sme!“ A tak tupili i toho věrného slepce, jenž byl Kristova vyvolená ovce, tupili i Krista pastýře, a sami, vyobcujíce Krista a jiné pro něho, měli se za pastýře. A milý Spasitel tímto svatým evangeliem dokázal jim, že jsou zloději a lotři, a netoliko oni, ale všichni, kteří jinudy nežli skrze něho v ovčinec vcházejí. A aby to za jisté měli, protož dí takto: „Věru, věru pravím vám, kdož nevcházejí dveřmi,“ t. skrze mne, „do ovčince“, t. do sboru, „ovcí“, t. věřících, „ale vstupuje jinudy“, t. nežli skrze mne, „ten zloděj jest i lotr.“

Tu znamenej slova, že dí Kristus: Kdo „nevchází", ale vstupuje jinudy, t. vzhůru se pne pýchou, nejde nízko pokorou, ten jest zloděj a lotr. Augustin sv. dí: Zloděj jest ten, že to, co je cizí, své nazývá; lotr, že to, což ukradl, zabíjí. Z té řeči znej, kdož chce, kdo jest zloděj mezi křesťany: že každý, kdož jinudy vstupuje, nežli skrze Krista, v sbor křesťanský. A že každý smrtelně hřeše jinudy vstupuje, nežli skrze Krista, jenž jest nejprvé dvéře a prvá cesta, protož každý takový jest zloděj, jenž krade Pánu Bohu chválu i čest, a což není jeho, to svým nazývá; neboť dí, že by Kristus byl jeho Otec, a sám nechce býti synem poslušným; dí, že jí svůj chléb, nejsa jeho hoden. Jakož dí sv. Augustin: Proto že zpronevěřil se svému Pánu, a přikázal se ďáblu proti Kristovi, ač ústy lživě dí, že s Kristem drží, jest jako lotr, že vraždí neb zabíjí to, co ukradl; vzal od Boha duši, a teď ji zlodějsky drží a zabil ji hříchem smrtelným, a tak jest i zloděj i lotr.

A že zvláště Spasitel mínil kněze a zákonníky, již se za pastýře měli, a ty, kteří jich zvykem jdou, protož každý zvláště, kterýž vstupuje jinudy nežli skrze Krista, aby nad jinými byl jako pastýř, každý ten jest zloděj a lotr. A že Kristus Ježíš jest dvéře, a on pravda a spasení, protož každý, kterýž pro jinou věc nežli pro spasení a tak křivě vstupuje, jest zloděj a lotr. Protož dí sv. Augustin: „Běda tomu bídnému, že má spadnouti!" A že obyčejně ti, kteří nad jiné v důstojenství vstupují, tomu se radují, protož dí sv. Jeronym: „Radujme se ze vstoupení, strachujme se pádu; neboť není tak veliká radost vysoko pobýti, jak veliká jest žalost s vysoka spadnouti." Tu řeč má uvažovati apoštol Jidáš, jenž v radosti málo učedlníkem a biskupem pobyl, a teď více nežli tisíc tři sta a osmdesát let žalosti zkusil. Běda zlodějům, lotrům a náměstkům Jidášovým, biskupům i jiným kněžím, lakomcům a svatokupcům a zlodějům, kteří almužny chudých lakotně drží, neb zle utrácejí! jako kradl Jidáš, o němž píše sv. Jan v 12. kap., že měl míšky a byl zloděj, jenž kradl z toho, co Ježíšovi a jeho učedlníkům dávali.

Tací jsou zloději svatokrádci, jakož dí sv. Bernard: „Jistě dědictví chudých jest bohatství kostelův, a svatokrádežnou ukrutností se jim utrhuje, cožkoli sobě sluhové a vladaři kněží, jistě ne páni, ani dědici, mimo pokrm a mimo oděv berou! A opět dí: A buď to, že kdo pilně a užitečně pracuje, jistě hoden jest dělník odplaty své, aby, kdož oltáři slouží, od oltáře živ byl. Dím: živ byl od oltáře, aby, jakož dí apoštol, pokrmy a roucha maje, na tom dosti měl; neb jisté k zahynutí jest (tomu, jenž marně tratí), že dí apoštol: od oltáře aby živ byl, nikoli aby zpyšněl, aniž smilnil, aniž zbohatnul, aniž kněžstvím bohatším byl, aniž sobě z užitků kostelních široké světnice stavěl, proměňuje čtverhranné (t. stavení) v okrouhlé, aniž aby měšce od oltáře shromažďoval, aniž na marnosti a přílišnosti utrácel, aniž bohatstvím kostelním přátelů povyšoval, ani sester, abych neřekl dcer, za muže vdával! Věci chudých nechudým dáti, rovný hřích svatokrádeže jistě jest. To vše sv. Bernard. A sv. Jeronym dí: Kterak

mohou býti kněží ti, jimž přikázáno jest svá bohatství opustiti? příteli vzíti, krádež jest; kostel lstíti, svatokrádež jest; vzíti, co má chudým dáno býti, a když lační jsou mnozí, v tu dobu chtíti opatrnu býti (by neubylo), neb bázlivu (by se nedostalo), aneb ještě, jež nejvzjevnější hřích jest, těch věcí utrhnouti, všech loupežníkův ukrutnost přesahuje! Jiný hladem mře, a ty díš, že břicho jeho syto jest; protož aneb rozděl hned, co béřeš, aneb jsi-li bázlivý vladař (rozdavač), nech štědřejšího, ať on své rozdává. To vše sv. Jeronym.

Hle ti dva Boží svědkové praví, že kněží lakomě držíce kostelní neb oltářní bohatství, jsou zloději, ne z jiných nejmenší, ale svatokrádci. Ale říkají: Já nic nemám, nežli s potřebu svou; musím míti koně, pacholky a prelátskou přípravu. Odpověděli oba ti svatí, že nemá se pyšniti kněz, aniž bohatší býti nežli dříve před kněžstvím. A ještě sv. Bernard v jednom kázání takto od chudých mluví: „Volají nazí, volají lační, žalují a praví: Na úzdě co zlato činí? i zdali zimu vyhání, čili lačnost krotí, když my hladem a zimou bídně se mučíme? Co prospěšná jsou tak mnohá rozličná roucha, která na bidlech visí, neb v tlumocích leží? Naše jest to, což se kazí! nám ukrutně a neprávě se krade! naše věci jsou, jimiž plníte břicha svá a pasete marně oči své, jimiž my, bratři vaši, Božím dědictvím krmili bychme naše žaludky! Mimochodníci vaši chodí tuční, obtíženi drahým kamením, přípravami hedvábnými a pozlacenými: a naše nahá zimou se třesou kolena z hrubých nohaviček. Nás o našeho Otce dědictví olupujíce, přílišné stavení, přípravy a pastvy sobě strojíte!“ Tak o chudých mluví sv. Bernard, jsa proti zlodějům a proti lotrům duchovním jich obhájcem; jichž obhájcem jest milý Otec Ježíš, a bude mluviti za ně, žaluje v soudný den na ty zloděje a lotry, řka v 25. kap. sv. Matouše: Lačen sem byl, nenakrmili ste mne; žízniv, a nenapojili ste mne; nah, neoděli ste. A odpovědí zloději a lotři, pravíce: Kdy sme tě viděli lačného, žíznivého a nahého, a nedali sme tobě? Odpoví jim král Ježíš, řka: Co ste jednomu z nejmenších mých neučinili, mně ste neučinili; jděte, zlořečení, do věčného ohně! Ha, ha, těžší tu odsouzení nežli nyní bývá na lotry a na zloděje! Protož běda tomu, kdož jinudy nežli skrze Krista vstupuje; neboť dí, jenž selhati nemůže, že kdož jinudy vstupuje, ten jest zloděj a lotr. Sv. Jan Zlatoústý dí: Viděl si, kterak vypisuje lotra; patři, kterak vypisuje pastýře, neboť dí: „Ale kdož vchází dveřmi, pastýř jest ovcí.“

Tu věz, že dí sv. Augustin, že vchází dveřmi, kdož vchází skrze Krista, kdož následuje umučení Kristovo, kdož zná pokoru Kristovu, takže, poněvadž Bůh učiněn jest člověkem pro nás, aby se poznal člověk, že není Bohem, ale člověkem; neboť kdož chce Bohem viděn býti, jsa člověkem (toliko), nenásleduje toho, jenž jsa Bohem, člověkem učiněn jest. Tolik Augustin. Ó kdyby to uvažovali ti, kteří se nazývají bohy z pýchy, a přijímají cti od lidí chlubně, ano před lidmi klekají, nohy jich líbají, nejsvětější nazývají, snad by k sobě přišli, a utrpení a pokoru Ježíšovu by na sebe přijali! Ale nedopustí jejich menší lotříkové, kteří jim pochlebují, aby jinudy v ovčinec vstoupili,

jichž Ježíš nežádá, aniž jim otvírá. Ale tomu Ježíš, vrátný, sebe, dvéře otvírá, kterýž hnutím Božím, jsa dříve v ctnostech způsobilý, nejvíce žádá chvály Boží, prospěchu církve svaté, jež jest obec k spasení vyvolených, a jež po třetí žádá svého v tom spasení, a pro to troje pracuje statečně. Ale ten jinudy vystupuje, kterýž jsa zle živ, pyšně, lakotně, neb smilně, v důstojenství vstupuje, buď proto, že by mu dali, neb ho volili, neboť ne pro lidské dání, aniž pro volení kdo hned jest pastýřem pravým, ale koho Bůh volí, a jemuž Kristus, vrátný, otevře, a on to v milosti přijme, ten jest, dveřmi všed, pastýř pravý dotud, dokud Krista pastýře následuje. Opět kdož vstupuje lakotou neb svatokupectvím, neb násilím, neb chytrostí, kterou aby byl bohat a vzácen, a život rozkošný vedl, ten jinudy vstupuje, a bývá lotrem a zlodějem trojím způsobem: nejdříve vchodem, že zle vešel; po druhé držením, že zle drží; a po třetí východem, když bez pokání zemře, neb jinému na penězích dá, neb pro přízeň tělestnou více nežli pro prospěch duší a nežli pro chválu Boží. Taktéž zase, kdož jsa dobře živ bude povolán, a přijme pro chválu Boží nejprvé, a pro prospěch církve svaté, a pro své spasení, ten jest pastýř ovcí vchodem; a stojí-li vždy tak, tehdy jest pastýř držením neb chodem; a zemře-li tak prospívaje, tehdy zemře jako pastýř dobrý. O němž dí Kristus: „Kdož vchází dveřmi, pastýř jest ovcí, tomu vrátný otvírá, a ovce hlas jeho slyší, a své ovce jmenuje jmenovitě a vyvádí je, a když své ovce vyvede, před nimi jde."

Tak vypsaný pastýř jest Kristus, jakož vykládají svatý Augustin a svatý Jan Zlatoústý; neboť ten jest pastýř, jenž ne sám se v ovce s pýchou a všetečně vpletl, ale od Otce Boha jest volen, aby byl pastýřem ovcí, totiž, jakož dí sv. Augustin, vyvolených k spasení. Ten vešel „dveřmi", neboť jsa Bohem, ponížil sebe, jakožto člověk, aby poslouchal Otce a sloužil ovcím až do smrti, nikoli lehké, ale nejohavnější a nejukrutnější. A tak jemu „vrátný", totiž Bůh, „otvírá, a ovce", t. vyvolení k spasení, „hlas jeho", t. pravdu, kterouž mají věřiti a plniti skutkem, „slyší", t. konečně vnitřním uchem zachovávajíce. „A on své ovce", t. vyvolence, „jmenuje jmenovitě". Augustin dí: Neboť zná jména vyvolených; protož řekl učedlníkům: Radujte se, že jména vaše psána jsou v nebesích. „A vyvádí je", t. z hříchův, vnitřním povoláním, písma naučením, příkladem svým i vykoupením. Sv. Jan Zlatoústý dí: Vyvedl ovce, když je poslal, nikoli ven od vlkův, ale mezi vlky. „A když své ovce vypustí", t. z hříchův. Augustin: A který jiný ovce vypustí, jen ten, kterýž jejich hříchy odpustí, aby ho následovati mohly, jsouce z ukrutných svazkův vysvobozeny? To Augustin. „Před nimi jde." Augustin: A který jest, jenž ovce předešel, jen ten, jenž vstav z mrtvých teď zemře, a Otci řekl: Kteréž jsi mi dal, chci, ať kde já jsem, i oni jsou se mnou. To Augustin.

Teď ukázal Kristus, že on jest ten pastýř svrchovaný, jehož jsou ovce i stvořením, a pak i krmením, odříkáním, i uzdravováním, i konečným hojnějším pasením. Ale jiných nejsou ovce, jakož sv. Augustin dí. Protož význačně řekl Petrovi: Pas ovce mé! neřekl jemu:

Pas ovce své. Protož Petr s jinými apoštoly a svatými neřekli lidem: Vy jste ovce mé! ale Petr řekl křesťanům: Kristus trpěl za nás, nám zůstaviv příklad, abychme následovali šlépěje jeho. A potom dí: Byli ste jako ovce bludné, ale obrátili ste se teď k biskupovi a k pastýři duší svých. Hle, k pastýři duší, ku Pánu Kristovi ovce tíhne, nikoli k sobě jako k pastýři prvému. Ale snad díš: Proč slují jiní nežli Kristus pastýři praví, poněvadž nejsou jejich ovce? Dím, že proto slují pastýři praví, že jim vrátný, Kristus, otevřel, a skrze něho vešli a pasou jeho ovce, předcházejíce je dobrými skutky a vedouce je ven z hříchův Božím slovem, a uvedouce je v ctnosti, a k tomu je drží, aby slyšely hlas svého pastýře, Ježíše Krista.

Teď dále dí o ovcích: „A ovce ho následují", t. vyvolení za Kristem v ctnostech jdou. „Neboť znají hlas jeho", t. j. pravdu, kterouž mají věřiti a plniti. „Ale cizího nenásledují." Cizí jest, kterýž jinak jest živ, neb jinak učí, nežli Kristus velí; přece byl-li by cizí zlým životem, a pravil hlas Krista pastýře, mají ho ovce v tom hlase slyšeti, ale v zlém skutku nenásledovati. Protož dí Kristus: „Ale cizího nenásledují, ale utíkají od něho", totiž nepřivolují jemu k zlému. „Neboť neznaly", totiž, nechtěly znáti, tak aby přivolily. A dí: „Neznaly", totiž na konec, „hlasu cizích". Cizí Antikrist, cizí každý, kterýž co proti hlasu Kristovu velí. Cizí byli kněží a zákonníci i mistři, kteří slepého, teď od pastýře uzdraveného, od něho chtěli svým hlasem odvésti; ale že ten slepý narozený byl ovce Kristova, protož neslyšela hlasu cizích, ale hlas svého pastýře, Krista, na konec ta ovce zachovala a za ním šla. A ta jsou tři znamení ovcí, jsou-li Kristovy: prvé znamení, slyší-li rády hlas Kristův, to jest pravdu, kterouž mají věřiti a plniti; druhé, jdou-li za Kristem v ctnostech, v pokoře, v tichosti, v nesmilnosti, v skromnosti, v spravedlnosti a v setrvání až do smrti; třetí znamení, že cizích nenásledují, ale se jich varují, a nechtí jich hlasu znáti, totiž slyšeti s přivolením. Po těch částech znej, jsi-li Kristova ovce.

Dále dí evangelium: „To podobenství řekl jim Ježíš," totiž zákonníkům, kněžím i svým učedlníkům, „ale oni neporozuměli, co k nim mluvil. Tehdy" neb protož, aby porozuměli, „vece opět jim Ježíš: Věru, to na božství, „věru", to na člověčenství, „pravím vám, že já jsem dvéře ovcí. Všichni, kolik jich přišlo", Augustin dí: kromě mne, nikoli skrze mne, „lotři jsou a zloději." O běda, co jest zlodějův a lotrův! A kterak může dobře křesťanstvo státi, když ti, kteří by měli býti pastýři, jsou zloději a lotři, a jakož dí jinde Kristus, jsou uvnitř vlci hltaví? O nichž jsem položil v 25. kázání. A odkud to pochází, že tak se množí, dí sv. Bernard: Chtí, aby je ctili, lidem se líbiti žádají, bohatnouti a zpyšněti chtí a tomuto světu ve všem připodobniti se chtí. Slyš žaloby Pána, co na tak velikou všetečnost mluví trpělivý odplatitel, pokání více žádaje nežli pomsty. Oni vládli, ale nikoli za mne; knížaty byli, a já jich nevolal. Zajisté všecky v stavech duchovních, kteří k chrámu přísluší a své chvály hledají, aneb bohatství, aneb rozkoše tělestné, svých, svých zisků a nikoli Kristových, jistě vzjevně

a bez pochybnosti nikoli ta láska, jež Bůh jest, ale daleká od Boha, všech zlob kořen, žádost zlá uvádí. A jaká to všetečnost, ale i jaké to bláznovství jest! Kdy jest bázeň Boží? kdy paměť smrti? kdy pekla bázeň, a hrozné ono čekání soudu? Choť aniž v lože, ani v komůrku nesmí vjíti, jen uvede-li ji král: ty nepoctivě se vtíráš, aniž jsa uveden. A teď každého táhne jeho rozkoš, a hledajíce mrzkého zisku, míní dobrotu, jichž jisté zatracení jest. To vše sv. Bernard.

Škaredý konec uvedl, řka: Jichž jisté zatracení jest, totiž nepokají-li se. A kterak se mají káti, ukazuje svatý Řehoř, řka: Kdož nestkví se svatými způsoby, aniž od žákovstva a od obce jest povolán, neb prosbou přinucen, nestydatě Kristovo kněžství, nějakým hříchem jsa poskvrněn, nespravedlivou žádostí srdce, aneb nečistými prosbami úst, aneb mocí, aneb službou tělestnou, neb lstivým dárkem biskupské neb kněžské důstojenství kdyby přijal, nikoli pro zisk duší, ale pro marnou chloubu, a za svého života dobrovolně nevzdá, a smrt ho v ukrutném pokání nenalezne, nepochybně na věky zahyne. Tolik Řehoř, ukazuje pokání těm, kteří vcházejí v biskupství a v jiná duchovní důstojenství nezřízeně, že každý takový, neopustí-li dobrovolně, a ještě k tomu nebude-li se káti ukrutně před smrtí, že na věky zahyne. Ó běda! když se pokají všichni zloději a lotři? A poněvadž jsou zloději, kteří cizí kradou aneb ukradli a mohou vrátiti, nechť vrátí, jako sv. Řehoř ukazuje, a k tomu se kají statečně z toho zlodějství a lotrovství.

A že tací nejsou prospěšni ovcím, protož dí dále Kristus: „Ale neposlouchaly jich ovce," to jest, vyvolení ve zlém nebyli jich poslušni. Dále dí: „Já jsem dvéře", t. jimiž vcházejí v ovčinec, jenž jest sbor svatých. „Skrze mne kdo vejde-li", v sbor svatých; „skrze mne", totiž mojí vůlí a pomocí, „spasen bude, a vejde" v milost „a vyjde" z hříchu, „a pastvy nalezne" zde pastvu těla mého ve víře, v naději a v lásce, a v radosti nebeské pastvu božství i člověčenství mého. „Zloděj nepřichází, jen aby kradl a zabíjel a zatracoval". Tu věz, že krásti jest, cizí věc, bez téhož vůle, čí jest, vzíti; a tak každý, kdož tak neřádně vchází, jak řečeno jest, jest zloděj, protože béře cizí bez vůle Pána Nejvyššího. I ukazuje Spasitel, proč takoví vcházejí? že proto, aby kradli, ačkoli oni toho neříkají. Také zloděj zabíjí svoji duši i jiných duše, veda k hříchu ponuknutím, neb zlým příkladem, a tak i zatracuje svou duši, i jiných duše. A takoví zloději a lotři byli kněží, kteří proti Kristovi byli, k nimž, kteří slyší, mluvil toto evangelium; a nyní všichni, kteří nevešli skrze Ježíše, jenž jest dvéře, a jenž dí: „Ale já", pastýř věrný, nepřišel jsem, abych kradl, zabíjel a zatracoval, ale „přišel jsem, aby", t. ovce mé „život", t. svatý nyní měly, a potom v radosti „hojnější měly". Neboť nyní ovce Kristovy mají blahoslavenství v naději, ale potom budou míti v skutku; nyní mají se zármutkem a s prací, ale potom budou míti bez zármutku i bez práce, skrze pastýře svého Ježíše Krista. Amen.

NA DEN SVATÉ TROJICE.

Svatý Jan v 3. kapitole:

Ve ten čas byl jeden člověk z farizeů, jménem Nikodém, kníže židovské. 2. Ten přišel k Ježíšovi v noci a řekl jemu: Mistře, víme, že si od Boha přišel mistr; nebo žádný nemůže těch věcí činiti, kteréž ty činíš, leč by Bůh byl s ním. 3. Odpověděl Ježíš a řekl jemu: Amen, amen pravím tobě: Nenarodí-li se kdo znovu, nemůž viděti království Božího. 4. Řekl jemu Nikodém: Kterak může člověk naroditi se, starý jsa? Zdali může po druhé v život matky své vjíti a naroditi se? 5. Odpověděl Ježíš: Amen, amen pravím tobě: Nenarodí-li se kdo z vody a z Ducha, nemůže vjíti do království Božího. 6. Což se narodilo z těla, tělo jest, a což se narodilo z Ducha, duch jest. 7. Nediviž se, že sem řekl tobě: Musíte se znovu zroditi. 8. Vítr, kam chce, věje, a hlas jeho slyšíš, ale nevíš, odkud přichází a kam jde; takť jest každý, kdož se z Ducha narodil. 9. Odpověděl Nikodém a řekl jemu: Kterak mohou tyto věci býti? 10. Odpověděl Ježíš a řekl jemu: Ty jsi mistr v Izraeli, a toho neznáš? 11. Amen, amen pravím tobě: Že, což víme, mluvíme, a což sme viděli, svědčíme, ale svědectví našeho nepřijímáte. 12. Poněvadž zemské věci mluvil sem vám, a nevěříte, kterak, budu-li vám praviti nebeské, uvěříte? 13. A jistě žádnýť nevstoupil v nebe než ten, kterýž sstoupil s nebe, Syn člověka, kterýž jest v nebi.

14. A jakož Mojžíš povýšil hada na poušti, takť musí povýšen býti Syn člověka; 15. Aby každý, kdož věří v něho, nezahynul, ale měl život věčný.

*

Slaví dnes církev svatá den Trojice svaté; a že Nikodém tímto svatým evangeliem byl očištěn z nevěry, a uveden ve víru svaté Trojice, protož to evangelium se při mši čte. A někteří čtou ono evangelium: „Když přijde Utěšitel," kteréž čteno jest tu neděli po Božím vstoupení, a může vhodně čteno býti, protože v něm jest zmínka o Otci, i o Synu, i o Duchu svatém, kteréžto tři osoby jsou Trojice svatá, jíž dnes chválu vzvláště máme vzdáti. A že i velicí i sprostní bloudí ve víře o svaté Trojici, protož krátce a lehce pro sprostné o svaté Trojici něco povím. Věziž, sprostný, že svatá Trojice, v niž věříme, není žena, ani panna, ani neděle, jako se blázni domnívají, ale jest tři osoby věčné, Otec, Syn, svatý Duch, jeden Bůh, jenž jest svrchované dobré, nad něž nemůže lepšího pomyšleno býti. A tak otáže-li se sprostný tebe, co jest Trojice svatá, v niž věříš? rci: Bůh Otec, i Syn, i Duch svatý. Otáže-li se, co jest Otec? rci: Bůh věčný, jenž má Syna věčného. Otáže-li se, co jest Syn? rci: Bůh od Otce Boha narozený. Otáže-li se, co Duch svatý? rci: Bůh, jenž od Otce Boha i od Syna Boha pochází. A rci a věř, že ty tři osoby jsou nikoli tři bohové, ale jediný pravý Bůh; a opět, že ty tři osoby jsou rovně mocné, i moudré, i dobré, takže každá ta osoba jest Bůh nesmírně mocný, nesmírně moudrý a nesmírně dobrý. Avšak Otec vzvláště sluje mocný pro lidi sprostné, aby se nedomnívali, jako by pro stáří nebyl tak mocný jako Syn; a Syn sluje moudrý, aby se nedomnívali, že by nebyl tak moudrý jako Otec; a Duch svatý sluje dobrovolný neb dobrotivý, aby se nedomnívali, že by nebyl tak dobrotivý jako Otec a Syn.

A že člověk jest podoben duší svou k té svaté Trojici, od níž jest stvořen, tak podoben, že jako svatá Trojice jest Bůh, jenž jest Duch, taktéž člověk duší svou jest duch; a jakož Otec jest jiná věc nežli Syn a Duch, i Syn jiná nežli Duch, tak že Otec není Syn, ani Duch svatý, ta osoba, a Syn také není Duch svatý, ta osoba, avšak jsou ty osoby jeden Bůh; taktéž v duši člověk. Jiná věc jest rozum nežli paměť a nežli vůle, a jiná paměť nežli vůle, takže rozum není paměť ani vůle, a paměť není vůle, avšak ty tři moci duše jsou v člověku jedna duše. Protož člověk, věře v svatou Trojici, od níž jest stvořen a k níž jest duší podoben, maje moc od Otce Boha, má se snažně hříchu brániti, a mocně v ctnosti prospívati; po druhé, maje moudrost od Syna Božího, má tu moudrost pilně k Boží chvále obrátiti; po třetí, maje dobrou vůli od Ducha svatého, má ji vždy v dobrém držeti, a tak v dobré vůli do konce setrvati. Neboť když tak stane člověk, nelze bude jemu zahynouti, poněvadž zachová svaté Trojice obraz i podobenství; a když jako bezmocný, nemoudrý a nesetrvavý upadne v hřích smrtelný,

tehdy potratí podobenství svaté Trojice, pohaní i Otce, i Syna, i svatého Ducha, a tak vší svaté Trojice.

A věz, že smrtelným hříchem ztratí podobenství Trojice svaté, ale obrazu ne, jejž zohyzdí hříchem; jako, kdyby obraz některý, podobný k některému člověku učiněný, zohyzdil tak, že by obrazem zůstal, ale neměl podobenství k onomu člověku: tak něco podobno jest v tomto prohřešení, že člověk maje moudrost, rozum, paměť i vůli, zohyzdí to vše hříchem smrtelným, že není tak podoben k Trojici svaté, jako by byl, kdyby neměl hříchu na duši smrtelného. A když se člověk tak zohyzdí a zprzní, tehdy není mu lze zase ku podobenství přijíti, nežli mocí, moudrostí a vůlí svaté Trojice, a potom Trojicí stvořenou, jež jest víra, naděje a láska; a také té Trojice opět nemůže člověk míti, nežli Boha: víra ke každé pravdě Boží, jíž oko tělestné nevidí a písmo velí duši věřiti; naděje k obdržení milosti a oslavě; a láska ze srdce celého k plnému Boha milování. Hle když tak bude sprostný člověk o svaté Trojici věřiti, a což jiného má býti věřeno, že to všechno věří, neumí-li rozjímati aneb vymluviti, dosti má, když přikázaní naplní.

Jako jest ve víře naučen Nikodém, o němž dí evangelium: „Byl člověk ze zákonníkův, Nikodém jménem, kníže židovský," to jest mistr nad jiné Židy. „Ten přišel k Ježíšovi," t. pokorně, chtě se ve víře od něho naučiti více, neboť teď něco věřil. „V noci" přišel, to znamená, že ještě byl v hlouposti a v bázni, a že ještě Krista právě neznal, a že k němu pro Židy přijíti se bál; neboť teď byli vyobcovali Ježíše, že kdož by vyznal, že on jest Kristus, aby byl vyobcován z Židův. A ačkoli byl Nikodém mezi Židy nejpovýšenější v mistrovství, přece nechtěl, aby Židů proti sobě popudil; neboť mohl bez přinucení naučení dojíti, protož přišel v noci k Ježíšovi. A že pokorně vyznal Kristovo člověčenství, řka: „Mistře! víme, že od Boha přišel jsi mistr," a jeho božství ještě neznal, avšak zasloužil sobě, že ho Ježíš naučil i o svém božství víře. A dokládá důkaz, že Ježíš jest od Boha pošlý mistr, a tak dobrý člověk, řka: že „nižádný nemůže těch divův činiti, kteréž ty činíš, jen byl-li by Bůh s ním". Tou řečí ukazuje, že Ježíš jest pravý člověk, a že nad jiné Božím poselstvím jest povýšený mistr, a tak prorok povýšený nad jiné. Protož milý mistr Ježíš, uče ho o druhém narození člověka, jímž se duchovně rodí z Boha, aby byl Synem Božím, odpovědě a vece jemu: „Věru, věru, pravím tobě (jen), narodí-li se kdo podruhé, nemůže viděti království Božího." Jako by řekl: Narození tělestné člověka a počátek víry o mém člověčenství z divů neb pro divy znáš; ale ještě nad to musíš se podruhé duchovně naroditi, a vzláště vyvolený Syn Boží býti. A že to narození nemůže býti nežli od Boha, Nikodéme! máš důkaz, že jsem Bůh, když tě duchovně učiním Synem Božím.

A že tu moc měl Kristus, dí sv. Jan v 1. kap.: Dal jim moc, aby mohli synové Boží býti, těm, kteří věří ve jméno jeho. A to může každý, i pohan rozumem osvícený rozuměti, že kdožkoli dá moc člověku, aby byl Synem Božím, že musí ten, jenž tu moc dává, býti Bo-

hem; neboť nemůže člověk býti Synem Božím, jen proto, že ho stvořil, že ho zachovává, krmí, a nad to že k věčnému dědictví volí. Protož nemůže jiný nežli Bůh dáti člověku té moci, aby byl Syn Boží vyvolený; neboť jediný sám Bůh od věčnosti volí své, které ráčí, k spasení. Neboť poněvadž člověk, jenž Bohem není, nemá té moci sobě, aby byl Synem Božím vyvoleným, jen z milosti Boží, a nikoli ze své zásluhy, jako dí sv. Pavel: že nikoli ze skutků spravedlnosti, ale podlé svého milosrdenství nás spasil; a kterak tehdy pouhý člověk může dáti moc jinému člověku, aby byl Synem Božím vyvoleným? Neboť kdyby to mohl člověk, nejsa Bohem, učiniti, tehdy by mohl největší milost jinému člověku dáti, jakož i Bůh.

Ale snad díš, že sv. Pavel píše Korinťanům v 1. epištole v 4. kap. řka: V Kristu Ježíšovi slovem Božím já sem vás porodil. A ke Galatským v 4. kap. dí: Synáčkové moji, kteréžto podruhé rodím: Hle tu svatý Pavel mluví o duchovním narození v milosti Boží. Tu věz, že nikoli proto, když slovem Božím činí druhého Synem Božím, neb křtem svatým, hned dává jemu moc, aby mohl býti Synem Božím, aniž ho volí, aby byl Synem Božím; neboť Bůh nejprvé dal tomu člověku moc, aby mohl býti Synem Božím, a nejprvé ho volil, aby byl vyvoleným Synem Božím. Na příklad: sekyra, jíž tesař dům udělal, kdyby měla promluviti, nechlubila by se, že by ona ten dům udělala; ale řekla by v pravdě, že svou mocí tesař skrze ni udělal ten dům. A tak svatý Pavel, jsa jako nástroj neb nádoba Boží, dí: Milostí Boží jsem to, což jsem, a milost jeho ve mně marna nebyla, ale hojněji nad jiné všecky pracoval sem: ale nikoli já, nýbrž milost Boží se mnou. A jinde dí: Nejsme stateční co pomysliti sami od sebe, ježto od sebe, ale dostatečnost naše od Boha jest. A opět dí: Když kdo dí: Já jsem Pavlův; a jiný: Já jsem Apollův! ještě lidé ste! A co jest Apollo? a co jest Pavel? sluhové jsou toho, jemuž ste uvěřili, a jakož komu Bůh dal; já sem štěpil, Apollo smáčel, ale Bůh přispoření dal. Protož ani ten, jenž štěpí, jest co, aniž ten, jenž smáčí, ale Bůh, jenž přispoření neb vzrůst dává. Míní sv. Pavel, že Korintské on slovem Božím ve víře vsadil neb štěpil, a Apollo, ten biskup, křtil, a Bůh, ten milost dal a tak syny své učinil. A tak svatý Pavel ponižuje svého skutku i Apollova proti Božímu skutku, že dí: ani ten, jenž štěpí, tím se míní sv. Pavel, ani ten, jenžto smáčí, totiž křtí, jako Apollo, jest něčím, ale Bůh, ten to vše činí. A tak máme i my vyznávati, že kážeme-li, křtíme-li, neb zpovídáme-li, a že tudy k milosti Boží lidi přivádíme, máme to vše Boží moci přidati, ale nikoli své, aniž říci, že bychme my mohli komu dáti moc, Synem Božím býti, neb vyvoliti, aby byl Synem Božím.

Dále dí evangelium: „Vece k němu Nikodém“, ještě hrubý a tělesný, slovům Kristovým nerozuměje o narození duchovním: „Kterak může člověk naroditi se, jsa starý? zdali může v břicho matky své opět vjíti a naroditi se?“ Jako by řekl: Já jsem člověk starý, a táži se tebe po svém spasení; a kterak já se podruhé narodím podlé tvé řeči, abych byl spasen? Zdali v břicho matky své mám vejíti a podruhé se

naroditi? Tu dí sv. Augustin: Duch mluví, a on tělestně smýšlí; neznal tento více nežli jedno narození, to jest z Adama a z Evy, ale z Boha a z církve svaté jest neznal. Avšak tím rozuměj ty narození Ducha, jakož Nikodém rozuměl narození tělestné; neboť jako nemůže člověk podruhé se tělestně naroditi, taktéž nemůže se podruhé křtíti. Tolik Augustin. Aniž má docela zavržena býti Nikodémova řeč, že řekl: Kterak může člověk naroditi se, jsa starý? zdali může v břicho matky své opět vejíti a naroditi se? neboť tato řeč jest k tomu pomocna, aby poznáno bylo narození tělestné dobře, a rozdíl mezi ním a mezi duchovním narozením. A tak jako hrubá Nikodémova otázka jemu prospěla k naučení, taktéž může prospěti i jiným lidem hrubým; neboť pro tuto otázku nejlepší mistr, Ježíš, hned narození pokládá duchovní a dělí je od tělestného narození, řka Nikodémovi: „Věru, věru, pravím tobě, jen zrozen-li bude kdo z vody a z Ducha svatého, nemůže vejíti v království Boží.“ Jako by řekl: Nemínímť o narození z břicha tělestného a ze semene mužského, ale o narození duchovním, jímž se kdo rodí vodou, jež mi z boku poteče, a milostí Ducha svatého. Z toho vidíš, že musí každý, jenž spasen bude, vodou a krví, jež z boku Kristova tekla, a Duchem svatým pokřtěn býti, to jest očištěn od hříchu.

A tu věz, že trojí jest křest, t. vody, krve a Ducha. Křest vody jest, jímž vodou kdo se křtí, jakož obyčejně se křtí. Křest krve jest křest, jímž kdo, nejsa vodou křtěn, prolitím krve pro Krista bývá od hříchův očištěn. Křest Ducha jest křest, když kdo věře právě v Boha i v Ježíše Krista, žádá křtěn býti, i bývá Duchem svatým od hříchův očištěn. A tímto křtem z Ducha a z vody, jež z boku Kristova tekla, každý, jenž má spasen býti, musí pokřtěn býti; ale bez vodného křtu, jako obyčejně se křtí, může člověk spasen býti. Jakož mnozí jsou spaseni, i v starém zákoně i v novém, křtem krve, že pro Krista zbití jsou spaseni; jako mládenci svatí, a mnozí jiní, kteří uvěříce apoštolům neb jiným svatým, hned bez vodného křtu šli ochotně na smrt. Protož když Spasitel dí: „jen narodí-li se kdo z vody a z Ducha svatého“, tím míní o křtu vody, jež mu z boku tekla, a Duchu svatém, jenž svou mocí z veliké moci duše od hříchu očišťuje.

Dále znamenej, kterak milostivý mistr učí rozdílu mezi narozením tělestným a duchovním, řka: „Což se narodilo, neb co jest narozeno z těla, tělo jest, a což narozeno jest z Ducha, duch jest.“ Tou řečí ukazuje, že každý člověk jsou dvě věci, to jest: duch a tělo. Z toho vidíš, že každý člověk, když nejprvé živ jest, tehdy hned má dvoje narození: jedno se strany těla, jež dříve bylo, nežli duši v sobě mělo; druhé se strany ducha, jejž v brzce Bůh tělu dal. A tak ještě v břiše jsa, každý člověk narodil se i se strany těla, a se strany ducha, ačkoli se ještě ven na svět z břicha nenarodil; a tak řekl anděl Josefovi o narození Ježíšově v životě: Josefe, synu Davidův! nechtěj se báti vzíti Marie manželky své, neboť což v ní narozeno jest, z Ducha svatého jest; totiž, narozené dítě v ní mocí Ducha svatého narozeno jest.

Pak druhé narození člověka duchovní jest, jímž bývá vlastní Syn Boží nadpřirozeně, mocí Boží. A o tom teď mluví náš milý mistr, a chtěje hrubého Nikodéma v poznání toho narození uvésti, dí: „Nediv se, že řekl jsem tobě: Musíte se naroditi podruhé. Duch kdež chce dýchá, a hlas jeho slyšíš; ale nevíš, odkud by přišel, aneb kam by šel. Tak jest každý, jenž narozen jest z Ducha.“ Tu podlé výkladu svatého Jana Zlatoústého dává Kristus příklad tělestný, veda Nikodéma, že ačkoli vítr cítí, přece neví, kde se počíná, aniž kde končí, a vane kam chce. Taktéž jest o člověku, jenž duchovně se rodí křtem, že cítí křest vodou, obmytí těla; ale Ducha svatého, jenž počíná omývati, a milost Boží, neb blahoslavenství konečné, to jest skryto. A podlé toho výkladu takto rozuměj: „duch“, t. vítr, „kde chce“, t. kde má přichýlení, „dýchá“, t. věje, „a hlas“, to jest zvuk neb fuk, „slyšíš“ uchem tělestným, „a nevíš“, t. jistě, „odkud by přišel“, proto že nevíš, kde se počíná, a která věc jej činí, „a kam by šel“, t. kde se končí. „Tak jest“, totiž neznám sobě „každý, jenž narozen jest z ducha“, protože neví, je-li vyvolený od věčnosti, bude-li spasen na konec; neboť ačkoli narozený Syna Boží má znamení a vdechnutí Ducha svatého, přece bez vzjevení neví, kterak s ním Duch svatý počátek učinil, a kterak skončí. Ale podlé výkladu sv. Augustina takto se rozumí: „Duch“, t. svatý, „kde“, t. v kterém člověku „chce“, t. svobodně, „dýchá“ milostí svou, „a hlas jeho slyšíš“, t. v písmě; neboť dí Kristus učedlníkům: Ne vy jste, kteří mluvíte, ale duch Otce vašeho, jenž v nebesích jest. „A nevíš, odkud“, t. kterou zásluhou „přišel by, aneb kam by šel“, t. na konec veda toho, jenž jest pokřtěn. „Tak jest“, totiž neznám sobě, „jenž narozen jest z Ducha“. A Nikodém, jsa obtížen řečí Ježíšovou v rozumu, táže se řka: „Kterak mohou ty věci býti?“ A milosrdný mistr skromně ho z trojí věci kárá, řka: „Ty jsi mistr v Israeli“, t. v lidu židovském, „a těch věcí neumíš!“ jakoby řekl jemu: z toho neumění hanba tvá jest, poněvadž na mistra zákona starého se sluší, aby tomu rozuměl. Proč, Nikodéme, nerozumíš, že dí Bůh skrze Ezechiele v 36. kap.: Vyliji na vás vodu čistou, a budete očištěni ode všech svých poskvrn? A Zachariáš, Nikodéme, dí v 13. k.: Bude studnice otevřena pokolení Judovu, a přebývačům Jeruzalemským k obmytí hříchův. Hle, mistře Nikodéme Židovský! nerozumíš tomu, že obmytí ode všech hříchův musí býti studnicí otevřenou, bokem Kristovým otevřeným, z něhož voda tekla, jako ze štědré studnice, k obmytí hříchův. Nikodéme, nerozumíš, že Ezechiel v 47. kap. viděl vody tekoucí z boku pravého. A který jest bok pravý, z něhož vody tekly, jen Syn Boží? neboť dí tudíž Ezechiel, že každá duše živá, kteráž leze, kam se obrátí proud, živa bude; a opět dí: Všechny věci, ke kterýmž přijde proud té vody, živy budou. A co jiného viděl Duchem svatým Ezechiel, jen že ke kterýmž přišla svou mocí voda, jež z Krista na kříži tekla, ti všichni duchovně obživli, jsouce narozeni Duchem svatým a tou vodou?

Po druhé hoden jest Nikodém kárání proto, že dříve chváliv Krista, a řka: „Víme, že od Boha přišel jsi mistr“, teď pochybuje v tom, co

mu praví Kristus. Protož dí jemu Kristus: „Věru, věru, pravím tobě, že my", t. já s apoštoly svými, „což víme, mluvíme, a což vidíme, svědčíme, a svědectví našeho nepřijímáte", t. vy Židé, a zvláště vy kněží a zákonníci. Po třetí kárá Nikodéma proto, že lehké věci pravil jemu Kristus, a on jim nerozuměl. Protož dí Kristus: „Poněvadž pozemské věci řekl sem vám", tobě, Nikodéme, a tvým následníkům, „a nevěříte", pozemské věci, totiž lehké, kterak lidé, ze země stvoření, duchovně se rodí, „kterak, povím-li vám nebeské", jakožto narození od Boha jest věčné, a o Trojici svaté, „uvěříte?" A tak Nikodém jest z toho kárán, že maje věřiti teď lehčí věci, meškal se ve víře větších věcí. A že viděl Ježíš, že Nikodém s následníky svými potom má tajemné věci víry přijmouti, protož praví jemu dále o svém na nebe vstoupení, jež mělo se státi po jeho vtělení a po obcování mezi lidmi, řka: „A nižádný nestupuj v nebe, jen ten, jenž sestoupil s nebe, Syn člověka, jenž jest v nebi." Jako by řekl: Nižádný nevstupuje v nebe, v radost nebeskou, svou mocí, jen je-li Syn člověka, jehož vy nazýváte Mesiášem, kterýžto s nebe sestoupil, to jest, vtělil se, a božstvím vždy jest v nebi. A tak Spasitel učí Nikodéma, že on, jsa Bohem, vtělil se a zde obcuje a že mocí svou nižádný jiný člověk nevstoupí v nebe, ale každý, kterýž bude v nebi, ten jakožto úd té hlavy, Krista, jeho mocí bude vtažen.

Tu věz, že když Kristus dí, že sestoupil s nebe Syn člověka, mnozí kacíři pochopili, že řekli, že Syn Boží v nebi tělo vzal, a tak tělestně s nebe sestoupil a prošel život Panny Marie. A k tomu bludu podobně malíři malují, když malují anděla, an pozdravuje Panny Marie a nad ní děťátko malé, jako by s nebe v ni vstoupiti chtělo; a tak to malování snad jest od těch bludných lidí vymyšleno. Ale nemají věřiti lidé, že by se kam hnul Syn Boží s nebe, když se vtělil; neboť všudy byl, jakož i nyní jest všudy božstvím; a tak jsa i božstvím i milostí v životě Panny Marie, když přivolila a řekla: Staň mi se podlé slova tvého! hned Syn Boží vtělil se v ni, a byl člověkem pravým.

A že Kristovo ukřižování jest pomoc k víře i k spasení potřebné, a v starém Zákoně v podobenství položené, protož učí Kristus na konec Nikodéma, jakožto mistra zákona starého, jenž by měl rozuměti, podobenství ta v zákoně co znamenají; protož dí: „A jakož Mojžíš povýšil hada na poušti, tak povýšen musí býti Syn člověka."

Tu věz, abys rozuměl, že když lidé židovští reptali proti Bohu na poušti, tehdy Bůh pustil na ně hady ohnivé, totiž velmi ukrutně štípavé a jedovaté, že štípali do smrti. Protož mnozí přišedše k Mojžíšovi, řekli: Zhřešili sme proti Bohu a proti tobě! pros, ať odejme od nás hady. I prosil Mojžíš Boha za lidi, a mluvil k němu Bůh: Učiň hada měděného, a pověz jej na znamení: kdož uštknutý bude naň hleděti, ten živ bude. Tehdy učinil Mojžíš hada měděného, a položil jej na znamení, na němž ranění, t. zeštípaní od hadův (hledíce), byli uzdraveni. Tak psáno jest v knihách Numeri, jež jsou čtvrté knihy Mojžíšovy v starém zákoně, čti 21. kapitolu. Tu figuru, to jest, to

podobenství uvedl Ježíš Nikodémovi, že jako Mojžíš povýšil hada na holi, aby ho mohli viděti zeštípaní od hadův, a tak aby byli uzdraveni a nezemřeli: taktéž povýšen musel býti na kříži Syn člověka, aby zeštípaní od hada pekelného hříchem na duši nezemřeli na věky. Protož dí Kristus: „aby každý, kdož věří v něho“, vírou živou do smrti, „nezahynul“ na věky, „ale aby měl život věčný“, to jest nasycení bez nedostatku v radosti věčné. A tak jakož oni zeštípaní od hadův, věříce, že Bůh jim dal hada k uzdravení od smrti tělestné, a hledíce na něho, byli uzdravováni od smrti i od bolesti: taktéž i my, věříce, že Syn člověka, Ježíš, dán jest nám od Boha a pověšen na kříži, abychom k němu věrou a nadějí a láskou hleděli, budeme věčné smrti zbaveni. A jakož had měděný měl podobenství, jako by měl jed, přece neměl jedu, neboť byl měděný: taktéž Syn Boží měl podobenství hříšného těla, jakožto člověk a neměl hříchu, a jakožto Bůh nemohl trpěti, ani umříti, jakož i had měděný nemohl bolesti míti, aniž mohl zemříti.

A tak milý Spasitel velmi dobře učil Nikodéma, a nás po něm, o křtu, o svém vtělení, o umučení a o vstoupení na nebe. A ty čtyři části má každý křesťan zachovávati: nejprvé, že nelze bez křtu spasenu člověku býti; po druhé, že Kristus, Syn Boží, se vtělil, a tak jest pravý Bůh a pravý člověk; po třetí, že jest za hříšné ukřižován; a za čtvrté, že na nebe vstoupil, a tak že své vyvolené, již v něho věří, k sobě na věčný život vezme. Jehožto života rač nám brzy, z tohoto bídného života nás vyveda, dopomoci milý a věrný mistr, jenž tak tiše, mile a slavně Nikodéma i nás víře pravé naučil, on požehnaný na věky!

NEDĚLE PRVÁ PO SV. TROJICI.

Sv. Lukáš v 16. kapitole:

ten čas řekl Ježíš učedlníkům svým podobenství toto: 19. Člověk jeden byl bohatý, a obláčel se v šarlat a v kment, a hodoval na každý den stkvostně. 20. A byl jeden žebrák, jménem Lazar, který ležel u vrat jeho vředovitý. 21. Žádaje nasycen býti těmi drobty, kteříž padali s stolu bohatce. Ale i psi přicházejíce, lízali vředy jeho. 22. I stalo se, že ten žebrák umřel, a nesen jest od andělů do lůna Abrahamova. Umřel pak i bohatec, a pohřben jest. 23. Potom v pekle pozdvih očí svých, v mukách jsa, uzřel Abrahama z daleka, a Lazara v lůnu jeho. 24. I zvolav bohatec, řekl: Otče Abrahame, smiluj se nade mnou, a pošli Lazara, ať omočí konec prstu svého v vodě, a svlaží jazyk můj; nebo se mučím v tomto plameni. 25. I řekl Abraham: Synu, rozpomeň se, žes ty vzal dobré věci své v životě svém, a Lazar též zlé. Nyní pak tento se těší, ale ty se mučíš. 26. A nad to nade všecko mezi námi a vámi propast veliká utvrzena jest, aby ti, kteříž chtí odsud k vám jíti, nemohli, ani od onud k nám přejíti. 27. I řekl: Ale prosím tebe, otče, abys ho poslal do domu otce mého. 28. Neboť mám pět bratrů. Ať jim svědčí, aby i oni nepřišli do tohoto místa muk. 29. I řekl jemu Abraham: Majíť Mojžíše a proroky, nechť jich poslouchají. 30. A on řekl: Nic, otče Abrahame. Ale kdyby kdo

z mrtvých šel k nim, budou pokání činiti. 31. I řekl mu: Poněvadž Mojžíše a proroků neposlouchají, aniž, byť kdo z mrtvých vstal, uvěří jemu.

*

Svatou řeč tuto proč mluvil milosrdný Spasitel, ukazuje svatý Lukáš; neboť když kázal proti lakotě Spasitel chudý, řka: „Nižádný sluha nemůže sloužiti dvěma pánům, nemůžete sloužiti Bohu a bohatství"; tehdy uslyševše to kněží a zákonníci, kteří byli lakotní, posmívali se jemu. Tehdy řekl jim: „Vy jste, kteří spravedlivi se činíte před lidmi, ale Bůh zná srdce vaše." A že byli pyšní, protož řekl jim: „Což lidem vysoké jest," totiž vzácné, „ohavnost jest před Bohem." A hned toho dokázal na bohatci, jenž byl vzácný a vysoký před lidmi, a ohavný před Bohem; a zase Lazar byl zavržen před lidmi, a vzácný před Bohem. I dal za příklad milostivý Spasitel ty dva lidi, jako dvě zrcadla, aby bohatí, majíce před očima bohatce pohřbeného v pekle, varovali se pýchy, rozkoše a lakoty, těch tří hříchův, kteréž měl ten bohatec; a chudí, hledíce k Lazarovi, aby měli útěchy, a v pokoře mile trpěli bídu těla a v světě zavržení.

Dva řebříky před vnitřní oči postavil Kristus: jeden, jímž vstupují v lůno Abrahamovo, a ten jest Lazarův; druhý, jímž sestupují do pekla, a ten jest bohatcův. Řebřík Lazarův z pokory a trpělivosti jest udělán, láskou sevřen; protož třeba nám patřiti, po kterém řebříku chceme lézti, neb bez pochyby vždy některým tím řebříkem každý z nás leze, a to pozná, když buď k Lazarovi, aneb k bohatci přijde. A že bohatí zde na světě mají prvé místo, protož podlé jich zvyku mistr náš, Ježíš, dává jemu v evangeliu místo prvé, řka: „Člověk jeden byl bohatý," nejmenuje ho, neboť nebyl připsán k dvoru jeho; ale Lazara jmenuje, jako připsaného. Protož dí svatý Jan Zlatoústý: „Viz milosrdenství Boží! Lazar chudý, protože byl svatý, jmenován jest; ale tento bohatý a pyšný jména nebyl hoden." To by měli znamenati ti, kteříž z pýchy žádají své jméno v světě oznámiti mnohým; neboť čím je více z pýchy velebí, tím je více před Bohem tupí. Protož dí Písmo: Jméno zlých shnije. Hle, tomuto bohatci shnilo před Bohem, že nechtěl ho jmenovati, aby naplnil, co řekl skrze Davida: Nebudu pamětliv jmen jejich skrze rty mé. A tak bohatec tento, jenž jméno své velebil před lidmi, ztratil je před Bohem. Proč? Protože byl bohatý, jistě nikoli; ale protože byl pyšný, rozkošný a nemilosrdný. Slyš co dí Pravda, že „oblékal se v zlatohlav", totiž ku pýše; a „v bílé plátno", totiž k rozkoši měkkosti, „a hodoval každý den stkvostně", totiž k rozkoši břicha, a „Lazarovi ničeho nedával", toť nemilosrdenství.

Tu věz, že položil sem „zlatohlav", latinsky stojí purpura, jež jako dí svatý Beda, jest roucho barvené rybí krví; a ta barva nesluší se na jiného jen na krále, a jest velmi ušlechtilá barva, a šlechtí

roucho. A že v Čechách nebývá, neumíme ho správně jmenovati; protož položil jsem zlatohlav, že na nich, na bohatých zde vídáme nejlepší roucho. A protož položil jsem „bílé plátno", latinsky stojí bissus, a to, jakož dí svatý Beda, jest plátno velmi ušlechtilé, bílé a tenké; a jinde neroste len k tomu plátnu jen v Egyptě, a tak my ho česky neumíme jmenovati, ani Němci, ani Latiníci; proto ta dvě slova, purpura a bissus, jsou cizí v latině. A Pán Ježíš pověděl o bohatci, jakož tam jest v těch vlastech to roucho, a jest mnohem lacinější purpura tam, nežli zde Levské, a to plátno lacinější, nežli zde plátno podbělné. Protož nemají výmluvy boháči a bohačky, pravíce, že nechodí v té purpuře a v bissu; neboť ačkoli v tom nechodí, přece chodí v dražším zde, nežli jest ono tam; neboť sobolový, kuní, hranostajový, běliznový kožich ještě bez sukna jest dražší nežli purpura tam, a čechlík, prostěradlo, košile a závoj bělný, bavlněný neb hedvábný více zde platí, nežli tam bissus. A ještě nejhůře nad toho rozkošníka boháče, zle se odívají nyní lidé, že z dalekých krajin toho dobývají, a dobudouce těžce a draze, pak šeredně, marně a sobě škodlivě přistřihují. A kterak ti nehřeší tíže nežli tento boháč v pekle pohřbený, jenž chodil v tom rouše, abyl jiné přesáhl, od jiných chválen byl, a jim byl vzácen a na odiv, a po druhé aby pyšným rouchem postrašil, aby se ho báli? a plátno to rozkošné nosil k tělestné rozkoši, jako i nyní nosí košilky a čechlíky. A teď rubáše brzy i u selek budou vypovězeny, an každý chce choditi v drahém, v krásném a v pěkném a rozkošném rouše, a nechce viděti, že boháč, jenž se odíval drahým rouchem, jest pohřben v pekle. Tu dí sv. Řehoř, že jsou mnozí, kteří pilnosti drahého roucha a tenkého za hřích nemají; ale kdyby to hříchem nebylo, slovo Boží by tak pilně nepravilo, že boháč, jenž oblékal se v zlatohlav a v bílé plátno, v pekle se mučil. Neboť nižádný roucha drahého nehledá, jen k marné chvále, to jest, aby poctivějším nad jiné viděn byl; a že pro samu marnou chválu drahého roucha lidé bedlivi jsou, tím se dokazuje, že nižádný nechce tu v roucho drahé býti oblečen, kdež by od lidí nebyl viděn. Tolik sv. Řehoř, a věrně pravdu dí, neboť poněvadž roucho má býti člověku, aby zimu zahnal a hanbu přikryl, a také aby v posměch lidem nebyl, vytrhna se přílišnou potvorností neb odraností šatův. Ale toho ne tak brzy se kdo nyní dobrovolně dopustí!

Dále dí Kristus: „A hodoval každý den stkvostně." Tu ukazuje Kristus, že boháč tento hřešil lakomstvím; protož zůstalo jemu významně to jméno boháč, rozkošník neb hodoválek. Tu věz, že lakomstvím hřeší lidé paterým způsobem: Nejprvé, když kdo bez hodné příčiny jí, nedočkaje času řádně ustanoveného; jako Jonata byl od otce na smrt odsouzen, že nedočkav času ustanoveného, medu okusil. Po druhé, když kdo rozkošně se krmí, jako tento boháč. Po třetí, když přebírá potřebu, jeda více neb pije, nežli jest potřebí tělu k živení; jako učinil Olofernes, jenž se byl opil více nežli kdy jindy, i požil toho, že jemu Judit, ta žena, hlavu uřízla. Po čtvrté, když jí kvapně neb pije, jako pes neb svině; jako učinil Esau, jenž dal svůj prvorozenský statek za chléb a za kroupy, chvátaje, aby se kvapně najedl.

Po páté, když jí kdo příliš bedlivě, takže myslí o tom velmi, které by krmě jedl, kterak by je připravil, a kterak by jich dobyl; a tak synové Eli kněze činivše, byli zavražděni. A směle mohu říci, že my kněží těmi věcmi obyčejně v lakotě nad jiné lidi hřešíme; neboť i půst směji nežli jiní rušíme, i rozkošně se krmíme, i do říhání jíme a pijeme přílišně, i kvapněji nežli jiní jíme, i divné krmě nad jiné vynýšlíme, a pohříchu! nejvíce hodujeme, a tak majíce býti nejstřídmější v jídle a v pití, jsme nejneskromnější. Ó že nepomníme onoho slova Spasitele svého, jenž vzvláště kněžím řekl v 21. kap. sv. Lukáše: „Pečliví buďte, aby srdce vaše nebyla obtížena obžerstvím a opilstvím, a péčí tohoto života, ať nepřijde na vás náhlý den onen", totiž soudný.

Hle, teď tento boháč cítí odsouzení proto, že jedl každý den stkvostně, to jest přípravně a rozkošně, ale na chudého nedbal; protož třetí hřích, nemilosrdenství, do sebe měl. Proto dí sv. Řehoř: „Tento boháč nikoli proto, aby cizí bral, kárán jest, ale že ze svého nedával; aniž také, že by koho násilím potlačil, ale že dary od Boha danými se chlubil. Protož z toho máme velmi pečlivě vybrati, kterou pomstu má ten trpěti, kdož cizí béře, poněvadž pekelné zatracení trpí, kdož svého nedává. Protož nižádný se jistým nepokládej, řka: Hle, cizího neberu, ale půjčeného hodně požívám! neboť boháč tento nikoli proto, že by cizí bral, mučen jest, ale že vezma dané věci, sám se zle dopustil. A to bylo, že ho peklu dalo, že v svém štěstí nadutý byl, a dané dary k pýše obrátil, a milosrdenství nevzpomněl, a hříchů svých, maje čím odbýti, neodbyl." To sv. Řehoř.

Nuže, teď si slyšel stav tohoto světa, jež měl boháč; teď slyš stav chudého Lazara. O němž dí Spasitel: „A byl jeden žebrák, jménem Lazar," a tak dále. Tou řečí věrný a dobrý, moudrý řečník Kristus chudého, obtěžuje hřích boháče. Neboť řekl-li by boháč: Mnoho bylo chudých, nemohl sem všem dáti! dí Kristus: „Byl jeden." Řekl-li by: Byl bohatý; dí: „Byl chudý." Řekl-li by: Neznal sem ho; dí Kristus: „Lazar jménem." Řekl-li by: Mohl dělati, a vyběhati sobě; dí Kristus: „Ležel." Řekl-li by: Neviděl sem, kde ležel; dí Kristus: „U vrat jeho" neb tvých. Řekl-li by boháč: Dělal se nemocným, ale nebyl; dí Kristus: „Vředův pln." Řekl-li by: Nežádal; dí Kristus: „Žádaje nasycen býti." Řekl-li by: Chtěl peníze míti neb lahodné krmě; dí Kristus, že žádal „drobtův, jež padaly se stolu boháčova". Řekl-li by: Čeleď má jemu dávala; dí Kristus: „A nižádný jemu nedával," buď snad nesměli, aneb snad proto, že nemilosrdný boháč mívá obyčejně nemilosrdné sluhy. Protož jest přísloví, že jakýž pán, takýž i sluha. A tak teď máš vypsán od Krista stav žebráka Lazara, aby jeho větší odplata byla z jeho života bídného, jejž mile trpěl, oznámena, a boháče vina jiným, pro niž jest zatracen, ukázána.

Dále dí Kristus: „Ale i psi přicházeli a lízali vředy jeho." Dí svatý Jan Zlatoústý: Ty vředy, jichž nižádný člověk nechtěl se dotknouti a umýti, psi tiší líží! Opět dí: Ó bídný! Jestli Božího přikázání nevidíš, přece smiluj se nad svou přirozeností, a boj se, abys takým nebyl. Tu věz, že boháč více miloval psy, nežli Lazara, bližního

svého. Důkaz toho jest, že psům dával jísti, poněvadž je choval, a Lazarovi ani drobtův nedával. V témž hříchu jest mnoho boháčův nynějších, knížat, pánův, rytířův, vladykův, měšťanův i měšťanek, kteří chlupáčky a masojídky k ničemuž užitečné chovají, myjí je, češí, do lázní nosí, maso jim vzvláště vaří i kupují, ale chudému ani talíře nedají! A co jest biskupův, opatův, kanovníkův i farářův, kteří chudých statek, jímž vládnou, na psy nakládají, a tu almužnu, kterouž mají chudí lazarové jísti, jedí jejich psi tuční, chrti, vyžlata a ohaři, a také nevěstky, běhny neb ženimy.

Dále dí Kristus: „I stalo se, že zemřel žebrák, a nesen byl od andělů do lůna Abrahamova; a zemřel i boháč, a pohřben jest v pekle.“ Dříve Spasitel ukázal rozdíl boháče a chudého Lazara v životě před smrtí; teď ukazuje, kterak se rozdílně měli po smrti. A teď napřed klade chudého, a pak bohatého, aby ukázal, že jinak na onom světě boháče zlé ctí, a jinak chudé dobré. I dí Spasitel: „I stalo se, že zemřel žebrák.“ Nedí: zemřel Lazar, neboť Lazar teprv počal právě slavně živ býti; ale dí: zemřel žebrák, proto, neboť žebráctví a bída s psotou, ta na Lazarovi pominula. „A nesen byl od andělův do lůna Abrahamova“, totiž, duše jeho nesena jest v místo otcův svatých, v němž svatí před vtělením Syna Božího svými dušemi přebývali.

Tu dobří chudí mají míti útěchu, že nenesou-li jich těl k hrobu pyšně, ale nesou je andělé k Bohu slavně. Tu dí sv. Jan Zlatoústý: Tak veliká utrpení v brzce se v rozkoše proměnila, aby nesen byl od andělův; aby jda neumdlel, nesen jest po práci, nesen byl od andělův; nebylo dosti chudému na jednom andělu, ale více jich přišlo, aby sbor k zpívání veselému učinili, aby ho nesli. Raduje se každý anděl tak velikého břemene chopiti, rádi takými břemeny jsou obtiženi, aby přivedli lidi do království nebeského. I veden jest i nesen v lůno Abrahamovo, nikoli podlé Abrahama, ale v lůno Abrahamovo, aby se ho dotýkal, aby ho krmil, aby ho nejmilosrdnější Otec držel v svém lůně, a vlažil nebo krmil. To vše Zlatá ústa. A věz, že místo, v něž jest nesen Lazar, sluje vlastně „Abrahamovo lůno“, jakož dí sv. Augustin, nikoli proto, že by jen Abrahamovo bylo, ale proto, že on jest otec mnohých lidí, jimž jest k příkladu položen, aby ho ve víře následovali. Také proto sluje lůno Abrahamovo, že on byl velmi pohostinný pocestným, a rád je pro Boha přijímal; protož aby boháč nepohostinný a nemilosrdný více svůj hřích shledal, to místo slulo lůno Abrahamovo. Ale teď lůno Abrahamovo sluje tajemné odpočinutí u Otce v radosti nebeské, jakož dí sv. Řehoř: Co Abrahamovo lůno? jen tajemné odpočinutí Otcovo znamená. O němž Pravda dí: „Přijdou mnozí od východu slunce a od západu, a odpočinou s Abrahamem, a s Izákem a s Jakubem; ale synové království budou vyvrženi v temnosti zevnitřní.“

Dále dí Kristus: „A zemřel i boháč a pohřben jest v pekle.“ Tělo červům, bohatství přátelům a duše čertům se dostala; a tak duší boháč, zemřev na těle, pohřben jest v pekle. A co to slyším, že zemřel boháč? Milý Spasiteli! tobě věřím, že zemřel boháč.

Ale kterak jest to, že se nevykoupil bohatstvím? neb nezhrozil smrti? aneb lékaři sobě nepomohl? Hle, divná věc, že zemřel boháč! A kde ho položili? milý Kriste! a kdo ho nesli? Díš, že pohřben jest v pekle. Tobě věřím, ačkoli boháči druzí se domnívají, že by pekla nebylo. Zemřel boháč. Kterou smrtí? Zajisté trojí: prvou na těle, jakož i chudí mrou; neboť ta smrt rovně dělí: ani šarlatu, ani šeři, všem rovně odměří! ta pána se sluhou, a královu berlu i papežovu v hrobě položí s motykou. Nechť v kostnici rozeznají, které papežovy, královy a sedlákovy jsou kosti! Boháči a Lazarovi ta smrt rovně odměřila. Druhou smrtí zemřel zde na duši, nežli ji z těla vypustil; neboť ji byl rozkoší tělestnou umořil. A tou smrtí mnoho lidí zemřelo, ačkoli jsou na těle živi. O té smrti dí svatý Pavel, že vdova, v rozkoši jsouc živa, mrtva jest; živa jsouc, t. na těle, mrtva jest, t. na duši. Dej Pán Bůh, aby z té smrti mnozí vstali, a byli obživnouce v duši osvíceni! Třetí smrtí zemřel boháč, jenž jest odloučení od radosti věčné. O té dí David: „Smrt hříšníkův nejhorší.“ Milý Kriste! rač nás té smrti zbaviti, neboť hrozné jest slovo tvé, že „zemřel boháč a pohřben jest v pekle“. A kdo tam tak brzy donesl? Kdo pohřbil v pekle, t. ve věčném zatracení, z něhož není vysvobození? Byl živ boháč, a brzy pohřben jest v pekle; neboť dí sv. Job v 21. kap.: Hrají na housle, bijí na buben, radují se, an zní nástroj, t. hudby, píštby, troubení, vedou v rozkoši dny své, a v brzku do pekel sestoupili! Hle, jistotu slyšíme, přece snad druzí lehce uvažujeme, že do pekel sestoupili radovníci, z nichž jeden byl tento boháč, jenž zemřel jakož i chudý, ale jiný konec jemu a jiný dostal se chudému.

To ukazuje sv. Augustin v kázání o těchto dvou, a dí: „Chudý, ten nemohl míti kůrky neb drobtu, a on nemohl míti krůpěje. Protož o těchto dvou povězte mi, který zemřel dobře a který zle? Nechtějte se očí tázati, k srdci se navraťte, neboť budete-li se očí tázati, křivdu vám povědí. Velmi stkvostné jsou věci a světsky okrášlené ty, kteréž mohly se dáti boháči, když umíral; mohli býti zástupové plačících sluhů i dívek, některá pýcha panošů, některá okrasa mrtvoly (mrtvého těla). Který náklad pohřbu! věru se domnívám, že mastmi drahými byl obalen! Což tedy díme, bratří! že dobře tento zemřel čili zle? Tážete-li se očí, velmi dobře zemřel; pakli mistra svého vnitřního (rozumu) tážete se, velmi zle zemřel. Protož, poněvadž tak umírají pyšní svého bohatství chovanci, ničeho chudým nedávajíce, kterak mrou ti, kteří cizí berou? Protož pravduť jsem řekl: Buďte dobře živi, abyste zle nezemřeli, abyste jako onen boháč nezemřeli. Neukazuje zlé smrti jen čas po smrti. Zase hleďte na onoho chudého; nechtějte očím věřiti, neboť tak pobloudíte. Víra ta znamenej, srdce (rozum) viz. Postavte ho před své oči ležícího na zemi, vředův plného, ani ho psi líží; a když takého položíte před svoje oči, hned plijete, tvář odvracíte, nos zacpáváte! Oj srdečnýma očima vizte! hle zemřel, a nesen jest od andělův v lůno Abrahamovo! Čeleď boháče viděna jest plačící, andělé nebyli viděni radující se, A co bo-

háči odpověděl Abraham: „Pomni, synu, vzal jsi dobré věci za života svého.“ To vše sv. Augustin.

A tak teď vidíš, kterak hned po smrti stalo se bohatému, a kterak chudému; a že Lazar pochován jest u své osady, a boháč u své; onen s Bohem, a tento s ďáblem. Teď slyš, že dí dále Spasitel: „A povzdvihna očí svých, když byl v mukách, užřel Abrahama z daleka a Lazara v lůně jeho.“ I co slyším? Pozdvihl oči boháč v mukách. Proč? Proto: neboť ty oči, jež hřích zavírá, muka otvírá. Byl oči upřel na zemi, teď je povzdvihl k Abrahamovi, teď vidí Lazara z daleka, jehož nechtěl viděti z blízka; teď brzká útěcha minula, a věčné zatracení zůstalo; tento v mukách, a onen v radosti. „A on volaje“ neb křiče, „vece: „Otče Abrahame! smiluj se nade mnou.“ Ó boháči! teď jsi oči povzdvihl, i zdali nízko ležíš? teď jsi v mukách, i zdali zle ustlali? teď křičíš, i zdali tě bolí? Ó bohatče! teď těžko jest tobě muka trpěti, jenž jsi veliké měl rozkoše; těžko ležeti nízko, jenž si byl nad jinými vysoko; teď nezaspíš, jenž si dlouho spal; teď měkkého pod tebou neprostrou! Bylo pomněti, Isaiáše písmo že dí v 24. kap.: Pod tebou bude prostřen mol, a přikrytí tvé budou červi. Teď křičíš, křik tvůj teď po světě slyší, neboť jsi nechtěl Lazara slyšeti blízko. A kde si tak veliký hlas vzal? Odpovídá za tebe svatý Jan Zlatoústý, řka: Veliké muky veliký hlas činí. Ó boháči! teď-li cítíš muky, jichž si neznal, aniž na ně dbal? teď se uč trpěti, neboť není lze muk se na věky zbýti! Teď voláš: „Otče Abrahame!“ Otcem toho nazýváš, jehož si nechtěl poslouchati jako syn. Ty jsi ten z pyšných kněží pokolení, kteří řekli Ježíšovi: My otce máme Abrahama! pro něž Kristus o tobě jim pověděl toto evangelium. Díš: „Smiluj se nade mnou!“ Blázníš? teď si zameškal čas smilování, teď nadarmo vydáváš hlas pokání v místě, v němž není k vysvobození pokání! Jistě bolest tě nutí, že křičíš, řka: „A pošli Lazara, ať omočí konec prstu svého ve vodu a svlaží jazyk můj, neboť mučím se v tomto plameni.“ Ó boháči! bloudíš velmi; žádáš slitování, nechtě se slitovati; chceš, aby Lazar šel tak daleko k tobě, k němuž ty neposlal si svého sluhy blízko. Bylo pomníti, že tomu odsouzení bude bez milosrdenství, kdož nečiní milosrdenství. Svatý Jan Zlatoústý dí: Vzpomeň, boháči! na svůj život: na Lazara nechtěl si hleděti, a teď prstu jeho žádáš. Díš: Pošli Lazara! To si ty měl činiti, když ještě byl živ Lazar, měl si ho navštíviti. Tolik Zlatá ústa. Co chceš? boháči! Aby omočil Lazar konec prstu svého ve vodu. Ó teď žádáš krůpěje vody, a nedal si jemu kůrky! Hle, hříšník! dí sv. Jan Zlatoústý; viz svědomí hříšníka, neodváží se celého požádati prstu. Ha, ha! teď vody žádáš: nechtěl si nejmenší věci chudému se stolu dáti, teď přinucen si nejmenší věci žádati! A co žádáš krůpěje vody? Abys jazyk svlažil. Tvůj jazyk s přílišnou chutí krmě i pití přijímal, také snad nekázaných, utrhavých a marných řečí mnoho mluvil; protož čím si hřešil, tím se kaj. Teď se mučíš v ohni, nechtěv bližnímu i sobě prospěti milostí; protož slyšíš, že dí tobě Abraham: „Synu! rozpomeň se,“ synu při-

rozeností, ale ne následováním. Synu! kdybys mne byl následoval v milosrdenství, v pokoře a v skromnosti, ne tak bys se mučil. Ale pomni, synu! „že jsi vzal dobré, t. věci, za svého života“, to jest, požíval dobrých věcí v rozkoši, a „Lazar taktéž vzal zlé“, to jest trpěl na těle, ale pokorně; „protož on teď veselí se, a ty se mučíš“. Neboť tak má býti, aby ti, kteříž v těle jsouce živi mile trpí, na věky veseli byli; a ti, kteří na čas rozkoš vedou, na věky se mučili. Neboť dí dále Spasitel: „A v těch všech věcech“, t. mezi těmi všemi věcmi, „mezi námi“, již příslušíme k spasení, a „mezi vámi“, zatracenci, „cíl veliký“; neboť daleko jest z pekla teď do nebe. „Veliký cíl“, dí výklad, jest veliký rozdíl zásluhy; a ten cíl „utvrzen jest“ Boží spravedlností. „Utvrzen jest“, dí sv. Jan Zlatoústý, zbořen nemůže býti, nemůže jím hnuto býti, aniž může kdo zkaziti. Viděti můžeme, ale jíti nemůžeme; my vidíme, čeho sme se vystříhali, a vy vizte, co ste ztratili. Naše radosti množí vaše muka, a vaše muka množí naše radosti. Tolik Zlatá ústa. A tak veliký cíl utvrzen jest pevně, „že ti, kteří chtí odtud jíti k vám, nemohou“, z lůna Abrahamova do pekla, „aniž od onud“, t. z pekla, „sem, t. do lůna Abrahamova, přijíti“. A tak vyvolení spasení nemohou býti zatraceni, aniž zatracení spaseni.

Ale díš: „Přece sv. Řehoř vyprosil císaře Trajana po jeho smrti z pekla, že šel v radost nebeskou. A také ďáblové neb čerti, ti mohou jíti z pekla, a dobří andělé i svatí lidé mohou jíti sem na svět, a v soudný den z pekla i z nebe přijdou k soudu.“ Tu věz, že tím jitím míní se, že z věčného zatracení nemohou jíti zlí na věčné spasení, aniž z věčného spasení mohou jíti do věčného zatracení; neboť by to bylo proti Boží spravedlnosti. A z toho hned jest odpověď o Trajanovi: jest-li tak, že jest spasen, že on nebyl věčně zatracen, ale zachován z milosti Boží; neboť ačkoli byl pohan, ale že spravedlnost vedl, Pán Bůh jeho zachoval, aby nebyl na věky zatracen. A tak jest odpověď druhé řeči: že ačkoli ďáblové chodí sem z pekla, a andělé neb lidé svatí z nebe, přec to není proti tomuto evangeliu; neboť ani ďáblové se proto zbudou muk a zatracení, ani andělé neb svatí zbudou se spasení a útěchy. Ale ještě jest otázka: „Kterak jest to, že boháč viděl Lazara, a nemaje očí? neboť tělo jeho, to mrtvo leželo v hrobě, a duše pohřbená v pekle, ta očí nemá, ani jazyku; kterak tedy viděl Lazara, a na jazyku se mučil v plameni aneb v ohni? Tu věz, že vidění Lazara a očí povzdvižení bohatce, taktéž i jazyka mučení jest duchovní, nikoli tělestné, takže duše boháče poznala duši Lazarovu; a očí pozdvižení jest rozumu a paměti povýšení; a pak jazyka mučení jest duše mučení od pekelného ohně, protože jazyku přivolovala k přílišné chuti a k zlému mluvení. Ještě jest otázka: Kterak jest to pravda, že dí Abraham: Mezi námi a mezi vámi cíl veliký utvrzen, že ti, kteří chtí k vám, nemohou; i kterak ti, již jsou v lůně Abrahamově, chtí k oněm do pekla, a oni z pekla k těmto zase, poněvadž oněm nebylo by dobré v pekle býti, a pekelníci ze zlosti zatvrzené nechtí radosti? Tu věz, že svatí mají jednu chtivost přirozenou, jíž

jsou příchylni, aby nuznému pomohli, kdyby mohlo býti; a tak ti, jakož dí Abraham, chtí jíti, totiž pomocí přispěti oněm v pekle; ale že spravedlnost Boží, jíž jest cíl utvrzen, ta v svatých za sebou tu žádost obrátila, protož nemohou oněm pomoci. Na příklad: některý soudce spravedlivý napadne v zlosti bratra neb jiného milého přítele, jehož by mohl od smrti neb od pomsty vysvoboditi, a bude míti k tomu chuť a litovati velmi bude; ale že více miluje pravdu Boží nežli přítele, odsoudí ho a nad ním pomstí. Pak zatracenci, ti z přirozenosti žádají svrchovaného dobrého, a tak i radosti věčné; ale zoufalství, to je přemáhá, že nemohou pokorně a mile žádati, aby jim bylo dáno.

A tak Abraham, odpověděv boháči o pomoci od Lazara svlažení jazyka jednou krůpějí s prstu, ukazuje, že nižádné pomoci svatí neučiní pekelníkům. A tak že odpověď Abrahamova boháči úplně naději v pomoci odňala, protož obrátiv se k jiné pomoci, mysle, aby byl vyslyšen, i dí: „Tehdy, Otče! prosím tebe, abys poslal ho do domu otce mého; neboť mám pět bratří, ať svědčí jim," t. o mukách věčných a o radosti věčné, „aby i oni nepřišli v to místo muk." Boháč nemluví tak z lásky, jíž neměl, ještě živ tělem jsa, ale mluví, boje se větších muk; neboť věděl, že z tovaryšstva jeho bratří přibylo by jemu muk. Protož dí sv. Beda, že zachováno jest boháči poznání chudého, jímž pohrdl, i pamět bratří, které po sobě zůstavil, aby vida radost chudého, jímž zhrdal, a muky těch, jež neužitečně miloval, více se mučil. Protož Abraham zamítá jemu prosbu neužitečnou neb neslušnou, řka: „Mají Mojžíše a proroky, nechť poslouchají jich." Nechtěl Lazara zase poslati na svět, k němuž boháč nechtěl přijíti u svých dveří, protož nehodně prosil; ale dí: „Mají Mojžíše," jenž jim píše desatero přikázaní, „a proroky." Izaiáše mají, jenž místo Boha přikazuje, v zlatohlavě choditi, brání každý den hodovati, velí nuznému pomoci, a brání pyšnu býti. „Nechť poslouchají jich." Ale že boháč na Boží proroky a na Mojžíšovo přikázaní, živ jsa, nedbal, protož maje za to, že taktéž jeho bratří činí, dí k Abrahamovi: „Nic, otče Abrahame! ale jestli kdo z mrtvých půjde k nim, pokání činiti budou." Hle vyznává, že bratři jeho Mojžíše a prorokův neuposlechnou, ale že by z mrtvých vstalého poslouchali. Tou řečí ukazuje, že on sám byl taký, Mojžíše a prorokův neposlouchal, a muk pekelných byl nezkusil. Protož Abraham dí: „Poněvadž Mojžíše a prorokův neposlouchají," skrze něž Bůh mluvil, „ani jestliže kdo z mrtvých vstane, uvěří jemu." Jakož učinili Lazarovi, jehož Kristus vzkřísil: netoliko jemu neuvěřili, ale chtěli ho zabiti. A Kristovi věřiti nechtěli z mrtvých vstalému, ale řekli, že jest ukraden. A tak touto řečí znamenal Kristus, že ti kněží a zákonníci, k nimž mluvil, Mojžíše a prorokův neposlouchali, a že snad myslili, že kdyby kdo z mrtvých vstal, toho by poslouchali a jemu by uvěřili.

Pak k naučení našemu svatý Řehoř takto evangelium zavírá: „A vy, bratří nejmilejší! i odpočívání Lazarovo i muka boháče znajíce, opatrně čiňte, za své hříchy přímluvcův hledejte, a obhájcův

sobě chudých k soudnému dni dobývejte; neboť mnohé Lazary máte nyní u svých dveří, před nimiž leží a těch věcí potřebují, kteréž vám teď sytým se stolu padají. Slova svatého evangelia mají vás naučiti, (aby) od přikázaní milosrdenství naplnili (to jest, aby chudým milosrdni byli). Každý den, hledáme-li Lazara, nalézáme; každý den Lazara, ačkoli nehledáme, přece vidíme. Hle náramně se chudí nám vydávají; prosí nás ti, kteří mají za nás přímluvci býti. Zajisté zcela my měli bychme jich prositi, avšak oni nás prosí. Vizte, máme-li odpověděti? Co utrpíme, poněvadž dědici jsou ti, kteří prosí? Protož nechtějte nyní času mařiti, nechtějte vzatých pomocí skrývati před mukami, pomněte na muka.

To sv. papež Řehoř, jehož v této řeči málo poslouchají nynější kněží, boháčové i papežové; neboť kdo z nich vyzná, že oni jsou jen vladaři, a chudí jsou dědici toho, což oni mají? A kdo opět z nich bude chudých raději prositi, aby od něho vzali, než by byl prošen, aby dal? Kdo z nich také pilně o mukách věčných pilně myslí, aby se jich zbyl? Poněvadž nechtí býti dobří a milosrdní, aby jim ušli, protož k bohatým a k lakomým kněžím a k zákonníkům, a tak i k jiným, Spasitel mluvil to svaté, veliké, krásné a hlubokých smyslův evangelium. Budiž nám dosti k naučení život Lazarův a jeho odplata, abychme byli trpělivi, a vystříhej nás boháčova psota, abychme ne tak jako on byli živi, a v tytéž muky neupadli; ale abychme poslouchajíce Mojžíše a prorokův, a tak svého Spasitele, muk byli zbaveni a v radosti s Lazarem postaveni.

DRUHÁ NEDĚLE PO SV. TROJICI.

Sv. Lukáš v 14. kapitole:

V ten čas řekl Ježíš učedlníkům svým podobenství toto: „Člověk nějaký učinil večeři velikou, a pozval mnohých. 17. I poslal služebníka svého v hodinu večeře, aby řekl pozvaným: „Poďte, nebo již připraveno jest všecko.“ 18. I počali se všickni jednomyslně vymlouvati. První řekl jemu: „Ves jsem koupil, i musím jíti a shlédnouti ji; prosím tebe, vymluv mne.“ 19. A druhý řekl: „Patero spřežení volů koupil jsem, a jdu, abych jich zkusil; prosím tebe, vymluv mne.“ 20. A jiný dí: „Ženu jsem pojal, a protož nemohu přijíti.“ 21. I navrátiv se ten služebník, zvěstoval věci ty pánu svému. Tedy rozhněvav se hospodář, řekl služebníku svému: „Vyjdi rychle na rynky a na ulice města, a chudé, i chromé, i kulhavé, a slepé uveď sem.“ 22. I řekl služebník: „Pane, stalo se, jakž jsi rozkázal, a ještěť místo jest.“ 23. Tedy řekl pán služebníku: „Vyjdiž na cesty a m e z i ploty, a přinuť vjíti, ať se naplní dům můj. 24. Nebo pravímť vám, že žádný z mužů těch, kteříž pozváni byli, neokusí večeře mé.“

*

V svatém tomto evangeliu ukazuje Spasitel svou štědrotu a péči, a lidskou nevděčnost: štědrotu, že učinil večeři velikou, pečlivost, že poslal sluhu svého, aby volal zvané na hody, neb k večeři té veliké; a nevděčnost, že všichni se vymlouvali, nechtíce přijíti k té večeři.

Ale hrozné slovo na konci, že dí ten, jenž selhati nemůže: „Pravímť vám, že nižádný z mužův těch, kteří zváni jsou, neokusí večeře mé.“

I dí na počátku Spasitel: „Člověk jeden“, totiž Kristus, jenž jest jeden vzvláštní člověk nad jiné všecky, „učinil“, to jest připravil jakožto Bůh, „večeři velikou“, t. radost věčnou všem vyvoleným, již budou za stolem jeho na věky hodovati. Sluje radost věčná „večeře“ nejprvé proto, že jakož po večeři toho dne nebývá oběd, tak po té radosti nebude nižádná jiná radost, jakož dí sv. Řehoř. Po druhé proto, že jakož při večeři sluší lahodnější krmě jísti nežli při obědě, aby člověk se nepřetížil; a že v té radosti bude nasycení nejrozkošnější, beze všeho přetížení, protož také sluje večeře. A po třetí proto, že při večeři zůstávají nejmilejší, a ne tak při obědě; a že v radosti nebeské zůstanou jen velmi milí, a nevděční té večeře neokusí, jakož dí konec evangelia, protož také sluje večeře. A pak sluje „veliká“, pro velikost Pána, jenž ji připravil. A kdo může býti větší, aby zval k večeři, nežli Kristus, pravý Bůh a pravý člověk, jenž jest král a Pán všeho světa nejmocnější, nejmoudřejší, nejlepší, nejkrásnější, a tak svým pozvaným nejutěšenější? Protož dobře jest veliká večeře, pro tak velikého pána. Po druhé sluje veliká, pro velikost hostí, kteří budou při té večeři; neboť tu budou andělé svatí a jen králové a královny. A těch mnoho bude, neboť dí Daniel prorok: Tisícové tisícův slouží jemu, a desetkrát tisíckrát sto tisícův stojí s ním. I nemá pak slouti veliká večeře, poněvadž tak velikých a tak mnoho bude hodovníkův? Aniž hni tebou, že dí Kristus: Mnozí jsou zváni a nemnozí vyvoleni. Neboť míní, že proti těm všem, kteří jsou zváni, ti, kteří jsou vyvoleni k spasení, nejsou mnozí; neboť mnohem více jest zvaných nežli vyvolených. Po třetí sluje veliká večeře pro přípravu velikou, o níž dí sv. Pavel, že oko nevidělo, ucho neslyšelo, aniž na srdce lidská vstoupilo, totiž, aby plně zde poznal ty věci, kteréž připravil Pán Bůh milovníkům svým. I což může býti více pomyšleno, nežli nasycení vůle bez nedostatku? a to nasycení jest každému hotovo vyvolenému, jenž vší žádostí tíhne k té večeři. Po čtvrté jest veliká večeře pro svou věčnost, totiž pro neskonání. Hle, kterak veliká jest večeře!

Z těch příčin můžeme znáti štědrost, také i svobodu toho člověka, jenž učinil večeři velikou, a ne darmo, ale aby jí požívali. Protož dí dále: „A povolal mnohých“, neb volal mnohé, totiž všechny, i vyvolené i předvěděné; neboť všechny volá vnitřním osvícením, jímž osvítil každého člověka, aby z přirození žádal radosti nebeské. A nad to volá některé zvláštními dary, některé bolestmi, pracemi, a jinými nesnázemi, a volá svým písmem skrze svaté proroky. A ještě nad to poslal sluhu svého, to jest sbor kazatelův, jako apoštolův a jiných jich náměstkův, již slují sluha jako jeden; neboť mají k jedné večeři, přikázaním jednoho pána, a jedním úmyslem volati pozvané k večeři v hodinu večeře. Hodina večeře může slouti čas syna Božího vtělení, v kterýžto čas sladkost blahoslavenství neb radosti nebeské

připravuje se hotověji, a žádá se večeře radostivěji. A to mají sluhové praviti zvaným k večeři, aby přišli, připravíce se, hříchův zanechajíce a v roucho ctnosti se oblekouce; neboť připraveny jsou všechny věci bez nedostatku. Dí sv. Řehoř: Všechny věci teď hotovy jsou; neboť že Kristus jest obětován, hotov jest vchod v království. Ó běda tomu, kdož maje cestu dobrou a vše hotovo, nechce jíti k té večeři! I proč neváží, že „člověk jeden", t. Kristus, Bůh mocný a tichý, tak nad jiné milostivý a štědrý, „učinil", protože jest mocný a dobrotivý, „večeři velikou", t. radost věčnou, ukazuje svou štědrotu? „člověk ten jeden", jenž se dal hříšným na vykoupení od hříchu, od ďábla, a od věčného zatracení; „člověk jeden", jenž se dal za pokrm nemocným na posilnění, vězňům na vysvobození, a jenž se sám dá za věčnou útěchu; ten člověk učinil večeři velikou, t. radost věčnou, jež záleží v poznání Trojice svaté, a na milování a na ukojení v tom dvém tak, že člověk, poznaje Boha, a tak svatou Trojici, i všechny věci v ní, bude Boha teď z plné vůle milovati, a v tom se tak ukojí v radosti, že nikam z nich nebude moci pohnut býti.

Hle, tu večeři učiniv člověk Kristus, volal mnohé; ale nemnozí přišli, t. přijdou. Dí sv. Řehoř: Volal mnohé a nemnozí přicházejí; neboť i ti, kteří věrou jemu poddáni jsou, věčné jeho večeři, zle jsouce živi, se protiví, totiž k ní jíti nechtí. Protož dí dále Kristus: „I počali se spolu všichni", t. ti, kteříž více milují zemské věci nežli radost nebeskou, ti počali se „vymlouvati". Dí výklad: Vymlouvá se každý, kdož více zemské nežli nebeské věci miluje, jestli praví, že v radost nebeskou jíti míní. Protož dí Kristus, že „počali se všichni vymlouvati", t. odpírati to činiti, čím by mohli tam přijíti, ač nižádný nedí, zde živ jsa: Nechci v radost věčnou jíti. A z těch vymlouvačův prvý řekl: „Ves koupil jsem, a musím vyjíti a ohledati ji; prosím tebe, měj mne vymluvena". Tento znamená každého pyšného, jenž maje bohatství, jím zhrdá; neboť dí sv. Augustin, že v té vsi koupě panování se znamená a pýcha. Protož když dí: „Ves koupil sem", Augustin dí: t. pýchu nalezl sem. A tak prvý ten znamená všechny pyšné, kteří všichni omeškávají se jíti k večeři, z nichž každý svým skutkem zlým odmlouvá, aby nešel. Protož prvý dí: „Ves koupil sem", t. pýchu sem sobě oblíbil, za niž sem i duši i večeři velikou dal, „a musímť", jsa žádostí svou přinucen, „vyjíti" z cesty Boží a ohledati. Neboť pýcha záleží velmi na vidění, takže žádá pyšný od lidí nad jiné viděn býti. „Prosím tebe", sluho Pána! „měj mne omluvena", t. omluv mne. Výklad dí: Pros za mne, neboť člověk hříšný jsem. Sv. Řehoř dí: Pokora zní v ústech, ale že zhrdá přijíti, jest pýcha v omluvě. A hle, soudí neb rozumí tomu každý zlý, když slyší, přece rozuměje tomu, což zle činí, toho neopustí. Neboť když každému zlému díme: Obrať se, Boha následuj, svět opusť! a tak ho k večeři Páně voláme, ale když odpovídá: Pros za mne, tohoť učiniti nemohu! co jiného činí, jen že se vymlouvá a prosí? Tolik sv. Řehoř. „A jiný řekl: Spřežení volů koupil sem, a jdu zkoušet jich; protož prosím tebe, měj mne omluvena". Tento

druhý znamená všecky lakomce, již jsou jhem lakomství obtíženi, spřáhše pět tělestných čidel neb smyslův, přichýlivše je k bohatství světa tohoto. Spřežení jest ďáblovo a světa jich svázání, takže ďábel a svět obtížili je a spřáhli, aby po jejich vůli táhli. Protož dí tento: „Jdu", t. ostnem ďáblovým jsa bodnut, „pokoušet jich". Blázne! teď koupiv, teprve chceš zkusiti; jako i prvý blázen, koupiv, teprve chtěl vyjíti, aby ohledal! A dí taktéž jako prvý: „Měj mne omluvena". Neboť ty dva hříchy, pýcha a lakomství, mají mnoho výmluv přikrytých a chytrých. Neboť lidé nemohou tak brzy rozeznati, kdy pýchou nebo lakomstvím hřeší, jakož mohou rozeznati, smilství; neboť jakkolivěk kdo požádá cizí ženy, to jest ne své, k skutku bez manželství, tak hned sesmilnil ji v srdci svém a smrtelně zhřešil. Protož třetí ten se hned nevymlouval, jenž znamená smilníky. O němž dí Kristus: „A jiný řekl: Ženu pojal jsem a protož nemohu přijíti." Ženu pojal, kdož k smilství přivolil, a tak nemůže přijíti. Výmluvy nižádné nepoložil, jen tu, že nemůže k večeři přijíti, protože ženu pojal. Dí sv. Řehoř: Co skrze ženu? jen rozkoš těla se znamená; neboť ačkoli dobré jest manželství, k plodu Boží moudrosti ustanovené, přece mnozí skrze ně ne plodu, ale žádosti tělestné plní. To Řehoř. Protož tento neznamená svatých manželův, ale každého smilníka a každou smilnici, již více milují smilství nežli nebeské království. A věrně slýchal jsem i od kněží i od světských, že říkali, že nemohou bez smilného skutku býti, kdyby jim bylo na věky zatracenu býti. Nebožátka zaslepená a hovadná, ďáblem zavedená! pro krátkou chlipnost ztratiti chtí věčnou radost a upadnouti ve věčné zatracení! A zajisté mnoho mužův i žen bude zatraceno pro hanebné smilství.

Dále dí Kristus: „A vrátiv se sluha, pověděl ty všechny věci pánu svému." „Vrátil se sluha", totiž, přišed k večeři od práce, „pověděl ty všechny věci", t. vymlouvání a tvrdost těch, kteří jsou zváni. Neboť mnozí, kteří jiné k večeři té volají, vidouce, ani nechtí jíti, vrátíce se z práce k modlitbám, žalují Bohu, že nechtí lidé zvaní jíti k večeři; a netoliko ti praví Pánu, ale i jejich práce i oněch vymlouvání praví Pánu, že nechtí přijíti: ne že by on toho nevěděl, ale aby ti zlí věděli, že i hřích jejich i vymlouvání na ně žaluje. Dále dí: „Tehdy rozhněvav se hospodář", t. Kristus, proto, že nechtí k tak veliké večeři přijíti, „řekl", vnitřním naučením „sluhovi svému: Vyjdi rychle", t. nemeškaje jdi kázat lidem obecným, „vyjdi na rynky a do ulic města", t. tohoto světa, „a chudé", již jestli v rozumu jsou něco způsobilí a bohatství nemají, přece druzí přijdou k večeři, „a mdlé", t. ty, kteříž z přirozenosti své jsou vtipu mdlého, „a slepé", t. ty, kteříž učením ďáblovým jsou v duchovních věcech zaslepeni, „a kulhavé", totiž ty, kteří pro lenost cestou Boží nejdou, „uveď sem", totiž v dům můj na večeři. Přímo také, jak Kristova řeč záleží, že bohatí, již vsi mají, a silní, již voly oří, a smilní obecně bohatí, spoléhajíce na pýchu, lakomství a smilství, na radost věčnou neďbají; protož Bůh velí chudé, mdlé, slepé a kulhavé volati; neboť ti ne-

majíce příčiny k hříchu, spíše k večeři půjdou. Ale duchovně chudí jsou, kteří milosti Boží a ctnosti nemají; a ti jsou i mdlí, neboť jsouce bez milosti, nic dobrého sobě k spasení činiti nemohou; jsou i slepí vnitř, že zlostí jsouce zaslepeni, Boha právě neznají; jsou i kulhaví, že žádosti vnitřní pravé k Bohu a dobrým skutkům nemají, neboť ačkoli z přirozenosti radosti věčné večeře žádají, přece hříchův brzy nezanechají. A ty všechny má volati sluha, t. kazatel, a vésti je příkladem dobrým a slovem Božím v království Kristovo na večeři.

Dále dí: „I vece sluha: Pane! staloť se, jakož si přikázal, a ještě místo jest", t. v něž mohou zvaní vejíti. „I vece pán sluhovi: Vyjdi na cesty a mezi ploty." Tou řečí ukazuje Spasitel, že na kterémkolivěk místě mohl by sluha jeho věrný volati lidi k večeři, že má to učiniti; a to vzjevně přikázal, řka v 16. kap. sv. Mat.: Jdouce po všem světě, kažte evangelium každému stvoření. A oni šedše kázali všudy, t. kdež chtěli jich poslouchati. Ale pohříchu! tuto cestu kázaní svázala pýcha a lakomství a závist, že teď nemá svobody Boží slovo jako prvé; neboť teď Antikrist své sítě rozšiřuje a Kristovy úží. Petrovi Kristus kázal byl rozestříti sítě na ryby, jichž mnoho popadl. A že ten lov znamenal lov duší sítí, slovem Božím, řekl jemu hned potom, že teď bude lidi loviti; i lovil široce, i jiní apoštolé svatí. Ale nynější Antikristovi apoštolé, ti, jestli kdo věrně chce volati lidi k večeři podlé Božího přikázaní, hned se osopí a nedají volati, jen chce-li kdo po jich vůli kázati, je velebiti, a hříchu jich se nedotýkati. A z té Antikristovy pušky byli kněží s Pražským arcibiskupem, knězem Zbyňkem, buly, to jest listu s olověnou pečetí, dobyli, jež velela, aby nikdež kromě far a klášterův a jich hřbitovův slova Božího nekázali. A proti té bule dal mi Pán Bůh žádost, abych se postavil, a proti jeho evangeliu tomuto této buly přikázaní neposlouchal. I kázal sem s jeho pomocí až do kletby i stavení služby nepravého, a ještě káži, i budu, dá-li jeho svatá milost, kázati, zda bych mohl kterého chudého, mdlého, slepého neb kulhavého do domu Kristova k večeři uvésti. Dříve sem kázal v městech i v ulicích, ale nyní káži mezi ploty, podlé hradu, jenž sluje Kozí, mezi cestami měst i vsí; neboť dí Kristus: „Vyjdi na cesty a ploty", tu rozuměj: mezi ploty, „a nuť vjíti, ať naplní se dům můj". Dí: „nuť", t. hrůzami muk věčných, „vjíti", ať jdou, „ať naplní se dům můj", t. počet vyvolených v radosti nebeské. „Ale pravímť vám", já, jenž selhati nemohu, „že nižádný z mužův těch, kteří zváni jsou," doslechni: a nechtěli na konec přijíti, „neokusí", netoliko nebude jí vší požívati, ale „neokusí večeře mé", t. radosti nebeské. Ó běda pyšným, lakomým a smilným, již se tak vymlouvají! a běda docela tomu, jenž sluje sluha, aby jiné volal k večeři, a pak sám pýchou, lakomstvím a smilstvím sám se od večeře oddaluje, a maje jiné volati nevolá, ale těm překáží, již volají!

Hle, teď ukázána jest Kristova štědrost z veliké večeře, a veliká péče z posílání trojího sluhy, a lidská nevděčnost, že k tak velikému,

štědrému a milostivému Pánu na tak velikou večeři nechtěli přijíti. Tak máme v evangeliu tomto troje lidi povolané k večeři: První jsou, již jsouce zváni, nechtěli přijíti. Druzí jsou, kteří dobrovolně přišli; to byli chudí, mdlí, slepí a kulhaví, kteréž sluha uvedl, jakož Pán přikázal. Třetí jsou, již mimovolně přišli, o nichž řekl: „nuť vjíti"; neboť kdyby přinucení nemohli tam vjíti, tehdy by nekázal Pán nutiti, aby dům jeho byl naplněn. Protož tu jest otázka: Poněvadž Pán velí nutiti, aby šli k večeři, sluší-li pánu světskému tak nutiti, aby lidé zmatení šli k té večeři? A zdá se nejprvé, že nikoli, proto že pán světský nemá duchovní moci, aby nutil k té večeři. Po druhé proto, že nižádný k Bohu se neobrátí jen volně, tak mimovolné jití těm nuceným k večeři neprospěje. Po třetí, že poněvadž vjití k té večeři má býti i jest libé, a tak dobrovolné, a každé přinucení jest nelibé, a tak protivné vůli, kterak tehdy bude to přinucení volné a nevolné? Po čtvrté proto, že dána jest každému člověku svoboda i k dobrému i k zlému; kterak tehdy srovná se ta svoboda s mimovolným přinucením?

V té otázce jistá část jest, že pánům světským: králům, knížatům, šlechticům, rytířům, panošům i měšťanům, sluší řádem z lásky pomatené lidi nutiti, aby šli k té poslední večeři; neboť proto od Pána Boha mají moc, a panství, a meč, jakož dokazuje sv. Pavel k Římanům v 13. kap., řka: Každá duše (t. každý člověk) mocem vyšším poddána buď, neboť není moc jen od Boha; a kteréž věci od Boha jsou, zřízené jsou. Protož kdož moci se protiví (když ji kdo řádně vede), Božímu zřízení se protiví; a kdož se protiví, ti sobě zatracení zasluhují; neboť knížata nejsou (ustanovena) k bázni dobrého skutku, ale zlého (skutku). Protož, chceš-li se nebáti moci, dobře čiň a budeš míti chválu proto, neboť Boží sluha jest (Pán) tobě k dobrému (abys byl dobrý); pakli zlého co učiníš, boj se, neboť nadarmo meč nenosí; neboť Boží sluha jest mstivý, v hněv tomu, kdož zlé činí. To vše sv. Pavel, dokazuje vzjevně, že každý člověk má býti poddán moci vyšší ruky světské, a že proto meč kníže neb pán nosí, aby mocně pro chválu Boží řádně mstil nad zlými, a nutil je k Božímu zákonu zachování, a tak k poslední večeři a dobrých aby bránil. A k témuž dí sv. Petr v 2. ep. 2. kap.: Poddáni buďte každému člověckému stvoření (t. člověku): buďto králi, jako povýšenému, buďto vévodům, jako od něho poslaným k pomstě zlých (lidí) a k chvále dobrých (lidí). A tak z toho slova Kristova v evangeliu: „Nuť, neb přinuť vjíti, neb ať jdou", a z písma jeho dvou apoštolů, i z jiného mnohého písma máme, že král, kníže, pán jest sluha Boží, maje panství, moc a meč na obranu dobrých a na přinucení zlých, buďtež světští neb duchovní; neboť obojí mají poddáni býti vyšším. Ale z toho písma Antikrist chce své kněze vyjmouti svým ustanovením, takže teď chtí, budiž kněz kterakkoli živ, že nemá s ním nic pán světský činiti, ani ho kárati, ani naň sáhnouti. Ale pokorný Ježíš, ten řekl zástupům židovským: Kdo z vás bude mne kárati z hříchu? A Antikrist dí zase: Nižádný z vás nekárej mne z hříchu! Pokorní Pavel a Petr a jiní jdou za Kristem, ale zpupní jdou za Antikristem.

Pak k důvodu prvému, jenž dí: Pán světský nemá moci duchovní, aby nutil k té večeři — popírám toho; neboť proto pán má platy a panství, aby zlé krotil mocí, a dobrých bránil. A máme toho příklad v Starém zákoně, v třetích královských knihách v 2. kap., že král Šalomoun nejvyššího biskupa Abiatar s biskupství i s kněžství sesadil a kázal jemu k roli, a na jeho místo vsadil Sadocha kněze. K druhému důkazu, když dí: že nižádný se k Bohu neobrátí jen volně — tu věz, že někdy bývá něco na počátku proti vůli, a potom s vůlí: jako panna někdy velmi nerada za muže jde, chtíc jiného míti; přece když otec přinutí, bývá to, že potom s ním ráda a tak s vůlí bydlí. A tak její na počátku mimovolné za toho muže jití potom jí jest prospěšné i k plodu i k jiným věcem. Taktéž tuto nejprvé člověk nerad jest, že ho nutí od kostek, od cizoložství, neb od jiného hříchu, a potom bude rád tomu, že jest odveden, a tak prospěje sobě k věčné večeři. A z tohoto vidíš hned odpověď k třetímu důkazu, řka: že jití na počátku k večeři přinucením není libé; ale potom, když člověk srozumí sobě, bude jemu dobrovolné a tak i libé. Máš příklad teď na panně položen. A druhý tento: Kupec kdy jest v lodi na moři, a má mnoho koupě, jež loď tíží a tak táhne ho k potopení, a on vida to, vyhodí koupi raději, nežli by utonul s tou koupí; a tak vyhoditi koupi jest jaksi nelibé, ale přec pro zachování života to vyhození jest dobrovolné. A tak ačkoli počátek jest nelibý, přece konec bývá libý. Z toho vidíš dále, že týž skutek může sloužiti i dobrovolný i nedobrovolný, ale rozličně: nedobrovolný na počátku a dobrovolný na konci. Jak vyhození koupě v moře jest jaksi nedobrovolné, neboť by člověk nerad ji hodil v moře; a jest také dobrovolné, neboť člověk raději hodí ji v moře, než by i s ní utonul; taktéž nucení k večeři jest na počátku tomu, jehož nutí, nedobrovolné i nelibé, ale na konci bývá libé; jako nemocnému léky bývají nelibé, když jemu lékař ránu šije neb úd některý řeže, ale když se uzdraví, tehdy bude jemu to velmi vděčno. Pak k čtvrtému důkazu pravím, že vždy jest vůle svobodná, takže nižádný kromě Boha nemůže jí přinutiti, aby jí člověk co volil, když by sám nechtěl; a tak svoboda vůle stojí, jestli kdy ne kdo přinucením, že spíše volí, nežli bez přinucení.

A tak teď vidíš, že přísluší pánům světským mocí nutiti zlé, aby byli dobří; a kněžím přísluší, aby ne tak mocí, ale napomínáním dobrým vedli lidi k večeři. A obojím dal Kristus teď v evangeliu naučení: knězi velí, aby volal, a pánu, aby nutil; dal jim i příklad: knězi káže pokorně, a pánům, jakožto král, vymrskávaje z chrámu svatokupce, a v svém jímání slovem poraziv židovské zástupy mocně, a Šavla, totiž sv. Pavla, poraziv na cestě, an jde, aby jímal jeho sluhy.

NEDĚLE TŘETI PO SV. TROJICI.

Sv. Lukáš v 15. kapitole:

Ten čas přibližovali se k Ježíšovi všickni publikáni a hříšníci, aby ho slyšeli. 2. I reptali fariseové a zákonníci, řkouce: „Tento hříšníky přijímá, a jí s nimi.“ 3. I pověděl jim podobenství toto, řka: 4. „Kdyby někdo z vás měl sto ovec, a ztratil by jednu z nich, zdaliž by nenechal devadesáti devíti na poušti, a nešel k té, kteráž zahynula, až by i nalezl ji? 5. A nalezna, vložil by na ramena svá s radostí. 6. A přijda domů, svolal by přátely a sousedy, řka jim: Spolu radujte se se mnou, nebo jsem nalezl ovci svou, kteráž byla zahynula. 7. Pravímť vám, že tak jest radost v nebi nad jedním hříšníkem pokání činícím v ě t š í, než nad devadesáti devíti spravedlivými, kteříž nepotřebují pokání. 8. Aneb žena některá mající grošů deset, ztratila-li by jeden groš, zdaliž nezažže svíce, a nemete domu, a nehledá pilně, dokudž nenalezne? 9. A když nalezne, svolá přítelkyně a sousedky, řkouci: Spolu radujte se se mnou, nebo jsem nalezla groš, kterýž jsem byla ztratila. 10. Takť, pravím vám, že jest radost před anděly Božími nad jedním hříšníkem pokání činícím.“

*

Toto svaté evangelium ukazuje nám veliké milosrdenství našeho Spasitele, že netoliko hříšníky k sobě volá, ale že jim káže a je od utrhačů jejich vymlouvá. Protož dí sv. Řehoř: „Slyšeli ste v evan-

geliu svatém, bratří nejmilejší, že hříšníci i vzjevní hříšníci přistoupili k Vykupiteli našemu, netoliko aby s ním mluvili, ale aby s ním i jedli. Přijati jsou: a to vidouce zákonníci, hněvali se." To Řehoř. I znamenati můžeme v evangeliu užitečné obrácení hříšných, neboť dí: „Přibližovali se k Ježíšovi vzjevní hříšníci." Po druhé, ukrutnou zlobu zákonníků, že reptali na Spasitele. Po třetí, veliké milosrdenství našeho Spasitele, že hříšníky přijímá. Po čtvrté velikou radost všech andělů pro pokání jednoho hříšníka.

O prvním dí sv. Lukáš: „Přibližovali se vzjevní hříšníci." Tu věz, že jakož dí sv. Beda, vzjevní hříšníci jsou ti, kteříž drží úřady aneb obchody, již ne tak hned mohou býti bez hříchu. A tak celníci sluli vzjevní hříšníci, jakož sám o sobě píše sám sv. Matouš v 9. kap., že uzřev Ježíš člověka, Matouše jménem, vzjevného hříšníka, řekl jemu: „Pojď za mnou!" A tak kupci aneb trhovci, rychtáři, kati a bičíci slovou vzjevní hříšníci, ač mohou býti dobří, když učiní podle Božího přikázaní, co na ně sluší. Pak podle výkladu slova toho: publicanus, česky vzjevný hříšník, slove ten, kdož vzjevně před lidmi hřeší a za hřích se nestydí, jako vzjevný lichevník. Takový byl vzjevný hříšník Zacheus, k němuž do domu přišel Ježíš a kajícímu hříchy odpustil, jak píše sv. Lukáš v 19. kap. A tak lotři, nevěstky, kostkáři, vzjevní tanečníci a tanečnice svátečné a všichni, kteříž před lidmi hřeší vzjevně, jsou vzjevní hříšníci. Jako kněží, již vzjevně svatokupčí, obročí mnoho drží, nevěstky mají, ti jsou horší než nevěstkáři, proto že druhý slib Bohu učiněný ruší, stav kněžský przní a hanbí, lid jiný příkladem svádějí a znajíce písmo proti němu jednají. Dejž Pán Ježíš milostivý, aby se oni k němu přiblížili, jako se přibližovali oni vzjevní hříšníci k Ježíšovi a hříšníci, totiž tajemní, jichž hříchové byli před lidem skryti; a ti bývají také velmi velicí hříšníci.

A přibližovali se ne darmo a ze zloby, jako mistři, kněží a zákonníci, ale dí sv. Lukáš: „aby ho slyšeli". Jistě dobré to bylo přiblížení, neb úmysl jich byl dobrý: slyšeti chtěli, srdcem uvěřili, skutkem vůli Ježíšovu naplnili: přišli nemocní k lékaři, zdraví nalezli; byvše vzjevní hříšníci, teď hříchy opustivše jsou spravedliví; byvše mrtvi, k životu, jenž jiné živí, přišli a od něho obživeeni. I který by neduživý nešel k takému lékaři, jenž všeliké nemoci léčí a na duši i na těle mrtvé křísí? O milosrdný Ježíši! ty jsi lékař a já jsem neduživý, ty jsi milosrdný a já bídný, ej, smiluj se a uzdrav! Však ty jsi lékař, jenž si s nebe přišel a nás na duši neduživé uléčil. Ty sám díš, že zdraví nepotřebují lékaře, alebrž nemocní, pro něž si přišel, abys je vyléčil. Ty si přítel hříšníků, již se kají svých hříchů, o nichž dí sv. Lukáš: „Přibližovali se k Ježíšovi vzjevní hříšníci a hříšníci" (t. tajemní), „aby ho slyšeli". Nu, hříšníci! přistupte k Ježíšovi se mnou hříšným; neboť dí sv. Ambrož: „Každá duše přístup ke Kristu, neboť všecko nám Kristus jest: žádáš-li ran uléčení, lékař jest; zimnicí-li hořiš, studniceť jest; jsi-li obtížen zlostí spravedlivost jest; bojíš-li se smrti, život jest; nebe-li žádáš, cestať jest; varuješ-li se

temnosti, světlot jest; pokrmu-li žádáš, sytost jest." To Ambrož. A já přidám: žádáš-li naučení, jestiť mistr svrchovaný; žádáš-li pomoci, jestiť pán a obránce všemohoucí; jsi-li zarmoucený, oť jest radost věčná; jsi-li od lidí zde zavržen a zvláště od mistrův a od kněží, oť tě přijme; neboť svědčí i jeho nepřátelé, mistři a zákonníci, že on hříšníky přijímá. O nichž dí dále evangelium: „A reptali mistři a zákonníci, řkouce, že tento hříšníky přijímá a jí s nimi." Reptali tito soudíce Krista jako zlého, proto, že s hříšníky obcoval. Kdyby ti reptáci byli věřili, že Kristus jest lékař, jenž nemohl hříchem od hříšných v duši zprzněn býti, a že vida božský úmysl vzjevných hříšníků, poznal že žádají uzdraveni býti na duši, ukazujíce tím, že přibližovali se k němu, aby ho slyšeli, jistě by byli nereptali, kdyby tomu byli věřili. Ale že nevěřili, proto reptali a tak v dva bludy upadli; v prvý, že se měli za spravedlivé, jsouce pyšní a jinak zlí; v druhý blud, že měli Ježíše za hříšného, an nemůže býti hříšný; a jiné také měli za hříšné, ani již byli učiněni od Ježíše spravedlivi. Avšak zle míníce, nám utěšenou pravdu pověděli, řkouce, že: „Ježíš přijímá hříšníky a jí s nimi".

I proč milý Spasitel chtěl tak tělestně s hříšníky obcovati? Zdá mi se, že předně proto, aby je z hříchů vyvedl a aby ukázal, že on jest Spasitel hříšných, jakož sám dí v 19. kap. sv. Lukáše: „Syn člověka přišel, aby hledal a spasil, což bylo zahynulo." Po druhé proto s hříšníky vzjevnými obcoval, aby k pohanění mistrů, kněží a zákonníků je k víře a tak k spasení obrátil. Po třetí proto s nimi obcoval, aby svým nástupcům příklad dal, aby opatrně, bez svého a bez jejich pohoršení, pro polepšení s nimi obcovali. Ale těchto příčin zákonníci neviděli a majíce zlé srdce, hotové ke zlému souzení, „i reptali, řkouce, že tento hříšníky přijímá a jí s nimi". A milostivý Spasitel pro jich reptání nenechal hříšných, aby s nimi neobcoval, neboť od nich přízně a chvály nehledal, uče nás v tom, abychme totéž učinili: když nás soudí bez viny, abychme nedbali a od protivníků Božích přízně nežádali. Učinil obé sv. Pavel, protož o prvém dí Korintským: „Mně za nejmenší jest, abych od vás byl souzen." O druhém dí Galatským v 1. kap.: „Kdybych se ještě lidem (t. zlým) líbil, Kristův bych nebyl". A k témuž dí jeden básník:

„Žádám líbiti se dobrým a zlým v nenávisti býti:
neb obyčej mají vždy v nenávisti dobré míti."

Protož kdož chtě se líbiti zlým, nekárá jejich hříchu, podle řeči sv. Pavla ještě není Boží sluha. Neboť dí Spasitel v 21. kap. sv. Lukáše: „Budete v nenávisti všem lidem", totiž zlým, jichž hříchy bude kárati. A že milý Kristus nejvíce káral mistry, kněží a zákonníky (neboť byli toho nejvíce hodni), protož oni ho nejvíce nenáviděli a tak proti němu reptali. A že jeho dobrota nikdy zlým za zlé se neodplácí, protož aby naučil je, že zle reptají, řekl k nim podobenství toto: „Který z vás člověk", totiž jest, „který má sto ovec a ztratil-li by jednu z nich, zdali neopustí devadesát devět", totiž ovcí, „na poušti a nejde k té, kteráž byla zahynula, až ji nalezne?" Jako by řekl:

Každý z vás měl by to učiniti, když by jednu ovci ztratil, že by ji hledal, jiných zanechaje. „A když ji nalezne, vloží ji", v latině stojí ‚imponit', totiž vkládá „na ramena svá" atd. Protož ó mistři a zákonníci! poněvadž z vás o tělestné ovci každý neb některý by tak učinil, proč mně nesluší obcováním hledati ovce, t. člověka hříchem ztraceného, jenž mám anjely v nebi a sem sstoupil pro hříšníky?

A tak v tomto Kristově podobenství on sám jest člověk z nich, totiž z Židův, neb on jest jejich pokolení, jakož v 4. kap. sv. Jana dí evangelium, že spasení totiž Spasitel z Židův jest. Ten člověk, Kristus, měl v stráži od Otce Boha sto ovec: neb měl sbor všech andělův, jenž se míní skrze devadesát a devět, a měl lidské pokolení, jež sluje ovce stá, to jest ze sto ovcí jedna. Ta ovce ztracena jest hříchem Adamovým a Eviným. A že ten člověk Kristus byl zavázán otci k ostříhání těch ovec, opustil andělský sbor, nechav ho utvrzený v nebi. Kteréžto nebe sluje „poušť", pro samotu, že před vtělením Syna Božího sám Bůh s anděly v něm byl; po druhé proto, že před Kristovým vstoupením lidé nikdy tam nechodili; po třetí proto, že tam jest mnoho krásných stromů duchovních, jež ctnostmi se zelenají. I jde Syn Boží k té ovci, jež byla zahynula, nechav neb opustiv andělské stvoření, tak že ho na se nevzal; ale vzal na sebe člověčenství, aby s ovcí zahynulou v jednotě člověčenství byl, jsa člověkem takým, jenž nemohl hřešiti svou osobou, ale mohl trpěti pro tu ovci a ji vykoupiti, jež sama sobě nemohla pomoci a za sebe dosti učiniti. Hle proto nevzal na sebe Syn Boží natury, t. přirozenosti andělské, ale vzal člověčenství. Po druhé proto, aby ovce ta, t. člověk, Krista poznala jakožto svého pokolení ovčičku tichou, bečivou, jež šla k zabití, aby onu ovci od smrti vykoupila. Po třetí proto, aby svým vtělením člověka povýšil. Protož ovci tu nalezl tento člověk zvláště v pokoře Panny Marie, z níž člověčenství vezma, vesele a mocně vložil na rameno své; a dokonav práci v té ovci, hledav ji s krvavým pláčem na hoře Olivetské, „přišed domů" na den vstoupení svého v nebe, „svolává přátely a sousedy". Přátely, t. svaté lidi, jež bratří, sestry, i matkou nazývá, řka v 13. kap. sv. Matouše: „Kdožkoli činí vůli Otce mého, jenž v nebesích jest, ten bratr můj, sestra má, i matka jest." A teď povolal přátel k sobě, jimž řekl v 15. kap. sv. Jana: „Vy moji přátelé ste, jestli učiníte, co přikazuji vám." Pak sousedé, kteří vždy vedlé něho bydlí, ale nejsou tak blízcí přátelé, jsou andělé, s nimiž se ne tak spříznil jako s lidmi vtělením; i ty svolává a dí jim: „Radujte se se mnou, žeť jsem teď ovci zahynulou", ale teď spasenou, „nalezl. Pravím vám, že tak radost bude v nebi nad jedním hříšníkem pokání činícím", tak, totiž pastýři, kdybys nalezl ztracenou ovci, radost bude, t. větší, „nežli nad devadesáti devíti spravedlivými, již nepotřebují pokání". To může takto rozuměno býti: že větší jest radost andělům v nebi za ovce spasené, to jest ze všeho pokolení člověčího, jež bude na konec spaseno pokáním, „nežli nad devadesáti devíti spravedlivými, již nepotřebují pokání", to jest, nežli nade vším sborem andělským devíti chórův, již nepotřebují pokání, poněvadž

nikdy nehřešili. Také může rozuměno býti o jednom hříšném kajícím, z něhož se více radují andělé, nežli z devadesáti devíti spravedlivých, již nepotřebují pokání; jako na příklad z Pavla apoštola aneb z Marie Magdaleny větší radost mají v nebi, nežli z devadesáti devíti dítek maličkých, jimž netřeba jest pokání, neboť po křtu nehřešily.

Tu věz, že takto mluví sv. Řehoř: Máme znamenati, bratři moji! proč Pán z obrácených hříšníků vyznává, že jest větší radost v nebesích, nežli ze stojících spravedlivých: jen proto, že očitě to každý den vidíme, že častokrát ti, kteří na sobě hříchův těžkých nevědí, nic zlého nečiní, na cestě spravedlnosti stojí, avšak k nebeské vlasti pilně nechvátají, a tím více věcí (k pití, k jedení) požívají, že v hříchy neupadli, a často v dobrých skutcích líní bývají, že jisti jsou, že velikých hříchův se nedopustili. A také zase ti, kteří pomní, že co nehodného činili, z bolesti srdečné v milování Božím se zapalují, u velikých ctnostech prospívají, všech těžkých půtek v svatém boji žádají, všecky věci světské opouštějí, důstojenství se varují, že se jim křivda děje, tím jsou veselí, hoří žádostí, k nebeské vlasti chvátají, a že od Boha pobloudili, to vidí, a tak škody prvnější zisky potomními nahrazují; protož větší z hříšníka obráceného nežli ze stojícího spravedlivého radost bývá v nebi. Neboť i vůdce v boji více toho rytíře miluje, kterýž po útěku navrátě se, nepřítele silně žene neb tepe, nežli toho, kterýž nikdy neutekl a také nikdy nic silně neučinil. Taktéž i oráč tu roli více miluje, kteráž po trní plodné užitky nese, nežli tu, která nikdy trní neměla, a nikdy hojného obilí nenese. To vše sv. Řehoř.

Dále dí Spasitel: „Aneb která žena majíc peněz deset, a ztratí-li peníz jeden, i zdali nerozžehne světla a nepřevrátí domu, a nehledá pilně, až i nalezne?“ Tu dí sv. Řehoř: Ten, jenž znamená se pastýřem (tím, jenž ovce ztracené hledal), on znamená se i skrze ženu; neboť on jest i božská moudrost. A že ráz bývá na penízi, protož žena peníz ztratila, když člověk, jenž byl stvořen k obrazu Božímu podobný, hřeše od podobenství svého Stvořitele odstoupil. Ale rozžehá žena světlo, neboť moudrost Boží (Syn Boží) ukázala se v člověčenství. Tolik svatý Řehoř. A abys rozuměl: Kristus dal podobenství na ženě, že kdyby ztratila peníz, rozuměj dosti platný, jako by byl zlatý nebo groš, ta majíc naději, že by jej nalezla v svém domě, rozžehla by světlo. Latinsky lucerna stojí, a sluje nádoba koží neb plátnem neb jinou věcí oblečená, v níž světlo od větru nemůže býti uhašeno; řekněme ji česky: světelnice, protože v ní vítr světlu nice neb nic neuškodí. Pak žena rozžehnouc světlo v té světelnici, hledala by peníze v domě, které by překážely naleznutí ztraceného peníze, až by i nalezla; a naleznouc, svolala by sousedy, aby se s ní radovali, a snad by jej spolu i propili.

Hle v tom Kristus, podlé výkladu sv. Řehoře, přirovnal se k ženě, jako by byl řekl zákonníkům Kristus: Vy byste se měli radovati se mnou, že já hledám hříšníkův zahynulých jako žena peníze ztraceného, a teď jsem mnohé nalezl: a vy pak jako zlí sousedi z toho závidíte a reptáte. Pak rozum v podobenství jest, že žena jest Syn

Boží, tak rozuměj v tom podobenství: Peněz deset jest sbor rozumných stvoření, totiž devět andělských chórův, a desátý člověčenský; ty peníze jsou Syna Božího, od něhož jsou stvořeni, a ráz neb obraz Boží přijali. Desátý peníz ztracený jest člověk hříchem zahynulý. Žena světlo v světelnici rozžehla, když moudrost Boží v člověčenství se ukázala; neboť dí sv. Řehoř: Jistě světelnici světlo v obleku (in testa) jest, a světlo v obleku jest božství v tělesenství, o kterémžto obleku svého těla dí sama moudrost: Vyschla jako oblek moc má. Tolik Řehoř. Světla toho, totiž božství v člověčenství, vítr závisti a zloby kněžské nemohl uhasiti. Ta žena dům převrátila, když moudrost Boží, vezmouc na sebe člověčenství, tak člověka ušlechtila, že byv mezi anděly a pod anděly nejnižší stvoření, teď jest v Kristovi nad anděly povýšen. A z toho se více radují andělé nežli nade všemi andělskými kůry; neboť pochybnosti v tom není, že by Kristus člověk všech andělův nepřevýšil. Také domu převrácení, jakož dí sv. Řehoř, jest svědomí bázně Boží od hříchův navrácení, neboť dí takto: Dům se převrací, když svědomí se rmoutí z hříchův poznání; neboť zlá mysl, nebude-li prvé bázní převrácena, od hříchův obvyklých nebude vyčištěna. Protož tehdy, když dům bude převrácen, peníz ztracený bude nalezen; neboť když se rmoutí svědomí člověka, obnovuje se v člověku podobenství Stvořitele. To Řehoř.

A tak žena, totiž moudrost Boží, rozžehši světlo, totiž oznámivši Božství v člověctví, hledala tři a třicet let peníze ztraceného, totiž člověka hříchem v podobenství Božím porušeného. A převrací dům všechen, když svědomí člověka hříšného mocí svou a navštívením svým zase navracuje k svému podobenství; a svolává k tomu penízi nalezenému přítelkyně i sousedky, to jest své svaté anděly, jakož dí sv. Řehoř, řkouc: „Radujte se se mnou, neboť nalezla sem peníz, kterýž byla sem ztratila.“ „Tak, pravím vám, radost bude andělům Božím“. Hle, tu máš, že andělé se vyznačují skrze přítelkyně a skrze sousedky. „Nad jedním hříšníkem kajícím“. Tu také máš, že skrze peníz ztracený, potom od ženy nalezený, označuje se člověk kající, nad nímž se andělé Boží, ale ne ďáblovi, radují. Nuže, který hříšný nekál by se, slyše jistého tohoto biskupa i krále, Spasitele svého, jenž obcuje s vzjevnými hříšníky, mile je k sobě přijímá, a praví, že andělé Boží s ním se v tom radují, když se hříšný hříchův kaje. Ale dí znamenitě, že „bude radost andělům Božím nad hříšníkem pokání činícím“. Nedí: pokání toliko myslícím aneb mluvícím; neboť mnozí myslí o pokání a mluví, ale pokání nečiní, neboť hříchů se nevarují a minulých srdečně neželí; neboť hříchů se káti, jest minulých želeti, od jiných se ostříhati a za minulé trpěti. To pokání činme, bratří nejmilejší! pro Boží přikázaní, neboť dí Kristus: „Pokání čiňte pro zbavení věčného zatracení!“ Neboť dí Kristus: „Nebudete-li pokání činiti, všichni zahynete.“ Pro radosti věčné dobytí, pro hanby hrozné zbavení a pro andělů obradování činme pokání, s pomocí Pána našeho Jezu Krista!

ČTVRTÁ NEDĚLE PO SV. DUCHU.

Svatý Lukáš v 6. kapitole:

V ten čas řekl Ježíš učedlníkům svým: „Buďte milosrdní, jako i Otec váš milosrdný jest. 37. Nesuďte, a nebudete souzeni. Nepotupujte, a nebudete potupeni. Odpouštějte, a budeť vám odpuštěno. 38. Dávejte, a budeť vám dáno. Míru dobrou, natlačenou, a natřesenou, a osutou dadíť v lůno vaše; touž zajisté měrou, kterouž měříte, bude vám zase odměřeno. 39. Pověděl jim také i podobenství: Zdali může slepý slepého vésti? Zdaž oba do jámy neupadnou? 40. Neníť učedlník nad mistra svého, ale dokonalý bude každý, bude-li jako mistr jeho. 41. Což pak vidíš mrvu v oku bratra svého, a břevna, kteréž jest v tvém vlastním oku, neznamenáš? 42. Aneb kterak můžeš říci bratru svému: Bratře, nechať vyjmu mrvu, kteráž jest v oku tvém, sám v oku svém břevna nevida? Pokrytče, vyvrz prvé břevno z oka svého, a tehdy prohlédneš, abys vyňal mrvu, kteráž jest v oku bratra tvého.“

*

Spasitel milosrdný uče své následovníky, vede je k tomu, aby svého Otce nebeského v milosrdenství následovali, a tak rozumu jich i žádosti povzdvihuje, aby právě rozumějíce, žádost svou v dobrém zpravili. Protož milosrdný Spasitel nejprvé hýbá naší žádostí k milosrdenství, řka: „Buďte milosrdni, jako i Otec váš milosrdný jest.“

Tu věz, že milosrdenství jest vůle, jíž kdo chce pomoci bídnému z bídy; a že Bůh ten má tu vůli, aby pomohl bídnému z bídy, protož sluje milosrdný. A že nižádný nemůže se vymluviti zde v světě člověk, že by nemohl míti vůle, jíž by žádal pomoci bídnému z bídy, jakož Otec nebeský může pomoci, komuž ráčí. Umějž rozlišiti, kterak Bůh jest milosrdný? že on nesmírně, a kterak člověk? že smírně. Také věz, že milosrdenství, poněvadž jest vůle, jest v duši, ale skutek milosrdný ten ne každý jest v duši: jako nakrmení lačného, to jest zevnitřní skutek, ale vůle, jež hnula člověkem, aby to nakrmení učinil, ta jest v duši. Protož mnozí jsou milosrdní, ačkoli nižádnému z nouze nepomohou; neboť rádi by učinili, ale jsou nedostateční. A těm andělé vzvěstovali pokoj na Kristovo narození, pravíce: Sláva na výsosti Bohu, a na zemi pokoj lidem dobré vůle! A k tomu praví jednou řečí dva papežové svatí, Řehoř a Lev, takto: Není prázdna ruka od daru, když skříň srdce naplněna jest dobré vůle. Tím míní, že když by člověk rukou rád dal dar někomu, aby jemu z nouze pomohl, a nemá, tehdy ruka jeho teď není prázdna, totiž není bez odplaty. A ztoho máš naučení, že někdo ničeho nedada chudému, jest milosrdnější, nežli druhý mnoho dada; neboť tento by rád dal z veliké lásky a žádosti i nemá, a onen dává z malé žádosti a z veliké zbytečnosti; a Pán Bůh neuvažuje, co kdo dá, ale z kterak dobré vůle a z veliké žádosti dá. Protož milý Kristus vida, an mnozí mnoho peněz kladou v pokladnici kostelní, a jednu vdovu chudou, ana dva měděné halíře položila, povolav učeníků svých vece jim: Věru, pravím vám, že vdova tato chudá více nade všecky vpustila (v pokladnici). Neboť všichni z hojnosti vpustili, ale tato ze své chudoby vše, což měla, to vpustila, všecku výživu svou. Tak píše sv. Marek v 12. k. Z toho se naučme, abychme z veliké žádosti činili, což dobrého činíme, aby nás pochválil milosrdný Spasitel, jenž dí: „Buďte milosrdni, jako i Otec váš milosrdný jest."

Tu věz, že poněvadž milosrdenství jest vůle, pomoci bídnému z bídy, když člověk může, že bída na člověku jest dvojí: jedna na duši a druhá na těle. Bída na duši jest hřích, hloupost a tesklivost. Bída na těle žízeň, lačnost, nahota, nemoc, vězení a nedostatek odpočinutí. A tak kdokolivěk z dobré vůle žádá řádem pomoci komu z kterékoli té bídy, ten jest milosrdný; a když moha skutkem naplní, tedy tím skutkem ukáže, že jest milosrdný. A věz, že Pán Ježíš vyčítá v 25. kap. sv. Mat. šest skutkův milosrdných tělestných, a jsou tyto: Nakrmiti lačného, napojiti žíznivého, přijmouti pocestného, odíti nahého, navštíviti nemocného, vykoupiti (vysvoboditi) žalářovaného. A za ty činy milosrdné dá svým království nebeské, řka: Pojďte, požehnaní Otce mého! vládněte královstvím vám připraveným od ustanovení světa; neboť lačen sem byl, dali ste mi jísti, žíznil sem a dali ste mi píti, hostem sem byl a přijali ste mne, nah a oděli ste mne, nemocen a navštívili ste mne, v žaláři sem byl a přišli ste ke mně. Hle, teď máš činy milosrdné, za něž vezmou milosrdní království nebeské, a nemilosrdní zatracení věčné. Pak sedmý skutek milosrdný jest:

mrtvého pohřbiti; jako činil svatý Tobiáš, pochovávaje židy, které zabíjeli pohané, když byli ve vězení v Babyloně.

Pak také jest sedm skutkův milosrdných duchovních, a jsou tyto: učiti hloupého, raditi pochybujícímu, kárati hřešícího, těšiti zarmouceného neb smutného, odpustiti vinu bližnímu, trpěti mile protivenství křivé, modliti se i za nepřátely. A jakož duše jest mnohem lepší nežli tělo, tak její bída jest mnohem horší nežli bída tělestná; a protož duchovní sedmero milosrdenství jest mnohem lepší, nežli sedmero milosrdenství tělestné. Na prvém založil Kristus zákon, i skutkem sám uče i přikázaním, řka učedlníkům: Učte všecky lidi! A to mají věrní křesťané milosrdenství všickni držeti časem svým, ale zvláště kněží, již mají učiti lidi nikoli lžím, bajkám neb neužitečným věcem, ale slovo Boží, a to upřímně pro spasení, a nikoli pro lakomství. A k tomu učení zavázáni jsou biskupové a faráři pod věčným zatracením, neboť oni i příkladem dobrým i slovem Božím mají pásti lidi, jež krví Spasitel svou vykoupil. Tolik o milosrdenství, o němž jest řeč v evangeliu, neboť dí milosrdný Spasitel: „Buďte milosrdni, jako Otec váš milosrdný jest.“ A že k milosrdenství přísluší pravý soud, protož hned zapovídá Spasitel všetečné souzení, jímž lidé soudí zle bližního; a dí takto: „Nechtějte souditi, abyste nebyli souzeni.“

Tu věz, jakož dí sv. Augustin, že někteří jsou skutkové zlí vzjevní: jako smilství, nečisté mluvení, a jiní skutkové v sobě zlí; ty když kdo zná na člověku, může i má souditi, že člověk ty skutky veda, zle činí, a že v tu dobu jest zlý, když vzjevně přikázaní Boží ruší. Pak druzí skutkové jsou, jež mohou býti bez hříchu; jakožto jísti, píti neb mluviti. Proto vidím-li člověka, an jí, když se jiní postí, nemám hned souditi, že by zle činil; neboť snad teprv obědvá, aneb jest nemocen, a tak jí bez hřešení. Taktéž vidím-li, an mluví mladý muž s mladou ženou, nemám souditi, že by o zlém mluvili, jen jestli bych slyšel, neb vzjevná zlá znamení viděl. A tak když vidíme činy ty, jež mohou dobrým úmyslem býti i zlým, máme se raději domnívati, že dobře jsou učiněny; a trhne-li se mysl, chtíc přivoliti a tvrditi, že jsou ty činy zlé, máme nepřivoliti. Protož dí sv. Augustin: Nemůžeme-li se domnění vystříci, že lidé jsme, přece souzení, to jest odsuzování s přivolením nedopouštějme. A poněvadž takých činův, jež mohou dobré býti, nemáme souditi, vůbec těch srdcí, jichž neznáme, a skutkův nevidíme, nemáme souditi. Toho přikázaní kněží nedrželi, kteří dobré skutky Kristovy za zlé měli; a hřešili tím souzením, že hříšníky teď kající měli za hříšné, jakož řečeno jest v evangeliu oné neděle. Tak také zlé soudil zákonník Šimon Marii Magdalenu, řka, že hříšnice jest. Tak také zákonník soudil vzjevného hříšníka a jiných mnoho, řka: Nejsem jako jiní, a jako tento vzjevný hříšník. A v tom hříchu běží obyčejně lidé; protož dí Spasitel: „Nechtějte souditi, abyste nebyli souzeni.“

Tu mají soudci ucho přiložiti, aby bez viny nesoudili, a také aby milosrdně soudili. Také máme všichni pečlivi býti, abychme nic křivě

nesoudili. Křivě soudí, kdož o některých vědouce, že jsou bohatí aneb potřebu sobě hodnou mají, praví, že jsou chudí, aby jim jiní dávali. A v tom jsou obyčejně kněží a zákonníci, jimž ačkoli jsou plny stodoly, komory, špižírny a pivnice, ale žádost vždy děravá není plna. Také v tom souzení jsou ti, kteří praví o chudém, že dosti má, proto aby jemu sám nedal, aneb jiný, an nebožák jest nuzný. To každé souzení zapovídá Kristus, řka: „Nechtějte souditi, abyste nebyli souzeni.“ Nechtějte souditi všetečně, abyste nebyli potom souzeni od Boha spravedlivě pro souzení.

Dále zapovídá Spasitel všetečné odsuzování, řka: „Nechtějte odzovati, a nebudete odsouzeni.“ Nechtějte odsuzovati, t. všetečně k zatracení, ani živého člověka ani mrtvého, neboť ten soud na Boha sluší, a vy nevíte, co Bůh s mrtvým učinil, a co učiní ještě s živým hříšníkem, jenž nyní jest zlý, a hned potom bude dobrý. Příklad na Pavlovi, jenž jeda, aby hubil křesťany, hned jest obrácen. Petr zapřev Krista pod přísahou, hned plakal. Onomu řekl Kristus: Saule, Saule! co se mi protiviš? a na tohoto mile vzezřel. Také Matouš, vzjevný hříšník, na mýtě sedě jest povolán. Maria Magdalena přišla hříšnice k Ježíšovi a nohy umyla, a nejprvé pro žalost, a pro milování od hříchův jest vyčištěna. Zacheus, hříšník nad hříšníky, a Spasitel se sám k němu zve, řka: Zachee! chvátaje sestup, neboť dnes musím v tvém domě přebývati. Opět vzjevný hříšník šed se zákonníkem do chrámu, vrátil se domů, jsa dobrý; a lotr vise na kříži, a rouhav se Spasiteli svému uslyšel po skroušenosti. Věru pravím tobě, dnes budeš se mnou v ráji! Hle, teď máme příklady vzjevné, abychme nižádného neodsuzovali k zatracení, vidíme-li, že jest veliký hříšník; neboť dí svatý Augustin: Z nekání konečného, dokud v těle zde člověk živ jest, nemůže souzen býti; neboť o nižádném nemáme zoufati; dokud Boží shovění vede ku pokání, aby z tohoto světa nezachvátil zlého člověka; neboť Bůh nechce smrti zlého, ale aby se obrátil a byl živ. Pohanem jest dnes, odkud víš, nebude-li křesťanem? židem jest dnes, co řekneš, uvěří-li v Krista? kacíř jest dnes, co řekneš, když zítra bude držeti obecnou víru? odloučený jest dnes, co řekneš, když zítra přistoupí k obecnému pokoji? Co řekneš, když ti, kteréž v hříchu v kterémkoli znáš a jako nejzoufalejší odsuzuješ, dříve, nežli tento život dokonají (se pokají)? Slyš: Nechtějte před časem souditi! To vše sv. Augustin.

Ale dí někdo: Přece sv. Pavel soudí, že smilníci, cizoložníci a lakomci království nebeského nebudou míti; hleď, teď odsuzuje. Tu věz, že písmo sv. Pavla i jiné, kteréž praví, že hříšníci všelicí nebudou spaseni, vždy míní tím, jestli se nepokají; a tak každý člověk, vida druhého, an smilní, neb jiný hřích smrtelný činí, může ho souditi a říci jemu: Ty budeš zatracen, jestliže se nepokaješ! Taktéž i se může souditi, řka: Mám hřích do sebe smrtelný, jistě budu zatracen, jestliže se nepokaji. Ale bez té příčiny nemá o nižádném říci: Tento bude zatracen! jen jestliže by jemu Bůh vzjevil. A o sobě má míti naději, že se pokaje a bude spasen. A tak má uvažovati velmi člověk odsuzo-

vání, že zapovídá je Spasitel pod svým odsouzením k věčnému ohni, řka: „Nechtějte odsuzovati, a nebudete odsouzeni.“

Pak dále přikazuje Spasitel, netoliko abychme křivdy bližnímu nečinili, ale abychme, když nám křivdu učiní, milosrdně odpustili, když dí: „Odpouštějte a budete puštěni“. Tu věz, že některé bible mají: „Odpouštějte, a bude odpuštěno vám.“ A může dobře obojí státi takto: „Odpouštějte,“ t. vinu milosrdně, „a budete puštěni“ z viny; a opět: „Odpouštějte“ viny bližním, „a bude odpuštěno vám“, co ste provinili. Dále přikazuje Spasitel, dávati bližním, řka: „Dávejte, a dáno bude vám.“ Dávejte věci časné milosrdně, a bude dáno vám království nebeské. „Míru dobrou, i plnou, a natlučenou, a vrchovatou dají v lůno vaše.“ Tou řečí ukazuje Spasitel, že chudí, již berou almužnu, dají odplatu blahoslavenství, kteréžto sluje proto „míra“, že podlé zásluhy člověka bude měřeno. A sluje „míra dobrá“, neboť jest z nejlepších věcí; a sluje „plná“, neboť nic v duši nenechá prázného; „a natlačená“, neboť tak bude blahoslavenství dáno, že nebude moci býti z člověka vysuto, neb od něho odňato; a sluje „osutá“ neb vrchovatá, neboť zevnitř na všechny strany bude radost nesmírná. A tak milostivý Spasitel, chtěje povzbuditi i sedlákův, i jiných, kteří rádi vidí, když jim dobré věci dávají měrou dobrou, plnou, natlačenou, vrchovatou a osutou, dal tento příklad, aby hotovější byli k té věčné odplatě, nežli k tělestné zde, aby vzali v lůno neb v klín, to jest v rozum, a v žádost, i v tělo; neboť blahoslavenství, jež jest nasycení bez nedostatku i rozumu, i vůle, i těla, to naplní i rozum, i paměť, i vůli, i tělo, a tak i všechny smysly. Tou měrou odměří Pán Bůh, a dá milosrdným to, což oko nevídalo, ucho neslyšelo, aniž na srdce lidské vstoupilo. A abychme byli milosrdni, a jisti odplatou, dí dále Spasitel: „neboť touž měrou, kterouž měřiti budete“, to jest, milosrdně-li činiti budete, „odměřeno bude vám“, to jest, milosrdně odplaceno bude vám. A tak míra dobrá tuto sluje dobrý skutek milosrdný, jíž kdo měří, vezme odměru milosrdnou, ale míra zlá sluje skutek zlý, a odměra muka věčného zatracení, aneb časného utrpení.

Tu mají znamenati i ti, kdož jsou dobře živi, a mají býti veseli, slyšíce od Krista, kterakou měrou bude jim odměřeno, i zlí, očekávajíce pro sebe hrozné odměry; o níž dí Bůh v Apokalypsis v 18. kap.: „Kterak velice se chlubila a v rozkoši byla, tak velikou dejte jí muku a lkání veliké.“ To dí o Babyloně, jenž jest sbor všech zatracenců. A tak máme z tohoto naučení Kristova, že každý, jakož zde živ bude, tak bude jemu zaplaceno; bude-li mnoho dobrého dobře činiti, vezme odměru radosti mnohé; pakli bude zle živ, běda jemu. Protož dí sv. Pavel: Každý ponese neb vezme na své tělo, jako nesl, to jest činil, buďto dobré nebo zlé. Tuto také měl bych položiti o nevěrných měrách selských i městských, ale bylo by dlouho; než krátce věz, že přikazuje Bůh, řka: Nechtějte činiti nic křivého v soudu, v měření, ve váze a v míře; váha buď spravedlivá a závaží rovná, spravedlivý met, neb strych, neb čber, neb čtvrtce, neb měřice. Tu věděti má každý soudce, aby nic křivého nečinil, každý měřič, jenž pravidlem, provazem neb

loktem měří, a také kdož váží, nasýpá a nalévá. Opět dí Bůh: Nebudeš míti v pytlíku rozličných vah, menší a větší, aniž bude v domě tvém míra větší a menší. Váhu budeš míti spravedlivou a pravou, abys dlouho byl živ na zemi, kterouž dá tobě Pán Bůh tvůj. V ohavnosti má Bůh ty, kteří činí ty věci, totiž, že křivě měří. A opět dí Šalomoun: Ohavnost jest Bohu váha a váha. Protož kdo chce ne býti ohavný Bohu, čiň dobře a dávej míru pravou; neboť i Kristus dí: „Kterou měrou měřiti budete, touž odměřeno bude vám."

A že lidé daleko zabloudili od tohoto Kristova naučení, vzvláště pro slepé kněze, neb preláty, to jest pro biskupy, a pro jiné starší, jakož byli odstoupili obecní lidé od Kristova naučení pro mistry, pro biskupy a pro zákonníky, od nich jsouce jako od slepých vedeni, protož aby učeníci jeho nebyli vůdcové slepí, řekl jim podobenství: „I zdali může slepý slepého vésti?" to jest, blázen blázna učiti? jako by řekl: Nemůže dostatečně bez škody, „přece oba slepí v jámu padají", v jámu hříchu a v jámu zatracení. Jako by řekl Spasitel učeníkům: Nebudete-li tak v sobě způsobili, jako vám velím, a nebudete-li tak učiti, jak já učím, tehdy budete vůdcové slepí, a jiné zavedete i v hřích i v zatracení. Tu věz, že vůdce slepý se nehodí tomu, jenž jest slepý, mluvíme-li i o tělestné slepotě i o duchovní. Slepota tělestná jest nedostatek zraku, slepota duchovní jest nedostatek rozumu, a obě slepoty jsou ku překážce církvi. Protož posměšná věc, nýbrž i škodlivá: strážný slepý, učitel neumělý, běhoun kulhavý, prelát zmeškalý, a posel němý. A že kněz nad lidi ustanovený má býti strážný, protož běda jemu, jest-li v rozumu zlostí zaslepený, a nejde-li napřed v dobrých skutcích, a kulhá-li na stranu levou, žádostí chýle se k hříchu, a meška-li lidi v spasení, jsa neumělý neuměje učiti, aneb nechtě. Jistě mnoho jest nyní, pohříchu! těch slepcův! Protož dí Izaiáš v 56. kap.: „Strážní jeho (t. domu Božího) slepí, t. jsou, všichni neumělí jsou, všichni psi němí, nemohouce štěkati, vidouce marnosti, spíce a milujíce sny, a psi nejnestydlivější neumělí jsou sytostí. Ti pastýři neznali rozumu: všichni po své cestě uchýlili se každý k svému lakomství, od nejvyššího až do nejposlednějšího. Pojďte, beřme víno a naplňme se opilstvím, a bude jako dnes taktéž i zítra, a mnohem déle." To vše Izaiáš o slepých strážných, vůdcích a pastýřích. Kdož může rozuměti, rozuměj, neboť by dlouho mi bylo vykládati. Kdož jsou vůdci lidu, a kdo dávají vůdce lidem, ti se opatřte, a ti také, kteří chtí býti vůdci. Vím, že slepý nechtěl by býti strážným pod úmluvou, zameškal-li by, že by hrad nepřátelé slezli, aby byl oběšen; taktéž nebrzo pán který slepého učinil by pověžným: a kterak tehdy žák, neb kněz nedostatečný chce býti duší mnohých strážný? a kterak pán smí dáti takému v poručenství mnoho duší? Jistě veliká nevěra ku Pánu Bohu na obojí straně, že tak lehce váží cizí i své duše pro tělestný požitek, pro chválu neb pro přízeň! Protož zle činí, že se jámy věčného zatracení nebojí, an Pravda dí: „I zdali může slepý slepého vésti? přece oba v jámu padnou", t. když tak slepí jsouce spolu jdou.

A že Kristus byl i jest vůdce vidomý, jenž byl milosrdný; tak nesoudil všetečně, aniž odsuzoval; odpouštěl těm, kteříž zle činili, a dával dobré naučení, i třikrát nakrmení: dvě z chlebův a z ryb, a třetí při večeři svého těla. Protož chce učeníky naučiti příkladem svým, a dí jim: „Není učeník nad mistra". Jako by řekl: Máte to činiti, co vám velím, abyste byli moji následovníci, jenž jsem mistr váš, a abyste byli pode mnou jako poslušní, nevzhrdajíce mým přikázaním. Neboť poněvadž mistr, jenž Bůh jest, svých křivd nemstí, t. nepořádně, učeníci, již jsou lidé, taktéž mají učiniti; neboť on dí: Vy mne nazýváte mistrem a pánem, a dobře díte, jistě jsem; neboť sem vám dal příklad, abyste taktéž činili, jako já činil sem vám. „Není učeník nad mistra", t. není nižádný z vás nad Krista důstojenstvím a zákona naplněním; „ale dokonalý každý (učeník) bude, bude-li jako mistr jeho". Jako by řekl: dokonalý v dobrotě každý učeník bude, bude-li milosrdný jako mistr jeho, nesoudě aniž odsuzuje všetečně, a odpouštěje vinu, miluje nepřátely své, a čině těm dobře, kteří jemu zle činí. A že kdož v tom nenásleduje svého mistra Krista, není hoden, aby jiného z hříchu káral, neboť byl by pokrytec, ale ne pravý učeník, protož dí k výstraze učeníkům Kristus: „I co vidíš mrvu v oku bratra svého", to jest, proč vidíš malý hřích v svědomí bratra svého, „a břevna", to jest velikého hříchu, „jenž v oku", t. v svědomí neb v úmyslu „tvém jest, nevidíš? I kterak moci budeš říci", t. hodně k polepšení, „bratru svému", t. všelikému bližnímu: „Bratře, nechť vyvrhu mrvu", t. hřích malý, „z oka tvého", t. ze svědomí neb z úmyslu, „a ty v oku svém", t. v úmyslu, „břevna", to jest velikého hříchu, „nevidíš? Pokrytče!" jenž se zdáš lidem dobrý, jsa zlosyn tajný, „vyvrhni nejprvé břevno z oka svého", t. zbav se nejprvé sám hříchu velikého, „a tehdy", t. jsa v oku svém uzdraven, „prozříš, abys vyvedl", t. dobrým naučením, „mrvu z oka bratra svého", t. malý hřích ze svědomí aneb z úmyslu jeho.

V té řeči Kristově jest mnoho dobrého zavřeno: Nejprvé, že má člověk oko zevnitřní tělestné, jímž vidí tělestné věci, po druhé vnitřní, jímž vidí netělestné věci, t. hříchy, neb jiné, jež těla nemají. A to oko někdy sluje rozum, někdy úmysl. O němž teď Kristus mluví v podobenství; neboť tomu každý, jenž má rozum, může rozuměti, že břevno nemůže v oko tělestné upadnouti, aniž kdy upadlo komu v oko, aby maje je v oku, řekl druhému, aby jemu mrvu vyňal. Druhé naučení, že Kristus přirovnává malý hřích k mrvě, ale veliký k břevnu. Na příklad: všední hřích jest v úmyslu, jako mrva v tělestném oku; ale smrtelný jest jako břevno, 1. těžší nežli všední, jako břevno jest těžší nežli mrva. A jako mrva, upadnouc v oko, ne hned oslepí oka, tak všední hřích ne hned zkazí dobrého svědomí; ale břevno kdyby upadlo na oko, vyrazilo by oko i zkazilo: taktéž hřích smrtelný všechno svědomí kazí. Třetí naučení Kristovo, že nemůže kárati člověk bližního svého z malého hříchu maje na sobě veliký. Protož sv. Jan Zlatoústý na to slovo: „I co vidíš mrvu v oku bratra svého", dí: Jako by řekl Kristus: Lépe jest ani učiti ani kárati laika (t. člověka svět-

ského), nežli učiti a kárati a sám v kárání státi; neboť takové učení učitele není slušné, ale posměšné. Protož každý kněz, chce-li učiti lidi, nejprvé sám se uč; pakli nechce sebe sám učiti a kárati z toho, z čeho by jiné káral, tehdy ani jiných neuč, ani nekárej. To sv. Jan.

Čtvrté naučení Kristovo jest, že každý, kdož jiného učí, aby hříchu zanechal, a sám hřích má smrtelný vědomě, ten jest pokrytec; neboť tím učením jako přikrývá před tím, jehož učí, ten hřích, kterýž má. Protož dí sv. Jan Zlatoústý: Pokrytec jest každý učitel, který prvé nečiní dobře, a pak káže; neboť když dobrým věcem učí, vyznává (t. tím učením) před lidmi, že jest spravedlivý; a že zle činí, hříšník jest v sobě. Protož totoť dí (Kristus): Chceš-li svobodně a věrně kárati laika, a vyvrhnouti z oka mysli jeho hřích, dříve svou mysl vyčisti ode všeho zlého, aby, když káráš laika pro hříchy jeho, aby zase neměl laik, že by tě káral z hříchu tvého; neboť bude se báti tebe, když nic nenalezne, čím by pohrdal na tobě. Neboť hříchu velikost má býti vážena po osobě, jež hřeší; neboť laik učiní-li veliký hřích, malý jest, mrva jest proti hříchu, který hřích kněz učiní; ale učitel (t. mistr neb kazatel, jenž učí), jestliže malý hřích učiní, proti hříchu laika veliký jest, hrozný jest. To vše Zlatá ústa.

Protož třeba jest těm, kteří jiné učí, hříchu se pilně varovati, a zvláště vzjevného, aby mohli svobodně jiné z hříchův menších kárati a cestou je Kristovou jako věrní pastýři vésti; neboť jinak nebyli by pasoucí, ale spásající, ne pastýři, ale nájemníci, ne vůdcové, ale svůdcové, ne strážní, ale nedbalí, ne rádcové, ale zrádcové a vlci hltaví. Dejž Pán Bůh, abychme byli milosrdni, jiných všetečně nesoudili ani neodsuzovali, jiným viny odpouštěli, a rádi chudým dávali, sami dobře byli živi, a jiné z lásky, když pobloudí, kárali, z naučení Pána našeho Jezu Krista, jenž nám činiti tak přikázal!

PÁTÁ NEDĚLE PO SV. TROJICI.

Sv. Lukáš v 5. kapitole:

Vten čas zástupové valili se k Ježíšovi, aby slyšeli slovo Boží, že on stál podlé jezera Genezaretského. 2. I uzřel dvě lodi, any stojí u jezera, rybáři pak sstoupivše z nich, vypírali síti. 3. I vstoupiv na jednu z těch lodí, kteráž byla Šimonova, prosil ho, aby od země odvezl maličko. A posadiv se, učil z lodi zástupy. 4. A když přestal mluviti, dí k Šimonovi: „Vez na hlubinu, a rozestřete síti své k lovení.“ 5. I odpověděv Šimon, řekl jemu: „Mistře, přes celou noc pracovavše, nic jsme nepopadli, ale k slovu tvému rozestru síť.“ 6. A to když učinili, zahrnuli množství veliké ryb, tak že se trhala síť jejich. 7. I ponukli tovaryšů, kteříž byli na druhé lodi, aby přišli a pomohli jim. I přišli a naplnili obě lodi, tak že se pohřižovaly. 8. To uzřev Šimon Petr, padl k nohám Ježíšovým, řka: „Odejdi ode mne, Pane, neboť jsem člověk hříšný.“ 9. Hrůza zajisté byla jej obklíčila, i všecky, kteříž s ním byli, nad tím lovem ryb, kteréž byli popadli. 10. A též Jakuba a Jana, syny Zebedeovy, kteříž byli tovaryši Šimonovi. I dí Šimonovi Ježíš: „Nebojž se. Již od tohoto času lidi budeš loviti.“ 11. A přivezše k břehu lodi, a všecko opustivše, šli za ním.

*

Svaté toto evangelium v prvém smyslu, jakož ukazuje skutek, jenž se stal, jest dosti k rouzumu snadné; ale podle smyslu duchovního má mnoho velikých smyslů, míním rozumů, jichž se duše věrná může darem Božím dovtípiti, znamenajíc nejprve, že „zástupové valem šli k Ježíšovi, aby slyšeli slovo Boží". Byl dobrý kazatel Ježíš; napřed činil, potom kázal; hříchy tupil, ctnostem učil, nemocné uzdravoval, hříšnice a hříšníky mile přijímal, rád s nimi obcoval s kajícími a hříchy jim odpouštěl; lež tupil, slovo Boží mluvil; protož „zástupové valili se k němu, aby slyšeli slovo Boží". Zástupů těchto pošť od Ježíše neodloučila, hlad neodehnal, kněžská kletba neodstrčila, ani potom hrůza smrti nezastrašila. I dí správně evangelium, že „zástupové valili se k Ježíšovi, aby slyšeli slovo Boží"; i nyní se valí věrní křesťané k Ježíšovi, aby slyšeli jeho slovo.

Dále dí: „A on stál podle jezera Genezaret." Kázal milostivý Spasitel podle jezera na břehu a jsa tištěn od zástupů, vstoupil v lodičku „a sedě učil s lodičky zástupy". V tom ukázal svou velikou pilnost našeho spasení a svobodu svatého kázaní, jenž i na poušti, i podle jezera, zálivu nebo podle moře i na moři má míti svobodu, když lidé chtí slyšeti. A proti tomu kněz Zbyněk, arcibiskup pražský, s kanovníky koupil bullu u papeže Alexandra Pátého, v níž přikazoval, aby slovo Boží nikdež nebylo kázáno, ani v kaplích, od papežů stvrzených, jen u far a v kláštěřích a v kanovnických kostelích. A od té bully s Boží pomocí odvolal sem se k tomu papeži — a on hned po vydání bully umřel, i s kancléřem. Potom odvolal sem se k jeho nástupci, Janovi XXIII.; u něhož nenalez pomoci k vysvobození slova Božího, odvolal sem se ku Pánu Bohu, k Ježíšovi, velebnému a spravedlivému biskupu, aby ten mne soudil; a káži v městech, po hradích, na polích, i v lese a kdybych mohl kde vhodně, kázal bych i na břehu, i s lodi, jakož učinil Spasitel, nám dávaje příklad; neboť dí evangelium: „zástupové valili se k Ježíšovi, aby slyšeli slovo Boží. A on stál podle jezera Genezaret."

Tu věz podle smyslu duchovního, že Genezaret jezero znamená nestálost tohoto bydla v světě, v němž jako na moři jednak jest vzdvihnutí větrem pýchy, jednak dolů spadnutí bídou; protož dobře sluje Genezaret, to jest počátek zrození, neboť ihned v životě matky počíná se tato bíla. Také smrdí jako moře a jest v něm boj jednoho člověka proti druhému, jako v moři mezi rybami, tak že jakož ryba rybu kazí a jí, tak člověk člověka hubí. Pak stání Kristovo podle moře jest jeho božská pevnost nade všecka stvoření. Dvě lodi dvojí lid, židovský a pohanský, znamenají. Vstoupení Kristovo do lodi Petrovy znamená Kristovo vtělení z židovstva, z kteréžto lodi sedě v ctnostech učil vyvolené, jakožto stojící na zemi. Lov Petrův, na němž trhaly se síti, znamená sbor křesťanů, z nichž někteří vypadnou. Pomáhání jiných tovaryšů Petrovi jest pohanův obrácených pomoc židovskému lidu. Opuštění Petra a jeho tovaryšů všech věcí znamená opuštění panování v světě kněžím, jimž mají jíti za Kristem.

Jsou ještě jiná naučení v evangeliu. Předně, že lidé mají býti pilni slyšení slova Božího; to se v tom znamená, že „zástupové valili se k Ježíšovi, aby slyšeli slovo Boží.“ Po druhé, že kazatel má vyprati své síti, to jest, řeč vyčistiti, jíž má lidi z moře tohoto světa Kristu loviti, tak aby kázal čistý zákon Boží, ne báchorek, ani lží, ani neužitečných řečí, a naprosto nic, čímž by lidi sváděl nebo loupil. Po třetí, že kdož v noci, totiž v hříchu smrtelném loví, ten nic sobě k spasení neuloví a zvláště kněz, káže-li v smrtelném hříchu. Po čtvrté, že kazatel má povýšiti život nad jiné a hlouběji znáti Pána Boha; neboť dí Kristus Petrovi: „Vez na vysoké“, nebo na hlubinu. A když tak učiní kazatel, tehdy sítí slova Božího, z přikázaní Kristova, vyvleče mnoho lidí z moře tohoto světa, to jest z pýchy, z hněvu i z smilství i z jiných hříchů. Ale síti se protrhnou, neboť mnozí počnouce býti dobří kázaním slova Božího potom odstupují.

A tu věz, že troje jsou síti: Prvé jsou Kristovy a jsou svazek ctností v zákonu Kristovu. A ty síti váží se nití lásky svaté v synech Božích vyvolených, kterážto nit na šest stran musí jíti: nejprvé vzhůru k Bohu, pak k lidem, nahoru k svatým v nebesích, dolů k svatým v předpeklí, na pravici zde k přátelům, na levici k nepřátelům, zpět k otcům svatým, v před k budoucím. Druhé síti jsou ďáblovy: a ty jsou svazek neřestí, svázaný ďáblovou závistí. O těch sítích dí Habakuk prorok v 1. kap., že ďábel vtáhl lid do své říše a zahrnul do sítí svých. A David dí: „Padnou v síti jeho hříšníci.“ Běda těm, kdo jsou v jeho sítech! Třetí síti jsou stanovení světská, jež nemají základu v Božím zákoně: a v ty síti lapají i světští i duchovní. Držmež my se sítí Kristových, abychme nestali na věky v síti ďáblově. Speřme síti lásky; což sme zmeškali v milování Boha a bližního, omyjme to slzami a svatým pokáním.

Ještě znamenám v evangeliu Kristovu velikou pokoru, že prosil Šimona, aby od země, totiž od břehu, maličko loď odstrčil. V tom učí pány a preláty, aby raději pokornou prosbou a napomenutím své poddané v poslušenství vedli než ukrutenstvím; neboť dí Seneka pohan, že ušlechtilá jest mysl člověka, lehčeji se dá vésti než táhnouti. Protož moudří nejprvé pěkně prosí a napomínají, ale bláznivi ukrutně přikazují; jimž dí Ezechiel prorok v 34. kap.: „S ukrutností přikazovali ste a mocí.“ Také znamenám Petrovu pokornou řeč, že dí: „Přikazateli!“ Hle, Kristus prosí a Petr za přikázaní přijímá; protož dí: „přes celou noc pracovavše nic nepopadli sme; a přece na tvé slovo“, totiž poslouchaje tvého slova „rozestru síti“. Učinil Petr vůli Kristovu, mnoho ulovil; padl „ke kolenům“ nebo k nohám Ježíšovým, řka: „Odejdi ode mne, neboť člověk hříšný jsem.“ Jako by řekl: nejsem hoden pro hříchy své, abys ty se mnou na lodi byl. Tu jest naučení každému člověku, kterýž napomínáním svým, kázaním neb učením mnoho lidí k dobrému přivede, aby padl na svá kolena k Ježíšovi a jemu chválu vzdal a ne sobě, pamatuje, že dí Kristus v 17. kap. sv. Lukáše: „Když učiníte všechny věci, kteréž jsou přikázány vám,

rcete: „Sluhové nestateční jsme!“ Ale tu věz, že když dí Petr: „Odejdi ode mne, Pane!“ dí sv. Augustin, že Petr bláznivě a sprostně mluvil: jako by nemocný lékaři, když k němu přišel a uléčiti ho chtěl, jemu byl řekl: „Odejdi ode mne, neboť jsem nemocen!“ To Augustin. Ale že Petr z pokory řekl, Kristus pokorný s ním zůstal; jemu chvála na věky! Amen.

ŠESTÁ NEDĚLE PO SV. TROJICI.

Sv. Matouš v 5. kapitole:

V ten čas řekl Ježíš učedlníkům svým: „Amen, pravím vám: Nebude-li hojnější spravedlivost vaše nežli zákonníků a farizeů, nikoli nevejdete do království nebeského. 21. Slyšeli jste, že říkáno jest starým: Nezabiješ. Pakli by kdo zabil, povinen trpěti soud. 22. Ale já ť pravím vám: Že každý, kdož se hněvá na bratra svého bez příčiny, musí trpěti soud. Kdož by pak řekl bratru svému: Rácha, povinen bude před radou státi. A kdož by řekl: Blázne, musí pekelný oheň trpěti. 23. Protož obětoval-li bys dar svůj na oltář, a tu bys se rozpomenul, že bratr tvůj má něco proti tobě: 24. Nechejž tu daru svého před oltářem a odejdi; prvé smiř se s bratrem svým, a potom přijda, obětuj dar svůj.“

*

Milostivý náš Spasitel, chtě v pravou lásku své učeníky uvésti, již království nebeské se otvírá, učí je, aby se ani na bratří zle nehněvali, ani jich zle nepopouzeli, ani jich nehaněli, a tak naprosto aby nezabíjeli. Pakli se komu přihodí, že proti bratru se províní, velí Spasitel, aby když vzpomene, nic neobětoval, leč jestliže dříve smíří se s tím, proti komu se provinil. A že toho neplnili mistři a zákonníci, protož dí Spasitel svým učeníkům, a tak všem křesťanům: „Věru pravím vám: nebude-li hojnější spravedlnost vaše, nežli mistrův a zákonníkův, nevejdete v království nebeské.“ Tu věz, že mistři sluli ti, již zákon Boží vykládali lidem, kterak mají rozuměti. Ale zákonníci

sluli ti, kteří nad obec vytrhnuvše se zvláštním zvykem, i roucho měli zvláštní, i zvyky jiné: jakož i nyní jsou dvě roty, totiž mistři a zákonníci, a dej Pán Bůh aby nebyli horší nežli oni! Oni nejvíce se milostivému Spasiteli protivili; protož nazval je Kristus hadovým pokolením, syny ďáblovými, pokrytci, pokolením nevěrným, cizoložným a nejhorším. Pokrytci proto, že se před lidmi zdáli jako spravedliví, a činili se jako spravedliví, nejsouce; protož dí Spasitel učenníkům: „Věru pravím vám; nebude-li hojnější," t. větší, „spravedlnost vaše nežli mistrův a zákonníkův, nevejdete v království nebeské."

Tu věz, že spravedlnost jest ctnost, jíž člověk dá každému, co na koho přísluší; a tak když dá Bohu člověk, což na něho přísluší, totiž slávu, poctivost neb poslušnost, drže všechna jeho přikázaní, tehdy jest k Bohu spravedlivý neb spravedlivý. A že nemůže tak býti spravedlivý, aby ihned i bližnímu nebyl spravedlivý, protož dá bližnímu, co na něho přísluší; a že přísluší k bližnímu, aby ho miloval jako sama sebe, přeje jemu dobrého jako sobě, a nečině jemu křivdy, a tak nehněvaje se na něho bez viny, aniž říkaje jemu racha! neb blázne! tehdy jest k bližnímu spravedlivý. A že mistři a zákonníci ne tak se měli ku Pánu Ježíši, neboť ho nectili jako Boha, přikázaní jeho nedrželi, ani jako bližního milovali, ale hněvali se nadarmo na něho, a říkali jemu blázen, opilec, žráč, ďábelník, Samaritán, svůdce, rouhač, a že není od Boha, protože svátku jich nesvětí, protož byli nespravedlivi i k Bohu i k bližnímu. A že učili lidi, jen aby nezabíjeli, ale hněvu se nebránili, protož byli i v skutku i v učení před Bohem nespravedlivi, ačkoli se zdáli před lidmi spravedlivi. Protož oznamuje jich nespravedlivosti Spasitel, chtě, aby učeníci jeho byli spravedlivi, dí: „Věru pravím vám: nebude-li spravedlnost vaše hojnější nežli mistrův a zákonníkův, nevejdete v království nebeské." Neboť jich spravedlnost byla omylná, že se domnívali, jako by jen skutek zlý byl hřích smrtelný a Božího přikázaní přestoupení, a zlé myšlení že by nebylo hřích smrtelný; ale učeníkův Kristových má býti spravedlnost, aby se i zlých myšlení varovali. Protož dí dále: „Slyšeli jste, že řečeno jest starým: Nezabiješ! neboť kdož zabije, hoden bude soudu. Ale já pravím vám, že každý, kdož se hněvá na bratra svého, hoden bude soudu."

Tu věz, že zabití člověka může býti někdy dobře, a někdy zle: Dobře, když z přikázaní Božího řádem a z lásky, zlého člověka soudce, neb obec, neb jiný někdo zabije; neboť dí Bůh v knihách Levitici v 24. kap.: Kdož láti bude Bohu, smrtí zemři! A že dí evangelium: „Řečeno jest starým: Nezabiješ!" v knihách Exodi v 20. kap., „neboť kdož zabije, hoden bude soudu", t. aby byl odsouzen k smrti; neboť dí Bůh v knihách Levitici v 24. kap.: „Kdož bude bíti člověka a zaboje, smrtí zemři! Kdož učiní ránu kterému svému měštěnínu, jakož učinil, tak i jemu se stane: zlomení za zlomení, oko za oko, zub za zub dá; jakouž učiní poskvrnu, takouž aby trpěl, bude přinucen." Proti tomuto Božímu ustanovení jsou obyčejně knížata, páni i mě-

šťané, již vražedlníky zle propouštějí na penězích, sami je berouce, aneb peníze za odklad odsuzujíce. A kde u zmeka naučili se, aby za sedláka dali pět kop? i tak-li jest lacin člověk, jenž stojí za veškeren svět? Kde vzali naučení, aby měštěnín byl dražší desíti neb pěti kopami nežli sedlák? a panoš dražší čtyrycíti kopami nežli měštěnín? a pán padesáti nežli panoš? Bůh váží lepšího více: bude-li sedláček svatý, a zabije ho vládyka bez viny, jako Kain Abele zabil, a panoš bude zlý zabit od druhého také od zlého, i zdaliž Pán Bůh neváží si více svatého sedláčka, nežli panoše zlého? Také nevím, kde se naučili soudcové, dávati pokání vrahu, aby šel neb jiného najal do Říma a do Cách za toho, jehož nevinně zamordoval; proč nesoudí jako Bůh přikázal, řka: Kdož zabije člověka, smrtí zemři! Psáno jest, že prorok řekl králi židovskému Achabovi, že propustil Benadab, krále Syrského: Totoť dí Pán: Proto že jsi propustil muže hodného smrti z ruky své, bude duše tvá za jeho duši (t. život za život), a lidé tvoji za jeho lidi. A to se stalo, že zabit jest, a lidé jeho zavražděni. Opět král Saul, že nezabil Agaga, krále Amalechitského, zbavil ho Bůh království, a potom zabit jest od pohanův. A kterakž tehdy nehřeší nynější soudcové, kteří vrahy zle propouštějí na penězích, neb pro přízeň? ano Bůh dí: „Nezabiješ!“ totiž bez viny a neřádně člověka; „neboť kdož zabije, hoden bude soudu“, t. aby ho odsoudili podlé písma Božího, jež dí: Kdož bíti bude člověka a zabije, smrtí zemře.

A uvažovati má člověk to přikázaní: „nezabiješ“, aby nezabil člověka na těle, ani sám tepa, ani radou, ani ponuknutím, ani otrávením, ani odsouzením, ani nebráněním, když může ochrániti; aby nezabil kdo ani kterým přivolením k zabití člověka nevinného, ani pobráním statku, pro něž (pro pobrání) by hladem zemřel, ani zadržením almužny. Neboť dí sv. Ambrož: Krm chlebem lačného, nekrmil-li si, umořil si, to jest, zemřel-li hladem. A sv. Pavel dí k Římanům v 14. kap.: Nechtěj krmí svou toho ztratiti, pro něhož Kristus zemřel. A tím míní, jakož tudíž píše sv. Pavel, abys zlým příkladem neuvedl v zatracení člověka, pro něhož Kristus zemřel; neboť zabití na duši hříchem jest těžší nežli na těle. Protož má člověk velmi se vystříhati, aby nižádného nezabil na duši zlým učením, zlou radou, zlým příkladem a zmeškáním dobrého naučení. Protož dí sv. Řehoř, že kolik lidí zavraždíme zlým příkladem a zmeškáním, tolika hodni jsme smrti. A nevěří-li kdo Řehořovi, ale věř Kristovi, jenž dí v 18. kap. sv. Mat.: Kdož pohorší jednoho z těchto maličkých, již ve mne věří, hodno jest jemu, aby zavěšen byl žernov oslicí (jímž osel neb oslice mele obilí) na hrdlo jeho, a byl pohřížen v hlubokosti mořské. Ó milý Kriste! Kdyby každý, kdož jiné pohoršuje zlým příkladem, byl tak utopen, málo by kněží a zákonníkův zůstalo, počnouce od papeže až do nejmenšího, jenž jest pečliv lakomství, pýchy a smilství! A kam by se děli kuběnáři kněží i mniši, a my moře nemáme? a snad s ženami svými, kdyby měli s žernovy v potoce topeni býti, zastavili by potok, a učinili by rybník! Dej, Pane Kriste! ať nejsouce na těle utopeni, kají se i s kuběnami, aby nebyli na věky v pekle pohříženi. Dej také,

milý Kriste! ať tebe poslouchajíce, všichni držíme právě to přikázaní: „Nezabiješ!“

Dále dí Kristus: „Ale já pravím vám, že každý, kdož se hněvá na bratra svého, hoden bude soudu.“ Tu věz, že jeden jest hněv dobrý, k němuž člověk jest zavázán pod věčným zatracením; neboť dí Bůh: Hněvejte se, totiž na hříchy, a nechtějte hřešiti. Protož dí sv. Jan Zlatoústý: Někdy se hněváme hodně a laskavě; neboť nebude-li hněv proti hříchům, aniž učení bude platno, aniž soudy prospějí, aniž hříchové budou zkroceni; protož spravedlivý hněv jest matka poslušenství. Protož netoliko nehřeší, kdož se s příčinou hněvá, ale zasluhuje; neboť nehněvá-li se, hřeší. Neboť shovění nerozumné hříchy rozsívá, zmeškání krmí, a netoliko zlé lidi, ale i dobré volá k zlobě. Tolik Zlatá ústa. Pak druhý hněv jest zlý, a ten jest nezřízená žádost pomsty. A tak když kdo bez viny žádá nějaké pomsty na svém bližním, tehdy se hněvá; pakli on jest vinen a tento se sám mstí, tehdy opět se hněvá, a tak přestupuje Boží přikázaní a jest hoden soudu. Protož dí Spasitel: „Ale já pravím vám“, netoliko abyste nezabíjeli, „ale že každý, kdož se hněvá na bratra, hoden bude soudu“, t. aby byl souzen k věčnému zatracení. A věz, že když se na koho hněváš pro hřích, sám nemaje do sebe hříchu smrtelného, tehdy ho právě miluješ; ale když se naň pro hřích nehněváš, tehdy ho nemiluješ, a docela táhneš-li ho k hříchu neb přivoluješ-li jemu. Protož věz, že člověka zlého máš milovati, ale zloby jeho nemilovati; protož dobře rozvažuj Boží stvoření, a to miluj, t. člověka, a hřích rozumem znej, a toho nemiluj, ale naň se hněvej. A tak poznáš, jakož dí sv. Augustin, že jiné jest se hněvati na bratra, a jiné na hřích, a že na bratra se nehněvá, kdož se na hřích hněvá. Ale díš: Poněvadž hněv zlý jest žádost neřádná pomsty, tehdy nesluší žádati pomsty na bratra, jenž jest vinen. Tu věz, že rozličně člověk může pobloudíti v žádosti pomsty: nejprvé, žádá-li na nevinného; po druhé, žádá-li mimo řád od Boha vydaný; po třetí, žádá-li pro svou pomstu, neb pro chloubu svou; a pro každý taký hněv hoden jest člověk soudu.

Dále dí Kristus: „A kdo dí bratru svému: Racha! hoden bude odsouzení.“ Tu věz, že „racha“, jakož dí sv. Jeronym, židovské jest slovo, a tolik jest řečeno z hněvu, jako bys řekl: „bezmozký“, ale sv. Augustin dí, že „racha“ jest znamení, jímž člověk ukáže hněv srdečný: jako očí mrknutí, nosu ukřivení, neb úst ukřivení. A tak když kdo hněv ukazuje, řka: Bu! neb: Mrňau! neb kterakkoli jinak, neb očima ukáže, neb jazyk vyplazí, ústa zkříví, neb pípek, jiní říkají cíbek, proti komu učiní, ten svému bratru říká racha, a jest hoden odsouzení. Dále dí Spasitel: „A kdo dí“, t. bratru svému: „Blázne!“ rozuměj, když dí z hněvu ku potupení, „hoden bude pekelného ohně“. To mají uvažovati hánci, a zvláště kněží a žáci, kteří vadíce se o obročí, vypisují na sebe, což mohou nejhoršího. Také mají to uvažovati ti, kteří píší na druhé divná hanění, když jim dluhu neplatí; a také všickni, kteří jiné hanějí. O, poněvadž kdo dí bratru svému, t. kterémukoli bližnímu, ze zlosti: Blázne! hoden jest věčného ohně, i kterak ti nejsou hodni,

kteří bližního nazývají kacířem, nevědouce na něho kacířství? a vzláště nazývají-li ze závisti, protože jich hříchy tupí, jako nazývali kněží a zákonníci Krista bludným a kacířem.

Také uvažovati máme, že Kristus v tomto evangeliu položil tři stupně hříchu: prvý stupeň, hněv toliko v srdci; druhý, hněv v srdci s ukázaním znamení zevnitř; třetí jest hněv s láním neb s haněním řečným neb psaným; takže člověk hněv má v srdci, potom ukáže jej znamením, a po třetí vymluvením rozumným neb vypsáním. Prvý stupeň hřích veliký; druhý větší, třetí největší. Taktéž položil Kristus tři stupně pomsty: soud, odsouzení, oheň věčný. Těmi třemi věcmi znamenal Kristus muku pekelnou, k níž bude člověk nejprvé souzen, po druhé odsouzen, a po třetí ohněm mučen; a tak souzení bude těžké, odsouzení těžší, a ohně trpění nejtěžší. A tu trojí pomstu bude člověk každý nekající trpěti za hřích smrtelný, ačkoli jeden hříšník více bude trpěti nežli druhý. A že každý z těch tří stupňů hříchu může se člověk káti, a také může se jich nedopouštěti, protož Kristus dí: „hoden bude soudu, hoden bude odsouzení, hoden bude věčného ohně.“ A nedí: „hoden jest“, jen kdyby se nekál na konec; neboť nižádný hříšník, hřeše myslí, slovem, neb skutkem, není konečně zatracen, jen jestliže se na konec nebude káti. Protož aby člověk měl hojnější lásku k bližnímu svému; v srdci, i v slově, i v skutku, a jest-li jemu co vinen, aby pokorně odčinil. A že všechny skutky bez lásky jsou Bohu nevzácny, protož má člověk dříve v lásce býti, a pak jiné skutky činiti; protož dí dále Kristus: „Obětuješ-li dar svůj k oltáři a tu vzpomeneš, že bratr tvůj má něco proti tobě, opusť tu dar svůj před oltářem a jdi dříve k pokoře bratra svého a tehdy obětovati budeš dar svůj.“

Tu věz, že v každém skutku našem tři věci máme znamenati: totiž chválu Boží, prospěch bližního a své zasloužení. A ač nejdříve máme zříti k Boží chvále, přece milostivý Pán nechce chvály míti od nás bez našeho prospěchu a bez našeho bližního prospěchu. Protož dí sv. Jan Zlatoústý: „Viz milosrdenství Boží, jež více hledí k lidskému prospěchu, než k své chvále; neboť více miluje svornost křesťanů nežli své dary. Protož dí: „Obětuješ-li dar svůj k oltáři“ atd. Z toho máš, že nižádná obět není vzácna Bohu bez lásky. A to máme my kněží vážiti, abychme nepřistupovali k oltáři, máme-li který hřích do sebe smrtelný a vzvláště hněv v srdci, a bližních popuzení ze zloby a hanění; neboť dí Spasitel: „Obětuješ-li dar“, totiž míníš-li v srdci obětovati kteroukolivěk věc Bohu neb kterýkolivěk skutek učiniti, „a ty vzpomeneš, že bratr tvůj“ kterýkolivěk „má něco proti tobě“, totiž že ty jsi jemu vinen, „opusť tu dar svůj“, to jest neobětuj, aniž čiň kterého skutku, „ale jdi dříve, pokoř se bratru“, to jest učiň dosti napřed Bohu a bližnímu; neboť tak smíře se s Bohem a s bratrem, budeš míti Boha ku pomoci i bratra, abys řádně obětoval Bohu kterýkolivěk dobrý skutek; protož dí Spasitel: „a pak“ neb „tehdy přijda, obětovati budeš“, totiž důstojně „dar svůj“, totiž skutek dobrý. Hle, tu máš jistého biskupa Ježíše, jenž nedí: „Dej mi a já tě rozhřeším toho, cos

učinil proti bratru svému'; alebrž nechce nic od tebe vzíti, až bratru povolíš a s ním se smíříš. Ne tak činí (pohříchu!) všichni kněží; neboť mnozí velí sobě dáti a potom bratru nahraditi, anebo řeknou: „Já tě toho rozhřešuji."

Ale snad díš: „Bratr, jemuž jsem vinen, umřel; podruhé: nevím, kde jest; po třetí, že nechce smlouvy; po čtvrté, že snad se neopovažuješ jemu se ukázati; po páté, že nemůžeš jemu dosti učiniti. Tu věz, že neobtěžuje Spasitel nižádného neslušnou věcí; protož míní Kristus, aby člověk odčinil bližnímu, když slušně může, aby na něm nescházelo, a také když znamená, že by bližní nebyl ke zlému popuzen. Protož k prvnímu dím: „Umřel-li jest bratr, ale Bůh jest živ, jemuž vzvláště má se člověk pokořiti; a učinil-li jest křivdu bratru na statku a má čím nahraditi, tedy má dítkám nebo přátelům nahraditi. Totéž neví-li, kde jest a též, jestli daleko, že nemůže slušně k němu přijíti. A pak nechce-li slyšeti a přijmouti dosti učinění, jakož dí třetí kus, již tento nebude jemu vinen; leč jestliže by potom chtěl přijmouti, tehdy má vždy ochotně dosti učiniti. Pak po čtvrté, když neodvažuje se jemu ukázati v zavinění, neb mohlo by snad mnoho zlého z toho vzjevně přijíti, tehdy musí opatrně učiniti nebo skrze jiné lidi: jako vzal-li co, aby vrátil totéž nebo tolikéž; pakli jest jiné zavinění, jako že mu dceru zprznil neb manželku, tehdy mlčeti s tím a Bohu se pokořiti a dosti za hřích učiniti. Páté — to se samo vymlouvá: nebo, pokud nemůže dosti učiniti, Bohu to má poručiti, neboť jemu má býti dříve každá náhrada. Neboť on jest, proti němuž jest nejdříve každé zavinění, a tak proti každému člověku; protož nemůže nižádný dosti Bohu učiniti, až dosti učiní jemu i každému jeho stvoření, proti němuž zavinil. Protož nemá člověk věřiti kněžím a zákonníkům v tom, když praví, že má jim člověk penězi dosti učiniti, jakož oni žádají na zpovědi.

Ale má věděti člověk, že nejvzvláštnější a nejpřístupnější skutek k dosti učinění hříšníku jest míti srdce skroušené. Neboť dí David: „Obět Bohu duch zarmoucený, srdce skroušené a pokořené." A ta obět, duchovně k oltáři duše dána, více by prospěla i tomu hříšnému i vší církvi svaté než obět tělestná, již by položil na oltář kamenný v kostele; neboť poněvadž člověk hříchem učině proti Bohu činí proti vší církvi svaté, tak že jí utrhne v sobě pomoc, protož má zase dosti učiniti církvi svaté, již navrátě se, aby v nebesích svatí měli radost a v zemi i v předpeklí měli pomoc. Učmež se správně obětovati, tak abychme nejprve hříchu se vystřehli; pakli sme zhřešili, abychme ihned ducha skroušeného a srdce pokorné Bohu obětovali na oltáři vnitřním, o němž dí Bůh: „Oheň bude hořeti na oltáři mém, jenž nikdy neuhasne." Oheň ten jest milování Boha a bližního, to nemá nikdy uhasnouti v duši člověka. O tom ohni dí Spasitel: „Přišel sem, abych pustil oheň v zemi a co chci jen, aby hořelo", t. srdce tím ohněm. A k tomu ohni, jakož dí Bůh, má přikládati kněz, aby hořelo. Kdež vezmeme lepšího kněze, aby ten oheň v nás zachoval, než jest Ježíš, kněz náš veliký? Jenž učí nás, abychme měli větší spravedlnost

než mistři a zákonníci, abychme nezabili nižádného, ani se nehněvali darmo, ani nedávali znamení hněvu, ani nehaněli bratra svého; pakli sme co zavinili proti někomu, abychme to odčinili a potom obět, to jest dobrý skutek, na oltáři duše Bohu obětovali. Obět prvá, hříchu želení srdečné; druhá Boha milování; třetí modlitba; čtvrtá k bližnímu učiniti milosrdenství; pátá v dobrém setrvání. Kdož ty oběti dává Bohu, ten neukazuje se před Bohem bez oběti prázdný; neboť di Bůh: „Neukážeš se přede mnou prázdný.“ To kněží na svou misku takto vykládají: „Neukážeš se v kostele bez oběry, ale s oběrou u oltáře!“ Vím to, že dobře činí, kdož oběrují; ale my zle činíme, když oběry lakomě žádáme. Dejž milostivý Spasitel, abychme tak učinili, jakož v tomto evangelium nám rozkázal! Amen.

SEDMÁ NEDĚLE PO SV. TROJICI.

Sv. Marek v 8. kapitole:

V ten čas, když zástup veliký byl s Ježíšem a neměli, co by jedli, svolav Ježíš učedlníky své, řekl jim: 2. „Lítost mám nad zástupy; nebo již tři dni trvají se mnou, a nemají, co by jedli. 3. A rozpustím-li je lačné do domů jejich, zhynou na cestě; nebo někteří z nich z daleka přišli.“ 4. Odpověděli mu učedlníci jeho: „I odkud bude moci kdo tyto nakrmiti chleby zde na poušti? 5. I otázal se jich: „Kolik máte chlebů?“ A oni řekli: „Sedm.“ 6. I kázal zástupu posaditi se na zemi. A vzav těch sedm chlebů, díky učiniv, lámal a dával učedlníkům svým, aby předkládali. I kladli před zástup. 7. A měli rybiček maličko. Jichž požehnav, kázal i ty před ně klásti. 8. I jedli a nasyceni jsou; a sebrali, což pozůstalo drobtů, sedm košů. 9. Těch pak, kteříž jedli, bylo okolo čtyř tisíců. I propustil je.

*

Spasitel náš podle tohoto evangelia ukázal, že jest pravý Bůh a pravý člověk: Bůh, že mnoho lidu nasytil z mála chlebův; člověk, že obcoval tělestně s lidmi. A ukázal také i pilnost svou k našemu spasení, že tři dni kázal na poušti, i milosrdenství, že řekl: „Líto mi jest zástupu.“ Dal také naučení knížatům duchovním i světským: prvé, aby se tázali, kdy co chtí užitečného učiniti. Hle dí evangelium: „Svolav učeníky své, řekl jim: Líto mi jest zástupu!“ Tu dí výklad: Svolává učeníky, aby naučil povýšené dávati rady menším jich. Druhé naučení, aby knížata, páni a preláti byli k svým lidem milosrdni, v nouzi jim dali jísti, aby nezhynuli; a kněží vzváště, aby chléb, kterýž mají

od něho za almužnu, aby před chudé kladli. Třetí naučení, aby ostatky zbírali a dávali chudým, aby nezahynuli. Ale ty ostatky nyní raději dávají psům nebo sviním, nežli chudým Kristovým údům: a tím způsobem ukazují, že jsou jim psi milejší než chudí! To k evangeliu, jakož slova náleží.

Duchovní naučení jest, že biskup, farář neb jiný kněz nad lidem ustanovený má jako Kristus býti pilen kázaní a klásti slovo Boží před lid, aby nezhynul na cestě, jíž jíti má k radosti věčné; a lid aby tři dni trpěl, to jest, od hříchu se odchýle, jakož dí sv. Augustin, k Bohu se myšlením, mluvením i skutkem obrátil; neboť těch milostivý Spasitel domů bez pokrmu lačných nechce pustiti, aby nezhynuli na cestě. Neboť obrácení a kající na cestě by tohoto světa zhynuli, když by Božího slova nepožívali; protož mají býti Božím slovem napomínáni. To Augustin. A opět dí: „Ó kdybys řekl, pane Ježíši! o nás: Nechci, aby lační zhynuli! Ale rač nám dáti pokrm, abychme k cestě, jež do vlasti nebeské vede, mohli přijíti; neboť mnozí v té cestě hynou, ale jen ti, kteříž s tvého stolu krmě nepožívají.“ To Augustin. Váží také sv. Augustin, že dí Spasitel: „Pustím-li je lačné do domu jejich, zemdlí na cestě; neboť někteří z nich z daleka přišli.“ A dí takto: „Jistě velmi má vážena býti milostivá řeč, kteráž z úst Pravdy vyšla, jež dí: „Někteří z nich z daleka přišli.“ Neboť jest některý člověk, jenž nic křivého a nic tělesného porušení neokusil, k Boží službě chvátal; ten z daleka nepřišel, neboť svým neporušením a svou nevinou velmi z blízka byl. Některý nižádnou oplzlostí, nižádnými nešlechetnostmi nejsa poškvrněn, leč manželství zkusiv k službě duchovní se obrátil; ten nepřišel z daleka, neboť požíval manželství dovoleného a neslušnými věcmi nevzbloudil. A někteří po tělesných hříších, někteří po křivých přísahách, někteří po krádeži, někteří po vraždách ku pokání se vracejí a k Boha všemohoucího službě se obracejí. Jistě ti z daleka ku Pánu se navracejí! Neboť, čím kdo více pobloudil, tím dále od Pána odstoupil; neboť syn marnotratník, jenž otce opustil, odešel do vlasti daleké, v níž svině pásl; neboť hříchy krmil. Protož dány buďte pokrmy i těm také, již z daleka přicházejí. Neboť obráceným hříšníkům pokrmy svatého naučení mají býti dány, aby v Bohu byli posíleni a sil nabyli, kteréž svými hříchy potratili; jimž tím více jest od kazatelů potřebí svatým učením nasycenu býti, čím více jsou hříchy zemdleni a nazpět se navrátili.“ To vše sv. Augustin. A týž smysl klade i svatý Beda i svatý Remigius.

Dejž milostivý Spasitel, aby ti, kteří jsou z daleka, to jest z velikých hříchů, již nezhynuli; a kteří ještě nepřišli k Ježíšovi, aby se navrátili a jeho chleba duchovního požívali: jeho slova i těla, jsouce tři dni s ním, to jest, majíce pravou víru, naději i lásku k němu; neboť tak sednouce na zemi, to jest, žádosti tělesné potlačíce, jedli by ze sedmi pecenců, to jest, účastni by byli sedmi darův ducha svatého, jichž udílí milostivý Spasitel, dávaje každému podle své vůle, aby jsa nasycen každý vyvolený, s ním v radosti na věky odpočíval. Amen.

* * * *

OSMÁ NEDĚLE PO SV. TROJICI.

Sv. Matouš v 7. kapitole:

V ten čas řekl Ježíš učedlníkům svým: 15. „Pilně se varujte falešných proroků, kteříž přicházejí k vám v rouše ovčím, ale vnitř jsou vlci hltaví. 16. Po ovocích jejich poznáte je. Zdaliž sbírají z trní hrozny, aneb z bodláčí fíky? 17. Takť každý strom dobrý ovoce dobré nese, zlý pak strom zlé ovoce nese 18. Nemůžeť dobrý strom zlé ovoce nésti, ani strom zlý ovoce dobrého vydávati. 19. Všeliký strom, kterýž nenese ovoce dobrého, vyťat a na oheň uvržen bývá. 20. A tak tedy po ovocích jejich poznáte je. 21. Ne každý, kdož mi říká: Pane, Pane, vejde do království nebeského, ale ten, kdož činí vůli Otce mého, kterýž v nebesích jest.“

*

Spasitel milostivý, znaje všechny věci, minulé i budoucí, a jsa nesmírně dobrý, maje lásku k svým vyvoleným, vystříhá je od budoucích pronásledování, jež by mohli potkati od falešných proroků; o nichž praví, že jsou pokrytci, řka, že jsou vlci lapaví neb hltaví v rouše ovčím, to jest ve jménu křesťanském, v důstojenství kněžském, a v řeči sladké. A že jsou vlci hltaví, jest tento důkaz, že konec, pro který pracují, o nějž stojí a s nímž mimo jdou, jsou peníze. A tak preláti, kazatelé, kněží, mniši, zákonníci, kteří drží jméno křesťanské a důstojenství, kteréžto sluší ovcím Kristovým, a hledí k lakomství rozličnými zvyky, lapajíce lidský statek, všichni tací jsou falešní proroci, protože jiné ukazují v skutcích, a jiné ve jménu a v důstojen-

ství; a jsou vnitř vlci hltaví, že žádost jich jest k lakomství. Origenes dí: Oni byli dříve falešní proroci, kteří se protivili pravým prorokům, nuzíce je až do smrti; jakožto Jeremiáše, Micheáše a jiné mnohé proroky; ale tito teď falešní proroci a falešní křesťané kdo jsou, jen ti, kteří pravé křesťany bez milosrdenství nuzí a utlačují, a někdy, když mohou, i meči zabíjejí, aneb svými zlými zvyky a příklady? To Origenes. Pak sv. Ambrož dí takto: O všech může rozuměno býti o těch, kteří jiné postavou svou a řečí slibují, a jiné skutkem ukazují. Sv. Jan Zlatoústý dí: Všichni křesťané proroci slují, kteříž ke království, ke kněžství a k prorokování (t. ke kázaní) mazáni jsou; neboť nemůže nižádný prorockých vykládati rozumů, nemá-li ducha prorockého. To řekli sme proto, abychme ukázali, že proroci, o nichž Kristus mluví, doktoři jsou, to jest učitelé. To Zlatá ústa.

Z těch řečí těch tří velikých učitelův vidíš, že falešnými proroky v tomto evangeliu míní se učitelé a zlí falešní křesťané, a vzláště ti, kteří pod jménem svatosti a pod Kristovým hltají statek lidský. Od nichž velí se Kristus nám ostříhati pilně, nejprvé proto, abychme se nedali svésti od následování jeho; po druhé proto, že jich obcování kazí jiné; po třetí proto, že netoliko jich lapání neb loupež škodí lidem, ale přivolení k té loupeži; a po čtvrté proto, že jich zloba přikrytá věrným křesťanům velmi jest škodlivá, když se jí nevystříhají. Hle proto dí Spasitel: „Vystříhejte se falešných prorokův, již přicházejí k vám v rouše ovčím," t. jako by byly ovce Kristovy, „a vnitř jsou vlci hltaví;" to jest, úmysl mají lakotný, aby lidi loupili a sváděli po své vůli. A zajisté třeba jest pilně se vystříhati; neboť Kristus dí v 24. kap. sv. Mat.: Mnozí přijdou ve jménu mém, pravíce: Já jsem Kristus! a mnohé svedou. A opět dí: Vstanou falešní Kristové a falešní proroci, a dají divy veliké a zázraky. Kdo jsou falešní Kristové? jen každý ten, jenž jsa zle živ, dí, že jest kněz nejvyšší pomazaný, a že má moc v zemi s Kristem rovnou, a může ustanoviti což chce nad zákon Kristův, a zase proměniti; a tak mnohé svede. A má mnoho falešných prorokův, kteří po světě jedou, aby hltali statek lidský a lapali. A velí je znáti Kristus, nikoli po rouše, ale po ovoci, to jest po skutcích; neboť člověk jest jako štěp, a jeho skutek jest jako ovoce, jež má pochopení v míze a v kořenu stromu; taktéž skutek má základ vnitř v člověku, v rozumu a v žádosti, takže jest-li rozum pravý a žádost dobrá, tehdy skutek bude dobrý k spasení; pak-li žádost jest zlá, tehdy bude skutek zlý. A že falešní proroci zevnitř mají vzhled ovcí, protož velí je znáti po skutcích, jakož dobrota stromu má znána býti po ovci, ale nikoli po listí, ani po kůře, ani po výšce.

A když budeme pečlivi toho poznání, uzříme ovoce prelátské: kletbu na ty, kteří káží pravdu, a na ty, kteří jich zlého přikázaní neplní, neb že jim po jich vůli nedají, co ráčí, aneb kteří jim co málo zaviní; mělo by býti ovoce požehnání, ale jest kletí červivé, jehož Pán Ježíš nemiluje. Druhé jich ovoce jest, služby Boží zastavení a zapovězení, ježto by mělo býti služby rozmnožení. Třetí ovoce jich jest, bohatství hromadění lakotou a svatokupectvím. Čtvrté ovoce jest

smilství, jímž velmi zčervivěli. A to čtvero ovoce nesou a plodí vzjevně, že jsou v něm dobře známi i velmi hloupým lidem; neboť milý Spasitel dí: „Po ovocích jejich poznáte je.“ Nedí: po ovoci, jako po jednom, ale po ovocích, totiž mnohých, poznáte je; neboť mnozí jich skutkové ukazují, že nejsou ovce Kristovy, jako apoštolé, ale jako vlci hltaví, ovcím Kristovým škodliví, jichž mají se pilně vystříhati. Nejprvé, když křivě proklínají, aby se té kletby nebáli, že by jim k spasení škodila. Po druhé, aby jim nevěřili, jen v tom, což písmo svaté velí a světí, a což rozum pravý ukáže, aby nic proti Bohu pro jejich učení neb přikázaní neučinili. Po třetí, aby jich v skutcích zlých nenásledovali. Po čtvrté, aby jim, když vzjevně zle jsou živi, svého bohatství nedávali. A jakož dí papežské hodné ustanovení, když o kterém jistě vědí, že má souložnici neb kuběnu, aby pod kletbou jeho mše neslyšeli: nikoli proto, že by tu Boží tělo nebylo, ale proto, aby on styděse, nesoužil tak hanebně, a jako Jidáš nebral těla Kristova nedůstojně, a nehřešil tíže nežli Jidáš, ale aby se, zanechaje nevěstky, ku pokání navrátil.

A tak ovce Kristovy, znajíce po ovoci falešné proroky, mají se jich vystříhati, aby od nich nebyly zklamány a v hřích uvedeny; neboť oni jsou trní, jež vlnu s ovčiček Kristových dře, a bodláky, jež kůži Šalamounovu rozdírají. Protož nesbírají s nich lidé hroznů, jež by víno daly, aby duše věrných lidí obradovalo; aniž sbírají s nich fíkův, jimiž by sladkostí svou a tučností, totiž hojností lásky, duše své krmili; protož dí Spasitel: „Zdali sbírají,“ t. lidé, „s trní hrozny a s bodlákův fíky?“ jako by řekl: Nic! taktéž na nich, kteří jsou trní neužitečné a bodláky, nenaleznou lidé útěchy duchovní a sladkosti. Dokazuje toho Spasitel, řka: „Tak,“ t. jest, že „každý strom dobrý ovoce dobré činí, ale zlý strom zlá ovoce činí!“ To jest: každý člověk dobrý dobré skutky činí, a každý člověk zlý zlé skutky činí; dobrý činí pokoru, lásku, víru, naději a jiné skutek milosrdné, ale zlý činí pýchu, závist, nevěru, smilství a lakotu, a jiné skutky zlé. Dokazuje toho Kristus, řka: „Nemůže strom dobrý ovoce zlého činiti, aniž strom zlý ovoce dobrého činiti.“ To jest: nemůže člověk dobrý, jsa dobrý, zlých skutkův činiti, aniž člověk zlý, jsa zlý a dokud jest zlý, dobrých, totiž ctnostných a Bohu libých skutkův činiti. A že oni falešní proroci jsou stromy zlé, trní, a nikoli vinné keře, bodláky, a nikoli stromy fíkové, protož nemohou činiti ovoce dobrého; vína ne, jež by srdce věrných obveselilo, ani fíkův, jež by sladkost v duši daly v milování Boha a bližního. A poněvadž nenesou ovoce dobrého, tehdy musí každý takový jako zlý strom vyříznut býti ze štěpnice Kristovy a v oheň uvržen býti; protož dí Kristus: „Každý strom, kterýž nečiní ovoce dobrého, vyřezán bude,“ totiž, když bude chtíti pán toho stromu, „a v oheň uvržen.“ Taktéž každý takový falešný prorok vyřezán bude z církve svaté, oním mečem: Jděte zlořečení do věčného ohně! a tak v oheň uvržen bude.

A tak milý Kristus položiv, že po ovocích máme je znáti, a ukázav, že není na nich vína, neboť jsou trní, ani fíkův, neboť jsou bodlá-

ky, a tak že jsou ukrutní a lakotní, a tak i vlci hltaví, a že nemohou ovoce dobrého míti neb činiti, a že zlé činí, protož dí Spasitel: „Protož," t. že jsou strom zlý, „po ovocích poznáte je." Aniž se div, že nazývá je proroky falešné, trní, bodláky, vlky, i strom zlý, neboť v rozličných skutcích může člověk přirovnán býti k rozličným věcem. Také věz, že jako ze stromu zlého může býti dobrý, když by jej štípil, a tak může činiti ovoce dobré, když bude dobrý: taktéž člověk zlý může býti dobrý, když by zloby zanechal, a tehdy může činiti skutky dobré; a zase může strom dobrý zkažen býti, a zlé ovoce činiti: taktéž i člověk dobrý může zkažen býti, a zlé skutky činiti. Ale v tu dobu, když jest dobrý, nečiní hříchův smrtelných, jakož i zlý v tu dobu, když jest zlý, nic dobře nečiní; protož dí Kristus v 12. kap. sv. Mat.: Kterak můžete dobré věci mluviti, když jste zlí? To jest: nemůžete dobře dobrých věcí mluviti, jsouce zlí! A že ti falešní proroci jmenují Krista, hodiny říkají, mše slouží, říkajíce často: Pane, Bože náš! opět říkajíce k lidem: Pán s vámi! a opět říkajíce: Ve jménu Pána našeho Jezu Krista! a domnívají se oni i lidé, že by to bylo Bohu vzácno, a že by tak vešli v království nebeské, protož Kristus ukazuje, že se klamou, i dí: „Ne každý, kdož mi říká: Pane, Pane! vejde v království nebeské, ale kdož činí vůli Otce mého nebeského, ten vejde v království nebeské."

Tu věz, že jednou dí „Pane" Ježíšovi, kdož srdcem věří, že on jest Bůh; po druhé dí jemu „Pane", kdož to ústy vyznává. A na tom dvojím není dosti k spasení; ale poněvadž každý, jenž chce spasen býti, má býti sluha Trojice svaté, protož má přidati třetí „Pane", skutkem konečně plně vůli Otce nebeského. A že falešní proroci, ačkoli dvakrát říkají: „Pane, Pane!" nedoříkají třetího „Pane", takže neplní konečně vůle Otce nebeského, protož nevejdou v království nebeské! Tu dí Origenes: Slyšte nedbalí! slyšte neužiteční! kteříž tak doufáte, že by tím měli spaseni býti, že křesťany slujete, kteří křesťanského skutku nečiníte, abyste křesťany sluli, aniž zvykův křesťanských plníte! K vám, kdož jste v církvi křesťanské, toto jest slovo! k vám věřícím toto mluvení: Nepomůže tobě, člověče, že díš: Pane, Pane! nesloužíš-li v bázni Bohu, neplníš-li jeho přikázaní vesele, neplníš-li vší jeho vůle, nezachováš-li se od každé nečistoty, ode vší nevěry, a nesložíš-li každé zloby. Nadarmo hlásáš, nadarmo povyšuješ hlasu svého, řka: Pane, Pane! Neposlušenství svého svědka voláš, nazývaje ho Pánem, a neboje se ho jako pána, aniž jemu v bázni slouže. Neboť to Pán vzjevně ukazuje teď dí: Ne každý, kdož mne Pánem jménem ctí, ne každý, kdož bez skutku, jen jménem, ústy Pánem nazývá, vejde v království nebeské; ale kdož skutky mému jménu hodné činí, a obcování hodné k mé svatosti plní, ten vejde v království nebeské. To Origenes.

Hle teď vidíme, že víra, a ústy vyznání víry člověka nespasí, bez naplnění vůle Boží; neboť dí sv. Jakub, že víra bez skutkův mrtva jest. A že kněží zlí činí skutky mnohé, jež bez lásky jim k spasení neprospějí, ačkoli jiným věrným prospějí, nikoli kněžskou zásluhou, ale

že oni od zlých kněží důstojně přijímají: jako křest, slovo Boží, a jiné posvátné věci; protož mnozí lidé sprostní jsou jako ovce pokorné Kristovy, jež mají se vystříhati těch kněží, jako falešných prorokův, aby nebyli lstivě s cesty Boží svedeni, a jako od vlkův hltavých, aby nebyli na bohatství od nich snědeni, a jako od trní a od bodlákův, aby nebyli od nich pobodáni; a sami také mají pečlivi býti, aby tací nebyli, a vzvláště aby nebyli strom zlý, jenž bude vyřezán a v oheň uvržen. Toho kdož se chce vystříci, má třikrát říci: Pane, Pane, Pane! Spasiteli svému; to jest: srdcem věřiti v Krista, ústy vyznati Krista i pravdu jeho, a po třetí skutkem naplniti vůli jeho až do smrti. Toho věření, vyznání, i naplnění rač nám dopomoci Bůh milosrdný, skrze zásluhy Pána našeho Ježíše Krista, jenž jest náš Spasitel!

DEVÁTÁ NEDĚLE PO SV. TROJICI.

Sv. Lukáš v 16. kapitole:

Ten čas řekl Ježíš učedlníkům svým podobenství toto: 1. Člověk jeden byl bohatý, kterýž měl šafáře; a ten obžalován jest před ním, jako by mrhal statek jeho. 2. I povolav ho, řekl jemu: „Což to slyším o tobě? Vydej počet z vládařství svého, nebo již nebudeš moci déle vládnouti.“ 3. I dí vládař sám v sobě: „Co učiním? Teď pán můj odjímá ode mne vládařství. Kopati nemohu, žebrati se stydím. 4. Vím, co učiním, aby, když budu zsazen z vládařství, přijali mne do svých domů.“ 5. I zavolav jednoho každého dlužníka pána svého, řekl prvnímu: „Jaks mnoho dlužen pánu mému?“ 6. A on řekl: „Sto tun oleje.“ I řekl mu: „Vezmi rejstra svá, a sedna rychle, napiš padesát.“ 7. Potom druhému řekl: „Ty pak jaks mnoho dlužen?“ Kterýž řekl: „Sto korců pšenice.“ I dí mu: „Vezmi rejstra svá, a napiš osmdesát.“ 8. I pochválil ten pán vládaře toho nepravého, že opatrně učinil. Nebo synové tohoto světa opatrnější jsou, než synové světla v svých věcech. 9. I já t pravím vám: „Čiňte sobě přátely z mamony nepravosti, aby, když byste zhynuli, přijali vás do oněch věčných stanů.“

*

Spasitel dobrotivý, chtě své učeníky opatrnosti naučiti, a milosrdenství, k nim vzvláště toto evangelium mluvil; jakož dí sv. Lukáš, že řekl k učeníkům svým: „Člověk jeden byl bohatý“ atd. Neboť

úřad vladařství a vydání počtu vzvláště sluší na preláty, to jest na povýšené, již jinými vládnou, z nichž i ze sebe mají vydati počet Pánu Bohu. I klade Spasitel podobenství, v němž tři věci hrozné znamenám každému, kdož statek marně tratí: prvá věc hrozná, že jest obžalován; druhá hroznější, že má počet dáti; třetí, že nebude moci vladařiti, a to nejhroznější. I kdo by se nebál obžalování před králem, věda, že jest vinen? a daleko více, že by jistě měl počet učiniti před ním? a nad to, že by úplně byl úřadu zbaven? A k tomu, že by nemohl dělati a po vladařství styděl se žebrati? Tak se má báti každý úředník pána velikého, Krista, mařÍ-li jeho statek; neboť on jest ten člověk bohatý, o němž jest toto evangelium, jež dí: „Člověk jeden", to jest Kristus „byl bohatý", vzvláště jsa jeden pravý Bůh i pravý člověk a tak nad jiné bohatý. Neboť dí sv. Jan v 19. kap. Apokalypse, že má napsáno na lůně svém: „Král nad králi a pán nad pány!"

„Jenž má vladaře", totiž každého člověka a vzvláště preláta neb světského pána. Každého člověka, proto, že každému poručil jeho duši, aby ji čistou zachoval, a tělo s jeho smysly, aby ho ostříhal, a bližního, aby jako sebe miloval a Kristus sám se mu dal, aby ho nejvíce ctil, miloval a poslouchal. A mimo tyto věci každému ještě něco jiného dal; jako zdraví, umění a tělesné statky; a ještě ctnosti na křtu i potom; jako víru, naději, lásku a jiné ctnosti mnohým dal a vladařství nad jinými lidmi. Že každému dal duši i tělo, nemůže nižádný zapříti; neboť dí písmo, že on jest všech věcí stvořitel a že, což má člověk, to od něho má. A dal člověku svobodu, chce-li duši svou zachovati; neboť dí Písmo: „Bůh od počátku stvořil člověka a nechal ho v ruce rady jeho, přidal mu přikázaní svá, aby je zachoval. A jestliže budeš chtíti přikázaní zachovati, zachovají tě a na věky víru libou činiti. Předložil tobě vodu a oheň; ke kterémuž chceš, vztáhni ruku svou. Před člověkem život i smrt, zlé i dobré: což se jemu bude líbiti, dáno bude jemu.

Hle, tu máš, kterak Bůh dal každému člověku duši do jeho ruky, to jest v moc rozumu, aby rozumem ji spravoval, drže Boží přikázaní; a bude-li je držeti do smrti, tehdy zachovají ho věčně. A položil před rozum člověka vodu i oheň, život i smrt, zlé i dobré, aby vztáhl ruku nebo žádost, ke kteréž věci chce; chce-li sám ránu vložiti v oheň, sám sebe bude vinen. Též dobré před ním jest, přikázaní Boží a za ním život věčný, a zlé hřích, a za ním smrt, to jest věčné zatracení; má svobodu, kam chce, tam svou vůlí sáhni. Protož má býti pilen člověk každý, aby duši zachoval čistou Pánu svému, a taktéž i tělo od hříchu, drže přikázaní jeho a tak ctě, miluje i chvále Pána Boha nade všechny jiné pány; a nečiní-li toho, tehdy již obžalován jest před Pánem Bohem. Obžalován nejprvé hříchem, neboť hřích ten nejprvé žaluje na člověka a hyzdí ho před Bohem; aniž může kdo obžalovati člověka a zhyzditi před Bohem a před jeho nebeskou říší škodlivě, když hříchu nemá smrtelného a na konec ani všedního. A jakož smrad hyzdí věc smrdutou a vzjevuje ji, tak hřích hyzdí a vzjevuje člověka hříšného. Příklad toho jest na sodomských měšťanech, na něž hřích jejich

před Bohem křičel. (Genesis v 18. kap.) A máme Písmo, že tři hříchy vzláště žalují na hříšné: němý, vražda a zadržení mzdy. Pak po druhé žaluje na člověka před Bohem jeho svědomí, po třetí andělé, po čtvrté čerti a v soudný den bude žalovati každé stvoření. A na toho člověka bude větší žaloba, který statek pána svého více zmařil.

Hle, tu dí evangelium, „že člověk", totiž Kristus „jeden", totiž nad jiné vzláštní a „bohatý", neboť jest pán všeho světa a tak byl i jest bohatý, „jenž měl vladaře", totiž jemuž dal vlásti nad jinými vzláště. „A ten obžalován před ním, jako by mrhal", t. marně utrácel „statek jeho". Tu věz, že dvojím způsobem lidé marně tratí statek; jedním, že zle ho střehou; protož dí sv. Jakub v 5. kap.: „Kvilte již, bohatí, plačte již, lkajíce v bídách svých, kteréž přijdou vám. Statky vaše shnily a roucha vaše od molů snědena jsou; stříbro vaše a zlato zrezavělo a rez jejich bude na svědectví vám a bude jísti maso vaše jako oheň. Udělali ste sobě poklad na poslední dni." Ó běda bohatým, jichž toto písmo se dotýká, nepokají-li se! Druhým způsobem marně tratí se statek, když jej lidé zle utrácejí: jako v pýše a v tělestné rozkoši. Tak mařil statek bohatec, jenž chodil v zlatohlavu a v bílém plátně a jedl každý den stkvostně; a umřev pohřben byl v pekle, jakož dí Kristus. O tom psal sem napřed v kázaní 33. A z toho nyní máš, že marně utrácejí statek skoupí a přílišní; mezi nimiž prostředek drží štědří, již dávají, kde mají slušně dáti. Skoupí jsou, kteříž nedávají majíce, kdež by měli slušně dáti; a přílišní, již obecně slují marnotratníci, ti dávají, kdež nemají dáti; jako hercům, ženám na záletech, na opilství, obžerství a rozličně jinak utrácejíce na pyšném rouše, stříbajíce je. A kdo může krátce vypsati, kterak marně utrácejí? Ale, jestliže já nepopíši na ně každou marnotratnost, přece každý taký marnotratník jest obžalován před Pánem Bohem, že marně tratí jeho zboží.

Dále dí evangelium: „I povolal ho." Ač to povolání, po němž nebude moci člověk vladařiti ani kopati a styděti se bude žebrati, jest povolání na smrti: přece volá Pán člověka vnitřním napomínáním, některého kázaním slova svého zevnitřním, některého nemocí, některého velikými dary a některého velikým od lidí protivenstvím a některého, jakož dí výklad, Bůh volá dávaje v duši bázeň věčného zatracení. Jakož učinil onomu bohatci, o němž dí Kristus v 12. kap. sv. Lukáše: „Duše, máš mnohé věci položeny na mnohá léta; odpočívej, jez, pij, hoduj!" A řekl jemu Bůh: „Blázne! tuto noc duše tvé požádají (t. ďáblové a vezmou ji jako svou) od tebe a ty věci, které si připravil, čí budou?" A pak poslední povolání naše bude, když nám v den soudný dí Bůh: „Vstaňte mrtví, pojďte k soudu!"

Dále dí evangelium: „A řekl jemu: Co to slyším o tobě? dej počet z vladařství svého!" Tu mají naučení páni a preláti, aby obžalovaného dříve povolali, než by nad ním mstili pro žalobu jiných. Po druhé, aby hříchu vzjevného pomstili a nečinili se, jako by neviděli; hle, tuto evangelium dí, že povolal a povolav otázal. Třetí, aby se jeho sama otázal: hle, tu dí: „řekl jemu". Po čtvrté, aby na tu věc se otázal,

z kteréž jest obžalován, aby jistotu vzvěda, mohl řádně kárati, jest-li vinen aneb omluviti, jest-li nevinen; hle, tu dí: „Co to slyším o tobě?“ Po páté, aby tiše vyslechl; neboť dí: „dej počet vladařství svého“. Po šesté, jest-li nehodný, aby ho sesadil; to, když dí: „neboť již nebudeš moci vladařiti“ nebo vlásti.

Tu znamenám sobě hrozné slovo, že mi dí Pán: „Dej počet z vladařství svého!“ Hrozné, že dí Pán, před nímž nic nemůže býti tajno. Pán, před nímž nelze nic zapříti; Pán, jehož se nelze skrýti; Pán, od něhož nemůže nižádný vysvoboditi; Pán, jenž chce z nejmenšího slova i pomyšlení počet míti; Pán, jenž dí v 12. kap. svatého Matouše: „Z každého slova prázdného, kteréž promluví lidé, dají počet v den soudný.“ Hle, tak mocný, moudrý a spravedlivý Pán dí mi: „Dej počet z vladařství svého!“ Jistě slyším k sobě hlas hrozný, neboť otáže se mne Pán, kterak sem v kněžství vstoupil; proto-li, abych jeho chvály nejvíce hledal, bližním a sobě k spasení prospěl? čili proto, abych statku dosti měl, nad jiné vzveleben byl a rozkošný život vedl? Také otáže se mne, proč sem a kterak v kněžství stál? a po třetí, kterak sem v něm skonal? Kterak sem vstoupil, dí: „Příteli, kterak si sem vešel, nemaje roucha svatebního? Příteli, kdo tě uvedl? Pravda-li či lež? Kristus-li či ďábel? Láska-li či pýcha? Práce-li či rozkoš? Peníz-li či ducha svatého láska? Dej počet z toho! Dej počet ze skutků svých! Dej počet z lidí, které si měl vésti k spasení a nevedl si!“ Ba, běda nám kněžím, nedovedeme-li lidu k spasení, že máme počet za ně vydati! Neboť dí Pán v Ezechielovi v 3. kap.: „Synu člověčí! strážným dal sem tě domu (t. lidu mému) Israelskému a uslyšíš z úst mých slovo a budeš jim praviti ode mne, že já dím k hříšnému: „Smrtí umřeš (zatracen budeš!) a ty nepovíš jemu, ani mluviti budeš, aby odvrátil se od cesty své zlé a byl živ; jistě on hříšný v zlosti své umře, ale krve jeho (pomsty za hřích, jako bys krev jeho vylil) z tvé ruky požádám.“ Ó běda kněži, který zanedbá někoho, nepravě jemu slova Božího! Běda tomu, jenž brání kázati! Běda tomu, kdož nedrží nad lidem stráže! Běda, kdož jiné zlým příkladem aneb ponoukáním v jiné hříchy vede! Dí sv. Pavel k Římanům v 14. kap.: „Každý sám za sebe počet vydá.“ Ale nám kněžím přitlačil, řka k Židům v 12. kap., že máme počet vydati za duše (poddacích nebo poddaných). A to se stane, když každému z nás dí Pán veliký: „Dej počet vladařství svého, neboť již nebudeš moci vladařiti.“ Neboť již vladařství přestane, když již nic v své moci člověk míti nebude.

Dále dí evangelium: „I pravil vladař k sobě: Co učiním, když pán můj odnímá ode mne vladařství? Kopati nemohu, žebrati se stydím. Vím, co učiním, aby, když odstrčen budu od vladařství, vzali mě do domů svých.“ Tento vladař moudře učinil, nejprvé sám k sobě se navrátil: neboť doma při rozumu nebyl, když statek utrácel. Protož dí Kristus, že „řekl vladař k sobě“, totiž pomyslil před smrtí, co ho má potkati po smrti. I klade nejprvé, že po smrti, když se vladařství skoná, již nebude čas k zasloužení; to se míní, když dí: „kopati nemohu“. Po druhé vyznává, že hanebné jest mrtvých prošení za po-

moc od živých, leč jestliže zasloužili jsouce živi, tehdy jest bez hanby; a to se míní v tom slově: „žebrati se stydím". Neboť ani zatracenci, ani ti, již jsou v očistci, nesmějí bez hanby žebrati, nezasloužívše sobě; jakož bohatec pohřbený v pekle, nebyl uslyšán, aby jedna krůpěj vody byla jemu dána. Po třetí, vladař tento obrátil se ku pomoci dobré, že dobře učinil spolusluhům, aby, když by on umřel, oni jsouce živi, mohli jemu pomoci; a to se míní, když dí: „Vím, co učiním, aby, když odstrčen budu od vladařství, vzali mě do domů svých." Ty tři věci znamenati máme a poznati své krátké vladařství a znajíce svou bídu, říci se svatým Jobem: „Co učiním, když vstane k soudu Bůh? A když tázati se bude, co jemu odpovím?"

Dále dí evangelium: „A tak," nebo tehdy „svolav všechny dlužníky pána svého, řekl prvému: Kterak mnoho dlužen jsi pánu mému? A on pravil: sto lahvic oleje?" Tu znamenej, že svolal dlužníky a odpustil jim, nejsa prošen od nich, aby vděčněji přijali. Dlužníci ti jsou chudí, již jsou Bohu dlužni sto lahvic oleje, totiž nábožnou a laskavou vůli. Dále dí: „A řekl jemu: Vezmi zápis svůj a sedni rychle a napiš padesát." Tu dí výklad, že polovici jemu odpustil. V tom znamená se, že křesťané mají býti hojnější v almužně než byli Židé, příkladem Zachea, jenž řekl v 19. kap. sv. Lukáše: „Pane, hle polovici statku svého dávám chudým." Dále dí evangelium: „Potom řekl jinému: A ty kterak mnoho dlužen jsi? Kterýžto řekl: Sto tun pšenice, Řekl jemu: Vezmi listy a napiš osmdesát." Prvému odpustil půl, ale tomuto pátý díl; v tom se znamená, že jednomu chudému mají křesťané více odpustiti, některému méně; jednomu více dáti, druhému méně. Opět, že více odpustil oleje než pšenice, an jest dražší, jest naučení, aby kdo má mnoho, dal mnoho chudému a kdo má více, aby dal více. A opět, že má každý z nás více žádati dáti než dává; a opět, že více nemocným než zdravým; a opět více těm, již jsou více prospěšní, než těm, již jsou méně prospěšní. A tak milý Spasitel uvedl toto podobenství proto, abychme my, již jsme vladaři Boží, měli slitování nad chudými a z milosti jim pomáhali a vzvláště my kněží, již jsme vladaři almužny chudým dané.

Dále dí evangelium: „I chválil pán vladaře statku", latinsky stojí iniquitatis, to jest nešlechetnosti; a to může rozuměno býti takto: Chválil pán vladaře nešlechetnosti, to jest vladaře nešlechetného, jenž byl zlý vladař, protože utrácel statek pána svého a že nevěrně učinil pánu svému, odpustiv dlužníkům bez jeho vědomí. Po druhé může takto býti rozuměno: že chválil pán vladaře nešlechetnosti, to jest vladaře statku, kteryžto statek vede mnohé lidi v nešlechetnost; a ten smysl neb rozum jest k řeči Kristově, jenž dí: „A já pravím vám, čiňte sobě přátely ze statku nešlechetnosti", to jest ze statku, jenž zavádí v nešlechetnost: ne tak, že by statek byl vinen, ale že člověk, žádaje jeho zle, padá v hříchy. A tak v evangeliu položil sem vladaře statku a nepoložil sem vladaře zloby. „A chválil Pán vladaře statku, že opatrně učinil." Chválil ho ne proto, že nevěrně učinil k svému pánu, ale že opatrně učinil, vzpomínaje, že zle vladařil

a rozuměje svého pána spravedlnosti a opatruje svůj budoucí nedostatek. A tak my máme býti opatrni, želíce toho, co sme zmařili a hledíce na spravedlnost Boží, a patříce k bídě, která by nás mohla potkati; a kdybychme to učinili, tedy chválil by nás Pán Kristus z té opatrnosti.

Dále dí: „neboť synové tohoto světa v pokolení svém jsou opatrnější synův světla.“ To jest: Milovníci tohoto světa opatrnější jsou v svých obchodech, než synové Boží v svých; neboť oni velmi žádostivě, pilně a snažně starají se o věci své a ne tak duchovní o věci své. A to pro dvojí věc: předně proto, že milovníci světa ihned viditelně mají odplatu svých věcí, ale synové světla čekají odplaty; po druhé proto, že tělo velmi tíží duši k věcem zemským, jakož dí Písmo: „Tělo, jež se ruší, tíží duši.“ A tu věz, že lidé zlí slují synové světla tohoto: Předně proto, že se ve zvycích shodují s tímto světem, proti onomu slovu svatého Pavla: „Nerovnejte se tomuto světu!“ Po druhé proto, že jsou pilni statků tohoto světa, proti tomu, co dí sv. Pavel: „Nizádný, kdož rytěřuje Bohu, neplete se ve věci světské.“ Po třetí proto, že jsou velicí milovníci tohoto světa a nepřátelé Boží, jakož dí sv. Jakub v 4. kap.: „Kdožkolivěk přítel tohoto světa chce býti, nepřítel Boží bude.“ Po čtvrté proto, že více milují dědictví tohoto světa, než dědictví království nebeského. Pak dobří lidé slují synové světla: Předně proto, že činí skutky světla, to jest ctnosti, jež jsou skutky světla pravdy; jakož dí sv. Pavel: „Oblecme se v odění světla, abychme ve dni poctivě chodili.“ Po druhé proto, že jsou milovníci světla, totiž Krista, jenž dí v 8. kap. sv. Jana: „Já jsem světlo.“ Po třetí, že jsou dědici věčného světla.

Dále dí Kristus: „A já pravím vám, čiňte sobě přátely ze statku nešlechetnosti, ať, když nedostateční budete, vezmou vás do věčných příbytků.“ Touto řečí ukazuje Kristus, co mínil tím podobenstvím: že abychme zboží chudým dávali a tak je sobě přátely zdělali, aby nás po smrti do příbytku nebeského vzali. Protož dí: „A já“ jakožto pán ten, jenž má vladaře, „pravím vám“, mým sluhům a vladařům, „čiňte sobě přátely“ totiž anděly, svaté lidi a chudé, ze statku tělestného, jenž sluje „statek nešlechetnosti“, protože mnohým jest příčina nešlechetnosti. Tu věz, že neveli Kristus, aby kdo zle dobývaje statku dával chudým, ale ze statku dobře nabytého; neboť dí Písmo: „Kdož obětuje obět z loupeže chudého (t. j. obloupě chudého), jako by obětoval syna před obličejem otce jeho (t. j. vraždě otci ho dal). I klamou se velmi loupežníci, lichevníci a jiní zlí dobývači statku, domnívajíce se, že by tím Bohu se líbili, že mnoho zle dobudou a málo chudým dají nebo oltářů nastavějí a kaplanův. Sv. Augustin dí, že dávajíce tak Bohu, chtí, aby Bůh byl účasten jejich hříchů, jako přechovávač lichvy a loupeže. A kněží berou a mniši hýří a obojí chválí, že dávají jim; ale nepovědí jim, že těžce hřeší a chtěli-li by se káti, aby navrátili těm nebožákům, které oklamali nebo oloupili; jako Zacheus před Kristem řekl: „Pane, hle polovici statku svého dávám chudým, a jestliže sem koho čím vzklamal, navracuji čtvero, to jest třikrát více.“ A kdož

tak učiní jako Zacheus, ten učiní sobě přítelem: Krista Pána, všechny svaté i ty, jimž navrátí, že zaň budou Boha prositi.

Ale díš: Některá žena zálety neb smilstvím peněz neb statku nabyla; a jestliže nemůže ho řádně užívati, kam má ten statek nebo peníze dáti? A Pán Bůh zapověděl těch peněz obětovati. Tu dím, že taká žena, želíc hříchů svých, může na chudé obrátiti peníze ty neb jiný statek; neboť není slušné, aby zlosynům vrátila, kteří jí pro hřích dali; a sama jich také nemůže užívati, leč že by byla tak chudá, že by i košili i suknici za smilství měla, tehdy aby nahá neostala, nemá-li přítele kterého, jenž by ji přioděl, mohla by v té košili nebo sukni dotud choditi, až by sobě prý vydělala, řkouc: „Milý Pane Bože, ty jsi pán té suknice: račiž mně hříšné popřáti, ať v ní chodím, jako bych ji měla od tebe milostivého Pána; neboť ježto hříšné přijímáš a dáváš jim milost, jež lépe odívá, než které roucho tělestné, také mně hříšné popřeješ té košile nebo suknice. A tak i jiný hříšný, jenž zle nabyl statku nebo roucha, v poslední nouzi může učiniti; neboť v takovou nouzi všechny věci mají býti obecné, jako Pán Bůh jest obecný i zlým lidem i dobrým, dávaje jim potřebu tělestnou, i slunce i déšť.

Hle, tu slyšíš, kterak máme činiti sobě přátely ze statku, jakož velí Spasitel; a ne darmo, neboť dí: „ať, když nedostateční budete“, to jest, když vám samým se vašich statků nedostane anebo takto (a zdá se mi lépe), neboť latinsky stojí: c u m d e f e c e r i t i s, to jest, když zemřete, „vezmou vás“, to jest, přijmou svatí do věčných příbytků. Latinsky stojí: t a b e r n a c u l a, to jest do věčných stanů; česky dobře „příbytků“, v nichž na věky svatí budou přebývati. A tak jest, že lidé milosrdní, již chudým milosrdné skutky činí a jsou dobře živi, ihned po smrti bývají do nebeského království přijati. Jehož nám rač dopomoci milosrdný Spasitel, jenž dí v soudný den milosrdným: „Pojďte, požehnaní! přijměte království nebeské, jež vám jest připraveno před stvořením světa.“ Amen.

DESÁTÁ NEDĚLE PO SV. TROJICI.

Sv. Lukáš v 19. kapitole:

Vten čas, když se přiblížil Ježíš k Jeruzalému, uzřev město, plakal nad ním, 42. Řka: „Ó kdybys poznalo i ty, a to aspoň v takový tento den tvůj, které by věci ku pokoji tobě byly, ale skrytoť jest to nyní před očima tvýma. 43. Nebo přijdou na tě dnové, obklíčí tě nepřátelé tvoji valem, a oblehnou tebe, a ssouží tě se všech stran. 44. A s zemí srovnají tě, i syny tvé v tobě, a nenechajíť v tobě kamene na kameni, proto že jsi nepoznalo času navštívení svého.“ 45. A všed do chrámu, počal vymítati prodavače a kupce z něho, 46. Řka jim: „Psáno jest: Dům můj dům modlitby jest, vy jste jej pak učinili peleší lotrovskou.“ 47. I učil na každý den v chrámě.

*

Spasitel milostivý jakož toto evangelium ukazuje, troji věc na sobě ukázal, totiž: milosrdenství, pravdu a spravedlnost. Milosrdenství, že vida budoucí protivenství Jeruzalémské, plakal; pravdu, že, co prorokoval, to se naplnilo; a spravedlnost, že z chrámu trhovce vymetal. O milosrdenství dí sv. Lukáš: „Když se blíží Ježíš k Jeruzalému“, jeda na oslíku v Květnou neděli, „vida město“, plakal na ně, neb nad ním, věda, že po 42 letech od Tita a od Vespasiana, Římských knížat, má zkaženo býti i v lidech i v stavení. A toho Jeruzalémští nevěděli; protož řekl, „že kdybys bylo poznalo“, t. ty město,

„i ty“, doslechni: plakalo bys. To jest: ty lide města Jeruzalémského! kdybys poznal, jako já znám tvou budoucí zkázu, i ty bys plakal. A tu znamenej milosrdenství svého Spasitele, že tak velice plakal, že zalknuv se pláčem, řekl: „že kdybys poznalo, i ty“, nemohl pro zalknutí dořici, „plakalo“, toho slovce. „A zajisté v tento den tvůj“, t. v malou chvíli tvou, v kteréž svou vůli máš. Neb takto: „A zajisté v tento den tvůj“, to jest, dnes den tobě daný, v kterýž král tvůj, pravý Bůh a pravý člověk, jede k tobě na oslíku, pokoje tobě žádaje, doslechni: raduješ se, ty Jeruzaléme! maje ty věci, kteréž k pokoji tobě jsou. „Ale nyní skryty jsou“, totiž budoucí tvé nehody těžké, „před tvýma očima“, tělestnýma i vnitřníma. „Neboť přijdou dnové na tě,“ t. po 42 letech, v kteréžto dny bude pomstěno nad tebou; „neboť obklíčí tě nepřátelé tvoji“, Titus a Vespasianus, „náspem“, to jest plotem nasypaným prstí opletou tě, „a obklíčí tě“, totiž příkopem, a věžmi a posádkami. Neboť tak se stalo, že učinili Titus a Vespasianus příkop, a plot nasypaný okolo všeho města, a ustanovili tvrze okolo, aby nižádný nemohl ujíti; tak silně byli oblehli, a v největší hod Velikonoční židovský, když se byli sešli. A Kristovu tomuto proroctví nevěřili židé Jeruzalémští, jakož Jeremiáš v svém pláči řekl: „Nevěřili králové zemští, a všichni obyvatelé světa, že by vešel nepřítel branami Jeruzalémskými.“ Ano prorokoval Isaiáš v 29. kap., řka, že Bůh dí: „Obklíčím tě okolo, a učiním proti tobě násep, neb posádku.“ A tak se stalo.

Dále dí Kristus: „a souží tě všudy“, to jest na všechny strany, že nelze bude ujíti, aniž co kdo bude míti jísti. Stalo se; neboť píše Josefus, že jedna paní urozená, jménem Maria, v tom obležení jedla svého syna. A to vzědevše strážní města, pověděl všem v městě; a oni všichni plakali, a hned s velikým pláčem, lkáním a křikem brány otevřeli. A tak pohané všedše, všechny napořád vraždili a pálili. I naplnil se pláč Jeremiáše proroka, že se stalo pro hříchy prorokův jeho (t. Jeruzaléma) a kněží jeho, kteří vylili v středu jeho krev spravedlivých. Vylili byli krev nevinnou Kristovu, Štěpánovu a Jakubovu, a jiných spravedlivých vylili. A o jedení dětí řekl Bůh v knihách Deuteron v 28. kap.: „Nebudeš-li přikázaní mého plniti, budeš jísti plod života svého, a maso synů svých a dcer svých, jež dal tobě Pán Bůh tvůj, v soužení a v zkažení (in vastitate).“ Dí také Josefus, že každý den pět set jich ukřižovávali, kteréž v noci a ve dne lapali. A měli to vítězství Římané, jakož dí sv. Augustin, od Boha, ačkoli se domnívali, že bohové jim to vítězství dali. A dí sv. Augustin, že v tom Římané byli jako metla hněvivého krále a neukroceného, a byli sekyra Boží, jíž židé pro své zásluhy káráni. A v tu dobu Římané město a lidi židovské vyvzdvihli. A tak přišlo na ně to za smrt Kristovu, čehož smrtí jeho chtěli se vystříci; neboť řekl Kaifáš, v 11. kap. sv. Jana, s biskupy a se zákonníky v radě: „Co učiníme, že tento člověk divy mnohé činí? pustíme-li ho tak, všichni uvěří v něho, a přijdou Římané a vyvzdvihnou naše město a lidi.“ Hle toho se obávavše, zabili ne-

vinného Ježíše, a upadli v to. A snad se taktéž stane nejvyšším kněžím, kteří bojíce se, aby jim bohatství neubylo, nedají slova Božího kázati; ale jestliže druhým neubude před smrtí, ubude jim při smrti, že ho s sebou nic nevezmou. Neboť dí David prorok: „Muži bohatství usnuli sen svůj (t. zemřeli), a ničeho nenalezli v rukou svých. A teď mnozí, bojíce se ztratiti bohatství, zabraňovali sloužiti a nechtěli sloužiti; a proto Božím působením bohatství něco ztratili."

Dále dí Kristus: „A na zemi povrhnou" neb prostrou „tě", t. obořice, „i syny tvé, kteří v tobě jsou", t. zavražďice na zemi povrhnou; „a nezůstaví v tobě kamene na kameni". To se stalo, neboť teď jinde město stojí; neboť hrob Kristův jest teď v městě, i to místo, kde byl ukřižován před městem. A to Kristovo slovo naplnil Elias Adrian, jenž podruhé byl poslán od Římanův, a všechno město vyvrátil. Naplnilo se, co prorokoval Micheáš v 3. kap.: „Sion (ta hora Jeruzalémská) jako pole orána bude, a Jeruzalém hromadou kamení bude." A proč mělo se státi tak tomu městu, dí Spasitel příčinu: „proto že si nepoznalo navštívení svého", totiž, jímž tě navštívil Stvořitel, vtěliv se, kázav v tobě, mrtvé křísiv tobě a nemocné uzdravovav, a přijev tobě, král chudý, tichý a pokorný, na oslíku, jakož prorokoval Zachariáš, řka: „Hle, král tvůj přišel tobě spravedlivý a Spasitel, on chudý, a sedě na oslici a na oslíku." Hle, že toho svého navštívení nepoznal, že nechtěl poznati lidi Jeruzalémské, stalo se tak lidem i tomu městu; a že kněží byli nejprvé v hříchu nepoznání navštívení Spasitele svého, kteří tu, an jede na oslíku, bránili ho chváliti, když ho obec chválila. Neboť před tímto evangeliem píše sv. Lukáš, že když se blížil s hory Olivetské, počali všichni zástupové sestupujících radujíce se, chváliti Boha hlasem velikým, pro všechny ctnosti, kteréž viděli, pravíce: „Požehnaný, jenž přišel král, ve jménu Božím! pokoj v nebi a sláva na výsosti!" A někteří ze zákonníkův a zástupu řekli k němu: „Mistře! laj učeníkům svým." Jimž on vece: „Pravím vám, budou-li tito mlčeti, kamení bude volati!" A ihned dí: „A když se přiblížil, vida město, plakal nad ním." Hle tu vidíš vzjevně, že obec se radovala, a vyznala navštívení krále a Spasitele svého; ale potom jest od kněží svedena, kteří tuto bránili jeho navštívení vyznávati, a kteří ho potom k smrti připravili.

Protož aby ukázal na nich, odkud pomsta jako z kořene na ně přijde, „všed do chrámu, počal vymítati prodavače a kupce v něm, řka jim: „Psáno jest: Dům můj dům modlitby nazván bude, a vy učinili jste jej jeskyní lotrovou!" Tu dí sv. Řehoř, že pověděv budoucí zlé, totiž pomsty, hned do chrámu vešel, aby z něho prodavače a kupce vymetal. Jistě ukázal, že pád lidí nejvíce pro hřích kněžský byl; neboť zkázu světa prorokovav, a prodavače a kupce v chrámu biv, tím skutkem ukázal, odkud kořen zatracení pošel. Neboť, jakož od jiného evangelisty naučili sme se, v chrámu ho-

lubice prodávali. A co holubicemi? jen svatého Ducha dar se znamená. Ale prodavače a kupce z chrámu vymítá, neb ty, kteříž pro dar ruce kladou, neb ty, kteříž Ducha svatého dar míní koupiti, zatracuje; o kterémž chrámu ihned se dí: „Dům můj dům modlitby jest, a vy učinili jste jej jeskyní lotrovou.“ To sv. Řehoř, ukazuje, že kněží byli z kořen vinni zkázy Jeruzalémské, učinivše z chrámu Božího jeskyni lotrovu, takže v něm lidi olupovali svým lakomstvím. Neboť dí dále svatý Řehoř: Dům modlitby jeskyní lotrovou učiněn jest. Neboť proto v chrámě stáli, aby ty, kteří by darův nedali, tělesně by se jim protiviti uměli, aneb ty, kteří by dávali, duchovně je zavraždili. Tolik Řehoř. A ačkoli kněží byli jemu protivni, že jich hříchy kárał a je z chrámu jako lotry vyhnal, přece milostivý Spasitel kázaní neopustil; protož dí konec evangelia: „I byl každý den uče v chrámě“. Každý den, od toho dne až do čtvrtka, učil učeníky své, i lidi, i kněze v chrámě. To krátce, jako se stalo s Jeruzalémem podle proroctví našeho Spasitele.

A že by nám to věděti málo platno bylo, kdybychme k sobě toho užitečně neobrátili, protož znamenavše Kristovo milosrdenství v pláči lítostivém, pravdu v proroctví naplněném, a spravedlnost v kárání kněžském a v zkáze Jeruzalémské, znamenejme, že plakal milostivý Spasitel netoliko nad Jeruzalémem, tím městem, ale nad našimi a pro naše hříchy. A v tom dal příklad každému věrnému, že má plakati netoliko nad svými hříchy, ale i nad jiných. Neboť poněvadž on, nemaje nižádného hříchu, plakal ne jednou, ale třikrát, jakož jisté písmo jest: jednou nad Lazarem, chtě ho z mrtvých vzkřísiti, Jan v 11. kap., a po druhé, jakož teď praví evangelium, a po třetí na kříži vise, jako dí sv. Pavel v ep. k Židům v 5. kap., že prosby k němu, t. k Otci, jenž ho mohl od smrti vysvoboditi, s křikem mocným a se slzami obětovav, uslyšen jest pro svou vážnost: a který sluha jeho, jsa hříchův účasten, by neplakal i nad svými i nad cizími hříchy, poněvadž on tak často a tak velice plakal? Ale poněvadž každý hřích, a zvláště smrtelný, jest ku potupě i Otce, i Syna, i Ducha svatého, a jest k škodě všeho svatých sboru v zemi, jistě nevěrný jest ten sluha, kterýž neželí svého Pána Boha, Otce milosrdného, hanby a potupení, a škody své matky církve svaté. Opět kdož může polepšiti se a nedbá, ten jest účasten hříchu. A že každý člověk zde v světě, maje rozum dobrý, kterýž neželí svých i jiných hříchův, může se polepšiti a nedbá, protož každý ten jest účasten hříchu, a docela ten, kterýž vesel jest hříchem svým i cizím. Taký člověk nedbá pláče svého Spasitele, ani slova, jež dí: „Blahoslavení, kteří lkají, neboť budou obradováni.“ A opět: „Blahoslavení, kteříž nyní pláčete, neboť budete se smáti.“ A milostivý Spasitel, „vida město, plakal nad ním, řka: že kdybys bylo poznalo, i ty“, doslechni „plakalo bys“, jako já, tvůj Stvořitel, tě navštěvuje v pláči. Ó kdyby hříšný člověk viděl, co zlého činí jemu hřích, kdyby viděl, co ho potká při smrti, a co po smrti, jestliže se želením hříchu nepokaje, jistě plakal by, jenž se nyní raduje; jako

dí Šalomoun o hříšných: „Radují se, když zlé učiní, a veselí se v nejhorších věcech."

Ale dlouho-li to bude? jistě nedlouho, neboť dí Spasitel: „A jistě v tento den tvůj, jenž ku pokoji tobě", doslechni, „jest", v němž se raduješ. Tím dnem míní Spasitel malou chvíli, v níž se hříšní radují; neboť jejich radost velmi brzo mine, jakož dí Job v 20. kap.: „Radost pokrytce k podobenství okamžení." A opět v 21. kap. dí: „Drží housle, bijí na buben, radují se k zvuku varhan, a vedou v rozkoši dny své, a okamžitě do pekel sestoupili." Protož dí Kristus: „v tento den tvůj". Tu dí sv. Řehoř: Svůj den má zde duše zlá, jež se raduje v běžícím čase, jíž ty věci, které jsou, ku pokoji jsou; neboť když se veselí bohatstvím, když poctami se výší, když tělestnou rozkoší se rozplývají, když se nižádné muky budoucí neleká, pokoj má v den svůj. A ta duše těžké pohoršení zatracení svého bude míti v den cizí; neboť tehdy se bude mučiti, když se spravedliví budou radovati, a všecky věci, kteréž jí nyní k pokoji jsou, tehdy v hořkost sváru obráceny budou; neboť sama s sebou počne se vaditi, proč zatracení, kteréž trpí, se nelekala, proč od těch věcí, k nimž hleděti měla, oči svoje zavírala. Protož jí se dí: „Ale nyní skryty jsou před očima tvýma." Neboť převrácená duše, nynějšími věcmi spokojená, neb k nim přichýlená, v zemských rozkoších se rozplývající, skryla sobě zlé věci budoucí; neboť spatřiti budoucích věcí nechce, aby jí nezarmoutily. A tak když v tomto životě rozkošném se opustí, co jiného, jen že zavřevši oči v oheň jde? To vše sv. Řehoř.

Dále dí Kristus: „Přijdou dnové na tě, a obklíčí tě nepřátelé tvoji náspem." Dříve řekl: „v tento den tvůj", ale teď dí: „přijdou dnové na tě"; neboť malé jest v světě utěšení, ale dlouhé jest někomu v očistci mučení, a někomu věčné v ohni zatracení. Nepřátelé duše nejhorší, jakož dí sv. Řehoř, jen zlí duchové, kteří ji, když z těla jde, obklučují; teď v tělestné milosti mnohým zklamáním krmili, teď v tu dobu náspem obklučují, když před oči jejího rozumu neřesti přivedouce, které činila, k tovaryšství svého zatracení ji táhnouce, ji sužují, aby na konci života jsouc popadena, a od kterých nepřátel obklíčena jest, aby viděla, a kudy by ujíti chtěla, aby nenalezla; neboť teď činiti dobře nebude moci, neboť zhrdla dobře činiti, co jí bylo hodné činiti. A tak může rozuměno býti, co dí Spasitel: „Obklíčí tě nepřátelé tvoji náspem, a obklíčí tě a souží tě všudy". Zlí duchové všudy duši sužují, když netoliko zlé skutky, ale i mluvení i myšlení vzpomínají, aby ta duše, jež se v hříchu byla rozšířila, nejposléze aby byla v odplatě soužena. „A na zemi povrhnou tě, i syny tvé, kteří v tobě jsou." Tehdy duše na zemi bývá prostřena neb povržena, když tělo její, jemuž v chlipnosti přivolovala, aby se v prach vrátilo, bude nuceno; a tehdy synové duše mrou, když myšlení zlá, která z ní pocházejí, na konci života pomstou budou rozptýlena. Neboť psáno jest: V ten den (poslední) zhynou myšlení jich! A že ta myšlení bývají tvrdá, pro-

tož mohou kamením býti znamenána; protož dále dí Kristus: „A nezůstaví v tobě kamene na kameni.“ Neboť převrácená mysl, když zle myslí, jenom zlou mysl přikládá, co jiného činí, nežli že kámen na kámen klade? Ale v zkaženém městě kámen na kameni nezůstává; neboť když duše ku pomstě jest vedena, všechno ustanovení mysli v ní bývá rozptýleno. A proč to duše trpí, hned se ukazuje, když Kristus dí: „proto že jsi nepoznalo času navštívení svého.“ Neboť zlou duši Pán všemohoucí mnohými způsoby navštěvuje: neboť vždy ji navštěvuje přikázaními, a někdy bičem, a někdy divem, aby pravé věci, jichž neznala, teď slyšela; a když ještě jest pyšná a hrdá, alespoň aby neb bolestí se navrátila, aneb dobrodiním jsouc přemožena, zlobou, kterou učinila, aby se teď styděla. Pakli toho neučiní nakonec, tehdy bude dána nepřátelům, s nimiž soudem Božím tovaryšství věčného zatracení bude svázána.

Dále dí evangelium: „A všed do chrámu, počal vymítati prodavače a kupce v něm.“ Tu dí sv. Řehoř: Jakož chrám Boží v městě jest, tak v lidech věřících život zákonníkův jest; a často mnozí oděv zákonničí berou na se, a když místo svěcení (na kněžství neb diakonství) přijmou svatý úřad v zisk zemského trhu, táhnou. Neboť prodavači v chrámě jsou ti, kteřížto, což jiným podle práva přísluší, za peníze dávají; neboť spravedlnost prodávati jest, ji za dary vzaté zachovati. Ale kupci v chrámě jsou ti, kteří toho, což spravedlivé jest, bližnímu zaplatiti nechtí, a když spravedlivé věci učiniti nechtí, dadouce patronům (soudům, pánům neb prelátům) peníze, kupují hřích; jimž dobře se dí: „Dům můj dům modlitby jest, a vy učinili jste jej jeskyní lotrovou.“ Neboť častokrát, když převrácení lidé místo duchovní drží, tu ze zloby své meči zabíjejí, kde své bližní modlitbou živiti měli. To vše sv. Řehoř. Ó kdyby tuto svatou řeč uvažovali kněží, preláti a mniši, kteří úřad v trh peněžitý táhnou, křest, mše, modlitby, svěcení kostelův i oltářův, svěcení na kněžství i biskupství, rozhřešení i žehnání, olejování i pohřeb, a jiné věci duchovní, jež na zisk tělestný obrátili! O tom psal sem široce v knihách českých „O svatokupectví“. Také mají uvažovati tu řeč svatého Řehoře ti, kteří jsouce vinni bližnímu, jemu nedosti učiní, ale dadouce peníze soudci, pánu neb prelátu, chtí tudy prosti býti; ještě ti jsou kupci, a páni jsou prodavači, kteří jsou ze sborů svatých vyhnáni, a nepokají-li se, tehdy v soudný den budou od chrámu království nebeského odloučeni. Také mají to všichni znamenati, kteříž majíce bližní živiti slovem Božím, příkladem dobrým a modlitbou, a pak naopak stojíce v svatém úřadě, moří je zlým příkladem, neb zmeškáním; neboť tací dům svého svědomí jeskyní lotrovou činí, jenž by měl býti chrámem neb domem nábožného modlení. Jakož dí sv. Řehoř, že mysl zlých lidí teď ne dům modlitby, ale jeskyní lotrovou jest, když duše opustíc nevinnost a upřímnost svatosti, to míní učiniti, čím by mohla bližním svým uškoditi. A že proti těm všem zlobám slovy svými náš Vykupitel ustavičně nás učí, tím se ještě míní, co že se

stalo, evangelium svědčí, když dí: „I byl každý den uče v chrámě“; neboť když mysl věřících, aby se zlých věcí vystříhali, pevně učí, každý den Pravda (Kristus) učí v chrámě. To vše sv. Řehoř.

A tak vidíme, že milostivý Spasitel nad hříchy plakal, plakav hříšníkův bičem pomrskal, z chrámu je vyhnal, a peníze jim rozsypav, řečí jich pokárav, potom každý den v chrámě kázal. A v tom dal příklad věrným svého slova kazatelům, aby hříchův lidských želeli, želíce písmem proti nim kázali, a vzvláště proti svatokupectví; a v tom aby do smrti stáli, nepobíhajíce od pravdy pro strach, jímž svatokupci chtí každého, kdož se jich dotkne, od Božího slova odhroziti. Neboť dí Spasitel v 10. kap. sv. Matouše: „Budete v nenávisti všem zlým (zlým) lidem pro jméno své; ale kdož setrvá až do konce, ten spasen bude.“ Toho konce a setrvání rač nám dopomoci, Spasiteli milý! jenž jsi plakal nad našimi hříchy.

JEDENÁCTÁ NEDĚLE PO SV. TROJICI.

Sv. Lukáš v 18. kapitole:

Vten čas řekl Ježíš proti některým, kteříž v sebe doufali, že by spravedliví byli, jiných za nic nevážíce, podobenství toto: 10. „Dva muži vstupovali do chrámu, aby se modlili, jeden farizeus, a druhý publikán. 11. Farizeus stoje, takto se sám v sobě modlil: ‚Bože, děkuji tobě, že nejsem jako jiní lidé, dráči, nespravedliví, cizoložníci, aneb jako i tento publikán. 12. Postím se dvakrát do téhodne, desátky dávám ze všech věcí, kterýmiž vládnu. 13. Publikán pak zdaleka stoje, nechtěl ani očí k nebi pozdvihnouti. Ale bil se v prsy své, řka: ‚Bože, buď milostiv mně hříšnému.‘ 14. Pravímť vám: Odešel tento, ospravedlněn jsa, do domu svého, a ne onen. Nebo každý, kdož se povyšuje, bude ponížen; a kdož se ponižuje, bude povýšen.“

*

Spasitel náš milostivý, jsa pokorný, chtě pyšné ku pokoře přivésti, přivedl k příkladu dva lidi: jednoho pyšného a druhého pokorného, abychme jako v zrcadla hledíce, pýchy se vystříhali, a pokory se drželi, jiných netupili, a sami se v hříších Pánu Bohu vyznávali a smilování prosili. Hle proto řekl Ježíš k některým, kteří v sebe doufali jako spravedliví a zhrdali jinými, podobenství toto: „Dva lidé vstoupili v chrám, aby se modlili: jeden zákonník a druhý vzjevný hříšník.“ Tu znamenej, že zákonník to opustil, proč do chrámu šel: neboť šel se modlit a nemodlil se; po druhé, že byl

pyšný; po třetí, že tupil bližní. A tak nic užitečného sobě neuprosil, a v hříších zůstal, a více jich nabyl. Ale vzjevný hříšník, ten se tiše a pokorně v hříších vinen dal; po druhé, se styděl; po třetí, hříchu želel; po čtvrté, krátce a dobře se za hříchy modlil. Protož odpuštění hříchův vzal, a spravedliv jsa domů přišel. Zákonník, že se povyšoval, jest ponížen; a vzjevný hříšník, že se ponížil, jest povýšen. A tak se stane každému, jak zákonníka neb vzjevného hříšníka následovati bude. Neboť ti dva lidé dávají nám příklad k modlení, dí Spasitel: „Dva lidé vstoupili v chrám, aby se modlili". „Dva", aby láska zachována k bližnímu byla, bez níž modlitba není Bohu vzácna. „Lidé", aby se tichost ukázala; neboť člověk, jak dí Aristoteles, jest živočich tichý a snášelivý s jinými. Protož dí Kristus: „Učte se ode mne, žeť tichý jsem a pokorný srdcem." „Vstoupili", latinsky zní: vzhůru šli. V tom se ukazuje, že má v modlitbě mysl býti k Bohu povýšena, neboť pravé modlení jest mysli k Bohu povýšení: a to měl vzjevný hříšník. „Do chrámu", neboť chrám neb kostel jest místo vzvláště k modlení způsobilé, jakož o tom psal jsem v knihách „O modlitbě". „Aby se modlili", nikoli aby frejovali, aniž marné bajky slyšeli, aniž neužitečně šeptali neb se smáli, aniž aby lakomství hledali, jehož nyní v kostele zákonníci hledají i kněží, z nichž druzí by do kostela nenazřeli, kdyby tělestného požitku míti neměli. A tací měli by z kostela vyhnáni býti, aby z domu Božího modlitebného nečinili jeskyně lotrovy. Neboť v domě Božím, jakož dí sv. Augustin, nemá nižádný nic jiného činiti nežli to, k čemu jest ustanoven dům Boží. A že ustanoven jest k Boží chvále, protož má v něm Boha chváliti modlením, neb o Bohu myšlením, kázaním jeho slova, neb slyšením, zpíváním, neb jiným skutkem svatým. Protož běda těm, kteří v domě Božím hledají smilství, neb lakomství, nekázeň plodí, neb jiné hříchy!

Hle tito „dva vstoupili v chrám, aby se modlili: jeden zákonník, a druhý vzjevný hříšník". Zákonník, to jest ten, jenž se z obce vyloučil neb oddělil vzvláštními zvyky a rouchem, chtě nad obecný lid býti více svatý! a vzjevný hříšník, to jest ten, jenž vzjevně hřeší: smilní, opíjí se, laje zle, hraje v kostky neb jinou hru o peníze, neb tančí ve svátek a také i v jiný den, neb kupuje obročí, aneb drží mnohé lakomě, a pyšně se odívá na almmužnu, a tráví, ano lidé to vzjevně vědí; také ten, jenž vzjevně o lakomství stojí, jakož dí sv. Beda, že vzjevný hříšník byl ten, kterýž mýtné bral neb najímal, neb zisku tohoto světa trhem hledal. Tak dí ten svatý. Ale podlé slova i latinského i českého: publicanus, vzjevný hříšník, jest ten, kdož vzjevně lidí se nestydě hřeší.

„A zákonník stoje, tyto věci u sebe modlil se." Tu věz, že může se člověk dobře modliti stoje, jakož se modlil stoje vzjevný hříšník; ale přece postava k modlení těla jest nejzpůsobilejší obecně časem a místem kleční, aneb na tvář padnutí. A tak se modlili proroci a jiní svatí, a zvláště náš milosrdný Spasitel. Jakož dí sv. Lukáš v 22. kap., že položiv kolena (t. klek' na kolena) modlil se. A svatý Matouš

v 26. kap. dí, že padl na svou tvář, modle se a řka: „Můj Otče! může-li býti, nechť odejde ode mne utrpení toto.“ Hle, teď máš příklad svého Spasitele, že klečení a na tvář padání v modlení jest hodný způsob; přece může se člověk hodně modliti stoje, sedě, i leže, i chodě, i jezdě, ale nejzbožněji kleče, neb na tvář padna. A k tomu mají býti jiné příčiny: prvá srdce čisté, druhá povýšení mysli, třetí slov pravé říkání, čtvrtá rozum říkání. Protož raději bych říkal „Otče náš“ jeden k odplatě s rozumem, nežli mnoho jiných řečí, jimž nerozumím; a lépe jest hříchův srdečně bez řeči želeti, nežli krásnou řeč vymyšlenou říkati neb zpívati. Protož dí sv. Řehoř: Právě se modliti jest, v žalosti lásky lkání ze srdce, ale nikoli krásných slov vydávati.

A že toto želení zákonník neměl, protož neprávě se modlil; protož také v hříších zůstal, neboť Boha neprosil, sám sebe povýšil a jiné hyzdil, tovaryše bližního potupil, a domů se v hříchu navrátil. Měl nejprvé sám na sebe žalovati, jakož dí písmo: „Spravedlivý na počátku žaluje na sebe“, a tak hřích nejprvé vyznává na sebe, potom se za ně modlí a konečně Bohu děkuje. A toho zákonník neučinil, ale opak, neb nazpět počal od děkování, řka: „Bože! díky činím tobě, že nejsem jako jiní lidé: loupežníci, nespravedliví, cizoložníci.“ Tři hříchy tupí, a dí, že jich nemá: prvý hřích loupež, totiž křivé brání věci cizí; druhý nespravedlnost, jíž kdo svému bližnímu křivdu činí; třetí hřích jest cizoložství. V tom každý z nás má vzíti od zákonníka naučení, aby uvažoval, že ty hříchy jsou veliké, a tupil je; ale lidmi aby nezhrdal, sám se nad ně velebě, jako tento zákonník se velebil, řka: „nejsem jako jiní“. Jako by řekl, dí sv. Augustin: Sám spravedliv jsem, a jiní všichni jsou hříšní. A věz, že když dí: „nejsem jako loupežníci“, tu dotýká se škůdců bližního na bohatství; a když dí: „nespravedliví“, dotýká se těch, kteří bližnímu škodí na jich osobě; a když dí: „cizoložníci“, dotýká se těch, kteří bližnímu kazí jejich ženy. Dále dí: „a také jako tento vzjevný hříšník“. Tu dí výklad: Hle, že blízko měl vzjevného hříšníka, větší jemu nadutosti byla příčina; neboť pýcha i s dobrými i se zlými tovaryšic, vždy škodu činí: má-li vedlé sebe bídného, více se nadýmá; pakli má šťastného, tehdy závistí se mučí. Ale pokora opět všudy získává: má-li podlé sebe bídného, tehdy lituje; pakli má šťastného, tím se více pokoří. A tu věz, že čtyry jsou strany pýchy, jakož dí sv. Řehoř: Prvá pýchy strana jest, že kdo maje co dobrého, domnívá se, že by od sebe měl. Druhá, když ačkoli se domnívá, že mu jest dáno, přece se domnívá, že by pro jeho zásluhy bylo dáno. Třetí pýcha jest, když kdo se chlubí z některé věci, jíž nemá. Čtvrtá pýcha, když jinými pohrdá, žádá vzláště viděn býti, že nad jiné má, což má.

A v té pýše byl tento zákonník, jenž se chlubil, že by nad jiné lidi byl spravedlivý a dobrý. Jenž dále dí: „Postím se dvakrát v témdni, desátky dávám všech věcí, kteréž mám.“ Tu teď vyčítá své dobré skutky, jež nebyly ctnostmi, protože jich neučinil dobře, ji-

nými zhrdaje; neboť kdožkoli co činí, maje vědomě hřích smrtelný do sebe, a tak nejsa v lásce, ten nic nečiní dobře, jestliže činí co činí dobrého; protož jeho půst nebyl tak ctnostný, aniž jeho desátkův dávání. Protož má každý člověk pilen býti, aby vše, což činí, činil bez hříchu smrtelného, a tak v lásce; neboť dí sv. Pavel: „Všichni vaši skutkové buďte v lásce!“ Neboť dvě jsou části spravedlnosti: jedna nehřešiti, a druhá dobře činiti, jakož dí David každému: „Odchyl se od zlého a čiň dobré!“ A ty dvě části mínil zákonník do sebe, jako že nehřeší, a že dobře činí. Prvou částí mínil, řka: „nejsem jako jiní lidé“. A druhou, řka: „postím se dvakrát v témdni“. Ale pýcha ta mu i půst i jiné skutky zošklivila, jakož nyní mnohým jiným jich všecky skutky kazí, a vzláště zákonníkům, kteří se nad jiné velebí svými skutky a zákony; aniž jim pomůže hodin zpívání, neboť dí Kristus v 15. kap. sv. Matouše: „Lidé tito ústy mne chválí neb ctí, ale srdce jich daleko jest ode mne: nadarmo ke mně se modlí, učíce učení a přikázaní lidská.“

Dále dí Kristus: „A vzjevný hříšník opodál stoje, nechtěl očí k nebi pozdvihnouti, ale bil se v prsa svá, řka: Bože! milostiv buď mně hříšnému!“ Tu milý Spasitel chválí vzjevného hříšníka nejprvé v bázni a v poctivosti, řka: „stál opodál“; totiž, jako boje se blízko přistoupiti. Po druhé chválí ho v studu, řka: „nechtěl očí vzdvihnouti k nebi“; totiž, stydě se Boha, proti němuž hřešil. Po třetí chválí ho v bolesti za hřích, řka: „bil se v prsa svá“. Po čtvrté chválí ho v zpovědi a v modlitbě krátké, že řekl: „Bože, milostiv buď mně hříšnému!“ A bez pochybnosti, kterýkoli hříšník takým srdcem tak by se Bohu zpovídal a modlil, Pán Bůh milosrdný by jemu hříchy odpustil. A tomu na potvrzení dí Kristus: „Věru pravím vám: sestoupil tento“, totiž hříšník, „spravedliv v dům svůj od onoho“, t. zákonníka. Tu dí sv. Augustin: Slyšel si o zákonníku a o vzjevném hříšníku řeč protivnou; slyš odsouzení. Slyšel si pyšného chlubiče, slyšel si vinného, pokorného hříšníka; slyš teď soudce: „Věru pravím vám!“ Pravda dí, Bůh dí, soudce dí: „Věru, pravím vám: vyšel z chrámu spravedliv vzjevný hříšník ten více nežli zákonník“. Taž se, proč? Slyš, proč: „Neboť každý, kdož se povyšuje, bude ponížen a kdož se ponižuje, bude povýšen“. Slyšels soud, varuj se zlé příčiny! Po druhé dím: Slyš soud, varuj se pýchy! Nechť vidí a slyší to ti, kteří na svou ctnost všetečně spoléhají! To vše sv. Augustin.

Hle, dva řebříky slyšíme v evangeliu: jeden pýchu, jímž lezou s hůry dolů, druhý potom, jímž lezou z dola nahoru; na prvním byl zákonník a na druhém vzjevný hříšník; onen ponížen a tento povýšen. Protož dí Spasitel, že „každý, kdož se povyšuje“ jako ten zákonník, „bude ponížen, a kdož se níží“, totiž pokorně má, jako tento vzjevný hříšník, „bude povýšen“. A tak jest bez pochybnosti, že kdož v světě a v svém srdci se vyvyšuje, ten před Bohem jest menší; a kdož se v srdci a v světě ponižuje, toho Pán Bůh před sebou vyvyšuje. A toho dokáže, když pokorných v soudný den povýší,

a pyšných poníží, jakož Panna Maria prorokovala, pravíc: „Sesadil mocné se stolic, a povýšil pokorných.“ To jest: teď učinil na mnohých, a ještě učiní na konec v soudný den. Dejž milostivý Spasitel, abychme se nechlubili, bližních netupili; ale abychme se hříchův právě káli a pokorně se modlili, a tak abychme v svůj dům, v království nebeské, jsouce spravedliví, vstoupili, a to zásluhou Pána našeho Jezu Krista! Amen.

DVANÁCTÁ NEDĚLE PO SV. TROJICI.

Sv. Marek v 7. kapitole:

Ten čas Ježíš vyšed zase z končin Tyrských a Sidonských, přišel k moři Galilejskému, prostředkem krajin Desíti měst. 32. I přivedli jemu hluchého a zajíkavého a prosili ho, aby na něj ruku vložil. 33. A pojav jej soukromí ven z zástupu, vložil prsty své v uši jeho, a plinuv, dotekl se jazyka jeho. 34. A vzezřev k nebi, vzdechl a řekl jemu: „Effeta, to jest otevři se.“ 35. A hned otevříny jsou uši jeho, a rozvázán jest svazek jazyka jeho, i mluvil právě. 36. I přikázal jim, aby žádnému nepravili. Ale jakžkoli on jim přikazoval, oni mnohem více ohlašovali. 37. A převelmi se divili, řkouce: „Dobře všecky věci učinil. I hluchým rozkázal slyšeti, i němým mluviti.“

*

V tomto svatém evangeliu jest zmínka o Ježíšovi, o člověku hluchém a němém, o lidech, kteří němého k Ježíšovi přivedli a jeho skutky lidem jiným vyprávěli, a všechny jeho činy chválili. Na Ježíšovi máme znamenati pilnost a milosrdenství, že chodil pilně káže z milosrdenství. A máme znamenati moc jeho velikou, jíž všecky věci dobře učinil, a tak věřiti máme, že jest pravý Bůh a pravý člověk: Bůh, že všecky věci dobře učinil, a člověk, že pracovitě chodě kázal. Hle, dí evangelium: „Vyšed Ježíš z krajin Tyrských, přišel přes Sidon k moři Galilejskému, jež jest mezi krajinami Dekapolskými.“ Tu věz, že Tyrus jest město, a Sidon druhé; Galilea jest

vlast neb krajina jedna židovská, v níž se Kristus narodil a vychoval; protož slul Galilejský. Pak moře Galilejské má jméno od Galileje. Pak Dekapolis také jest jedna krajina, v níž za času kázaní Kristova pohané přebývali. Hle, teď vidíš pilnost milostivého Spasitele v kázaní, a tak i spasení našeho, že chodil pěšky po krajinách káže. Protož dí sv. Matouš v 9. kap.: „Chodil Ježíš okolo všech měst, neb po všech městech, a po hradech, uče v zříceninách jejich, a káže evangelium o království (t. nebeském), a uzdravuje všeliký neduh a všelikou nemoc.“ A že to činil z milosrdenství, ukazuje to svatý Matouš, hned řka: „A vida zástupy, slitoval se nad nimi; neboť byli ztrápeni jako ovce, nemajíce pastýře.“ To slovo uvažuje sv. Řehoř, dí v svém kázaní, že Kristus navštívil lidi své, jako ovce věrný pastýř, aby za ně svou duši položil. Protož dí na ono slovo Kristovo: „Já jsem pastýř dobrý“, takto: že učinil Pán, co je napomínal; ukázal, co přikázal; duši svou za ovce položil a své tělo svým ovcím dal, aby je vykoupil, svým tělem nasytil. Ó srdnatí Kristovi synové! uvažujte svého Spasitele milosrdenství, že Bohem jsa, vtělil se, aby nám věrně posloužil, nás hořkou a ohavnou a ukrutnou smrtí od hříchu vyčistil, a od ďábla a od věčné psoty vysvobodil.

A proto v krajinách Tyrských, Sidonských, Dekapolských, i v jiných kázal. A když v té krajině Dekapolis byl, dí evangelium, že „přivedli jemu hluchého i němého, a prosili, aby vložil naň ruku“. Tento člověk nebyl hluch a něm od přirození, ale ďábel byl jemu odňal i sluch i řeč. Chytrý ďábel odňal člověku dva smysly k spasení nejpotřebnější: sluch, aby slova Božího neslyšel, a tak spasen nebyl; řeč, aby rady k spasení od bližního nebral, aniž jinému radil, aby se nemodlil, aniž v Bohu rozmlouval. A podlé výkladu svatého Bedy tento člověk znamená ty lidi, kteří Boží milosti jsou hodni, aby byli od moci ďábelské vysvobozeni; neboť ohluchl člověk, když Božího přikázaní neuposlechnuv, slova ďáblova přijal, a tak oněměl, že od Boží chvály ustal. A tak hluchost a němota od prvního se člověka počala; a teď se velice v jeho plemeni rozšířila, takže jsou velmi mnozí, kteří Boha neposlouchají, a tak jsou v pravdě hluší. K nimž dí Pán Bůh skrze Izaiáše v 42. kap.: „Hluší slyšte!“ A potom dí: „Kdo jest hluchý? Jen ten, k němuž sem posly své posílal.“ Hle, posílal Bůh proroky, poslal i Syna svého; Syn poslal posly své, apoštoly, sám ústy svými tělesně kázav, zůstavil písmo, jehož máme poslouchati: avšak tak jsme hluši, že zřídka se člověk nalezne, jenž Boží přikázaní skutkem drží! Protož dí Bůh: „Hluší slyšte! kteří uši máte a neslyšíte.“ Ó, kterak jest hluchý, kdož neslyší, že Ježíš, křiče velikým hlasem, na kříži za něho duši pustil! Kterak jest hluchý, že jemu v uchu nezní: Vstaňte, pojďte k soudu! A opět: Jděte zlořečení do věčného ohně!

A že každý od přirozenosti hluchý jest němý, neboť poněvadž nemůže slyšeti hned od narození, také nemůže se naučiti mluviti, a tak po hluchosti vleče se němota; a že každý člověk, když smrtel-

ně hřeší, tehdy ihned se z ďábla v hříchu narodí, protož tak dlouho bude němý, jak dlouho bude hluchý; a že hluch jest dotud, dokud jest v hříchu smrtelném, protož dotud jest i něm: hluch, že Boha neposlouchá, a něm, že ho nechválí. A tak všichni smrtelní hříšníci jsou jako modly, o nichž dí David prorok, že ústa mají a nebudou mluviti, oči mají a nebudou viděti, uši mají a nebudou slyšeti. A ačkoli lidé světští, totiž, kteří kněz nejsou, hříchem smrtelným jsouce poraženi, jsou hluší i němí sobě k zatracení, jestli jich Ježíš nevrátí k slyšení vnitřnímu svého slova a k mluvení hodnému, přece tou němotou kněží jsou tíže nežli světští poraženi, takže ačkoli mnoho umějí mluviti ústy v Písmě svatém, jako jsou mistři, a v právích papežských, jako jsou pravouci, ale přece jsou němí proto, že jsouce zle živi, ani důstojně se modlí, aniž Boha chválí, aniž jiných učí. Protož o nich dí Spasitel v 20. kap. sv. Matouše: „Lidé tito rty mne ctí, ale srdce jich daleko jest ode mne; a darmo ke mně se modlí, učíce učení a přikázaní lidská."

A v této rotě jsou všichni ti, kteříž váží více přikázaní a ustanovení lidská, nežli ustanovení Boží; a také ti, kteří neučí lidi Božího zákona, majíce učiti. A ti jsou psi němí, o nichž dí Bůh skrze Izaiáše v 56. kap.: „Strážní její slepí, všickni nerozuměli, všickni psi němí, nemohouce štěkati." A kteří jsou ti strážní a psi nestydliví, hned potom dí: „Oni pastýři neznali rozumu; všichni v svou cestu obrátili se, každý k své lakotě, od nejvyššího až do nejposlednějšího pastýříka, psíka němého a nestydlivého." Ó, co jest těch psův nyní němých, a málo pastýřův pravých! A nevěříš-li, pomni, že řekl Bůh: Strážní její, t. vinice, jež jsou lidé Boží, všichni psi němí, nemohouce štěkati. A proč? Zajisté proto, že některým lakomství ústa zacpalo, některým neumění zákona Božího; neboť ihned dí Bůh: Oni pastýři neznali rozumu, to jest, nerozuměli písmu Božímu. Hle, vidíš, že neumění jim ústa zacpalo. A o lakomství hned dí: Všichni v svou cestu obrátili se, každý k svému lakomství, od nejvyššího až do nejposlednějšího. Nejvyšší k svému lakomství se obrátil, jež jest svatokupectví, prodávaje důstojenství: arcibiskupství, biskupství, proboštství, opatství, kanovnictví i farářství, odpustky i dopustky. A že jakýž otec, tacíž i synové, a koupíce darmo nedají, protož také trhem v své lakotě běží až do nejposlednějšího, jenž může býti lakomý farářík, neb třídníček, kterýž zpovědí, křtem, svátostí, kázaním, třiceti mšemi, a jinými běhy hledá zisku lakomě tělestného. A že mnoho jest takých, a málo pracovníkův Kristových věrných, protož dí milý, věrný a pracovitý pastýř k svým učeníkům, Matouš, 9.: „Zajisté žeň jest mnohá, ale dělníci nemnozí; protož proste Pána žní, ať pošle dělníky na svou žeň." Na to slovo dí sv. Řehoř: Poslav Pán kazatele, co dí, slyšme: Zajisté žeň jest mnohá, ale dělníci nemnozí. Toho bez těžké žalosti mluviti nemůžeme, neboť ačkoli jsou ti, kteří by dobré věci slyšeli, nejsou ti, kteří by pravili. Hle kněžími pln jest svět naplněn, přece ve žni Boží řídký velmi nalézá se dělník; neboť úřad kněžský přijímáme,

ale skutku úřadu neplníme. Ale uvažte, bratři moji! uvažte, co dí se: Proste Pána žně, ať pošle dělníky na svou žeň. Vy za nás proste, ať hodné věci vám praviti můžeme, ať k napomínání jazyk není líný; ať, poněvadž úřad kázaní přijímáme, před spravedlivým soudcem naše nás mlčení neodsoudí. To vše sv. Řehoř papež, jenž vyznává, že ke kázaní jest zavázán. A kdož může ty hluchoněmé uzdraviti? jen Ježíš, o němž dí evangelium, že „přivedli hluchého i němého, a prosili ho, aby vložil naň ruku."

Tu věz, že mnohé věci jsou, které vedou hříšného k Ježíšovi: Nejprvé milost Boží, jíž on vede k sobě, koho ráčí; jako dí David: „Vůlí svou přivedl jsi mne." Po druhé, slovo Boží, když je hříšní slyší. Aniž kdo bude přiveden ze starých k Ježíšovi, jen uslyší-li slovo Boží; jako dí sv. Pavel: „Kterak uvěří, když neuslyší? a kterak uslyší bez kazatele? neboť víra jest ze slyšení, a slyšení slovem." Po třetí vede k Ježíšovi nemoc; jakož dí David: „Rozmnožily se nemoci jejich, a chvátali," totiž k Bohu. A toho jest očitý důkaz, že mnozí, dokud jsou zdrávi, na Ježíše málo dbají, ale když nemoc veliká připadne, tehdy se zpovídají a těla Ježíšova žádají. Po čtvrté vede k Ježíšovi bázeň smrti, jako jest důkaz na těch nemocných. Po páté, protivenství světa. Po šesté, dobré tovaryšstvo. Po sedmé, dobrý příklad. Po osmé, nábožná modlitba, jež zvláště uzdravuje nemocné. A toho jest důkaz, že evangelium dí: „A přivedli jemu hluchého i němého, a prosili ho, aby vložil naň ruku." Hle teď vidíš, že prosili ho, a on uslyšel je a uzdravil ho. A kterak? Dí evangelium, že pojma ho ze zástupu, vpustil prsty své v uši jeho, a plinuv dotekl se jazyku jeho, a vzezřev v nebe vzdechl a řekl: „Effeta!" to jest: otevři se!

Tu znamenej, že tři věci předešly uzdravení toho člověka, totiž: přivedení, prosba, a ze zástupu vyvedení. Tu se, když má býti hříšný uzdraven, má předejíti přivedení k Ježíšovi a prosba, a vyvedení ze zlého tovaryšstva. A když ty tři věci budou, Ježíš vpustí prsty své, to jest, dary Ducha svatého dá v sluch člověka hříšného, neboť dí sv. Řehoř: Prsty v uši vpustiti jest: skrze dary Ducha svatého mysl hluchého k slyšení otevříti. A tak vpustil Ježíš prsty své v uši hluchého, to jest, dal jemu dary Ducha svatého, aby slyšel, co má slyšeti. „A plinuv, dotekl se", totiž slinou, „jazyka jeho". Slinou, dí sv. Řehoř, moudrost se znamená. A míní moudrost Syna Božího, řka: Slina nám jest z úst Vykupitele vzatá moudrost v svatém Písmě; neboť slina od hlavy teče v ústa; protož ta moudrost, kteráž On jest, když se jazyka našeho dotkne, hned se ke kázaní slov otevře. To sv. Řehoř. „A vzezřev v nebe, vzdechl". To učinil, aby ukázal, že uzdravení takého člověka sluší moci Boha nebeského, a aby ukázal, že učiní to Boží mocí a že jest pravý člověk. A „vzdechl", aby ukázal slitování a k Bohu pozdvižení. Také vzdechl, aby ukázal těžkost hříchu, a nás naučil vzdychati. „A řekl: Effeta! to jest: otevři se!" A že přikázal, tak řka, jako Bůh mocný, protož „hned otevřely se uši jeho"; neboť každé stvoření musí ho poslouchati,

čině, co on káže, aneb trpě, co on ráčí. „A rozvázán jest svazek jazyka jeho.“ Nejprvé uši otevřely se, a potom jazyk rozvázán jest; a jen ušim řekl: Otevři se! a jazyku neřekl: Rozvaž se! Dí sv. Řehoř: V té věci má býti znamenáno, že pro zavření uší řečeno jest: Otevři se! neboť komuž uši srdce k poslušenství otevřeny jsou, hned také svazek jazyka rozvázán jest, tak aby slyše, což dobrého činí, čině také jiným pravil. Protož dobře přidáno jest: „a mluvil právě“; neboť ten právě mluví, kdož prvé poslouchaje činí, což mluvě, aby jiní činili, učí. To Řehoř; z jehož řeči vidíme, že ten právě mluví, kdož drže Boží přikázaní, jiné učí, aby je plnili; a zase ten neprávě mluví, kdož jsa zlý, jiné učí, aby byli dobří. Protož dí Spasitel v 12. kap. sv. Matouše: „Kterak můžete dobré věci mluviti, jsouce zlí?“

A tu věz, že svazek jazyka, aby nemluvil právě, jest každý smrtelný hřích; neboť když v něm jest člověk, tehdy nic nemluví právě, totiž vzácně Bohu. Protož dí Bůh: „Kdož má mou řeč, mluv mou řeč právě.“ Z toho vidíš, že každý kazatel, když káže, i kněz, když se modlí, i každý jiný člověk, ačkoli mluví řeč Boží, jsa v hříchu smrtelném, přece mluví křivě; protož každému takému zapověděl Bůh, aby jeho řeči nemluvil. A jakož dí David, hříšnému řekl Bůh: „Proč ty pravíš spravedlnosti mé, a béřeš svědectví mé ústy svými? a ty nenáviděl si poslušenství mého, a zavrhl si řeči mé na zad.“ Ó kdybychme toho pomněli, my plecháči, jistě byli bychme pilni, abychme v nižádný hřích smrtelný neupadli! a tak bychme měli jazyk rozvázán, jímž bychme mohli právě mluviti, jiné učiti, a právě se modliti. Jest také svazek jazyka bázeň, pro niž mnozí nesmějí pravdy vyznati: kněží nesmějí kázati, a laikové i ženy nesmějí se zpovídati. Kněží nesmějí, aby obročí nepozbyli, v žaláři neposeděli, pohaněni nebyli, aneb umořeni; a světští nesmějí se pro stud velikých hříchův zpovídati, aneb pro veliké pokání, a také, jakož sem od mnohých slyšel, protože na ně zpověď kněží pronášejí. Dejž milostivý Spasitel, aby ty všechny svazky byly rozvázány, aby každý podlé Boží vůle mluvil právě!

Dále dí evangelium: „A přikázal jim, aby nižádnému nepravili.“ Ale proč těmto brání, aby jeho dobrodiní nepravili? a jiným přikázal, aby pravili: jako učeníkům Janovým, jimž řekl, uzdraviv nemocné: „Jděte, povězte Janovi, což ste viděli: slepí vidí, kulhaví chodí, hluší slyší!“ A uzdraviv jednoho, vyhnav ďábly z něho, jakož píše sv. Marek, že když Spasitel z jednoho ďábly vyhnal, řekl jemu: „Jdi do domu svého k svým, a prav jim, kterak veliké věci tobě Pán učinil, a slitoval se nad tebou.“ Tu věz, že poněvadž milý Spasitel všecky věci dobré učinil, jakož dí toto dnešní evangelium, protož i o něm dobře přikázal, aby jeho skutky vyprávěli, a těmto, aby nevyprávěli: oni aby vyprávěli, že učinil Boží mocí, a tito aby nevyprávěli, že to učinil lidskou mocí. A tak i my máme říkati, že ďábly vymítal a hluchému sluch dal jakožto Bůh, a neučinil toho jakožto člověk. A v tom jest naučení, aby ti nekázali o Kristovi, což by nerozuměli, aby bludu Bohu nepřidali. Také přikázal těmto, aby

neříkali, dávaje nám naučení, abychme se, když co dobrého učiníme, nechlubili, vědouce, že chloubou všechnu věčnou odplatu bychme ztratili. A svatý Remigius takto dí: Proč Pán o sobě kázati bránil? a zdali nevěděl, že by mnozí kázaním byli uvěřili? Ale proto ten, jenž chtěl, aby o něm kázáno bylo, kázati bránil, aby tudy ukázal, kterak veliké horlivosti mají býti ti, jimž poručen jest úřad kázaní, poněvadž i ti káží, jimž jest přikázáno, aby nekázali. Protož hned dí evangelium: „Čím více jim přikazoval, tím více kázali neb říkali, a proto více divili se, pravíce: Dobře všechny věci učinil: hluchým učinil, aby slyšeli, a němým, aby mluvili.“ Tak dí sv. Remigius. A že tito lidé pravdu o Kristovi kázali, protož Kristova přikázaní nepřestoupili, aniž jim toho Kristus pohaněl.

Protož i já doufám jeho svaté milosti, že mi toho nepohaní, že káži proti prelátskému přikázaní; neboť vím, že jeho jest lepší přikázaní, jímž mne zavázal, abych kázal, dav mi dar umění i řeč, a žádost k tomu, a vzvláště, jakož doufám jeho milosti, že mne v kněžství přijal a v kazatelský úřad. On milosrdný, jenž všecky věci dobře učinil, a vzvláště že mocně člověka stvořil, moudře hříšníka vykoupil, a z nesmírné milosti blahoslavenství, jež jest nasycení vůle bez nedostatku, člověku připravil, on dobře učinil, že dal hluchému moc k slyšení, němému dal moc k mluvení, a pak dal řeč, že právě mluvil. A tak tím trojím skutkem ukázal moc Otce Boha, moudrost Božího Syna, a dobrotu svatého Ducha; neboť nemůže býti nižádný skutek dobrý učiněn od jedné osoby božské, ale což činí Syn, to i Otec i Duch svatý, jakož dí sv. Augustin. Protož z každého skutku má býti chvála Otci, i Synu, i svatému Duchu: Otci, že činí mocně, Synu, že činí moudře, a Duchu svatému, že činí dobrovolně. A tak že každá osoba, a tak svatá Trojice, vše učinila dobře, což jest stvořeného, protož chvalmež mocného Boha, pravíce, že všecky věci učinil dobře; a tak že všechny věci jsou dobré, pokud jsou od jeho svaté milosti učiněny.

TŘINÁCTÁ NEDĚLE PO SV. TROJICI.

Sv. Lukáš v 10. kapitole:

V ten čas řekl Ježíš učedlníkům svým: „Blahoslavené oči, kteréž vidí, co vy vidíte. 24. Nebo pravím vám, že mnozí proroci i králové chtěli viděti, což vy vidíte, ale neviděli, a slyšeti, což vy slyšíte, ale neslyšeli.“ 25. A aj, jeden zákonník vstal, pokoušeje ho, a řka: „Mistře, co čině, život věčný dědičně obdržím?“ 26. A on řekl jemu: „V zákoně co jest psáno? Kterak čteš?“ 27. A on odpověděv, řekl: „Milovati budeš Pána Boha svého ze všeho srdce svého, a ze vší duše své, a ze vší síly své, i ze vší mysli své, a bližního svého jako sebe samého.“ 28. I řekl mu: „Právě jsi odpověděl. To čiň, a živ budeš.“ 29. On pak chtěje se sám ospravedlniti, dí Ježíšovi: „A kdo jest můj bližní?“ 30. I odpověděv Ježíš, řekl: „Člověk jeden šel z Jeruzaléma do Jericha, i upadl mezi lotry. Kteříž obloupivše jej a zranivše, odešli, odpolu živého nechavše. 31. I přihodilo se, že kněz jeden šel touž cestou, a uzřev jej, pominul. 32. Též i Levita přišed až k tomu místu, a uzřev jej, pominul. 33. Samaritán pak jeden, cestou se ubíraje, přišel až k němu, a uzřev jej, milosrdenstvím hnut jest. 34. A přistoupiv, uvázal rány jeho, naliv oleje a vína, a vloživ jej na hovado své, vedl do hospody, a péči o něj měl. 35. Druhého pak dne odjíti maje, vyňav dva peníze, dal hospodáři, a řekl jemu: Měj o něj péči, a cožkoli nad to vynaložíš, já, když se vrátím, zaplatím tobě. 36. Kdo

tedy z těch tří zdá se tobě bližním býti tomu, kterýž upadl mezi lotry?" 37. A on řekl: „Ten, kterýž prokázal milosrdenství nad ním." I řekl jemu Ježíš: „Jdi, i ty učiň též."

*

Ačkoli toto svaté evangelium má mnoho rozumův velikých, přece může částmi třemi zavřeno býti; neboť nejprvé pokládá Spasitel počátek blahoslavenství, jež jest konec naší práce, k němuž máme tíhnouti statečně všemi rozumy. Neboť blahoslavenství jest nejlepší konec a nejposlednější v dojití; ale má býti nejprvé v naší žádosti, jakož dí Spasitel v 6. kap. sv. Matouše: Nejprvé hledejte království Božího, to jest, blahoslavenství nejprvé žádejte, a pilni ho buďte. A počátek nějaký toho blahoslavenství byl, viděti a slyšeti Krista důstojně; neboť Kristus nazývá ty blahoslavené, kteří ho viděli a slyšeli tělestně, jakož byli apoštolé, a jiní svatí mnozí. A toho vidění a slyšení žádali králové a proroci zákona starého a neměli. Neboť tak Bůh způsobil, aby někteří počátek měli blahoslavenství věrou a poznáním rozumu; a někteří měli počátek blahoslavenství viděním a slyšením tělesným; a někteří mají v znamení posvatném, jež tělestně vidí a rozumem věří; jakož i my nyní vídáme tělestným okem způsobu chleba při mši, jež nám ku paměti své Kristus zůstavil, a věříme, že v tom jest skryto před tělestným smyslem jeho tělo. Ale svatí starého zákona, jako David, Isaiáš, Jeremiáš, ti měli počátek blahoslavenství viděním víry a vnitřním poznáním; protož nemajíce vidění tělestného, žádali, aby měli, byla-li by vůle Boží. Ó uzřím-li (O si videbo)! A mezi jinými svatými starého zákona, kteří žádali Krista tělestně viděti, naplnila se žádost starce Simeona a Anny prorokyně, že Simeon vezma ho na svoje ruce, řekl: „Teď necháš, Pane! sluhy svého v pokoji, podlé slova svého, neboť viděly oči moje Spasitele tvého" (t. od tebe daného). Anna, také prorokyně, viděvši, jako i Simeon, radovala se. Luk. 2. kap. Apoštolé také vidouce, radovali se, a byli teď blahoslaveni, jakož i jiní svatí, kteří hodně viděli Krista v tělesenství a skutky jeho, a slyšeli slova jeho. Protož dí Kristus učeníkům: „Blahoslavené oči, kteréž viděly ty věci, kteréž vy vidíte."

Tu věz, že blahoslavené jest nejprve to, což zná všechny věci, a jest čisto od každé poskvrny samo od sebe. A tak jen Bůh jest blahoslavený, neboť jest vševědoucí, a nemá aniž může míti které poskvrny, a toho nemá od koho jiného. Po druhé jest něco blahoslavené, protože jest rozumné a nemá nižádného hříchu do sebe. A tak všichni andělé, svatí, a duše svaté v radosti nebeské jsou blahoslavení a blahoslavené, a po soudném dni posledním všichni svatí budou tak blahoslavení. Po třetí jest to blahoslavené, což má rozum, a jest čisté od hříchu smrtelného. Tak jest blahoslavený každý člověk zde na světě, kterýž nemá hříchu smrtelného; a tak

byli apoštolé blahoslavení, i před smrtí Kristovou, i po jeho na nebe vstoupení; a nyní jsou tak blahoslavení všichni křesťané dobří, kteří hříchu smrtelného nemají. Po čtvrté jest něco blahoslavené, jež není rozumné, ale jest kus neb částka věci rozumné. A tak tělo každého člověka, i každý úd jeho jest blahoslavený, jako nos, ústa, noha, uši, oči. A toho blahoslavenství dotýká se teď Kristus: „Blahoslavené oči, kteréž viděly ty věci, kteréž vy vidíte."

A jakož o blahoslavenství sem řekl, taktéž rozuměj i o svatosti; takže Bůh jest svatý, že zná všechny věci, a nemůže poskvrny v sobě míti, a té svatosti nemá od jiného. Pak svatí v nebesích jsou proto svatí, že jsouce rozumní, teď nemají nižádného hříchu, ačkoli mohli míti, a druzí měli. Po třetí svatí jsou lidé zde na světě, že jsouce rozumní, nemají hříchu smrtelného, ačkoli mají všední. Po čtvrté jsou jich těla a údové svatí proto, že jsou částka jich životův. Po páté slují některé věci svaté, protože jich svatí užívali. A tak roucho Kristovo a Panny Marie, a jiných svatých, sluje svaté, ale méně světější nežli těla svatých; neboť těla Kristus svou smrtí vykoupil, ale své sukně nikoli, ani závoje své matky; a těla budou blažená a svatá na věky, ale ne tak roucho Kristovo, aniž jiných svatých. Po šesté sluje některá věc svatá proto, že jest k Boží službě ustanovena neb dána; a tak kostel, kalich, ornát, a jiné věci přižehnané k Boží chvále slují svaté. Po sedmé věci Bohu obětované slují svaté; a tak v starém zákoně každé prvorozenství slulo Bohu svaté, a nyní almužna dána pro Boha sluje svatá. Pak po osmé sluje věc svatá proto, že znamená jinou věc svatou; a tak Písmo sluje svaté, že znamená Boha svatého, neb jiné věci svaté. Ale ta svatost jest dosti malá; jako říkají lékaři, že voda od člověka pošlá jest zdravá proto, že znamená zdraví toho člověka, ačkoli ta voda v sobě zdraví o sobě nemá. A tak obraz, jenž znamená Krista umučeného, neb jiného svatého obraz, může slouti svatý; a taktéž slovo neb hlas sluje svatý neb svaté, že znamená věc svatou. Ale konečné svaté jest Bůh, anděl a člověk svatý, takže na věky svatosti nepotratí ta věc trojí.

Dále dí evangelium: „A hle jeden zákona umělý vstal, pokoušeje ho a řka: Mistře! co čině život věčný míti budu?" Tuto teď zavírá se druhý kus vzvláště, jenž jest cesta k zasloužení života věčného, o němž zákona umělý Krista se otázal, a Kristus ho milostivě naučil, že bude-li milovati dokonale Boha a bližního svého, tehdy bude míti život věčný. Dobrou otázku, sobě užitečnou i nám, učinil, ačkoli se zlým úmyslem učinil; neboť otázal se pokoušeje Krista. A tak i proto, že dobrou otázku učinil, i proto, že Krista pokoušel, dí sv. Lukáš, jako divě se: „A hle jeden zákona umělý". Dí sv. Ambrož: Jeden zákona umělý, slova zákona drže, rozumu zákona neznaje. „Vstal", aby lépe byl slyšen, a snad aby jako dobrý byl od lidí viděn. „Pokoušeje ho". Odkud vzal pokušení, Bůh ví! ale snad vzal příčinu z toho, že napřed byl řekl Kristus učeníkům: „Radujte se, že jména vaše napsána jsou v nebesích."

„A řka: Mistře! co čině život věčný budu míti?“ Mistrem Krista nazývá a nikoli Pánem, snad proto, že chce uměti, ale nikoli sloužiti, slyšeti, ale ne poslouchati, a mistrem ho nazývá, jehož nechce býti učeníkem! Dí sv. Jan Zlatoústý, že tento znamená svatých chvaliče, nikoli následovníky; to jest ty, kteří svaté chválí, ale nenásledují svatých, jakož obyčejně jsou ti, kteří písmo umějí, mistři a kněží. I dí: „Mistře! co čině život věčný budu míti?“ Zdá se, že se táže pokorně, moudře a užitečně: pokorně, když dí: „mistře“, moudře, když dí: „co čině“, a užitečně, když dí: „život věčný míti budu“. Moudře se táže, řka: „co čině“, netoliko co uměje, čta, neb mluvě, ale „co čině“; neboť dí Kristus v 5. kap. sv. Mat.: „Kdož činiti bude a učiti, ten bude veliký v království nebeském.“ A na konci tohoto evangelia dí Kristus: „Jdi, i ty čiň tak!“ A Kristus počal po svém Kristu kázati, řka v 3. kap. sv. Mat.: „Pokání čiňte, neboť se přiblíží království nebeské.“ A tak dobrou otázku učinil, řka: „co čině, život věčný“, to jest radost věčnou, jíž jest vidění Trojice svaté věčné; jakož dí Spasitel v 17. kap. sv. Jana: „Život věčný jest, aby poznali tě, samého pravého Boha, a toho, jehož jsi poslal, Jezu Krista.“ Rozumějž, že každý člověk bude živ na věky, a tak bude míti svůj život věčný; ale ne každý bude míti života věčného, jenž jest poznání v radosti Trojice svaté na věky, takže člověk svatý rozumem pozná Trojici svatou a Krista člověka tělestnýma očima, a z toho znání věčného bude míti útěchu velikou a ukojení, a tak nasycení i rozumu svého i vůle, že bude míti, což bude chtíti, bez nedostatku. A to nasycení sluje život věčný, neb věčné blahoslavenství, o němž Kristus dí: „Blahoslavené oči ty, které viděly ty věci, kteréž vy vidíte“; viděly, rozuměj důstojně. A zase zlořečené oči, kteréž viděly nedůstojně, jako oči Jidášovy, Pilátovy, Herodesovy, a kněží, kteří viděvše tytéž věci jako apoštolé, potupili Spasitele. A taktéž rozuměj, že blahoslavené jsou oči, kteréž důstojně viděly způsobu chleba při mši, v němž jest tělo Kristovo; a zlořečené, kteréž viděly nedůstojně.

Dále dí evangelium: „A on“, t. Ježíš, „vece k němu“, t. k zákona umělému: „V zákoně“, t. v Božím písmě, jež jest zákon nad jiné zákony, v němž spravedlivý člověk má mysliti i v noci i ve dne, jakož dí David prorok: „Co psáno jest“, k obdržení života věčného? „Kterak čteš“, k svému zpravení? Kterak čteš, jiným jsa mistrem k naučení? Kterak čteš: pilně-li? nábožně-li? ustavičně-li a užitečně-li? Ó kdyby se nás každého Kristus otázal: Co psáno jest v zákoně Božím? a kterak čteš? a snad ti, kteří mají jiným cestu k životu věčnému ukazovati, umlkli by, nevědouce, co psáno jest v zákoně Božím; ale kdyby se jich otázal: kolik kop platu, ospu, kur, vajec, a který den mají míti býty neb díly své? hned by uhodli. Kdyby se nás také otázal každého! Kterak čteš? a mnohých svědomí musilo by odpověděti, že nedbale, nenábožně a křivě; neboť někteří čtou, a neplní, co čtou, jako ti, o nichž dí Kristus v 23. kap. sv. Mat.: „Na stolici Mojžíšově seděli mistři a zákonníci: vše, což

vám řeknou, to čiňte, ale podlé jich skutkův nečiňte, neboť praví a nečiní.“ Na stolici Mojžíšově sedí papežové, biskupové a jiní duchovní úředníci, kteří mnoho přikazují, a sami nečiní. Pak někteří činí, a čtou a učí, jako apoštolové a jich věrní náměstkové činili, následujíce Spasitele svého, o němž dí sv. Lukáš: „Počal Ježíš činiti a učiti.“ Někteří čtou a činí, ale jiných neučí v sborech, jako věrní lidé světští, muži i ženy, kteří lépe teď svým příkladem učí nežli kněží; a ti užitečněji učí nežli kněží, kteří řečí učí a skutky ruší. Protož dí sv. Bernard: Prospěšnější jest kázaní příkladem, nežli toliko slova.

Dále dí evangelium: „On odpověděv, řekl: Milovati budeš“, a tak dále. Tento uměl slova zákona Božího, protože sv. Lukáš nazývá ho zákona umělého; věděl, že psáno jest v zákoně Božím v pátých knihách takto: Milovati budeš Pána Boha svého ze všeho srdce svého, a ze vší duše své, a ze vší síly své. Pak o bližním psáno jest v třetích knihách takto: Milovati budeš přítele svého jako sama sebe. A ačkoli nejsou úplně táž slova, přece jest plný týž smysl; neboť ono slovo: ze vší síly své, tolik váží, jako toto slovo: ze všech sil svých. A ono slovo v druhém přikázaní: přítele svého, tolik zní, jako toto slovo: bližního. A že v evangeliu přidáno jest: „a ze vší mysli své“, tím se míní v této řeči, když dí Písmo v pátých knihách v 4. kap.: Nezapomínej slov, jež viděly oči tvoje, a ať nevypadnou ze srdce tvého po všecky dny života tvého, učiti je budeš děti a vnoučata svá! A opět dí Písmo: Budou slova tato, kteráž já přikazuji tobě dnes, v srdci tvém, a říkati je budeš dětem svým, a pamatovati budeš sedě v domě svém, a chodě na cestě, spě i vstávaje; zavážeš je jako znamení na své ruce, a budou mezi tvýma očima, a nehnou se, a napíšeš je na prahu a na dveřích domu svého!

Hleď, teď máš dosti položeno, že ze vší mysli své má člověk Pána Boha milovati. A věz, že Boha milovati jest, dobře dobré Bohu chtíti; a dobře dobré Bohu chce, kdož hříchu smrtelného nemaje, chválí Boha, poslouchá, a milováním nejvíce k němu tíhne, jako jsem psal v kázaní 30., na den svatého Ducha. I dí zákona znalý z Božího zákona takto: „Milovati budeš Pána“, jenž tě mocně stvořil, může tě ochrániti i darovati, a budeš-li zlý, má moc všudy nad tebou pomstiti. „Boha“, jenž jest moudrý, znaje všecky věci od věčnosti, před nímž nemůže nic tajno býti; „svého“, že svou nesmírnou dobrotou učinil se tvým, dal se tobě k věčné radosti, budeš-li ho nade všechny jiné věci milovati. A tak milovati budeš „Pána“ pro moc „Boha“ pro moudrost, „svého“ pro dobrotu. „Milovati budeš“, to jest, budeš tomu chtíti a v tom se radovati, že on jest Pán všemohoucí, Pán nade všemi pány, že jest Bůh vše znající, neboť jest nesmírné moudrosti, a že jest nesmírně dobrý, a dobrota nesmírná. A tak všechny věci i tebe stvořil z moci a moudrosti i dobroty nesmírné; protož milovati ho budeš, že jest Stvořitel, že jest zachovatel, a že jest oslavenec všech vyvolených k radosti věčné; neboť on stvořiv zachovává, a potom slavny činí své milovníky. A tak

že jest dobré nesmírné, a tak nejlepší, „milovati ho budeš" nejvíce, a tak „ze všeho srdce svého", to jest v smyslu bez bludu, „a ze vší duše své", to jest z plné vůle bez protivnosti, „a ze vší mysli své," to jest z plné paměti bez zapomenutí, „a ze všech mocí svých", to jest ze všech snažností, tak abys všechny snažnosti přiložil k rozumu, abys od Boha nepobloudil; a všechny snažnosti přiložil k vůli, abys nic jiného nežli Boha nevolil, aniž co proti jeho vůli volil; a abys všechny snažnosti a síly přiložil k paměti, abys Boha nezapomněl. Ale tak plně docela, jakož dí sv. Augustin, zde člověk, smrtelný jsa nenaplní, ale v radosti nebeské tu plně dokoná, což zde počne, jakož nejlépe může.

Dále dí evangelium: „a svého bližního jako sama sebe". Tu věz, že bližního milovati jest, bližnímu dobře dobré chtíti. A že bližnímu dobré by bylo, aby byl bez hříchu smrtelného, a aby konečně byl spasen, a to dvé jest jemu nejlepší, jestliže to dvé bude míti, protož každý člověk, jako sobě má nejvíce toho dvojího, tak má žádati toho i bližnímu, podlé Boží vůle. A že, jakož dí sv. Augustin, bližní jest všech lidí každý člověk, protož každý člověk každému, dokud jest zde na světě jako bližní, má jemu žádati jakož i sobě hříchův odpuštění a radosti věčné. Pakli zemra bližní jest v nebesích, tehdy má jemu toho rád přáti; pakli v očistci, má zaň Boha prositi; pakli jest v pekle, jako Jidáš, tehdy má jemu té muky přáti, poněvadž jest Boží vůle, aby tak trpěl muka.

A řekl sem, že bližního milovati laskavě neb hodně, jest bližnímu dobře dobré chtíti. Z toho vidíš, že kdož bližního k hříchu táhne, ten ho dobře nemiluje, jakož i sama sebe dobře nemiluje, když hřeší. Neboť dí David prorok: „Kdož miluje zlobu, nenávidí duše své." Z toho dále vidíš, že lidé, kteří sobě hříchu pomáhají, ti nejsou sobě věrnými přátely, ale zrádci a nepřátely. A zase, kdož jsa dobře živ, bližního táhne od hříchu radou, napomínáním, kázaním, dary, hrůzou, neb i pomstou řádnou, ten jest jeho věrný přítel. Protož dí sv. Řehoř: Ten sám přítel můj bude, kterýž poskvrny duše mé vytírá, totiž napomenutím, naučením, neb jiným zvykem dobrým. A má tak každý bližního svého milovati, že což by sobě podobně a hodně žádal, aby téhož v též příhodě bližnímu žádal; a což by sobě hodně a spravedlivě nechtěl, aby téhož nechtěl i bližnímu.

Ale díš: Bližní můj některý jest zloděj, cizoložník, neb jinak zlý, kterakž ho mám milovati jako sama sebe? Tu dím, že máš milovati to, což Bůh stvořil v bližním, jako dílo a chrám Boží, a to jest duše a tělo; ale nemáš na něm milovati cizoložství a jiné zloby. A tak kdož má v mrzkosti hřích bližního svého, a rád by, aby on byl bez hříchu, tehdy ho miluje, jest-li dříve sám bez hříchu smrtelného; a čím více mrzí ho jeho hřích, a má větší žádost, aby zbyl se hříchu, tím ho více miluje. A jakož sám jsa v nouzi, žádal by pomoci od bližního, od toho, kterýž by mohl pomoci; taktéž sám, může-li pomoci bližnímu, jenž by také hoden byl té pomoci, má

jemu pomoci milostivě. A tak když dí Písmo: „Miluj svého bližního jako sama sebe", nevelí milovati tak velice jako sebe, aniž více nežli sebe, ale k témuž jako sebe, t. k věčné radosti, a pro totéž jako sebe, t. proto, že jest obraz Boží a stvoření jeho, a týmž řádem jako sebe, ale dříve sebe a více.

Dále dí evangelium: „I vece jemu: Právě si odpověděl! to čiň, a budeš živ!" Chválí Kristus odpověď, a velí býti dobře živu, řka: „Právě jsi odpověděl," to jest: pravdu jsi pověděl! „to čiň," což dí zákon, „a budeš živ" na věky v radosti. „A on chtěje zpraviti se, řekl Ježíšovi: „A kdo jest můj bližní?" Teď v té řeči jest svatého evangelia část třetí, totiž řád, kterým má Boží přikázání naplněno býti. A toho řádu chtěje dojíti zákona znalý, táže se, kdo by byl jeho bližní; protož dí evangelium: „A on chtěje zpraviti se"; latinsky stojí: justificare se ipsum, to jest: chtěje ukázati se spravedlivým před lidmi a před Kristem, jakožto před člověkem, jenž by srdce jeho neznal. Ale přece zdá se mi, že v tomto evangeliu to slovo: justificare se ipsum, tolik se míní, jako: zpraviti se, a tak jsem položil v evangeliu, aniž jest ujma; neboť zpraviti se před lidmi, také jest spravedliva se ukázati. Pak žádal-li ten mistr ukázati se spravedliv před Kristem, čili naučen býti, kdo jest jeho bližní, jakož slova k tomu zní i jeho i Kristova, toť Kristus milý ví! Jenž „vzhůru vzhledna, řekl: Člověk jeden sestupoval od Jeruzaléma do Jericha", a tak dále. Že Kristus vzhůru vzhlédl, dal naučení, aby kdož chce užitečně koho k spasení učiti, žádal pomoci od Pána nebeského. Po druhé, aby dal znamení, že člověk neposlušenstvím odpadl od radosti nebeské. A po třetí, aby ukázal, že on jest v podobenství Samaritán, jenž jsa Bohem, vtělil se, aby byl naším bližním, a aby raněného člověka olejem svého milosrdenství a vínem svatého pokání vyléčil, na své tělesenství utrpení za něho přijma.

I dí evangelium: „Vzhůru vzhledna Ježíš, řekl: Člověk jeden sestupoval od Jeruzaléma do Jericha, i upadl v lotry." Nevím, tak-li se stalo tělesně, ale vím, že tak jest, jakož Kristus míní. A mohlo tak býti, neboť mezi Jeruzalémem a mezi Jerichem byla nějaká pustina, na níž olupovali lidi; a tu byl popaden král Sedechias, utíkaje z Jeruzaléma, od bojovníkův krále Babylonského, jakož píše prorok Jeremiáš v poslední kapitole. Ale duchovně člověk proto, jakož sem psal o tom člověku jedno kázaní vzvláště a široce, jest vše lidské pokolení hříchem poražené; „ten člověk sestupoval" neposlušenstvím „od Jeruzaléma", to jest od vidění pokoje, neboť Jeruzalém vykládá se vidění pokoje, „do Jericha", to jest v psoty a bídy tohoto života nestálého, neboť Jerichem vykládá se nestálost, neb měnění, neb proměna. A viz, kterak se to stalo! Hle takto: Člověk Adam před pádem v hřích, jímž upadl, měl pokoj prvý k Bohu poslušenstvím, druhý k sobě nevinností, třetí k světu panováním, takže byl všeho světa po Bohu pánem; a když hada uposlechl, přestoupil Boží přikázaní, tehdy sestoupil v nedostatek pokoje hříchem, takže ne-

dostalo se mu pokoje i k Bohu, i k sobě, i k světu; a v těžké proměnění, že mohl nezemříti, zhřešiv musil zemříti, také míti království nebeské bez bídy i musil býti bídný. Hle hřích ho od království nebeského vzdálil! To se míní, když dí Kristus: „Člověk jeden sestupoval od Jeruzaléma." Po druhé ho hřích v bídu porazil, neboť „šel do Jericha". Po třetí ho ďáblům poddal, neboť „upadl mezi lotry". Po čtvrté ho hřích milosti Boží zbavil, „neboť ho oloupili". Po páté v mocích přirozených ranil, neboť dí Kristus: „a rány vloživše". Po šesté na duši ho umořil, neboť dí Kristus: „položiva". Člověk cele jest živ, když duše jeho jest v těle, a milost Ducha svatého v jeho duši; ale položiv jest, když duše živí tělo, a milost Ducha svatého neživí jeho duše. A tak každý smrtelný hříšník, jsa živ na těle, jest položivý, a jest ten člověk od lotrův raněný. Také svatí v nebesích, jichž těla jsou mrtva a hnijí neb shnila, jsou položivi a polomrtvi, a v soudný den budou plně živi, majíce živost, o níž dí Kristus v evangeliu tomto: „To čiň, a budeš živ!"

I dí Kristus: „Člověk jeden", t. Adam a jeho hříšné pokolení, „sestupoval", to hříchem neposlušenství, „od Jeruzaléma", t. od vidění pokoje, „do Jericha", t. do bídy, „i upadl v lotry", t. mezi ďábly, „kteří" docela „oloupili ho", t. obnaživše nevinnosti, takže svlékli s něho nevinnost, a oblékli ho v svůj šat, ve vinu. „A rány vloživše", to jest v mocích daných od Boha ranivše: v rozumu, ve vůli, v paměti i síle tělestné; rány také slují hříchy, jimiž člověk jest od ďábla raněn; „odešli", totiž vzjevným pokušením pokryli se. Tu věz, že ďáblové neodešli tak od člověka, aby nepokoušeli, ale tak, že lidem své chytrosti přikryli; a někdy také od člověka odcházejí. A tak dí Kristus: „odešli, položiva nechavše. I přihodilo se, že kněz jeden sestupoval touž cestou, a uzřev ho, minul. Taktéž i jáhen, když byl podlé cesty a viděl ho, minul." Tento kněz všechny kněze starého zákona, a jáhen všechny proroky znamená, kteří touž cestou jdouce, totiž prvotním hříchem, minuli člověka raněného bez pomoci.

„Ale Samaritán jeden", totiž Kristus, jenž proto sluje Samaritán, že jest strážný svých věrných; neboť Samaritanus vykládá se: strážný; a Kristus jest strážný, k němuž dí Job v 7. kap.: „Ó strážný lidí! proč jsi mne položil protivna sobě?" A David prorok dí: „Nebude-li Pán ostříhati města, nadarmo bdí, kdož ho ostříhá!" A že on jest Samaritán, v tom smyslu, že ostříhá, když mu řekli kněží: Ty jsi Samaritán a ďábla máš! neodepřel, řka: Nejsem Samaritán! jakož dí sv. Řehoř, ale řekl: Já ďábla nemám! Ten Samaritán Kristus cestu čině, neb cestou jda, to jest, člověkem pro nás učiněn jsa, přišel k němu, neb šel podlé něho, to jest, vzal kromě obloupení duchovního a kromě hříchu utrpení: hlad, žízeň, horko, zimu, zármutek, bolesti i smrt, jakož víra naše ukazuje; a dí sv. Pavel k Židům v 2. kap., že měl se ve všech věcech bratřím připodobniti, ačkoli hříchu nemohl učiniti. „Ten Samaritán", vida okem svého milosrdenství, „milosrdenstvím hnut jest: a přiblíživ

se" tak blízko k raněnému člověku, že nemohlo blíže býti; neboť jsa Bohem, nechtěl, jakož dí sv. Pavel, andělského vzíti na se způsobu, ale lidský vzal, aby jsa člověkem, byl naším bratrem a bližním; „i obvázal rány", dříve staviv krev při křtu, aby netekla, totiž shladiv hřích, jenž teče za člověkem až do křtu. Rány obvázal, že milostí svou tak člověka způsobil, že moci jeho všechny, i jeho těla, i jeho duše, mohou býti k prvému zdraví navráceny, takže bude člověk v blahoslavenství tak zdravý v mocech, jako v ráji byl. „Uvázal naliv oleje", t. milosrdenství, „a vína", t. pokání, utrpení neb obrad ování. „A vloživ ho na hovado své", to jest, vezma utrpení za něho na tělesenství své; neboť dí skrze Davida: „Jako hovado učiněn jsem. K čemu? Abych nesl hříšného," totiž utrpení za hříchy jeho. Protož dí Isaiáš v 53. kap.: „Věru, neduhy naše on trpěl, a bolesti naše on nesl." „Vedl ho do chléva", to jest do sboru svatého lidí, v němž ranění se léčí, když se z hříchův kají. „A měl o něho péči" jistě velikou, více nežli třicet dvě léta pro něho strastně pracuje; a který lékař tak velikou péči může přiložiti k raněnému na těle, jako on přiložil? „A druhý den", to jest v čas teď milostivý, „vyňav dva peníze", totiž oznámiv starý i nový zákon, na němž jest obraz věčného krále; „i dal chlevníkovi", to jest knězi, jenž má obojí zákon uměti; ten kněz znamená všecky kněze nového zákona. „A řekl jemu: Péči o něho měj!" totiž, abys ho vyléčil, nikoli abys odřel, oloupil, více ranil a umořil; „a cožkoli vydáš", totiž, což práce, pomoci i síly vynaložíš, „já když se vrátím", totiž v soudný den, „vrátím tobě", to jest zaplatím; to jest: jakož mnoho dobrého učiníš, tak odplatím tobě.

Ale tu věz, že latinsky stojí: quodcunque supererogaveris, to jest: cožkoli předáš, totiž, že právě obojí zákon jemu, k tomu i příklad dobrý dáš, i života svého nasadíš. Ó kdyby chlevníci alespoň ty dva peníze vydávali! neboť pohříchu! málo těch jest, kteří předávají, jakož míní Spasitel tuto, jenž dí dále: „Kdo z těch tří zdá se tobě nejbližší tomu, jenž upadl mezi lotry?" totiž, kněz-li, či jáhen, čili Samaritán? A on vece: „Který učiní milosrdenství nad ním neb jemu." Hle, tento soudí bližnost podlé milosrdenství, řka, že Samaritán, cizozemec, jest bližší raněnému člověku Jeruzalémskému, nežli kněz a jáhen téhož pokolení, kteří nad ním neučinili milosrdenství.

Tu může býti znamenáno, že milosrdenství má býti každému nuznému učiněno, buď Žid, pohan, neb zlý křesťan; neboť hned dí Kristus: „Jdi, i ty čiň tak!" To jest: čiň milosrdně, když můžeš, každému nuznému; neboť každý jest tvůj bližní, buď Žid, pohan, kacíř, neb nepřítel tvůj křesťan. A tak milostivý Spasitel příkladem dokázal, že každý člověk každému jest bližní. Latinsky stojí proximus, to jest nejbližší; neboť tak každý člověk jest každému v člověčenství blízký, že nemůže býti bližší v člověčenství. Ale jiné blízkosti, jako blízkost po rodu, neb místem, neb příbuzností, ty nejsou tak stálé, že by činily každého, člověka každému nejbližšího. Pak jest ještě blízkost zvláštní v synech Božích vyvolených k spasení, a

ta blízkost nemůže přijmouti umenšení ani přispoření; neboť těch synův vyvolených Otec nejbližší jest Kristus, a církev svatá, totiž sbor vyvolených těch, jest matka; a tak všichni vyvolení jsou bratří duchovní vlastní Otcem i matkou, kteří vzvláště říkají spolu Pánu Bohu: Otče náš, jenž jsi v nebesích. A tak položením této blízkosti učí Kristus podobenstvím tohoto evangelia, že každý člověk má býti každému jinému člověku bližní v žádosti. Protož ty, kdož chceš blahoslavenství míti z bližnosti, „jdi, čiň" následováním toho Samaritána Krista „tak" v žádosti: nikoli docela totéž, neboť nejsi Bůh a člověk jako Kristus, ale což činíš, čiň k prospěchu církve svaté, a mocí Kristovou, což můžeš, abys byl pravý úd Jezu Kristův. A z toho jest důkaz, že jen ten jest bližní hodný království nebeského, kdož pomáhá žádostivě k milosrdenství bližnímu svému, aby církev svatá v svých synech byla zdráva. A také dítky svaté jsou bližní, že ačkoli žádosti nemají k prospěchu, přece že mají nevinu na křtu, jsou také pomocny k naplnění počtu synův Božích; a když do let přijdou, tehdy mají, Krista poslouchajíce, činiti tak milosrdně bližnímu, jako učinil Samaritán onen požehnaný na věky, svých věrných jenž vždy ostříhá.

ČTRNÁCTÁ NEDĚLE PO SV. TROJICI.

Sv. Lukáš v 17. kapitole:.

V ten čas, když šel Ježíš do Jeruzaléma, šel skrze Samaří a Galilei. 12. A když vcházel do nějakého městečka, potkalo se s ním deset mužů malomocných, kteříž stáli zdaleka. 13. A pozdvihše hlasu, řekli: „Ježíši přikazateli, smiluj se nad námi.“ 14. Kteréžto on uzřev, řekl jim: „Jdouce, ukažte se kněžím.“ I stalo se, když šli, že očištěni jsou. 15. Jeden pak z nich uzřev, že jest uzdraven, navrátil se, s velikým hlasem velebě Boha. 16. A padl na tvář k nohám jeho, díky čině jemu. A ten byl Samaritán. 17. I odpověděv Ježíš, řekl: „Zdaliž jich deset není očištěno? A kdež jich devět? 18. Nenalezli se, aby vrátíce se, chválu Bohu vzdali, jediné cizozemec tento.“ 19. I řekl jemu: „Vstaň a jdi, víra tvá tě uzdravila.“

*

V tomto evangeliu jest zmínka o Ježíšovi, o desíti malomocných, a o kněžích. Na Ježíšovi ukazuje evangelium práci, moc velikou a milosrdenství: Práci, že chodě mezi zemí pohanskou a mezi zemí židovskou, kázal slovo Boží; neboť dí evangelium: „Když šel Ježíš do Jeruzaléma, šel mezi Samaří“, jež jest země pohanská, „a mezi Galilei“, jež jest země židovská. Pak milosrdenství jeho se ukazuje i v tom, že tak kázal, i v tom, že malomocných uzdravil; a taktéž moc jeho božská ukazuje se v tom uzdravení.

Pak na malomocných ukazuje se bída veliká na všech, a počátek pěkný, ale vděčnost konečná nad jedním, a na deviti nevděk. Na kněžích evangelium nic vzjevně neukazuje; než že jest domnění, že jsouce (nepřátelé) zákona Kristova, nepřikázali vyčištěným, aby šli k Ježíšovi a díky jemu vzdali, že je ráčil milosrdně uzdraviti. I dí evangelium: „Když šel Ježíš do Jeruzaléma", totiž kázat šel, ne pyšně jel, jako nynější kněží jezdí. I já, pohříchu! jezdím, a v tom svou nestatečnost vyznávám, že nechodím pěšky kázat, jako můj Vykupitel chodil; nevím, pomůže-li mi to, že bych pěšky tak daleko a tak brzy nemohl přijíti. „I šel mezi Samaří", pohanskou zemí, „a mezi Galilei", židovskou zemí. „A když vcházel v jeden hrádek", to jest město, „potkalo ho", vyšedše na pole, „deset mužův malomocných".

Tu věz, že před městem ho potkali, a tu se div stal: Nejprvé proto, že malomocní v městech nepřebývali, neboť bylo přikázáno v zákoně Levitici v 13. kap. A v knihách Numeri v 5. kap. psáno jest takto: Přikaž synům Izraelským, ať vyvrhnou z měst každého malomocného. Po druhé proto stal se div ten před městem vzjevně, aby mnohým prospěl k víře, kteří stáli opodál: nejprvé proto, že z přikázaní zákona nesměli přistoupiti; po druhé snad pro uctivost, kterouž měli k Ježíšovi, chtíce uzdraveni býti. „A vzdvihli" z veliké žádosti zdraví, a aby je slyšel, „hlas pravíce: Ježíši přikazateli!" Hlas jejich jest modlitba sladká, pokorná, a duchovní, a obecná: Sladká, že praví: „Ježíši!" neboť jakož dí sv. Bernard, Ježíš jest sladký zpěv v uchu, med v ústech, a veselí v srdci. Pokorná, že praví: „přikazateli", vyznávajíce, že jim má přikázati jako svým. Duchovní, že nežádají peněz, jako obecně žádají malomocní, ale žádají slitování, pravíce: „Smiluj se nad námi!" Obecná, že nižádný sám za sebe neprosí, ale všichni spolu za sebe, všichni pravíce: „Smiluj se nad námi!" A takou modlitbu Ježíš rád slyší: sladkou, pokornou, duchovní a obecnou, jakož uslyšel tyto, a uzdravil je od malomocenství. A nejprvé vzezřel na ně milosrdně; neboť dí evangelium: „Jež jak uzřel", t. okem tělestným, jež viděl od věčnosti znáním božským, „řekl: Jděte, ukažte se kněžím!" Trojí věc na Ježíšovi se tu ukazuje: milosrdenství dobrotivé na vzezření, moudrost na rozkázání, a moc na uzdravení; neboť jest dobrotivý, moudrý a mocný Ježíš.

Tu věz, proč kázal jim Ježíš, aby se ukázali kněžím. A jest prvá příčina naplnění zákona starého; neboť psáno jest Levitici v 14. kap., že vyčištěný od malomocenství měl se ukázati kněžím, a to pro dvojí věc: nejprvé proto, že kněží měli znáti malomocenství, aby ohlásili, že může býti v obci; po druhé proto, aby malomocný oběť dal, kterouž Bůh rozkázal. A tu kněží nynější berou podnět, že velí sobě od zpovědi peníze dávati; ale nepomůže jim to, neboť Kristus, kněz nového zákona, nevzal ničeho od malomocných, uzdraviv je, a kněžím svým nového zákona řekl v 10. kap. sv. Matouše: „Darmo ste vzali, darmo dávejte!" Darmo ste vzali, t. bez peněz,

darmo pro mne dávejte bez peněz. I kázal Kristus těmto mužům ukázati se kněžím, pro naplnění zákona starého, jenž ještě nebyl docela v podobenstvích a v ustanoveních obětných (in figuris et in ceremonis) pominul. Po druhé kázal se těm ukázati kněžím proto, aby oni lidem pravili, že Ježíš uzdravil malomocné, a tak aby lidi k Ježíšovi jako k Bohu mocnému obrátili. Po třetí proto, aby kněží naučili ty muže věřiti v Ježíše z toho skutku, že je uzdravil, a také aby kněží radili jim, aby šli k Ježíšovi, a vzdali jemu díky a chválu. Učinili-li to kněží ti, nevím, ale nezdá se mi; neboť vždy tupili skutky Kristovy i ty, kdož Krista rádi slyšeli. Po čtvrté proto kázal se těm ukázati kněžím, aby ukázal, že v duchovním uzdravení od hříchův mají hříšní jíti ke kněžím a bráti od nich radu, kterak mají se podobně z hříchův káti. Ale aby ukázal milý Spasitel, že on jest ten, jenž sám duši od hříchův očišťuje, a že bez kněží může odpustiti a odpouští hříchy, uzdravil tyto malomocné na cestě, dříve nežli kněží došli. A ten skutek uvažují svatí, a vzvláště sv. Jeronym, jenž dí, že jakož kněží starého zákona měli moc, aby rozeznali, kdo jest malomocný a kdo není, ale neměli moci, aby koho očistili od malomocenství, aniž aby toho, jenž nebyl malomocný, učinili malomocným, taktéž kněží nového zákona mají moc, aby rozeznali mezi hříchem a mezi hříchem, ale nemají moci, aby koho v duši vyčistili od hříchu, aniž by čistého hříchem, když by chtěli, učinili nečistého. Tak pokládá sv. Jeronym. O tom sem jinde mnoho psal.

A položíce, že Kristovo přikázaní toto: „Jděte, ukažte se kněžím!“ jest podobenství zpovědi, již lidé konati mají před kněžími, tehdy uvažuji tato slova: že když dí Kristus malomocným: „Jděte, ukažte se kněžím!“ že tím znamená, aby smrtelní hříšníci šli ukazovat svých hříchův kněžím, kteří by uměli rozeznati mezi hříchem a mezi hříchem. A když dí: „jděte!“ ukazuje, že hříšný nemá meškati svým ukázáním, a také aby nikoli bezděčně, ale dobrovolně se ukázal. A když dí: „ukažte“, ukazuje tím, aby hříšný netajil hříchův, ale aby je ukázal. A řka: „kněžím“, ukazuje, že kněží mají moc, aby slyšeli hříchy a radili, kterak může člověk mocí Kristovou od hříchův očištěn býti. Z toho vidíme, že zpověď má býti dobrovolná, brzká, vzjevná, knězi, svých hříchův, celá; neboť když hříšní volají srdcem k Ježíšovi, a jdou, aby ukázali se kněžím, on je svou mocí, dříve nežli kněží dojdou, od hříchův na duši očišťuje. Protož dí sv. Augustin: Veliká dobrota Boží, že k samému slíbení hříchy odpouští; ještě nepraví ústy, a přece teď Bůh v srdci slyší. Tak mluví na ono slovo Davidovo: Řekl sem: Říkati budu proti sobě nespravedlnost svou Pánu! a ty odpustil si zlobu hříchu mého. A teď dí evangelium: „A stalo se: když šli, čistí učiněni jsou.“

Ale dělí se na dvé ti, kterýmž hříchy jsou od Krista odpuštěny: Jedni jsou, kteří velebíce kněžstvo, praví, že by bez jejich rozhřešení nižádný nemohl rozhřešen býti; a ti jsou jako Židé od malomocenství uzdraveni, kteří se k Ježíšovi, aby jemu chválu vzdali, nevrátili. Druzí jsou, kteří věrně praví a věří, že může hříšný míti od-

puštění hříchův od Boha, jestli by ho nižádný kněz zde nerozhřešil; jakož Pán Bůh učinil s mnohými v starém zákoně i v novém, a s lotrem na kříži, a s oním vzjevným hříšníkem, jenž v 18. kap. sv. Lukáše zpovídal se Bohu, řka: „Bože! milostiv buď mně hříšnému!" A že mu Bůh hříchy odpustil, svědčí tu Kristus, řka: že přišel v dům svůj jsa spravedliv. Ale těch, kteří tu moc Kristovi dávají, jest málo, jako z malomocných jediný se k Ježíšovi s chválou vrátil, a to Samaritán, to jest pohan ze Samaří, z té pohanské země. Jakož dí evangelium: „A jeden z nich, jakž uzřel, že očištěn jest, vrátil se", a tak dále. „Jeden" z desíti uzdravených! Tu se ukazuje řídkost lidí k Ježíšovi vděčných, jakož dole sám Ježíš to praví. „Uzřev, že očištěn jest od malomocenství, navrátil se, velikým hlasem velebě Boha"; hlas veliký ukazuje velikost vděčnosti, náboženství a víry, protož velebil Boha, nikoli kněží, jimž se ukázal. „A padl na tvář", tím pokoru ukázal; „před nohy jeho", tím dobrodiní Ježíšovo vyznal; „díky čině", t. jako Bohu. „A ten byl Samaritán", to jest ze Samaří pohan. A to dí sv. Lukáš, jako by mínil, že jiní byli Židé, kteří své uzdravení jako od zákona se domnívali míti, že se ukázali kněžím; ale Samaritán ten vyznal, že od Krista jest uzdraven. „A odpověděv Ježíš řekl: Přece deset uzdraveno jest, a devět kde jest?" Tu dí výklad: Na nevděčné jako na neznámé se táže, řka: „kde jsou?" neboť jako nevděčný nevyznává Božího dobrodiní, taktéž Bůh nevyznává ho k spasení a k milosti. Dále dí Kristus: „Není nalezen, který by se vrátil", totiž z těch devíti, „a dal chválu Bohu, jen tento cizozemec." Hle, ony oznamuje Spasitel v nevděčnosti a tohoto chválí z vděčnosti a dí jemu: „Vstaň a jdi, neboť víra tvá tě uzdravila." „Víra", jež jest základ všech ctností k spasení, „tvá", ne cizí, ne kněze; „tě" pokorného a vděčného; „uzdravila" na těle od malomocenství a na duši od hříchu a to mocí Pána našeho Jezu Krista. Amen.

Svatý Beda na toto evangelium dí, že malomocní znamenají kacíře, již jsou uvnitř rozličnými poškvrnami zprzněni a mají od lidu odloučeni býti, aby svým hříchem jiných nezprznili. A že svatokupectví, to veliké kacířství, pochříchu! velmi kněží zprznilo, kdyby měli odloučeni býti, aby jiných neposkvrnili, prodávající odpustky, zpověď, křest, kázaní, mší sloužení, pohřeb, olej svatý, žehnání i svěcení kostelův i oltářův, a větší svatokupci, prodávající biskupství i jiná obročí a jiní kupujíce — kdyby, pravím, ti byli s pomahači svými odloučeni od úřadu kněžského a od obce, jistě nedostalo by se mnoho kněží! a musili by druzí biskupové i jiní jíti k roli, aby kněžství nepožívali, dokud by se od toho malomocenství Jezi pokáním pravým neočistili.

♥ ♥ ♥

PATNÁCTÁ NEDĚLE PO SV. TROJICI.

Sv. Matouš v 6. kapitole:

ten čas řekl Ježíš učedlníkům svým: 24. „Žádný nemůže dvěma pánům sloužiti. Neb zajisté jednoho nenáviděti bude, a druhého milovati, aneb jednoho přidržeti se bude, a druhým pohrdne. Nemůžete Bohu sloužiti i mamoně. 25. Protož pravím vám: Nepečujte o život svůj, co byste jedli a co pili, ani o tělo své, čím byste se odívali. Zdaliž není život více nežli pokrm, a tělo nežli oděv? 26. Hleďte na ptactvo nebeské, žeť nesejí ani žnou, ani shromažďují do stodol, ale Otec váš nebeský živí je. I zdaliž vy jich mnohem nepřevyšujete? 27. A kdo z vás pečlivě mysle, může přidati ku postavě své loket jeden? 28. A o oděv proč se staráte? Považte kvítí polního, kterak roste, nepracuje ani přede. 29. Pravímť pak vám, že ani Šalomoun ve vší slávě své tak odín nebyl, jako jedno z nich. 30. Poněvadž tedy trávu polní, ješto dnes jest, a zítra do peci bývá vložena, Bůh tak odívá, i zdaliž mnohem více vás neodívá, ó malé víry? 31. Nepečujtež tedy, říkajíce: Co budeme jísti? aneb co budeme píti? aneb čím se budeme odívati? 32. Nebo toho všeho pohané hledají. Víť zajisté Otec váš nebeský, že toho všeho potřebujete. 33. Ale hledejte nejprv království a spravedlnosti jeho, a toto vše bude vám přidáno.“

*

Spasitel milosrdný touto svatou řečí své věrné táhne od zlého milování zemských věcí a k milování nebeských věcí je táhne: napřed přikazuje, aby bohatství nesloužili; po druhé, aby pilnosti nezřízené k tělestným věcem nepřikládali; po třetí, aby doufajíce v Otce nebeského, nebeského království nejprvé hledali. A ačkoli Spasitel velice dobré toto svaté a užitečné přikázaní k spasení našemu mluvil, přece píše sv. Lukáš, že slyšíce to zákonníci, kteří byli lakomí, posmívali se jemu. Tu dí sv. Beda: Napomenul byl Kristus dříve před tím mistry a zákonníky, aby své spravedlnosti nedoufali, ale hříšné kající přijímali, a almužnami své hříchy vykupovali; a oni pak přikazatele milosrdenství, pokory a střídmosti v posměchu měli! Protož dí sv. Lukáš, že slyšíce to zákonníci, kteří byli lakomí, posmívali se jemu a to pro dvě příčiny: prvá, že jim velmi neužitečné věci rozkazoval, anebo že jim, ani vše učinili, darmo přikazoval. Tak mluví sv. Beda. A jakož nyní běží stav mistrský, kněžský a řeholní, nedělí se od oněch; neboť též v posměchu jest evangelium toto u těch, jako i oněch. A ještě větší posměch nynější činí Kristovi nežli oni, neboť oni aspoň vzjevně jeho řeč zavrhli, ale tito pod pokrytstvím; neboť praví, že je drží jedni, a druzí skutkem i řečí jemu se protiví, a obojí je při mši líbají, ale lakomství nenechají. A tak jsou učeníci Kristovi, a Jidášovi následovníci, jenž to evangelium od Krista slyšel, a zrazuje pro lakomství Krista líbal. Ale ne tak Petr, a jiní apoštolé a jich následovníci, kteří panství i lakomství zavrhše, majíce co píti a jísti, a vhodný oděv k práci, měli na tom dosti; uposlechli Krista v tomto evangeliu, že království nebeského nejprvé hledali, sami dobře byli živi, a jiné témuž učili, a tak jedinému Pánu nejvíce Bohu sloužili, jenž dí: „Nižádný nemůže dvěma pánům sloužiti."

Tu věz, žeť míní Kristus o dvou pánech protivných v panování, a o sloužení řádném, takže nemůže nižádný spolu dvěma pánům protivným řádně sloužiti. Neboť jakož Kristus dává příklad, řka: „Nemůžete Bohu sloužiti a penězům", jest nejhloupějšímu rozumnému člověku povědomo, že nemůže člověk spolu řádně a rozumně žádosti své i k Bohu i k penězům přichýliti; než musí to býti, buď že k Bohu jest více přichýlen svou žádostí s přivolením nežli k penězům, anebo více k penězům nežli k Bohu. A kam jest více přichýlen s přivolením, tam jeho služba se obrátila; a tak jest-li větší žádost s přivolením k Bohu, tehdy služba jest Boží, ale ne peněz, pakli větší jest žádost k penězům nežli k Bohu a tak nežli k spasení, tehdy člověk slouží penězům a ne Bohu. A tak Kristus po žádosti pilné tu službu uvažuje, řka: „Nebuďte pečlivi v duši své, co byste jedli"; a tu zapovídá žádost přílišnou. A když dí: „Nejprvé hledejte království Božího a spravedlnosti jeho", tu přikazuje, aby největší žádost měli k Bohu, jenž jest království vyvolených, a spravedlnosti království, to jest každé ctnosti, jež k nebeskému království vede. Protož kdož chce znáti na sobě, komu nejvíce slouží, ten obrať rozum svůj, a uvažuj, kam se pilnost nejvíce obrátila, a

hned pozná, komu nejvíce slouží. Na příklad: má-li Petr dva pány, a jest žádostivě pilnější služby Janovy než Přibíkovy, tehdy Janovi více slouží Petr nežli Přibíkovi. A taktéž má-li Petr dvě milé: Kateřinu a Markétu, a jest pilnější žádostivě Kateřiny nežli Markéty, tehdy více miluje Kateřinu nežli Markétu. Nu, lakomý! sudiž: kam tvá žádost s pilností více se obrátila, tam i tvá služba.

A že není slušné, aby mohl kdo hodně více (nebo tak velice kterému stvoření) svou žádostí přichýlen býti, nežli k Bohu, neboť by tak hned Boha méně nežli stvoření v žádosti vážil, a tak by jím pohrdal i v nenávisti měl, protož není lze, aby hodně spolu Bohu i penězům sloužil. Protož dí Spasitel: „Nemůžete Bohu sloužiti i penězům.“ A počínaje evangelium, dí takto: „Nižádný nemůže“, t. hodně, řádně, neb s žádostí laskavě, „dvěma pánům“, t. protivným v panování, „sloužiti“. A věz, že ty věci jsou dva páni protivní, kteří jinam a jinam žádost lidskou táhnou. A tak Bůh a ďábel jsou dva páni protivní, odporní neb nesvorní; neboť Bůh jsa pánem pravým všeho světa, protože jej stvořil a zachovává, a jest pán vzvláště lidský, že člověky neb lidi stvořil, a svou krví vykoupil je, a krmí je, a dá jim království nebeské, jestli jemu budou právě sloužiti; a tak on jest sám pánem nade všechny jiné pány. Ale ďábel není právě pán, nežli loupežně, že nemaje nižádného práva k člověku, aby řádně nad ním panoval, zlobou pod se tlačí, kohož může; a také sluje král nade všemi syny pýchy, jakož sv. Job v 40. kap. A Kristus dí, že on jest kníže tohoto světa, to jest zlých lidí v tomto světě.

Nu kdo chceš sloužiti pánkovi bídnému, abys břicho naplnil a šat chudý měl, ptáš se po něm pilně, a přistoupna k němu, tážeš se, co máš činiti v jeho službě? a ten pánek nemůže tobě nic dáti bez vůle velikého pána! Ej, milý bratře! buď pilen Pána nejlepšího, nejmocnějšího, nejbohatšího, a nejštědrejšího: nejlepšího, jenž nemůže křivdy učiniti, aniž darmo se hněvati; nejmocnějšího, jehož nižádný nemůže přemoci, a jenž může svého sluhu před každým protivníkem obrániti; nejbohatšího, jenž má všechny věci v své moci; a nejštědřejšího, nad něhož nemůže nižádný štědřeji svému sluhovi za službu dáti; neboť dává svému sluhovi království své nebeské a radost plnou, nad niž nemůžeš právě nic více požádati. Ó milý bratře! K tomu Pánu při křtu si se přikázal, protož jemu pilně služ; neboť on tě stvořil, svou krví vykoupil, on tě krmí, on od ďábla brání, on svým tělem krmí, svou krví napájí, on k sobě obrácenému hříchy odpouští, ctnostmi obdaruje, v dobrém potvrzuje, konati dobrého pomáhá, srdce obveseluje, a kde sám jest, tu chce, aby byl na konec jeho sluha. A tak on jest nejvěrnější a nejlepší Pán, jemuž sloužiti, dí sv. Řehoř, jest kralovati. A kdo zlořečený nechce býti pilen, aby sloužil tomu Pánu? u něhož služba jest velmi lehká, tato: milovati Pána toho nejvíce, a svého bližního. Ta služba zavírá, aby člověk hříchu nevolil, a dobré miloval. A jest proto ta služba lehká, že může ji člověk naplniti sobě k zasloužení

i v povětří, i na moři, i v žaláři, i ve vězení, i chudý, i nemocný, i nahý; neboť dokud jen duše jest v těle, dotud může člověk tu službu Pánu Bohu učiniti, a za ni království věčné (vziti), jež jest radostí nasycení bez nedostatku.

Ó běda lidem, že nedbají služby toho Pána, a že slouží raději jinému Pánu, jemu protivnému, ďáblu nejbídnějšímu, nejhoršímu, nejchudšímu, nejukrutnějšímu, jenž své sluhy šeredny a mrzky činí, z ctnosti loupí, v dobrém umdlévá, v zlé vede a v něm sílí, v duši mrtví a potom na věky v temnostech a ohni mučí! Hle, tito jsou dva páni protivní v panování, jimž není lze spolu v jeden čas sloužiti. Protož mýlí se ti, kteří přikázaní Božího nedržíce se domnívají, že by jemu sloužili posty, almužnami, modlitbami neb jinými skutky, a sloužíce v ten čas hříchem smrtelným ďáblu; ano, dí Pán, jenž selhati nemůže, že „nižádný nemůže dvěma pánům sloužiti". „Nemůže" řádně, žádostivě v jednu chvilku, spolu „dvěma pánům", v panování protivným, protože „buďto jednoho v nenávisti bude míti", jako ďábla, „a druhého", jakožto Boha, „bude milovati"; „aneb jednoho strpí", jakožto ďábla — sv. Lukáš v 16. kap. dí: jednoho se přidržeti bude a obé dobře jest řečeno; neboť ačkoli hříšný nedí, že by ďábla miloval nad Boha, přece ho trpí nad sebou v zlobě, jako dí teď evangelium, a hříchem se ho přidrží, jako dí sv. Lukáš — „a druhým pohrdá" — jakožto Bohem; neboť každý, kdož smrtelně hřeší, ten zamítaje Boží přikázaní, pýchou hřeší, a Bohem zhrdá. Sv. Augustin dí takto v kázaní: „Pohrdne" dí, a nedí: „v nenávisti bude míti"; neboť nižádného svědomí snésti nemůže, aby Boha nenávidělo. A pohrdá jím, to jest, nebojí se ho, kdož jeho přikázaní neostříhá. To Augustin.

Dále dí Spasitel, vykládaje sám: „Nemůžete Bohu sloužiti a penězům". Dí Výklad: Sloužiti bohatství, jest Boha zapříti. A věz, že v latinském evangeliu stojí: mammonae. Dí sv. Jeronym, že řečí syrskou mammona jest bohatství, a také Mammon jest ďábel, ten, kterýž bohatstvím lidi vede v hřích. I zdá mi se, že sem měl položiti v evangeliu: „Nemůžete sloužiti Bohu a mammonae, aneb bohatství." A tím se ukazuje z řeči Kristovy, že hned dí: „Protož pravím vám, nepečlivi buďte duši své", to jest životu svému, „co byste jedli". A tak dotýká se pokrmu a oděvu, dvou věcí, na nichž všechno bohatství člověku užitečné záleží; neboť když jest člověk syt a zahřát, teď by měl dosti na tom míti. A poněvadž Spasitel brání nezřízené přílišnosti v tom dvojím, v pokrmu a v rouše, člověku nejpotřebnějším, vůbec v jiných věcech.

A abys lépe rozuměl evangeliu, věz, že trojí jest služba: Prvá přirozená, jíž každé stvoření má sloužiti Bohu, chtěj neb nechtěj. Druhá služba jest laskavá, jíž každý člověk má sloužiti každému; a to činí, když v milosti Boží jsa, dobrými skutky Bohu slouže, andělům, i všem svatým slouží, nebeským, předpekelným i zdejším. Třetí služba jest lidská, totiž od lidí nalezená, a ta častokrát jest nezřízená; a teď lidé jen k té službě obyčejně hledí. A ta služba jest

uvedena trojím zvykem: nejprvé přebojováním, že jedni druhé pod svou službu podstrčí; po druhé jest uvedena dobrovolenstvím, takže jeden člověk poddá se volně druhému v službu pro odplatu tělestnou; po třetí jest uvedena služba nezpůsobilostí člověka, takže bude přirozenosti hrubé k dílu a k práci vhodnější nežli jiný. A tato příčina jest nejpodobnější, aby taký člověk jiným lépe způsobilejším sloužil, jenž i v tělestném způsobu i v rozumu jiné převyšuje. Neboť dí Aristoteles mudřec, že lidé smyslem a rozumem způsobilí, z přirozenosti nad jinými jsou pány a jich správci.

Po druhé věz, že pečlivost jedna jest dobrá, a druhá zlá. Dobrá opět jest dvojí: Prvá, jíž člověk k Bohu, k ctnostem a k skutkům duchovním žádostivě a pilně zří; a ta pečlivost sluší na život bohumilý, jejž jiní nazývají život duchovní. A tu péči měli apoštolé a jich následovníci. Druhá pečlivost dobrá jest zarmoucená, jíž člověk má v životě pracovitém, hledě nejprvé k Bohu, k ctnostem, a k dobrým skutkům, a vede práci tělestnou. Prvá péče byla u Marie Magdaleny, jež pečlivě k Ježíšovi hleděla, a k jeho slova slyšení; nechavši práce tělestné, seděla u nohou jeho. Druhá péče byla u Marty, neboť ona péči měla o Ježíše a o jeho učeníky, co by jim jísti dala; ale v té práci se rmoutila, když tělestně pracovala. Protož řekl jí Spasitel: „Marto! Marto! pečlivá jsi, a rmoutíš se pro mnohé věci.“ Pak mimo tyto dvě péče každá jiná jest zlá, jíž člověk více pečuje o menší dobré nežli o větší; jako pečují lakomci více o bohatství nežli o království nebeské, a více o hřích stojí mnozí nežli o ctnost, jako: smilníci, opilci, žráči, kostečníci, pyšní a lháři. A ty zlé péče zapovídá Spasitel; ale dobré péče nezapovídá, alebrž přikazuje, řka skrze Jeremiáše: „Buďte pečlivi, abyste ostříhali všech přikázaní, kteráž jsou v knihách zákona Mojžíšova.“ A sv. Pavel dí: „Buďte pečlivi zachovati jednotu ducha v svazku pokoje, to jest v lásce.“ A tak když dí Spasitel: „Nepečlivi buďte“, zapovídá péči zlou, ale dobré nezapovídá, ani díla. Protož nedí: „nedělejte, ale nepečlivi buďte duši své“, t. živosti své, a tak životu, „co byste jedli“, anebo tělu svému, „več byste se oděli“; „přece duše vaše více jest“, t. důstojnější a Bohu vzácnější, „nežli pokrm, a tělo více“, t. vzácnější „nežli oděv neb roucho“.

Tu znamenej, že tři věci pokládá Spasitel, které Otec nebeský dal člověku, to jest: duši, tělo, a obému potřebu. Duše ta jen Bohu má býti poddána, tělo duši, a bohatství obému, jakož to pravý rozum velí. Ten řád převracejí lakomci, že i duši i tělo dávají pro bohatství; jako jest Jidáš. Také ten řád převracejí ti, jichž těla nad duší panují; jako jsou obžerníci, smilníci a jiní, kteří těla k smrtelnému hříchu přivolují. A zamítá Spasitel dvojí péči: jednu, již nazývá péčí života, a ta péče jest o pokrm; druhou nazývá péčí těla, a ta jest o oděv. I zamítá Kristus ty dvě péče takto: Život člověka jest důstojnější, dražší, a tak lepší nežli jeho pokrm, a tělo lepší nežli roucho, neboť i pokrm i roucho jest nakonec pro člověka. A poněvadž Bůh dal i duši i tělo, a on nespustí řádu od sebe daného,

tehdy dá životu pokrm, a tělu oděv; protož nemá nezřízená pečlivost býti o pokrm a oděv. Protož všecku svou pilnost máme k Bohu obrátiti, a v ctnosti a v činy ctnostné, abychme se Bohu líbili; a tu má naše péče státi, neboť jinak by byla nezřízená. A tak kterákoli péče není potřebná k jednomu konci, jenž jest radost věčná, ta jest péče nehodná. A péče o život a o tělo má býti měřena tak, aby člověk pečoval o pokrm a oděv, jakož mu hodno jest k spasení.

Z toho vidíš, že ti, kteří péči mají, aby byli bohatí, světu vzácní, aby tancovali, veselí plodili, neb hry, již k spasení nepomáhají, všichni tací proti tomuto evangeliu Kristovu jsou nezřízeně pečlivi. Jež dí dále: „Hleďte na ptáky nebeské.“ Sv. Lukáš v 12. kap. dí: Pohleďte na havrany, žeť nesejí, aniž žnou, aniž shromažďují do stodol, a Otec váš nebeský krmí je; Otec váš, jenž vás stvořil, vás živí, a budete-li ho poslouchati, dá vám dědictví: nebeské království. „Přece vy více mnohé“ totiž „jste“ vážnosti „nad ně“, to jest, mnohem více jste váženi, nežli ptáci: vy rozumní, k věčné radosti stvoření, a ptáci pro vás stvoření, nerozumní, kteří zhynou. „A kdo“ neb „i kdo z vás mysle může přidati k vzrůstu svému loket jeden?“ Jako bys řekl: Nižádný! neboť to není v jeho vůli. Sv. Augustin dí: To jest: Či mocí a panstvím stalo se, aby k vzrůstu našemu tělo přišlo, neb tak vzrostlo, takéť jeho opatrností oděno může býti. A vaší péčí se to nestalo, aby k tomu vzrůstu došlo tělo, a jestliže byste myšlením chtěli přidati loket jeden, nemůžete; protož tomu péči o oděv poručte, jehož péčí tělo vzrostlo. „A o oděv co pečlivi jste?“ t. nezřízeně; „hleďte na lilie polní, kterak rostou, nedělají aniž předou“, t. k svému okrášlení. Když dí: „nedělají“, tu zamítá pečlivost mužskou, o niž muži přílišně pečují; a když dí: „aniž předou“, zamítá pečlivost ženskou nezřízenou. „Neboť pravím vám, že ani Šalomoun ve vší své slávě“, totiž ačkoliv byl moudrý, bohatý a mocný, „oděn jest jako jedno z nich“, tak pěkně v bělosti.

Tu věz, že latinsky stojí: Pohleďte na lilia; česky neumíme lilium jmenovati, jež jest květ velmi bílý, jehož bělosti nemohl Šalomoun na svém rouchu dosáhnouti. A zdá se mi, že liliem míní Kristus kvítí rozličné; protož řekl: lilia, t. mnohá kvítí, jakožto lilium, růži, fialu, a jiné pěkné kvítí. Protož dí sv. Augustin: Které hedvábí, která královská purpura, které zmalování tkanin může se kvítí přirovnati? co se tak červená jako růže? co se tak bělá jako lilium? a fialu která přesahuje purpura? To Augustin.

„Neboť poněvadž trávu polní, jež dnes jest a zítra v pec vržena bývá, Bůh tak odívá“, to jest okrašluje, „docela více“, t. oděje, „vás malé víry“, t. kteří jste víry malé, budete-li pečlivi nezřízeně. „Vás“, dí Augustin, kteří jste k Bohu podobni stvořeni, k věčnému dědictví v nebesích, kteří příslušíte, Stvořitel váš potřebné věci vám způsobí, a nahotou nedá zahynouti. To Augustin. Dále dí Kristus: „Protož“, totiž poněvadž tak jest, „nechtějte pečlivi býti, pravíce: Co budeme jísti? aneb co budeme píti? aneb čím se odějeme? přece těch všech věcí pohané hledají“, neboť víry pravé nemají, domníva-

jíce se, že by jen zde měli býti živi. Jakož dí sv. Augustin, že pohané těch věcí pilni jsou, neboť na budoucí věci nedbají, ale jen časných a přítomných (t. nynějších) pilni jsou, jako hovada zemské tyto věci čenichajíce. Jakož prorok David dí: Přirovnali se k hovadům nemoudrým, a podobni učiněni jsou k nim. To Augustin. „Jistě víť Otec váš, že těch všech věcí potřebujete.“ „Otec váš“, jenž nemůže v moci, v znání a v dobrovolenství nedostatečen býti, „ví“, v který čas a kterou měrou k blahoslavenství „těch věcí potřebujete“. Protož věříce, a v něho doufajíce, že vás neopustí, „hledejte nejprvé království Božího“, to jest, nejvíce žádejte a pilni buďte radosti nebeské, „a spravedlnosti jeho“, to jest ctnosti všeliké, jež vede k nebeskému království, „a ty všechny věci“, totiž životu a tělu potřebné, „budou přidány vám“, t. podle míry, k nebeskému království jež mohou přispěti. A pokládá Spasitel nejprvé království, jehož máme hledati nejprvé; po druhé pokládá spravedlnost, jež vede k tomu království; a nejposléze pokládá potřebné věci tělestné. Tím ukazuje, že království nebeské jest nejlepší, protož má býti nejprvé v žádosti; potom spravedlnost, jíž člověk dochází království, a ta má býti druhá v žádosti; a po třetí pokrm a oděv, jako nejmenší. Dejž, milý Spasiteli, abychme radost věčného království nejvíce v žádosti měli, a tak, jakož Kristus velí, jeho hledajíce na konec došli. Amen.

ŠESTNACTÁ NEDĚLE PO SV. TROJICI.

Sv. Lukáš v 7. kapitole:

Vten čas šel Ježíš do města, kteréž slove Naim, a šli s ním učedlníci jeho mnozí a zástup veliký. 12. A když se přiblížil k bráně města, aj, mrtvý byl nesen ven, syn jediný matky své, a ta vdova byla, a zástup města mnohý s ní. 13. Kterouž uzřev Pán, milosrdenstvím hnut jest k ní, a řekl jí: „Neplačiž.“ 14. A přistoupiv, dotekl se mar. (Ti pak, kteříž nesli, zastavili se.) I řekl: „Mládenče, tobě pravím, vstaň.“ 15. I posadil se ten mrtvý, a počal mluviti. I dal jej mateři jeho. 16. Tedy podjala všecky bázeň, i velebili Boha, řkouce: „Prorok veliký povstal mezi námi, a Bůh navštívil lid svůj.“

*

Svatý Lukáš v tomto evangeliu ukazuje nejprvé, že Spasitel byl pilen kázaní, když dí: „Šel Ježíš do města, jež sluje Naim.“ „Šel“, totiž kázat. Po druhé ukazuje náboženství v pilnosti slyšení slova Božího, když dí: „A šli s ním učeníci jeho a zástup veliký.“ Po třetí ukazuje, co se přihodilo, když Ježíš přibližoval se k bráně, řka: „A když přibližoval se k bráně města, hle, umrlý nešen byl.“ Po čtvrté ukazuje, co Ježíš učinil milosrdně s umrlým i s jeho matkou; a po páté pokládá, že lidé vidouce div od Ježíše veliký, chválili Boha i Ježíše, že jest prorok veliký. A tak vidím na Ježíšovi moc Božskou a milosrdenství: moc, že mrtvého svým slovem vzkřísil,

a milosrdenství, že hnut jest milosrdenstvím, aby to vdově zarmoucené k útěše, a nám k duchovnímu prospěchu ráčil učiniti.

Evangelium toto podlé slov, jakož se stalo, jest k smyslu snadné. A podlé smyslu duchovního, jejž vede sv. Augustin i sv. Beda, umrlý tento mládenec znamená člověka hříchem smrtelným v duši mrtvého, vdova sbor svatý, lože neb máry znamenají svědomí hříšného nedbalé, nosiči znamenají zlé žádosti, neb zlá tovaryšství, jež hříšného k zatracení nesou. Ale toho lidé hrubí nedbají, než slyší, co Kristus učinil, a diví se, ale rozumu svého dále nepozdvihnou. Protož dí sv. Augustin v kázaní takto: Divy Pána našeho a Spasitele Jezu Krista všemi, kteří slyší a věří, hýbají, ale jedněmi jinak a jinými jinak; neboť někteří lidé tělestní, jeho se divům divíce, na větší věci hleděti nechtí, a někteří činy slyšíce na tělech, více v duši se diví. Dále dí: Každý člověk má oči, jimiž může viděti z mrtvých vzkříšení, tak jako vstal syn této vdovy, o němž nyní evangeliu čteno jest; ale kterak by viděli lidé srdcem, že mrtví vstávají, nikoli všichni toho mají, jen ti, kteří teď vstali na srdci; neboť větší jest vzkřísiti, aby vždy byl živ, nežli vzkřísiti, jenž opět zemře. Z mládence toho radovala se vdova, a pro lidi, kteří každý den se vzkřišují na duchu, raduje se církev svatá. On byl zemřel na těle, ale oni mrtvi byli na duši. Onoho smrt vzjevná vzjevně byla oplakána, oněch smrt nebyla viděna, aniž jí hledali, aniž jí viděli. Hledal ten, jenž znal mrtvé; ten jediný znal mrtvé, jenž mohl učiniti živé, neboť kdyby nepřišel, aby mrtvé křísil, kteří byli nemrtví, apoštol by neřekl: Vstaň ty, jenž spíš, a vstaň z mrtvých, a osvítí tě Kristus. O mrtvém slyšíš, když dí: Vstaň z mrtvých!

A potom dí sv. Augustin: O třech čteme, kteří jsou z mrtvých vzkříšeni očitě, a o tisíci neočitě. Dále dí: Protož vizme, co nás chtěl naučiti třemi, kteréž z mrtvých vzkřísil. Dále vyčítá, které Kristus vidomě z mrtvých vzkřísil, totiž děvečku, mládence a Lazara. Děvečka znamená člověka, jenž k hříchu v duši přivolil, ale ještě skutku neučinil: tím znamená se, že děvečka ještě nebyla vynesena z pokoje, v němž zemřela. Mládenec znamená člověka, jenž k smrtelnému hříchu přivoliv, dokonal jej skutkem, ale zvyku v něm neměl: a tím znamená se, že mládenec teď byl nesen z brány, jako hřích smyslem z mysli. Lazar smrdutý znamená člověka toho, kterýž přivoliv k hříchu smrtelnému, teď učiniv, dlouho v něm stojí: tím se znamená, že Lazar teď do čtvrtého dne ležel v hrobě, teď smrdě. Neboť takto smrt duše se děje, že nejprvé jest lehtání neb libost v srdci v hříchu, a tu ještě není smrt duchovní; po druhé přivolení k hříchu smrtelnému, a tu teď jest smrt duše; po třetí skutek, po čtvrté zvyk. Neboť jsou někteří, kteří zlé věci, jež na mysl vběhnou, hned odstrčí, takže se ani nepokochají; jsou někteří, kteří se pokochají, ale nepřivolují: ještě není dokonána smrt, ale jaksi počata. K rozkoši přistoupí přivolení, a tu jest teď smrt; potom skutek, potom zvyk, a potom zoufalství. I vzkřísil Kristus jen tři očividně za

svého kázaní, aby ukázal, že trojí smrtelné hříšníky a duši křísí: ty, kteří jen v duši k hříchu smrtelnému přivolují, ty, kteří i činí hřích smrtelný ne obyčejně, i ty, kteří hřích mají ve zvyku; ale dále nic nekřísí, neboť zoufalcův nechá v zoufalství, neboť se nechtí káti. A tak odpouští Pán Bůh hřích smrtelný z přivolení, ze skutku, ze zvyku učiněný, když jen nepřistoupí zoufalství, které jest konečné hříchu nekání, takže člověk na konec se nekaje, to jest, neželí hříchův; neboť ten hřích, jakož dí Spasitel, jest proti Duchu svatému, jenž nebude odpuštěn ani zde, ani po smrti, poněvadž zde ho neželí, a po smrti také nebude želeti.

Měl bych tu praviti, kterak dívčinku Kristus vzkřísil, kterak mládence, kterak Lazara; ale že by dlouhé bylo, musím opustiti. Ale uvažovati chci, jakož dí sv. Augustin, že jest-li kdo, jenž teď smrděl, a jsa napomínán slovem pravdy, k hlasu Kristovu z mrtvých vstane, živ potom bude, ten mohl jíti, ale nemohl na věky zahynouti. Ale kteří zlé činíce, zlým zvykem zavíží, takže zlý zvyk nedá jim znáti, že to zlé jest, obránci bývají zlých činův svých, hněvají se, když je kárají, takže Sodomští kdysi řekli muži spravedlivému, jenž káral jich nejhorší vůli: Přebývat přišel si, ale nikoli abys zákony vydával! Tak veliký tu zvyk nevýmluvné mrzkosti byl, že teď zloba byla spravedlnost, a ten, jenž bránil hřešiti, byl kárán, a který hřešil, nebyl kárán. Tací zvykem zlobným utlačení jako pohřbeni jsou. To vše sv. Augustin. Znamenejž, kdo chce, není-li nyní taktéž jako mezi těmi sodomskými, ačkoli ne v hříchu němém, ale v cizoložství, v smilství a v lakomství, vzláště mezi kněžími, že tak jsou teď vzvykli, pohříchu! smilniti a lakomství vésti, že když člověk spravedlivý, žádaje jich spasení, pokárá jich zloby, tehdy se hned naň oboří, pravíce: Chceš-li s námi bydliti, čiň jako my a nestanov nám nových zákonův! Neboť teď jsou ďábelským zvykem tak utlačeni, že teď smrdí jako pohřbení. Protož jako Marta, teď jako nenadějíc se, že by Kristus Lazara vzkřísil, řekla: Pane! teď smrdí, neboť již čtyřdný jest! tak teď mnozí znamenajíce smrdutý zvyk kněžský v smilství a v lakotě, v pýše a rozkoši, teď lekají se, že mnozí z nich nebudou vzkříšeni, jen jestliže Kristův pláč a křik před mnohými z toho zvyku vyvolá. Nebo jakož Lazara před mnohými s pláčem a s křikem vzkřísil ze smradu a z mrtvých, tak obecným nyní křikem a pláčem mohou někteří z nich mocí Boží z toho smrdutého zvyku vstáti; neboť dí výklad: Vzjevný hřích vzjevného potřebuje léčení. Protož dí sv. Augustin: Přišel Pán, jemuž všecky věci byly lehky, a nesnáz jakousi ukázal tu: zarmoutil se, křičel; ukázal, že velikého křiku v kárání třeba jest na ty, kteří se zvykem zatvrdili. Avšak pro křik Pána Krista ztrháni jsou svazkové těsní smrti: třásla se moc pekelná, vrácen jest Lazar živý, neboť vysvobozuje Pán i od zlého zvyku čtyrdenní mrtvé, neboť Lazar čtyrdenní Kristovi, když ho vzkřísiti chtěl, spal. To sv. Augustin. A na konci kázaní takto dí: Hluboce zemřel ten, kohož zvyk hříchu tiskne neb tlačí; ale vysoký Kristus umí křikem těžká břemena ru-

šiti, umí sám vnitř obživiti, rozvázaného učeníkům dáti: Čiňte i ti také pokání! Přece Lazar po čtyrech dnech vstav z mrtvých, v hanbě proto nezůstal, že zemřel. Protož kdož jsou živi, buďte živi; a kteříkoli mrtví jsou kterou smrtí těchto tří smrtí, tak čiňte, abyste teď brzy z mrtvých vstali. To sv. Augustin.

Teď se vrátím k evangeliu, jež dí: „Šel Ježíš do města, jež sluje Naim.“ Naim vykládá se „hnutí“ a znamená tento svět, v němž hnuli se lidé ze svých stavův, počnouce od prvých až do posledních; neboť dí sv. Jeremiáš v 8. kap.: Od nejmenšího do největšího všichni pilni jsou lakomství, a od kněze až do proroka všichni činí lest. A tak hnuli se kněží z dobrovolné chudoby Kristovy, a z čistoty, nesmilnosti a pokory v lakomství, v smilství a v pýchu. Protož dí David, že hnuti jsou, a bázeň zachvátila je. Že hnuti jsou z Kristova následování, a chopili se panství, protož strach sklíčil je, jako kněze židovské za Krista, že se strachují ztratiti bohatství; protož hradí všemi stranami, aby nebylo kázáno proti jich lakomství, aby jim neubylo bohatství; ale bezpochyby oni, chtíce je zachovati, ztratí je. Hnuli se také, pohříchu! knížata, páni i občané z Božího přikázaní, že ho nedrží; neboť mnozí ani manželství, ani vdovství, ani panenství nedrží. A tak málo těch jest, že by se nehnuli z tohoto přikázaní Božího: „Nesesmilníš.“ A tak všichni spolu tak hnuli jsou město, k němuž šel i jde Ježíš svým kázaním, aby hříchu zůstavili. Jdou také s ním i učeníci jeho, věrní kněží, i jiní, kážíce a rušíce hříchy toho města hnutého z Božího přikázaní. Jde také za Ježíšem veliký zástup, v němž ne všichni jsou dobří; neboť mnozí jsou křesťané zlí, kteří také káží a mluví proti zlobě, a sami jsou zlí.

„A když se přibližoval Ježíš k bráně města“. Brána toho města, t. lidi, kteří se hnuli z přikázaní Božího, jest svoboda k hřešení. Tou branou nesou zemřelého, totiž hříšníka smrtelného, k pohřbu dvojímu, totiž k zvyku hříchu a k věčnému zatracení, čtyři nosiči: prvý naděje dlouhého zdraví, druhý naděje pokání, třetí naděje Božího milosrdenství, čtvrtý pochlebenství. I nesou takto hříšného, že dí: Však budu dlouho zdráv a pokaji se potom, a Bůh jest milosrdný, odpustí. A pochlebenství kněžské a jiných postrkuje a dí: Přece to není tvůj hřích; pakli jest, ale malý, odbudeš ho almužnou, zaprosíš mši, dáš kněžím platu dvě kopy, a budou za tě věčně zpívati vigilie. A tak i vrážejí ho na duši zemřelého ti nosiči v hrob zlého zvyku a v hrob pekelný, a chtí, aby mládenec zesmrádl jako Lazar v hrobě. Ale vdova, totiž církev svatá, jež jest sbor svatých, kteří jsou zde v světě — ta vdovou sluje, že muž její, Kristus, neobcuje s ní viditelně zde, ale čeká, aby se k ní vrátil — ta vdova jde, oplakávajíc syna svého; neboť všichni věrní zde křesťané žádostí jdou za hříšníkem, a oplakávají ho, že na duši zemřel. Aniž má věrný křesťan více plakati proč, nežli proto, že sám hřešil, a když vidí, an jiný hřeší; a proto plakal milostivý Spasitel, a řekl: Blahoslavení ti, kteří pláčí. Ale pohříchu! křesťané nynější pláčí, když se jim co protivného stane, nebo když jim přítel na těle zemře, ale nepláčí, když sami na

duši jsou mrtvi, ani když vidí, že jich bližní na duši zemřeli. Protož dí sv. Augustin: Ó jsou-li v tobě lítostivá střeva, křesťane! který pláčeš o tělo, od něhož odstoupila duše, a nepláčeš o duši, od kteréž odstoupil Bůh? To Augustin. I věrně jisté jest, žeť není pravý křesťan, kterýž vida, an jeho bližní smrtelně hřeší, a tak na duši umírají, neželí jich, a alespoň pláče v srdci a lkání nemá, vida tak velikou nehodu a protivenství svého Spasitele. Ale vdova, totiž sbor věrných křesťanův, ta pláče nad každým takým zemřelým na duši. S níž jde veliký zástup; ale jedni pláčí, totiž dobří její přátelé, věrní křesťané, a druzí nepláčí, totiž ti, kteří hříšníkův na duši neželí. Tu vdovu vida Ježíš, „hnut jsa milosrdenstvím nad ní, dí jí: Nechtěj plakati", tak se domnívajíc, že by tvůj každý zemřelý syn nevstal; „ale doufej", žeť obživne na duši. „A přistoupna", totiž svou mocí, „dotkne se mar". Máry ty jsou tělo hříšného, na němž se nese duše hříšná k zvyku hříchův; neboť jako z mar teď jen tělo má býti uvaleno v hrob, tak duše smrtelným hříchem sklíčená teď nic nemá dále býti nesena, nežli vystoupí-li z těla, aby hned byla v pekle pohřbena; jakož toho jest důkaz, že dí Kristus: Zemřel boháč, a pohřben jest v pekle. Dříve čerti donesou duši do pekla, nežli lidé tělo do hrobu; a kdyby nižádný ďábel za duší nepřispěl, hřích smrtelný ten by ji tam hned porazil. „Pak ti, kteří nesli, stáli." Tehdy, když Kristus mar, totiž těla hříšníka, se dotkne „rukou", to jest mocí svou pro pláč vdovy, tehdy stanou nosiči tito: naděje dlouhého zdraví, naděje pokání, naděje milosrdenství Božího, a pochlebenství; tak stanou, že teď složí člověk kající marné ty tři naděje a dí: Snad dnes zemru a nepokaje se! a Bůh, ačkoli jest milosrdný, přece nemám hřešiti na jeho milosrdenství! a pochlebenství mi hříchu nic neoblehčí, ale více mne raní v duši, a muk mi neujme. Protož nedám se více nésti těm nosičům k hříchu! Dále pak dí Kristus tak zemřelému, když stanou ti nosiči: „Mládenče! tobě pravím, vstaň." A sedne, to jest, od hříchu odpočine ten, jenžto byl na duši mrtev, a „počne mluviti", t. díky vzdávaje Bohu a chválu. „A dá ho Kristus matce jeho", totiž, navrátí k milosti a k obcování církvi svaté. „A to když lidé poznají, budou se diviti a Boha velebiti pravíce, že veliký prorok jest" Spasitel, jenž mezi nimi bydlil a tělesenstvím z nich pošel, aby mrtvé na těle i na duši křísil, a tak jsa Bohem, lidi své milosrdně navštívil.

Ještě znamenám tuto, že Kristus dívenku, a mládence, a muže Lazara vzkřísil, ale nižádného starého děda ani báby. V tom může býti znamení, poněvadž ty tři osoby znamenají hříšníky, že kteří se v hříších nezastarají, že brzy mohou z hříchův vstáti; ale kteří se zastarají, nebrzy; jakož i strom zavilý starý nebrzy se napraví, a hovado zastaralé nebrzy se co naučí jako mladé. Běda dědkům starým a babám, ve víře i v Boží cestě nedbalým, kteří jsou jako dítě v rozumu! O tom dítěti dí písmo: Zlořečené dítě stoleté! Dej Hospodin, aby zmládli slovem Kristovým, jež dí: „Mládenče! tobě pravím, vstaň." Tu věz, že hříšný od Krista vzkřísený ze staroby v mladost

se obrátí; protož dí sv. Petr křesťanům: Jako nyní urození, rozumní, beze lsti mléka žádejte. A ta obrácení míní se tím slovem: „mládenče“. Po druhé se hříšný upokojí od trápení ďáblova; tím se míní, že mládenec usedl. Po třetí vyzná chválu Boží; neboť dí evangelium, že „počal mluviti“. A po čtvrté, že v milosti zůstane; neboť dí evangelium, že „ho vrátil matce jeho“, jež jest choť Jezu Krista.

SEDMNÁCTÁ NEDĚLE PO SV. TROJICI.

Sv. Lukáš v 14. kapitole:

Ven čas, když byl všel Ježíš do domu nějakého knížete farizejského v sobotu, aby jedl chléb, oni šetřili ho. 2. A aj, člověk nějaký vodnatelný byl před ním. 3. I odpověděv Ježíš, dí zákonníkům a farizeům, řka: „Sluší-li v sobotu uzdravovati?“ 4. Oni pak mlčeli. Tedy on dosáh jeho, uzdravil a propustil. 5. A odpověděv jim, řekl: „Čí z vás osel aneb vůl upadl by do studnice, a ne ihned by ho vytáhl v den sobotní?“ 6. I nemohli jemu na to odpovědíti. 7. Pověděl také i pozvaným podobenství (spatřiv to, kterak přední místa vyvolovali), řka jim: 8. „Kdybys byl od někoho pozván na svatbu, nesedej na předním místě, aťby snad vzácnější než ty nebyl pozván od něho. 9. A přijda ten, kterýž tebe i onoho pozval, řekl by tobě: Dej tomuto místo. A tehdy počal bys s hanbou na posledním místě seděti. 10. Ale když bys byl pozván, jda, posaď se na posledním místě. A kdyby přišel ten, kterýž tebe pozval, řekl by tobě: Příteli, posedni výše, tedy budeš míti chválu před spolustolícími. 11. Nebo každý, kdož se povyšuje, bude ponížen; a kdož se ponižuje, bude povýšen.“

*

Jest toto svaté evangelium velmi utěšené a vážené k naučení; v němž jest zmínka o Ježíšovi, o mistřích se zákonníky a o člověku vodnatelném. Na Ježíšovi ukazuje nám evangelium pokoru, milosrdenství, moc Božskou a stálost v dobrém skutku; na mistřích a na zákonnících ukazuje evangelium zlobu z pokrytství, ze závisti, z nemilosrdenství a z pýchy; na člověku vodnatelném dříve nedostatek a potom zdraví. I počíná sv. Lukáš o Ježíšovi takto: „Když byl vešel Ježíš v dům jednoho knížete zákonníků", to jest, který ho povolal, ten kníže „v sobotu jísti chleba". tu rozuměj i jiné věci jedlé. Tu věz, že tento zákonník byl pozval Ježíše k obědu, jakož po tomto evangeliu dí sv. Lukáš a učinil to pro pokušení, drže s jinými zákonníky. A přece milostivý Spasitel, věda to, šel k svým nepřátelům a jedl s nimi, proto, aby dokonalou lásku ukázal a svým nepřátelům aby prospěl svým naučením i pokorným obcováním; a tak učil i toho, jenž ho zval, i jiné, kteří tu byli, a i nás učí. Toho zákonníka, jenž byl kníže nad jinými zákonníky, podobně snad jako opat nad jinými mnichy, takto učil: „Když činíš oběd neb večeři, nezvi přátel svých ani bratří svých, ani příbuzných svých ani sousedů svých bohatých", aby snad i oni tebe nepozvali, a bude tobě odplata. Ale když činíš hodování, volej chudé, mdlé, choré, slepé a budeš blahoslavený; neboť nemají z čeho odplatiti tobě, ale odplaceno bude tobě z mrtvých vstání spravedlivých. Ó, kdyby tuto svatou řeč lidé vážili, tehdy by z pýchy bohatých nezvali, ale chudé; neboť ti nepozvou zase, ale Spasitel v den soudný pozve za ně laskavých, řka: „Pojďte, požehnaní! přijměte království Otce mého; neboť byl sem lačen, nakrmili ste mě, žízniv, napojili ste mě." A bohatých, již se sami zvou a chudých nic, postrčí do pekla, řka: „Jděte, zlořečení, do věčného ohně! nebo lačen sem byl a nedali ste mi jísti, žízniv a nedali ste mi píti."

Dále evangelium ukazuje, kterak se měli mistři a zákonníci k Ježíšovi, když dí: „A oni ostříhali ho!" to jest, pilně znamenali i v skutcích i v řeči, aby ho v něčem polapili. Měl Ježíš kněží a zákonníky v svých činech pozorovače, v své řeči protivníky a v svém utrpení posměvače. A v čem ho pozorovali u toho oběda? Dí výklad, že v tom, rušil-li by sobotu; protož v sobotu ho pozvali, to jest v hod sváteční, a člověka vodnatelného nastrojili před něho. Protož jako divě se jich chytrosti lstivé, dí Lukáš: „A hle, člověk jeden vodnatelný byl před ním." Vodnatelný, to jest maje tu nemoc, jež slove vodné tele; jež jest nemoc vodní, že když žaludek netráví dobře, tehdy zachází mokrost za kůži, mezi kůži a mezi maso, i nadme člověka a poruší i uvnitř dýchání jeho, že mu smrdí. Hle, tak nemocného postavili před Ježíšem, neboť jinak nehned by mistři a zákonníci pustili tak nemocného člověka k svému stolu na hodech. A postavili s tím úmyslem, že neuzdravil-li by ho, tehdy by řekli, že není milosrdný, uzdravuje jedny a druhých nic, anebo že nemůže uzdraviti; pakli by uzdravil, tehdy by řekli, že sobotu ruší, to jest,

svátku nesvětí, jenž jest v sobotu od Boha ustanoven, jakož nyní my držíme neděli.

Dále dí sv. Lukáš: „A odpověděv Ježíš", t. k jich myšlení, jímž mínili, že nesluší v sobotu uzdravovati, řekl k „zákona umělým", t. k mistrům a také k zákonníkům, „řka: Sluší-li v sobotu uzdraviti?" Moudrý mistr Ježíš to osidlo, kteréž oni jemu polékli, to jim on na hrdlo naděl. A oni znamenajíce, že — což by odpověděli, tím by se potupili, umlkli. On jich se tázal, věda, že sluší v sobotu uzdravovati; a oni mlčeli, nevědouce, co sobě k polepšení odpověděti; protož dí evangelium: „A oni mlčeli." A milostivý uzdravitel, nechtě milosrdenství pro jich zlobu opustiti a chtě ukázati, že sluší v sobotu milosrdný skutek učiniti, „chopeného" t. rukou dotknutého „uzdravil ho a pustil", t. nechal jíti již zdravého. Ujal ho milostivý Ježíš rukou, ne že by toho k uzdravení potřeboval, ale aby potom ukázal a příklad dal, abychme se nemocným neliknovali, když bychme jim prospěti mohli. „A odpověděv k nim", t. již myslili, že nesluší v sobotu uzdravovati, „řekl jest: ‚Čí z vás osel nebo vůl padne v studnici a nevytáhne ho ihned v den soboty?" Dovodí Spasitel tou řečí, že sluší uzdraviti nemocného v sobotu; neboť ježto oni osla neb vola, když upadl v studnici v sobotu, hned vytáhli s velikou prací, tehdy docela slušelo Ježíšovi, aby bez práce vytáhl člověka z nemoci; neboť to jest skutek milosrdný, ale onen není milosrdný, leč jestliže by kdo z milosrdenství vytáhl cizího osla ze studnice. Tu jich kárá zlobu, že více vážili osla neb vola než svého bližního zdraví.

V tom hříchu jsou a ještě u větším nynější preláti, mistři a zákonníci, již více váží svá hovada, než duchovní zdraví svých bližních. Protož dí sv. Bernard k papežovi Eugeniovi: „Padne oslice a jest, kdo by vzdvihl; hyne duše a není, kdo by pomyslil." Věděl sv. Bernard, že u papeže jsou pilnější jeho apoštolé oslic a mezkyň, než duší, jež do bláta hříchů zabředly. A jakož oni z lakomství osla ze studnice dobývali a říkali, že soboty neruší, ale kdyby uzdravil kdo nemocného, tehdy sobotu ruší, taktéž nynější: což z lakomství vedou, toho hřích nekladou; ale což kdo z milosrdenství činí, to za hřích pokládají. Hle, oni židovští osla vytáhli ihned, když upadl do studnice, aby neumřel; a nemocnému řekli: „Nesluší uzdravenu býti v sobotu!" A nynější praví, že nesluší bez jich dovolení slova Božího kázati a hříšné z hříchů táhnouti; a praví, že jim sluší, jakož chtí obročí prodávati a cožkolivěk přikáží, že jich mají poslouchati. Ale konečně umlknou před Ježíšem, jakož i oni umlkli, o nichž dí evangelium: „A nemohli k těm věcem odpověděti oni", neboť již byli pravdou přemoženi.

„A řekl i k pozvaným podobenství" a tak dále. Předně milostivý Spasitel učil mistry a zákonníky milosrdenství a kterak není hřích nemocného uzdraviti v svátek; již tuto učí i je i jiné pokoře, příkladem svatby tělesné. A mluví v podobenství, míně svatbu du-

chovní, jež jest svolení mezi Kristem a mezi církví svatou, kterážto církev svatá jest sbor všech vyvolených k spasení. K té svatbě volá Kristus každého zde člověka putujícího duchovním napomenutím uvnitř nebo kázáním, nebo jiným znamením. Místo na té svatbě první jest nejvyšší duchovenství ze zasloužení před Bohem; protož ten na té svatbě sedá všetečně na prvém místě, kdož má se za hodného nejvyššího před Bohem důstojenství, mysle, že by on byl před Bohem nejdůstojnější. A tak přijímá-li papež svou vůlí, že on jest otec zde nejsvětější, nemaje od Boha vzjevení, že taký jest, tehdy proti této Kristově zápovědi sedá si na prvé místo svatby Kristovy. A že každý zde člověk má pokorně o svém důstojenství naději míti a doufati, že mu Kristus dá místo podle jeho zásluhy, protož má se posaditi na posledním místě, totiž položiti se nejmenším z vyvolených k spasení; neboť v soudný den Kristus, jenž volal všecky k té svatbě, povýší každého podle jeho zásluhy, nepřijímaje osoby, jako přijímají jiní.

Pak místo nejnižší po soudném dni jest místo věčného zatracení, jež bude nejníže uprostřed země, jakož slušné jest, aby tam bylo peklo, jakož někteří svatí praví. Ale místo zde v světě nejnižší, na němž velí se Kristus posaditi, jest nejmenší před Bohem důstojenství vyvolenců Božích; a toho místa má žádati každý z nás pokorně, nečině se důstojnějším nad jiné a nepokládaje se s většími svatými. A může rozumný člověk dobře pochopiti, že Kristus nemluví tuto o svatbě tělesné ani o místě tělesném; předně proto, že jeho přikázání to nekaždému by se hodilo; neboť byl-li král pozván na či svatbu, nehodilo by se jemu, aby se posadil na posledním místě. Po druhé proto, že by se nehodilo, aby každý sedal na posledním místě na tělesné svatbě, proto že by byly o to svády mezi hostmi a také proto, že nemohou všichni seděti na posledním místě. Ale na svatbě Kristově každému, jenž se sadí na posledním místě, jakož již řečeno jest, dí Kristus v soudný den: „Příteli! postup výše.“ A tehdy bude mu chvála před spolusedícími. Neboť každý, „kdož se zde výší“ nezřízeně pýchou, nepokaje-li se, „bude ponížen“ před Bohem, „a každý, kdož se níží“, to jest pokorně se má, „ten bude povýšen“, když tak v pokoře život dokoná. Hle, k tomu úmyslu řeč v podobenství Kristova jest velmi slavná, již řekl, vida — latinsky se praví: intendens, to jest: *rozuměje;* ale položil sem: „vida“, totiž božsky jich úmysly — „kterak první sedění“, to jest prvá místa k sedění, „volili“, to jest vůli v srdci k nim měli. Jakož pohříchu! nyní volí a vybírají, vzvláště mistři, kněží a zákonníci; jakož dí Spasitel v 23. kap. sv. Matouše, že milují prvá místa na večeři a prvé stolice ve shromážděních a tak i biskupství a jiná povýšení. Ó bychme tuto Kristovu řeč znamenali a pomněli, aby nebylo řečeno každému z nás: „Dej tomuto místo!“ A tehdy počneš nejnižší místo držeti. Proč? Neboť dí sv. Řehoř: „Čím schod vyšší, tím pád těžší.“ A svatý Jeronym dí: „Radujeme se z pový-

šení, bojme se pádu; neboť není tak veliká radost povýšení míti, kterak veliká žalost jest s povýšení upadnouti.“ To Jeronym.

Ó běda těm, kteříž sobě důstojenství v křesťanství volí pro rozkoš, pro lakomství, pro pýchu a kteří se o ně vadí a soudí. Ti sebe nechť dotknou, k nim-li se řeč chýlí, když dí sv. Lukáš, že „řekl Kristus k pozvaným podobenství“, rozumněje neb „vida, kterak první místa volili, řka k nim: „když pozván budeš na svatbu“, t. Kristovu, jenž jest choť církve svaté, sobě ji zasnoubiv a vyvoliv, „nesedej“, t. všetečně svou žádostí se neusazuj „na prvním místě“, t. na prvním důstojenství před Bohem „ať snad počestnější tebe“, t. počestnější než ty, „není pozván od onoho“, t. jenž má svatbu. Počestnější před Bohem jest ten, kdož jest pokornější: jakož dí Kristus na konci evangelia: „Kdož se níží, ten bude povýšen.“ A té počestnosti Aristoteles pohan se domáhal, že dí: „Čest jest odplata ctnosti.“ To jest: ten má býti ctěn, kdož jest ctnostný. Ale nyní křesťané převrácení ty ctí, kdož jsou bohatí, a ty tupí, kdož jsou ctnostní; ale Kristus jinak, jenž dí v 16. kap. sv. Lukáše: „Což vysoké jest před lidmi, ohavnost jest před Bohem.“ To řekl mistrům a zákonníkům, když se jemu posmívali, že kázal proti lakomství: a řekl jim: „Vy jste, již spravedlivy se činíte před lidmi; ale Bůh zná vaše srdce.“ A tak milý Spasitel vždy tupí pýchu a pokoru výší.

A dí dále v evangeliu: „A přijda“, totiž v soudný den, „ten, jenž tě i onoho volal“, t. Kristus, jenž volal na svou svatbu vnitřním vdechnutím, svým slovem, kázaním, neb jiným zvykem (nedí tobě): „Dej tomuto místo!“ A na tohoto sluší to důstojenství, jež ty chceš míti, ustup jemu ho. A toto se přihází na svatbách a na hodech tělestných. „A tehdy“, tak teď jsa sesazen, „počneš s hanbou poslední místo držeti“. Ó běda pyšným, kteří budou sesazeni v poslední místo s Luciperem! „Ale když povolán budeš na svatbu, jdi“, t. žádostí pokornou, „sedni na posledním místě“, jež jest nejmenší důstojenství vyvolených zde v světě. Tak sedl Pavel apoštol svatý, řka: Já jsem nejmenší z apoštolův, a nejsem hoden, abych byl nazván apoštolem, neboť jsem se protivil církvi Boží to jest svatým.

Ale tu viz, když chceš se pokořiti, abys větší pýchy neučinil: jako činí ti, kteří přijdouce na hody, sedají tělem na nejnižším místě, a žádostí na prvém; a tak před lidmi zdají se pokorní, ale před Bohem jsou pyšní. A k tomu krásně mluví sv. Jan Zlatoústý, řka: Kterak mnozí jsou pyšni, kteří tělem na nižším místě sedají, a srdečným pozdvižením zdá se jim, že na prvém místě sedí; a kterak mnozí jsou pokorni, na prvém místě sedíci, a v svědomí domnívají se na posledním místě. Tak dí ten svatý na ono slovo Kristovo: Milují prvá místa při večeřích, a první stolice v sborech, a pozdravy na tržišti, a nazváni býti od lidí mistři. Protož slyš teď Krista, jenž dí: „jdi“, totiž žádostí pokornou, „sedni na posledním místě, ať když přijde“, v soudný den „ten, jenž tě zval“,

t. Kristus, „dí tobě: Příteli!“ Pokorou i jinou ctností, „vstup výše“, t. měj místo většího důstojenství, nežli si se domníval. „Tehdy“, t. v ten čas a potom na věky, „bude tobě chvála před spolu sedícími“, t. přede všemi v jednom blahoslavenství odpočívajícími, a tak přede všemi svatými. „Neboť každý“ člověk, „kdož se výší“, nezřízeně zde v světě, „bude ponížen“ před Bohem i na onom světě, jestliže se nepokaje; „a kdož se ponižuje“, t. tak sedaje pokorným srdcem na posledním místě, „bude povýšen“ před Bohem, i zde, i v radosti věčné. Amen.

OSMNÁCTÁ NEDĚLE PO SV. TROJICI.

Sv. Matouš v 22. kapitole:

V ten čas přistoupili k Ježíšovi zákonníci a otázal se jeden z nich zákonník, pokoušeje ho a řka: 36. „Mistře, které jest přikázaní veliké v zákoně?“ 37. I řekl mu Ježíš: „Milovati budeš Pána Boha svého z celého srdce svého, a ze vší duše své, a ze vší mysli své. 38. To jest přední a veliké přikázaní. 39. Druhé pak jest podobné tomu: Milovati budeš bližního svého, jako sebe samého. 40. Na těch dvou přikázaních všecken zákon záleží i proroci.“ 41. A když se sešli Farizeové, otázal se jich Ježíš, 42. Řka: „Co se vám zdá o Kristu? čí jest syn?“ Řkou jemu: „Davidův.“ 43. Dí jim: „Kterakž pak David v duchu nazývá ho Pánem? řka: 44. Řekl Pán Pánu mému: ‚Seď na pravici mé, dokudž nepodložím nepřátel tvých za podnože noh tvých.‘ 45. Poněvadž tedy David Pánem ho nazývá, i kterakž syn jeho jest?“ 46. A nižádný nemohl jemu odpovědíti slova: aniž směl kdo více od toho dne jeho se tázati.

*

Spasiteli našemu osidlo k smrti kladouce mistři, zákonníci a kněží, byvše mezi sebou rozdílni ve víře, takže jedni věřili z mrtvých vstání, to zákonníci i farizeové, druzí nevěřili, to Saduceové, a obojí nevěříce v Krista, v pravého Boha, sebrali se proti Ježíšovi, a dali jemu tři hádanky neb otázky: Prvou mají-li daň dáti císaři? Dokázal jim, že mají. Druhou o z mrtvých vstání; dokázal jim, že

bude z mrtvých vstání. Třetí otázku učinili o velikosti přikázaní zákona, totiž, které by v Božím zákoně bylo největší přikázaní? A o té otázce jest toto evangelium, k níž milostivý Spasitel pro naše naučení odpověděl velmi dobře. I znamenám v evangeliu tomto zlobu zákonníkův, že lstivě svého Boha pokoušeli; po druhé dobrotu a moudrost Kristovu: dobrotu, že ačkoli ho lstivě a ze zloby se tázali, přece jim pokorně odpověděl; a moudrost, že jim velice dobře odpověděl, takže nižádný jemu nemohl odpověděti slova, aniž se ho směl kdo otázati od toho dne až do Velikého čtvrtku. I dí evangelium: „V ten čas", totiž v ponděli po květné neděli, „přistoupili k Ježíšovi zákonníci", t. jako by oni nejpilněji Božího zákona a přikázaní jeho pilni byli.

Tu věz, že za času Kristova kázaní mezi Židy byli tři roty, které se rozlišovaly od obecného zákona, totiž: Farizeové, Saduceové a Jesejové. Farizeové, zákonníci, měli svá ustanovení nad Boží zákon, jakož sám Kristus ukázal jim, řka v 15. kap. sv. Matouše: Proč vy přestupujete Boží přikázaní pro svá ustanovení, učíce přikázaní a učení lidská? A ti zákonníci byli velice lítí nepřátelé Kristovi a zlí, protož nazýval je Kristus pokolení zlé, cizoložné, nevěrné, syny ďáblovy a hadové pokolení. A těch v následování pokolení jsou zlí nynější zákonníci, a ti, kteří svých ustanovení více si váží nežli bohatství, jako jsou velicí prelátové. Pak Saduceové ti drželi, že není aniž bude z mrtvých vstání, ale že duše mře ihned s tělem. Třetí byli Jesejové; ti bydlili samotně, manželství v mrzkosti majíce a tupíce, vůbec měli všecky věci k užívání, roucha pyšného a krmí rozličných se ostříhali, a v sprostném rouše chválu měli. O těchto nemáme nic v evangeliu, ale o prvých dvojích máme; neboť dí sv. Matouš v 22. kap.: Farizeové, t. zákonníci, uslyševše, že mlčení uložil Ježíš Saduceům, sešli se v jednotu, „a otázal se ho jeden z nich", a tak dále, jakož dí evangelium. A tak, jako dí sv. Matouš, když o z mrtvých vstání zavřel Saduceům Ježíš ústa, že umlkli, zákonníci uslyševše, sešli se se Saducejskými v jednotu proti Ježíšovi, a kacíři s druhými kacíři proti pravdě sešli se. Proč? dí svatý Jan Zlatoústý: aby množstvím přemohli, jehož rozumem přemoci nemohli. Že od pravdy byli obnaženi, tím dokázali, že se množstvím neb zástupem ohradili (a) pokusili, zda by zástupem ho ustrašíce přemohli. „Přistoupili k Ježíšovi", t. tělestně, a vzdálili se od něho duchovně. „A otázal se ho jeden z nich zákona učený", t. mistr neb učitel. Dí výklad: Jeden se tázal za všecky, přemohl-li by, aby všichni byli vítězi; pakli by byl přemožen, tehdy aby sám v hanbě zůstal. „Pokoušeje ho", to jest, aby ho popadl v řeči. „Mistře! které jest přikázání veliké", t. největší v zákoně, t. Božím?

Tu věz, že zdá se, jakoby svatý Marek nesrovnával se s tímto evangeliem: neboť dí teď evangelium, „že otázal se Ježíše, pokoušeje jeho"; a svatý Marek dí, že řekl Ježíš tomu mistru: Nejsi daleko od království Božího! Tu jest odpověď sv. Jana Zlatoústého,

že ten mistr dříve s jinými přišel k Ježíšovi se zlým úmyslem, aby ho pokoušel; ale potom uslyšev Kristovu pravou odpověď, želel toho, a Kristovy odpovědi potvrdil, řka, jako píše sv. Marek: Mistře! v pravdě řekl si, že jeden Bůh jest, a není jiný kromě něho, a aby milován byl ze všeho srdce a tak dále. A Kristus řekl jemu: Nejsi dalek království Božího! A kdož chce znamenati, pozná, že tento zákonník učený v písmě, ačkoli pokoušel Pána Ježíše, přece byl menší zloby, nežli jsou nyní mistři, a to v tom, že učinil otázku, kterouž v srdci uvažoval a již rozuměl. Ale nynější neumějíce přikázaní Božího, jsou více pilni ustanovení lidských, nežli Božího zákona: jako jsou právoukové, kteří slují juristé. A že toho mistra byla otázka velice užitečná, protož odpověděl k ní milý Spasitel, věrný učitel a mistr, řka: „Milovati budeš Pána Boha svého ze všeho srdce svého, a ze vší duše své, to jest největší a prvé přikázaní.“ Tou odpovědí otázce dosti Kristus učinil: pravdu vyznav, své protivníky potupil, a své věrné užitečně naučil. Ale proč Kristus řekl, že to přikázaní: „Milovati budeš“, jest největší a první? an se ho neotázal zákonník, které jest největší a první, než řekl: „Které jest veliké?“ Tu jest odpověď, že zákonník tázal se chytře, aby mohl Krista utkati, kdyby Kristus řekl: Toto jest veliké, jmenuje: „Milovati budeš.“ A zákonník by řekl: Ano toto: Nebudeš míti bohův jiných! také jest veliké. Protož aby všechna vrtání zákonníka s jeho rotou přestřihl a nám naučení dal, řekl, že to jest největší a prvé neb nejprvnější přikázaní: „Milovati budeš Pána Boha svého“ a dále.

Co jest Boha milovati, a kterak má milován býti, psal jsem v 46. kázaní; neboť toto přikázaní položeno jest v evangeliu třináctě neděle po svaté Trojici. Avšak ještě krátce věz, že Bůh jest nejlepší dobré; a jakož kdo Boha zná, taktéž ho miluje. Nejprvé znají ho svatí v nebesích, jakož jest; protož velice ho milují, tak jako i toto přikázaní velí: „Milovati budeš Pána Boha svého“, a dále. Po druhé znají Boha mudrci (philosophové) svými vtipy a důvody. Po třetí znají Boha sprostní věrou. A podlé toho trojího znání neb vidění Boha milují lidé rozličně. I jest velice poražený člověk v znání neb ve vidění Boha ten, kterýž neumí povzdvihnouti svého rozumu, aby věděl, že Bůh v božství není stvoření, a opět že Bůh jest nejlepší dobré, a že panuje nade všemi stvořenými věcmi. A poněvadž Bůh jest nejlepší dobré, protož má býti milován, a nejprvé sám v sobě a pro sebe. Z toho jest důkaz, že nejprvé máme Boha milovati, a nic jiného nemáme milovati, jen což on miluje.

Dále z toho vidíme, že pro nižádnou věc, již by mohl člověk míti, aniž pro kterou, aby ji zachoval, aniž pro výstrahu smrti má člověk zhřešiti. Důkaz jest tento: že Bůh nemůže voliti, aby člověk hřešil, protož člověk má táhnouti k té Boží vůli, aby také hřešení nevolil. Více z toho vidíme toto, že každý člověk má svou vůli připodobniti k vůli Boží ve všech věcech, tak aby nic nevolil člověk,

jen což by chtěl Bůh, aby to člověk volil; a tak připodobní člověk svou vůli Boží vůli, když nic jiného nevolí, nežli což Bůh chce, aby on volil. Více z toho vidíme toto naučení, že kdykoli člověk chce něco míti, a toho nemá, tehdy má toho žádati, řka: Jestli jest Boží vůle, abych měl. A tomu nás naučil milý Kristus, když se modlil k Otci, řka: Otče! chceš-li, odveď ode mne umučení toto; avšak ne má vůle, ale tvá staň se. A z toho opět jest toto naučení, že každý má se plně poddati vůli Boží, a nereptati proti Bohu, cokoli ho potká; neboť choť svému choti nejmilejšímu má svou vůli v hodných věcech poddati. A poněvadž věrná duše jest choť Kristova, a ví to od něho, že on nemůže na ni přepustiti, jen což jí jest hodné a užitečné, jestli ona nepobloudí, protož má mile trpěti, což ji potká.

Pak proč má člověk Boha milovati, sebeř takto: Nejprvé proto, že jest svrchované dobré, to jest nejlepší dobré, nad něž nemůže lepší pomyšleno býti; po druhé proto, že jest Stvořitel všech věcí kromě sebe; po třetí proto, že jest lidí, již by byli zatraceni pro hřích, Vykupitel; po čtvrté proto, že všechny věci on drží v moci své, aby nezhynuly; po páté proto, že věrné sluhy své oslaví i na duši i na těle. A ještě pro mnohé jiné věci, jimiž člověk jsa hnut, má milovati Boha svého; neboť dí Spasitel: „Milovati budeš Pána Boha svého.“ „Pána“, jenž má moc, aby pomstil, „Boha“, jenž má poznání zloby každé, „svého“, jenž má právo k tobě; a tak že může, umí a chce pomstíti se nad tebou, když zhřešíš. A tak že jest Pánem, máme se ho báti, a že jest Pán dobrý, máme ho milovati. Dobrý pravím Pán: neboť nežádá ničeho od svého sluhy, jen což sluhovi jest užitečno; neboť on pro velikost svého panství, nikoli k své potřebě má sluhy, ale aby sluha potřebný od něho, jenž ničehož nepotřebuje, byl vzveleben. A že on nemůže nám přikázati nic neužitečného, protož on sám jediný jest ten Pán, jemuž nemůžeme sloužiti kterým hříchem. Jest on také proto dobrý Pán, že nemůže zle zmeškati odplatou svého sluhu, ale on dříve dává každému sluhovi více, nežli zasloužil. Po třetí jest Bůh dobrý Pán, že proti všem nepřátelům brání svého sluhu, a stojí za škody všem sluhům. Ó jaký jest člověk, že neslouží vší svou mocí tomu Pánu, a že nemiluje nade všecky pánky toho Pána, o němž dí Kristus: „Milovati budeš Pána Boha svého!“ „Pána“, a tak Boha Otce, „Boha“, a tak Syna, „svého“, a tak Ducha svatého; neboť Pán tvůj jest Otec, Bůh tvůj jest Syn, tvůj vzvláště jest Duch svatý.

Pak kterak má člověk Boha milovati, dí Kristus: „ze všeho srdce svého, a ze vší duše své, a ze vší mysli své“. „Ze všeho srdce svého“, a tak silně Boha Otce, „a ze vší duše své“, a tak moudře Boha Syna, „a ze vší mysli své“, a tak dobrovolně Ducha svatého. Silně, aby se nedal svésti lahodám, libostem a pamlskům; moudře, aby se nedal svésti chytrostem; dobrovolně, aby se nedal podlomiti protivenstvím. Tím se míní „ze všeho srdce, ze vší duše, a ze vší

mysli", aby člověk pro milost Boží přemohl libosti, chytrosti i protivenství, miluje Pána Boha svého nade všecky jiné věci; neboť dí pravý Bůh Kristus, že to jest „největší a prvé přikázání". Největší proto, že táhne člověka k největší péči; a prvé proto, že má býti nejprvé naplněno, neboť není lze nižádného bez něho naplniti.

Dále dí Kristus: „A druhé podobné jest tomuto. Milovati budeš svého bližního jako sama sebe." Uvažuj slova, žeť dí Kristus: „druhé podobno jest", nedí rovné, ani tak veliké, ale podobné prvému, t. vskutku, že také jest o milování, a že táhne k člověku, jenž duší svou jest Bohu podobný. Protož kdož bližního svého miluje, ten Boha v jeho obraze a v podobné věci miluje; a že člověk duší jest obraz Trojice svaté, a ne tak tělem, protož má každý více milovati duši svého bližního nežli jeho tělo, aniž nežli své tělo. A dím, že člověk jest podoben duší k Trojici svaté, protože jakožto Bůh, jenž jest Trojice svatá, jest duch, tak duše jest duch; a jako Otec, Syn, Duch svatý jsou tři osoby a jeden Bůh, tak rozum, paměť, vůle jsou tři věci, ale jedna duše. Protož Kristus, nejlepší mistr, dí: „Milovati budeš Pána Boha ze všeho srdce svého," totiž vším rozumem k němu tíhna, „a ze vší duše své", totiž celou vůlí k němu tíhna, „a ze vší mysli své", totiž všechnu paměť k němu obrátě. Hle, teď vidíš, kterak rozum, vůle a paměť, ty tři věci, jsou v duši, jimiž člověk jest obraz Trojice svaté; a když tak miluje Boha moudře, volně a pamětlivě, jak Kristus velí, tehdy jest obraz podobný k Bohu, jenž jest Trojice svatá. Ale když nemiluje tak, tehdy jest obraz Boží, ale nepodobný k Trojici svaté; jako některý obraz bude králův, ale ještě nepodobný k němu, dokud nebude způsobilý, aby v tváři byl jako on; ale když bude míti tak tvář, ačkoli ne tak úplně způsobenou, tehdy bude teď obraz králův, k němu podobný.

Nu teď můžeš věděti, proč dí Spasitel, že druhé přikázaní jest podobné prvému; že proto, že jest v milování, jak i prvé, a že tíhne k člověku, jenž duší jest k Bohu podoben. I dí: „Milovati budeš bližního svého jako sama sebe." To jest: což by kterýkoli bližní tvůj řádně tobě učinil, v takéž příhodě abys ty jemu, můžeš-li, učinil. O tom více viz v 46. kázání, co jest milovati bližního, a kdo jest bližní. Než ještě dím, že nepřikazuje Spasitel, abys každého více nežli sebe miloval, aniž tak velice jako sebe, neboť má býti řád v milování; neboť dvojí jest milování, jedno řádné, a druhé neřádné: řádné, když člověk miluje Boha, sebe i bližního, tak jako Bůh velí; neřádné, když člověk miluje Boha, sebe neb bližního, jak Bůh brání. Protož miluje-li kdo Pána Boha více proto, že jemu dává bohatství, než proto, že Bůh jest nejlepší dobré, tehdy převrátil řád v milování a tak nepořádně a zle miluje; jako nevěstka miluje toho, kdo jí peníze za smilství dává. Též nepořádně člověk se miluje, když k hříchu přivoluje. A bližního nepořádně miluje, když ho pro hřích, jako pro smilství, miluje; anebo, že mu hří-

chem k bohatství dopomáhá; nebo že ho nekárá, věda, že hřeší, moha ho kárati; nebo když miluje pro bohatství, pro roucho nebo pro příbuznost, nebo pro jinou věc, jež není ctnost, tak že pro ty věci miluje některého člověka méně užitečného církvi svaté, než toho, jenž jest více prospěšen církvi svaté, tehdy bloudí v milování svého bližního. Protož velmi jest člověku třeba, aby milování řídil tak, aby nejvíce Boha miloval, pak aby se řádně miloval. Neboť zřízené milování od sebe člověka má počíti, pak bližního více duši než své tělo milovati, aby druhdy, jestli potřebí, nasadil pro spasení svého bližního tělo své až do smrti. Ale pohříchu! nyní v tom přikázaní takměř vešken svět bloudí.

A k bližním věz, že trojí může býti milování: neboť někteří bližní jsou přirození, jako otec, matka, děti, bratří; někteří příbuzní, jako žena, zeť, svak, a jiní; někteří ani přirození blízkým rodem, ani příbuzní, ale jsou ctnostní. A tak z přirozenosti člověk miluje bližního: otec neb matka více miluje syna, nežli syn otce neb matku. Pak v příbuzenstvu: že manželé jsou sobě nejbližší, protož má muž více ženu milovati k manželství, nežli otce neb matku, ale více má milovati otce a matku k jich zdraví, nežli ženu, a více má milovati ctnostnějšího, který více jest prospěšen církvi svaté. A nižádného nemá člověk milovati k povýšení ve světě, ani k utěšení kterému, jen jestliže to povýšení a utěšení tíhne k ctnosti, a tak k prospěchu církve svaté, k Boží chvále, a k spasení té osoby, již člověk miluje. Z toho máš naučení, že člověk může milovati jednoho bližního více v jednom řádu milování nežli druhého, a zase též, takže já pro ctnost a pro užitek církve svaté více miluji cizozemce ctnostného a užitečného církvi svaté než bratra vlastního ne tak užitečného; a zase od přírody více miluji bratra svého, když vidím, že není vzjevně zle živ, než cizozemce více prospěšného. A tak má milování zřízeno býti, aby což jest Bohu vzácnější a církvi svaté užitečnější, bylo v milování napřed položeno. Hle, teď můžeš rozuměti, kterak máš bližního svého řádně jako sebe milovati.

Dále dí mistr utěšený Ježíš, že „na těchto dvou přikázaních veškeren zákon závisí i proroci". „Veškeren zákon", t. Boží, „závisí", t. záleží, že se plní v přikázaních, v moudrostech i v soudech. V přikázaních takto, že prve přikázaní drží v sobě tři přikázaní prvé desky: neboť kdož miluje ze všeho srdce Boha, ten všechno srdce obrátil k Bohu, a tak nemá bohův jiných; a kdož miluje Boha ze vší duše své, ten nebéře na svou duši jména Božího nadarmo; a kdo miluje Boha ze vší mysli své, ten mysli své neobrátil k marným věcem, ale pamatuje Boží dobrodiní, a vyprázdně marnosti ze své duše, pomní, aby den sváteční světil. A tak vidíš, že v prvém Kristově velikém přikázaní ta tři přikázaní k naplnění jsou zavřena. Pak v druhém přikázaní k naplnění visí sedm přikázaní druhé desky Mojžíšovy; neboť kdož miluje bližního jako sama sebe, tenctí otce a matku svou, má-li je živy, takže jich v dobrém poslouchá, neb

sám je k dobrému vede, a jsou-li nuzni, pomáhá jim, a má se k nim pokorně; pakli jsou mrtvi, ale prosí za ně v naději Boha; pakli jeden z nich živ a druhý mrtev, ale rozdělí na dvé čtení: za mrtvého Boha prosí, a živému dobře činí; neboť taktéž by chtěl míti od svých dětí, kdyby je měl. Též miluje-li bližního, nezabije ho křivě; neboť by sobě řádně chtěl témuž, totiž, aby ho bližní bez viny nezabil. Taktéž miluje-li bližního právě, nesesmilní, aniž jemu ukradne, aniž křivě proti němu svědčiti bude, ani domu jeho ani ženy nepožádá neřádně, ani jeho které jiné věci. Protož dí sv. Pavel k Římanům v 13. kap.: Kdož miluje bližního, zákon naplnil: neboť nezcizoložíš, nezabiješ, nepokradeš, neřekneš křivého svědectví, nepožádáš věci bližního svého, a jestli které jiné přikázaní v tomto slově základ má: Milovati budeš bližního svého jako sama sebe. To sv. Pavel, ukazuje, kterak jiná přikázaní zákona v tomto přikázaní jsou zavřena.

Dále dí evangelium: „A sebrav", t. svolav zákonníky, „otázal se jich Ježíš, řka: Co vám se zdá o Kristovi, čí syn by byl?" Tu Kristus chce jim dokázati, že on jest pravý Bůh, a tak že má ze všeho srdce milován býti; a chce dokázati, že on jest pravý člověk, a tak že má jako bližní milován býti. Neboť poněvadž on jest pán Davidův, tak velikého krále, tehdy jest Bůh; opět že jest syn Davidův podlé těla, tehdy jest pravý člověk. Protož řekl jim: „Co vám se zdá o Kristovi, čí syn by byl?" A že nemohli zapříti, že Kristus jest syn Davidův podlé těla, „řekli jemu: Davidův!" A to řekli, majíce za to, že Kristus jest člověk, ale ne Bůh. Ale Kristus dokázav jim, že jest syn Davidův, a také i Bůh, řekl jim: „Jakž tehdy David v duchu" t. svatém, t. vdechnutím Ducha svatého, „nazývá ho Pánem, řka: Řekl Pán", totiž Bůh Otec, jenž jest Pán všeho světa, „Pánu mému", t. Bohu Synu svému, jenž jest Pán můj jakožto Bůh, ačkoli jest syn můj jakožto člověk: „seď na pravicích mých", t. v nejlepších utěšeních. A rozuměj tu, žeť Bůh Otec nemá tělesných pravic; po druhé rozuměj, že to sedění Kristovi přísluší jakožto člověku, jenž nad anděly i nade všechny lidi má místo a utěšení v oslavě. „Ažť položím nepřátely tvé", to jest zákonníky, židy i všechny předvěděnce, k zatracení zachované, „podnož noh tvých", to jest, aby byli tobě poddáni, i tvým nohám. „A poněvadž David", tak veliký prorok a král, jehož vy písmo držíte, „nazývá ho" Duchem svatým „Pánem", an jest chudý člověk, „kterak syn jeho jest"? Jako by řekl: Není syn jeho, pokud ho nazývá Pánem; neboť tak jest synem Božím, ne Davidovým.

„A nižádný nemohl jemu odpověděti slova." Písma nesměli Davidova zapříti, a jinam se neuměli aniž mohli vrhnouti. A nekárá jich Kristus, že řekli, že Kristus syn Davidův jest, ale chce jim dáti poznání, že také Davidův Pán jest: syn, jakožto člověk, a Pán jakožto Bůh. A že Kristus Písmem je prostým přemohl, protož dí evangelium: „Aniž směl byl od toho dne kdo se ho

více otázati"; neboť báli se teď též hanby. Tu dí výklad: Jich pohanění jest dobrých naučení; pohaněn jest zlý, aby polepšil se dobrý; což Bůh činí zlým, to se pro dobré děje. A tak máme v tomto evangeliu plnost zákona Kristova, neboť ten zákon učí nejlépe, že máme Boha milovati; a jest zákon ten nejpřirozenější, nejlehčí, nejkratší a nejužitečnější, od Boha vydaný, jenž jest požehnaný na věky. Amen.

DEVATENÁCTÁ NEDĚLE PO SV. TROJICI.

Sv. Matouš v 9. kapitole:

Vten čas vstoupiv Ježíš na loď, přeplavil se, a přišel do města svého. 2. A aj, přinesli mu šlakem poraženého, ležícího na loži. A viděv Ježíš víru jejich, dí šlakem poraženému: „Doufej, synu, odpuštěnť jsou tobě hříchové tvoji.“ 3. A aj, někteří z zákonníků řekli sami sobě: Tento se rouhá. 4. A viděv Ježíš myšlení jejich, řekl: „Proč myslíte zlé věci v srdcích svých? 5. Nebo co jest snáze říci: Odpuštěnť jsou tobě hříchové, čili říci: Vstaň a choď? 6. Ale abyste věděli, žeť má moc Syn člověka na zemi odpouštěti hříchy, tedy dí šlakem poraženému: Vstana, vezmi na sebe lože své, a jdi do domu svého.“ 7. Tedy vstav, odešel do domu svého. 8. A vidouce to zástupové, divili se a velebili Boha, kterýž dal takovou moc lidem.

*

V tomto svatém evangeliu máme dokázáno, že Spasitel milostivý byl pilen lidského spasení, chodě a káže, a přes moře se plavě. Ukazuje také evangelium jeho milosrdenství a moc božskou v tom, že dnou trpícího uzdravil, a hříchy jemu odpustil. Po druhé ukazuje evangelium zlobu zákonníkův, že Kristovi přidali křivé rouhání. A ačkoli oni ukázali v srdci zlobu proti Kristovi, přece on milostivě učil je, že nerouhá se Bohu, ale že má moc hříchy odpouštěti. Také dotýká se evangelium víry těch, kteří dnou trpícího nesli před Ježíše a zástupův, které Boha velebily, že dal moc lidem, aby nemocné

uzdravovali. I dí evangelium: „Vstoupiv Ježíš v lodičku", dí výklad: aby ze země Gerassenorum vyšel, neboť prosili, aby od nich odešel, jakož dí sv. Matouš, proto, že když ďábly z jednoho člověka vyhnal a uzdravil ho, ďáblové jeho odpuštěním uprosili se v svině a ztopili se v moři. „I převezl a přišel do města svého." Sv. Marek v 2. kap. jmenuje Kafarnaum, neboť v tom městě uzdravil dnou trpícího. Tu věz, že ačkoli každé místo jest Kristovo, ježto jest Bůh, i ježto jest i člověk, přece Nazaret sluje jeho vzvláště, že se v něm počal i vychoval, Betlém jeho, že se v něm narodil. Kafarnaum jeho, protože na počátku svého kázaní mnoho v něm zázraků činil, pak Jeruzalém sluje jeho město, že v něm smrt trpěl.

Dále dí evangelium: „A hle, obětovali jemu", t. před něho podávali, aby uzdravil „dnou trpícího, ležícího na loži". Dnou trpícího položil jsem, že se mi lépe zdá, nežli dnou zlámaného; neboť nevím, byl-li zlámán, ale vím, že dnou trpěl. A druzí Čechové řekli by pakostního, neb pakostníka, od pakostnice, té nemoci, jíž říkají pakostnice, že po kostech se tluče, a obecně sluje dna. „A vida Ježíš", okem vnitřním v jich duši, a tělestným na skutku, „víru jich", t. těch, již ho pilně nesli před něho, „řekl dnou trpícímu: Doufej, synu! odpouštějí se tobě hříchové tvoji". Tu dí sv. Jeronym: Ó veliká pokoro! mrzkého a mdlého, ve všech údech poraženého synem nazývá, jehož se kněží nechtěli dotknouti. A jistě jest významná řeč Ježišova: i že synem ho nazval v milosti, neboť jemu hříchy odpustil, i že dí: ‚doufej", v naději ho potvrzuje, i že „odpouštějí se tobě hříchové", kteří jsou příčina nemoci. Jistě dobrý lékař milostivý Spasitel: nejprvé na duši léčí, potom na těle, aby ukázal, že těžší jest nemoc duše nežli těla, a že lepší jest zdraví duše nežli těla. A dí Spasitel: „odpouštějí se hříchové tvoji", a nedí: já tobě odpouštím hříchy! aby kněží potom téhož se nechopili a neříkali: Ženo, já tobě odpouštím hříchy! jakož dí sv. Augustin, ale aby kněží napomenuli člověka, pravíce: Synu! doufej a žel, a odpustí tobě Pán Bůh hříchy; neboť želíš-li, a nechceš-li více hřešiti, a doufáš-li plným srdcem, tehdy odpouštějí se tobě hříchové tvoji mocí Boží.

„A hle někteří z mistrův," dí sv. Marek v 2. kap., že byli někteří z mistrův, sedíce a myslíce v srdcích svých. A teď dí sv. Mat.: „Někteří z mistrův řekli v sobě," t. myslili: „Tento se rouhá!" to jest, v Boží moc se uvazuje, nejsa Bohem. Tu věz, trojím zvykem bývá rouhání: Prvé, když kdo od Boha domněním neb řeči chce odníti to, což na Boha přísluší. Tak se rouhali židé, i dnes se rouhají, pravíce, že Kristus Bůh není; a rouhali se Bohu na poušti, domnívajíce se, že by jich Bůh nemohl nasytiti. Druhé rouhání bývá, když Bohu to připisují, což se na něho nesluší: jako kdyby kdo mínil neb řekl, že Bůh může lháti, křivě souditi, neb jinak hřešiti. A tak se rouhali teď Kristovi mistři, pravíce: „Tento se rouhá!" Hle, připisovali Bohu hřích, Kristovi, že by on hřešil, an nemohl hřešiti. Třetí bývá rouhání, když to, což se na samého Boha sluší, připisují pouhému stvoření. Na příklad: stvořiti některou věc sluší na samého Boha; pak kdož

dí, že by které stvoření jiné věci mohlo stvořiti, neb kterou věc, ten by se Bohu rouhal. A v tom rouhání jsou kněží, kteří pravili, že by oni byli stvořitelé svého Boha, a že při mši stvořují tělo Boží; ale to jest lež: neboť aniž toho stvořují, jejž Panna Maria porodila, neboť to jediné jest od Boha stvořeno a od Panny Marie porozeno, a nikdy nezhynulo, aniž zhyne; aniž také stvořují jiného těla Kristova neboť nikdy nemá jiného, aniž bude míti. A stvořiti jest něco učiniti, jež dříve nebylo, aby teď bylo; a tak Bůh jest Stvořitel, že učinil tento svět z ničehož, jenž dříve ne tak byl. Protož věříme v Boha všemohoucího, Stvořitele nebe i země, a nevěříme, že by kněží byli stvořitelé.

Z toho vidíš, že kdož laje Bohu, neb mluví zúmyslně proti Bohu, ten se rouhá Bohu; neboť cpe na Boha, což na něho nesluší; a také v knihách Levitici v 24. kap. přikázal Bůh všem lidem kamenovati, řka: Kdož bude láti jménu Božímu, smrtí zemři! ukamenuje ho veškeren lid. A že hříchy odpouštěti svou mocí sluší na samého Boha, a Kristus řekl: „odpouštějí se hříchové tvoji", řekli: „Tento se rouhá!" To jest, v Boží moc se uvazuje, nejsa Bohem, majíce za to, že Kristus není Bůh, a že na samého Boha sluší ta moc, hříchy odpouštěti. V prvém chybili, ale v druhém nic. A mají tím těžší hřích, že Kristus neřekl: odpouštím tobě hříchy tvé, ale dí: „odpouštějí se tobě". A tak každý kněz může říci člověku pod touto příčinou: Milý synu neb bratře! želíš-li srdečně, a míníš-li plně nehřešiti, a doufáš-li Pánu Bohu, tehdy odpouštějí se tobě Boží mocí hříchové tvoji. A tak řka, nerouhá se Bohu.

Dále dí evangelium: „A když uzřel Ježíš myšlení ta zlá jejich", tu se ukázal Bohem, jenž sám mocí svou zná všecka myšlení srdcí, „řekl: I co myslíte zlé věci", to jest zlá myšlení, „v srdcích svých?" t. myslíte, že já nemohu hříchův odpustiti, a že já Bohu se rouhám, váže se v moc jeho. „Co jest snazší říci?" jako by řekl: Poněvadž k duchovnímu uzdravení nechcete mi moci připustiti, dokáži vám uzdravením tělestným, vám k vidění. „Co jest snazší říci", totiž, aby se hned stalo mocí toho, jenž dí, to-li: „odpouštějí se hříchové tvoji" abys byl zdráv na duši, „čili říci: vstaň a choď?" t. jsa na těle zdráv. Tu věz, že obé Bohu jest lehké, jedno jako druhé; aniž může kdo kromě Boha svou mocí uzdraviti slovem na těle i na duši, ačkoli může dobrý člověk vyprositi u Boha jinému člověku zdraví i na těle i na duši. A aby viděli, majíce skutkův očitých důkaz, že Syn člověka, t. Marie Panny, má moc, protože jest Bohem, na zemi odpouštěti hříchy — tu dí sv. Jan Zlatoústý, že čím duše jest důstojnější nežli tělo, tím větší jest odpustiti hříchy, nežli tělo uzdraviti; avšak z uzdravení brzkého a mocného na těle měli vzíti důkaz, že se stalo k jeho slovu uzdravení na duši — protož „řekl dnou trpícímu: „Vstaň", t. z nemoci jsa zdráv, „vezmi lože své, a jdi do domu svého. I vstal a šel do domu svého." Hle, hříchové odstoupili i nemoc, a zdraví i na duši i na těle přistoupilo, a on poslušen byl. „A vidouce zástupové, báli se a velebili Boha, jenž", neb kteryžto

Bůh „dal moc takou“ k uzdravení „lidem“. Tu dí výklad: Člověka, jenž tak mocně činil mezi lidem, zástupové ti mínili, že Bůh dal takou moc Kristovi a také i jiným, že nemocné uzdravovali. A pravda jest, že Bůh dal Kristovi jakožto člověku tu moc, i jiným, aby uzdravovali lidi, ale jinak Kristus, a jinak jiní svatí. Taktéž Kristus má moc na duši uzdravovati, a také jiní svatí, ale výše Kristus nežli oni: on když ráčí a kohož ráčí, uzdravuje svou mocí, ale jiní prosbou, jeho slovem, i jeho mocí. Protož jemu buď chvála, i nyní i na věky! Amen.

DVACÁTÁ NEDĚLE PO SV. TROJICI.

Sv. Matouš v 22. kapitole:

ten čas mluvil Ježíš s učedlníky svými v podobenstvích řka: „Podobno jest království nebeské člověku králi, kterýž učinil svadbu synu svému. 3. I poslal služebníky své, aby povolali pozvaných na svatbu, ale nechtěli přijíti. 4. Opět poslal jiné služebníky, řka: Povězte pozvaným: Aj, oběd svůj připravil jsem, volové moji a krmný dobytek zbit jest, a všecko hotovo. Poďtež na svadbu. 5. Ale oni nedbavše, odešli, jiný do vsi své, a jiný po kupectví svém. 6. Jiní pak zjímavše služebníky jeho, a posměch jim učinivše, zmordovali. 7. A uslyšev to král, rozhněval se; a poslav vojska svá, zhubil vražedlníky ty, a město jejich zapálil. 8. Tedy řekl služebníkům svým: Svadba zajisté hotova jest, ale ti, kteříž pozváni byli, nebyli hodni. 9. Protož jděte na rozcestí, a kteréž koli naleznete, zovtež na svadbu. 10. I vyšedše služebníci ti na cesty, shromáždili všecky, kteréžkoli nalezli, zlé i dobré. A naplněna jest svadba hodovníky. 11. Tehdy všed král, aby pohleděl na hodovníky, uzřel tam člověka neoděného rouchem svadebním. 12. I řekl jemu: „Příteli, kteraks ty sem všel, nemaje roucha svadebního?“ A on oněměl. 13. Tedy řekl král služebníkům: „Svížíce nohy jeho i ruce, vezměte ho, a uvrztež jej do temností těch zevnitřních. Tamť bude pláč a skřípění zubů. 14. Nebo mnoho jest povolaných, ale málo vyvolených.“

*

Spasitel náš milostivý, chtě nás přivésti ku poznání nebeských věcí, mluví v podobenství o svatbě tělestné, aby uvedl náš rozum k svatbě duchovní; tak že raduje-li se kdo, že zván jest na svatbu tělestnou, aby se více radoval, že jest zván na svatbu duchovní; bál-li by se, aby nebyl vyhnán ze svatby tělestné, aby se daleko více bál, aby nebyl vyvržen od svatby věčné, a k tomu uvržen v temnosti zevnitřní, jsa svázán. A tak chtě naučiti Spasitel své učeníky i nás, mluvil v podobenství, jakož dí evangelium: „Mluvil Ježíš k učeníkům svým, řka: „Podobno učiněno jest království nebeské," jež jest sbor lidí zde v světě. A sluje nebeské království ten sbor, protože nebeský král, Bůh, jest král toho sboru. Kterak království nebeské rozličně se v Písmě vykládá, psal sem napřed v 11. kázaní. I vezmiž podobenství teď v evangeliu tak, že jakož by král světský učinil synu svému obět při svatbě, a kázal by volati na svatbu, a tak dále, tak Bůh Otec i všechna svatá Trojice učinila svatbu Kristovi, jakožto člověku, když zasnoubila Trojice svatá jemu sbor všech vyvolených k spasení, o nichž dí Kristus na konci evangelia, že nemnoho jest vyvolených. A aby ta svatba Kristova s chotí jeho lépe voněla a žádost naši táhla, v tomto evangeliu praví Kristus, že oběd na té svatbě hotov jest. Uvažmež, kdo jest král, že Otec Bůh; ten učinil Synu svému Kristovi svatbu, že dal jemu sbor všech vyvolených, a učinil mu svatbu. Dí sv. Řehoř: Tehdy Bůh Otec učinil Synu svatbu, když ho v životě Panny s člověčenstvím sjednal, když chtěl, aby Bůh, jenž jest před věky, byl člověkem na konci věkův.

„I poslal sluhy své", to jest proroky, „volat zvaných", totiž Židův, „na svatbu" neb „k svatbě" to jest k víře o vtělení Kristově, „a nechtěli přijíti", t. nechtěli věřiti. „Opět poslal jiné sluhy", t. ty, kteří pravili, že teď blízko jest oběd svatby, jakož poslal Jana Křtitele a jiné, kteří teď Krista blízko oznamovali, „řka: Pravte zvaným", t. kažte Židům i jiným: „Hle, oběd můj připravil sem", to jest, dí sv. Řehoř: tajemství vtělení naplnil sem; „býkové moji", t. proroci, kteří pod těžkým zákonem byli, „a ptáci domácí", t. apoštolé, kteří jsou domácí moji krotcí, „zbiti jsou, a všecky věci", totiž místo, pokrm, pití, „připraveny jsou", t. hotovy jsou: tělo Kristovo hotovo i krev, i místo v nebesích, „pojďte na svatbu!" pojďte věrou, nadějí a láskou, činíce dobré skutky. „A oni zmeškali", nechtíce věřiti, aniž dobře živi býti, „a odešli: jiný", t. některý „do vsi své", tím se míní k lakomství, a tak k pýše, když bohatstvím vládne; „a jiný na kupectví své", tím se míní lakota v dobývání bohatství; „a jiní zjímali neb drželi", t. ve vězení „sluhy" jeho, jako Jana Křtitele a jiné svaté, Petra, Jakuba i Ondřeje, „a haněními trápené" neb mukami zmučené „zbili", to jest zavraždili. Tu uvaž, že zlí jsou ti, kteří zmeškali, kteří věřiti nechtěli; horší, kteří vědouce o svatbě, k lakotě a k pýše se obrátili; a nejhorší jsou ti, kteří pohaněvše sluhy tak velikého krále, pak je zavraždili. A ti nejhorší jsou nynější kněží, kteří vyznávají ústy víru Krista Syna Božího, pro své lakomství hrdlují, žalařují, vyhánějí, honí, i klnou těm, kteří je věrně

k svatbě volají. „A král když uslyšel“, t. zmeškání, odvrácení, a sluhů svých povraždění „rozhněval se“, to jest pomstu ukázal, „a poslav zástupy své“, t. s Titem a s Vespazianem, „utratil, a neb zahubil vražedlníky“, neb vrahy ty, „a město jejich zapálil“, t. Jeruzalém. Aneb takto, jako dí sv. Řehoř: Utratil vrahy, neb zahubil protivníky; a město jejich ohněm zapálil, neboť jejich netoliko duše, ale i tělo, v němž přebývali, věčného ohně plamenem se mučí.

Dále dí evangelium: „A řekl sluhům“, aneb takto: „tehdy“, totiž potom „řekl sluhům“, když Židé nechtěli věřiti „sluhům“ t. apoštolům: „Jistě svatba připravena jest, ale kteří zváni byli“, t. Židé, „nebyli hodni“ pro nevděčnost svou, již měli k němu, jenž je zval. „Protož jděte na východy cest“, to jest mezi pohany, kteří s cest pravých sešli. Stalo se tak, že když Židé nechtěli věřiti, šli apoštolé mezi pohany; protož řekli sv. Pavel a sv. Barnabáš k Židům takto: Vám musilo býti nejprve kázáno slovo Boží; ale že je zapuzujete, a nehodni ste se ukázali věčného života, hle obracíme se k pohanům. A to se míní, když dí: „Jděte na východy cest, a kteréžkoli naleznete“, nepřijímajíce osob, „volejte k svatbě“, to jest k víře Kristově o vtělení jeho. „A vyšedše“ jako poslušní „sluhové jeho“, apoštolé, „na cesty, sebrali“, t. svolali ve víru křesťanskou „dobré i zlé“, t. vyvolené k spasení, i předvěděné k zatracení; neboť obojí jsou dobří i zlí, jako do vrše jdou dobré ryby i zlé, a na mlatě zrno i pleva. „A naplněna jest svatba“, to jest naplněn jest počet svatebníkův kteří slují sedící na svatbě. „I vešel král“, totiž vejde v soudný den, „aby spatřil“ aneb viděl „sedící na svatbě; a uzřel člověka“, totiž, jakož dí sv. Řehoř, veškeren sbor zatracencův, „neoděného rouchem svatebním“, to jest bez lásky, jež každého svatebního člověka odívá, a kdo jsou svatebčané a synové Boží, ty odívá.

A sluje láska roucho svatební proto, že Kristus z veliké lásky chtěl se vtěliti, a tu svatbu připraviti. A po druhé proto, neboť láska přikrývá mnoho hříchův, ne tak aby byly skryty, ale aby pro ně svatebný člověk netrpěl hanby. Po třetí proto, že chrání od věčné zimy; a po čtvrté proto, že okrašluje svatebčana. Protož pilni máme býti, abychme láskou byli oděni. A k tomu mluví sv. Řehoř v dnešním kázaní takto: My víme, bratři nejmilejší! kteří při svatbě sedíme Syna Božího, kteří teď víru v sboru křesťanském máme, kteříž Písma svatého krmí požíváme, kteří se radujeme, že s Bohem církev svatá jest spojena; protož znamenejte, přišli-li ste k té svatbě v svatebním rouše. Myšlení svá pilně rozvažte, o všech věcech srdce svá prohlédněte; teď-li proti nižádnému nenávisti nižádné nemáte, teď-li proti nižádnému cizímu štěstí vás závisti oheň nepálí, teď-li tajemnou zlobou nižádnému nechcete uškoditi. Hle, král na svatbu jda, a srdce našeho způsob spatřuje, a tomu, jehož láskou oděného nenalézá, hned hněviv dí: „Příteli! kterak si sem vešel, nemaje roucha svatebního?“ příteli věrou, ale ne skutkem! To sv. Řehoř. „A on oněmě“, nebo oněměl, nebo umlkl. Hle, ten, jenž ústy Boha vyznával, a skutky svými zapíral, teď i v řeči oněměl. Dí sv. Řehoř: V rozsouzení po-

sledního lání každá přestane výmluva; neboť ten zevnitř kárá, jenž jsa svědkem, vnitř na mysl svědčí. Tolik Řehoř.

„Tehdy vece, nebo řekl, král sluhům“, t. andělům: „Svážíce ruce jeho i nohy“: „ruce“, aby nic užitečného k spasení nedělaly, „a nohy“, aby nikam k radosti nechodily. Hle, ruce a nohy víže muka, jež prvé vázala hříšná vina; „ruce“, které nechtěly chudým dávati, „a nohy“, které nechtěly k nemocným choditi, jako dí Kristus: „Lačen sem byl, a nedali ste mi jísti, nemocen sem byl, a nepřišli ste ke mně.“ „Pusťte ho v temnosti zevnitřní“, to jest v temnosti věčného zatracení. Tu věz, že temnosti vnitřní slují hříchy, které v duši jsou, a světlo Ducha svatého, totiž pravý rozum, vyhánějí. Ale temnosti zevnitřní slují nedostatky světla, jež tělestné věci osvěcuje. Ale vzláště temnosti zevnitřní, jimiž často Kristus hrozí, jsou věčné zatracení, neboť po něm teď nikdy den nebude. A proto dí svatý Řehoř: A dobře se dí, t. v evangeliu, aby v temnosti zevnitřní byl uvržen; neboť vnitřní temnotu nazýváme slepotu srdce, ale zevnitřní temnosti nazýváme věčné zatracení. Protož tehdy každý zatracený ne ve vnitřní temnosti, ale v zevnitřní puštěn bude; neboť tu nerad padne v noc zatracení, kterýž zde dobrovolně padl v slepotu srdce. Tolik sv. Řehoř. „Tu bude pláč a skřípění zubů.“ „Pláč očí“, které neřádně hleděly, „a skřípění zubů“, které lakotně jedly. „Neboť mnozí jsou voláni“ k víře, „ale nemnozí jsou vyvoleni“, aby při svatbě věčně hodovali. Rozuměj, že nemnozí, přirovnáváme-li k těm, kteří jsou voláni. Dí sv. Řehoř: Tím více každý z nás se pokoř, že neví, je-li vyvolený; neboť mnozí dobře počínají, ale do konce nesetrvávají. Dejž Pán Bůh, abychme byli hodni té svatby! Amen.

JEDENADVACÁTÁ NEDĚLE PO SV. TROJICI.

Sv. Jan v 4. kapitole:

Ten čas byl sluha královský jeden v Kafarnaum, jehož syn nemocen byl. 47. Ten uslyšev, že by Ježíš přišel z Judstva do Galilee, šel k němu, a prosil ho, aby sstoupil a uzdravil syna jeho; nebo počínal umírati. 48. I řekl jemu Ježíš: „Neuzříte-li divů a zázraků, neuvěříte.“ 49. Dí jemu ten královský služebník: „Pane, podiž prvé, nežli umře syn můj.“ 50. Dí jemu Ježíš: „Jdi, syn tvůj živ jest.“ I uvěřil člověk řeči, kterouž mluvil jemu Ježíš, a šel. 51. Když pak on již šel, potkali se s ním služebníci jeho a zvěstovali, řkouce: „Syn tvůj živ jest.“ 52. Tedy otázal se jich na hodinu, v kterou by se lépe měl. I řekli jemu: „Včera v hodinu sedmou přestala mu zimnice.“ 53. Tedy poznal otec, že právě ta hodina byla, kterouž řekl byl jemu Ježíš: „Syn tvůj živ jest.“ I uvěřil on i dům jeho všecken.

*

Svatý Řehoř dí, že toto evangelium výkladu nepotřebuje, protože ukazuje přímo a vzjevně, kterak se stalo. Ale to uvažuje svatý Řehoř, že šlechtic ten, jehož syn jest uzdraven, nebyl plné víry; neboť věřil, že Kristus může jeho syna uzdraviti, ale nevěřil, že by to nejsa tělestně při něm mohl učiniti; a tak nevěřil šlechtic, že by Ježíš byl božstvím s jeho synem. A toto uvažuje, sjednáš svaté, kteří mluvíce o tomto šlechtici, praví, že nevěřil; neboť řekl Ježíš k němu: „Jen jestliže znamení a zázraky neuzříte, nevěříte.“ Tu dí sv. Jan

Zlatoústý: Tou řečí ukazuje vzjevně Pán, že nevěřil. A pak zase dí sv. Řehoř, že s veliké části nevěřil, jenž moci nedal božství. Sjednejž takto svaté: že když dí sv. Jan: nevěřil, to jest, že plně nevěřil; a když dí svatý Řehoř neb kdo jiný, že šlechtic věřil, to jest, něco uvěřil, ale ne plně. A s obou stran jest pravda: neboť Ježíš ho i pokáral, že neměl plné víry, i také ho uslyšel, že věřil, že jemu může syna uzdraviti. „A potom se vším domem", t. s čeledí, „uvěřil plně".

Uvažuje po druhé svatý Řehoř, proč Kristus nechce jíti k synu šlechticovu, an ho za to prosí, a k sluhovi centurionovu slibuje přijíti, an ho neprosí? odpovídá, řka: Co jest to, jen že pýcha načetím se poráží, že na lidech ne člověčenství, jímž jsou k Bohu podobni učiněni, ale čest a bohatství ctíme; neboť když uvažujeme, co na nich jest, ještě meškáme uvážiti, co jsou. Protož Vykupitel náš, aby ukázal, že ty věci, které jsou vysoké (vzácné) člověku, svatí nemají na ně dbáti, nýbrž jich zamítati, k sluhovi centuriona jíti byl hotov. Hle, pohaněna jest pýcha naše. To sv. Řehoř, ukazuje, že tím Kristus potupil naši pýchu, že k synu šlechticovu nechtěl přijíti, an ho šlechtic prosí, a pak k pacholku centuriona, rytíře pohanského, sám řekl, že chce přijíti, an ho neprosí. Ó, biskupové, kněží i mniši! Kdybychme to uvážili, že pohříchu jsme hotovi jíti k bohatému, ale nechceme jíti k chudému: jest-li bohatý nemocen, jde jich mnoho, a jest-li chudý nemocen, nenazří jeden! A já slýchám, ani říkají: Poněvadž nemáme od svatého oleje bráti, nechť nám nosí nemocné do kostela. Ó běda! že nepomní i tohoto, že k sluhovi sám Kristus, nejsa prošen, šel, i onoho, že dí v soudný den: „Byl sem nemocen, nepřišli ste ke mně; jděte, zlořečení, do věčného ohně!"

A tak z evangelia podlé řeči sv. Řehoře máme, že milostivý Spasitel zbloudilého šlechtice pokáral a naučil, milosrdenství jemu učinil, že syna jeho uzdravil, a zvláště že ho i se synem i s čeledí k víře milostivě povolal; a tak že jest pravý Bůh a pravý člověk, ukázav to, nám dal příklad, abychme byli pokorni. A k tomu tak mluví sv. Řehoř: Nepýchejme, jestli co dobrého činíme, nižádný nás skutek nenadýmej, aniž bohatství, aniž nás důstojenství pozdvihuj; neboť jestliže kterými věcmi se dmeme, Bohu ohavni jsme. A dále dí: To pomněte, bratři nejmilejší! vší myslí: nechtějte na svých bližních bohatství tohoto světa ctíti; to pro Pána Boha ctěte na lidech, ačkoli jim poručeni nejste, že jsou učiněni k obrazu Božímu. To Řehoř. A mluví na to, abychme byli pokorni, ničímž se nechlubili, lidí ne pro jich bohatství, aniž pro urozenost ctili, aniž pro roucho, ale proto, že jsou stvoření podobné k svaté Trojici. A jistě v tom téměř veškeren svět bloudí, že více si váží svět člověka bohatého oděného, nežli pokorného chudého. Ale ne tak Bůh, jenž nepřijímá osob, to jest, neváží si více člověka jednoho pro bohatství, aniž pro urozenost, ani pro krásu tělestnou, nežli toho, jenž jest chudý, neurozený, neoděný, jen jest-li ctnostnější. A tak ctnost člověka činí

Bohu vzácna, takže kdož jest ctnostnější, ten jest před Bohem lepší a tak vzácnější. A tak my máme také uvážiti, když aspoň po skutcích znameníme, že chudý člověk zdá se nám lepší nežli bohatý, abychme nehleděli na bohatství, ani na roucho krásné. A tomu nás učí sv. Jakub apoštol v 2. kap., řka: Bratři moji! nechtějte v přijímání osob míti víry Pána našeho Ježíše Krista. Neboť hle, vejde-li v sbor váš muž, zlatý prsten maje, v rouše bílém, a vejde také chudý v smrdutém oděvu; a budete hleděti k němu, jenž jest oděn rouchem bílým neb krásným, a díte jemu: Ty sedni tuto dobře! a chudému díte: Ty stůj onde, aneb sedni pod stolicí nohou mých! i zdali nesoudíte sami u sebe, a jste učiněni soudci myšlení zlostných? Slyšte, bratři moji nejmilejší! přece Bůh vyvolil chudé v tomto světě, bohaté ve víře, a dědice království, kteréž slíbil milovníkům svým: a vy nectíte chudého. To vše sv. Jakub. Ó běda mně! kolikrát já přestoupil sem toto svaté Písmo, vstávaje neb kuklu snímaje, aneb se klaněje bohatému, a ne tak chudému! a spíše posílaje pro pití bohatému groš, nežli dav chudému peníz! Avšak doufám v milosrdného Ježíše, našeho Vykupitele, že mi to odpustil, a že mne teď od toho zachová.

Teď se vrátím k evangeliu, o šlechtici ještě něco povím. Hle, dí sv. Aug. na toto evangelium takto: Ten, jenž prosil, kterak věřil? Co ode mne čekáte slyšeti? Pána se otaž, co o něm ví; neboť když ho prosil, tak odpověděl: „Jen jestliže znamení a zázraky neuzříte, nevěříte.“ Kárá člověka ve víře vlažného, neb studeného, aneb docela jenž nižádné víry není, ale chce zkusiti o zdraví syna svého, jaký by byl Kristus a kdo by byl, a kterak by mnoho mohl. Jistě slova, jimiž prosil, slyšeli sme, ale srdce nevěřícího neviděli sme; ale tent vypověděl, jenž i slova slyšel, i v srdce hleděl. A také i evangelista svědectví dává, že ještě nevěřil ten, jenž žádal, aby Pán do domu jeho přišel. To sv. Augustin ukazuje, že králík buď hned nic v Krista nevěřil, aneb neplně věřil.

Jest také významně položeno, že Kristus dí: „Jen jestliže znamení a zázraky uzříte, nevěříte.“ A v evangeliu sv. Mat. v 12. kap. kněžím a zákonníkům, když řekli k Ježíšovi: Mistře! chceme od tebe zázrak s nebe viděti, odpověděl jim, řka: „Pokolení zlé a cizoložné divu neb znamení žádá.“ Těmi řečmi milý Spasitel ukazuje, že nejsou věřící lidé, kteří divů žádají ve víře: jen jestliže by který svatý pro potvrzení jiných žádal, aby Pán Bůh svou moc ukázal, jako žádali apoštolé, když mrtvé křísili. A mají pilni býti křesťané, vzvláště nynějšího času, aby nedali se falešným prorokům, poslům Antikristovým, zázraky i divy svésti; neboť vystříhá milý Spasitel nás, řka v 24. kap. sv. Matouše: „Vstanou falešní proroci“, t. kazatelé, „a dají“, t. činiti budou „divy, neb znamení a zázraky veliké“ a svedou mnohé. Protož třeba opatrnu býti věřícím právě, aby sebou nedali hnouti nikam s pravdy zákona a následování Pána našeho Jezu Krista, jenž vystříhá nás, řka: Vizte, ať vás nižádný nesvede!

Také znamenám, že dí evangelium: „byl jeden šlechtic“, a nedí: „král“, na znamení tomu, že každý král tohoto světa jest malý šlechtic

v připodobnění k velikému králi Kristovi, jenž jest král nad králi. neboť království tohoto světa králův jest maličké, neboť jest kus země; po druhé, že na krátký čas má; po třetí, že bezděky je ztratí, a spíše nežli se naděje. Protož dí Písmo: Všeliké panování jest krátké, totiž, každé panování tohoto světa jest malé. Protož bláznivi jsou lidé, kteří pilněji pracují a žádost větší mají k panství neb ke království světa tohoto, nežli ke království nebeskému, o němž dí Spasitel, Mat. 6.: „Nejprvé hledejte království nebeského."

Také tu věz, že každý vyvolený, jsa v milosti Boží, to jest bez hříchu smrtelného, jest král: Nejprvé proto, že jeho jest nebeské království. Po druhé proto, že jest syn krále nejvyššího, jemuž hodně říká: Otče náš, jenž jsi v nebesích. Po třetí proto, že jest svobodný, neboť dí Kristus král: „Jistě svobodni budete, když vás Syn vysvobodí." Po čtvrté proto, že každý syn vyvolený Boží, jsa v milosti, jest mazán darem Ducha svatého k nebeskému království, jakož dí sv. Jan v 1. ep. v 2. kap.: „Mazání máte od svatého", totiž Ducha. A tomu na znamení maží při křtu každého obecně, aby bojoval o království nebeské s ďáblem, jenž ztrativ je, rád by, aby ho neměl nižádný člověk.

Také může i evangelium znamenáno býti duchovně, že syn králův jest žádost člověka, jenž pro přestupek prvního člověka sluje šlechtic, a ne král jako Bůh. Toho šlechtice syn, totiž žádost, nemocna jest v Kafarnaum, t. v rozkoši; neboť Kafarnaum vykládá se „pole tučnosti", v nížto člověk pasa se, jest nemocen často, netoliko na duši, ale i na těle, jakož dí Bůh: „Ztučněl a ztloustl, a rozšířil a vzpříčil se", t. odstoupiv od mého přikázání. A této řeči Boží není třeba dokázati, neboť vidíme očitě, že čím lidé jsou rozkošnější, tím obyčejně jsou na těle i na duši nezdravější. Protož dí Šalomoun v Přísloví v 2. kap.: „Štěstí bláznův zatratí je." A Kristus dí v 6. kap. sv. Lukáše: „Běda vám bohatým, kteří máte zde utěšení své!" Pak nemoc ta syna šlechticova, jež byla zimnice, znamená hřích, jenž člověkem třese, jako jest pýcha, závist a hněv; — neboť ten hřích trojí netoliko vytřese milost Boží z duše, ale i tělo častokrát klátí, jakož jest očité poznání na lidech pyšných, závistivých a hněvivých. Jiných smyslův duchovních jest mnoho v tomto evangeliu; ale že pro ukrácení jen vždy táhnu, aby rozuměli lidé slovům v evangeliu, protož musím těch smyslův duchovních nechávati. A že toto evangelium v slovech, jakož zní, jest lehké k rozumu, protož není třeba ho slovo od slova vykládati.

DVAADVACÁTÁ NEDĚLE PO SV. TROJICI.

Sv. Matouš v 18. kapitole:

V ten čas řekl Ježíš učedlníkům svým podobenství toto: „Podobno jest království nebeské člověku králi, kterýž chtěl počet klásti s služebníky svými. 24. A když počal klásti, podán mu jeden, kterýž byl dlužen deset tisíc hřiven. 25. A když neměl čím zaplatiti, kázal jej pán jeho prodati, i ženu jeho i děti i všecko, což měl, a zaplatiti. 26. Tedy padna služebník ten, klaněl se jemu, řka: ‚Pane, poshověj mi, a všecko zaplatím tobě.‘ 27. I slitovav se pán nad služebníkem tím, propustil ho a dluh jemu odpustil. 28. Vyšed pak služebník ten, nalezl jednoho z spolusluŽebníků svých, kterýž mu byl dlužen sto peněz, a chopiv se ho, hrdloval se s ním, řka: ‚Zaplať mi, cos dlužen.‘ 29. Tedy padna spolusluŽebník ten k nohám jeho, prosil ho, řka: ‚Poshověj mi, a všecko zaplatím tobě.‘ 30. On pak nechtěl, ale odešed, dal jej do žaláře, dokudž by nezaplatil dluhu. 31. Vidouce pak spolusluŽebníci jeho, co se dálo, zarmoutili se velmi: a šedše, pověděli pánu svému všecko, co se bylo stalo. 32. Tehdy povolav ho pán jeho, dí mu: ‚SluŽebníče zlý, všecken ten dluh odpustil jsem tobě, nebs mne prosil. 33. Zdaliž i ty neměl se smilovati nad spolusluŽebníkem svým, jako i já smiloval jsem se nad tebou?‘ 34. I rozhněvav se pán jeho, dal jej katům, dokudž by nezaplatil všeho,

což mu byl dlužen. 35. Takť i Otec můj nebeský učiní vám, jestliže neodpustíte jeden každý bratru svému z srdcí svých provinění jejich.“

*

Spasitel milostivý všechno toto evangelium na to položil, abychme svým bližním byli milosrdni, a vzvláště abychme jim ze srdce viny, když zaviní, odpouštěli. A abychme pilni toho přikázaní byli, máme znamenati v tomto evangeliu. Kristovu moc, neb on jest král mocný k pomstě. Po druhé jeho moudrost, že chtěl počet položiti se sluhy svými. Po třetí spravedlnost, že toho sluhu, jenž neměl čím zaplatiti, kázal ho prodati i se ženou i s dětmi. Po čtvrté máme znamenati jeho milosrdenství, že propustil sluhu odpustiv jemu dluh. Po páté spravedlivou, ale velmi hroznou pomstu, že kázal sluhu nemilosrdného dáti katům, dokud by nevrátil dluhu. Po šesté máme se strachovati, aby se nám taktéž nestalo; neboť dí Kristus: „Tak i Otec můj nebeský učiní vám, neodpustíte-li každý bratru svému ze srdcí svých.“

I dí takto Spasitel: „Podobno jest království nebeské člověku králi“, to jest, podobna jest církev svatá v Kristovi člověku králi, takže Kristus, jenž jest hlava království nebeského, totiž sboru lidského, tak se má k sluhům svým v slyšení počtu, jako by se měl král některý, jenž by moudře přeslyšel v počtu své sluhy, a tak učinil, jakož evangelium dále praví; neboť on jest člověk král, „jenž chtěl“, neb od věčnosti jakožto Bůh volil „počet položiti“, to jest, dí Výklad, zasloužení každého sluhy zkusiti. A že počet položiti, jest všecko, co člověk přijal neb utratil, zčísti, protož Bůh Kristus král teď ho volil, aby naše skutky všechny v počet a na váhu položil; a tak chtěl počet položiti se sluhy svými. A klade ten počet s každým sluhou: nejprvé při smrti jeho, po druhé položí v den poslední v soudný se všemi spolu. „A když počal počet klásti“, to jest, jich zasloužení zkoušeti. A věz, že v tu dobu počíná počet klásti, když každému jeho zasloužení počíná ukazovati, jsou-li hodná, čili nehodná! Ó kterak by pilen byl člověk, kdyby jistě věděl, že má králi tohoto světa počet vydati, a kdyby čekal každou hodinu, aby byl před krále k počtu povolán, k mocnému, moudrému a spravedlivému: zcela má býti pilen, aby před králem nejmoudřejším, před nímž nic nemůže skryto býti, dobrý počet vydal ze všech věcí, kteréž od něho vzal. Protož dí sv. Bernard: Sedni a sčítej, co bys každý den vytěžiti mohl, jsa jist, že před Bohem nižádný skutek není bez odplaty; a jakož vlásek s hlavy nezahyne, tak nejmenší částka času bez odplaty nebude. A taktéž máme rozuměti o pomstě, neboť dí Spasitel v 12. kap. sv. Matouše: „Z každého slova prázdného, kteréž promluví lidé, dají z něho počet v den soudný.“ Prázdné slovo, jakož dí Výklad, jest slovo nepotřebné; a nepotřebné jest, kteréž hodného užitku nenese, aniž míní. O kterak vydají lidé počet z každého slova smilného, nekázaného, utrhavého, lživého, zrádného a z hněvivého!

Dále dí evangelium: „A když počal počet klásti, dán jest jemu jeden.“ Dí sv. Augustin: Kdo jest, jenž by nebyl dlužník Boží? Jen ten, v němž nižádný hřích nemůže nalezen býti. A tak každý člověk jest dlužník Kristův. Ale přece tento jeden, jenž milosrdenství spolusluhovi neukázal, a jest katům dán, dokud nezaplatí, znamená sbor všech zatracencův, jakož skrze onoho, jenž přišel na svatbu nemaje roucha svatebního, jenž svázán jsa puštěn jest v temnosti zevnitřní. Dále dí evangelium: „jenž dlužen byl deset tisícův hřiven“. Tu věz, že latinsky stojí talentum, a znamená v penězích největší ráz, jenž podlé rozličných zemí jinak a jinak se mění; protož já česky neumím lépe říci talentum nežli „hřivna“, a ta se hned mění v Čechách. Tak ten jest deset tisíc Kristovi hřiven dlužen, kdož vážného jeho přikázaní nedržev, jest zatracení hoden. A tak má vážiti více provinění proti Bohu, nežli proti bližnímu, jakož váží, že větší jest dluh deset tisíc hřiven, nežli sto peněz.

„A když neměl, čím by“, neb odkud by „zaplatil“, neb navrátil, totiž, že mocí svou dosti učiniti nemohl, neboť tak jest, že člověk sám od sebe může v hřích padnouti, ale bez Boží pomoci nemůže z hříchu vstáti, ani dosti učiniti; neboť dí Kristus: „Nižádný nemůže přijíti ke mně, jen jestliže Otec můj potáhne ho“; „přikázal neb kázal ho pán jeho prodati“. Dí sv. Jeroným: „Prodánu býti, jest sluhou zlých duchův býti. A tak kázal ho prodati, dí Výklad, to jest: slíbil ho spravedlivým soudem, zlých duchův nechati sluhou býti; neboť každý, kdož přikázaní Božího nedrží, a vzvláště zatracenec, jest sluha zlých duchův. Protož dí sv. Jan v 1. ep. v 3. kap.: Kdož hřeší, totiž smrtelně, z ďábla jest, totiž narozen, zlosyn zloby. A tak i Kristus řekl kněžím a zákonníkům v 8. kap. sv. Jana: „Vy z otce ďábla jste!“ A opět tudíž dí: „Kdož hřeší, sluha jest hříchu.“ Proč? Protože jest přemožen od hříchu, a tak od ďábla. A sv. Petr dí v 2. ep. 2. kap.: „Kdož od koho přemožen jest, toho i sluha jest.“ A tak dobře dí sv. Augustin, že hříšník kolik má hříchův, t. smrtelných, tolik jest sluha ďáblův. A věz, že člověk hříchem sám se ďáblu dává: nejprvé na duši, po druhé na těle; takže dříve ďábel vládne duší, a potom tělem, a tak dříve béře duši do pekla, nežli tělo. Dále dí: „i ženu“, totiž žádost zlou, jež počíná zlé skutky, „i syny“, t. zlé skutky, neboť i s nimi bude poddán ďáblům, „a všecky věci, kteréž měl“. Hle tu jest důkaz, že zatracenec nic sobě k utěšení nemá. A každý smrtelný hříšník, jenž jest v smrtelném hříchu, v tu dobu nic spravedlivě, hodně a sobě k zasloužení spasení nemá; ale když k milosti Boží pokáním bude zase navrácen, tehdy ke všemu také bude navrácen, aby teď to hodně měl.

Pak že kázal navrátiti neb zaplatiti, t. dosti za dluh učiniti, „aneb“ na věky katům dánu býti: tu věz, že člověk každý dlužen jest Bohu vrátiti i duši i tělo k jeho vůli. Protož aby se člověk dal a navrátil veškeren k Bohu, má jemu vrátiti poslušenství v přikázaních, jež se teď znamenají deseti tisíci hřivnami. Po druhé, má Bohu vrátiti poctivost v posvátných věcech: jako v křtu, v Božího Těla přijímání

a evangeliu. Po třetí, má vrátiti lichvu, totiž zisk z půjčených věcí. A po čtvrté má dáti dostiučinění za přestoupení. O tom navrácení a počtu vydání psal sem v 9. neděli po svaté Trojici, na ono slovo: Dej počet vladařství svého!

„A padna sluha ten, prosil ho, řka: Trpělivost měj nade mnou", t. nech mne na pokoji, aneb shov mi, „a všechny věci navrátím tobě", t. budu se káti, a tak všecky věci: duší i tělo, i naplnění svého přikázaní, dám tobě. Tu viz, kterak podobně k milosrdenství Pána vede: Hle, nejprvé ukazuje pokoru „padna"; po druhé modlitbu, že „prosil"; po třetí úmysl dosti učinění řka: „Všechny věci vrátím tobě". Neboť ty tři věci: pokora, modlitba a dostiučinění, se setrváním konečným vysvobozují před Bohem od věčného zatracení. A tak tento zlý sluha dobře počal, ale zle skonal, neboť nad svým bližním nemilosrdenství ukázal. Dále dí evangelium: „A smilovav se Pán nad sluhou tím, propustil ho a dluh jemu odpustil". Smilovav se, neboť on jest Pán milostivý, hotov dáti milost každému, kdož ji právě od něho žádá; neboť to jest jeho vlastnost, aby on smiloval se a odpouštěl. Dí sv. Řehoř: Tu má každý hříšný míti velikou naději a útěchu, chce-li hříchu zůstaviti a želeti, a svému bližnímu, je-li mu vinen, odpustiti; neboť dí evangelium: „pustil ho, a dluh jemu odpustil". Dí sv. Jan Zlatoústý: Viz milosrdenství Boží! prosil za prodlení, a vzal všech hříchův odpuštění.

„A vyšed sluha ten, nalezl jednoho ze spolusluhů." Všichni jsme spolusluhy, neboť všichni spolu máme sloužiti jednomu Pánu; protož anděl řekl svatému Janu, když chtěl kleknouti před ním: Viz, abys nečinil! neboť jsem spolusluha tvůj i bratří tvých. „Jenž dlužen byl jemu sto peněz", to jest, málo jemu byl povinen, neboť zavinění proti člověku mnohem jest menší, nežli proti Bohu. Hle, onde dí hřiven, a teď peněz; onde deset tisíc, a teď sto; a tak i ve váze i v počtu přesahuje daleko dluh sluhy k Pánu nad dluh sluhy k spolusluhovi. „A drže hrdlil", neb „hrdloval", neb nutil, neb dusil (strangulabat) „ho řka: Vrať" neb plať, „co jsi dlužen". Tu svého spolusluhu hrdluje, když ho, an zaplatiti nemůže, věží neb mučí, neb haní, neb klne, neb jinak nutí. A významně dí Kristus, „že drže hrdlil ho". Držeti, dí sv. Augustin, jest míti žádost, aby se nad ním pomstil. A to se dobře míní na konci evangelia, když dí Kristus: „neodpustíte-li ze srdcí svých". A takto držení jest žádost zlého pomstění, a hrdlení jest všeliké bližního nucení, když nemůže nikoli, aneb bez veliké škody platiti.

V tom hrdlení hřeší velice kněží, i mniši, a světští, hrdlujíce rozličně lidi pro platy, pro desátky, neb pro jiné dluhy, a také i bez viny. Ó běda těm nebožátkům nemilosrdným! neboť dí sv. Jakub, že soud bude tomu bez milosrdenství, kdož nečiní milosrdenství. A toho jest důkaz, že pán tento v evangeliu „dal zlého sluhu nemilosrdného katům". Běda bude lupičům i pánům nemilosrdným, ale vzláště kněžím, kteří hrdlují a dusí chudé, když jim nemají dáti desátkův, a docela, když je hrdlují, aby jim posvátných věcí dávali! A kdy to plní, což dí Kristus každému knězi v 5. kap. sv. Luk.: „Kdož tě tepe v líce,

nasaď jemu i druhého; a od toho, jenž béře tobě oděv, také i sukně nechtěj brániti; a každému, jenž tě (tebe) prosí, dej, a kdož tobě tvé pobéře, nenapomínej," t. soudem. Neboť dí Kristus v 5. kap. sv. Mat.: „Tomu, jenž s tebou v soudě chce se vaditi a sukni tvou vzíti, nech jemu i pláště." Ó kdy toto slovo naplní kněží, jimž jest, jako dí sv. Augustin, přikázaní? ani pohříchu! pro jedno slovo protivné pohánějí do Říma, druzí jinam, a kleteb dobývají a opět proti přikázaní Kristovu, jenž dí v 6. kap. sv. Luk.: „Vám pravím, kteří slyšíte: Milujte nepřátely své, dobře čiňte těm, kteří nenávidí vás; žehnejte neb dobrořečte těm, kteří vám zlořečí, modlete se za hanitele své." Ó milestivý Spasiteli! ty jsi to učinil, i tvoji učeníci; ale Antikrist s učeníky svými opak činí, neboť duch zlý ustanovil jim, aby nepřátely hubili, ale i své věrné přátely, kteří jich spasení žádají, a chtí aby splnili to, což ty si jim ustanovil, tyť hrdlují, zapuzují, soudí, klnou, zlořečí a haní, jsouce náměstkové tohoto zlého sluhy, jenž drže svého spolusluhu, hrdloval ho.

Dále dí Kristus: „A padna spolusluha jeho, prosil ho, řka: Trpělivost měj nade mnou, a všechny věci vrátím tobě." Hle, právě taktéž učinil před ním, jako on před svým pánem: i pokoru pádem ukázal, i prosbu učinil, i navrátiti chtěl, kdyby mohl. Ale zlý sluha zapomněv milosrdenství svého pána, nechtěl ho uslyšeti; protož dí Kristus: „A on nechtěl", t. shověti mu. Ó zlý člověče; nechtěl si rozuměti, abys dobře učinil! ještě jako v hrdle tkvěla tobě tvá prosba, nyní jsi milosrdně ze všeho dluhu propuštěn, a teď nechceš se na čas slitovati; běda tobě bude! Hle, o tobě dí Kristus: „A on nechtěl, a odešel, a pustil ho v žalář, dokud by nevrátil dluhu". Jistě ukrutný jest tento sluha! a ještě jsou ukrutnější, kteří bez viny v žalář, v kládu neb v okovy, a ve vězení sázejí. „A vidouce spolusluhové jeho ty věci", které se dály, totiž onoho pokoru, prosbu a žádost zaplacení, a tohoto nevděčnost a ukrutnost, „zarmoutili se velice". Sluhové ti neb spolusluhové jsou andělé a svatí, kteří vidouce ukrutnost zlého člověka, neradi jsou tomu. „A přišli, a pravili pánu všecky věci, které se byly staly". „Přišli", totiž vnitřní žádostí, „a pravili", ne aby pán nevěděl, ale pravili, totiž, pomsty spravedlivé na zlého sluhu žádajíce, a aby hrdlovaný mile trpěl, pomoci jemu prosíce.

„Tehdy povolal ho pán jeho". „Povolal", dí, jako by se teď stalo, abychme jisti byli, že každého nemilosrdného Pán Bůh povolá; tu volání má býti nyní nám v srdci, bude po druhé při smrti, a po třetí v den soudný. „A řekl jemu: Sluho nepravý!" Nazývá ho nepravým, protože vezma milosrdenství od pána, i učinil nemilosrdenství nad svým bližním; a tak byl i nepravý, i zlý i zlostný. „Veškeren dluh odpustil sem tobě, neboť si mne prosil"; ty si prosil prodlení, a já tobě veškeren dluh odpustil, „protož jistě měl si i ty týmž příkladem smilovati se nad spolusluhou svým, jakož i já smiloval sem se". Hle, nižádné odpovědi tento zlý sluha nedal Pánu, pravda jemu ústa zavřela; jako i onomu, jemuž řekl král: Příteli! kterak si sem vešel, nemaje roucha svatebního? Tím se ukazuje, že každému nemilosrdnému po smrti vý-

mluva přestane. „A rozhněvav se pán jeho, dal ho katům, dokud by nevrátil všeho dluhu". „Rozhněvav se", to jest, zlobu velmi jeho uváživ, „dal ho katům" neb mučitelům, to jest ďáblům, kteří jsou úředníci a popravčí Boží moci nad zlým sluhou, „aby ho dotud mučili, dokud všeho dluhu nezaplatí". A že zlý sluha nikdy po smrti dluhu nevrátí, protož musí na věky mučen býti. A tu máš odpověď, když kdo se otáže, proč Bůh člověka na věky mučí? že proto, že na věky dluhu nevrátí, a tak jako zlý člověk na věky zloby neopustí, tak spravedlivý Pán na věky ho z muk nevypustí.

„Tak i Otec můj nebeský učiní vám, neodpustíte-li každý bratru svému ze srdcí neb ze srdec svých". Hle, všecko podobenství Kristus pro tento konec přivedl, chtě ukázati, že nebeský Pán člověka, jenž bližnímu nechce ze srdce odpustiti, dá katům ďáblům, aby ho na věky mučili; protož zavíraje evangelium dí Spasitel: „Tak i Otec můj nebeský učiní vám", totiž, dá vás katům, „a nevyjdete", až veškeren dluh zaplatíte, „neodpustíte-li každý bratru svému ze srdcí svých". Tu řeč pilně uvažujme, a v srdci bližnímu zlostného hněvu udržme, A odpusťme nejprvé, žeť Bůh tomu chce, a proto na kříži zemřel, aby svým dlužníkům odpustil, a je od katův vykoupil. Po druhé odpusťme pro svůj užitek: že odpustíme-li málo, odpustí nám Pán Bůh mnoho, nýbrž veškeren dluh, buď kterakkoli veliký; jakož v tomto evangelium dí pán: „veškeren dluh odpustil sem tobě". Po třetí pro hroznou pomstu, chceme-li jí býti prázdni, o níž jest teď zmínka, když dí Kristus: „Tak Otec můj nebeský učiní vám", to jest, dá vás katům na věky, „neodpustíte-li bratru svému ze srdcí svých". A tak velice váží milosrdný Spasitel to odpuštění, že položil v své modlitbě, již nám vydal a přikázal říkati, řka, Mat. 6.: „Takto se budete modliti: Otče náš!" A potom: „Odpusť nám naše viny, jakož i my odpouštíme svým viníkům." A potom dí: „Jistě odpustíte-li lidem hříchy jejich, odpustí vám Otec nebeský hříchy vaše; pak-li neodpustíte lidem, aniž Otec váš odpustí vašich hříchův." Ó hněvníku zlostný, i kterak neváží této i utěšené i hrozné řeči svého Spasitele? a nechceš znamenati, že hněv tvůj zlý je tobě škodlivější, nežli meč v srdci tvém ostrý, nežli had neb štír za ňadry, a nežli uhel v lůně tvém! Protož dí sv. Jan Zlatoústý: „Budeš-li nenáviděti nepřítele svého, více si sobě uškodil na duši, nežli jemu na těle; a jemu snad nic neuškodíš nenávidě ho, a sám sobě bez pochybnosti škodíš. Protož odpustíš-li nepříteli, sobě si více odpustil; a učiníš-li dobře jemu, sobě si více učinil nežli jemu." To Zlatá ústa. Hle, jakož teď Kristus přikázal nám, abychme milosrdně odpustili svým bratřím ze srdce, netoliko ústy, tak máme učiniti, aby on odpustil nám naše hříchy, a dal nám věčný život. Amen.

TŘIADVACATÁ NEDĚLE PO SV. TROJICI.

Sv. Matouš v 22. kapitole:

V ten čas odšedše fariseové, radili se, jak by polapili jej v řeči. 16. I poslali k němu učedlníky své s Herodiány, řkouce: „Mistře, víme, že pravdomluvný jsi, a cestě Boží v pravdě učíš, a nedbáš na žádného; nebo nepatříš na osobu lidskou. 17. Protož pověz nám, co se tobě zdá: Sluší-li daň dáti císaři, čili nic?“ 18. Znaje pak Ježíš zlost jejich, řekl: „Co mne pokoušíte, pokrytci? 19. Ukažte mi peníz daně.“ A oni podali mu peníze. 20. I řekl jim: „Čí jest tento obraz a nápis?“ 21. Řekli mu: „Císařův.“ Tedy dí jim: „Dávejtež tedy, co jest císařovo, císaři, a co Božího, Bohu.“

*

Ukazuje toto svaté evangelium zlobu zákonníkův, kterážto zloba má tyto ratolesti: Prvá, že nemohli trpěti pravého učení a kárání od Pána Ježíše, pro něž rozhněvavše se odešli od Krista: jakož dí na počátku evangelium, „že v ten čas“, t. v pondělí po Květné neděli, když jim mnoho dobrého, ale jich činům protivného pravil Ježíš, tehdy „odešli zákonníci“. A tak prvá ratolest jich zloby jest netrpělivost pravého kárání. Druhá ratolest jest zlá rada, jíž se radili, aby spravedlivého potupili; protož dí evangelium: „aby popadli Ježíše v řeči“. Třetí ratolest jich zloby jest spiknutí s pohany proti spravedlivému; neboť dí evangelium: „I poslali jemu učeníky své s Herodovými“, t. rytíři a panoši. Čtvrtá ratolest jich zloby jest pokrytství pochlebenstvím přikryté, že praví: „Mistře! víme, že pravdomluvný

jsi, a cestu Boží v pravdě učíš, a není tobě péče na nižádného, neboť nehledíš osoby lidí.“ Hle, v řeči jest chvála, a v srdci nevěra! Činí jako řezník volu, jenž po čele ho drbá, a k smrti úmysl i sekyru v ruce má: oni úmysl k jeho smrti měli a sluhové Herodovi se zbraní na něho šli. Hle, tak rostla těch zákonníkův zloba.

Pak na Pánu Ježíšovi shledáme v evangeliu tomto, že jest pravý Bůh, jenž zná zloby srdcí tajemných; neboť dí evangelium: „A poznav Ježíš nepravost neb zlobu jejich.“ Po druhé vidíme na Ježíšovi marné chvály zavržení, neboť dí křivochvalcům: „Co mne pokoušíte, pokrytci?“ Odpověděl jim právě: co pravdy řekli, té nezapřel, ale k jich zlým srdcím ostře odpověděl; oni pochlebovali, aby zahubili, a on haněl, aby spasil. Neboť lepší jest Bůh hněvivý, nežli člověk litostivý, dí sv. Jan Zlatoústý. Po třetí na Kristovi jest spravedlivé v jich otázce naučení, bez ujmy i Boží chvály i daně císařovy; neboť odpověděl jim, řka: „Dejte neb dávejte císaři ty věci, které jsou císařovy, a které jsou Boží, Bohu.“

Pak evangelium takto slyš: „Odešedše“, totiž od Krista k Herodovým sluhům. Dí sv. Jan Zlatoústý: A proč to učinili, dí dále evangelium: že „v radu vešli, aby napadli Ježíše v řeči“, jehož nemohli napadnouti při skutku, aby ho k smrti připravili. Neboť dí sv. Lukáš v 20. kap.: „Chtěla knížata kněžská a mistři na něho vztáhnouti ruce v tu hodinu, ale báli se lidí;“ „i poslali jemu“. Latinsky stojí mittunt, to jest, posílají; ale že česky nedobře sluší, a pravda jest, že poslali jemu učeníky své, protož bez ujmy pravdy položil jsem; „i poslali“. A rád bych vždy, co bych mohl nejpravěji a nejrozumněji položiti, tak položil, aby i pravda plná zůstala, i dobře i lehce věrná duše rozuměla. I dí evangelium: „poslali jemu“, t. na pokušení „učeníky své“, jakožto méně známé, neboť teď sami často byli od něho pohaněni; i mínili, že se před nimi nevystřeže, a také že by méně byli pohaněni, nežli kdyby sami se byli otázali. A poslali je s „Herodovými“, totiž s Herodovými rytíři a panoši, aby učeníci napadli při řeči, a rytíři chopili ho tělestně; duchovní se spřáhli s pohany o Ježíše, aby duchovní svědčili, a světští aby lapíce, zavraždili. Latinsky stojí: cum Herodianis, nevíme lépe česky říci, nežli s Herodovými; pakli chceš, rci: s Herodskými. A že byli obojí zlí, dí sv. Lukáš v 15. kap.: „Poslali špehýře neb zpytáky“, kteří by se spravedliví pokrytě ukázali, „aby napadli ho v řeči“, a aby dali ho knížatům a moci vladaře, t. moci světské na smrt. A chtíce ho pochlebenstvím podtrhnouti, praví: „Mistře! víme, že pravdomluvný jsi“. Latinsky stojí verax, a já neumím lépe česky toho říci, nežli pravdomluvný, jenž pravdu miluje a hotov jest ji vyznati. A tak pravili: „Mistře!“, t. v umění, „víme, že pravdomluvný jsi“, to jest pravdu rád mluvíš a nelžeš, „a cestu Boží“, totiž, jíž jdou k Bohu lidé, a kterou vydal Bůh, „v pravdě učíš, kterou cestou lidé mají býti spaseni, že cestou Božích přikázaní a rad, a cestou svatého pokání. „A není tobě péče o nižádného.“ Dí Výklad: nebojíš se povýšené osoby, a tak nebojíš se nižádného, že by nezřízeně pravdu zatajil; „neboť nehledíš osoby lidí“, to jest, pravíš

pravdu přímo, i velikým lidem i malým v důstojenství. „Protož", t. že jsi tak způsobilý, jako my díme, „pověz nám, co tobě se zdá: Sluší-li daň dáti císaři, či nic?"

Hle, slyšíme, že ačkoli tito byli zlí, přece ačkoli pod pokrytstvím přinuceni, že svědectví Kristovi dobré vydali; ačkoli nedobře v tom učinili, neboť se zlým úmyslem to svědectví vydali, v němž svědčí, že Kristus jest mistr ve víře pravdomluvný, a že skutečně pravdu učí, a že pro bázeň z cesty se pravdy nevyšinuje, a že osoby nepřijímá. Ó kdybychme toho mistra v těch kusech následovali, tehdy bychme nejprvé dobře živi byli, pravdu bychme vyznávali, a osoby nepřijímali! Ale pohříchu! zbloudili sme daleko v té cestě Kristově, a vzláště v přijímání osoby, o kterém přijímání dí sv. Jeronym, že mezi všemi hříchy kněžskými největší jest, že osoby přijímají; protož spravedlivé a chudé zavrhnouce, nespravedlivých a bohatých povyšují. Tolik Jeronym. Co jest osobu přijímati, řekl jsem v druhém evangeliu před tímto.

Dále pravili pokušitelé: „Protož", t. že jsi taký, jako my díme, kteří tě mistrem nazýváme, a jako přátelé tvoji tě chválíme, „co tobě se zdá: sluší-li daň dáti císaři, čili nic?" Tato otázka měla počátek od narození Kristova; neboť jakož píše sv. Lukáš v 2. kap., že císař Augustus kázal popsati všechny lidi po světě, tak aby každý šel do svého města, v němž by byl napsán, a dal peníz císaři. A že země židovská jest uprostřed světa, protož v té zemi stalo se prvé popsání; k němuž šedši Panna Maria, porodila nám Spasitele Ježíše Krista. A v ten čas hned šla otázka, sluší-li, aby Židé a vzláště kněží dali daň, to jest peníz určený císaři, či nesluší? I byl jeden, jménem Judas Galilejský, ten řekl, že nesluší, protože by neslušelo Židům vyznávati, aby měli kterého pána na zemi kromě Boha, poněvadž jsou lidé Boží. A v tom úmyslu řekli biskupové, mistři, kněží a zákonníci k Ježíšovi v 8. kap. sv. Jana: „Pokolení Abrahamovo jsme, a nižádnému nesloužili sme nikdy." A tak mnozí přistoupili k té straně, že nesluší jim daně dávati císaři; a jiní drželi, že sluší daň dáti císaři, poněvadž on jest pán, a brání jich a obecného dobra. A že v té otázce nelze se bylo komu oběma stranám líbiti, kterouž by koli stranu tvrdil, protože chtíce Krista v nenávist císařovu zavésti, položili jemu tu dávnou a popudnou otázku, s tím úmyslem: řekl-li by, že sluší daň dávati císaři, tehdy aby lidé všichni židovští byli proti němu; pakli by řekl: Nesluší daně dávati císaři, aby ho hned rytíři císařovi chopili a vladaři císařovu ho dali, jakož píše sv. Lukáš v 20. kap.

A že chytrost lidská nemůže moudrosti Boží přemoci, protož dí evangelium: „A poznav Ježíš zlobu" nebo nepravost „jich". Tu se Bohem ukázal, že jich zlý úmysl poznal. A dím nepravost proto, že ačkoli dobrou a pravou lásku učinili, ale že ne s upřímným úmyslem k dobrému, ale k podtržení se otázali; protož nepravost v srdci měli, která latinsky sluje: nequitia, a díš-li jí zloba, nehřešíš. „A tak poznav Ježíš jich zlobu, řekl: Co mne pokoušíte, pokrytci?" Tou řečí Spasitel otvírá jich zlobu, a poráží pochlebenství. Ukázal jich úmysl,

řka: „Co mne pokoušíte?“ ne že byste chtěli naučeni býti, a abyste pravdu poznali, ale abyste mne v řeči napadli a na smrt vydali. Tu dí Titus: Co mne pokoušíte? jako by řekl: Řečí pokoušíte, skutkem poslouchejte! Podstoupili ste službu císařovu, vzali ste ty věci, které jeho jsou, protož dávejte jemu daň, Bohu bázeň; nežádáť Bůh peníze, žádáť víry. To Titus. „Co mne pokoušíte, pokrytci!“ kteří řečí pochlebnou přikryli ste před lidmi zlobu svou a smrti mé žádost velikou; „pokrytci!“ již tak tážíce a chválíce, užitečnou otázku činíte a pravdu díte, ale srdcem lžete, neboť jiné v ústech máte nežli v úmyslu. Mistrem mne a učitelem věrným nazýváte, ale v srdci za svúdce pokládáte. A tak Kristus nepochlebovav jim, nazval je vzjevně pokrytce. A pokrytec jest ten, kdož jsa zlým před lidmi, ukazuje se jako dobrým, neboť žádá, aby ho měli za dobrého, a tak jiné má v úmyslu, a jiné činí neb mluví.

Tak měli se tito pokrytci; jimž dí Kristus: „Ukažte mi peníz platný.“ Sv. Lukáš dí: „Ukažte mi peníz, čí má obraz a napsání.“ A věz, že sv. Matouš latinsky teď dí: numisma, a sv. Lukáš dí: denarium; a to jest peníz, jejž měli dávati každého léta císaři, na němž byl obraz císařův a nápis. „A oni dali jemu peníz“, t. k ohledání. „I vece jim Ježíš: Čí jest obraz tento a nápis?“ t. na penízi. „Pravili jemu: Císařův“, t. jest obraz i nápis. Dí sv. Jeronym, že Tiberia, toho císaře, za něhož Kristus umučen. A císař sluje každý Římský král, od prvního, jenž slul císař. A když vyznali, že obraz jest císařův, i nápis na penízi okolo obrazu, „řekl jim: Protož dejte neb dávejte císaři ty věci, které jsou císařovy“, t. peníze, daně a poslušenství, neboť tím vyznáváte, že jste jemu poddáni, „a které jsou Boží, Bohu“. Boží věci, jež na něho sluší, jsou poslušenství, chvála, modlitba, milování nad všechny jiné věci. Právě jim rozdělil otázku a moudře, aniž císařovi učiniv křivdy, ani Židům. A že se domnívali pokrytci, že by nelze bylo jemu vyjíti bez přemožení, protož dí sv. Matouš hned po Kristově odpovědi, že uslyševše divili se, a opustivše ho, odešli. Divil se, že je přemohl, takže nemohli jemu dáti odporu v řeči, neboť jim pravdou ústa svázal. Odpověděl jim, jak byli hodni, takže k jich otázce odpověděl, ale ne úplně podlé jich slov, jakož oni chtěli, neboť oni chtěli, aby buď řekl, že sluší daň dávati císaři, neb že nesluší daně dávati císaři. A on nikterak strany nepoložil vzjevně, ale odpověděl tak, že nemohli míti z řeči, že by křivdu císaři neb jim činil. Avšak jsouce naučeni od svého otce ďábla, dali žalobu hned třetí den k otázání před Pilátem, žalujíce a pravíce: Nalezli sme ho, an brání daně dávati císaři. Zlí lháři! ještě jim v srdci i v ústech bylo zůstalo nač ho mínili vznésti, aby ho k smrti připravili.

A ačkoli milý Spasitel i sám za sebe dal daň císaři, i za Petra, jakož píše sv. Matouš v 17. kap., i také v tomto evangeliu rozsoudil, aby kněží a biskupové židovští dávali daň císaři: přece nynější kněží ani odpovědi pravé Kristovy, aniž příkladu jeho chtí přijmouti, aby daň z velikého bohatství pánům, když jest k obecnému dobru, dávali. Hle, Spasitel náš chudý, platův nemaje, ani panství světským během

přece ráčil daň císaři pohanu dáti, nám na příklad, abychme moci světské v témž byli poddáni. Protož dí sv. Jan Zlatoústý: Ty svět zavrhni příkladem Kristovým, a nebudeš povinen světskému knížeti; řád slov tě nauč: „Dávejte ty věci, kteréž jsou císařovy, císaři, a které jsou Boží, Bohu.“ To Zlatá ústa. A svatý Ambrož dí: Ty chceš-li nebýti povinen císaři, nechtěj míti světských bohatství. To Ambrož. Ale zdá se mi, že kněží nynější nemnozí přijmou příkladu svého Spasitele i rozkázaní, jímž přikazuje dávati císaři, co na něho sluší; aniž přijmou brzo tyto dvě svaté řeči, které velí, aby kdož nechce dávati daně císaři, aby neměli bohatství; neboť teď málo jest kněží, kteří by nestáli o bohatství, podlé proroctví svatého Jeremiáše, jenž dí: Od největšího až do nejmenšího, a od kněze až do proroka (do kazatele), všickni lezou za lakotou! Taktéž prorokoval sv. Petr, řka v 2. ep. 2. kap.: Byli lživí prorokové v lidu, a budou mezi vámi mistři lživí; a mnozí půjdou za jich smilstvím, skrze něž cesta pravdy v rouhání bude, a v lakotě vymyšlenými slovy budou kupčiti. To sv. Petr. Také sv. Pavel dí: V nejposlednější dny nastanou časy zlé, a budou lidé sami se milující, lakotní, zpupní, pyšní. A vím, že těžce přijmou kněží bohatí a lakotní tuto řeč, neboť přilnulo k nim bohatství, ačkoli ne k rukoum, ale k žádosti, že nemohou se ho lehce pustiti, aby daň dávali, a docela aby světsky nepanovali. A já vidím, že je hněte velice přikázaní Kristovo, které dí: Králové světští panují, ale vy ne tak. A že přestoupili to přikázaní, protož hněte je toto: „Dávejte ty věci, které jsou císařovy, císaři“. A tak je hněte, že ty, kdož to praví na kázaní neb školách, že mají je za kacíře; ale nelze jinak býti, nežli že Kristus, tak přikázav i skutkem plniv, jest kacíř, aneb oni, protivíce se jemu, jsou kacíři! A že milý Kristus nic zlého neučinil, aniž jest lest nalezena v ústech jeho, protož lživá ústa jsou, jež tupí Kristovo kněžím přikázané přikázaní. A následovníci Kristovi jsou ti, kteří pokorně, bez panování, v duchu dobrém, varujíce se hříchu, káží slovo Boží, jsouce od daně císařovy chudobou vysvobozeni. A jakož Kristově řeči nemohli pokrytci odpověděti, když řekl: „Dávejte ty věci, které jsou císařovy, císaři“, tak ti, kteří reptají proti těm, již Kristovu pravdu vedou, na konec i před lidmi umlknou; neboť když Kristus řekl: „Dávejte ty věci, které jsou císařovy, císaři, a které jsou Boží, Bohu“, dí sv. Lukáš v 20. kap., nemohli slova jeho pohaněti před lidmi a divíce se jeho odpovědi, mlčeli. A kterak nynější kněží mohou pohaněti před lidmi to slovo Kristovo: „Dávejte císaři, co na císaře sluší“? neboť to, že dím kněžím: Nepanujte! a opět: Nesobte sobě zlata a stříbra! poznáme, až zemřeme, co těmi slovy Kristus míní.

ČTYŘIADVACÁTÁ NEDĚLE PO SV. TROJICI.

Píše sv. Matouš v 9. kapitole:

Ten čas, když mluvil Ježíš k zástupům, aj, kníže přistoupivši, klanělo se jemu, řkouc: „Dcera má nyní umřela. Ale pojď, vlož na ni ruku svou, a bude živa.“ 19. A vstav Ježíš, šel za ním i učedlníci jeho. 20. A aj žena, kteráž nemocí svou trápena byla ode dvanácti let, přistoupivši pozadu, dotkla se podolka roucha jeho. 21. Nebo řekla sama v sobě: ‚Dotknu-li se jen toliko roucha jeho, uzdravena budu.‘ 22. Pak obrátiv se, a uzřev ji, řekl: „Doufej, dcero, víra tvá tě uzdravila.“ I ozdravěla ta žena té chvíle.

*

O Spasiteli našem praví toto evangelium, že kázal zástupům, ženu od nemoci krvotoké uzdravil, a dceru knížete jednoho z mrtvých vzkřísil; a tak ukázal svou pilnost našeho spasení, své milosrdenství, svou moc i moudrost v těch svých skutcích. I dí evangelium: „Když mluvil Ježíš k zástupům“, totiž pravě učeníkům Jana Křtitele, proč se nepostí učeníci jeho, „hle, kníže jeden“, t. správce sboru židovského, jehož přikázáním Židé scházeli se do chrámu, svatý Marek jmenuje ho, že slul Jairus, „ten přistoupil“, t. „pokorně“ „k Ježíšovi, a modlil se k němu“ — sv. Lukáš dí: prosil ho, padna k nohoum jeho — „řka: Pane! dcera má nyní zemřela“. Sv. Marek v 5. kap. dí, že pracuje na konci, a sv. Lukáš v 8. kap. dí, že umírá, a všichni pravdu řekli: neboť i táhla na konci k smrti, i umírala. A tak otec její řekl, jak píše sv. Mat., že nyní zemřela, neboť jemu teď byli pověděli, že zemřela; jakož píše svatý Lukáš, že přišel jeden ke knížeti sboru ži-

dovského, řka jemu: Zemřela dcera tvá, nechtěj truditi mistra. A tu řeč pochopiv kníže, řekl: „Pane! dcera má nyní zemřela; protož pojď, vlož ruku na ni, a bude živa.“ Tu věz, že latinsky stojí: „sed veni“, a to slovce „sed“ česky zní jako to slovo „ale“; avšak v tomto místě lépe přiléží, aby bylo řečeno česky: protož pojď; „protož“, totiž, že nyní zemřela, „pojď a vlož ruku na ni.“ Pakli chceš říci: „ale“, tehdy musíš takto více dorozuměti: „Pane! dcerka má nyní zemřela; „ale“ v tebe doufám, jen „pojď, vlož ruku na ni, a bude živa“.

A kníže tento byl plné víry, jako i onen šlechtic, jehož Kristus z nevěry káral, řka: Jen jestli divy a zázraky uzříte, nevěříte. Tak jemu řekl, neboť žádal, aby Kristus šel k němu, řka: „Pane! sestup dříve, nežli zemře syn můj.“ A tak, jak sem o něm napřed psal, nevěřil, že by Kristus jakožto Bůh všudy byl, a také že by nemohl uzdraviti syna jeho, jen jestliže by tělesně při něm byl. Taktéž tento dí: „Pojď, vlož ruku na ni, a bude živa“. A že neúplně věřil tento kníže, ten jest důkaz, že neřekl jako centuris: „Pane! rci jen slovem, a zdrávať bude“, neb živa bude „dcera má!“ Protož dí sv. Lukáš, že „řekl Ježíš jemu: Nechtěj se báti, ale věř jen a zdráva bude.“ Dále dí evangelium: „A vstav Ježíš šel za ním, i učeníci jeho“. Tu dí svatý Remigius, že divná jest i následovná Pána našeho pokora i tichost. Zajisté ne tak hned půjde papež s kardinály k nemocnému, jako šel Spasitel náš s učeníky svými!

„A hle žena“, Kristus ví, která, ale já nevím, ačkoli svatý Ambrož domnívá se, že by to byla Marta, sestra Marie Magdaleny; neboť dí v jedněch knížkách: Kristus štědrý (t. veliký) krvotok usušil v Martě, a ďábly vyhnal z Marie. To Ambrož. Ale Euzebius praví, že byla měštka z města, jež slulo Cesarea Filipova. Buď ta, kterouž Kristus uzdravil, a o níž dí divě se sv. Mat.: „A hle žena, která krvotokem trpěla“, to jest krvotoká, z níž krev tekla „dvanáct let“. Sv. Lukáš dí, že všechen statek svůj byla vydala na lékaře, a od nižádného nemohla uzdravena býti. Z té řeči, když dí sv. Lukáš, že všechen statek svůj vydala na lékaře, jest veliké domnění, že nebyla to Marta, neboť Marta měla s Lazarem dosti bohatství v Betanii. Že dvanáct let tu nemoc trpěla, a nemohl jí nižádný lékař pomoci, bylo znamení veliké nemoci, a vzvláště, že její uzdravení bylo zachováno k Ježíšově chvále a k jejímu uzdravení na duši, a mnohých jiných. Dále dí evangelium: „přistoupila ze zadu, a dotkla se podolku roucha jeho“. Ze zadu přistoupila, nikoli, že by před Kristem dotknutí ukrásti chtěla, ale že napřed pro zástup přistoupiti nemohla, protož ze zadu se dotkla; a potom, jakož dí sv. Marek, bojící se a třesoucí se přišla a padla před ním, a pověděla jemu všechnu pravdu. A kteraké víry byla, slyš, že dí evangelium: „neboť řekla v sobě“, t. v mysli plně položila: „Dotknu-li se jen roucha jeho, zdráva budu.“ Dí sv. Jan Zlatoústý: Věrnější, t. j. lépe věřící byla tato žena, než kníže židovský; neboť kníže lékaře vedl, a tato na dotknutí podolku dosti měla. To Zlatá ústa. A snad proto Spasitel tu ženu na cestě uzdravil, aby knížete ve víře potvrdil, a také ukázal, že ta žena jest větší víry nežli

ten kníže. Také, že na cestě uzdravoval, dal nám příklad, abychme i na cestě, kdež můžeme, bližnímu dobře činili.

A jest mi také velmi významna řeč, že dí sv. Marek: že tato žena mnoho trpěla od mnohých lékařův, a byla vydala všecko své bohatství, a nic jí neprospělo, ale více hoře měla. To sv. Marek. A hle! jen že se podolku Kristova žádostivě dotkla, hned krev stála, a byla zdráva žena. Tak mnozí vydajíce mnoho peněz lékařům duchovním, aby je rozhřešili, a tak krev hříchu zastavili a na duši uzdravili, nic neprospívají, ale hůře se mají; ale když podolku, totiž člověčenství Kristova se dotknou, nábožným srdcem věříce, že Kristovo člověčenství, jež jest nižší nežli božství, jim tok krve, to jest tok hříchův, zastaví a je uzdraví, když volati budou s Davidem, pravíce: „Vysvoboď mne z krve, Bože! Bože zdraví mého!“ David jest z krve od Boha skrze člověčenství vysvobozen, když z hříchu smrtí Kristovou vykoupen.

Dále dí evangelium: „A Ježíš obrátiv se“. Svatý Marek dí: „Obrátiv se k zástupu, řekl: Kdo se dotkl roucha mého? A řekli jemu učeníci jeho: Vidíš zástup, jenž tě tiskne, a díš: Kdo se mne dotekl? A ohlédal se, aby tu viděl, která to učinila.“ Ó milostivý Spasiteli! i zástup tě tiskne, i žena nemocná tebe se dotýká, a ty mile trpíš! zdá se mi, že by ne tak tvoji náměstkové trpěli, od nichž chudé a nemocné kyji tepouce honí! Ó milý Kriste! proč si se obrátil? a proč se tážeš, kdo se roucha tvého dotekl? a proč si se ohlédal, abys tu ženu viděl? přece jsa Bohem od věčnosti, viděl si, kdo se tebe dotkne, a kterak i s kterým úmyslem. Ba víme to, milostivý Ježíši, dobrý lékaři, že žena tato žádostí velikou a věrou pravou více dotkla se tvého milosrdenství a tvé moci, nežli podolku; protož abys své milosrdenství k ní ukázal, a svou svatou moc oznámil svému lidu, obrátil si se k zástupu a ohlížel si se, abys milostivýma očima uzřel tu krvotokou ženu, a abys dal znamení, že se k ní máš milostivě. Protož svědčí tvůj písař, svatý Matouš, řka dále v evangeliu: „A Ježíš obrátil se a vida ji, řekl: Doufej, dcero! víra tvá tě zdrávu učinila.“ Ó ženo! kde si toho zasloužila, že Ježíš Bůh, pravý král nade všemi králi, biskup nejdůstojnější, bez něhož nelze co dobrého učiniti, Spasitel vyvolených, k tobě krvotoké se mile obrátil, na tě vzezřel, a tobě řekl: „Doufej, dcero!“ Ó ženo! Ježíš tebe teď posiluje, řka: „doufej!“ tě dcerou nazývá, nestydí se za tebe před zástupem, že tak bídnou dceru v nemoci má! Hle, tě dcerou nazývá, a ne lživě, ale v pravdě; neboť on tě stvořil, on krví svou vykoupil, svou krev na kříži vylil! Krev míním, od níž slují i muži krvaví: krev hřích šeredný; k tomu v tobě zastavil tok tělestné krve, a ještě více, že tě svou dcerou v milosti své učinil, protož tě svou nazývá dcerou. Ó ženo krvotoká! kterak si vesele slyšeti měla, že král a Spasitel světa dí tobě: „Doufej, dcero! víra tvá tě zdrávu učinila!“Hle, dcerou tě nazývá, víru tvou chválí a zdraví dává; a jakož sv. Lukáš svědčí, řekl tobě: „Jdi v pokoji!“ dal tobě pokoj král pokojný, jenž přišel, aby smířil člověka s Bohem, s andělem, i člověka s člověkem. Hle, ten tobě řekl: „Jdi

v pokoji!“ Dříve byla si v nepokoji s lékaři pro nemoc, teď jdi zdráva v pokoji, neboť víra tvá tě uzdravila.

Ó Kriste! zdali si ty jí neuzdravil, že díš: „Víra tvá tě zdrávu učinila?“ i což by ji víra uzdravila, kdybys jí neuzdravil? Jistě ty si ji pro její víru mocí svou ze své milosti uzdravil; ale nedíš: Já sem tě uzdravil! abys nás naučil chlouby se varovati, jenž jestliže co ty skrze nás dobrého činíš, marně se chlubíme, a někdy nic dobrého nečiníce, chvály žádáme. A že díš: „Víra tvá tě zdrávu učinila“, tím ženy ve víře potvrzuješ, aby víru svou veličila v sobě; a nám také dáváš naučení, abychme pevně věřili, a skrze víru zdraví na duši vzali; jako tato žena vzala, o níž dí dále evangelium: „A uzdravena jest žena v tu hodinu.“ Uzdravena jest, když se podolku dotkla, jakož dí sv. Lukáš: „Přistoupila ze zadu, a dotkla se podolku roucha jeho, a hned stál tok krve její.“ To sv. Lukáš. Hle, slyšíš, kdy jest uzdravena, že když se dotkla; a že se bála, protož podal jí uzdravitel naděje, řka: „Doufej, dcero!“ otce svého se milostivého roucha dotýkáš; neboj se, „víra tvá tě zdrávu učinila“. Milý Spasiteli! proč ohlásil si v zástupě ženu tuto? učinil si jí hanbu, ohlásiv ji v nemoci všemu zástupu! Dobře si všechny věci učinil; nevím, čím bych tě vinil; učinil si její ohlášení, aby ona, jež tajemně přistoupila, byla opravena, a věřili, že bez jeho vědomí nic učiniti nemohla; po druhé, aby její víra všem byla známena; po třetí, aby jeho moc byla ohlášena; po čtvrté, aby knížete židovského ve víru uvedl. A jiné příčiny ty Spasiteli víš, pro které si ženy krvotoké nepohaněl, ale vzácnou si ji ukázal ve víře, řka: „Doufej, dcerko! víra tvá tě zdrávu učinila.“ Dejž, milosrdný Spasiteli! nám svou milost, abychme pravou věrou byli na duši uzdraveni.

NA POSVĚCENÍ CHRÁMU.

Sv. Lukáš v 19. kapitole:

Vten čas vyšed Ježíš bral se přes Jericho. 2. A aj, muž jménem Zacheus, a ten byl hejtman nad celnými a byl bohatý. 3. I žádostiv byl viděti Ježíše, kdo by byl; a nemohl pro zástup, nebo postavy malé byl. 4. A předběh napřed, vstoupil na strom planého fíku, aby jej viděl; nebo tudy měl jíti. 5. A když přišel k tomu místu, pohleděv vzhůru Ježíš, uzřel jej, i řekl jemu: „Zachee, spěšně sstup dolů, nebo dnes v domu tvém musím zůstati.“ 6. I sstoupil rychle, a přijal jej radostně. 7. A viděvše to všickni, reptali, řkouce: „K člověku hříšnému se obrátil.“ 8. Stoje pak Zacheus, řekl Pánu: „Aj, polovici statku svého, Pane, dávám chudým, a oklamal-li jsem v čem koho, navracuji to čtvernásob.“ 9. I dí jemu Ježíš: „Dnes spasení stalo se domu tomuto, protože i on jest syn Abrahamův. 10. Nebo přišel Syn člověka, aby hledal a spasil, což bylo zahynulo.“

*

Svaté toto evangelium nepřisluší mezi nedělní evangelia, ale čtou je na posvěcení kostelní, pro dvojí věc: Nejprve proto, že jest zmínka o domu v něm, kterémužto domu stalo se spasení, že Ježíš veň zavítal; ten dům byla čeleď Zachea i s ním. A že milostivý Spasitel může touž milostí navštíviti kostel svěcený, dáti lidem milost, kteříž v kostel žádostí vidění duchovního se sejdou, protož v podobenství tom evangelium čte se na den posvěcení kostela. Po druhé

čte se vhodně na den posvěcení kostela proto, že to evangelium jest o vzjevném hříšníku Zacheovi, jemuž milostivý Spasitel hříchy odpustil, ale slyšíce to vzjevní hříšníci, jichž bývá mnoho při posvěcení kostela, žádali od Ježíše milosti, aby se ráčil nad nimi jako nad Zacheem smilovati, hříchy jim odpustiti, od jiných je zachovati jako Zachea a život věčný jim dáti; neboť tak užitečně by pamatovali kostela posvěcení, jsouce svatí. A že k tomu mají lidé pilně táhnouti, ukazuje jim to milostivý Spasitel, jenž přišel, jak sám dí, aby hledal a spasil, což bylo zahynulo. A tak v tomto evangeliu ukazuje nám sv. Lukáš na Ježíšovi velké milosrdenství, na Zacheovi pokání pravé, a na jiných reptání nemoudré. O Pánu Ježíši dí evangelium: „Vyšed Ježíš, šel přes Jericho.“ Tu věz, žeť v bibli svatý Lukáš dí „všed“, ale při mši čtou „vyšed“; protož abys věděl, že obé učinil Ježíš; i všel do Jericha, i vyšel z Jericha. Sv. Lukáš dí „všel“, neboť před tímto evangeliem píše v 18. kap., že Ježíš přibližuje se k Jerichu, uzdravil jednoho slepého. A potom v 19. kap. hned dí: „A všed, šel přes Jericho.“ Všed, t. do Jericha, i šel skrze Jericho. A ten východ znamenaje, kdož evangelium v missál ustanovil, položil: „Vyšed Ježíš. šel přes Jericho“, to jest, vyšed z Jericha, minul Jericho a šel k Jeruzalému, jakož po skončení tohoto evangelia dí sv. Lukáš, že byl blízko Jeruzaléma. I zdá se mi, že by lépe bylo, kdyby byli nechali tak, jak sv. Lukáš píše, řka: „Všed, šel skrze Jericho“. Aniž vím, kdo položil: „vyšed Ježíš“; snad chybiti mohl písař, ale svatý Lukáš ten nechybil, řka: „Všed Ježíš“, t. do Jericha, „i šel skrze Jericho“ k Jeruzalému.

„A hle, muž jménem Zacheus“. Že dí: „A hle“, v tom ukazuje sv. Lukáš, i že Zacheus byl slovutný, i že měl snahu velikou, aby uzřel Ježíše. Slovutný byl proto, že byl bohatý, i proto, že byl hříšník vzjevný, nad jinými ustanovený; pro prvou příčinu slovutnosti hoden jest chvály, ale pro druhou hoden jest kárání i hanby. A tak dí sv. Lukáš: „A hle muž jménem Zacheus“. Jmenuje ho proto, že hoden jest toho pro žádost velikou, již měl, aby viděl Ježíše; po druhé proto, že brzy se ku pokání obrátil; po třetí proto, že se právě kál; a po čtvrté proto, že v knihách Ježíšových k věčné radosti byl napsán. „A ten byl kníže vzjevných hříšníkův a bohatý.“ Hle, v tom se ukazuje hojnost Ježíšova milosrdenství, že netoliko hříšníka hotov jest přijmouti, ale hříšníka nad hříšníky; neboť kníže nad hříšníky vzjevnými jest největší hříšník vzjevný. A jako prvé psal sem v kázaní třetí neděle po svaté Trojici o vzjevných hříšnících, taktéž tuto rozuměj, že vzjevný hříšník jest ten, kterýž nedbaje hanby, hřeší vzjevně a tak prázdné ženy, kostečníci, sváteční tanečnice, lichváři, vzjevní svatokupci, lakomci, trhovci neb kupci jsou vzjevní hříšníci. Pak kníže nad těmi jest, kdož účastenství má s nimi v hříchu a jimi vládne; a tak žena, která chová nevěstek jiným neb prázdných žen, ta jest kněžna nad vzjevnými hříšnicemi, a zvláště smilní-li. Také po německu sluje hofarta, ale česky sluje nad nevěstkami nevěstka. Taktéž kdož drží místo kopérské neb kostečné, jest

kostkář nad kostkáři: ne že by uměl nejlépe hráti, ale proto, že vinen jest těch všech hříchův zloby, kteráž se děje při jeho kopérství. Taktéž hospodář, který vědomě přepustí v domě smilniti neb v kostky hráti. Taktéž dím i o tanci, jímž v neděli Bohu se rouhají, jako dí sv. Bernard, že kdož v domě přepustí, a zvláště v klášteře mniši, majíce v něm nad svými i nad cizími hříchy plakati, Písmo sv. čísti a nábožně se modliti, i činí z něho jeskyni lotrovu a nevěstčinskou.

Hle, Zacheus nazván jest knížetem nad vzjevnými hříšníky, protože byl vladařem nad mýtníky, kteří brali mýto a stáli vzjevně o zisk. A ti teď neslují vzjevní hříšníci, neboť teď pro zvyk hříchu nechtí míti za hřích, jak to ukazují skutkem i řečí; neboť kněží v neděli tančí, i praví, že není hříchem tančiti, ano, jak sv. Augustin dí, lépe by bylo ženě přísti neb jiné dílo dělati, nežli v svátek tančiti, a zvláště v neděli, již sám Bůh přikázal světiti. Ó běda lidem s jich svátky! neřku svěcením, ale hřešením. I zdaliť jest to neděli světiti: hráti, žráti, tančiti, frejovati, vaditi se a bíti, píti celý den a tržiti? Ó! vždyť v neděli neb jiný den světiti jest se od hříchu zdržeti, díla tělestného zanechati a pilnosti světské, a na Boha mysliti, jemu sloužiti a všechnu snažnost k svému spasení líbě přiložiti. A to chtěje od každého Pán Bůh míti, řekl v třetím přikázaní významně takto: „Pomni, abys den sváteční světil.“ Hle, dí Bůh: „pomni!“; a přikazuje jiná přikázaní, nepřiložil tak významně toho slova „pomni“; neboť věděl Pán Bůh, že lidé málo budou to přikázaní plniti, jak vidíme očitě, že ani neděle nesvětí, jež dříve slula sobota, že držena byla v sobotu. A Pán Bůh moudrý jediný den zahájil aneb přikázal do téhodne světiti, to jest, ten den od hříchu i od díla tělestného ustati; ale teď lidé mnoho svátků nastavěli. A že nastavěvše svátkův a hodův, nejvíce v ně hřeší, protož dí Pán Bůh skrze Izaiáše v 3. kap.: „Hodův vašich nenáviděla duše má.“ A skrze Amose proroka v 5. kap. dí: „Nenáviděl sem a zavrhl sem svátky vaše. A skrze Malachiáše proroka v 2. kap. dí: „Vsypu na vaši tvář užitek vašich hodův neb svátkův.“ Tehdy Pán Bůh na tvář naši užitek svátkův vsype, když nás přede všemi lidmi v soudný den pro nesvěcení svátkův pohaní; neboť v ten den poznáme, co v svátky svaté činíme. A nepokajeme-li se, ó běda nám bude! tu se nám vysmějí naši nepřátelé, ďáblové, kteří se nyní smějí, vidouce naše svátky, jak sv. Jeremiáš prorok v svém pláči v 1. kap. dí: „Viděli ji nepřátelé a posmívali se svátkům jejím.“ Koho viděli ďáblové, nežli duši každého člověka, jenž hřeší v svátky, a posmívají se jejím svátkům?

A toto mají kněží lidem říkati zvláště na posvěcení kostela, na němž se scházejí ti, kteří svátkův nesvětí a vzjevně v neděli hřeší; jako Zacheus vzjevně hřešil, ačkoli ne tak velice, jako teď hřeší, o němž dí evangelium, „že byl knížetem vzjevných hříšníkův a bohatý“. Lakomý byl v dobývání bohatství, protož byl vzjevný hříšník; ale nebyl lakomý v držení bohatství, neboť dával polovici chudým. Ale to by jemu nepomohlo k spasení na konec, kdyby nežádal viděti Ježíše; protož dí dále sv. evangelium k jeho teď pochvale: „A žádal vi-

děti Ježíše, kdo by byl a nemohl pro zástup; neboť postavou maličký byl". „Žádal", t. pilně z náboženství „viděti Ježíše" tělestně, aby ohledal, jaký jest. Tu dí Titus, že zrodilo se bylo v něm sémě k spasení, že žádal viděti Ježíše, jehož by byl viděl dávno, kdyby byl od zloby vzjevné odstoupil; neboť kdož Ježíše žádostí dobrou vidí, nemůže přebývati v zlobě. A toho jest důkaz na Zacheovi, že když z dobré žádosti Ježíše uzřel, hned zloby zůstavil. I dí evangelium dále: „a nemohl pro zástup; neboť postavou", t. ve vzrůstu „maličký byl". Byl malý na těle, a veliký hříšník na duši; i nemohl viděti Ježíše v tu dobu sobě užitečně pro zástup. Tu věz, že mnohým překáží zástup, aby neviděli Ježíše: nejprve zástup zlého tovaryšství, po druhé zástup péčí tělestných, po třetí zástup přátel, po čtvrté zástup čeledi veliké, a vzláště zástup kněží mnohých zlých, kteří brání i viděti i slyšeti Ježíše, jakož bránili kněží a zákonníci, když jim Ježíš tělestně kázal; a bránili volati k Ježíšovi, a láli slepému, že volal na Ježíše, jako dí sv. Lukáš v 18. kap. Protož komu překáží kterýkoli zástup viděti nyní v milosti duchem Ježíše, a potom věčně duchovně i tělestně, má předběhnouti ten zástup, jenž mu překáží; neboť tak učinil Zacheus, o němž dí evangelium: „A předběhna, vystoupil na strom fíkový". Latinsky stojí, že vystoupil na strom neb na štěp sykomorum, a jest slovo vzaté z řeči řecké, neboť řecky sykos řečeno jest fík; i říkají tomu stromu bláznivý fík, latinsky ficus fatua. A na ten strom vystoupil Zacheus, aby uzřel Ježíše, neboť měl tudy jíti, totiž, kde stál ten fíkový strom, na nějž vystoupil Zacheus.

A tu znamenej duchovně, kterak Zacheus, postavy jsa maličké, znamená člověka, jenž pro hříchy jest malý před Bohem, a veliký v zlobě nad jiné zlosyny, má žádati velice, aby viděl Ježíše, a má předběhnouti zástup, který brání jemu, neboť jest příčinou, aby neviděl Ježíše; a má k vidění pomoc vzíti od stromu fíkového, jenž sluje fík bláznivý, a znamená kříž, na němž jest Kristus umučen. Na ten má, kdo jest hříšný a chce Ježíše viděti, vystoupiti věrou, nadějí, myšlením a následováním; neboť jinak hříšný nemůže Ježíše viděti nyní v milosti, a potom v radosti, neboť jest pro hřích postavy malé k vidění. A na ten fík bláznivý, Kristův kříž, totiž utrpení, jež kajícím jest sladké a světa milovníkům jest bláznivé, má Zacheus, jenž vykládá se „chvátající neb spravedliv učiněný", má řku vstupovati znenáhla, aby prvá ratolístka utrpení svatého i pokání byla pokora, druhá žalost hříchu, třetí naděje milosrdenství Božího, čtvrtá žádost vidění Božího, pátá prospívání v milosti Boží, šestá čekání příchodu Ježíšova k smrti a k soudu, s pamětí jeho svaté smrti; neboť tak člověk Ježíše čekaje uzří, a Ježíš vzezří na něho, povolá ho, aby teď sestoupil s toho utrpení, jako povolal Zachea; o němž dí dále evangelium: „A když přišed k místu Ježíš, vzezřev uzřel ho, řekl jemu: „Zachee! chvátaje sestup", t. se stromu, „neboť dnes v domě tvém musím bydliti". Hle, Zacheus, vzjevný hříšník, žádal Ježíše viděti, a Ježíš milosrdný a kajících milovník žádal v Zacheově domě bydliti; neboť dí evangelium: „A když přišed k místu Ježíš," to jest, kde stál fík, „vzezřev" okem tě-

lestným, jehož od věčnosti viděl poznáním božským. Dobré bylo Zacheovi viděti Ježíše, a lepší mu bylo viděnu býti od Ježíše viděním milosrdným, jehož prosí David, řka: „Vzezři na mne a smiluj se nade mnou!“ O tom vzezření teď dí evangelium: „vzezřev uzřel ho, řekl k němu“, jakožto teď k hodnému slyšení svého: „Zachee! chvátaje sestup“. Jmenuje Spasitel hříšníka, aby on věděl, že ho zná; po druhé, aby mu ukázal ochotu, že ho miluje, jakož řekl Mojžíšovi: „Nalezl si milost u mne, a já sem tě znal ze jména.“ Ó milosrdný Ježíši! tebe Zacheus chce viděti, a ty ráčíš ho milostivě jmenovati a díš, aby chvátaje sestoupil, dávaje příčinu, řka, že „dnes v domě tvém musím bydliti“, neb přebývati, aneb býti. Ó milosrdný Ježíši! kdo tě nutí, že díš Zacheovi: „dnes v domě tvém musím býti?“ Jistě tvé veliké milosrdenství, a Zacheova žádost veliká, abys v jeho tělesném domě dnes byl, a s učeníky svými sebe nakrmil, Zachea potěšil a hříchy jemu odpustil.

Dále dí evangelium: „A chvátaje sestoupil, a přijal ho raduje se“. Tu chválí sv. Lukáš poslušenství Zachea, že naplnil Ježíšovo přikázaní, neboť dí: „A chvátaje sestoupil“, aniž odmlouvaje, aniž se kněží boje, „a přijal ho raduje se“. Ó hříšní! volá Ježíš každý den, abychme jemu hotovi byli, že chce s námi večeřeti, řka v Apokalypsi v 3. kap.: „Já stojím u dveří a tluku; otevře-li mi kdo, budu s ním večeřeti a on se mnou.“ A přece my horší jsme nežli Zacheus, když ho vesele v svůj dům duše své nepřijímáme; neboť nejsme poslušni jako Zacheus, dříve hříšný a teď svatý. „A když viděli, všichni reptali, pravíce, že k člověku hříšnému šel.“ Hřešili, i Krista i Zachea zle soudíce: Krista, že by zle učinil, šed do domu vzjevného hříšníka, a Zachea majíce ještě za hříšníka, an teď byl kající. Ó hříšní kající! mějte útěchu, žeť Kristus Ježíš rád s kajícími obcuje a sám se k nim zve, an reptákům v evangeliu sv. Lukáše v 5. kap., když reptali, že jí s hříšníky, řekl: „Nepotřebují zdraví lékaře, ale nemocní; neboť nepřišel sem volat spravedlivých, ale abych volal hříšné k pokání.“ A poněvadž kromě něho všichni lidé jsou hříšní svým časem, neboť dí David: „Všichni se uchýlili, spolu neužiteční učiněni jsou;“ není, kdo by učinil dobře; není až do jednoho.“ A tak přišel, aby volal nás všechny k pokání, nazvav se lékařem naším. A jistě dobrý a věrný jest lékař; dobrý, že každou nemoc může vyléčiti, tělestnou i duchovní, kromě konečného nekání, a věrný, že křivdy nižádnému neučiní a bez peněz léčí. Protož poznav toho lékaře Zacheus na duši nemocný, jak dí evangelium, postavil se před ním; neboť dále se píše: „A stoje Zacheus, řekl k Pánu: Hle, polovici bohatství svého, Pane! dávám chudým, a jest-li koho sem zklamal, vracím čtvernásobně.“

Tu věz, že Zacheus stál před Ježíšem, jemu tělestně slouže, a hotov jsa k pokání; a to jest prvý kus dobrý. A řekl k Pánu, jemu se v hříchu znaje: „Hle, polovici bohatství svého“, latinsky bonorum meorum, to jest dobrých věcí mých, těch polovici „dávám chudým“. Dobré tu naučení každému, kdož chce dávati almužnu, aby dával hojně, neboť tento dí: „polovici“; a aby dával dobrých věcí, nikoli

zlých jako Kain; a aby dával ze svých věcí, nikoli cizích, nemá-li poručenství, jen jestliže by bylo veliké potřebí a jiné hodné příčiny; a aby dal nuzným, jako teď dí: „dávám chudým"; a pro Pána Boha, nikoli pro svou chválu, neboť teď dí: „Pane!" míně tak: „Pane!" k tvé vůli a k tvé chvále „dávám chudým, a jestliže co koho", to jest, jestliže co kterak maličko koho zatrhl sem, a tak „zklamal sem, vracím teď čtvernásobně", to jest čtyřikrát více, latinsky quadruplum. Na příklad: čtyry groše dobré, tak když stojí každý z nich za jeden, jsou proti tomu groši čtyrykrát více dobré, ačkoli nejsou čtyřikrát více; neboť čtyry groše přesahují jeden groš jen třemi více. A vzpomněl asi tento Zacheus, že Bůh přikázal v Exodu v 22. kap.: „Kdo ukradne jednu ovci, navrať čtyry ovce za jednu ovci." Ó, loupežníci chudých, násilníci i svatokupci! kdy ten zákon naplníte? A uvažuji, že nedí Zacheus „vrátím", ale „vracím"; neboť člověk, když může vrátiti, nemá meškati, jestliže jiné příčiny jsou k navrácení hodné; neboť kdož může hodně cizí vrátiti a nevrátí, dí sv. Augustin, že se právě nekaje. Zacheus neprodléval vrácením, jako mnozí prodlévají až do smrti, a zněmějíce mukají, chtíce rozkázati, ano jim nerozumějí. Ne tak Zacheus, jenž dí: „A jestliže koho zklamal sem, vracím čtyrykrát více". Že dí: „jestliže co", jako pochybuje, tím ukazuje, že nemnoho koho zklamal, a že měl žádost upřímnou, vyznání právé a navrácení pravé, řka: „vracím čtyrykrát více", neb čtyrykrát tolik.

„A že kdož se právě kaje, tomu jest milostiv Ježíš", protož dí dále evangelium: „Řekl Ježíš k němu, že dnes spasení tomuto domu stalo se". Těmi slovy těší Spasitel Zachea, a ujišťuje ho hříchů odpuštěním a spasením, a potupuje ty, kteří reptali, i od strany Zachea i od strany své: od strany Zachea, když dí ihned: „proto že on", t. Zacheus, „syn jest Abrahamův", t. následovný k spasení; a od strany své tupí reptáky, když dí: „Neboť přišel Syn člověka hledat a spasit, což bylo zahynulo". Jako vy reptáte, že sem k Zacheovi, k vzjevnému hříšníku vešel, majíce ho za zlého: věztež, žeť on jest následováním syn Abrahamův, že teď nedbá bohatství, jako Abraham nedbal; protož stalo se jemu spasení teď v naději. A na mne také nereptejte, že sem k němu přišel: neboť já proto chtěl jsem býti Syn člověka a přijíti na tento svět, abych hledal kázaním, a spasil milosti dáním, „což bylo zahynulo" prohřešením. Hle, teď vidíš, kterak sebe i Zachea milostivý Spasitel vymluvil od reptání, dav jim užitečné naučení, aby nereptali, řka: „Dnes spasení", t. v naději, „tomuto domu", t. vší čeledi v domě, a vzvláště Zacheovu svědomí „stalo se", t. ode mne jakožto od Boha, „proto že i on", t. Zacheus, „syn jest Abrahamův", t. následováním. Jakož dí sv. Beda, že Zacheus sluje syn Abrahamův, ne že by z jeho rodu byl narozen, ale že jeho věrou následoval. A tak z té řeči Bedovy chtí někteří, že Zacheus nebyl z pokolení Abrahamova, a tak ani Židem, neboť Židé byli všichni z pokolení Abrahamova. A taktéž i sv. Ambrož má domnění, že by Zacheus byl pohan. Ale netřeba o to se hádati, neboť dosti jest nám, že ten, jenž selhati nemůže, dí, že

Zacheus jest syn „Abrahamův“, buďto syn následovný toliko, aneb přirozený z daleka i následovný; ale vzvláště následováním, neboť to synovství více uvažuje Spasitel nežli tělestné. Protož kněžím židovským, když se chlubili, že jsou plémě Abrahamovo, řekl: „Jste-li synové Abrahamovi, skutky Abrahamovy čiňte; ale vy z otce ďábla jste!“

Taký teď nebyl syn Zacheus, ačkoli dříve hříchem smrtelným byl ďáblův syn následovný; ale teď jest syn Abrahamův, od Krista osvícený, nalezený a spasený. Protož dí Spasitel: „Neboť přišel“, t. v tento svět vtělením „Syn člověka“, to jest syn Panny Marie, „hledat“, t. aby hledal kázaním, a „spasit“ svou milostí a vykoupením; a tak přišel, jsa pln pravdy a milosti, aby nalezl a „spasil to, co bylo zahynulo“, to jest: člověka, jenž byl zhynul v nevinnosti, v milosti Boží a v radosti, přestoupením Božího přikázaní. A věz, že řka Spasitel: „přišel Syn člověka hledat a spasit, co bylo zahynulo“, ukázal svou dobrotu a pokoru; řka: „přišel“, tím se ukazuje jeho božská dobrota, a když dí: „Syn člověka“, tu jest jeho pokora; neboť vezma na sebe člověčenství, pokořil se, že se svými sluhy chtěl býti sluhou, jak sám dí v 20. kap. sv. Mat.: „Syn člověka nepřišel, aby jemu sloužili, ale aby sloužil, a dal svou duši na vykoupení mnohých.“ Pak když dí: „hledat a spasit, co bylo zahynulo“, to ukazuje bídu i potřebu, i užitek náš: bídu, že všechno naše pokolení bylo zahynulo hříchem v nevinnosti a v milosti; a bylo by na věky zahynulo, kdyby syn člověka byl nepřišel, nehledal a nespasil. A tak potřebí bylo nám, že přišel hledat, a užitkem jest nám, že přišel spasit, on milostivý Spasitel, požehnaný na věky. Amen.

DRUHÁ NA POSVĚCENÍ CHRÁMU.

Svatý Jan v 10. kapitole:

Bylo pak posvícení v Jeruzalémě, a zima byla. 23. I procházel se Ježíš v chrámě po síni Šalomounově. 24. Tedy obstoupili jej Židé, a řekli jemu: „Dokudž duši naši držíš? Jestliže jsi ty Kristus, pověz nám zjevně!“ 25. Odpověděl jim Ježíš: „Pověděl jsem vám, a nevěříte. Skutkové, kteréž já činím ve jménu Otce svého, tiť svědectví vydávají o mně. 26. Ale vy nevěříte, nebo nejste z ovcí mých, jakož jsem vám pověděl. 27. Ovceť mé hlas můj slyší, a já je znám, a následujíť mne. 28. A já ť život věčný dávám jim, a nezahynouť na věky, aniž jich kdo vytrhne z ruky mé. 29. Otec můj, kterýž mi je dal, větší jest nade všecky, a žádnýť jich nemůže vytrhnouti z ruky Otce mého. 30. Já i Otec jedno jsme.“ 31. Tedy zchápali opět kamení Židé, aby jej kamenovali.

*

„Stalo se posvěcení v Jeruzalémě, a zima byla.“ Tak píše sv. Jan v svém evangeliu v 10. kap. Ta slova vzal sem, abych něco pověděl o posvěcení, jež lidé pamatujíce, velmi se obžírají a jinak rozličně hřeší, a tak Pánu Ježíši se protiví. A to se podobně znamenalo, že když se stalo posvěcení v Jeruzalémě, totiž, že hod byl, v který pamatovali posvěcení chrámu, jejž byl Šalomoun vystavěl Bohu, tehdy Židé obklíčili Ježíše, a řekli jemu: „Dokud duši naši držíš? jsi-li ty Kristus, pověz nám vzjevně!“ A Ježíš jim odpověděl, řka: „Mluvím vám a nevěříte.“ A potom dí svatý Jan, vzdvihli Židé kamení, aby ho ukamenovali. Hle, teď se stalo na posvěcení Jeruzalémském s Ježíšem,

jenž, jak dí sv. Jan, chodil v chrámě, v příchrámí Šalomounově, to jest v tom místě, kde stával při modlitbě Šalomoun. Hle, Židé na den památný posvěcení chrámu osopili se na Ježíše, a chtěli ho kamenovati, a chtěli ho napadnouti, jak píše sv. Jan; ale vyšel z jich rukou. Co jest Ježíše kamenovati chtíti, jen pravdu chtíti poraziti? Ale Ježíš, a tak pravda, se před protivníky skrývá, neboť v nečistých srdcích nepřebývá; ale poněvadž dí sv. Pavel k Židům v 6. kap., že ti, kteří víru přijali a slovo Boží, a v hříchy se navrátili, že ti po druhé sobě křižují Syna Božího a v posměchu mají; docela ti, kteří pravdu znajíce, protiví se jí, a chtějí ji poraziti, ti s Židy chtí Ježíše kamenovati. A těch bývá mnoho při posvěcení kostelním a vzláště kněží, kteří sejdouce se v hromadu, i tupí a kaceřují ty, kteří jim praví pravdu: jako kněží Ježíše tupili, a při posvěcení Jeruzalémského chrámu ukamenovati chtěli, když jim řekl pravdu.

Pro poznání pravé, co lidé mají za posvěcení, věz, že posvěcení kostela pamatují proto, že kněz biskup požehnal ho, aby v něm dála se čest a chvála Pánu Bohu, slovo Boží aby v něm káz̆áno bylo, lidé aby je slyšeli, mše aby sloužili, a modlíce se aby hříchův odpuštění nalezli, a za hodné věci v něm Pána Boha prosili. O tom psáno jest v třetích královych knihách v 8. kap., kterak Šalomoun král z přikázaní Božího vystavěv prvý chrám neb kostel, posvětil ho sám, a dal všem lidem požehnání, modliv se dříve velmi krásně, a učinil ten den hod slavný, a všichni lidé s ním. A toho posvěcení chrámu byla památka v Jeruzalémě, jak sv. Jan dí: „Stalo se posvěcení v Jeruzalémě, a zima byla“. Ale věz, že chrám, jejž Šalomoun vystavěl, třikrát jest posvěcen: nejprvé od Šalomouna, jako teď jest řečeno, po druhé od Zorobabele, po třetí od Judy Machabejského. Pak od tří mužův jest chrám ten poskvrněn: Nejprvé od krále Jeroboama, jenž byl učinil dvě telata zlatá, jedno v Dan, a druhé v Bétel, a to učinil pro lakomství; a znamená lakotu kněžskou, jíž křesťanství velice poskvrněno. Po druhé poskvrněn byl chrám od Nabuzardana, knížete Babylonského a krále, kteryžto Nabuzardan byl vladařem nad kuchaři Babylonského krále, a ten spálil chrám v Jeruzalémě; a znamená ty, kteří obžerně živi jsou. Po třetí od Antiocha krále, jenž byl velmi pyšný, a učinil modlu v chrámě, a spálil knihy zákona Božího, a zavraždil všecky, kteří nechtěli modliti se k modle; a ten znamená pyšné, které v církvi svaté mají lidé za modly, ani z pýchy své hubí ty, kteří nechtí se k modlám těm modliti, a také i knihy pálí, které jsou proti jich zlobě.

Hle, teď vidíš, že chrám, jejž Šalomoun udělal, třikrát jest posvěcen a třikrát poskvrněn. A zdaliž neskvrní nyní chrámův neb kostelův Božích na den posvěcení pyšní a lakotní, kteří v nich i pýchají i lakotu vedou, a činí z nich jeskyni lotrovou? jakož kněžím řekl Spasitel v 9. kap. sv. Lukáše, rozsypav jim peníze a stoly převracev: „Psáno jest: Dům můj dům modlitby jest, a vy ste jej učinili jeskyní lotrovou!“ Hle, teď sám Spasitel ukazuje, že kostel jest dům modlitby,

to jest k modlení vystavěný a posvěcený; protož lidé nemají nic jiného činiti v kostele, nežli co jest z vůle Boží a k jeho chvále.

Hle, teď vidíš, co sluje posvěcení chrámu: že požehnání kostela, aby v něm se Bohu chvála dála; po druhé posvěcení sluje hod, v nějž neb v který pamatují lidé posvěcení kostela. A věz opět, že jiná věc jest posvěcení, a jiná posvícení: neboť posvícení jest světla ukázaní; ale posvěcení, jak sem řekl, jest kostela požehnání, neb hod, v který pamatují to požehnání, jakož obecně pamatují lidé. A o tom posvěcení dí sv. Jan: „Stalo se posvěcení v Jeruzalémě", to jest, hod památný posvěcení chrámu, kteréž byli učinili Machabejští, když chrám po pohanech vyčistili a jeho posvětili. A věz, že ta tři svěcení chrámu Šalomounova znamenají tři svěcení chrámu Kristova, jenž jest vlastně sbor k spasení vyvolených; neboť dí sv. Augustin: Chrám Boží spolu všichni jsme. A svatý Pavel dí: „Nevíte, že chrám Boží jste vy?" Ten chrám posvětil Šalomoun Kristus sám, nejprvé na kříži, rozpjav svoje ruce; po druhé posvětí po poskvrnění pokáním svatým v mnohých; a po třetí posvětí v den z mrtvých vstání, když teď všeho chrámu toho i každého kamene jeho v svatosti potvrdí, aby teď nemohl býti poskvrněn ani chrám ani kámen. A tu dobu bude plné spasení tomu chrámu neb domu, takže Kristus ukáže v ten den, že spasení se stalo tomu domu, jenž jest sbor všech k spasení vyvolených.

A že v evangeliu sv. Lukáše, jež čtou na posvěcení, jest zmínka o domě, když Kristus dí Zacheovi: „Dnes v domě tvém musím býti", a dům duchovní jest Bohu vzácnější nežli všichni domové a kostely kamenné i dřevěné všeho světa, protož o tom domě chci něco krátce položiti; neboť bez pochybnosti, kdož dům dobrý duchovní míti bude, k tomu milostivý Kristus přijde. Jsou dva domy duchovní, jakož Kristus pokládá v 7. kap. sv. Matouše a v 6. sv. Lukáše: Dům duchovní prvý jest dům ctností v Kristovi založených; druhý dům jest dům nestálý, na stvořeních založený. O těch domech takto mluví Spasitel v 6. kap. sv. Lukáše: „Každý, kdož jde ke mně, a slyší řeči mé, a činí je, ukáži vám, komu jest podoben: podoben jest člověku dělajícímu dům, jenž kopal hluboko, a položil základ na kameni; a když se stala povodeň, udeřil potok na dům ten, a nemohl jím hnouti, neboť byl založen na pevném kameni." Hle, to máš o domě duchovním pevném. Dále dí Kristus: „Ale kdož slyší a nečiní, podoben jest člověku, jenž vystavěl dům svůj na zemi bez základu; na který udeřil potok, a hned padl, a stal se pád veliký domu toho." Hle, to máš o druhém domě. K prvému domu, aby byl dokonán, sluší nejprvé způsob cesty, totiž, aby člověk šel k Ježíšovi následováním ctnostným; po druhé, aby slyšel řeč neb slovo Kristovo; a po třetí, aby je naplnil skutkem; neboť nižádný nebude spasen, jen zachová-li ty tři věci. Neboť kdo bude spasen, nebude-li Krista následovati v ctnosti? poněvadž nižádný nebude spasen, jen ctnostný, a ctnostný nemůže býti nižádný, jen jestliže následovati bude Krista, prvého vůdce. A tak vidíš první kus: že nejprvé člověk má jíti k Ježíšovi. A že každý článek víry jest slovo Ježíšovo, a že nemůže nižádný spasen býti bez víry,

protož nemůže nižádný spasen býti, jen jestliže každý článek některak alespoň v mysli bude míti, a tak jej uchem vnitřním slyšeti: neboť hluší od narození, budou-li spaseni, tehdy tak slyší slovo Boží. A to jest druhý kus potřebný k spasení. A třetí jest, že musí každý, jenž spasen bude, naplniti statečně to, což velí jemu slovo Boží. Hle, ty tři věci míní Kristus, řka: „Každý, kdož jde ke mně," totiž ctnostmi — to prvé; „a slyší řeči mé" — hle to druhé; „a činí je" — to třetí.

A tak má-li kdo býti spasen, musí v Krista věřiti, jeho slovo vnitř slyšeti, a je skutkem až do smrti plniti; protož musí pevně dům ctnosti v Kristovi, jenž jest kámen pevný, založiti. Protož dí Kristus v 7. kap. sv. Mat.: „Každý, kdož slyší slova má a činí je, podoben bude muži moudrému, jenž stavěl dům svůj na kámen." Ten kámen jest Kristus, jak dí sv. Pavel, na němž má býti založen dům duchovní; neboť jinak by ten dům proti pokušení nemohl na konec obstáti; jako dům tělestný, nemaje základu pevného, neobstál by před větrem a před povodní. A že každý, jenž spasen bude, má míti dům ten duchovní, jenž jest sbor ctností, kterýžto dům Kristův nazývá věží, v 14. kap. sv. Lukáše, a že ten dům má vysoko dělán býti, právě až do nebe, proto musí býti velmi pevný, a tak na velmi pevném kameni založen býti. A že základ jiného nemůže nižádný položiti k tomu domu vystavění, jen základ, jenž jest Kristus Jezus, protož kdož chce duchovní dům vystavěti, musí rozumem hluboko kopati; neboť Bůh svou hlubokostí jest hlubší nežli která propast, poněvadž on v sobě zavírá každou hloubku, šířku, délku i výšku. A tak pokopá rozumem člověk, že Kristus jest Bůh nesmírný a že jest nejlepší dobré; protož má na něm založiti víru, naději a lásku, aby víra byla jako počátek duchovního domu, bez níž nelze se líbiti Bohu, jak sv. Pavel k Židům v 11. kap. dokazuje; a tak víra bude jako prvá na kameni podlaha.

A že čtyřhranný dům pevně stojí, proto musí býti naděje, z níž čtyry stěny mají státi a býti vysoko vyzdviženy: Prvá stěna domu duchovního věrných křesťanův má býti od východu slunce, to jest naděje vyvolení k spasení, takže mají věrní doufati, že jsou vyvoleni k spasení. Druhá stěna, od západu slunce, jest naděje věčného nasycení, jež sluje poslední večeře; a ta stěna má vzvláště vzdvižena býti, když člověk táhne k smrti. Třetí stěna jest od půlnoci, naděje zbavení věčného zatracení. Čtvrtá stěna, na poledne, jest naděje požívání věčné v Kristu radosti. Hle, tyť jsou čtyři stěny domu duchovního věrných křesťanův: aby doufali, že jsou vyvoleni; po druhé, že budou na věky nasyceni; po třetí, že budou věčného zatracení zbaveni; a po čtvrté, že ve věčné radosti budou na konec posazeni. A když tak věrní doufají neb naději mají, tehdy jsou hojni v naději, vystavěvše na víře čtyry stěny velmi vysoké. Pak ctnost Ducha svatého, která nikdy nevypadá, jest láska, jež jako střecha přikrývá a skonává ten dům duchovní u věrných křesťanů.

Hle, tak dům duchovní věrných křesťanů na Kristu, pevném kameni, jest vystavěn, že v něho věří, v něho doufají, a jej nade všecky

jiné věci milují, k němu jdou, slovo jeho slyší a v skutku plní. A každý z nich jest podoben muži moudrému, to jest Ježíšovi, jenž dí: „Každý, kdož jde ke mně, a slyší slova má, a činí je, podoben jest muži moudrému, dělajícímu dům, jenž kopal hluboko, a položil základ na kameni; a když se stala povodeň, udeřil potok na ten dům a nemohl jím hnouti, neboť jest založen na pevném kameni.“ Neboť poněvadž dům ten vystavěn jest na Kristovi, jenž jest kámen, jímž nemůže nižádný hnouti, nepadne, kterékoli pokušení bude naň se bořiti; neboť jestliže potok protivenství, neb tělestné křehkosti udeří na stěny domu toho, když jen střecha, t. láska, ty stěny spolu drží, nehne se ten dům, neboť stojí na kameni, jímž nemůže nižádná věc hnouti. A k tomu Kristus v 7. kap. sv. Mat., jak sem položil, takto dí: „Sestoupil déšť, a přišly povodně, a dýmaly větry, a obořily se na ten dům a nepadl; neboť byl založen na pevném kameni.“ Neboť každý, kdož jde ke Kristovi a slyší jeho zákon, uče se jemu, a činí plně skutkem, což velí, jest jako moudrý domustav, stavě všecky své skutky na Kristovi, takže pro něho a k jeho vůli činí. A tak přijde-li déšť pomsty Boží, neb pokušení Božího, a povodně, to jest protivenství lidská, neb tělestná hnutí, a větrové pýchy, závisti, lakomství a hněvu, dům vždy stane pevně: neboť stnosti přemohou hříchy, stojíce na základě pevném. Neboť dí člověk, jako řekl sv. Job v 2. kap.: „Přijali-li sme dobré věci z rukou Božích, proč bychme i zlých nestrpěli?“

Hle, máš ukázáno, co jest duchovní dům dobrý: že sbor ctností na Kristovi vystavěný z víry, z naděje a z lásky. A kdožkoli jest křesťanem, a ten dům tak vystavěl, ten jest pravý křesťan, jemuž dí Kristus jako Zacheovi: „Dnes musím v tvém domě býti.“ A abys lépe ten dům poznal, věz, že víra jest rozumem držení pravdy Boží, jíž člověk nevidí; a tak věřiti jest k pravdě rozumem přistoupiti, jíž člověk nevidí: jako věří, že Syn Boží se vtělil, narodil z Panny, trpěl, a tak dále, a věří, že Trojice svatá jest Otec, Syn, svatý Duch, tři osoby, ale jeden Bůh. Pak naděje jest čekání věčné radosti, ze zásluhy a z milosti Boží jež pochází; a tak ten má pravou naději, kdož jsa dobře živ, čeká z milosti Božího blahoslavenství. Pak láska jest dar Boží, jímž člověk jest Bohu vzácen. Protož nižádný toho domu duchovního na Kristovi nevystavěl věrou, nadějí a láskou, kdož jest v hříchu smrtelném, ačkoli mní, že by věřil, naději měl a lásku. A proti těm jest ono slovo sv. Pavla k Titovi v 1. k.: „Vyznávají, že by znali Boha, a skutky zapírají.“ Protož tací nemají víry živé milosti Boží, jakož dí sv. Jakub v 2. kap.: že víra bez skutkův mrtvá jest, totiž neprospěšná k spasení; neboť dí potom svatý Jakub, že ďáblové tak věří a třesou se. Protož hříšníci smrtelní dříve základ porušili, a slují, jak David dí, „nevěrní synové“; a lépe by bylo jim víry nepřijímati, nežli přijmouce nevěrnu Pánu Bohu býti. Taktéž jest i o naději: neboť poněvadž jsouce zle živi, jsou svému Pánu Bohu nevěrni, vzjevno jest, že ctnostně nedoufají, ale neprávě doufají; neboť jsouce svému Pánu Bohu nevěrni, i čekají od něho bez zásluhy věčné odplaty, a tak

nevystavěli právě své naděje v Kristovi. Pak docela lásky vzjevno jest, že nemají smrtelní hříšníci, poněvadž Boha nemilují; neboť dí sv. Jan v epištole: „Kdož di, že miluje Boha, a přikázání jeho neostříhá, lhář jest.“ A tak mnozí klamou se, domnívajíce se, že by dům duchovní na Kristovi vystavěli věrou, nadějí a láskou, an jim ďábel smrtelným hříchem všechno stavení teď sbořil.

Dále věz, že každý, kdož má dům duchovní, víry, naděje a z lásky vystavěný na Kristovi, takže k němu táhne věrou, nadějí i láskou, ten má krásný učiniti ten dům, prostra na podlahu víry pokoru, a ostra čtyry stěny naděje čtyrmi ctnostmi: tak aby spravedlnost byla na stěně od východu slunce, statečnost na stěně od půlnoci, skrovnost od poledne, a opatrnost od západu slunce. Z toho vidíš, že každý, kdož vystavěl na Kristovi dům, ten jest pokorný, spravedlivý, statečný, skrovný a opatrný; neboť není lze nižádnému, kdož má pravou víru, naději a lásku, býti pyšným, nespravedlivým, nestatečným, neskrovným a neopatrným; neboť každý, kdož má lásku, jest čist od každého smrtelného hříchu, a ten není pyšný, ale pokorný, založiv pokoru na Kristovi, jenž dí v 11. kap. sv. Mat.: „Učte se ode mne, žeť já tichý jsem a pokorný srdcem.“ Pokoře se velí od sebe naučiti, a od pokory k jiným ctnostem přijíti; neboť jakož počátek každého hříchu jest pýcha, takže pýchou ďabel nejprvé zhřešil, a člověk nemůže smrtelně zhřešiti, aby dříve Bohem nezhrdal, nechtě jeho přikázaní držeti: tak bude-li kdo ctnostný, tehdy musí od pokory počíti, neboť všech ctností základ jest pokora. Protož Syn Boží v pokoře čisté panny vtělil se; neboť jakož Kristus nemohl pyšný býti, tak nemůže nižádný pokornější býti nežli on; protož na jeho pokoře má býti naše pokora založena, jakožto na nejnižší podlaze. Aniž tebou hýbej, díš-li: „Tehdy kdyby Kristus byl vespod jako podlaha, kterak by pak byl nejvyšší?“ Neboť víš, že on dí:„Kdož se ponižuje, bude povýšen.“ A že on se jakožto člověk nejvíce ponížil, protož Bůh jeho nejvíce povýšil; a tak jest i nejnižší i nejvyšší: nejnižší pokorou, to jest nejpokornější, a nejvyšší důstojenstvím, neboť jest nejdůstojnější. Protož dí sv. Pavel k Filipenským v 2. kap.: „Pokořil se, byv poslušen až do smrti, a to smrti kříže! protož i Bůh povýšil ho, a dal jemu jméno, jež jest nad každé jméno, aby ve jménu Ježíše každé koleno klekalo, nebeských, zemských i pekelných; a každý jazyk aby vyznával, že Pán Ježíš Kristus v slávě jest Boha Otce.“ Hle, slyšíš, kterak se pokořil poslušenství Otce, že slouživ nám, a bolesti i pohanění přijav, zemřel k vůli Otci za nás, a ne lehkou smrtí, ale ukrutnou na kříži. A že tak nad jiné se ponížil, protož nade všechny ho Otec povýšil, a dal jemu jméno, to jest byt, takže Ježíš, to jest Spasitel, jakož anděl vyložil Josefovi, řka v 1. kap. sv. Mat.: „Josefe, synu Davidův! nechtěj se báti, vzíti Marie manželky své; neboť což v ní se narodilo, od Ducha svatého jest; a porodíť syna, a nazveš jeho jméno Ježíš; neboť on lid svůj spasí od hříchův jich.“ Hle, teď pověděl anděl, proč sluje Ježíš: že proto, že lid svůj spasí od hříchův jich; a tak Ježíš je toliko řečeno jako Spasitel, aniž jest jméno jiné, jímž by mohl kdo spasen býti

nežli Ježíš. Protož svatý Petr, jak píše sv. Lukáš v 4. kap. skutkův apoštolských, řekl před biskupy a před kněžími, když se tázali apoštolův, pravíce: či mocí a či jménem to činí? totiž káží a nemocné uzdravují, řekl k nim Petr, že v jménu neb jménem Pána našeho, Jezu Krista Nazaretského, jehož jste vy ukřižovali. A potom dí: Aniž jest jméno jiné pod nebem dáno lidem, jímž musíme spaseni býti. Hle, to jméno dal Bůh Otec jemu, to jest ten byt, aby byl Ježíš, to jest Spasitel všemohoucí; a to jest jméno nad každé jméno, aby ve jménu neb pro to jméno „Ježíš", to jest pro Spasitele všemohoucího, každé koleno klekalo, to jest, každá moc se nížila: nebeských andělův, zemských lidí, i pekelných ďáblův. Hle, máš povýšení teď veliké! A dále: A každý jazyk aby vyznával, jakož musí v soudný den vyznati, že Pán Jezus Kristus v oslavě jest Boha Otce, t. že jest tak slavný v božství jako Otec, a jakožto člověk přesáhl slavností všecka stvoření. A tak Kristus přímo jest ďáblu protiven; neboť Kristus jest nejpokornější a nejslavnější, a ďábel jest nejpyšnější a nejbídnější. Protož, chceš-li se Bohu líbiti, nebuď pyšný; neboť tak dům tvůj pevně stane, jímž nebude moci hnouti pýcha, hněv, závist a smilství. Z toho vidíš, že jakož od jednoho kořene zprzněného, totiž od ďábla pyšného, jsou všechny potomní hříchy, tak od Krista jakožto od prvého kořene jsou všechny ctnosti, a tak i spasení každého člověka, jenž bude spasen.

A abys lépe dům duchovní znal, věz, že pokora jest ctnost, jíž kdo miluje zřízeně v svém stavu státi. Z toho vidíš, že ten není pyšný, kdož rád podlé Boží vůle chce zde i v nebesích býti světější; neboť má každý býti Božích přikázaní pilen, aby byl což může světější, ačkoli se nemá pokládati nad kterého svatého, dokud zde živ jest, že by nad něho byl světější; neboť má vždy zde při svatbě Kristově seděti na posledním místě, to jest naději míti, že jest aspoň nejmenší z vyvolených k spasení. Dále věz, že spravedlnost jest ctnost, jíž kdo dá každému, co na koho sluší. A tak člověk jest spravedlivý, když Bohu dá největší chválu, počestnost a lásku, a svému bližnímu toho přeje, což by sobě slušně přál v takéž příhodě. Dále věz, že opatrnost jest ctnost, jíž kdo zpravuje všecky své činy, aby nic proti Bohu neučinil. Pak statečnost jest ctnost, jíž kdo stojí po chvále a po pravdě Boží, a hotov jest mile trpěti až do smrti, nežli by ustoupil od Boží pravdy. Pak skrovnost ctnost, jíž kdo požívá jedení a pití, jak pravý rozum velí.

Hle, tak ty ctnosti poznaje, takto krátce duchovní dům na Kristovi ustav: Nejprvé měj víru, věře jeho, jemu a v něho: věře pravím jeho, to jest, věře, že on Bůh jest; po druhé věře jemu, takže což on dí, že pravda jest; a věře v něho, to jest, nade všechny jiné věci miluje ho. Když tu víru máš, tehdy ihned i naději máš, že pro tu víru budeš spasen, maje naději, že jsi syn Boží vyvolený; a hned přikryješ láskou, miluje Pána Boha ze všeho srdce svého, a ze vší duše své, a ze vší mysli své. A tak čině hned budeš pokorný, následuje Krista; a že toho nemůžeš činiti bez spravedlnosti, protož daje Bohu

největší lásku a chválu, a svému bližnímu, což na něho sluší, máš spravedlnost; a že bys nemohl tak činiti bez opatrnosti, jíž všechny činy spravuješ, protož máš opatrnost; a že nebyl bys právě opatrný, kdybys statečně netrpěl pro pravdu, a nebyl hotov trpěti až do smrti, protož hned musí k tomu statečnost býti; a že bys nebyl statečný, dal-li bys se obžerství, opilství neb smilství poraziti, protož hned po statečnosti máš skrovnost. A tak maje ty ctnosti, z milosti Boží máš dům duchovní na Kristovi stavěný, jenž drahocenností přesahuje všechny kamenné i dřevěné domy v tomto světě. A že toho domu nemůže nižádný míti, jen z milosti Boží nejprvé, protož jakož nižádný zde v světě člověk bez vzjevení neví, jest-li v milosti Boží bez hříchu smrtelného, tak neví bez vzjevení, vystavěl-li dům ten na Pánu Ježíšovi, jenž jest i první základ toho domu, i dvéře, i tesař neb stavitel, bez něhož, jakož sám dí, nemůžeme nic učiniti.

A že dům bez oken není světlý, protož v tom domě jest pět oken: prvé, oka řádné vidění, ucha pravé poslušenství, nosu mezi hříchem smrdutým a mezi ctností rozdělení, úst božské dobroty chuť, dotknutí, činův dobrých vzjevné činění. A že dům prázdný, v němž by nižádný nebydlil, byl by pustý, a tak neužitečný, a tak dobrého domu nesluší pusta nechati, aniž může pust býti, když jest tak přizpůsoben, protož člověku Zacheovi, jen se vykládá „spravedlivý učiněn", dí Kristus: „Dnes musím v tvém domě býti." A že Kristus nemůže sám býti v domě tom, protož dí v 14. kap. sv. Jana: „Kdož mne miluje, řeč mou zachová, a Otec můj milovati ho bude, a k němu," totiž k tomu člověku, „přijdeme", totiž já s Otcem, „a příbytek u něho učiníme." A že Otec, Bůh a Syn nemohou býti bez Ducha svatého, protož i Duch svatý v tom domě přebývá; protož sv. Pavel dí věrným: „Chrám Boží jste vy, a Duch svatý přebývá ve vás." A že Duch svatý jest velmi štědrý a milostivý, a utěšitel největší, protož on bez darův velikých nepřebývá v domě; ale když zavítá, hned sedm darův dá, totiž: bázeň, dobrotivost, umění, statečnost, radu, rozum a moudrost. Bázeň dá proto, aby člověk bál se Boha, a odchýlil se zlého; dobrotivost proto, aby odpustil bližnímu: umění, aby věděl, čeho má mstíti soudem ze spravedlnosti, a co odpustiti z milosrdenství; statečnost proto, aby silně činil, což zná dobrého, a aby neodpadal od něho pro hrůzu neb pro strach; radu dává proto, aby statečnost nepřekvapila, ale aby dříve radu ostřehla a ukázala, co statečnost má činiti; rozum proto, aby ukázal, co jest lepší, a kterak zlé člověka obtěžuje a dobré utvrzuje; moudrost proto dává Duch svatý, aby vážně a přísně při skrovnosti držela rozum. A tak člověk, vystavě dům duchovní svaté Trojici, jest tak sedmi dary Ducha svatého obdarován, že nejprvé bázní jest pokorný, po druhé dobrotivostí milosrdný, po třetí uměním vtipný, po čtvrté statečností svobodný, po páté radou výstražný (cautus), po šesté rozumem opatrný, po sedmé moudrostí přísný, vážný a k Bohu povzdvižený.

A pro ty dary jest dům ten velice od hříchu smrtelného čistý: neboť prvý dar, bázeň, odpuzuje pýchu, druhý dar, dobrotivost, od-

hání závist; třetí dar, umění, odpuzuje hněv, jenž člověka činí jako potrhlého blázna; statečnost, čtvrtý dar, odpuzuje lenost; pátý dar, rada, odpuzuje lakomství; šestý dar, rozum, odpuzuje lakotu; sedmý dar, moudrost, odpuzuje smilství. A že dary ty netoliko od člověka sedm smrtelných hříchův nutí, ale blaženým ho činí, protož bázeň činí pokorné, o nichž dí Spasitel v 5. kap. sv. Mat.: „Blažení neb blahoslavení duchem chudí," totiž nenadutí, nepyšní, nepozdvižení, ne sami sobě vzácní, „neboť jejich jest království nebeské." Druhý dar, dobrotivost, činí tiché, aby se nemstili, nehněvali, a popuditi nedali, jimž dí Kristus: „Blažení tiší, neboť oni vlásti budou zemi." Třetí dar činí lkající; neboť kdož poznal, že od ďábla byl hříchem přemožen, a co dobrého byl ztratil, ten lká neb pláče; protož těm lkajícím dí Kristus: „Blažení, kteří lkají, neboť budou utěšeni" neb obdarováni. Čtvrtý dar, statečnost, činí lačné a žíznivé spravedlnosti; neboť stateční velikou žádostí stojí, aby Boží pravda nebyla utlačena, a tak aby došli věčné radosti. Těm dí Spasitel: „Blahoslavení, kteří lačnějí a žízní po spravedlnosti, neboť budou nasyceni." Pátý dar, rada, přísluší milosrdným; neboť veliká rada jest, že člověk sám sobě poradí, aby milostivě odpustil bližnímu, chce-li, aby jemu bylo odpuštěno; a učiní dobře bližnímu, dá jemu, aby bylo také jemu dáno; protož milosrdným dí Spasitel: „Blahoslavení milosrdní, neboť oni milosrdenství dojdou." Šestý dar, rozum, přísluší čistým srdcím; neboť rozumem čistým spatří to, co oko lidské nevidělo; jimž dí Spasitel: „Blahoslavení čistí srdcem, neboť oni Boha viděti budou." Sedmý dar, moudrost, přísluší pokojným, v nichž moudrost všecky věci zřídila, a nižádná hnutí v nich nejsou proti rozumu; neboť teď jich duch plně poddán jest Bohu, a jich tělo duchu jejich; o nichž dí Kristus: „Blahoslavení pokojní, neboť synové Boží budou nazváni."

Hle teď vidíš, že sedm darův Duch svatý s sebou má v domě duchovním, jimiž odsuzuje sedm hříchův smrtelných, a uvádí sedm blahoslavenství; a proto slují zvláště darové Ducha svatého, ačkoli vše dobré, jež dává Bůh, jest dar Ducha svatého. Hle, o ten dům tak způsobilý má státi každý člověk svými všemi silami, rozumem, vůlí i pamětí, aby přebýval v domě onom na věky. O němž dí David prorok: „Blahoslavení ti, kteří přebývají v domě tvém, Pane! na věky věkův chváliti budou tebe."

Té chvály v tom domě rač všem svým vyvoleným všemohoucí Spasitel dopomoci, jakož dopomohl tohoto sprostného výkladu na všechna evangelia nedělní dokonati, aby milovníci Boží v neděli měli čím duše své pokrmiti, rozumu povzdvihnouti, a tak myslice, čtouce i mluvíce Bohu se líbiti, skrze zásluhy Pána našeho Jezu Krista, jehož léta tisícího čtyrstého a třináctého, v den postný svatých apoštolův Šimona a Judy, na hradě, jenž sluje Kozi, toto vyložení svatých evangelií jest skončeno. Amen.

OBSAH.

Strana

Evangelium prvé neděle adventní 11
Evangelium druhé neděle adventní 15
Evangelium třetí neděle adventní 21
Evangelium čtvrté neděle adventní 26
Prvá neděle po Kristovu narození 29
Druhá neděle po Kristovu narození 33
Třetí neděle po Kristovu narození 38
Čtvrtá neděle po Kristovu narození 44
Pátá neděle po Kristovu narození 50
Šestá neděle po Kristovu narození 53
Sedmá neděle po Kristovu narození 56
Neděle, jež sluje devítník 62
Devátá neděle po Narození Božím 70
Neděle na masopust 75
První neděle v postě 82
Druhá neděle v postě 90
Třetí neděle v postě 94
Čtvrtá neděle v postě 100
Pátá neděle v postě 106
Evangelium na květnou neděli 113
Na Velikonoce 120
V pondělí po Velikonoci 125
V úterý po Velikonoci 129
První neděle po Velikonoci 138
Druhá neděle po Velikonoci 146
Třetí neděle po Velikonoci 155
Čtvrtá neděle po Velikonoci 159
Pátá neděle po Velikonoci 165
Šestá neděle po Velikonoci 171

Strana
Na Hod Boží svatodušní 180
V pondělí po svatém Duchu 185
V úterý po svatém Duchu 189
Na den svaté Trojice 196
Prvá neděle po svaté Trojici 204
Druhá neděle po svaté Trojici 214
Třetí neděle po svaté Trojici 221
Čtvrtá neděle po svaté Trojici 227
Pátá neděle po svaté Trojici 235
Šestá neděle po svaté Trojici 239
Sedmá neděle po svaté Trojici 246
Osmá neděle po svaté Trojici 248
Devátá neděle po svaté Trojici 253
Desátá neděle po svaté Trojici 260
Jedenáctá neděle po svaté Trojici 267
Dvanáctá neděle po svaté Trojici 272
Třináctá neděle po svaté Trojici 278
Čtrnáctá neděle po svaté Trojici 288
Patnáctá neděle po svaté Trojici 292
Šestnáctá neděle po svaté Trojici 299
Sedmnáctá neděle po svaté Trojici 305
Osmnáctá neděle po svaté Trojici 311
Devatenáctá neděle po svaté Trojici 319
Dvacátá neděle po svaté Trojici 323
Jedenadvacátá neděle po svaté Trojici 327
Dvaadvacátá neděle po svaté Trojici 331
Třiadvacátá neděle po svaté Trojici 337
Čtyřiadvacátá neděle po svaté Trojici 342
Na posvěcení chrámu 346
Druhá na posvěcení chrámu 353

DOSLOV.

Chceme-li na konec sbírky své podati čtenářstvu přehled toho, co Hus napsal, proti tomu, co pojato do naší sbírky, neshledáme se snad s výtkou, že měli jsme otisknouti vše, co od něho známe. Můžeme říci směle a plným právem, že jsme otiskli více, než všichni vydavatelé před námi — od prvních pokusů Brunfelsových počínaje (tento horlivý evangelík na počátku XVI. věku hodlal vydati spisy Husovy veškeré — a místo nich vydával traktáty Matěje z Janova) až do slavných Dokument Fr. Palackého (i tento nejslavnější náš historik musil se před 40 lety často spokojiti textem vadným a neúplným). Chtěli jsme podati čtenářstvu soubor veškerých spisů Husových — čtenářstvo vybralo si pouze díla nejdůležitější.

Vydání naše obsahuje, jak níže vyloženo, české spisy téměř veškeré, z latinských podstatně nejdůležitější. Bylo dosti na považenou, předstoupiti před obecenstvo české také s překladem děl Husových latinských. Ale tak jakoby bylo dnes neúplné vydávati soubor řečí některého českého řečníka bez jeho řečí v říšské radě a v delegacích, jež přece pravidelně bývají mluveny německy, zrovna tak neúplný obraz o kazatelské — a tedy hlavní — činnosti Husově vznikne u toho, kdo zná jen jeho kázaní česká. Neboť z těch žádné — a Hus to dosvědčuje sám — nebylo mluveno tak, jak napsáno; k správnému obrazu Husovu jest tedy naprosto nezbytno všímati si také prací jeho psaných latinou, která měla ve středověku panství téměř výhradné. Proto pojali jsme v soubor svůj také **díla latinská.**

Stručný přehled naší sbírky a Husovy literární činnosti jest tento:

České spisy Husovy, kromě listů, prohlášení a písní, jsou v našem vydání otištěny všechny (v díle V. jsou otištěny spisy menší, v díle IV. větší, v díle VI. Postilla nedělní) — až na jeden, největší a nejdůležitější. Jest to t. zv. veliký Výklad, čili Výklad víry, desatera přikázaní a páteře, dopsaný 10. listopadu 1412 nejspíše již ve vyhnanství. Hus s tímto svým velikým dílem dal si práci největší; pečlivě vypracoval, opatřil dokonalým rejstříkem a postaral se také o správné opisy. Tištěno bylo r. 1520 v Praze, u Konáče; z tohoto vydání zbylo nyní jen pět exemplářů; r. 1864 je vydal Erben podle rukopisu budyšínského, r. 1903 znovu podle Erbenova vydání F. Žilka v Jilemnici. Čtenáři najdou tedy laciný a pohodlný text ve vydání Žilkově. Arci, obě vydání nová, Erbenovo i Žilkovo (podle Erbena upravené) nejsou úplná — schází jim list, v rukopise budyšínském vyříznutý; krom toho kritická úprava textu bude vyžadovati srovnání s ostatními rukopisy a otiskem Konáčovým. Na takové vydání vědecké však není v dohledné době naděje.

O latinských spisech Husových bohužel nemůžeme podati podobného vyjádření. Má-li v našem vydání čtenář největší část českých textů Husových a může-li si scházející snadno zatím doplniti z vydání Marešova (listy a prohlášení) a Žilkova (Výklad), nežli vyjdou ve vydání kritickém vědeckém, latinské texty zastoupeny jsou ve vydání našem spíše jen ukázkami, sice hojnými a rozsáhlými, ale přece jen malý zlomek Husovy činnosti repraesentujícími.

Malý jen zlomek, ale arci nejdůležitější a největší dílo obsahující, podává naše sbírka z Husovy činnosti akademické. Jest to „Výklad sentencí", v díle III. z rukopisu přeložený (vydání kritické vyšlo péčí České Akademie teprve později) — práce Husova vědecky nejcennější. Ale jest arci jen zlomek jeho bohaté činnosti akademické. Máme zachováno dále z theologické její doby ještě rozsáhlý „Výklad sedmi epištol kanonických" a menší, necelý „Výklad 7. kapitoly prvé epištoly ke Korintským", jež čtenář nalezne otištěny v 2. díle Norimberského vydání spisů Husových z r. 1558. Velikého „Výkladu žalmů" otiskli však Norimberští pouze část, na žalm 109—118; výklad žalmu 119—150 nalezen byl nedávno

v rukopise Klementinském necelý — a výklad žalmů předcházejících jest nám dosud neznám. Taktéž nevydány dosud „Výklady evangelií“, jež Hus měl jako theolog — a ze starší doby Husova učitelství na fakultě filosofické schází nám téměř vše. Z výkladů na Aristotela atd. máme jenom nepatrné zbytky. A Hus byl povinen, nejméně dvě léta čísti — scházejí nejméně čtyři svazky jeho výkladů z fakulty filosofické. To, co zachováno posud, jest tedy menší část jeho skutečné činnosti akademické, a z toho, co zachováno, vydali Norimberští vydavatelé jen menší díl; vydání naše podává sice novinku, dotud neznámou — ale ani s vydáním Norimberským nestačí k úplnému obrazu bohaté a pracné Husovy činnosti učitelské.

A podobně jen malý zlomek podává naše vydání z hlavního působení Husova — z jeho činnosti kazatelské. V díle VI. otiskli jsme celou jeho českou Postillu nedělní, v díle IV. dvaadvacet kázaní svátečních; z latinských, původně arci mluvených česky, otištěno v díle V. 78 kázaní sváteční Postilly, v díle I. pak 9 kázaní t. zv. synodních a ukázka kázaní betlemského; i traktát „o těle Kristově“ (v díle I.) byl původně kázaní. Všechna tato kázaní (česká jsou v našem vydání obsažena všechna, pokud je rukopisy a tisky připisují Husovi) nedostupují ani počtu 200; ale máme jich zachováno přes tisíc — vydání naše podává sotva pětinu toho, co zachováno.

Neboť (kromě jednotlivých porůznu se vyskytujících kázaní) máme zachovány ještě následující sbírky kázaní latinských:

1. šest kázaní „de obedientia“ (= „o poslušnosti“), zachovaných v rukopisech pražských a olomuckém; dosud netištěná;

2. kázaní postní „quadragesimale“, z nichž malý zlomek (kázaní na zelený čtvrtek) pod názvem „Pašije Krista Pána“, vydali r. 1558 vydavatelé norimberští; jinak netištěna;

3. kázaní nedělní „postilla de tempore“, podobného obsahu a spořádání, jako česká nedělní (otištěná v díle VI.); dosud netištěná;

4. výklady nedělní „sermones“, podobné jako právě uvedená „postilla de tempore“, ale starší — a dosud rovněž nevydané;

5. materialy ke kázaním „reportata“, zachované v jediném neúplném rukopise ze starší doby Husovy činnosti, dosud neznámé šíře a nevydané;

6. podobné materialy „puncta“ pro celý rok na neděle i svátky, podobné předchozí sbírce „reportata“ ale novější, rovněž dosud nevydané — a

7. sbírka „kázaní betlemských“, jediná dosud známá sbírka kázaní Husových, zapsaných přímo z úst kazatelových — rovněž dotud nevydaná.

A i to, co zachováno, jest zase jenom malý zlomek, sotva třetina toho, co Hus skutečně napsal. Víme, že Hus byl povinen — dle statutu kaple betlemské — kázati o neděle a svátky dvakrát denně, v adventě a v postě i ve všední dni (jednou denně): byl tedy Hus povinen skoro ke 250 kázaním ročně. A poněvadž Hus i před svým kazatelstvím betlemským horlivě konal kázaní v kostelích jiných, napsal za dvanáct let svého kazatelství, před exilem, kolem 3000 kázaní — a ve dvou letech exilu vyvíjel činnost ještě horlivější; česká dochovaná kázaní pocházejí skoro všecka teprve z této doby. Tím menší jest arci zlomek, ve vydání našem otištěný.

Ale ačkoli kázaní ve vydání našem otištěná představují jen malou část kazatelské činnosti Husovy, máme přece v nich dostatečný obraz jeho umění řečnického. Od pouhých materialů, jaké máme v latinských kázaních svátečních, vidíme Husa stoupati k homiliím a kázaním lidovým až na vrchol učeného theologického parádního výkladu, jaký vidíme v některých kázaních synodních.

Obojí dřívější činnost Husova, učitelská na universitě a kazatelská v Betlémě, vzala konec r. 1412 klatbou papežskou — a Hus od toho roku zatlačen jest do boje proti kurii, jejž vede nejen živým slovem na tvrzích panských a ve shromážděních lidu, ale i četnými spisky drobnými a rozsáhlými traktáty. Větší tyto spisy dogmatické a polemické nalezne čtenář ve vydání našem všechny, zejména všechny ty, pro něž byl v Kostnici obžalován a souzen.

Jsou tedy z dob Husova boje proti všem u nás v překladě otištěny: Husovo dílo nejslavnější: „o církvi“ (v díle I.) často tiskem vydané a často rozbírané; dále jeho pokračování a obrany z r. 1413: „proti Rokycanským“, vydané z rukopisu, dotud neznámé; pak spisy „proti Štěpánu z Pálče“,

„proti Stanislavovi ze Znojma“, proti „spisu osmi doktorů“ — vesměs v díle II. Kromě nich pojaty do našeho souboru „obrana Viklefových článků“ (v díle II.) vedená na universitě, útočný spis „proti odpustkům papežským“, obrana proti neznámému nám blíže „kazateli Plzeňskému“ a „proti třem pochybnostem“ vysloveným v Olomouci. Ze starší pak doby pojat do textu našeho traktat Husův „o krvi Kristově“, jímž po prvé vstoupil na dráhu církevní opravy — tehdy arci ještě ve shodě s arcibiskupem i ostatním vedoucím kněžstvem českým. Tyto bojovné traktaty podávají sice největší díl tohoto Husova literarního působení, ale arci ani tu není náš soubor úplný. Snadno omluvíme, že není pojat traktat „o šesti bludích“ do textu; na místo něho přijali jsme důkladnější jeho české zpracování, též od Husa pocházející, v V. svazku. Ale scházejí v našem souboru některé obrany starší: Když v létě r. 1410 nařídil arcibiskup censuru a potom spálení knih Viklefových, Hus bránil Viklefa dvěma obranami; jednou obecnou „o tom, že knihy kacířů mají býti čteny“, v níž vede důkaz, že dobrému křesťanu ani četba kacířských knih neuškodí — a že vůbec nemají býti páleny — druhou zvláštní „obranu knihy Viklefovy o Trojici“, v níž vede na universitě důkaz, že ve spise kacéřovaném a spáleném bludů není (podobné důkazy o některých jiných knihách Viklefových vedli jiní jeho stoupenci v téže době); a když r. 1411 Angličan Jan Stokes, jenž Prahu navštívil s družinou anglického vyslance, rovněž Viklefa kacéřoval, ujal se ho Hus opětně zvláštní „obranou proti J. Stokesovi“. Všechny tyto tři obrany Viklefa čtenář nalezne v I. díle norimberského vydání. Tam také nalezne poslední spis polemický, v našem vydání rovněž scházející „proti skrytému protivníku“. Hus totiž 8. února 1411 po svém kázaní betlemském nalezl na kazatelně lístek, v němž neznámý protivník (snad mistr Mařík, zvaný Rvačka) vyslovil pochybnosti o některých jeho výrocích: Hus ve zvláštním traktatu „proti skrytému protivníku“, psaném hned po tom, pochybnosti jeho vyvrací. Žádný z těchto uvedených traktatů bojovných nemůže se rovnati důležitostí a cenou traktatům z r. 1413, v našem vydání otištěným; a překlad jich, pro jisté nedostatky textu, musí opět vyčkati vydání kritické, k němuž nyní není v dohledné době naděje.

Z drobných spisů Husových latinských, psaných většinou příležitostně, pojali jsme do svého souboru spisy nejdůležitější a nejznámější. Tak „traktat o pravopise“, při němž užili jsme překladu Šemberova, zakládající novou aeru českého pravopisu; traktat „o těle Kristově“, o němž jsme se již zmínili při kázaních; „výklad desatera“, jenž u nás vyšel poprvé z rukopisu — a konečně řadu „spisků kostnických“ (v díle V.), v nichž Hus svým žalářníkům upřímně a srdečně vykládá základní nauky křesťanské. Do našeho souboru opět pojata jen menší část: neboť daleko větší počet zůstává jich nevydán. Snadno opět omluvíme, že jsme nepojali překlad latinských textů „devět kusů zlatých“ a „o manželství“, ježto jejich česká zpracování, opět od Husa samého pocházející, jsme otiskli v díle V. Rovněž snadno můžeme omluviti, že jsme zvlášť neotiskli čtyř kvestií „o ctění obrazů“, „o přepodstatnění“ atd., jež jsou pouze vyňaty z velikého díla „výklad sentencí“ (otištěného u nás v díle III.). Jim podobny jsou mnohé jiné kvestie, dotud pouze v rukopisích zachované: „zdaž zákonodárce Mojžíš byl kněžem?“, „zdaž nejvyšší vládce světa řídí svět dle nejlepších zákonů“ atd., z nichž některé mají význam pouze školský. Tištěny z nich byly jen kvestie „o víře“ (v Norimberském vydání 1558) a „o pravém štěstí“ (v programu gymnasia Minervy, 1899). Větší cenu z těch drobnějších spisů mají pouze díla (jež čtenář může najíti ve vydání Norimberském) následující: „o tom, možno-li kárati duchovenstvo veřejně na kázaní“, kvestie, jíž Hus někdy r. 1407 hájil své reformní vystupování proti žalobám pražských farářů; pak kvestie „o odpustcích“, jejíž podstatný obsah jest však přejat do spisu „proti odpustkům“ (u nás v díle II.); dále kvestie „o přijímání krve Kristovy pod způsobou vína“, v níž Hus z Kostnice, ale ještě jsa na svobodě, podává přátelům pražským naučení, jak se mají zachovati k novotě, kterou Jakoubek zavedl po odchodu Husovu z Prahy (Hus prý ho před odchodem napomínal ke klidu: „Milý Kubo, nekvap tím: až se vrátím, chci věrně pomoci toho“) — a konečně tři řeči, jež si Hus ještě v Čechách přichystal pro koncil kostnický, jež však arci zůstaly nepromluveny: „o postačitelnosti zákona Kristova k řízení církve“, „o míru“ a „objasnění své víry“ — i tyto tři řeči na-

lezne čtenář u Norimberčanů. Český překlad kvestie „o přijímání krve Kristovy pod způsobou vína“ a první i třetí řeči kostnické („o postačitelnosti zákona Kristova“ a „objasnění víry“) nalezne čtenář ve spisku B. V. Košuta: „Co učil a co věřil M. J. Hus“, 1890; německý překlad všech tří vyšel r. 1784 ve „Vermischte Schriften des M. J. Hus“ péčí některého tehdejšího českého vlastence. O všech kvestiích, tištěných i netištěných, nabude však čtenář dostatečného názoru z „výkladu sentencí“, kde Hus jich vložil několik set — o řečech kostnických pak z jeho kázaní synodních, v nichž drží se téže formy, od věků již zděděné.

Dále scházejí ve vydání našem rozličné Husovy p í s e m n o s t i j e d n a c í (latinské i české) — a to jednak veřejná prohlášení, jednak listy soukromé i veřejné. Kromě menších a větších obran, jichž překlad přinesl díl I., bránil se totiž Hus protiprotivníkům svým také drobnými prohlášeními, veřejnými osvědčeními, vyhláškami nalepenými na vrata paláce královského, přibíjenými na dvéře chrámů atd. Některá z těchto veřejných prohlášení bývají pojímána do sbírek jeho listů a zároveň s nimi překládána.

Sbírka l i s t ů jeho bývá proto různého obsahu. Poslední, velmi svědomitá a pracná, u nás nejznámější, jest sbírka Marešova (z r. 1891, vydaná Comeniem, str. XX + 251; nový otisk nákladem Samostatnosti, 1901, str. XXI + 268), jež obsahuje celkem 98 „listů“ — mezi nimi arci dosti pouhých aktů úředních. České texty jsou v ní obsaženy v originále, latinské v překladě. Dnes není ani úplná ani bez vad — ale do té doby, dokud nebude nového kritického vydání listů Husových, o něž by se nový překladatel mohl opříti, možno ji čtenářstvu dobře doporučiti. Listy Husovy, nejvzácnější jeho odkaz národu, mluví podnes přímo k srdci a uchvacují duši čtenářovu; nesestárly věky a jsou jediná památka staročeské literatury, která posud žije.

Dávno proti tomu zahynuly různé jeho v e r š e l a t i n s k é i č e s k é. Hus jistě složil několik písní duchovních, českých i latinských; skládal k nim také nápěvy — a vůbec jest vlastním původcem kostelního zpěvu lidu jazykem národním. Ale jest velmi obtížno přesně určiti, které písně vskutku složil: proto v našem vydání od otisku jich upuštěno. Jednu píseň poslal panu Jindř. Škopkovi v listě, tu nalezne čtenář u Mareše; jiné verše skládal pro žáky a posluchače proto, aby jim výklad lépe vštípil v paměť: ty jsou otištěny v díle V. našeho vydání při spiscích samých.

*

Za to zcela úplně otištěny jsou u nás nejdůležitější pro Husa na konec jeho života spisy: o b r a n y p r o t i ž a l o b á m (v díle I.). Jsou tu otištěny všechny — od první obrany proti žalobám z r. 1408 v Praze až do poslední z června 1415 v Kostnici. Mnoho v nich nalezne čtenář stejného, mnoho podobného — ale ovšem to se týče žalob samých, jež opakovaly stále a stále věci tytéž, třebas již Husem několikrát vyvrácené.

Konečně z úředních zápisů Husových — akt děkanských a rektorských — nebylo vůbec do naší sbírky pojato nic. Pro literaturu českou jest bezvýznamné, kdy který Polák nebo Čech studující na fakultě filosofické dělal zkoušky — a okolnost, že náhodou jeho zkoušky zapisoval do knihy Hus jako děkan, nepodává pro vlastní literární činnost Husovu přece žádného nového díla ani myšlenky. — —

Z ohromného díla Husova, jak čtenář vidí, dochovaly se nám celkem jen malé trosky. Z prací jeho mládí, před kazatelstvím betlemským (r. 1402), nemáme dochováno téměř nic; z doby do r. 1412 jenom menší část. Teprve r. 1412 začíná literární Husova činnost česká a teprve od té doby díla jeho opisují se a dochovávají hojněji. Soubor náš jde rovnoměrně s těmito osudy literární činnosti Mistrovy. Od kázaní, která se nesla s kazatelny betlemské k věřícím posluchačům, provázejí nás svazky našeho souboru do síní universitních, vedou ke dvoru arcibiskupovu, bojují proti odpustkům i proti klatbě kurie, jdou českým slovem na venek mezi panstvo i mezi lid a pouť svou končí v Kostnici, v síních koncilu a v kobce žalářní. 18. června 1415 končí Hus v okovech poslední svou obranu — marnou, jako všechny předcházející. Je to poslední jeho práce literární — pak následují již jen listy a poslední vůle. Co určovalo dráhu Husovu, co hýbalo jeho myslí a srdcem — to obsaženo v našem souboru téměř úplně: doplnění toho, co ještě u nás schází, můžeme s důvěrou ponechati věku budoucímu.

V. F.

VŠEM ODBĚRATELŮM A ČTENÁŘŮM „SPISŮ HUSOVÝCH“ DOPORUČUJEME SPISY A OBRAZY, UVEDENÉ NA NÁSLEDUJÍCÍCH STRÁNKÁCH. ---- KNIHOVNA CTITELE HUSOVA NEMŮŽE BÝTI NAZVÁNA ÚPLNOU, NENÍ-LI V NÍ ASPOŇ NĚKTERÝCH ZE SPISŮ TĚCH, VZTAHUJÍCÍCH SE K NAŠEMU NÁRODNÍMU VELIKÁNU.

Nelze býti opravdovým ctitelem Husovým bez znalosti jeho života!

Jest třeba znáti dílo, jež by nám celou tu jeho velikost odhalilo a předvedlo jako v zrcadle památnou dobu onoho velikého hnutí nábožensko-národního. Dílem takovým jest spis

Mistr Jan Hus

Napsal prof. dr. **VÁCLAV FLAJŠHANS.** ∽ **II. vydání.**

Spis doprovázen mnoha vyobrazeními, fotografickými snímky různých památek, k Husovi se vztahujících, mapkami a plány, facsimily vzácných rukopisů Husových, portréty Husovými z různých dob a j.

Z nesčetných posudků uvádíme: **„Konečně našel se přece povolaný spisovatel, důkladný znatel spisů Husových a doby jeho, jenž po dlouholetých, pečlivých studiích a prozkoumání materiálu, vyneseného na světlo bádáním učenců nejnovějších, podjal se těžkého úkolu, napsati podrobný životopis velikého reformátora... Spis psán je poutavě, podává nestranný obraz doby líčené a je pln zajímavých podrobností historických. Doporučujeme knihu, ozdobenou četnými illustracemi, co nejvřeleji.** (BESEDA UČITELSKÁ.)

K 8·—, váz. K 10·—

HUSOVA ČÍTANKA.

TŘINÁCT ČTENÍ ZE SPISŮ MISTRA JANA HUSI A O NĚM.

Napsal **J. Klika.** — *K 1·20, váz. K 2·60.*

Obsah: Husovo ovzduší. / Husovo stanovisko v řadě oprávců církevních. / Obecné Husa ocenění. / Život Jana Husa. / Hus učitelem českého lidu. / Hus oprávcem českého pravopisu a vzorným spisovatelem. / »Dcerka« příkladem vyučovacího a vychovávacího umění Husova. / Hus o výchově mravní. / »Postilla« o výchově naukové, mravní a rodinné. / Výchova rodinná dle čtvrtého přikázání božího. / Husovy učebničky náboženské atd.

Neocenitelná příručka k přednáškám o Husovi.

ČTENÍ O MISTRU JANU HUSOVI.

Napsal **M. F. Hanuš.** — *Cena 6 h, 100 kusů 3 K.*

Brožurka tato vydána za účelem šíření významu kostnického mučedníka mezi lidem. Naše sokolské jednoty a jiné vlastenecké spolky mohou hromadným šířením tohoto spisku mnoho v ohledu vlasteneckém vykonati.

Na skladě ve všech knihkupectvích. ∽ Nakladatelství Jos. R. Vilímka v Praze, Spálená ul. číslo 13 n. - Filiálka ve Vídni I., Schottenring 1.

Pravou ozdobou každé knihovny jsou

SPISY MISTRA JANA HUSI.

Souborné vydání. Uspořádal, úvody a vysvětlivkami opatřil prof. dr. **Václ. Flajšhans.** — Spisy latinské do češtiny převedl PhC. Milan Svoboda.

Úplné v šesti svazcích.

Svazek I. - - - K 5·40, váz. K 7·60

OBSAH: Řeči akademické. — Odpovědi k obžalobám. (Žaloby z roku 1408 a 1409. Články Michalovy. Výpovědi svědků. Zlomek obrany. Artikule Pálčovy. Poslední obrana Husova atd.) — Výklad desatera. — Synodální kázání. — O těle Kristově. — O církvi. — Ukazatel.

»Nejlepším prostředkem jest čísti vlastní spisy Husovy, jež on sám sepsal buď jazykem českým neb po latinsku. Zvláště horliví ctitelé a horliví protivníci Husovi měli by čísti každodenně ve spisech Husových.« *Dr. Kalousek.*

Svazek II. - - K 5·—, váz. K 7·20

OBSAH: Spisy polemické. (Odpověď k spisu Št. z Pálče a Št. ze Znojma. Vyvrácení spisu osmi doktorů bohosloví. O třech pochybnostech. Odpověď kazateli plzeňskému. O odpustcích papežských nebo křížové výpravě.) — O krvi Kristově. — Obrana článků Viklefových. — Proti Rokycanským.

»Ze spisů Husových vane duch toužící po pronikavých nápravách církevních ve smyslu pravého křesťanství, jdoucí po stopách niterné zbožnosti, snažící se proniknout k pravé podstatě náboženství . . .« *Besedy.*

Svazek III. - - K 8·—, váz. K 10·20

OBSAH: Výklad sentencí.

»Pro každého, kdo chce zevrubně poznati ducha, z něhož zrodilo se české hnutí reformační, bude studium spisů Husových nezbytnou podmínkou. Zde poprvé předkládají se široké veřejnosti v přístupném a levném vydání . . .« *Právo Lidu.*

Svazek IV. - - K 4·—, váz. K 6·20

OBSAH: Česká kázání sváteční. — Výklad písně Šalamounovy.

». . . české čtenářstvo již dávno čeká na spisy Husovy, je s nadšením přijme a bude v nich pilně čísti, aby poznalo z nejčistšího pramene ducha Mistrova i ducha jeho doby . . . Ty statisíce uvědomělých českých lidí s chutí ponoří se do studia spisů Husových . . .«

Svobodný Křesťan.

Svazek V. - - - K 7·50, váz. K 9·70

OBSAH: Menší spisy. (O tanci. O odúmrtech. Jádro učení křesťanského. Provázek třípramenný. Dcerka Pravopis český.) — O manželství. — Zrcadlo hříšníka větší. — Zrcadlo hříšníka menší. — O svatokupectví. — Spisky kostnické. (O přikázáních Páně. O hříchu smrtelném. O manželství. O nejsvětější svátosti oltářní. O poznání a milování Boha. O třech nepřátelích člověka.) — Postila sváteční.

»Záleží na čtenářstvu, aby uvítalo tyto sympatické sešity s nárůčí otevřenou . . .«

Ostravský denník.

Svazek VI. - - - K 4·60, váz. K 6·80

Obsah: Postilla.

»Husův duch jako studnice přehluboká představuje se zde v ideové obraznosti . . . Čtenář výborně vniká ke mravnímu jádru hlasatele křesťanské očisty . . .« *V boj!*

»Toto vydání je něčím neobyčejně významným: spojuje s úplností a lácí lidovost a ladnost úpravy.« *Podřipan.*

Illustrované skvostné vydání

POSTILLA MISTRA JANA HUSI.

Vyložení svatých evangelií nedělních. V novou češtinu převedl prof dr. **Václav Flajšhans.**

S četnými barevnými i černými illustracemi L. Nováka a dekorativním ornamentem V. Skrušného. Starobylá typografická úprava. Dvojbarvý tisk.

K 7·80, váz. v plát. deskách K 10·50, skvost. váz. v deskách z vepř. kůže K 12·—.

»Soukromé nakladatelství uchystalo nám vydání Husovy Postilly, nejznamenitějšího a největšího díla Husova. Dílo toto bude netoliko velkého morálního dosahu, na němž nelibost klerikalismu ničeho nezmění, nýbrž značné ceny umělecké. Pro bibliofily zajímavost má dílo i tím, že upraveno ve starém typografickém stylu s mistrovským originálním ornamentem. Dílo to na duševní vývoj lidu českého bude působiti zajisté vlivem hlubokým. (*Nár. Listy.*)

PROTI NĚMCŮM CIZOZEMCŮM.

(Husova obrana kutnohorského mandátu krále Václava IV. z r. 1409.)

Přeložil dr. **Václ. Flajšhans.** — *60 hal.*

Výborný spisek, jasně osvětlující vlastenecké smýšlení Husovo. Hodí se velice účelně k šíření mezi lidem, i nabízíme sl. spolkům a jiným korporacím partie: 25 ex. za K 12·50, 50 ex. za 20 K.

Na skladě ve všech knihkupectvích. Nakladatelství Jos. R. Vilímka v Praze, Spálená ul. číslo 13 n. - Filiálka ve Vídni I., Schottenring 1.

Ozdobou bytu každého ctitele Husova jest obraz V. Olívy

PORTRÉT MISTRA JANA HUSI.

Na plátně napnutý, v nádherném vyřez. rámci zaskl. obraz *15 korun.* (Na venek v bedně nefrank. o 2 K dráže.) — Obraz nezarám. a nenapnutý K 5·—, poštou franko K 6·—.

»Hloubkou pojetí a skvělostí provedení převyšuje obraz tento značně všechny podobizny kostnického mučedníka, jímž u nás dostalo se až dosud rozšíření. Ponechav tvářnosti Husové v celku tradicionelní její podobu, v níž je po věky lidu českému známa a drahá, dovedl Oliva přece vložiti do ní něco svého a nového, totiž zápal mužného vzdoru a hněvného rozhorlení, jež plane z oka mistrova a vyjadřuje tak směr a význam jeho opravných snah. Celým svým rázem a provedením obraz nasvědčuje, že vzešel z ruky opravdového umělce, a zasluhuje, aby se stal ozdobou českých příbytků jakož i místností spolků a korporací . . .«
(*Národní Politika.*)

Odběratelé »Sebraných spisů Mistra Jana Husi obdrží tento obraz ve sníž. prémiové ceně: zarám. a zaskl. za 10 K (v bedně ne venek nefr. o 2 K dráže), nezarám. a nenapn. za 3 K, pošt. fr. za 4 K.

Zmenšenina obrazu V. Olivy.

K výzdobě místností spolkových, chodeb, čekáren atd. doporučujeme

OBRAZ JANA HUSI,

kreslený akad. malíř. **J. Vilímkem.**

Obraz tento jest veliký 33×45 cm a těší se velké oblibě všude tam, kde jde o to, by byl pořízen zcela levný — ovšem též také jednoduchý — portrét Husův. Během několika let musilo býti pořízeno II. vydání tohoto obrazu. *Cena K 1·—, poštou K 1·40.*

10 současně zakoupených portrétů K 8·—, pošt. K 8·50. Obraz zasklený v rámci ozdobném 3 K, v rámci jednoduchém K 2·50. (Poštou v bedničce o 1 K dráže.)

Ze spisů belletristických, k Husovi se vztahujících, doporučujeme:

SVĚTLA ČECH (HUS A JERONYM).

Historický román ve dvou svazcích. Napsala **V. Kryžanovskaja.** Přeložil Jaroslav Janeček. — Vyšlo jako originál současně s ruským vydáním v Petrohradě. *K 6·—, váz. K 9·—.*

»Román paní Kryžanovské přišel dobře vhod. Má už své obecenstvo, které mu je vděčno. Román »Světla Čech« je upřímný pozdrav českému národu, dar slovanské lásky, projev časově vhodný.«
(*Nár. Listy.*)

JAN HUS.

Histor. povídka **Karla Herloše.** Vydání pro mládež s illustr. V. Černého. *K 1·70, váz. K 2·50.*

Přítomné dílko, jímž se Herloš zapsal v česká srdce nejvřeleji, jest jedním z nejušlechtilejších odkazů, jež dal kdy cizinec národu našemu.

Na skladě ve všech knihkupectvích. Nakladatelství Jos. R. Vilímka v Praze, Spálená ul. číslo 13 n. - Filiálka ve Vídni I., Schottenring 1.

BX
4913
H82
v. 4.

THEOLOGY LIBRARY
SCHOOL OF THEOLOGY AT CLAREMONT
CLAREMONT, CALIFORNIA

A1999